8
9 D
36

- MAG 4335

Digitized by Google

Digitized by Google

AUGUSTINIANUM
SYSTEMA DE GRATIA

Ab iniqua Bajani, & Janſeniani erroris inſimulatione vindicatum,

SIVE REFUTATIO LIBRORUM,

QUORUM TITULUS

BAJANISMUS, ET JANSENISMUS REDIVIVI

IN SCRIPTIS

PP. FF. BELLELLI, ET BERTI

Ordinis Eremitarum S. Auguſtini

Eodem, qui ſecundo loco inſimulatur, auctore.

PARS ALTERA,

In qua Janſenianæ hæreſeos calumnia contunditur.

ROMAE

APUD JO: MARIAM SALVIONUM

TYPOGRAPHUM VATICANUM

M DCC XLVII.

SUPERIORUM FACULTATE.

Digitized by Google

Digitized by Google

PRAEFATIO.

HAud in animum induco meum huic diſſertationi, qua illatam mihi, & Fulgentio Bellelli viro doctiſſimo ac probatiſſimo Janſenianæ hæreſeos calumniam exſufflare & diſpellere aggredior, longiorem præmittere præfationem. Nam & quæ in prævia enarratione ad Refutationem *Bajaniſmi Redivivi* dicta ſunt, ſatis ſuperque ad hanc poſtremam velitationem lectoris animum præparant, ingeniumque Anonymi famam noſtram crudeliſſime lacerantis oſtendunt: & Anonymus ipſe in ſua *ad Janſeniſmum Redivivum* præfatiuncula fere nihil attingit, quod peculiarem exigat diſquiſitionem. Narrat enim duntaxat Janſeniani Operis, inſcripti *Auguſtinus*, infauſtam editionem, judicium, ventilationes, lataſque in quinque propoſitiones ab Apoſtolica Sede cenſuras: quorum nil a me libro decimoſeptimo Theologicarum diſciplinarum fuit prætermiſſum: ſed his enarratis, ulterius addita fuit diſputatio, in qua demonſtratur judicium Romanorum Pontificum in dirimenda facti Janſeniani quæſtione eſſe irreformabile; id, quod meam a Janſenianis diſcrepantiam, etiamſi monimenta alia deeſſent, apertiſſime comprobaret. Et quidem Anonymus, quum ea, quæ de Janſenio a tertia ad duodecimam paginam mandavit litteris, a me primum, & abſit invidia verbo, diligentius & accuratius fuerint conſcripta, fateri debebat me nec Janſenianum eſſe, nec fraudulentum ſcriptorem, a ſe vero frigidiſſimam eruditionem oſtentari in iis, quæ ſutoribus, lippis, tonſoribuſque ſunt nota. Pauca tantummodo illius præfationis verba ſunt perſtringenda, eaque prope finem ad hunc modum ſonantia: *Prodiere*, inquit, *nonnulli, qui perfectam & omnimodam Conſtitutionibus Apoſtolicis obedientiam profitentes, ſyſtema tamen Janſenianum, hæreſeſque in quinque propoſitionibus damnatas non deſeruerunt; imo ſub velamine vocabulorum ſpecie tenus Catholicorum eas ſatis aperte docuerunt. Inter eos eminent PP. FF. Bellelli & Berti Eremitæ* *Jan. Red. pag. 12.*

 Augu-

Auguſtiniani, quos in altera diſſertatione noſtra Bajaniſmi convictos, in hac nunc Janſeniſmi ſuſcipimus convincendos.

II. Duo in his verbis, ni fallor, comprehenduntur; unum eſt, profiteri nos *omnimodam obedientiam Apoſtolicis conſtitutionibus*, ideoque famoſas Janſenii propoſitiones refellere, earum damnationi ſubſcribere, *Formularium* probare, *obſequioſum*, ut vocant, *ſilentium* reprehendere, pro judicio Apoſtolicæ Cathedræ, tanquam pro aris fociſque, pugnare. Quæ cum ita ſint; jam apparet per ſummam execrandamque calumniam nos Janſenianæ hæreſis inſimulari; quandoquidem Innocentius XII. Pontifex Max. ut prævia diſſert. dictum eſt, compeſcuit licentiam eorum, qui Auguſtini ac Thomæ Diſcipulos *invidioſo Janſeniſtarum nomine* traducunt, vetans ne quiſpiam id in aliquem audeat, niſi prius *legitime conſtiterit* ab illo aliquam ex quinque propoſitionibus enuntiari. Neque enim ad calumniæ notam a ſe avertendam, quod ut Anonymus faciat pro eo, quo ipſum proſequimur ſtudio, etiam atque etiam oramus atque obteſtamur, ſat eſt nobis objicere principia & conſecutiones Janſenianas, prout facit immenſis clamoribus ac dicteriis; ſiquidem & illud demonſtravimus, nefas eſſe illum hujuſmodi accuſationibus laceſſiri, quem conſtet ipſas conſecutiones rejicere: ut mittam, ſenſum damnatarum theſium eſſe *quem verba præſeferunt*, nec nos cogendos eſſe ad ſcripta auctorum pervolutanda, in quibus complura fortaſſis veriſſima erroribus inveniuntur permixta, & quæ non proponit nobis Eccleſia ut legantur, ſed ne legantur inhibet atque interdicit. Id vero non ita dictum volo, quaſi a me ipſa Janſeniana principia defendi verſutiſſimo ac mendaciſſimo impoſtori concedam, timeamque cum illo pedem conferre, & litterarium certamen inire; ſed ut probe intelligat, nullam in nos vim habituram falſiſſimam criminationem ſuam, etiamſi cum Janſeniana in principiis ſententia noſtra conveniret; quando non hæc principia damnata ſunt, ſed confectaria, quæ Janſenius illinc male deduxit ac derivavit. De qua re rogo naſutiſſimum accuſatorem, ut ſi noſtris his lucubratiunculis faſtidioſiſſime ſtomachatur, poſtulet quorumlibet Theologorum judicium: ſpero enim

futu-

futurum fore, ut unuſquiſque illo duntaxat perlecto titulo, *Janſeniſmus Redivivus*, ſtatim percipiat agi de veteri, putidaque criminatione. Inſpecto autem, quod in fronte libri ſequitur, nomine meo, ac Fulgentii Bellelli, duorum nempe ſcriptorum, qui ſane, qualiſcunque eruditionis ingeniique ſimus, fidem profitemur Catholicam, & qui ſcripta noſtra in lucem emiſimus cum Superiorum facultate, præviiſque doctiſſimorum cenſorum approbationibus, vehementer lector mirabitur tam gravem, & acerbam in nos calumniam ex leviſſimis conjecturis conflari. Quid vero, ſi perlecta eo titulo inſignita diſſertatione, in hac pariter, & in ſingulis fere pagellis ob doctrinam, quam a majoribus noſtris accepimus, quam viri celeberrimi ac ſapientiſſimi tradiderunt, quam Noriſius tanti nominis ſcriptor propugnavit, vindicavit & illuſtravit, cernat lector nos mendacii, fraudis, temeritatis, & damnatarum hæreſum accuſari? Num dicturus eſt vitilitigatorem hunc ad ſcribendum æquitate, & veritatis amore fuiſſe compulſum, & non potius æmulatione, aut livore? Num doctrinam, prudentiam, & humanitatem illius admirabitur, non vero loquacitatem, ignorantiam, ſimultatem, & nocendi ac vituperandi maximum & inſatiabile deſiderium?

III. Alterum, quod in præmiſſis Anonymi verbis contineri dicebam, eſt, nos in altera diſſertatione Bajaniſmi fuiſſe *convictos*, nunc vero eſſe de Janſeniſmo *convincendos*. Nullus accuſator alterum majori confidentia criminatus eſt aliquando, nullus omnino. Convictos enim nos Bajaniſmi jactat, quaſi in nos judex ſententiam protulerit, & accuſationis capita tam perſpicue fuerint a ſe demonſtrata, ut neceſſitate coacti, patrocinio, ſuffragio, defenſione deſtituti penitus tacuerimus. At fallitur homo confidentiſſimus, & eo magis decipitur, quod nos convictos exiſtimat ſubrancidis, ac tritiſſimis argutiunculis, quas apud nos noverunt adoleſcentuli, qui nuperrime ad Theologica ſtudia acceſſere. Mirum autem ſibimet perſuaſiſſe hominem ratione præditum, talia a ſe urgeri, ac proponi, quibus nil habeant quod reponant Auguſtiniani univerſi, quorum in ſola Italia ſupra ſexaginta Gymnaſiarchæ, ac Doctores Sacræ Theo-

Digitized by Google

Theologiæ omnes, ſententiam propugnant noſtram; immo talia, quibus Cenſores Romani, qui ſcripta noſtra probarunt, non ii tantum, quorum approbationes in lucem emiſimus, ſed alii complures, a quibus, poſt hujuſmodi criminationes vulgatas, eadem ſcripta noſtra a Pontifice Optimo Maximo commiſſa fuerunt examinanda, atque nullibi ſpongiâ indigere ſunt adinventa, bardi omnino, ac ſtupidi cenſeri debeant: Quantum ad me ſpectat, jam demonſtravi non tantum Bajaniſmi me non eſſe convictum, verum etiam ab auctore Anonymo fictitium Bajaniſmum excogitatum fuiſſe, plurimoſque Orthodoxos, atque eximios Theologos ab eo irrito conatu, ſumma audacia, ac ſupina Theologicorum ſyſtematum ignoratione, tanquam Bajaniſtas fuiſſe traductos: idque affirmandum etiam de iis, qui ſibi famam aliorum depreſſione quærentes, ac titulo aliquo, quo in præſentiarum etiam Theologi illi cohoneſtantur, qui tanquam fungi naſcuntur, diſtenti ac tumidi eamdem in nos calumniam urgere quammaxime ſtuduerunt. Ceterum unumquemque iſtorum, ne modeſtiæ, ac pudoris, quem in eis probi omnes viri deſiderant, excedam limites, verbis alloquar Auguſtini: *Jam reſponſum eſt, & adhuc tu vana loqueris: neque enim hoc mirum eſt; adhuc enim quid reſponderim neſcis: tunc eris impudentior, quando ſcieris, ſi vanis relictis vera tenere nolueris*; lib. 2. Op. Imperf. num. 69.

DISSER-

DISSERTATIO IV.

IN QUA DISCUTITUR

JANSENISMVS REDIVIVVS,

De Janſenii hæreſi diſputatur, hujus calumnia Auguſtinianis Theologis illata denudatur, arguitur, & revincitur.

Propoſitis ſingillatim capitulis, ſub unoquoque eorum ſenſus noſtri, & fidei, quam ex Apoſtolicæ Sedis auctoritate defendimus, verba ponemus; ut qui paullulum ſe ad legenda hæc dignati fuerint occupare, evidenter agnoſcant, impiarum profanarumque opinionum nullum cordibus noſtris inhæſiſſe veſtigium: & blaſphemias, quas perſpexerint noſtra profeſſione damnari, in earumdem repertoribus cenſeant debere puniri.

S. Proſper in Præfat. ad object. Vincent.

Digitized by Google

CAPUT PRIMUM.

In quo de Auguſtiniana, & de Janſeniana circa gratiam doctrina diſſeritur, utriuſque demonſtratur diſcrimen, ac pertractatur de ſenſu damnato in quinque Janſenii propoſitionibus.

SErvatæ in præcedentibus diſſertationibus methodo inſiſtens, principio exponendum propoſitionum Cornelii Janſenii reprobatum pravumque ſenſum, & Auguſtiniani ſyſtematis patens, latiſſimumque a Janſeniano diſſidium, atque in veritatis patrocinium complura illuſtrium Theologorum teſtimonia proferenda eſſe arbitror; quum omnis criminationis iniquitas facilius collatione teſtium, quam litigantium conflictatione revincatur. Quoniam vero Anonymus contendit quinque propoſitionum doctrinam erroremque manare ex principio duarum delectationum pro graduum ſuperioritate invincibilium; primo ad trutinam revocabimus num in tradito a nobis ſyſtemate aliquid lateat cenſurâ dignum, eidemque Janſeniano principio cohærens: deinde quomodo ex principio illo proſcriptæ propoſitiones conſequantur; poſtremo autem qua ratione his

Digitized by Google

adverſentur Auguſtiniani, ac Thomiſtæ, aliique gratiæ ſeipſâ efficacis propugnatores.

§. I.

Exponitur Auguſtinianum ſyſtema tribus poſitionibus, quibus conſtat, examinatis.

To. 3. pag. 140. pag. 149. pag. 153.

SYſtema igitur, quod nos in libris *de Theologicis diſciplinis* propugnavimus eſt, *Gratiam eſſe mentis illuſtrationem, & inſpirationem caritatis, ſed magis in delectatione, quam in illuminatione ſitam eſſe: Gratiam efficacem eſſe victricem delectationem, quæ ſuperat contrariam cupiditatem: Delectationem non eſſe eamdem in omnibus, ſed modo efficacem, modo ineſficacem, & habere caritatem & gratiam gradus ſuos, ex quibus abſque ullo præjudicio abſolutæ Dei voluntatis mirabilis ejus œconomia una cum vera arbitrii libertate facile poteſt dignoſci*. Hæ ſunt theſes, quas lib. XIV. Gratiæ naturam, atque energiam explicantes confirmavimus multiplici genere argumentationum: atque in his totum ſyſtema, quod calumnioſe traducitur, continetur; nullam ſiquidem litem nobis adverſarius intentat, vel quod in hoc infirmitatis ſtatu admittamus gratiam *ab intrinſeco* efficacem, aut quod hanc gratiam neceſſariam minime arbitremur in ſtatu naturæ integræ, in quo caro non pugnabat adverſus ſpiritum: quæ ſunt alia duo doctrinæ noſtræ principia, unum inconcuſſum, nobiſque ac Thomiſtis omnibus commune; alterum ſaltim probabile, a plurimis Theologis admiſſum, & Auguſtini auctoritate, ac permultis argumentis ſuffultum. Itaque ad tria illa priora capita revocanda eſt controverſia.

I. Primo gratiam actualem (de hac enim differendum eſt) *in illuſtratione mentis, & in ſanctæ dilectionis inſpiratione* ſitam eſſe, atque in hac præſertim, citato in loco demonſtravi pluribus argumentis: quorum nec unum adverſarius ſolvit; ideoque cuncta in ſuo adhuc pondere perſeverant. Neque ea nunc repetere neceſſum eſt, cum & ibidem legi poſſint, ac demonſtratum apertiſſime ſit, ipſam actualis gra-

tiæ

tiæ definitionem, *Inſpiratio ſanctæ dilectionis, ut cognita ſancto amore faciamus*, deprømptam eſſe ex Auguſtini libro IV. ad Bonifacium, ſive contra duas Epiſtolas Pelagianorum cap. 5. num. 11.

II. Demonſtravi etiam diſſert. 1. hujus Operis cap. 2. §. 6. num. 4. ex Dionyſio Petavio de Hæreſi Pelagiana, ac Semipelagiana cap. 8. ex Eminentiſſimo Cardinali de Lauræa Opuſc. 3. cap. 15. ex P. Macedo p. 2. Cortinæ, atque ex Stephano Dechamps de Hær. Janſ. lib. 3. cap. 16. gratiam, quam Auguſtinus propugnavit adverſus Pelagianos, complecti illa duo, ſcilicet, *mentis illuſtrationem, atque inſpirationem amoris*. Et ne ſingula repetamus; prælaudatus Petavius, poſtquam de priori gratiæ munere accurate pertractavit, affirmat num. 7. etiam Pelagium præter liberum arbitrium illam gratiam tradidiſſe, quæ non eſt *ſola lex & doctrina Chriſti extrinſecus ſonans*, ſed ulterius *doctrinæ iſtius applicatio per internam inſpirationem, & illuſtrationem*. Addit præter ipſam gratiam, quam Pelagius agnoſcebat, aliam deſideraſſe Auguſtinum; ideoque *evidens eſt*, inquit, *non eum putaſſe ſufficere mentis illuſtrationem, qua quod agendum eſt cognoſcitur: nec eam proprie dictam eſſe Chriſti gratiam, de qua cum illis tantopere certabat*. Ait de altero gratiæ genere: *Porro alterum gratiæ genus, quod in motione voluntatis poſitum eſt, declarat in illis omnibus locis, quæ paullo ante commemoravimus. Ac paſſim id eſſe ſitum docet in delectatione, ac ſuavitate dilectionis, quam Deus cordibus noſtris inſpirat*. Neque hoc Petavius affirmat ſolum, verumetiam tam expreſſis, & luculentis Auguſtini teſtimoniis demonſtrat, ut quiſquis nobis objiciat quod auxilium gratiæ potiſſimum conſtituamus *in ſanctæ dilectionis inſpiratione*, aut temerario auſu in Auguſtinum inſurgat, aut Pelagianæ hæreſeos ſumma ignorantia laboret, aut in votis habeat apertiſſimam veritatem conculcare, atque per fas, & nefas in crimen catholicorum ſententiam adducere.

Pet. to. 3. edit. Pariſ. pag. 631. & 632.

III. Neminem autem latet communiori Theologorum ſententiâ prævenientis gratiæ auxilium *in actibus indeliberatis intellectus voluntatiſque conſiſtere*. Quid eſt autem indeliberatus actus intellectus, niſi *illuſtratio mentis*, & præ-

cedens omnem deliberationem ſancta cogitatio? quid actus voluntatis, niſi *pius affectus*, *bona voluntas*, *delectatio*, *deſiderium*, *caritas*, *cupiditas boni*? Sufficiat unum Theologorum proferre e Societate Jeſu, qui nuperrime opus inſcriptum *Summa Auguſtiniana* Romæ typis mandavit, Laurentium Alticotium; is enim quæſt. 1. Præambula art. 3. ait: „ Dicendum, quod ex Auguſtino actualis gratia præveniens ſita eſt in utriſque actibus animæ. Huic autem propoſitioni, mox producendæ Sancti Doctoris ſententiæ ſic ſuffragantur. 1. Lib. 2. de Peccat. merit. & remiſs. cap. 18. num. 32. tom. 10. hæc habet: *Deum ſanctis ſuis alicujus operis juſti aliquando non tribuere, vel certam ſcientiam, vel victricem delectationem*. 11. Lib. 2. de peccatorum meritis & remiſſione cap. 19. num. 33. tom. 10. hæc de utraque gratia definit: *Cum ab illo illius adjutorium deprecamur ad faciendam, perficiendamque juſtitiam, quid aliud deprecamur, quam ut aperiat quod latebat, & ſuave faciat quod non delectabat?* III. Serm. 118. num. 3. tom. 4. hæc iterum diſſerit de utraque gratia: *Docet Deus ſuavitatem inſpirando dilectionem .... Docet ſcientiam inſinuando cognitionem. Cum itaque alia ſint, quæ ideo diſcimus, ut tantummodo ſciamus: alia vero ut etiam faciamus, quando Deus ea docet, ſic docet, ut ſcienda ſciamus aperiendo veritatem. Sic docet ut facienda faciamus inſpirando ſuavitatem*. IV. Lib. 2. de peccatorum meritis & remiſſione cap. 17. num. 26. tom. 10. rurſus gratiam utramque ita deſcribit: *Nolunt homines facere quod juſtum eſt, ſive quia latet an juſtum ſit, ſive quia non delectat .... Ut autem innoteſcat quod latebat, & ſuave fiat quod non delectabat, gratiæ Dei eſt*. V. Serm. 8. in Pſ. 118. nu. 5. tom. 4. hæc tradit de gradibus & incrementis divinæ gratiæ, qui complectuntur & pias animæ cogitationes, & pios animæ affectus: *Servus autem tuus exercebatur in juſtificationibus tuis. Sed quibus gradibus ad eas perveniatur, oſtendit. Prius eſt enim, ut videatur quam ſint utiles & honeſtæ; deinde ut earum deſiderium concupiſcatur. Poſtremo, ut proficiente lumine, atque ſanitate delectet earum & operatio, quarum ſola ratio delectabat*. Ergo S. Auguſtino actualis gratia præveniens eſt exercendi operis juſti tum ſcientia, tum dele-

Altic. tom. 1. pag. 5. & 6. edit. Rom. an. 1744.

le-

lectatio: Adjutorium ad faciendam, perficiendamque juſtitiam eſt aperitio veri antea latentis; eſt delectatio boni antea non delectantis; eſt inſpirata ſuavitas & delectatio; eſt inſinuata ſcientia & cognitio; eſt veritatis aperitio; ſuavitatis eſt inſpiratio. Gratia Dei eſt cognitio, per quam innoteſcit quod latebat, affectus per quem ſuave fit quod non delectabat. His cæleſtis gratiæ gradibus ad exercenda juſta opera aſcenditur. Primus gradus eſt cognitio de juſtorum operum honeſtate & utilitate. Alter juſtorum operum cupiditas ac deſiderium. Tertius eorumdem voluptas ac delectatio: cum autem ex recenſitis actibus animæ priores ad intellectum, poſteriores ad voluntatem pertineant; concluditur quod ex Sancto Doctore actualis gratia præveniens ſita eſt in utriſque actibus animæ. „ Hactenus Jeſuita, qui omnium poſtremus mentem Auguſtini interpretatus eſt; cui tamen, ut diximus, Petavius, Dechamps, aliique plurimi præivere.

IV. Cum nil aliud contineat prior illa noſtra propoſitio, immo & complectatur opinionem ceterorum Theologorum, quorum aliqui gratiam prævenientem conſtituunt in divina motione, aliqui vero qualitatem eſſe contendunt; ita enim ſonat definitio gratiæ a nobis tradita, *Gratia eſt actus intellectus & voluntatis, ſive mentis illuſtratio, & inſpiratio caritatis; ſed magis in delectatione, quam in illuminatione ſita eſt: efficitur autem motione Dei, quæ eſt ipſa Dei voluntas ſubminiſtrans hanc delectationem & caritatem, & poteſt ſenſu non malo caritas appellari*: cumque hujus propoſitionis momenta ſint eadem Auguſtini teſtimonia, aliaque illis conſimilia, & prævenientis auxilii munera a nobis eiſdem omnino verbis explanentur; quis adverſus illam propoſitionem garrit & muſſitat, niſi forte qui nunquam Auguſtinum lectitavit, qui Theologorum ſcripta nunquam vidit, qui ſuam & inſcitiam, & malevolentiam palam linguâ & calamo prodere affectat?

Lib.14. cap. vii. tom.3. pag.140.

V. Inconcuſſa eſt igitur, aut ſaltim, quod ad præſens ſufficit inſtitutum, ab omni cenſura immunis tradita a nobis, immo ab Auguſtino, *actualis gratiæ* definitio; neque aliud adverſus hanc opponi poteſt, niſi præter *caritatem*,

tem, & delectationem, dari alia bonorum operum principia, quemadmodum præter *caritatem* dantur virtutes aliæ, ut fides, ſpes, timor: Auguſtinum vero illam motionem gratiæ, ideſt, *ſanctæ dilectionis inſpirationem*, præſertim commemoraſſe, quæ uſitatior eſt, & communior, alias minime denegando. At futilis eſt hæc objectio; cui & in Opere de Theologicis diſciplinis, & in præcedentibus diſſertationibus non ſemel reſpondimus. Neque enim nos in illa univerſali prævenientis auxilii deſcriptione *dilectionis* & *caritatis* nomine intelligimus inſpirationem *amoris benevoli*, ſed *bonam voluntatem*, quæ actus omnes ſalutares præcedit; id, quod nobis nemo jure negabit, nemo in nobis jure reprehendet: tum quia mentem hanc noſtram rotundis verbis explicavimus, ut adverſus conviciatorem oſtendimus capite ſecundo 1. diſſertationis; tum etiam quia hac quoque in re Auguſtini ſenſum & verba ſecuti ſumus: cujus hæ ſunt loquendi formulæ: *Quid eſt dilectio vel caritas, niſi amor boni? Quid eſt boni cupiditas, niſi caritas? Quid eſt aliud caritas, quam voluntas? Caritas dicitur voluntas bona*. Vide

Tom. VIII. *pag.* 878. *tom.* X. *pag.* 444. 445. & 735. *To.*4. *pag.* 272.

lib. 8. de Trinit. cap. 10. lib. 2. contra duas Epiſtol. Pelag. cap. 9. nu. 21. lib. de Gratia & lib. arbitrio cap. 17. num. 33. In Pſalmum 36. ſerm. 2. num. 13. &c. Omitto reliqua, ne in re notiſſima ſim verboſiſſimus, & loquacitatis, qua utitur adverſarius, faſtidioſiſſimus imitator. Abunde enim hæc pro vindicanda priori noſtra propoſitione ſufficiunt; & ſi quid habet adverſarius quod muſſitet; promat, & eructet: illi namque aures vellam iterum, exoletamque memoriam refricabo.

VI. Quum nil habeat affinitatis cum damnato ſenſu Janſenii prior noſtra propoſitio, qua prævenientem gratiam deſcripſimus, eamque locavimus in mentis illuſtratione, atque in inſpiratione ſanctæ dilectionis: videndum

De Theol. diſcipl. tom. 3. *pag.* 149.

eſt modo, num Janſeniana dicenda ſit altera, *Gratia efficax eſt victrix delectatio, ſive caritas quæ ſuperat contrariam cupiditatem*. De hac dicturi rurſus ab adverſario noſtro petimus, cur argumenta, maxime Auguſtini textus, quibus eamdem theſim demonſtravi, ſilentio prætereat. Quid enim ſignificant verba illa S. Patris de gratia, qua egent

in vitæ hujus certaminibus filii Adæ, libro de Corrept. & gratia cap. IX. num. 31. hæc diſſerentis: *Secunda* (gratia) *plus poteſt, qua etiam fit ut velit, & tantum velit, tantoque ardore diligat, ut carnis voluntatem contraria concupiſcentem voluntate ſpiritus vincat?* Quid alia, quæ leguntur de Spiritu & litt. cap. 29. num. 51. *Inſpirata gratiæ ſuavitate per Spiritum Sanctum facit* (Deus) *plus delectare quod præcipit, quam delectet quod impedit?* Quid vero quæ leguntur eodem libro cap. 35. num. 63. *Fieret ſi tanta voluntas adhiberetur, quanta ſufficit tantæ rei. Eſſet autem tanta, ſi & nihil eorum quæ pertinent ad juſtitiam nos lateret, & ea ſic delectarent animum, ut quidquid aliud voluptatis dolorisve impedit, delectatio illa ſuperaret?* Quid, ut cetera mittam, ſignificant Auguſtini verba, quæ leguntur 2. de Peccat. meritis & remiſs. cap. 19. num. 32. *Nos autem quantum conceſſum eſt, ſapiamus & intelligamus, ſi poſſumus, Dominum Deum bonum, ideo etiam ſanctis ſuis alicujus operis juſti aliquando non tribuere vel certam ſcientiam, vel victricem delectationem, ut cognoſcant non a ſe ipſis, ſed ab illo ſibi eſſe lucem, qua illuminentur tenebræ eorum, & ſuavitatem qua det fructum ſuum terra eorum?* His utique in locis glorioſiſſimus Gratiæ vindex appellat auxilium efficax *ardorem dilectionis* & *voluntatem ſpiritus*, qua voluntas carnis contraria concupiſcens vincitur ac ſuperatur: appellat *delectationem* animi, quæ ſuperat quodcunque impedimentum alterius voluptatis aut doloris; appellat quoque expreſſis terminis *certam ſcientiam*, ac *delectationem victricem*, adeo, ut in meridie cæcutiat neceſſum ſit quiſquis negat præmiſſam propoſitionem noſtram eſſe Auguſtini.

Tom. X. p. 767. *Eodem to. pag. 114.* *Ibid. pag. 122.* *Eodem tom. pag. 57.*

VII. Ut de hac tamen re addamus aliqua, nubemque omnem concretamque adverſarii caliginem ſcindamus, atque exſufflemus; noſtram illam de Gratia efficaci conſtituenda *in victrici delectatione* ſententiam probant Theologi cujuſcunque ſectæ Catholicorum, tametſi non conveniant in ipſa gratia efficaci explicanda. Atque ut primum loquamur de Moliniſtis, qui ajunt gratiam reddi efficacem duntaxat a conſenſu, ideoque gratiam ſeipsâ effectricem negant, & indifferentem ſolam propugnant; ut hi diſcrimen ſtatuant inter

ter gratiam primi hominis & Angelorum, ac inter gratiam medicinalem, hanc in *delectatione* repugnantes animos demulcente, illam vero in ſola mentis *illuſtratione* conſtituunt. Audiatur Stephanus Dechamps Bituricenſis ita mentem ſuam exponens, ac ſcribens lib. 3. de H. Janſeniana diſp. 3. cap. 16. num. 3. *Age, vaſtiſſima Auguſtini Opera percurre, tractatus omnes, in quibus vel obiter, vel ex profeſſo de illa Angelorum & Adami gratia diſputat, diligenter evolve: ne ſemel quidem nuncupatam ab eo invenies ſpiritum caritatis, inſpirationem caritatis, infuſionem caritatis, caritatem per Spiritum Sanctum diffuſam, dilectionem, inſpirationem dilectionis, amoris divini gratiam, amoris Dei inſpirationem, concupiſcentiam bonam, cupiditatem boni; bonam voluntatem, ſuavitatem, delectationem, condelectationem, jucunditatem, voluptatem. Ex tot nominibus, quibus motiones voluntatis S. Doctor exprimere ſolet, quæque tam alte ejus animo inſederant, ut nullum fere de gratia medicinali verbum faciat, quin plura uſurpet, & quaſi acervatim congerat: ex tot, inquam, nominibus ne unum quidem vel ſemel adhibet, cum de gratia Adamo & Angelis ad perſeverandum conceſſa tam multis variiſque in locis differit.* Eadem repetit cap. 19. num. 3. pag. 565. ubi definitionem gratiæ a nobis præcedenti propoſitione traditam, & ex libro 4. ad Bonifacium cap. 5. petitam affert & ipſe, probatque, affirmans Auguſtinum in hoc ſtatu, præter cæleſtem illuminationem, requirere *gratiam actualem voluntati impreſſam, eamque interiori ſuavitate demulcentem*. Jam vero cum gratia *medicinalis* univerſim deſcripta fatente Dechamps ſit *jucunditas, ſuavitas, delectatio, voluptas, caritas*: quid, obſecro, erit gratia efficax (undecunque hujus efficacia petenda ſit) niſi efficax jucunditas, efficax ſuavitas, efficax delectatio, efficax voluptas, efficax caritas? Adhæc, ſi motione voluntatis ſita in hac jucunditate & delectatione, quæ voluntatem contraria concupiſcentem attrahit ac demulcet, non egebat creatura innocens; manifeſtum eſt, nunc motione iſta voluntatis, ſive inſpiratione jucunditatis atque delectationis homines indigere, quoniam in hoc miſeriarum ſtatu caro concupiſcit adverſus ſpiritum. Quare noſtra cum Moliniſtis concertatio nunquam fuit, an gratia efficax

Dechamps pag. 551.

Idem Dechamps pag. 565. Vide etiam Tournely de Gratia qu. 2. art. 1. pag. 25. edit. Ven. necnon Sylv. Maurum lib. 6. qu. 88. num. 15. & 16. tom. 2. edit. Rom. pag. 216.

efficax ſit qualitas, aut motio, aut amoris inſpiratio, ſed an ab eventu, & voluntatis aſſenſu, an vero ex præmotione, quæ in nobis velle operetur, atque ad actum voluntatem noſtram prædeterminet, efficientia prævenientis auxilii ſit repetenda. Id ſi neget Anonymus; ad limina Theologiæ redeat, aut quemcunque ei libuerit, auctorem legat, rimetur, pervolutet, deſinatque laceſſere patentiſſimam veritatem.

VIII. Ii etiam, qui ajunt prævenientem gratiam efficacem habere infallibiliter conjunctam actionem *ex præſcientia conditionata*, qua Deus prævidet habituram effectum *ſi detur in talibus circumſtantiis*, ut loquitur Franciſcus Suarez lib. 3. de Præd. cap. 10. nu. 9. Prolegom. 2. de Grat. cap. 1. num. 7. Vaſqueſius P. p. diſput. 67. aliique vulgo *Congruiſtæ* appellati, haud negant efficacem gratiam eſſe *victricem delectationem*; ac nobiſcum tantum decertant de modo, quo efficax dici debet, num ſcilicet ex illa præſcientia conditionata, num ex antecedenti, & abſoluta Dei prædefinitione. Vaſqueſius enim, quem nuper laudavi, de gratia efficaci pertractans 1. p. diſput. 88. cap. XI. num. 51. poſtquam ait vocari illam ab Auguſtino epiſt. 107. *ſecretam & altam vocationem*, ac lib. 1. de Prædeſt. Sanct. cap. 3. & alibi ſæpenumero, *ſecundum propoſitum*, ſubjicit: *Denique lib. 2. de peccatorum meritis, & remiſſione cap. 19. vocat certam ſcientiam; quia Deus optime novit effectum habituram, vel quia certa quadam cognitione minime perturbata oſtenditur nobis per eam vocationem bonum ipſum. Appellat etiam victricem delectationem, eo quod vincat voluntatem, & ad ſe libere eam trahat, ſuperatis omnibus difficultatibus. Dixerat enim peccatum accidere, aut ex eo quod ignorantia eſt in intellectu, hoc eſt, defectus cognitionis; aut quia bonum cogitatum, quod a peccato retrahere deberet, non delectat.* Eadem prorſus repetit in 1. 2. diſput. 186. cap. XI. num. 56. Igitur neque Congruiſtæ negare audent efficacem gratiam, juxta Auguſtinum, eſſe *victricem delectationem*.

Suarez p. 1. pag. 345. de Grat. tom. 1. pag. 31.

Vaſquez p. 1. pag. 261.

Vaſquez ibidem pag. 373.

Tom. 2. in 1. 2. pag. 274.

IX. Hoc idem, quod Vaſqueſius ac Suarez, docuit Eminentiſſimus Bellarminus lib. 1. de Grat. & lib. arbitrio cap. 12. ubi nititur demonſtrare quomodo gratia trahat ani-

mum, non phyſice illum prædeterminando, ſed invitando atque alliciendo iis demonſtratis, quæ congrua ſunt ei, qui vocatur ac trahitur. Ibi enim inter cetera ita Bellarminus loquitur: *Idem Auguſtinus hoc ipſum ſatis aperte declarat tractat. 26. in Joannem, ubi explicat quomodo Deus trahat homines ad fidem, & faciat eos velle credere, nam quemadmodum Paſtor trahit ovem cum demonſtrat ei ramum viridem, qua ſcit illam delectari, & pueros parentes alliciunt oſtenſis nucibus, quæ ætati illi congruunt: ſic etiam Auguſtini ſententia, Deus homines trahit inſpiratione interius oblata, qualem ſcit aptam eſſe, ut ab eis non reſpuatur*. Quare cum iis, qui hanc ſententiam ſequuntur, minime nobis diſceptandum eſt, num gratia efficax ſit inſpiratio dilectionis, num animus voluptate ac delectatione trahatur, num congrua ſit vocatio, quæ voluntatem refragantem contraria delectatione allicit, demulcet ac trahit; id enim, ut audis, fatentur: ſed idcirco decertamus, & ab illis divellimur, quoniam præter moralem illam attractionem, ſeu vocationem & ſuaſionem congruam, arbitramur nos ad gratiæ efficacitatem requiri, ut Deus inſpirando *certam ſcientiam, & victricem delectationem* phyſice in nobis operetur velle, ac tam robuſtam voluntatem efficiat, ut quælibet duritia cordis frangatur. Enimvero moralis illa attractio, quæ ſita eſt in propoſitione objecti delectabilis, cujuſmodi eſt oſtendere ovi ramum viridem, & puero nuces, quamvis inſpiratio interna ſit, nihil eſt aliud, quam mentis illuſtratio, vel gratia, quæ menti aperit quod latebat, non autem inſpiratio dilectionis, qua ſuave ſit quod non delectabat; ideoque eſt gratia intellectus, non voluntatis, & gratia juxta ea quæ diximus num. 7. naturæ innocentis, non per peccatum corruptæ. Verum quidquid de efficacia gratiæ ſentias, nos enim ſententiam noſtram explicamus, alienam non rodimus; certiſſimum eſt victricem delectationem neque a Congruiſtis poſſe negari.

Tom. IV. novæ edit. pag. 230.

X. Quid vero *phyſicæ prædeterminationis* aſſertores, ac Sancti Thomæ diſcipuli? Hi non conveniunt quidem, an gratia ſit qualitas, an ſit indeliberatus motus intellectus & voluntatis, quatenus a Deo *immediate* procedit, & an ſit divi-

divina motio ipſos indeliberatos actus præcedens; & videtur ſententia hæc poſtrema, quæ in definitione gratiæ a nobis ſuperius vindicata comprehenditur, eſſe apud Thomiſtas communior: eamque acerrime propugnant Thomas Lemos tom. IV. Panopliæ tract. 7. & Joannes Gonzales Controverſia 1. cap. 4. at in hoc proculdubio conveniunt, quod gratia efficax contrariam concupiſcentiam vincat, a nullo duro corde reſpuatur, atque operetur velle & perficere. Thomiſtarum aliqui cum Antonino Maſſouliè diſs. 2. de libert. creata q. 6. art. 6. docent divina motione perfici libertatem, eo quod ex S. Auguſtino, & Sancto Thoma victricem delectationem immittat. *Et quidem* (ait vir ille doctiſſimus) *frequentiſſimam eſſe apud D. Auguſtinum eam phraſim, gratiam eſſe victricem delectationem, aut divina gratia delectationem ingenerari in anima, qua voluntas illecta ſponte trahentem gratiam ſequatur, nemo vel a limine ſanctum virum ſalutavit, qui facile id non animadverterit*. Demonſtrat vero ſcriptor præſtantiſſimus nil eſſe aliud ſuavitatem atque delectationem, quam inclinationem ipſam voluntatis ad bonum rationi conſentaneum, & conveniens naturæ: addit nihil eſſe, quod efficacius & ſuavius voluntatem attrahat, ut præſtat delectatio, a qua ita ſe vinci ſinit voluntas, ut vix reſiſtendo vires habeat, & licet poſſit, nolit tamen non vinci: profert plura Auguſtini teſtimonia, idem ſonantia ac ſuperius præmiſſa: oſtendit ex Doctore Angelico, Opuſc. 61. cap. 19. naturam humani cordis cognatam eſſe actioni dilectionis, unde experimur amore animum pertrahi: ex 1. 2. qu. 24. art. 1. delectatione perfici operationem, ac neminem convenientem vitam agere ſine alicujus boni perceptione aut delectatione; atque ex q. 35. Deum naturæ inſtitutorem operationum gratia delectationes poſuiſſe. Producit Poeticum illud etiam ab Auguſtino laudatum tractatu 26. in Joan. *Trahit ſua quemque voluptas*: inquit cum eodem majorem eſſe voluptatem animi quam corporis, & mentis quam ventris; concludit divina motione non lædi, ſed perfici libertatem, *cum ea nihil aliud ſit quam quædam immiſſio, & impreſſio cæleſtis cujuſdam ſuavitatis, qua anima perfunditur*, & frequentiſſimam Auguſtini de

Lemos Panop. tom. 4. pag. 217. 218. 222. & ibid. p. 2. pag. 124. 125. 128. Gonzales pag. 17. edit. Leodii.

S. Thomas ſui interpr. tom. 1. pag. 348. & ſeqq.

victrici delectatione ſententiam, & communem loquendi modum cum ſeverioris Theologiæ Thomiſticæ principiis ad amuſſim convenire. Atque hæc, ſi Thomiſtarum aliquis noſtram de victrici delectatione ſententiam vellicabit, eo magis fas nobis erit reponere, quod Antoninum aſſecutum fuiſſe *mentem Doctoris Angelici* teſtantur eruditi Cenſores Operibus ejus præmiſſi, inter quos eximii duo Ordinis Prædicatorum Magiſtri & Socii Raymundus Ertz, & Franciſcus Blunco. Complures item alii Opus Antonini Maſſouliè comprobarunt, ex Ordine Minorum, Carmelitarum, Minimorum, Clericorum Regularium, aliorumque, atque illud appellarunt *opus egregium*, menti Sancti Thomæ *perenniter conſonum*, referens doctrinam, *quam in Urbe omnium fere Ordinum Theologi, paucis exceptis, tuentur*, nil *quod ſapiat novitatem*, ſed *ſanam doctrinam* ubique continens, feliciſſime *cavillos omnes & ſophiſmata* diſpellens, ac tale, ut *quocunque calamo exarari Sanctus Magiſter debuiſſet, non potuiſſet certe vel majori, vel meliori*. Nec facultate tantum conſueta Romanis typis impreſſum fuit, ſed peculiari quoque licentia Eminentiſſimorum Cardinalium Generalium Inquiſitorum, emanata feria 4. die 23. Nov. 1689. in Generali Congregatione S. Officii. Quare interdum teſtimoniis hujus auctoris, non tamen ſolius, ſed aliorum quoque multorum, objectum crimen retundam. Ergo ad alios.

XI. Antoninus etiam Reginaldus ex eadem Prædicatorum familia, quo nullus uberiori ſtylo de Gratia efficaci diſſeruit, in Opere, cui titulus *de Mente Concilii Tridentini* part. 1. cap. 52. ſcribit: *Porro hanc gratiam tam aperte docuit Auguſtinus, ut mirum ſit, ſi quis ipſa ejus ſcripta legerit, & eum illam non aſſeruiſſe, ſibi ſuadere, aut dicere valeat. Prolixius foret omnia D. Auguſtini loca, in quibus hanc gratiam a ſe aſſertam, & a Pelagianis eorumque Reliquiis impugnatam deſcribit, ad longum recenſere: ad præſens ſufficiet ejus notas ex ipſo Auguſtino velut in compendium redigere. Igitur Auguſtinus his verbis hanc gratiam circumſcribit: Quæ eſt victrix delectatio ſupra ipſum liberum arbitrium, ſic dicta ab effectu, quia ejus vincit duritiam & reniſum; qua Deus operatur in homine voluntatem, ipſam volitionem, ipſum velle,* occul-

Reginaldus pagina edit. Antuerpienſis 496. & 497.

Digitized by Google

occultiſſima & efficaciſſima poteſtate; qua, quando Deus tangit cor, homo præparat cor; qua reluctanti (ſive in homine reluctante) prius aditus divinæ vocationis procuratur; qua homines fiunt ex nolentibus volentes, ex repugnantibus conſentientes, ex oppugnantibus amantes; quæ eſt magna & efficaciſſima vocatio; qua ſic adjuvatur homo, ut faciat quod jubetur; qua Deus facit ut faciamus præbendo vires efficaciſſimas voluntati; qua ut gratia potentiore convertit; quæ ſit auxilium quo fit, non ſine quo non fit; quo nonniſi perſeverantes ſint qui illud habent; qua gratia voluntas inſuperabiliter & indeclinabiliter agitur; ratione cujus Deus magis habet in poteſtate ſua voluntates hominum, quam ipſi ſuas, & habet humanorum cordium quo placuerit inclinandorum omnipotentiſſimam poteſtatem; qua fit ut ſic velle vel nolle in hominis volentis aut nolentis ſit poteſtate, ut divinam voluntatem non impediat, nec ſuperet poteſtatem; qua fit ut voluntati Dei humanæ voluntates non poſſint reſiſtere; auxilium quo non ſolum poſſibilitas juvatur, ſed voluntas & actio; quæ non ſolum dat poſſe, ſed dat velle & agere; quæ operatur ipſum velle; per quam poſſibilitas cum effectu in ſanctis provenit; quæ eſt doctrina quam omnis qui audit a Patre, non ſolum poteſt venire ad Chriſtum, ſed venit; ubi & poſſibilitatis profectus, & voluntatis affectus, & actionis effectus eſt; qua fiunt ex nolentibus volentes, non ſicut facit doctor homo, ſed intus operatur ipſum velle per inveſtigabiles vias ſuas; quæ a nullo duro corde reſpuitur, quia idcirco tribuitur, ut cordis duritia primitus auferatur; quæ mirabili modo operatur & velle; qua voluntas agitur & agit; quæ flectit & inclinat voluntates quas vult, cum vult, & ubi vult; quæ eſt vocatio ita effectrix bonæ voluntatis, ut omnis eam vocatus ſequatur. Agnoſco verba Auguſtini accurate ex ejus Operibus in unum collecta; iiſque ultro libenterque ſubſcribo. Quis autem his perlectis gratiam efficacem eſſe victricem delectationem, quæ ſuperat cordis duritiam, & contrariam carnis concupiſcentiam, negare poterit?

XII. Thomiſtarum utique bene multi a nobis eo in capite diſſident, quod tam in ſtatu innocentiæ, quam in ſtatu infirmitatis ad recte agendum gratiam *ab intrinſeco* *effica-*

BIBLIOTECA NAZ. ROMA

efficacem eſſe neceſſariam exiſtimant; at non proinde definitionem, de qua diſputationem inſtituo, ulla ratione repudiant. Nam gratiam efficacem collatam fuiſſe Angelis ſanctis, ſinguli uno ore ſe demonſtrare ajunt ex Auguſtino lib. XII. de Civit. Dei cap. 5. ubi legimus Angelos, qui ſteterunt, fuiſſe *amplius adiutos*, atque amplius hoc adju-
* *De Correp. & gratia cap. 10. num. 27.* torium fuiſſe * *magnam per Spiritum Sanctum datam abundantiam caritatis Dei.* „ *Quis enim dicat* (ait prælaudatus
Reginald. pag. 698. Reginaldus p. 2. cap. 31.) *magnam illam abundantiam caritatis Dei, quæ fuiſſet etiam Angelis malis data ſi ſtetiſſent, & quæ conſequenter data eſt illis qui ſteterunt, eſſe gratiam ab arbitrii nutu determinabilem? Qui exercitati ſunt in ſcriptis Divi Auguſtini norunt profecto, nihil in ejus Operibus uſitatius eſſe, quam quod gratiam illam, de qua cum Pelagio contendebat, explicet nomine bonæ voluntatis, caritatis, abundantiæ divini amoris, & aliis ſimilibus terminis.* Et paullo infra: *Hoc auxilium, quod ſignificatur per hanc abundantiam*
Pag. 969. *caritatis, non aliud eſt quam gratia per ſeipſam efficax.* Cenſent itaque Thomiſtæ etiam gratiam efficacem datam ſanctis Angelis fuiſſe inſpirationem uberioris caritatis, & vividioris delectationis. Cum vero teneantur iidem Thomiſtæ fateri gratiam efficacem hujus ſtatus differre a gratia efficaci collata ſanctis Angelis, & hanc eſſe illa *potentiorem*, ut de Corrept. & gratia cap. 11. ait Auguſtinus; diſcrimen iſtud inde repetunt, quod illa gratia non ſubjiciebat rebellantem appetitum rationi, hæc ſubjicit; ideoque ajunt Auguſtinum vocaſſe illam gratiam Adami *latiorem*, quia tunc nulla erat pugna, hanc vero *potentiorem*, quia domat & ſubjicit renitentem ſibi concupiſcentiam, ut inquit ſe-
Pag. 975. quenti cap. 32. idem Reginaldus. Sive ergo creatura innocens indiguerit, ſive non indiguerit gratia *ab intrinſeco* efficaci, Thomiſtæ nobis concedunt hanc gratiam eſſe inſpirationem dilectionis, & caritatis victricis: aut ſi mavis, motionem, & qualitatem, qua iſtiuſmodi dilectio & caritas inſpiratur; non enim ullibi contentioſe inveſtigavimus, num delectatio victrix ſit ipſe *eſſentia* gratiæ efficacis, vel id, quod divina ſupernaturali motione in nobis producitur: ſed utrumque, ut diximus, propoſitione noſtra com-

plexi

Digitized by Google

plexi fuimus; utrumque etiam, ſi recte rem perpendamus, commonſtrant hæc duo Auguſtini verba, *Inſpiratio ſancta dilectionis*.

XIII. Tenuit, propugnavitque noſtram de gratia efficaci ſententiam Franciſcus Macedo ex Jeſuita Minor Sancti Franciſci, nunquam de Janſeniſmo ſuſpectus, ſed Janſenianæ hæreſis profligator in Opere, cui titulus, *Mens Innocentii divinitus inſpirata*, & in aliis Theologicis ſcriptis, quorum potiſſimum teſtimoniis Eminentiſſimus Noriſius, ut conſtat ex quinque diſſertationibus Hiſtoriæ Pelagianæ adjectis, depulit omnem Janſeniani erroris illatam ſibi calumniam. Ergo Pater Macedo in *Cortina*, ſeu in *Oraculis ex D. Auguſtino editis* pag. 20. hanc theſim 69. proponit: *Efficacia Gratiæ in propria virtute intrinſeca ipſius gratiæ victricis ſita eſt, cujus victoria in delectatione & ſuavitate conſiſtit; opponitur ſuggeſtui & motui concupiſcentiæ, & diaboli delectationi ad malum incitantis*. Atque hanc theſim P. Macedo decem & octo S. P. Auguſtini citatis locis confirmat. Luculentius id commonſtrat alio in Opere, quod *Scrinium*, & *Mentem Auguſtini de duplici adjutorio* appellavit: unde nonnulla promam proximo, qui ad hunc conſequetur, paragrapho.

XIV. Prætermittere nolo, etſi dicta abunde ſufficiant, quæ docet Eminentiſſimus Cardinalis Laurentius Brancatus de Lauræa in Opuſculo 3. de Gratiis actualibus: cujus eximii viri eo magis ſententia probanda eſt, quod certiſſimis monumentis conſtat hoc Opuſculum edidiſſe, quum ætate, ſcientia, hujuſque controverſiæ, in qua ante annos novem, ſcilicet anno 1678. Noriſianis ſcriptis adverſabatur, pleniſſima præditus erat cognitione, ſiquidem tria Opuſcula Romæ in lucem emiſſa ſunt anno 1687. Itaque citato Opuſculo 3. num. 316. probat vir eximius efficaci gratia infallibiliter fieri bonum opus abſque læſione libertatis, quoniam *voluntas prædita gratia illa faciente facere, ſeu efficaci, quantum eſt in ſe poteſt eam non ſequi, ſed maxima delectatione, ac ſuavitate afficitur a gratia, ab eaque ſuaviter trahitur, ſed cum ſua libertate*. Explicans deinde num. 330. & ſeqq. quomodo gratia efficax agat *cum ſuavitate, ac delectatione voluntatis*, id primum evincit con- geren-

Arch. Angel. Bibliotb. to. 42. pag. 131.

Cardin. Laur. Opuſc. pag. 469.

Ibidem a pag. 477. uſque ad pag. 489.

gerendo multa Auguſtini loca, ſcilicet ex lib. de Peccat. merit. & remiſ. cap. 17. Enarrat. in Pſ. 118. lib. 2. ad Bonifac. cap. 9. de Spiritu & lit. cap. 3. & 19. de Corrept. & grat. cap. 2. in Pſal. 33. & 84. priorem argumentationem concludens: *Docet*, Auguſtinus, *quomodo Deus per gratiam ſuam faciat nos operari bonum, dicens* hom. 29. cap. ult. *inſpirando virtutem, dando menti tuæ cæleſtem delectationem, qua omnis terrena delectatio ſuperetur*. Deinde ſententiam ſuam, ac noſtram probat ſcriptor clariſſimus firmiſſimis argumentis auctoritate Auguſtini ſuffultis: quorum unum num. 338. petit *ex modo operandi connaturali humanæ naturæ*, quæ ad opus trahitur *delectatione ac ſuavitate*. Nam primo, inquit, *omnis peccans ideo peccat, quia delectationem, gaudium, & ſuavitatem percipit & guſtat in quovis peccato: & licet res hæc notoria ſit, & quilibet purus viator, concupiſcentiæ tyrannidi ſubditus hanc miſeriam experiatur; tamen eam ſanctus Doctor pluribus in locis probat, incipiens a primis parentibus, qui etiamſi concupiſcentiæ miſeriam adhuc non contraxiſſent, nihilominus ex delectatione pomi, & deſiderio ſcientiæ boni & mali peccarunt: ita* in lib. de Gen. contra Manich. *Et de omnibus aliis peccantibus omni peccatorum genere proſequitur probare, quod ideo peccant, quia delectationem ex peccatis percipiunt*; ita in lib. 22. contra Fauſtum cap. 18. in lib. 2. de Bapt. cap. 10. lib. 83. qq. q. 86. *Et alibi ſæpe. Unum locum adducam per extenſum, eſtque* ſerm. 6. de Verb. Apoſt. cap. 1. Quidquid eſt peccatorum in dictis, in factis, in cogitationibus, non exoriuntur niſi ex mala cupiditate, niſi ex illicita delectatione, *&c. Suppoſita, inquam, hac inclinatione, & facilitate hominis ad peccandum ex mera cupiditate ac delectatione, ait Sanctus Auguſtinus: Sapientiſſimus, potentiſſimus, ac benigniſſimus Deus, ut hominem ad delectationes malas, ac terrenas deditum, ab illis averteret, & ad bona opera virtutum vitiis illis contraria per gratiam induceret, delectationes ac ſuavitates ſpirituales, longe majores, ac dulciores, per gratiam voluntati hominis infundit, & ſic illecta & inflammata voluntas ad ea opera bona, ſive præcepti, ſive conſilii, ſive ſupererogationis prorumpit*. Producit tum Cardinalis doctiſſimus ea Auguſtini loca, quibus doctrina

ctrina hæc traditur atque explicatur, ex lib. de Contin. cap. 3. ex ſerm. 6. de Verbis Apoſt. cap. 9. & ex ſerm. 17. de Verbis item Apoſt. cap. 1. illinc inferens num. 339. *Dei ſapientiam & miſericordiam, ut miſeros homines ad mala objecta, malaſque circa ea operationes ex delectatione concupiſcentiæ propenſos, ab eis avertat, ac ad objecta & opera eis contraria convertat, atque trahat, ut Salvator dicit, per gratiam majorem & nobiliorem delectationem voluntati inducentem, id facere*, &c. Præterea num. 340. & ſeq. hæc omnia confirmat aliis ex eodem Auguſtino productis locis, quibus gratiam, qua avertimur a malo, & facimus bonum, ita circumſcribit, ut nos ad opus trahat, *faciens vere cognoſci verum bonum, & ingerens delectationem ac ſuavitatem*: quod revera Auguſtinus docet lib. 2. de peccat. meritis & remiſs. cap. 17. & 19. aliiſque in locis, ex quibus Lauræa eamdem infert conſecutionem, ideſt, *Quod Deus per ſuam gratiam ſic operatur cum voluntate humana, ut omnia quæ præcipit, vel conſulit alicui, a quo vult ut impleantur, ea reddit clara ut cognoſcatur eorum bonitas ac veritas; & delectabilia ac ſuavia, ut præferantur objectis oppoſitis pernicioſe delectabilibus, & hiſce ſpretis illa amentur & amplectantur.* Tandem Emin. Cardinalis præcedentes ratiocinationes corroborat illuſtratque plurium ſanctorum exemplis; præſertim Martyrum, quibus, ut Auguſtinus ait lib. 18. de Civit. Dei cap. 7. *in abundantia gratiæ ſpiritus illius, qui ubi vult ſpirat, datum eſt ut tantum Chriſtum amare poſſent, ut cum tanto vitæ diſcrimine negare non poſſent*. Talis, inquit, fuit Stephanus plenus gratia & fortitudine, de quo canit Eccleſia, *Lapides torrentis illi dulces fuerunt*: talis Laurentius, qui præ dulcedine moriendi pro Chriſto tyrannum deridens ajebat, *Aſſatum eſt jam, verſa, & manduca*: talis Andreas Apoſtolus clamans, dum ad crucem raperetur, *O bona crux diu deſiderata, ſollicite amata, ſine intermiſſione quæſita, & aliquando concupiſcenti animo præparata!* tales Marcus & Marcellianus, qui ad ſtipem alligati, claviſque confixi, *Nunquam* (dixere) *tam jucunde epulati ſumus, quam hæc libenter Jeſu Chriſti cauſa perferimus*. Ex his, aliiſque exemplis *luculenter patet*,

inquit Lauræa, *quod in obſervantia præceptorum Deus concurrit cum gratia reddente illam dulcem, ſuavem, delectabilem*, & *jucundam etiam in cruciatibus*, adjiciens exemplis Sanctorum quotidianum experimentum, quo unuſquiſque contra concupiſcentiam agens *delectatur & gaudet*; quemadmodum Abraham jam ſenex ſe, Iſmaelem filium ſuum adoleſcentulum, & vernaculos domi ſuæ circumciſioni ſubjecit, ac deinde ad filium ſuum Iſaac immolandum proceſſit: ſanctiſſimi viri ludibria, verbera, vincula, & carceres experti ſunt; atque innumeri ſponte ſeſe jejuniis, corporiſque afflictationibus dederunt; quod nequaquam feciſſent, niſi Deus in iis incommodis perferendis inſpiraſſet *delectationem ac ſuavitatem*. Abſolvit num. 346. diſſertationem his verbis: *Sic ergo benigniſſimus Dominus, & amantiſſimus parens nobiſcum operatur, cum præcepta, vel conſilia, vel ſupererogatoria ſunt adimplenda; facit enim veritatem boni apparere, inſpirat, & inflammat, ut amplectatur, & delectationem, ac ſuavitatem in exequendo largitur*. Erit ne in poſterum, qui ſententiam conſtituentem auxilium efficax in delectatione victrici tanquam Janſenianam vellicet & infamet? At illam innumeris Auguſtini teſtimoniis, quorum aliqua producta ſunt, aliqua tantum indicata, inſignium Theologorum approbatione, argumentationibus, exemplis, rerumque experientia, veram, certam, inconcuſſam, firmiſſimamque hactenus demonſtravimus.

XV. Hanc proinde ſententiam inſtituti noſtri Theologi unanimi conſenſione propugnant, quamquam inter nos diviſi ſumus, & aliqui ex noſtratibus Aegidiani, aliqui vero Auguſtiniani dici amant. Nam Aegidiani, ut apparet ex Friderico Gavardi, qu. 2. de Grat. art. 1. & 2. uti gratiam univerſim locant *in actibus indeliberatis, quibus cognoſcimus, & diligimus Deum, nobis donatis & infuſis in cordibus noſtris*, ita energiam gratiæ efficacis in hoc conſtituunt, *ut per ipſam homo velit, & Deum diligat, atque tanto ardore diligat, ut roboretur voluntas ad ſuperandas carnis concupiſcentias, quæ ipſum a Dei amore conantur avertere*; ac producunt & ipſi, quæ de adjutorio *Quo*, ſive gratia efficaci, cap. 11. de Corrept. & Gratia ait S. Pater: *Qua etiam*

Gav. tom. 4. pag. 301. & 303.

etiam ſit ut velit, & tantum velit, tantoque ardore diligat, ut carnis voluntatem contraria concupiſcentem voluntate ſpiritus vincat. De iis vero, qui Auguſtiniani dicuntur, nulla oriri poteſt dubitatio, ut conſtabit legenti Opera Norifii, de quo paullo infra, Aurelium Piette p. 3. cap. 2. Clenaerts in Opuſculo, cui titulus, *Auguſtinus per ſeipſum docens*, cap. XI. Philippum Van-Waure in erudito contra Janſenium Opere, quod inſcribitur, *Auguſtinus Europæus perperam dictus*, Nicolaum Girken in Summa Tractat. X. qu. 2. dub. 6. To. 3. pag. 153.

XVI. Reliquum eſt, ut nonnulla dicantur de parte ſyſtematis noſtri poſtrema, in qua ſtatuimus ſanctam delectationem non eſſe eamdem in omnibus, ſed gradus habere, & modo efficacem, modo inefficacem eſſe: quod, ſi nonnihil ſapio, ex dictis eſt apertiſſimum atque manifeſtiſſimum. Nam ſi gratia univerſim definita eſt ſuperna illuſtratio mentis, & inſpiratio ſanctæ dilectionis; gratia autem efficax ea eſt, quæ inſpirat certam ſcientiam, ac delectationem victricem: quoniam de fide eſt, omnem gratiam non eſſe reipſa effectricem, nec ſemper homines gratia præventos tanto ardore diligere, ut voluntas ſpiritus vincat voluntatem carnis contraria concupiſcentem; conſequens erit, admittendam eſſe voluntatem ſpiritus parvam atque robuſtam, delectationemque majorem atque minorem: quarum robuſta ac major concupiſcentiam ſuperans ſit gratia efficax; parva autem & minor ſit gratia inefficax, quam Schola *ſufficientem* appellat, vocabulo, ut poſtea dicetur, non in eadem ſignificatione ab omnibus Catholicis uſurpato. Et quanquam doctrina hæc ex præcedentibus conſequatur; illam tamen demonſtravi ex Auguſtino lib. de peccat. meritis cap. 5. de Gratia & lib. arbitrio cap. 15. ſerm. 17. de verbis Apoſtoli, lib. 6. Confeſs. cap. 5. aliiſque locis perſpicuis, quæ neceſſum non eſt ut repetantur, necnon ex ipſa notione gratiæ medicinalis, quæ refertur ad hominis peccati vulnere affecti infirmitatem, atque languorem. *Vide Tom. 5. pag. 155. 156. 336. 337. &c.*

XVII. Hinc Noriſius, cujus paullo ſupra dixi mentionem a me hoc in loco faciendam eſſe, deſcribens in

Calumnia ſublata cap. 3. auxilium *ſine quo non* dans *poſſe*, non *agere*, quod idem omnino eſt, ac auxilium ſufficiens Scholaſticorum, prout diſtinguitur ab efficaci. *Jam vero*, inquit, *adjutorio* ſine quo non *movetur voluntas ad eliciendos actus debiles*; *nempe deſideria*, *conatus*, *orationes minus fervidas pro adimplendis mandatis*, *in ordine ad quorum executionem adjutorium* ſine quo non *eſt tantum auxilium*
To.3.pag.1079. *remotum*, *impetratorium tamen auxilii* quo, *ſive gratiæ efficacis atque victricis*, *qua ſola mandata reapſe implentur*: productiſque verbis Patris Macedi in *Scrinio* pagina 65. *Igitur ad hujuſmodi actus imperfectos*, * *quæ ſunt inchoata deſideria boni in peccatoribus & juſtis*, *iſtud adjutorium* ſine quo non *& exigitur & invenitur*; proſequitur Noriſius: *Auguſtinus lib. de Grat. & libero arbitrio cap.* 17. *ſcribit*: Qui vult ergo facere Dei mandatum, & non poteſt, jam quidem habet voluntatem bonam, ſed adhuc parvam & invalidam. *Illa bona voluntas eſt ab adjutorio* ſine quo non, *quo deſiderium præcepti implendi excitatur*, *qui tamen motus eſt invalidus*, *niſi adjutorio* quo *roboretur*. Similia Noriſius ad *Germanitatem* VIII. XIII. & XIV. prope finem primi Voluminis. Nec poterat Cardinalis ampliſſimus ſententiam noſtram, ac ſuam expreſſius exponere, quam admittendo gratiam, quæ inſpirat deſiderium implendi præceptum, & voluntatem bonam, ſed parvam, & invalidam, quæ gratia eſt auxilium ab Auguſtino appellatum auxilium *ſine quo non*, & a Scholaſticis auxilium *ſufficiens*; & rurſus admittendo gratiam, qua motus invalidi roborantur, & inſpiratur voluntas, quæ proxime, & abſque alia gratia ſufficit ad implenda mandata; quam gratiam Auguſtinus vocat auxilium *quo*, Scholaſtici autem appellant auxilium *efficax*. Plura ſequenti §. Interim perſpicuum eſt ex Auguſtino & Noriſio gratiam modo parvam & invalidam, modo autem robuſtam & flagrantiſſimam caritatem inſpirare; atque ut ait S. Pater lib. 2. de Peccator. mer. & remiſs. cap. 5. num. 6. adjuvare illum tantum, *illum autem non tantum*; *iſtum illo*, *illum iſto modo*: ac perſpicuum itidem eſt, ſyſtema, quod Anonymus illuſorie ſimul ac pueriliter nunc *Bellellinum*, nunc *Bertinianum* appellitat, Noriſianum & Augu-

* *qui, ſed ita habetur in Scrinio.*

Auguſtinianum eſſe, nos vero ludificationibus, ineptiiſque ſuis cohoneſtari plurimum, & Auguſtiniani ſyſtematis propugnatores, ac vindices declarari.

XVIII. Et quoniam Cardinalis Noriſius paullo ſupra meminit Patris Macedi; is in *Scrinio*, ſive Mente Auguſtini *de duplici adjutorio* cap. 7. hæc habet: „ Conſtat eſſe in nobis parvas quaſdam & infirmas voluntates bonas, quæ conatus & impetus quidam ad virtutem ſunt: quæ in peccatoribus præſertim vitiis deditis, & inveterato uſu peccandi obſtinatis inveniuntur, ac eorum pulſant, excitantque voluntates, ſed non movent efficaciter, & tantum actus inchoatos & imperfectos eliciunt, qui velleitates dicuntur. In ſanctis vero & juſtis eoſdem ſæpe videmus: nam non ſemper ii perfecte operantur, & eaſdem velleitates experiuntur. Igitur ad hujuſmodi actus imperfectos, quæ ſunt inchoata deſideria boni, in peccatoribus & juſtis iſtud adjutorium & exigitur & invenitur, quod illos tantummodo operetur. Deinde cum vel iidem peccatores peccata multiplicant, & juſti a recta via primum peccando deficiunt, & quoties poſtea delinquunt, toties iis hujuſmodi gratia adeſt, quæ cum leviter pulſet ac inefficax ſit, & ſimilis illi adjutorio gratiæ, proculdubio illa gratia eſt, quæ adeſſe debuit ex ea ratione generali, qua dicitur, *In eo quod vitari non poteſt, peccari non poſſe*, & cum adeſſet, victrix non fuit, atque adeo efficax non fuit, quod eſt ipſum adjutorium *Sine quo non*, non *Quo*: unde deducitur evidenter fuiſſe gratiam *inefficacem*, ideſt, ipſum adjutorium *ſine quo non*: cujus in hoc ſtatu virtus eſt imminuta, ratione naturæ vitiatæ & corruptæ, & arbitrii *inclinati*, & *infirmati*, & *attenuati* ſecundum doctrinam Concilii Arauſicani cap. 8. 13. 26. a nobis ſuperius expoſitam. Hanc differentiam adjutorii inefficacis ab efficaci ita declaratam ex Auguſtino accepi. Et quidem ea clara eſt circa primam partem auxilii efficientis *parvas illas & infirmas*, ut Auguſtinus loquitur, *voluntates*: nam illas non eſſe a gratia magna & efficaci, ideſt adjutorio *Quo*, per ſe conſtat, & perſpicue tradit lib. 2. de Peccat. meritis & remiſſione cap. 4. & 5. & 19. clariſſime, & lib. de Sp. & lit. cap. 4. expreſſe, nec minus *Pag. 65. & ſeq.*

lib. de.

lib. de Grat. & lib. arbit. cap. 4. & 15. & lib. de perfectione juſtitiæ prope finem, & aliis plerisque locis, in quibus docet per motus inchoatos, & imperfectos per Gratiam factos in voluntate non impleri mandata: nam ſunt voluntates, & impetus, qui tandem *in mediis conatibus ægri deficiunt*. Qui tamen non deficerent, ſi augeretur gratia, & per eam auctam & robuſtam voluntas valida & robuſta redderetur; per hanc enim præcepta implerentur. „ Hæc, aliaque bene multa Franciſcus Macedo, de quo rurſus in hujus Operis progreſſione: iſta enim ad id commonſtrandum, quod in præſentia diſquiritur, faciunt ſatis ſuperque. Porro ſi huic Scriptori, aut Noriſio noſtro audeat quis Janſenianæ hæreſeos inferre calumniam, aut aſſerat nos ab horum ſyſtemate vel latum unguem diſceſſiſſe, proximo paragrapho refutabitur, tametſi refutatus ſit hactenus, modo abſque livore tribus operibus ante oculos poſitis, ideſt, *Quinque* Noriſianis *diſſertationibus*, cum ſeparatim, tum nuper in tertio Volumine editis, *Scrinio* P. Macedi, & tertio *De Theologicis diſciplinis* tomo, quæ nunc exſcripſimus aut laudavimus, a lectore nec penitus rudi, nec invidentia excæcato, nec partium ſtudiis addicto, diligentiſſime conferantur. Habes, ut opinor, tres illas propoſitiones initio poſitas, quæ ſyſtema Auguſtinianum, noſtrumque comprehendunt, & quibus inſcius & inofficioſus Anonymus molem fictitii *Janſeniſmi Redivivi* ſuperſtruit, ab omni erroris inſimulatione, & ſuſpicione purgatas.

§. II.

Vindicantur quæ in ſuperiori ſyſtemate ab adverſariis redarguuntur.

BEne habet, inquis: quod gratia parvam, & robuſtam voluntatem inſpiret, quod ſi victricem tribuat delectationem ſit efficax, quod in illuſtratione mentis, & inſpiratione dilectionis conſtituenda ſit actualis gratiæ natura, Catholicum ſyſtema eſt, atque ſi ita illud appellare lubet, Auguſtinianum:

num: ſed tria ſunt, quæ Janſenianum redolent dogma, & quinque damnatarum propoſitionum ſunt fons & origo, a quibus novi Janſeniani, quos inter eminent duo haud dubie ſpurii Auguſtinenſes, minime abhorrent. Horum primum eſt, quod non tantum in delectatione victrici reponunt gratiam efficientem, ſed in delectatione victrici, quæ ſuperat minores gradus concupiſcentiæ, ſive in delectatione *relativa*, non abſoluta. Alterum, quod negant in delectatione inferioris gradus *potentiam proxime expeditam*, ad hanc requirentes ex parte potentiæ & actus primi robuſtiorem delectationem, ideoque gratia inefficax, ſive adjutorium *ſine quo* ab ipſis deprædicatum, non eſt vera gratia *ſufficiens*, neque Moliniſtico ſenſu, neque Thomiſtico; cum gratia ſufficiens communi ſenſu Catholicorum conferat ipſam *potentiam proxime expeditam*. Tertium, quod hinc conſequitur, veram gratiam ſufficientem e medio tollunt, a cujus etiam nomine fraudulenter & inſidioſiſſime abhorrent, illam potius inefficacem, quam *ſufficientem* appellantes. Atque hi ſunt Janſeniani erroris notæ, hi characteres. Demonſtrarunt id productis compluribus Janſenii textibus cum Stephano Dechamps Antijanſeniani permulti, necnon Theologorum præſtantiſſimi, quorum monimenta ſingula collegit ætate noſtra Tournelius. Ego vero, tametſi omnium Antijanſenianorum commendo ſtudium, firmiſſime tamen, & abſque ulla hæſitatione pronuntio, tria doctrinæ capita nuperrime commemorata nequaquam erronea eſſe, nec damnatarum propoſitionum principia; ſed aliquos Janſenii quidem refutandi zelo permotos, ſed propriæ ſententiæ præjudicio abreptos, quid Catholicum ſit, quid erroneum ac damnatum minime diſtinxiſſe, atque ex horum lucubrationibus veritate ac falſitate permixtis anſam arripuiſſe ſciolum & incautum Anonymum, & ſi qui alii ſunt, curtæ eruditionis & pinguis minervæ homines, inconcuſſa Auguſtini dogmata, quæ velint, nolint, ſunt eadem ac noſtra, tanquam portenta hæreſum calumniandi. Quod ubi de tribus hiſce punctis pertractatum erit, vel inviti conviciatores ſinguli fatebuntur, ac magna illa *Janſeniſmi Redivivi* machina, quæ adinſtar ſimulacri regis Aſſyriorum ſuperbiſſime erecta eſt,

eſt, in minutiſſimum pulverem comminuetur; pudebitque fabricatorem malevolum permiſcuiſſe ſe bona, ac mala elementa, molemque nullâ ligaturâ compactam luteis erectam cruribus ſtatuiſſe.

I. Ergo quod gratia efficax ſita ſit *in delectatione victrici*, quæ gradu robuſtioris caritatis, & bonæ voluntatis ardore ſuperet carnis concupiſcentiam, Orthodoxi, & nulla Janſeniani erroris ſuſpicione laborantes, apertiſſime tradiderunt. Ac primum ii auctores, qui docent auxilium *ſine quo non*, ſive gratiam ſufficientem, prout diſtinguitur ab efficaci, inſpirare *parvam* & *invalidam voluntatem*, & auxilium *quo*, ſive efficax inſpirare voluntatem *magnam* atque *robuſtam*, qua ſuperetur voluntas carnis terrenis voluptatibus inhians, in qua ſententia ſunt Noriſius, & Macedo, prout ſuperius oſtendimus, abſque ulla ambage, abſque ullo verborum involucro locant effectricis gratiæ energiam non in delectatione *abſolute*, ſed in delectatione *robuſtiori*, ac majori, qua contraria concupiſcentia ſubſternitur. Hactenus dicta ſufficiunt unicuique probo, ingenuoque Theologo: at pervicacis adverſarii cæcutientes oculos provoco ad ea, quæ ſequuntur, clariora ſole horis meridianis fulgente.

II. Franciſcus Macedo, cujus doctrinam, ut diximus, non ſolum amplectitur, probatque Noriſius, verumetiam ea utitur *in Germanitatibus*, *in Calumnia ſublata*, & in *Parallelo* ad ſe vindicandum, & ad repellendam arcendamque inſimulationem Bajaniſmi & Janſeniſmi, in præcitato *Scrinii* Opere cap. 7. gratiæ auxiliatricis gradus primum demonſtrat ex motibus concupiſcentiæ, ad quos frænandos nobis eadem gratia divinitus inſpiratur. *Illius enim concupiſcentiæ*, inquit, *interdum tam parvi ſunt, tamque tenues motus, ut eos voluntas non curet, præſertim ſi ſit hominis juſti, & ſancti: interdum creſcunt & intenduntur, ita ut faceſſant negotium voluntati, & opus ſit cum iis exertis omnibus viribus voluntatis luctari, & aliquando in ea lucta contingat juſtum hominem deficere, & ſuperari. In his quatuor (tot ſunt quippe) eventibus ſemper eſt libera voluntas, & tamen diverſo modo libera, & in eodem ſtatu libero, diverſi tamen ſunt gradus libertatis,* *concu-*

Pater Macedo Scrin. pag. 68.

Digitized by Google

concupiſcentiæ tentantis motibus reſpondentes. Idem in eodem actu videbis inchoari amorem pulchritudinis, & paulatim intendi, donec inflammetur, ardeatque voluntas, & tandem victa conſentiat. An non per gradus ardor ille cupiditatis crevituſque ad flammam, quæ in conſenſum erumpit, decurſo ſpatio libertatis, infra quod ignis ille concurrit? Ecquis enim ab illis carceribus primi conatus uſque ad metas conſenſus liberi, curriculum eſſe non videt latum, amplumque libertatis? imo in eo diverſos gradus, ſtationeſque, in quibus ipſa libera vis poteſtaſque conſiſtit? Hæc eſt germana & genuina Auguſtini mens, de motibus tum libertatis, tum gratiæ, tum concupiſcentiæ: Huic ratiocinio, quod num rectum firmumque ſit, idoneumque ad ſententiam noſtram corroborandam, poterit unuſquiſque proprio comprobare experimento, addit vir doctus complura teſtimonia ex Auguſtini libris petita, quorum aliqua diſpeſcunt motus voluntatis *in imperfectos, & inchoatos*, & *in validos ac perfectos*, reſpondentes, ut inquit, *aptis & accomodatis gratiæ pulſibus*; alia vero demonſtrant ejuſdem gratiæ minoris, & majoris gradus, ſive, ut ait, *intenſionis & remiſſionis accommodate ad voluntatem*. Teſtimonia priori generis exſcripta ſunt ex lib. de Grat. & lib. arbitrio cap. 16. & 17. ſerm. 3. de verbis Apoſtoli, lib. 2. de peccatorum meritis & remiſſione cap. 3.lib. de ſp. & lit. cap. 34. & habentur pagina *Scrinii 69*. Teſtimonia autem alterius ordinis, & pag. 70. producta, extant lib.2. de peccat. merit. & rem. cap. 5. de Grat. & lib. arbit. cap. 15. de corrept. & Grat. cap. 11. quibus recitatis, *Hinc patet* (inquit Pater Macedo) *alias eſſe vires parvas a parva gratia, alias majores a majori, alias efficaces ab efficaci, alias efficaciſſimas ab efficaciſſima*. Idem confirmat exemplo Martyrum: *Ecquis enim neget invictam illam Martyrum conſtantiam Dei beneficium & gratiam fuiſſe, qua voluntates eorum vehementius excitatæ, mundum cum omnibus amoribus, terroribus, erroribus ſuis vicerunt?* ſubjicit pag. 71. Profert eo loci & rationem Theologicam, propterea quod ſi cum gratia *omnino invariata, ac indifferente ſine ullo pulſu motuque vehementi*, voluntas intenſiorem illum motum exerceret; gratia a voluntate *vires & intenſionem* accipere diceretur. Teſtatur pag. 72. *Auguſti-*

 num

num delectationes carnis delectationibus ſpiritus opponere, & in ea pugna concupiſcentiam cum gratia committere, & fortiori victoriam aſſignare: nec teſtatur tantum; probat quoque ex lib. 1. de ſerm. Domini cap. 12. ſerm. 6. de verbis Apoſt. cap. 10. de corrept. & Grat. cap. 8. unde verba producit, decem ac novem aliis locis indigitatis. Quiſquis Janſenianum hunc auctorem fuiſſe putat, magno in errore verſatur, ſiquidem, ut dixi, illius verbis exornavit Noriſius vindicationes ſuas, & quinquies reportavit de accuſatoribus victoriam; qui autem hujus auctoris ſententiam a noſtra vel tantillum diſcrepare monſtrabit, magnus erit nobis Apollo.

III. Nec ſoli Noriſius & Macedo, quibus ſubſcribunt quotquot Auguſtiniani dicuntur, verum etiam ii, qui inter Noſtrates Romani Aegidii ſectandæ ac propugnandæ doctrinæ totos ſeſe devoverunt, illud de Gratia ſyſtema ab Auguſtino traditum, Orthodoxum, & inconcuſſum exiſtimant. Petrus enim Manſo Hiſpanus, Doctor Salmanticenſis in Opere inſcripto, *S. Auguſtinus ſui interpres & aſſertor,* quamquam acerrime impugnet ſyſtema Janſenianum, in quo ſola delectatio victrix indeliberata, & voluntas in quolibet motu neceſſitatis vinculo conſtricta adſtruitur nefario & hæretico ſenſu, de qua re dicturus ſum poſtmodum; docet tamen quæſt. v. §.1. num. 14 juxta Auguſtinum adjutorium *Quo* eſſe *velle illud fortiſſimum, cui Deus contulit vires efficaciſſimas ad vincendas omnes difficultates internas, & externas*; quod S. Pater de Grat. & lib. arbitrio cap. 17. vocat *ardentiſſimam voluntatem*: ac adjutorium *ſine quo non* ait Manſius eſſe *amorem, & quoddam velle indeliberatum, quo voluntas inclinatur ad ſervanda Dei mandata, & aliquando vult libere & deliberate, ſed languide & imbecilliter*, ſubjiciens verba S. Patris eidem adjutorio adtribuentis voluntatem bonam, ſed adhuc *parvam & invalidam*. Quæſt. autem VIII. §. 4. demonſtrat gratiam effectricem, quam repetit eſſe adjutorium *Quo*, non abſolutam eſſe, ſed *reſpectivam, non ſolum reſpectu operis, quod juxta majorem, vel minorem difficultatem petit majorem, vel minorem gratiam, ſed etiam ſubjecti*, laudans auctores quoſdam idem omnino ſentientes, ut Montalvum, Albeldam, Maſſouliè. Atque id Manſius demonſtrat argumentationibus plurimis: quarum num. 41. prior

Manſ. edit. Sal. 1718. pag. 101. pag. 469. & ſeq.

Digitized by Google

prior illa eſt, quod *ſi gratia* eadem pro gravi & levi tentatione ſufficeret, eo quod habeat efficaciam abſolutam, non eſſet neceſſarium addere gratiam, quantumcunque creſceret *tentatio*: ratio altera num. 42. in eo nititur, quod *omnis difficultas operis conducentis ad finem vincenda eſt per amorem finis*; ideoque *quo major eſt difficultas operis, eo major debet eſſe amor finis, quo vincitur*: tertia num. 44. petitur ex principiis SS. Auguſtini & Thomæ, qui docent duo eſſe, quæ voluntatem impediunt ne faciat bonum, & ne motio Dei perfectam operationem producat, ignorantiam ſcilicet, atque cupiditatem: *Sed contraria* (inquit Manſius) *contrariis curantur, & cupiditas noxia amore honeſto curanda eſt; ergo amor & velle honeſtum voluntatis, ſi ſuperet cupiditatem, facit nos facere divina mandata*: quarta eodem numero promitur ex S. Thoma, qui 1. 2. q. 17. art. 5. hæc ſcribit de voluntatis imperio: *Animus quando imperfecte imperat ſibi ut velit, hoc contingit ex hoc quod non perfecte imperat. Imperfectum autem imperium contingit, quia ratio ex diverſis partibus movetur ad imperandum, vel non imperandum; unde fluctuat inter duo, & non perfecte imperat*: quibus verbis recitatis, *Ecce* (inquit Manſius) *niſi amor boni honeſti ſuperet contrarium amorem boni delectabilis, non poteſt voluntas plane imperare actus ſubſequentes ad primum velle, ſed fluctuabit inter duos amores: ergo ut cum effectu imperet, & faciat, debet ita amare & fortiter velle, ut reipſa ſequatur facere. Quo vides noſtrum velle habere gradus, & eſſe reſpectivum ad ſubjectum, & ad difficultatem operis faciendi*. Argumentatio quinta depromitur ex ipſa natura gratiæ victricis, quæ nobis confertur, ut ſuperata operum difficultate eadem opera adimpleamus; ex quo ſequitur, ut gratia ad faciendum requiſita *habeat gradus juxta gradus difficultatis operis faciendi*; id quod demonſtratur exemplo, quoniam facilius eſt dare eleemoſynam, quam ſubire martyrium; *ergo amor Dei ſufficiens & efficax ad dandam eleemoſynam, non ſufficit ad ſubeundum martyrium*. Producit Manſius argumenta alia bene multa, ſed qui hinc Aegidiani ſcriptoris mentem non percipit, quibuſnam, obſecro, inſtrui poterit, ac permoveri? His cohærent, quæ ſcribunt Fridericus Ga-

S. Thom. tom. XI. edit. Ven. pag. 38. 2. ad 1.

 vardi

Tom. IV. Gav. pag. 393. vardi tom. IV. Scholæ Aegidianæ q.2. de Gratia actuali art.2. Benignus Sichrovvsky Tract. x. q. 1. art. 3. pag. 14. Augu- *Gibbon tom. 4. p. 434. & 438.* ſtinus Gibbon Burgenſis diſput. 21. dub. ult. qui etiam laudat ex noſtratibus Aragonium 2.2. q.83. Aloyſium, & Baſilium Legionenſes, & alios; commonſtratque nu.13. hujus ſententiæ a ſententia Congruiſtarum latiſſimam diſcrepantiam.

IV. Non ſolum ab Inſtituti noſtri Theologis, tum iis, qui Aegidio Romano nomen dedere, tum iis, qui impenſius adhærere Auguſtino, & ab ipſo nominari maluerunt, gratia non *abſolute*, ſed *relative* efficax, prout ex dictis maniſeſtiſſimum eſt, defenditur & propugnatur: ſed in ipſo quoque Thomiſtarum numero ac multitudine inveniuntur bene multi, quibus eadem ſententia quammaxime arridet, ac videtur principiis Doctoris Angelici concordiſſima. Quod enim Deus pro majori, vel minori hominum corruptela, & concupiſcentiæ ac tentationum pugna, gratiam nativa ſua entitate plus minuſve potentem conferat, ita ut quod in uno efficax eſt, in altero ob vividiorem concupiſcentiam ſit inefficax, affirmat 1. part. diſput. 58. ſect. 2. num. 1. Gonzales de Albenda, cujus hæc ſunt verba: *Non oportet, quod gratia præveniens intrinſece inhærens, quæ in uno eſt efficax, ſit etiam efficax in alio majori tentatione tentato. Ac proinde non eſt verum dicere, quod gratia præveniens intrinſece inhærens, quæ aliquando eſt efficax, debeat eſſe efficax ſemper, & in quocunque ſuppoſito æqualiter tentato*: & poſt pauca *D. Auguſtinus & D. Thomas explicant gratiæ prævenientis efficaciam per contemperamentum & congruentiam ejus cum ſubjecto, in quo reperitur, ut videlicet eo modo quis vocetur a Deo, ut impedimenta & tentationes temperentur a Spiritu Sancto, juxta modum, quantitatem internam inſpirationis, quam novit ſe dediſſe ei, qui vocatur*. Agunt de ſententia hujus aucto- *Serry pag. 609. edit. Antuerp.* ris Hyacinthus Serry in Hiſtoria de Auxiliis lib. IV. cap. 27. *Maſſoulié pag. 205. edit. Rom.* & Antoninus Maſſoulié in *D. Thoma ſui interprete* tom. 2. diſſert. 3. qu. 6. Nec deſunt, qui ſententiam Gonzaleſii ſic acceperunt, ut illum Congruiſtis adnumerarint, immerito tamen, ut dicam proximo num. 8. Certe ſententia Albendæ plurimi eſt facienda, quum ſcripſerit poſt celeberrimas Congregationes de Auxiliis, in quibus pro ſententia Thomiſtica egregiam

giam navaverat operam, ut Serrius teſtatur citato in loco.

V. Nec ſolus Joannes Gonzales adhæſit prælaudatæ ſententiæ de Gratia *ralative* efficaci, ſed illam Thomiſtarum alii propugnarunt, fatente Hyacintho de Graveſon de myſt. & annis Chrjſti differt. 16. quo in loco explicata opinione antiquiorum Thomiſtarum docentium gratiam efficacem diſtingui *entitate*, ac natura ſua a gratia ſufficiente, *Secundo*, inquit, *alii Thomiſtæ, qui volunt gratiam efficacem non diſtingui ex entitate, ſeu ex natura ſua a gratia ſufficiente, ſed tantum penes intenſionem graduum efficaciæ, quibus ſuperat gradus malitiæ voluntatis creatæ, eamque convertit; docent, inquam, illi Thomiſtæ in ſolius hominis culpa eſſe quod gratia ſeipſa efficaci privetur. Idque illuſtrant hoc clariſſimo exemplo: ſupponunt quippe voluntatem alicujus hominis ex pravis habitibus ac diuturna peccandi conſuetudine ad octo, vel decem gradus obſtinationis perveniſſe; ſi itaque Deus huic homini male affecto gratiam conferat, quæ plures & majores efficaciæ gradus habeat, quam ſint gradus obſtinationis, & malitiæ in voluntate, tum illa gratia ſuapte vi, ſeu victrice delectatione ſuperabit obſtinationem voluntatis, & erit reipſa efficax. At ſi Deus, ita exigentibus illius hominis demeritis, gratiam minus validam conferat, & quæ in gradibus efficaciæ ſuperior, major, ac fortior non ſit gradibus obſtinationis, ſeu malitiæ voluntatis; tunc illa gratia voluntatem quidem commovebit, ſed illam non convertet, nec illius obſtinationis gradus ſuperabit, eritque tunc temporis gratia tantum ſufficiens & inefficax, non quidem ex defectu ſui, cum reipſa, & vi ſua converteret voluntatem, ſi minor eſſet voluntatis reſiſtentia, ſed ex defectu voluntatis, quæ obſtinatione ſua magis obſiſtit. Perinde ac ſi admotum lignum ignis non comburat, id non oritur ex parte ignis, qui agit, & cui non deeſt vis agendi, ſed ex parte ligni, quod humiditate & aqua quum ſit oppletum, efficaciæ, & vi ignis magis obſiſtit, eamque extinguit.* En Graveſonus fatetur ſententiam de Gratia efficaci *relative*, & juxta graduum ſuperioritatem, eſſe aliquorum Thomiſtarum; ideoque idem auctor ubi in Epiſtolis *delectationem relative victricem* Janſenianum dogma appellat, intelligendus eſt de *victrici delectatione* ſuperiori gradu injiciente vinculum voluntati,

Grav. pag. edit. Rom. 343.

Digitized by Google

tati, eamque ad opus trahente abſque libertate indifferentiæ, & cum ſola immunitate a coactione, ut explicabo ſequenti paragrapho. Nunc enim illud tantum pronuntio, *delectationem victricem*, ut ſupra explicatam, atque a nobis, & a Thomiſtis illis, de quibus Graveſonius loquitur, defenſatam tantum differre a *delectatione victrici* Janſeniana, quantum decretum *efficax abſolutum & gratia prædeterminans*, prout a Thomiſtis defenditur, differt a decreto efficaci & prædeterminatione Calviniana: ſiquidem nos, ac Thomiſtæ cum victrici delectatione & prædeſtinatione libertatem indifferentiæ, quam Calvinus & Janſenius minime agnoſcunt, agnoſcimus, profitemur, ac propugnamus.

VI. Joannem Gonzales, ac Thomiſtas, de quibus ſupra, non recedere a principiis Sancti Thomæ haud obſcure commonſtrant eadem principia, quibus Petrus Manſo gratiam *relative* efficacem ſtuduit comprobare. Vide quæ ſcripſi tertio numero hujus §. Verum ne a Thomiſtis, inter quos verſamur, diſcedat ſtatim oratio; Antoninus Maſſoulié perlaudata quæſt. 6. id prolixa diſſertatione ſtudet evincere: ac primo articulo affirmat conſentire *cum communi Sancti Thomæ diſcipulorum ſententia* eam, quæ conſtituit divinæ gratiæ efficaciam in quadam congruitate, qua divinæ gratiæ motio ſuperet malitiam, & reſiſtentiam voluntatis: *unde*, inquit, *pro varia diſpoſitione, & variis veluti gradibus malitiæ, cui ſuperandæ conſentanea gratia confertur, major in uno eſſe debeat, quam in alio, ita, ut in uno interdum effectum omnem habeat, quem habere poteſt, & ſuæ efficacitati proportionatum actum eliciat, & proprie efficax ſit; in altero vero non omnem effectum habeat ex reſiſtentia voluntatis, & tunc efficax quidem ſit ſua ipſa virtute, effectum tamen, ex reſiſtentia, ut dixi, voluntatis non habeat, ſed tunc inefficax evadat*. Ad ſententiam hanc demonſtrandam, principio ait *varios eſſe poſſe, & reipſa eſſe obſtinationis & reſiſtentiæ voluntatis gradus; varios item gradus divinæ gratiæ, & motionis, quam ita Deus ex æquiſſimis ſuæ providentiæ legibus temperat, ut voluntatem pro libito impellat, vel concutiat ſolum, vel omnino convertat*: ex quo infert ea ratione efficacem, & ſufficientem gratiam diſtingui, *ut efficax major ſit, ſufficiens minor, quæ reſiſtentiam volun-*

Tom. 2. p. 204. de Ant. Maſſoul. vide etiam ſupra §. 1. n. 10.

voluntatis omnino non vincat. Deinde contendit hanc efficacis & ſufficientis gratiæ rationem cohærere communi Thomiſticæ Scholæ ſententiæ, eo quod etiam Alvares inter nobiliores Thomiſtas non poſtremus diſput. 80. docuerit eamdem gratiam dici efficacem *reſpectu effectus imperfecti, quem efficit*, inefficacem vero, aut ſufficientem *reſpectu actus ultimi ac perfectioris, ad quem diſponit*. Idem confirmat ex diverſis motibus, quibus impius ad juſtificationem diſponitur, pulcherrima ex Angelico Præceptore q. 28. de Verit. art. 3. & ex 1. 2. q. 113. art. 7. proferens, quo in loco S. Thomas explicat juſtificationem exemplo *ſubſtantialis formę*; quæ licet *in inſtanti*, ac momento, ut inquiunt Philoſophi, producatur, prius tamen materia *per alterationem* diſponitur, qua *alteratione* diſpoſitiones contrariæ depelluntur; quamvis perfecta converſio aliquando momento fiat, ut contigit in Paulo, prout idem Sanctus Thomas docet cit. q. art. 10. Præterea Maſſoulié appoſite mentem ſuam explanat comparatione ignis, qui primo immittit aliquem calorem, ac diſpoſitionem aliquam producit. Deinde neceſſum eſt, ut majorem vel minorem calorem efficiat, quo lignum magis, vel minus diſpoſitum eſt, at juxta ſubjecti variam diſpoſitionem eadem aut ſimilis actio ignis in uno effectum producit, quem non producit in altero: atque hac comparatione varios gratiæ gradus, & relativam efficacitatem explicat vir doctus pag. 208. & ſequenti, quidquid ait Sancti Thomæ teſtimoniis illuſtrans. Secundo articulo a pag. 210. uſque ad 214. eamdem ſententiam corroborat, de efficacia divinæ gratiæ pertractans, eamque locans *in congruitate, & proportione*, ut illius utar verbis, *in eo poſita, quod ſuperet reſiſtentiam voluntatis*. Ait Sanctum Thomam in cap. 5. Epiſt. ad Rom. comparare gratiam medicinæ: verbiſque Sancti Thomæ productis, *Eſt igitur*, inquit, *gratia inſtar medicinæ, & proportionem quamdam requirit, ut ſcilicet ſua vi ſuperet vim, & effrænis cupiditatis impetum*. Et poſt pauca: *Ita ſi fortior ſit divinæ gratiæ motio, & ea motione accenſa caritas vincat, ſuperetque pravam cupiditatem, tunc motio divinæ gratiæ efficax eſt: quod ſi contra vehementior ſit ipſa cupiditas, caſſa & inefficax redditur divina motio, aut ejus vis ita retardatur, ut licet effectum aliquem*

quem habeat, non habeat tamen perfectum, ad quem ex divina ordinatione refertur. Fuſe id probat allato diſcrimine, quod inter cauſſam *formalem*, & cauſſam *efficientem* intercedit, quarum illa ſtatim effectum ſuum habet, & licet minima, contrariam *formam* expellit; altera autem gradatim agit, donec *exceſſu virtutis activæ poſſit ſibi paſſum ſubjicere*: atque ita, inquit, gratia ſanctificans, quamvis minima, omnia peccata mortalia omnino repellit, & tam in adulto, quam in parvulo effectum conſequitur ſuum; ſed gratia actualis pertinens ad genus gratiæ efficientis exigit contemperationem ordinemque diſpoſitionum, quibus vincat voluntatis reſiſtentiam, quod aſſequitur tandem, quando eſt major *eo cupiditatis motu, qui voluntatem hominis pertrahit, aut pertrahere nititur ad malum.* Hoc idem evincit ex diverſa tentationum pugna, ad quam ſuperandam divina gratia confertur, hinc inferens *majorem & ampliorem eſſe debere gratiam in eo, qui majori tentatione urgetur, quam in eo qui leviori pulſatur.* Idem probat ex diſcrimine & inæqualitate actuum, quos divina motio in nobis efficit. Demonſtrat ſubinde, quam facilius in hac ſententia de gratia *relative* efficaci vitentur incommoda, quam in aliis explicandi modis Scholaſticorum. Hinc enim apparet gratiam ſufficientem, quam Schola Thomiſtica admittit, eſſe veriſſime ſufficientem, nam motio E. G. quatuor *ſi interdum effectum non habeat, non oritur ex defectu motionis divinæ, quæ vim agendi non habeat, ſed oritur ex prava diſpoſitione voluntatis, quæ ob pravum habitum intenſum V. G. ut quinque, ipſius actionis impreſſioni, & vi, ſeu efficaciæ divinæ motionis non ſubjicitur*; eo prorſus modo, quo ſi ignis admotum lignum non comburat, id non eſt adſcribendum igni, quaſi ei deſit ſufficiens vis agendi, ſed quod lignum humiditatem, & aqua plenum vi & efficaciæ ignis obſiſtat. Illud etiam commodi ex hac ſententia proficiſci demonſtrat, quod rectiſſime imputatur homini ad culpam quod non agat, & divina præcepta non impleat, quando deeſt motio efficax; ſufficeret enim divina motio, *niſi pravo cupiditatis laqueo compedita voluntas teneretur: quod ſi in eo ſtatu pravæ cupiditatis, quæ voluntati dominatur, eamque conſtringit, præter eam motionem,*

ipſi

ipſi neceſſaria ſit, & majoris remedii ope egeat, imputet ſibi, & magnitudini morbi prava hominis voluntas, quæ ſeipſam ſuaſeſe malitia, & cupiditate conſtrinxerit. Alterum etiam commodum ex ea ſententia reportatur, quod ea poſita optime explicetur, cur in iis, qui convertuntur, Dei miſericordia, in iis vero, qui non convertuntur, juſtum judicium ſit agnoſcendum; quod enim a Deo averſus *percipiat gratiam, quæ malitiæ vim & magnitudinem ſuperet*, ſolius divinæ miſericordiæ opus eſt; quod vero *minori motione pulſetur*, divinæ juſtitiæ eſt, cum ille abundantiori gratia privari omnino mereatur. Hæc Antoninus 2. articulo. In tertio, qui protenditur uſque ad 222. paginam, totus eſt in demonſtrando prædictam ſententiam certiſſime eſſe Auguſtini, qui innumeris in locis ſtatuit *efficaciam gratiæ in delectatione victrici, & tum delectationem a Deo immiſſam efficacem eſſe, cum ſuperat voluptatem terrenam*: & ne putes loqui hunc auctorem de victrici delectatione *abſoluta*, expende ſuperius dicta, necnon quæ ſequuntur: *Adeo virtus naturæ recta inſtitutæ conſentanea eſt, ſuaſque delicias habet, ut nemo iis ſe non allici ſineret, niſi alioquin pravæ cupiditatis adverſa voluptate detineretur. Atque inde illa inter cupiditatem, & virtutem perpetua pugna: nec vinceretur ea cupiditatis voluptas, niſi Deus majorem delectationem immitteret, quæ alterius vires minueret, & cupiditatis reſiſtentiam omnem ſuperaret. Ergo & in eo videtur eſſe poſita gratiæ efficacia, quod ſit delectatio victrix, alterius ſcilicet delectationis, quam ſibi ſubjicit, & cujus reſiſtentiam ſuperat.* Habentur hæc verba citata pagina 222. colum. 1. Poſtremo & quarto illius quæſtionis articulo demonſtrat Maſſoulié ſententiam, in qua defenditur gratiæ efficacitas per delectationem gradu ſuperiorem comparate ad pravam adverſamque cupiditatem, convenire cum ſententia inter Thomiſtas, quoad modum explicandi, communiorem; propterea quod etiam ſententia illa gratiam admittat ſeipſa efficacem, *quæ ſua vi per modum efficientis cauſæ, ac phyſicæ, conſenſum voluntatis efficiat, ipſumque prioritate naturæ & cauſalitatis antecedat*; habeatque connexionem cum effectu, non ex ſcientia media, *qua Deus futurum voluntatis conſenſum*

Pag. 222. col. 1.

exploret, ſed ex ſua cauſalitate & infallibili vi agendi, quam habet ex abſoluto antecedenti divinæ voluntatis decreto, tantam, vel tantam motionem tribuendo, quantam Deus videt neceſſariam eſſe ad actum prædefinitum, prout ſuperiori articulo 3. pag. 113. Maſſouliè demonſtraverat accuratius agens de ſua a Congruiſtis diſcrepantia. Quapropter in quarto articulo pag. 223. & ſeq. concludit, nullam aliam inter has duas Thomiſtarum ſententias differentiam adinveniri, niſi quod una utriuſque gratiæ, ſufficientis, & efficacis *propriam notionem ſeparans & diſtinguens*, *metaphyſica magis*, *& exacta diſtinguendi arte utatur*, ſiquidem etſi ſufficiens & efficax gratia interdum *minime entitate diſtinguantur*, & ſeparentur; dubitari tamen non poteſt, *quin utriuſque munera omnino diverſa ſint*, quæ diverſa munera in uno, eodemque auxilio inveniuntur, quamvis ſufficiens ab efficaci non diſtinguatur, niſi relate ad diverſam ſubjecti diſpoſitionem. De Antonino Maſſouliè, ejuſque ſententia legendus auctor Operis inſcripti, *Le Diſciple Pacifique* de *Saint Auguſtin*, editi Pariſ. an. 1715. Hic auctor cap. ultimo a. p. a pag. 815. §. *Il y a un' autre maniere* uſque ad pag. 821. §. *Je ne puis omettre*, gratiam relative efficacem accuratiſſime exponit, commendat, laudatque. *Il y a un' autre maniere* (inquit) *que le Pere Maſſouliè juge tres-propre, & tres-utile pour expliquer cette difficultè qui regarde la concorde de la grace efficace avec le libre-arbitre, c' eſt de dire avec Gonzales celebre Thomiſte, que l'efficace de la grace eſt relative & non abſoluë, & que elle conſiſte dans une certaine convenance & proportion ſpeciale, & pour me ſervir de ce terme recû dans l'ecole, dans une certaine congruitè de la grace, a l' egard dell' effet pour le quel elle eſt donnée, la quelle convenance rend la grace tres-propre a vaincre la malicè, e la reſiſtance de la volontè, & a ſormonter les obſtacles, & les indiſpoſitions qui ſe rencontrent dans un ſujet pour le bien. Par exemple, a une volontè qui a ſix degrez d' obſtination dans le mal par une mauvaiſe habitude, il ſera beſoin pour la convertir d' une grace plus forte qu' à une volontè qui n'avroit que trois ou quatre degrez de obſtination : de ſorte, que la meme grace qui ſurmonteroit trois ou quatre degrez d' obſtination, parce qu' elle ſeroit dans*

un

un degrè tres-propre pour le ſurmonter, pourroit n' avoir pas la méme convenance, ni par conſequent le méme effet & le méme ſuccés, ſi elle trouvoit ſix degrez d' oppoſition, d' obſtacle, & de reſiſtance. Nemo, qui auctorem hunc legerit, Janſenianum illum fuiſſe ſuſpicabitur. Ex ejus verbis pagina 827. *P. François de Bonne-Eſperance Theologien de noſtre Ordre*, colligo fuiſſe Carmelitam.

VII. Mirum propterea eſt, Anonymum *Janſeniſmi Redivivi* auctorem in altera *Appendice* pag. 5. quam ſuo loco diſcutiemus, fateri nullam affinitatem habere cum hæreſi Janſeniana ſententiam, quæ repetit gratiæ efficaciam *a phyſica prædeterminatione*, necnon ſententiam alteram, quæ ponit efficaciam gratiæ *in delectatione victrici, modo victrix dicatur, non ex graduum ſuperioritate, ſed ex abſoluta voluntate Dei, qui novit, ac decrevit ita movere voluntatem humanam, ut certo & infallibiliter, licet liberrime, delectationi conſentiat*. Mira, inquam, res eſt: nam primo auctor iſte ignorat inter Catholicos eſſe bene multos, etiam ex Thomiſtis, qui efficaciam gratiæ in delectatione victrici *ex graduum ſuperioritate* conſtituunt, ut hactenus evidentiſſime demonſtravi; ideoque Catholicis notam *Janſeniſmi* imperite nimium, vel audacter impingit. Deinde nos *in delectatione ſuperiori* ſtatuimus gratiæ efficacitatem, non ad Janſenii trutinam poſtea ponderandam, ſed ad principia prædeterminationis phyſicæ, & delectationis abſolute victricis; ſiquidem & nos contendimus delectationem illam ſuperiorem pendere *ex efficaci & abſoluta Dei voluntate*, quæ inſpirat talem delectationem, quæ certo & infallibiliter, ſalva tamen indifferentia liberi arbitrii, trahat ad opus, vincendo contrarios motus concupiſcentiæ, imo fatemur ipſam gratiam efficacem, & delectationem victricem interdum eſſe *abſolutam*, idoneamque ad ſuperandam omnem penitus duritiam cordis, ut conſtat legenti librum noſtrum XIV. cap. 8. *To. 3. pag. 161.* ideoque quantum ad gratiæ efficientiam attinet, omnino cum aliis Catholicis convenimus. Præterea difficultas, quæ invenitur in concilianda libertate cum gratia per ſe efficaci, non eſt, an libertas indifferentiæ conſiſtere queat cum qualitate phyſica, cum motione divina, cum delectatione, aut

 abſo-

abſoluta, aut *relativa*; ſed an conſiſtere poſſit cum decreto efficaci abſoluto & antecedenti, cum præmotione inferente certo & infallibiliter actum prædefinitum ante exploratum voluntatis conſenſum, cum prædeterminatione ad unum actum trahente liberum arbitrium, prius quam iſtud ſeſe ad agendum determinet. Hic nodus eſt; & hæc difficilis quæſtio, quomodo gratia conciliari poſſit cum libertate. Unde in hac quæſtione qui gratiam *per ſe* efficacem dari negant, objiciunt interitum libertatis, & principia tum Calviniana, tum Janſeniana, non tantum nobis gratiam effectricem locantibus in delectatione *relativa*, verum etiam Thomiſtis prædeterminationem phyſicam adſtruentibus. Quæ ſane quiſquis negat; prorſus ignorat, quæ Baſtida ceterique Mediſtæ Prædicatoribus oppoſuerunt, ignorat *Parallela* inter Calvinum & Banneſium ab adverſariis excogitata & objecta; ignorat argumenta, quibus auctor litterarum ad Alexandrum probare nititur Thomiſtarum & Janſenianorum eadem eſſe principia, eaſdemque conſecutiones. Falluntur ii quidem omnes; ſed turpius fallitur Anonymus ignorans quod in ſententia Thomiſtarum arduum magis ac difficilius adverſariis videtur ad conciliandam cum gratia libertatem; id nempe, quod nobis, ceteriſque omnibus præmotiones efficaces abſque adminiculo ſcientiæ mediæ tradentibus, commune eſt; ſed a nobis, ut noſtra fert opinio, longe facilius expeditur. Inſuper adverſarium rogo, atque obteſtor, ut mihi dignetur explicare, quomodo ſtet cum libertate indifferentiæ prædeterminatio phyſica, & delectatio *abſolute* victrix, non ſtet autem cum eadem libertate delectatio victrix *relative*; ſeu, quod idem omnino eſt, quare libertatem evertat inſpiratio ſanctæ dilectionis ad quinque E. G. gradus intenſa, ſibique ſubjiciens pravam cupiditatem ad quartum uſque gradum accenſam; & libertatem minime evertat delectatio victrix *abſolute*, omnemque concupiſcentiam, quantumvis robuſtam, ſupremiſque gradibus flagrantem, ſuperans ac ſubjiciens? Illud etiam peto, cur delectatio *victrix* dicatur, niſi comparate ad concupiſcentiam, quam vincit? Enimvero arbitramur, ipſamet vocabula ab Auguſtino uſurpata plurimum valere ad veritatem

Vide Acta Congreg. de Auxiliis tom. 3. & 8. Livinum de Meyer Hiſt. de Auxiliis diſſ. 1. cap. 5. & 6. Epiſt. 8. & 9. ad Alexandrum, &c.

tem ſententiæ noſtræ corroborandam, atque ad revincendam Janſenianæ hæreſeos calumniam.

VIII. Quid? quod etiam Congruiſtæ debent gratiam efficacem *relative* tantum adſtruere? In horum quippe ſententia ſufficiens gratia redditur *efficax*, ſi conferatur in tali congruitate loci, temporis, ſubjecti; atque ſine effectu remanet, ſi careat ejuſmodi congruitate. Efficax eſt ergo comparate ad ſubjecti extrinſecas, & intrinſecas diſpoſitiones, non *abſolute*. Hinc eſt, quod Congruiſtæ Joannem Gonzales, de quo ſupra num. 4. ad partes trahunt ſuas, ſibique conſentire contendunt. Eſt tamen inter nos, & Congruiſtas diſcrimen maximum; quoniam illi putant conferri gratiam congruam, ſcilicet, hominem vocari in hac opportuna circumſtantia, ob præſcientiam boni uſus arbitrii; quia nempe Deus prævidit quod in tali opportunitate vocatus obtemperabit & præbebit aſſenſum: nos contra affirmamus, non pendere a tali præſcientia quod Deus talem gratiam inſpiret, ſed a voluntate efficaci, qua vult, ac prædefinit ejus, qui vocatur, conſenſum; & ne voluntas illa abſoluta ac divina fruſtretur effectu, inſpirat talem delectationem, quæ ſuperat pugnantem cupiditatem, & ex qua certo, atque infallibiliter, omnino tamen libere, effectus ipſe conſequitur. Ita docuit Antoninus Maſſouliè, ita Aegidiani noſtri, de quibus 2. n. ita nos lib. XVIII. cap. 8. & 9. Si præſcindamus itaque *a ſcientia media*, quam nec admittimus, nec admittemus unquam; nil in ſententia noſtra erit, quod adverſariis diſpliceat: ac tantæ demum criminationes in nos, quoniam heſternum commentum *ſcientiæ mediæ* refellimus, invidioſo Janſeniſmi nomine invenientur eſſe conflatæ. Dixi de Gratia *relative* victrici.

IX. Agam nunc *de potentia proxime expedita*, quod eſt hujus §. pars altera. Anonymus nunquam nobis objeciſſet, quod alicubi ſcripſerimus per adjutorium *ſine quo non* excitante in nobis parvas & invalidas delectationes, ſive per gratiam ſufficientem, prout diſtinguitur ab efficaci, non conferri potentiam proxime expeditam ab omni prorſus impedimento, ſi animadvertiſſet id a nobis eo ſenſu tradi, quatenus neceſſariam dicimus gratiam *ſeſe* efficacem, ut voluntas

luntas exeat in actum; ſi ad memoriam revocaſſet rejici a defenſoribus gratiæ efficacis æquilibrium illud, in quo voluntas per gratiam ſufficientem conſtituta habeat poteſtatem *æque expeditam* ad unam partem, & alteram; ac ſi legiſſet duntaxat Noriſii Opera, *Germanitates* præſertim, & *Calumniam ſublatam*. Etenim Noriſius in *Calumnia ſublata* cap. 1. demonſtrat ex Franciſco Suarez lib. IV. de Gratia cap. 4. num. 6. auxilium illud, quod eſt actu receptum, nondum eſſe proxime ſufficiens ad illum actum, ad quem illud auxilium præveniens dicitur eſſe neceſſarium, ſed tantum ſufficiens remote. *Ergo* (inquit) *auxilium illud, quod* *Tr. 3. pag. 1060. & ſeq.* *ſupponitur actu datum, eſt proxime ſufficiens ad illam priorem diſpoſitionem, & ita ad illam includit omnia auxilia prævenientia actu data, & reſpectu ulterioris actus eſt tantum remote ſufficiens*. Hanc Suareſii doctrinam confirmat Noriſius aliorum Theologorum auctoritate, roboratque Auguſtini verbis locupletiſſimis ex lib. de Grat. & lib. arbitrio cap. 15. & 17. & ex libro 3. contra Maximinum cap. 14. concludens, *Tranſgreſſorem legis reum eſſe peccati, tametſi caruerit gratia proxime ſufficienti, qua poſſet exequi mandatum*. Cap. 2. probat Noriſius tali auxilio *proxime ſufficiente* privari aliquando etiam juſtos, dum urget obſervatio alicujus mandati, quod non poteſt impleri ſine gratia; quod rurſus demonſtrat ex Suareſio lib. IV. de Grat. cap. 18. num. 19. atque ex Baſilio Poncio 1. p. Relect. de Grat. cap. 17. nu. 10. quorum verbis productis, ait: *Auxilium proxime ſufficiens ad reſiſtendum graviori tentationi illud eſt, quo habito nihil ulterius adjutorii a Deo dandum ſupereſt, ut tentatio poſſit reapſe ſuperari*. Demonſtrat ſubinde, juſtis quoque orandum eſſe, ne tentationi ſuccumbant, ex ſeſſ. 6. Trident. cap. 11. & Auguſt. lib. de nat. & grat. cap. 43. hinc ſyllogiſmum iſtum conficiens: *Qui non habet potentiam proximam obſervandi præcepti, habet privationem auxilii proxime ſufficientis: ſed juſtus quandoque urgente præcepto non orans, non habet potentiam proximam obſervandi præcepti; ergo tunc habet privationem auxilii proxime ſufficientis*. Idem ex Patribus Africanis epiſtola ad S. Innocentium, atque ex aliis Auguſtini textibus compluribus doctiſſimus Cardinalis corroborat confirmatque.

Cap. 4.

Cap. 4. ejuſdem Opuſculi profert verba Suareſii ſcribentis lib. 4. de auxiliis cap. 18. num. 19. *Dico ergo ſenſum Auguſtini eſſe, Adamum recepiſſe auxilium proxime ſufficiens ad perſeverandum ſi vellet, & ita ſufficiens, ut pro ſua libertate, & velle & perſeverare cum effectu potuiſſet, quod eſt veriſſimum. De hoc ergo eodem auxilio, ita proxime ſufficiente negat Auguſtinus dari hominibus lapſis, qui cum effectu non perſeverant in pœnam primi peccati, &c.* Additque ſtatim auxilium ſufficiens naturæ lapſæ non eſſe tantum, ac quale fuit in Adamo *propter fomitem, & alia impedimenta bene operandi. Non dicit tamen*, inquit, *Auguſtinus hujuſmodi homines in præſenti ſtatu nullum auxilium ſufficiens recipere ad perſeverandum; nam recipiunt ſaltem remote ſufficiens, in eis tamen propter conditionem hujus ſtatus tale eſt, ut non ſit proxime, ſed remote ſufficiens, & ut nunquam conſequatur effectum.* Unde conſtat illud tantum juxta Suareſium ac Noriſium eſſe auxilium in hoc ſtatu *proxime ſufficiens*, quod eſt efficax, ideſt, effectum conſequitur. Vide & reſponſionem Noriſii *ad Germanitatem* xv. prope finem primi Voluminis. *Tom. 3. Noris. pag. 1094.*

Ex his evidentiſſimum puto eos, qui nos Janſeniani erroris inſimulant, propterea quod aliquando affirmaverimus gratiam ſufficientem, prout ab efficaci diſtinguitur, non dare potentiam *proxime completam & expeditam*, quoniam ad ponendum actum requiritur gratia uberior, nempe adjutorium *quo*, adverſus Noriſium, cujus & verba & ſenſus exſcribere conſulto ſtuduimus, acuiſſe ſtylum, atque ſub obſcuro nomine noſtro Cardinalem doctiſſimum & celeberrimum iterum fuiſſe aggreſſos. Et revera cum lib. 18. in quo diſputavi contra hæreſim Janſenianam, ubique Noriſii verba reddiderim, & ſæpe etiam laudaverim; Anonymus de Noriſio callide tacet, ne cogatur aſſerere me a tanto viro diſſentire: quod apertiſſimum foret mendacium, quemadmodum in eo quod ſpectat ad gratiam ſufficientem, & ad potentiam proxime expeditam, conſtat ex nuper dictis.

X. Priuſquam a Noriſio diſcedam, addendum eſt, auctorem Prodromi Velitaris cap. 1. hinc adverſus Auguſtinianum ſcriptorem moliri iniquam criminationem, quod is neget omnem gratiam proxime ſufficientem, cum tamen

Gra-

Prodromus Velit. cap. 1. pag. 4. Cod. Angel. Biblioth. LL. 4. 14.

Gratia actualis vulgo in Scholis dividatur in proxime ſufficientem & efficacem; quarum illa dicit *plenam & proximam poteſtatem ab omni actu ſeparatam*, iſta vero *plenam poteſtatem agendi cum actu conjunctam*. Diſpunxit Noriſius hunc librum brevibus & eruditis notis propria manu additis ad libri marginem: in quibus ait, *Illa partitio non ponitur. Lege Suar. pag. 236. Macedo illam rejicit p. 88. Scrinii. In Cortina pag. 318 & 293. Gratiam datam Adamo dari etiam quandoque in hoc ſtatu ex Auguſtino affirmo. Illa eſt modo remote ſufficiens, & proxime ſufficiens ad orandum. Alii debilem gratiam dicunt, Jeſuitæ incongruam, Thomiſtæ remote ſufficientem, quatenus illi aliquid efficacitatis deeſt in actu primo, ut ſequatur actus ſecundus. Lege Alvarez diſp. 92. num. 2. Si reſiſtit liberum arbitrium, non eſt victrix gratia, ſed victa: omnis autem qui vincitur, debilis dicitur eo ipſo quod a valido ſuperatur. Recte petit Eccleſia actum, quia illa ſola gratia* (quæ dat actum) *plene ſufficit. Quid enim prodeſt*, inquit Auguſtinus cap. 15. de Grat. & lib. arbitrio, *ſi quod poſſumus, nolumus; aut quod volumus, non tamen valemus implere? Vide orat. in Feſto S. Norberti 6. Junii. Prudentium pag. 246. Auguſtinus ait in ſententia Pelagianorum tolli orationes, quia illi ponebant poſſibilitatem completam. Potentia proxima & expedita explicatur in Adam a Bellarmino lib. 5. de Grat. & lib. arb. cap. 27. §. Ut igitur intelligamus*. Hæc Noriſius in notis ad pag. 4. & 5. Prodromi: ex quibus apparet juxta Noriſium a gratia ſufficienti, cui reſiſtitur, non dari *potentiam proxime expeditam*, atque completam: id affirmari etiam a P. Macedo, a Suareſio, ab Alvarez, a Bellarmino, id evinci ex orationibus Eccleſiæ, quibus juſti orant, ut bona opera adjuvante Domino valeant exercere; id tandem manifeſtum fieri Theologica ratione, quoniam poſita *poſſibilitate completa* tollitur oratio, qua divinum petitur adjutorium; & irriſoria foret oratio, qua petimus, ut facere poſſimus, quod facere jam poſſumus potentia proxima, completa, expedita. Achilles Galliardus Societatis Jeſu in Congregat. de Auxiliis exhibuit Summo Pontifici ſcriptum in quo cap. 6. demonſtrat in ſententia Congruiſtarum ſolam gratiam *congruam, qua Deus ita contemperat,*

perat, & accomodat aſſenſum, ut inde ſequatur, eſſe proxime ſufficientem; hinc inferens non habere, juxta Congruiſtas, *gratiam proxime ſufficientem*, quiſque non habet *gratiam congruam*. Vide tom. 2. Mss. Congregat. de auxiliis pag. 28. Scriptum illud propria Jeſuitæ manu firmatum eſt. Eant modo, & rubore ſuffuſi fateantur ſe Noriſium, celebreſque auctores ab eo laudatos nunquam legiſſe, neoterici illi, qui inter ſcita Janſeniana recenſent denegare *potentiam proxime completam* ad opus ſupernaturale, ubi deeſt auxilium *quo*, ſive gratia efficax, ex qua ſequitur actus ſecundus. Profecto ſi hæc legere non potuerant, quæ nos modo ex Mss. ſchedis in lucem proferimus, legere tamen poterant, quæ typis edita ſunt, ſuperiori numero commemorata, necnon eximios Theologos a Noriſio laudatos, nullique rerum Theologicarum ſtudioſo prorſus ignotos.

XI. Videndum modo eſt, an Noriſius recte pro ſententia noſtra Patrem Macedo, Alvarez, & Bellarminum laudaverit; nam de Suareſio id vidimus num. 9. Igitur Patris Macedi in *Scrinio* cap. 8. hæc ſunt verba: *Quod autem dicunt quidam, auxilium ſufficiens illud eſſe, quo voluntas ita præparatur, ut ſit in poteſtate proxima & expedita ad operandum, & tamen omnino indifferens maneat poſito illo auxilio, cujus domina ſit voluntas, quoque pro ſuo libito utatur, non utaturve: id ſane ab Auguſtini ſenſu, & recta ratione prorſus abhorret*; & proxima pagina negat cum auxilio ſufficienti, ut a plurimis Scholaſticorum accipitur, voluntatem *eſſe omnino indifferentem, & cum æquali & integra citra omnem inclinationem poteſtate*. Quæ non aſſerit tantum, verum etiam demonſtrat vir ille in Auguſtini lectione diu multumque verſatus. *In Cortina* item pag. 203. hæc de adjutorio *quo* ſcribit Macedo: *Secunda gratia Adami ſecundi, & hominis lapſi major erat, & potentior; quia ut donaret poſſe, ſanabat, & erigebat, & roborabat naturam vulneratam, proſtratam, infirmam; ſupplebatque virtute ſua, quod rectitudo, ſanitas, & integritas faciebant: unde non ſolum aderat potentia prompta, expedita, ac præparata, sed etiam liberabat & præparabat potentiam, & impedimenta removebat; itaque non ſolum oblata dabat proximum poſſe, ſed etiam inducta faciebat. In quo pri-*

P. Maced. Scrin. pag. 88. & 89.

Cortin. pag. 203.

mum apparet major virtus gratiæ ſecundæ; quia prima ſupponebat potentiam expeditam & liberam: ſecunda impeditam, & ſervam; prima tantum explicabat in uſum poteſtatem agilem & promptam: ſecunda ipſammet poteſtatem ſuopte pondere tardatam & oppreſſam expediebat, &c. & pag. 318. *Dari hodie in nobis pulſus gratiæ omnino ſimiles iis naturæ integræ: nam quos experimur inefficacis gratiæ motus, qui velleitates tantum excitant, eos ego exiſtimo ſimiles primo adjutorio ſanæ integræque naturæ; ſed eo tamen diverſos, quod ii ſatis omnino erant ad operandum in ſtatu recto, imo & cum iis in eo Angelos, & Adamum, quandiu bonus; operatos: nunc vero urgente mole cupiditatis auxilium illud inefficax nec ſatis omnino eſſe ad operandum, ſuppoſita infirmitate potentiæ, nec cum eo quemquam operari*. Recte ergo Noriſius aſſeruit etiam Patrem Macedo firmiſſime docuiſſe, quod in hoc infirmitatis ſtatu ſolum adjutorium *quo*, & per ſe efficax dat *potentiam proxime expeditam & completam*, quæ potentia in ſtatu naturæ integræ aderat cum ſolo adjutorio *ſine quo non*; præmonſtravitque nobis diſcipulorum ſuorum minimis (hoc enim nomine gloriamur magnopere) Noriſius noſter, quomodo ſi in nos, ut in ſeipſum olim, Janſenianæ labis probrum objiceretur, facili negocio noſmetipſos, ipſummet, & Auguſtinianæ doctrinæ cultores, adverſus veteres, novaſque calumniantium machinationes intrepide tueremur.

XII. Eminentiſſimum quoque Bellarminum laudavit Noriſius fideliter, & accurate: nam citato lib. 5. de Grat. & libero arbitrio cap. 27. §. *Ut igitur intelligamus*, docet ille, *liberum arbitrium Adamo ante peccatum duabus in rebus potentius fuiſſe, quam noſtrum; nos enim etſi liberi ſimus in actu voluntatis, & poſſimus pro arbitrio velle & non velle, eligere & non eligere, tamen ſæpe non ſumus liberi in actibus aliarum potentiarum ſive in executione voluntatis, & pati cogimur rebellionem partis inferioris, & dicere cum Apoſtolo, Quod nolo, hoc facio. Adam vero ante lapſum liber erat non ſolum in actu voluntatis, ſed etiam in executione, cum nulla eſſet in ejus corporis rebellio, & omnia membra illi ſervirent ad nutum*. Quæ verba aperte demonſtrant nos, etiam cum volumus, experiri rebellis carnis, & noxiæ cupiditatis impedi-

To. IV. pag. novæ edit. 341.

pedimenta, nec habere ad exequendum id, quod volumus, expeditam illam potentiam, ac pleniſſimam, & in æquilibrio poſitam libertatem, quam habuit ante peccatum primus homo.

XIII. Didacus Alvarez Archiepiſcopus Tranenſis, cujus meminit Cardinalis Noriſius, lib. VIII. *de Auxiliis divinæ gratiæ* diſp. 79. docet, quod ſi loquamur de auxilio ſufficiente, quo poſſumus *complete* operari, *Illud auxilium dicitur complete ſufficiens ad aliquam operationem, ultra quod nullum aliud auxilium eſt abſolute neceſſarium, ut illa operatio actu producatur*: ideoque Alvarez nullam potentiam *completam*, & expeditam in ordine ad actum ſupernaturalem agnoſcit abſque gratia efficaci; qua *operatio ipſa producitur*. Id vero debebat Alvarez neceſſario affirmare, poſtquam diſp. 18. pag. 148. docuerat auxilium efficax tribuere *voluntati ultimum complementum actus primi, ut inquit S. Thomas 3. contra Gentes cap. 66. & q. 3. de potentia art. 7. ad 7.* & diſp. 19. pag. 155. idem Alvarez tradiderat ſententiam S. Thomæ, ac Thomiſtarum eſſe; quod *auxilium Dei, ſive motio prævia, qua movet & applicat cauſas ſecundas ad operandum ſit in illis aliquid reale diſtinctum ab earum operationibus, & eſſe quoddam complementum virtutis activæ, quo actualiter agat*. Ubi ergo talis motio, utique efficax, non reperitur, juxta Alvarez, alioſque Thomiſtas erit quidem auxilium *ſufficiens*, ſed non tale; quo detur *virtutis activæ complementum*, ſive, ut nos cum Noriſio diximus, *potentia proxime completa, atque expedita*. De hac ſententia ſcribit Joannes Gonzalez de Leon, qui anno 1635. & ſeq. fuit Romani Collegii S. Thomæ Aquinatis Regens, in Controv. de Auxiliis contr. 5. art. 6. *Aliqui doctiſſimi Thomiſtæ arbitrantur minus congrue vocari ſufficiens illud auxilium, quod contra efficax dividitur, ſed appellandum eſſe auxilium generale in ordine gratiæ, vel communem vocationem, ſive auxilium ſine quo non poteſt recte operari, vel cum quo poteſt operari ſalutis opera: eo ducti, quia voces iſtæ ſunt antiquiores, & traditæ a Sanctis Patribus, & hæc vox ſufficiens aliquas patitur difficultates, & ſpecialiter quia Sanctus Thomas pluribus in locis accipit ſufficiens pro efficaci. Alii Thomiſtæ communiter cum omni-*

Alvarez pag. 639. edit. Lugdun.

Gonzalez pag. edit. Leodii 330. Idem ſcribitur a Thoma De-Lemos in Panoplia lib. 4. p. 2. tract. 3. cap. 2. pag. 38.

omnibus Scholaſticis noſtri temporis, & cum aliquibus antiquis, judicant auxilium, quod contra efficax dividitur, recte appellari ſufficiens, & nullum ex hoc ſequi inconveniens. Quoad rem vero non dividuntur. Archiepiſcopus Tranenſis, Magiſter Herrera, & alii aſſerunt in re non eſſe ſufficiens, ideſt, non reddere potentiam complete actuatam in ratione principii, ſed indigere auxilio efficaci, quod in illorum ſententia duo facit, & complet potentiam, & illam applicat ad operandum infallibiliter. Satis, ut opinor, adverſarii noſtri perceperunt, aſſertum illud, *Gratia ſufficiens, prout diſtinguitur ab efficaci, non dat potentiam completam & proxime expeditam*, quam imperite vellicarunt tanquam Janſenianam blaſphemiam, non tantum indemnem eſſe, validiſque munimentis ſuffultam, verumetiam prolatam clariſſimis cujuſcumque Scholæ Theologis.

XIV. Verba, quæ ex Joanne Gonzalez nuper exſcripſi, exſufflant calumniam alteram, qua nobis *Janſeniſmus* imputatur, quia aſſerimus probare nos quidem maxime gratiam *ſufficientem Thomiſtico ſenſu*, ſed potius hujuſmodi gratiam attenta vi grammaticalis ſignificationis appellandam eſſe *inefficacem*. Hoc ſane affirmavimus libro XVII. cap. 3. Sed laudavimus Mediſtas omnes, ac Tournelium, Noriſium, Cumel, Lauræam, Macedum, Baſilium Poncium, & Sacram Facultatem Lovanienſem id aſſerentes. Debuerat Anonymus hos perlegere; quandoquidem ei & auctores, & loca indigitavimus. Nunc ne impoſtores, mendaceſque videamur; cogimur lectores tædio afficere, ac teſtimonia illorum auctorum recitare. Pro Mediſtis unus ſufficiat Suareſius, qui lib. 3. de Auxiliis cap. 6. num. 4. hæc ſcribit: *De ratione auxilii ſufficientis, ſi proxime & actu ſufficiens ſit, eſt, ut includat omnia auxilia neceſſaria ſimpliciter, quæ per modum principii concurrunt ad ſupernaturalem actum, quia hoc auxilium eſt ſufficiens per modum potentiæ, potentia autem ut ſit ſufficiens, oportet ut habeat omnem virtutem neceſſariam ad agendum: & hoc ipſum præſefert nomen ſufficientis, nam ſi aliquod neceſſarium principium deeſt, ſine illo non poteſt aliud operari: ergo aliud non erat ſufficiens.* Cum itaque ſententiâ noſtrâ, omniumque Thomiſtarum, neceſſarium ſit auxilium effi-

To. 3. pag. 342.

Suarez. Opuſcul. pag. 249. edit. Lugdun.

efficax quod *per modum principii* concurrit ad ſupernaturalem actum; ſententiâ noſtrâ, omniumque Thomiſtarum nequit dari gratia *ſufficiens*, prout gratia *ſufficiens* explicatur a Suareſio, niſi ſit gratia efficax.

XV. Tournelius, quem ſecundo loco nominavi, P. 2. de Gratia q. 7. art. 4. concl. 3. inquit: *Non placet gratia ſufficiens, quæ nunquam immediate ſuum effectum ſortitur defectu gratiæ efficacis phyſice prædeterminantis. Prob.* 1. *Quia gratia hujuſmodi reipſa nec ſatis ſufficiens ac utilis videtur homini ad obſervandum præceptum. Siquidem ea gratia reipſa inſufficiens & parum utilis videtur, quæ non complectitur id omne, quod requiritur ex parte principii, ut actus ponatur, vel ſaltem impetretur uberius auxilium, quo accedente actus ipſe ponatur; atqui talis eſt ſufficiens ſenſu Thomiſtico. Deeſt enim illi aliquid ex parte principii, ipſa ſcilicet phyſica præmotio: deeſt quoque auxilium, quo certo uberiorem gratiam homo impetrare poſſit, nempe gratia orationis, quæ non minus indiget auxilio phyſice præmovente, quam quilibet alius actus pietatis; ergo gratia illa vere ſufficiens nec eſt, nec dici poteſt.* Dicat nunc, quæſo, obtrectator: Auguſtinianus ſcriptor mavult auxilium ſufficiens appellari potius *inefficax*. Quo ſenſu *ſufficiens* appellandum eſt? *Proxime & complete*, ita, ut nullum aliud auxilium requiratur ad agendum, atque ut *efficax* ſit, deſideretur duntaxat cooperatio liberi arbitrii, ut inquiunt Mediſtæ? Hoc auxilium tali ſenſu *ſufficiens* non datur; neque admitti poteſt ab iis, qui gratiam *per ſe* efficacem propugnant. Vide Thomam Lemoſium lib. 4. Panopliæ Tract. 2. p. 2. cap. 6. & 7. egregie hujuſmodi auxilium *ſufficiens* impugnantem. Senſu ne Thomiſtarum? Admitto auxilium hoc ſenſu *ſufficiens*, ſed aſſero non ita appellandum juxta ideam notionemque illorum, qui ajunt non eſſe, nec dici poſſe *ſufficiens*, quod aliud auxilium petit ad ſupernaturalem actum eliciendum, ut ajunt Mediſtæ omnes, & Congruiſtæ, necnon Tournelius, quem neſciunt omnes cujus ſententiæ ſit homo. His ita ſe habentibus, quiſnam ſani judicii poteſt nos redarguere, quod fateamur admittendam eſſe gratiam *ſufficientem Thomiſtico ſenſu*, & aſſeramus, quod potius appellanda foret *inefficax*, quam *ſufficiens*?

Tourn. pag. 544. & 545. edit. Venet.

Thom. De Lemos to. 4. p. 2. tract. 2. pag. 23. & ſeqq.

Digitized by Google

ficiens? Profecto in re Thomiſtis, in nomine autem ceteris conſentimus; immo ut affirmat Gonzales, de quo nu. 13. *aliqui doctiſſimi Thomiſtæ arbitrantur minus congrue vocari ſufficiens illud auxilium, quod contra efficax dividitur*: quod & fatetur prælaudatus Thomas De-Lemos eodem lib.4. Tract. 3. cap. 2. pag. 38. hiſce verbis: *Aliqui ex diſcipulis S. Thomæ in iſta materia ſatis periti arbitrantur minus congrue auxilium illud, quod dividitur contra efficax, vocari ſufficiens.*

XVI. Laudavi in Opere de Theologicis diſciplinis etiam Cumel. tom. 3. pag. 58. & 59. Franciſcum Cumel, (nam de Cardinali Noriſio dictum ſatis) qui tom. 3. Variarum diſp. d. 4. ſect. 1. tametſi admittit gratiam *ſufficientem* diſtinctam ab efficaci, quemadmodum admittunt Catholici omnes, ſcribit tamen: *Qui caret efficacitate auxilii gratiæ Dei, non habet omnino immediatam, & proximiorem virtutem, & potentiam ad operandum, quia hanc præſtat efficax Dei gratia; ſufficiens vero auxilium præſtat quidem vim potentiæ, non quidem omnino proximam cum ultima actualitate, ſed minus proximam, & quaſi mediatam, vel minus immediatam, & incompletam, ſeu inadæquatam.* Et ſectione ſecunda concl. 1. pag. 64. animadvertit ſe loqui de Gratia *Theologice*, non *grammaticaliter* ſufficiente; quoniam, *Auxilium gratiæ Dei, quod appellatur ſufficiens, non vocatur ſufficiens ex eo, quaſi ipſum ſolum ſit ſatis ad actu habendam illam operationem, ad quam ultimo ordinatur, quaſi non ſit aliquid aliud neceſſarium, niſi quod non ponatur impedimentum.* Idem prorſus nos tradidimus Tom. 3. pag. 342. de gratia ſufficiente differentes, & ſenſum *grammaticalem* diſtinguentes a *Theologico*; ubi ſcripſimus quæſtionem eſſe *grammaticalem*, an gratia *ſufficiens* Thomiſtico ſenſu ſit vere & proprie *ſufficiens*, in ſenſu Thomiſtarum vocabulum *ſufficientis* maxime nobis probari, at ſolam gratiam *efficacem* eſſe *proxime ſufficientem*, *ſi gratia ſufficiens accipiatur, quatenus cum illa poteſt poni actus abſque gratia validiori*; juxta hanc rationem dicendam, ſi daretur, *ſufficientem gratiam*, quam propugnant Moliniſtæ; Thomiſtarum tamen complures docere per gratiam ſufficientem potentiam reddi *completam*; mea denique nihil referre, utrum gratiam, quæ diſtinguitur ab efficaci, dixeris aut *inefficacem*, aut *ſufficientem*. Vide,

num

Digitized by Google

num hæc litteris conſignaverim, & miraberis temeritatem eorum, qui me auſi ſunt Janſenianis adnumerare, quod dixerim gratiam *ſufficientem* non tribuere *potentiam proxime completam*; &, ſi *grammaticalem* ſignificationem attendamus, *inefficacem* potius, quam *ſufficientem* eſſe appellandam.

XVII. Quid nunc adverſarii noſtri dicturi ſunt de Thomiſtis, quos Joannes Gonzales, & Thomas de Lemos *doctiſſimos*, atque in his controverſiis *ſatis peritos* appellant? Quid de Henrico Cardinali Noriſio, & de Franciſco Cumel, quorum & ſententias & verba caute prudenterque uſurpavimus? Quid demum de Lauræa, aliiſque, quos non legulejorum more, ſed poſt accuratam aſſiduamque lectionem produximus? Et quidem Cardinalis de Lauræa, ut ad hunc pertranſeat diſſertatio, Opuſculo 3. cap. 4. num. 83. inquit: *Adv. quod verbum* ſufficit, *tam apud Grammaticos, quam apud ſcriptores prophanos, immo & ſacros, ſignificat verbum impoſitum ad oſtendendum aliquid idoneum, & aptum ad ponendum effectum aliquem in eſſe reali, & ſignificat idem, ac* ſatis eſt *ad faciendum. Ideoque ſæpe cum aliis viris doctis miratus ſum, cur Theologi moderni gratiam illam divinam, qua homo vocatur, excitatur, illuminatur, & inſpiratur ad bonum faciendum, & effectum non obtinet, vocare cœperunt* ſufficientem, *ad diſtinctionem efficacis, quæ ſemper habet annexum effectum, cum ſatis non ſit ad eum ponendum, ſicut efficax, quæ in rigore dici deberet* SUFFICIENS: & cap. 18. pag. 519. ubi de gratia *ſufficiente* prolixius pertractat, ait dari quidem iſtiuſmodi gratiam Theologico ſenſu *ſufficientem*, at non obvio & *grammaticali*; ſiquidem hoc vocabulum *ſufficiens* grammaticaliter ſumptum *ſignificat rem aliquam non indigentem aliquo alio in ſuo genere ad effectum aliquem producendum*. *Pag. edit. Rom. 357. & 358.*

XVIII. Franciſcus Macedo, quem proxime laudavi, in *Cortina* ad hunc modum loquitur: *Illud auxilium abſolute, ut in ſe, ſufficiens eſt; cum eo enim voluntas, ſi expedita eſſet, poſſet operari: per accidens tamen non eſt ſatis, quia ſuppoſito ſtatu & impedimentis potentiæ majorem requirit virtutem, & intenſionem ad expediendam, applicandamque voluntatem. Ideo ſemper malui hujuſmodi auxilium* inefficax, *quam* ſufficiens *appellare*. In *Scrinio* item cap. 8. hæc ſcribit: *Ego ſem-* *F. Macedo pag. 313.*

Scrin. pag. 81. 86. 90. 91. *ſemper malui tum in* Cortina , *tum ſuperiori libro hujuſmodi auxilium* inefficax , *quam* ſufficiens *appellare* : & rurſus eodem capite : *Adjutorium illud* ſine quo non *inveniri in ſtatu naturæ lapſæ , ſed mutatum , deflexumque : atque adeo multo minus , quam tunc , ſufficiens ; nam tunc ſatis eſſet omnino ex integro ad recte operandum , & perſeverandum nullo alio addito , ſed tantum concurſu voluntatis ſanæ , & ſanctæ , & integræ . At nunc illud non omnino & ex integro ſufficere propter infirmitatem , & vitia , & corruptionem naturæ , niſi per novam virtutem augeatur & creſcat , ſine qua eſt tantum remote & inchoate ſufficiens , non proxime , & perfecte ſufficiens . Quæ quidem eſt ipſiſſima Auguſtini , uti nos ex eo diſcendo accepimus , doctrina .* Et paucis interjectis : *Sin aliter judicant , & illud tantum auxilium* ſufficiens *dicunt , quod Suarius completum & integrum & proximum vocat , uti video recentioris nominis Theologos dicere , Auguſtinum certe ejus ſententiæ auctorem non habent : cum illud ipſum auxilium efficax ſit atque adeo inducens opus , &c.* Itidem Macedo eodem capite : *Auguſtinus auxilium ſufficiens* Efficax *dicit , cum proxime ſufficiens eſt , imo non putat ſufficiens , quod non habet effectum : & quidem meo judicio recte , nam ſi ſufficit , & datur ut ſufficiat , cur non efficiet id , propter quod datur ? quod ſi non efficit , profecto non ſufficit . Nec ſolus Auguſtinus , ſed etiam alii Patres auxilium quod Scholaſtici efficax vocant , ſufficiens appellant : uti obſervat Vaſquez , & probat ex Proſpero , in* Vaſquez tom. 2. in 1. 2. pag. 274. edit. Lugdun. 1. 2. *diſp.* 185. *cap.* 11. *num.*55. Hæc Macedo , qui adverſus Janſenium ſtrenue certavit , nobiſque patronum alium nunc exhibet , cui adverſarii noſtri obmuteſcentes aſſurgent , ſcilicet , Gabrielem Vaſquez fideliſſime a ſe citatum .

XIX. Sacra demum Academia Lovanienſis in *Juſtificatione* Cenſuræ ſuæ edita anno 1588. num. 177. inquit : *Addimus & hoc , qualecunque ſubſidium , quod aliquando ſubminiſtrari dicitur in iis , qui neque credunt , neque convertuntur ad Dominum , non fuiſſe ſufficiens ad fidem aut converſionem . Quippe gratia ad converſionem ſufficiens ipſa convertit , quæ vero non convertit , non ſufficit . Quod vel ex eo ſatis elucet , quia pro quolibet non converſo orandum eſſe putet Eccleſia , ut convertatur . Ea eſt gratia , quam petimus deprecantes , Converte nos*

Juſtif. edit. Pariſienſ. pag. 129. & ſeq.

Deus

Deus ſalutaris noſter, & averte iram tuam a nobis : & infra pag. 140. *Docet Auguſtinus Chriſti gratiam ſufficienter præparantem non illuminare tantum, ſuadere, excitare, pulſare; quæ omnia & Pelagius agnoſcebat, ſed ipſam quoque corrigere infidelitatem, ac donare fidem, cordiſque converſionem.* In hac ergo *Juſtificatione* die 17. Auguſti prædicti anni 1588. probata omnium Sacræ Facultatis Doctorum concordi judicio, ut conſtat ex pag. 159. apertiſſime traditur illam tantum gratiam eſſe *ſufficientem*, ſive *ſufficienter præparantem*, quæ *convertit*, donatque cordis *converſionem*, gratiam ſcilicet efficacem. Demonſtratum eſt itaque gratiam *ſufficientem*, prout ab *efficaci* diſtinguitur, etſi illius nomen retinendum ſit, reipſa *inefficacem* potius eſſe, quam *ſufficientem*; ſi tamen gratiæ *ſufficientis* nomine eam intelligas, quæ ex parte principii nullum aliud auxilium requirit, ut liberum arbitrium prodeat in actum. Demonſtratum eſt, cum gratia, quæ non ſit delectatio victrix, adjutorium *Quo*, & auxilium *efficax*, haberi quidem potentiam, ſed non ita *completam*, ut poſſit ponere actum ſine gratia ipſa victrice, ſive potentiam ab omni impedimento expeditam, nulloque alio adjutorio indigentem, ut exeat in actum. Demonſtratum eſt, quod tunc delectatio eſt *victrix*, & auxilium efficax, quando robuſtiori inſpiratione ſanctæ dilectionis vincitur prava cupiditas, & carnis concupiſcentia: atque hæc tria aſſerta clariſſimorum Theologorum Auguſtinenſium, Thomiſtarum, Scotiſtarum, Mediſtarumque teſtimoniis, argumentis, & auctoritatibus tradita, probata, & confirmata fuere, ideoque aut inſigniter malevoli, aut omnino imperiti ſunt, quicunque ob tres illas aſſertiones Opera noſtra Theologica ſcatere Janſenianis hæreſibus pronuntiarunt. *Unde ergo* (abſolvam hoc paradigma, ſive hanc noſtræ cum doctrina aliorum Catholicorum comparationem, verbis Proſperi Aquitani) *unde ergo hæc diligentia tam ſeveri emerſit examinis? Unde in hanc auctoritatem ſupercilium ſe tetricæ frontis armavit, ut menſuras ſenſuum, pondera locutionum, numeros ſyllabarum inſidioſus ſcrutator eventilet, magnumque ſe aliquid conficere præſumat, ſi Catholico prædicatori notam erroris affigat? Quaſi incognitum aliquod opus, & quod hactenus latue-*

S. Proſp. lib. contra Collator. num. 2. in Append. tom. x. Oper. S. Auguſtini pag. 171.

latuerit impetatur, ac non illa his morſibus doctrina lanietur, quæ novorum hæreticorum commenta disjecit, & diabolicum tumorem Pelagianæ elationis eliſit? doctrina ſcilicet Auguſtini, quam eamdem eſſe ac noſtram tot, tantique viri ſuperius commemorati fatentur.

§. III.

Traditur Janſenianæ hæreſeos duplex character.

IN quo ergo ſita eſt Janſeniana hæreſis, ſi ea minime conſiſtit in tribus illis capitibus ſuperius vindicatis? In aliis proculdubio, ac præſertim in his duobus, quod in præſenti infirmitatis humanæ ſtatu Janſenius neque libertatem *indifferentiæ*, neque aliud gratiæ adjutorium, quam *efficax*, ſive cum effectu conjunctum, agnoverit: id vero, etſi perſpicuum eſt ex propoſitionibus in ipſo Janſenio damnatis; magis tamen ex his, quæ ſubjiciam, deprehendi poterit.

I. Revera ſi Janſeniana hæreſis minime continetur in iis articulis, qui in anteceſſum fuerunt diſcuſſi; in quo ſita erit, niſi in duobus hiſce capitibus nuperrime commemoratis, in quorum uno tollitur e medio *libertas*, in altero autem denegatur gratia *ſufficiens* ab efficaci diſtincta? Sane hæc duo aſſerta, vere hæretica, erronea, atque antea in Calvino damnata, in Janſenianis propoſitionibus enuntiantur; de illis autem prioribus, ſeu in iiſdem propoſitionibus, ſeu in Theologorum cenſuris, quæ illarum damnationem præceſſerunt, nulla fit mentio, nullumque adinve-
To. 3. pag. 316. nitur veſtigium. Præterea in ſyſtemate duarum delectationum, prout traditur a Janſenio, & a nobis deſcriptum eſt libro XVII. cap. I. verbis ipſius Janſenii, non ſolum habetur gratiam eſſe inſpirationem dilectionis, gratia efficaci inſpirari delectationem victricem, pugnam eſſe concupiſcentiam inter & gratiam: verum etiam delectationem eſſe vinculum, quo liberum arbitrium in juſtitia, vel peccato ita

ita firmiter ligatur & continetur, ut quandiu iſto conſtringitur, actus oppoſitus ſit extra ejus poteſtatem; atque gratiam & opus bonum ita reciprocari, ut quemadmodum ex gratia data infertur effectum mox conſecuturum eſſe, ita vice verſa ex defectu operis inferatur gratiam non fuiſſe collatam. Ex quibus aſſertionibus quæ priori loco recenſentur, & quæ ſpectant ad gratiæ inſpirationem, ad delectationem victricem, atque ad pugnam concupiſcentiæ, ab Orthodoxis traduntur, & propugnantur: quæ vero attinent ad libertatis vinculum, & ad denegationem gratiæ ſufficientis & inefficacis, ab omnibus Catholicis refelluntur; ideoque in ſyſtemate duarum delectationum hæc poſtrema & Janſenii propria, non priora illa & Orthodoxis communia, damnata & proſcripta cenſeri debent: qui vero hæc poſtrema & Janſenii propria rejicit & damnat, nequit ob ea, quæ etiam a Catholicis defenduntur, appellari Janſenianus.

II. Ut id luculentius pateat; per ipſa Janſenii ſcripta aliquantulum divagemur, & loca ejus aliquot, quæ ad gratiam & liberum arbitrium attinent, exſcribamus. In libro 6. de Gratia, qui eſt primus de libero arbitrio, cap. 6. ait juxta Auguſtinum duplicem reperiri neceſſitatem, *unam quæ operatur effectum ſuum etſi nolis, ſeu quantumcunque renitaris, altera, qua ſimpliciter neceſſe eſt aliquid fieri ſine reniſu voluntatis:* ad quam diſtinctionem, quæ vera eſt, ſed non adæquata neceſſitatis partitio, explicandam, quibuſdam ex Auguſtino recitatis verbis, *Doctrina igitur Auguſtini eſt*, inquit, *neceſſitatem illam primam prout etiam naturam ſic explicatam complectitur, nec aliud eſt reſpectu voluntatis, quam quædam vis aut violentia aut coactio, qua operatur id quod poteſt etiam nolente voluntate, capitaliter repugnare libertati, eamque funditus perimere, non autem illam neceſſitatem, quæ eſt ſimul voluntaria, qua ſcilicet ſimpliciter neceſſe eſt aliquid fieri non repugnante, ſed immutabiliter volente voluntate.* Hinc infert, *quod ſola neceſſitas coactionis adimat libertatem*: & quod neceſſitas illa, *qua ſine coactione ſimpliciter aliquid neceſſarium eſſe dicitur, libertatem non lædat, ſed potius hoc ipſo, quod voluntatem affert, ſtatuat.* Proximo cap. 7. pergit idem oſten-

Jan. edit. Lovanii pag. 628. 632. cap. 6.

Cap. 7. pag. 635.

Pag. 637.

oſtendere duobus exemplis; *primo ex voluntate beatitudinis, qua in hac vita caret indifferentia contrarietatis, in futura etiam contradictionis; ſecundo ex voluntate juſtitiæ, quam habet Deus, quam certiſſimum eſt eſſe ad juſtitiam omnimodo determinatam, & indifferentia carere contradictionis.* Huc etiam refert doctrinam Scoti ſcribentis in fine Quodlibeti 16. Deum permanere *libere bonum*, quoniam *propria voluntate* bonus eſt, non extrinſecus adveniente neceſſitate, aut aliena & violenta oppreſſione. Id confirmat 8. cap. ex libertate beato-
Cap. 8. pag. 639. rum hominum & Angelorum, qui *inamiſſibiliter & inſeparabiliter amant juſtitiam*, neque ab amore Dei ceſſare poſ-
Pag. 646. ſunt, & nihilominus ſunt in amando liberrimi; unde Janſenius infert, *paradoxum in Auguſtini doctrina inauditum eſſe, quod actus aliquis voluntatis propterea liber ſit, quia ab illo deſiſtere voluntas, & non agere poteſt*; & rationem libertatis, quam Auguſtinus tradit, tantum diſtare a libertate indifferentiæ, quam propugnant Scholaſtici, *quantum ar-*
Pag. 647. *cticus polus* diſtans eſt *ab antarctica*. Nono capite eadem adſtruere nititur ex libertate Chriſti Domini; cujus voluntas
Cap. 9. eadem pag. 647. liberrima fuit, etſi *in contrarium non poterat immutari, nec a deteſtanda iniquitate ceſſare*; additque Janſenius hac tantum libertate, quæ ſolam coactionem excludit, Chriſtum Dominum præcepto Patris obtemperaſſe, & illud compleſſe; Auguſtinum vero toties a Pelagianis de libertate laceſſitum, *nullam vel tenuem umbram* in tot ſcriptis ſuis reliquiſſe, *quod libertas arbitrii in indifferentia collocanda ſit*, ac ſumma
Pag. 649. facilitate libertatem Chriſti & beatorum expedire, *ſub cujus premente mole tota Scholaſticorum multitudo fatigata ſuſpirat.* Ad ſtatuendam hanc ſolam libertatem, cui nihil repugnet præterquam neceſſitas coactionis, & violentia, toto eo libro ad paginam uſque 731. omnem ingenii ſui molem, niſumque Janſenius admovit. Libro autem ſeptimo, qui eſt ſecundus de libero arbitrio, præmiſſam de libertate notionem applicat doctrinæ ſuæ circa gratiam efficacem, ſeu victricem delectationem; ac demonſtrare nititur, idcirco hanc non officere libertati, quoniam ſi *voluntatem* inſpirat & efficit, etiam facit ut *libere velit*, cum nihil aliud ſit libertas, quam voluntas: *Cum enim* (inquit cap. 3.) *hoc ſit liberum*

berum Auguſtino, quod eſt in poteſtate, ſeu quod ſit cum volumus, neceſſum eſt illud ipſum, quod arbitrio volendi nolendique cauſa fuerit, etiam cauſam eſſe libertatis. Hinc ait fieri *libere* quidquid fit *cum delectatione*, quoniam delectatio voluntatem demulcet, immo delectatione ipſa voluntas fit libera, ideoque *libertati arbitrii ſolam neceſſitatem coactionis, ſeu quæ, etſi nolumus, efficit id quod poteſt, eſſe contrariam, omnemque actum voluntarium, ſeu ſpontaneum, hoc ipſo eſſe liberum.* Innixus his principiis Janſenius rejicit ſententiam Scholaſticorum affirmantium libertatem exerceri in electione mediorum; & contra ipſe contendit magis eluceſcere libertatem in appetitiône finis, quoniam *cum maxime ſit liberum quod minime coactum, ſeu vi neceſſitatis exactum eſt, neceſſe eſt motum in finem eſſe maxime liberum, quia maxima voluntate, minima neceſſitate provocatum.* Ulterius progreditur, & cap. 14. ejuſdem libri affirmat, quod, *ſi non eſt alia libertas vera voluntatis, quam agendi & non agendi, ſeu faciendi & abſtinendi ab eo quod facis, graviſſima abſurda evitari nequeunt, quibus non ſolum tota doctrina Sancti Auguſtini funditus concutitur, ſed etiam ſenſus Chriſtianæ pietatis læditur, & communis offenditur.* Infinitus forem, ſi omnia hujus generis loca ex Janſeniano Opere vellem exſcribere. At ſatis ſuperque hæc pauca demonſtrant, Janſenium in delectatione victrici ſolam *libertatem ſpontaneitatis ac lubentiæ* agnoviſſe, libertati *coactionem* ſolam, non vero *neceſſitatem* oppoſuiſſe, libertatem indifferentiæ tanquam paradoxum, & tanquam Pelagianum commentum rejeciſſe; nullam denique ab ipſo libertatem admitti ſub gratia, ſanctam delectationem inſpirante, præter libertatem illam, qua voluntas fertur in finem, qua homo appetit beatitudinem, qua Deus permanet bonus, qua beatorum ſpiritus maxima jucunditate ac voluptate adhærent ſummo Bono clare viſo, qua Chriſtus Patrem diligebat, qua (verbo dicam) volentes agimus, non coacti. Hanc eſſe hæreſim Janſenianam circa libertatem ſub gratia dixi ubicunque de hac re inſtitui ſermonem, præſertim libro IV. cap. 13. lib. V. cap. 3. lib. 10. cap. 13. libro 12. cap. 10. lib. 14. cap. 8. & 11. lib. 17. cap. 1. & 3. atque alibi paſſim, atque hoc idem Janſenianum dogma ab Eccleſia

Lib. 7. cap. 3. pag. 739.

Cap. 4. pag. 472.

Cap. 14. pag. 798.

Tom. I. pag. 379. & 406. tom. 2. pag. 307. tom. 3. pag. 156. 197. 201. 316. 343.

Eccleſia jure meritoque damnatum prolixa diſſertatione refutavi libro 16. cap. 2. & 3. ſive tom. 3. a pag. 265. uſque ad pag. 299. ubi prædicta, aliaque omnia Janſenii ſophiſmata rejecta & eliſa fuere. Quare in iis, quæ ad libertatem ſpectant, & perſpicue Janſenianam hæreſim explicavimus, & valide etiam, pro noſtra ſaltim virili, confutare & oppugnare ſtuduimus: obſecramuſque ingenuum lectorem, ut præcitata loca legere non gravetur, ac deinde de noſtra diligentia, fide, & perpetua a Janſenio diſcrepantia judicium ferat, ſimulque propriis oculis intueatur, quænam ſit in adverſariis noſtris æquitas, quænam doctrina, quodnam criterium.

III. Aeque manifeſtum eſt alterum Janſenianæ hæreſis caput, in eo poſitum, quod Janſenius negat dari gratiam *ſufficientem* diſtinctam ab ea, quæ eſt *efficax*, & conjuncta cum actu: immo gratiam illam inutilem, monſtruoſam, a Semipelagianis confictam, atque Auguſtino, aliiſque Patribus ignotam auſus eſt appellare. Janſenius etenim lib. 3. de Gratia Chriſti cap. 1. inquit: *Sufficientem illam gratiam, quam Scholaſtici multi in Theologiam velut adjutorium Salvatoris intulerunt, ab Auguſtino deſtructam, fundituſque everſam eſſe, libens fateor*. Et quamvis eo loci videatur loqui duntaxat de Gratia *Moliniſtice ſufficiente*, de ea ſcilicet, qua poſita nihil aliud requiritur ex parte Dei *per modum principii*, ut homo actu velit, & operetur, quam utique gratiam ſufficientem nequeunt admittere quotquot ad actu operandum neceſſarium ulterius putant auxilium efficax; & quamvis affirmet dogmatiſta ſe controverſiam non agere de illa gratia ſufficiente, ut a quibuſdam dicitur, præter quam adhuc neceſſarium eſt aliud adjutorium, ut homo de facto operetur, qualis eſt in hoc ſtatu adjutorium *ſine quo non*, & gratia ſufficiens ſenſu Thomiſtico; nihilominus hanc ipſam gratiam in hoc infirmitatis ſtatu penitus e medio tollit. Id primum evidens eſt ex ſecunda Janſeniana, *Interiori gratiæ in ſtatu naturæ lapſæ nunquam reſiſtitur*, quæ aperte excludit omnem gratiam ſufficientem, ſenſu quoque Thomiſtico, ut oſtendam infra §. v. num. 3. & 4. Deinde excludi a Janſenio quamcunque ſufficientem gratiam ab efficaci diſtin-

Janſ. lib. 3. de Grat. Chr. cap. 1. pag. 249.

diſtinctam demonſtrant innumeris Janſenii teſtimoniis productis Antijanſeniani omnes Theologi, quibus adde librum inſcriptum *Triumphus Catholicæ Veritatis*, editum Pariſiis anno 1651. necnon *Memorias Hiſtorico-dogmaticas* tom. 2. ad an. 1653. pag. 303. & ſeq. ubi narratur, & evincitur gratiam omnem ſufficientem, quæ non ſit efficax, a Janſenianis derideri & explodi. Et quidem Janſenius lib. 3. *de Gratia Chriſti* cap. 2. pertractans de Gratia, quæ diſtinguitur a Gratia efficaci dante *poſſe*, *& ſimul velle quod poſſumus*, quæ utique eſt gratia ſufficiens juxta Thomiſticam Scholam, (ſufficiens enim Moliniſtice dat etiam velle & operari abſque efficacis gratiæ adjutorio) gratiam illam ab efficaci diſtinctam appellare non veretur *inutilem ac pernicioſam*, affirmans non apparere in ejuſdem gratiæ collatione *effuſam Dei bonitatem*, *ſed ſummam potius ſeveritatem ejus*. Adhæc proximo cap. 3. ait gratiam omnem, quæ ſuo fruſtratur effectu, in Scholis adſtrui *non ſine inſigni abſurditate*: & ne in re extra controverſiam poſita conteram tempus, Janſenius lib. 2. cap. 27. negat apertiſſime dari aliam Chriſti gratiam, præter efficacem ac potentiſſimam. *Quicunque* (en ejus verba) *animadvertit omnia, quæ de adjutorio gratiæ medicinalis ex Auguſtino diximus, de gratia quadam potentiſſima, quam efficacem recentiores ſuo ſenſu vocant, eſſe intelligenda, conſequenter hoc etiam animadvertere debet, non aliam Chriſti gratiam medicinalem in ſcriptis ejus reperiri. Proinde fatendum ſibi eſſe, quod aliam nobis procudendo, novum gratiæ genus Chriſtianis afferat, quod nec Auguſtinus, nec ullus Latinorum Patrum, qui de Gratiæ adjutorio cum Pelagianis ex profeſſo decertarunt, nec Eccleſia in Conciliis generalibus vel provincialibus ab Apoſtolica Sede probatis agnovit unquam; nec agnoſcere potuit, niſi principia, quibus ipſa per antiquos Patres medicinalem Chriſti gratiam defendit, funditus evertantur*. Quum itaque hæc ſit Janſenianæ hæreſeos pars altera, nullam dari Chriſti gratiam, præter efficacem, a Janſenio longiſſime diſtare cenſendi ſunt, qui propugnant gratiam ſufficientem ab efficaci diſtinctam; quemadmodum nos, quidquid obganniat conviciator, lib. 14. 17. 18. aliiſque in locis innumeris propugnavimus.

Cap. 2. pag. 257.

Cap. 3. col. 259.

Lib. 2. col. 213.

Vide de Theolog. diſc. lib. 14. cap. 8. pag. 147. 148. 149. 160. 161. lib. 17. cap. 3. pag. 340. 343. lib. 18. cap. 8. pag. 440. 446. 450. 459. &c.

IV. Ad

Steph. Dechampt lib. 1. diſput. 3. pag. 47. edit. Pariſ.

IV. Ad duo præcedentia capita revocandam Janſenianam hæreſim clariſſimi Theologi docuerunt. Legatur ex Jeſuitis Stephanus Dechamps diſp. 3. cap. 1. num. 3. & 4. ubi ait: *Hinc conſtat Janſenianæ doctrinæ capita eſſe duo, &c.* quorum caput primum productis Janſenii verbis in hoc ſitum eſſe concludit, quod Janſenius innocenti tantum creaturæ tribuerit libertatem indifferentiæ, ſive, ut inquit Dechamps, *Quod vulgo jactatur, voluntas gratiæ aſſentiri poteſt vel diſſentiri*. Aliud vero inſolentis doctrinæ caput, & quod a communi ſenſu abhorret magis, & Concilii Tridentini decreta aperte convellit, in eo poſitum eſt, quod Janſenius docuerit non eſſe Chriſti gratiam, *cui voluntas aſſentiatur ut velit, & non aſſentiatur ſi nolit, ſed quæ volendi & aſſentiendi neceſſitatem imponat*. Quæ a Stephano Dechamps veriſſime dicta eſſe conſtat ex præcedentibus. Similia docent alii, qui adverſus Janſenium ſcripſerunt, ut ex Noſtratibus Philippus Van-Waure in Opere inſcripto, *Auguſtinus Europeus*, pag. 290. 291. 327. ex Prædicatorum familia Antoninus Maſſouliè tom. 2. pag. 362. col. 2. & pag. 372. col. 1. Cardinalis Gotti tom. 9. pag. 5. aliique permulti.

V. Hinc apparet Janſenianam hæreſim in iis præſertim, quæ ad gratiam & libertatem attinent, a Calviniana parum, aut nihil differre: quod ego probe, ni fallor, intelligens utramque ſimul refutandam eſſe putavi, ut conſtat ex libro 16. *Theologicarum diſciplinarum*; tametſi contra Janſenium rurſus ſtylum exercui. Revera hæreſiarcha Calvinus nullam aliam libertatem agnovit, niſi quæ opponitur *coactioni*, ut inquit lib. 1. Inſtitut. cap. 15. lib. 2. adverſus Pigh. in Antidoto Concil. Trid. ad can. 5. ſeſſ. 6. atque in locis aliis, quæ cum Janſenianis diligenter comparavit Franciſcus Annatus: qui tamen Janſenianos appellans qui tribuunt potentiam *proximam* gratiæ efficaci, hanc calumniam Theologis Orthodoxis, inter quos Suareſius, impingit. Vide præcedenti §. num. 9. & ſeqq. Atque hoc eſt, quod ſummopere etiam in Adverſariis noſtris miramur, Catholicorum nempe ſententias incaute permiſcuiſſe damnatis, nimiamque ſuarum partium Theologis fidem adhibentes, in heterodoxos ſimul & Catholicos tela vibraſſe, atque excitatis

Annat. La Conduitte de l'Egliſe Troiſieſme partie pag. 275. & ſeqq.

Annat. 2. p. pag. 195.

tatis

tatis inter nos diſſidiis Novatorum pervicaciæ, quæ firmiſſimis principiis, non dubiis Scholaſticorum placitis frangenda eſt, ſcandalum, & ridendi materiam exhibuiſſe. At revertamur ad Calvinum, qui etiam *ſufficientem* gratiam ab efficaci diſtinctam cum aliis noſtrorum temporum hæreticis inſectatur, præſertim lib. 6. de libero arbitrio, lib. 2. Inſtit. cap. 3. num. 13. & aliis in locis, quæ lib. 1. diſp. VIII. Dechampſius late perſequitur. Et tamen in hac quoque Dechampſii diſſertatione temperamentum aliquod deſideratur; ea namque ſententia, quæ aſſerit *privari ſufficiente gratia eos, qui diuturna peccandi conſuetudine obduruerunt*, quam Stephanus cap. 6. num. 7. ejuſdem diſſert. vellicat tanquam a Janſenio traditam, atque a Calvino, & Davide Paræo hauſtam, cum certiſſime a Catholicorum plurimis teneatur, non debebat tali charactere depingi. Non enim omnia, quæ hæretici ſcripſerunt, ſunt hæretica; cujuſmodi hæretica ſunt illa duo libertati, & gratiæ, cui reſiſtitur, adverſantia; in quibus Janſeniſtæ & Calviniani conſentiunt.

Dechamps pag. 120. & ſeq.

Dechamps pag. 128.

VI. Sudarunt propterea Janſeniani, ut ſuam a Calvino diſcrepantiam circa illa duo capita ſuaderent, prout colligitur ex *Parallelo, ſeu comparatione S. Auguſtini, Janſenii, Calvini*, an. 1651. furtivis typis excuſo; quem librum editum arbitror a Liberto Fromondo Leodienſi. In eo autem libro nulla eſt Janſenianæ & Calvinianæ doctrinæ comparatio, niſi circa gratiam ſemper efficacem, & libertatem a ſola coactione immunem: unde magis, magiſque apparet, hæc potiſſimum duo Janſenianis crucem figere, atque hinc totum fere proſcriptum dogma manare.

Mſs. Bibl. Ang. Arch. ſecret. to. 38. pag. 550.

VII. Circa eadem tempora, anno ſcilicet 1652. & priuſquam ab Innocentio X. quinque Janſenii propoſitiones damnarentur (contigit enim hæc condemnatio die ultima Maji anno 1653.) prodiit Lutetiæ Pariſiorum liber inſcriptus „ La doctrine du Livre intitulé, *Cornelii Janſenii Iprenſis Auguſtinus* „ In eo libro quatuor primæ Janſenii propoſitiones conſimilibus propoſitionibus Calvini æquiparantur, ac decernitur in ſingulis eadem dogmata, eamdemque doctrinam contineri. Quænam vero eſt hæc doctrina? Illa quidem, quæ docet liberum arbitrium adeo captivum eſſe,

ut vel pondere concupiſcentiæ, vel divinæ caritatis impulſu, ſimplici quadam neceſſitate ad bene, vel male agendum trahatur. „ Ces quatre Propoſitions des Calviniſtes
Pag. 53. (ita eo in libro legitur) cy deſſus ſont cenſurées par la Faculté de Theologie come heretiques; partant les quatre des Janſeniſtes, qui contiennent manifeſtement une meſme doctrine, ſont pareillement condamnées comme heretiques. La ſizieme Propoſition de Calviniſtes, *que l'homme eſt comme captif, & qu'il ne peut riens du tout*, eſt la meſme Propoſition que la trois de Janſeniſtes, *que la liberté & la neceſſité s'accordent enſemble, mais non pas la contrainte*; dautant que par le mot de captivité les Calviniſtes n'entendent *qu'une neceſſité ſimple*: c'eſt pourquoy ils diſent *que l'homme eſt comme captif*: ce qui fait voir qu'ils n'entendent pas une captivité de contrainte, mais une captivité ſimple, qui eſt une neceſſité. Les termes de Janſenius, au tome 3. livre 1. chap. 4. *Captivitas arbitrii in eo ſita eſt, quod voluntas concupiſcentia terrena viſco intime penetrata, ſemper & in omni actu & motibus ejus feratur, & referatur, imperio ejus, & ponderi ſerviens indeſinenter, eodem plane modo, quo voluntas beatorum in omnibus omnino motibus ſervit divina caritati*; interpretent l'une, & l'autre des Calviniſtes, & la troiſiéme des Janſeniſtes; & comme les quatre propoſitions, ſcavoir eſt la 6. la 11. 13. & 14. des Calviniſtes ſont une meſme choſe; pareillement les 2. 3. & 4. des Janſeniſtes ſont une meſme choſe, & ne ſont differentes qu'en termes „. Janſenianæ itaque propoſitiones ob ſenſum, quem continent, Calvini libertatem indifferentiæ negantis, & neceſſitatem arbitrii ad bonum, aut malum perpetrandum, invincibili pondere inclinati adſtruentis, etiam antequam damnarentur ab Apoſtolica Sede, rejectæ fuerunt, ac reprobatæ, eumdemque ſenſum Apoſtolica Sedes confixit, ut ſequenti §. oſtendam.

VIII. Quoniam ex dictis evidens eſt, in eo ſitam hæreſim Janſenianam, quod ſub gratia efficaci ac victrici delectatione nullam aliam libertatem adſtruat, præter illam, quæ non patitur coactionem, qualis libertas reperitur in voluntate beatorum Deo jucundiſſima neceſſitate adhærentium;

tium; quod recte ante condemnationem quinque Propoſitionum Pariſienſes animadverterant, ego vero hactenus ſatis ſuperque demonſtravi: neceſſaria conſecutione infertur illis per ſummam calumniam dogma Janſenianum objici & imputari, qui ſub quocunque aut concupiſcentiæ, aut ſanctæ delectationis gradu *libertatem indifferentiæ* propugnant. Id a nobis præſtari neque injuſtus Conviciator negare audet; ſed cum omnia fraude ac malitia dici confidentiſſime aſſerat; noſtrum de libertate ſyſtema, & quomodo liberum arbitrium cum gratia conciliare ſtuduimus, benigno lectori audire non pigeat. Egimus de libertate, ejuſque eſſentia pluribus in locis, quæ laudavimus 2. numero hujus paragraphi; ſed unum tantummodo nunc expendam: ubique enim eadem conſtantiſſime tradita ſunt. Vide ergo quæ habentur lib. XII. cap. 10. Primum eo loci de iis, quæ ad arbitrium conſtituendum concurrunt, ita loquor: *Conſtituitur ergo libertas voluntate, & ratione, non tamen ex æquo, ſed voluntas eſt ipſa poteſtas, quæ poteſt in utramlibet partem inclinari: ratio autem vis intelligendi, qua voluntati objectum proponitur, & ſine qua non poteſt in bonum libera deliberatione propendere. Etenim ut Auguſtinus ait in* VIII. *de Trinit. cap.* 4. *Nemo amare poteſt incognitum*. Hæc doctrina eſt S. Thomæ 1. p. q. 83. art. 3. & 4. & 1. 2. q. 1. art. 1. ubi ait: *Eſt autem homo dominus ſuorum actuum per rationem & voluntatem; unde liberum arbitrium eſſe dicitur facultas voluntatis & rationis*; item 2. 2. q. 24. art. 1. ad 3. rurſus de malo q. 6. art. 1. necnon q. 24. de veritate art. 5. nec arbitror quempiam ratione præditum reperiri, qui id vertat in dubium.

To. 2. pag. 506. & ſeq.

To. X. pag. 277. to. XI. pag. 1. 2. tom. XI. p. 2. pag. 56. tom. VIII. pag. 139. 2. ibid. pag. 446.

Hinc infero, abſque ratione non dari libertatem, ſiquidem *ea propenſio, qua natura quælibet fertur in bonum abſque ductu rationis, non poteſt opus voluntatis appellari, alioqui prædita forent arbitrio etiam animalia bruta, & creaturæ reliquæ, in quibus philoſophi plures appetitum quemdam conſtituunt ſenſitivum, aut naturalem*. Atque hæc pariter eſt doctrina extra controverſiam poſita, ac tradita a S. Thoma citata quæſt. de verit. art. 2. ubi ait: *Secundum quod aliquid ſe habet ad rationem, ſic ſe habet ad liberum arbitrium. Ratio autem plene & perfecte invenitur ſolum in homine, unde*

 in

Tom. VIII. pag. *in eo ſolum liberum arbitrium plenarie invenitur. Bruta autem*
444. to. x. pag. *habent aliquam ſimilitudinem rationis, &c.* Similia docet S.Tho-
45. 2. tom. XI. pag. 2. 2. mas 1. p.q. 19. art. 1. & 1. 2. q. 1. art. 2. ad 3. & alibi.

Proſequor ego ita ſcribens: *Profecto in ratione liberum arbitrium conſiſtere nequit* formaliter: *cum non ſit in noſtra poteſtate objecta percipere & cogitare; alias peccaret quiſquis ante conſenſum voluntatis, dum mentem ſubit cogitatio aliqua falſa & perverſa, nec ulla daretur ignorantia, quæ a peccato excuſaret, quandoquidem eſſet in poteſtate hominis ipſamet ignoratia. Quapropter S. P. Auguſtinus in lib. de Sp. & lit. cap. 34. ait: „ Nemo habet in poteſtate quid ei veniat in mentem; ſed conſentire vel diſſentire propriæ voluntatis eſt „. Ex quibus ſatis revincitur error Durandi ſtatuentis in 2. diſt. 24. naturam libertatis tam in voluntate, quam in ratione.* Hæc pariter conſonant S. Thomæ, qui 1. p. q. 83. art. 4. docet *liberum arbitrium nihil eſſe aliud, quam voluntatem, ad quam pertinet*
To. x. pag. 277. *electio*; & 1. 2. q. 13. art. 1. demonſtrat ad voluntatem, ju-
2. tom. XI. pag. 31. 1. dicio quidem intellectus præeunte, *ſpectare electionem*. Prima etiam parte q. 79. art. 2. ait intellectum creatum eſſe *potentiam paſſivam, quoniam comparatur ad intelligibilia, ſicut*
To. x. pag. 260. *potentia ad actum, &c.*

Hæc deinde trado litteris: *Cum itaque ratio motum voluntatis præcedat; in illius judicio radicem, ut inquiunt Scholæ, liberi arbitrii ſtatuunt jure ac merito docti celebreſque Theologi*. Inter quos principem tenet locum S. Thomas,
To. x. pag. 276. cujus 1. p. q. 83. art. 1. hæc ſunt verba: *Conſiderandum eſt quod quædam agunt abſque judicio, ſicut lapis movetur deorſum, & ſimiliter omnia cognitione carentia. Quædam autem agunt judicio, ſed non libero, ſicut animalia bruta. Judicat enim ovis videns lupum eum eſſe fugiendum naturali judicio, & non libero, quia non ex collatione, ſed ex naturali inſtinctu hoc judicat: & ſimile eſt de quolibet judicio brutorum animalium. Sed homo agit judicio, quia per vim cognoſcitivam judicat aliquid eſſe fugiendum, vel proſequendum. Sed judicium iſtud non eſt ex naturali inſtinctu in particulari operabili, ſed ex collatione quadam rationis; ideo agit libero arbitrio, potens in diverſa ferri. Ratio enim circa contingentia habet viam ad oppoſita, ut patet in dialecticis ſyllogiſmis, & rhetoricis perſuaſioni-*

Digitized by Google

ſionibus. Particularia autem operabilia ſunt quædam contingentia, & ideo circa ea judicium rationis ad diverſa ſe habet, & non eſt determinatum ad unum. Et pro tanto neceſſe eſt, quod homo ſit liberi arbitrii, ex hoc ipſo quod rationalis eſt. Et 1. 2. q. 13. art. 1. *Manifeſtum eſt, quod ratio quodammodo voluntatem præcedit, & ordinat actum ejus, in quantum ſcilicet voluntas in ſuum objectum tendit ſecundum ordinem rationis.* To. xi. pag. 31. 2.

Affirmo præterea, judicium illud, quo intellectus fertur in prima principia, cum naturale ſit, & circa neceſſaria, non circa contingentia verſetur, ac motum naturalis inſtinctus, quo voluntas judicio illo rapitur in bonum in communi, necnon in Deum per lumen gloriæ viſum ut eſt in ſe, non ſufficere ad libertatem; ſed ad hanc requiri judicium indifferens, cum quo ſtet in voluntate poteſtas motum illum cohibendi, ſive poteſtas agendi, vel non agendi; *Et quoniam* (ita proſequor) *ad bonum in communi, & ad Deum in ſe viſum dari nequit indifferentia judicii, cum nulla in his apprehendi poſſit ſpecies mali, etſi voluntas in hujuſmodi objecta ſponte ac lubenter protendat, non habet veram libertatem, quæ eſt poteſtas ad utrumlibet, nulla neceſſitate impellente; neceſſario enim amatur, quod adeo bonum apprehenditur, ut alio animus a vero, aut apparenti bono rapi non poſſit. Quæ ſatis lib.* IV. *cap. ultimo, & lib.* X. *cap.* 13. *ſunt explicata.* Ne quis autem hæc a mente Doctoris Angelici crederet aliena, mea prolixius explicata ſententia, hanc expono & confirmo his verbis depromptis ex 1. parte q. 82. art. 2. *Intellectus naturaliter ex neceſſitate inhæret primis principiis, & voluntas ultimo fini. Sunt autem quædam intelligibilia, quæ non habent neceſſariam connexionem ad prima principia; ſicut contingentes propoſitiones, ad quarum remotionem non ſequitur remotio principiorum, & talibus non ex neceſſitate aſſentit intellectus. Quædam autem propoſitiones ſunt neceſſariæ, quæ habent connexionem neceſſariam cum primis principiis; ſicut concluſiones demonſtrabiles, ad quarum remotionem ſequitur remotio primorum principiorum: & his intellectus ex neceſſitate aſſentit cognita neceſſaria connexione concluſionum ad principia per demonſtrationis deductionem. Non autem ex neceſſitate aſſentit, antequam hujuſmo-* To. x. pag. 271.

juſmodi neceſſitatem concluſionis per demonſtrationem cognoſcat. Similiter etiam ex parte voluntatis. Sunt enim quædam particularia bona, quæ non habent neceſſariam connexionem ad beatitudinem, quia ſine his poteſt aliquis eſſe beatus, & hujuſmodi voluntas non de neceſſitate inhæret. Sunt autem quædam habentia neceſſariam connexionem ad beatitudinem, quibus ſcilicet homo Deo inhæret, in quo ſolo vera beatitudo conſiſtit. Sed tamen antequam per certitudinem divinæ viſionis neceſſitas hujuſmodi connexionis demonſtretur, voluntas non ex neceſſitate Deo inhæret, nec his quæ Dei ſunt. Sed voluntas videntis Deum per eſſentiam de neceſſitate inhæret Deo, ſicut nunc ex neceſſitate volumus eſſe beati. Eadem tradit S. Thomas de malo quæſt. 6. ſive de electione humana ad 7. ubi hæc leguntur: *Ad 7. dicendum, quod activum non ex neceſſitate movet, niſi quando ſuperat virtutem paſſivi. Cum autem voluntas ſe habeat in potentia reſpectu boni univerſalis, nullum bonum ſuperat virtutem voluntatis quaſi ex neceſſitate ipſam movens, niſi id quod eſt ſecundum omnem conſiderationem bonum, & hoc ſolum eſt bonum perfectum, quod eſt beatitudo, quod voluntas non poteſt non velle, ita ſcilicet quod velit ejus oppoſitum, poteſt tamen non velle actu, quia poteſt avertere cogitationem beatitudinis in quantum movet intellectum ad ſuum actum, & quantum ad hoc nec ipſam beatitudinem ex neceſſitate vult. Sicut etiam aliquis non ex neceſſitate calefieret, ſi poſſet calidum a ſe repellere cum vellet.* His cohærent quæ habentur quæſt. 24. de veritate art. 7. ubi demonſtrat liberum arbitrium nullo particulari bono neceſſitari, quoniam in hoc *differt natura rationalis prædita libero arbitrio ab omni alia natura; quod alia natura ordinatur ad aliquod particulare bonum, & actiones ejus ſunt determinatæ reſpectu illius boni; natura vero rationalis ordinatur ad bonum ſimpliciter. Sicut enim verum abſolute objectum eſt intellectus, ita & bonum abſolute voluntatis; & inde eſt, quod ad ipſum univerſale bonorum principium voluntas ſe extendit, ad quod nullus alius appetitus pertingere poteſt, & propter hoc creatura rationalis non habet determinatas actiones, ſed ſe habet ſub quadam indifferentia reſpectu materialium actionum.* Eadem S. Thomas docet 1. 2. q. 10. art. 2. ubi quæſtionem inſtituens, utrum voluntas moveatur de neceſſitate a ſuo

Tom. VIII. ſive in Quæſt. diſp. pag. 140.

Tom. VIII. pag. 447.

a ſuo objecto, *Si proponatur*, inquit, *voluntati aliquod objectum, quod ſit univerſaliter bonum, & ſecundum omnem conſiderationem, ex neceſſitate voluntas in illud tendit, ſi aliquid velit, non autem poterit velle oppoſitum. Si autem proponatur ſibi aliquod objectum, quod non ſecundum quamlibet conſiderationem ſit bonum, non ex neceſſitate voluntas fertur in illud. Et quia defectus cujuſcunque boni habet rationem non boni, ideo illud ſolum bonum, quod eſt perfectum, & cui nihil deficit, eſt tale bonum, quod voluntas non poteſt non velle, quod eſt beatitudo. Alia autem qualibet particularia bona, in quantum deficiunt ab aliquo bono, poſſunt accipi ut non bona: & ſecundum hanc conſiderationem poſſunt repudiari, vel approbari a voluntate, quæ poteſt in idem ferri ſecundum diverſas conſiderationes*. Sequitur immediate, oppoſita argumenta diluens: *Ad primum ergo dicendum, quod ſufficiens motivum alicujus potentiæ, non eſt niſi objectum, quod totaliter habet rationem motivi: ſi autem in aliquo deficiat, non ex neceſſitate movebit, ut dictum eſt. Ad ſecundum dicendum, quod intellectus ex neceſſitate movetur a tali objecto, quod eſt ſemper, & ex neceſſitate verum; non autem ab eo, quod poteſt eſſe verum, & falſum, ſcilicet a contingenti, ſicut & de bono dictum eſt. Ad tertium dicendum, quod finis ultimus ex neceſſitate movet voluntatem, quia eſt bonum perfectum; & ſimiliter illa, quæ ordinantur ad hunc finem, ſine quibus finis haberi non poteſt, ſicut eſſe, vivere, & hujuſmodi. Alia vero, ſine quibus finis haberi poteſt, non ex neceſſitate vult, qui vult finem: ſicut concluſiones, ſine quibus principia poſſunt eſſe vera, non ex neceſſitate credet, qui principia credit*. Perpetuo ſibi conſtat S. Thomas & proxima q. 13. art. 3. demonſtrat *electionem* nullo modo eſſe circa finem, in quem voluntas naturali fertur inſtinctu, ſed circa ea, quæ ſunt ad finem, atque ita de actibus virtutum electionem dari, ſecus de beatitudine, ad quam *fines proprii virtutum ordinantur, ſicut ad ultimum finem*. Videat, obſecro, lector, an Sancti Thomæ doctrina vel minimum diſcrepet regula, quam nos tradidimus lib. 4. cap. 13. conciliandi libertatem cum divinis prædefinitionibus, & cum gratia effectrice. Videat inſuper, num eadem regula recte ne, an male uſi fuerimus dirimen-

Tom. XI. pag. 28.

Ibid. pag. 32. 2.

De Theolog. diſcipl. tom. 3. pag. 197. & pag. 317. rimentes lib. XIV. cap. 11. argumenta eorum, qui ipſam gratiam *per ſe* efficacem oppugnant. Videat quoque, num delectationi victrici lib. XVII. cap. 1. neceſſitatem, an poteſtatem reluctandi alligaverimus; nam quiſquis hæc viderit, vehementer admiretur neceſſum eſt confidentiſſimi Anonymi mendaciſſimam garrulitatem, qua ad ravim uſque clamat, nos ex Janſenianis ſcriptis vaferrime deprompſiſſe, quæ Janſeniano dogmati e diametro ſunt adverſa, & quæ ex ſancti Thomæ aurea doctrina, lociſque nuper adductis, ſeria ponderatione a nobis ſemel, iterum, tertio, ac rurſus fuerunt producta.

Verum ne ab illo decimo capite libri duodecimi recedamus; animadverto ibidem, Janſenium ceteroſque novantes *voluntarium* & *liberum* permiſcuiſſe, & ea, quæ voluntatis ſunt, ut finis proſecutio, cum iis, quæ pertinent ad arbitrii libertatem, confudiſſe: *Ad Novatorum vitanda ſophiſmata* (hæc mea verba ſunt) *diſtinguendum accuratius eſt inter voluntarium & liberum, ſive, ut recentiores quidam loquuntur, inter libertatem voluntatis & libertatem arbitrii; libertas enim voluntatis opponitur coactioni, libertas arbitrii adverſatur neceſſitati, &c.* Id quoque acceperam a S. Thoma q. 24. de Veritate art. 1. ad 20. ubi inquit: *Habemus* S. Thomas tom. VIII. pag. 443. 2. *reſpectu ejus* (ideſt, finis ultimi) *liberam voluntatem, cum neceſſitas naturalis inclinationis libertati non repugnet ſecundum Auguſtinum 5. de Civit. Dei: non autem liberum judicium proprie loquendo, cum non cadat ſub electione*: & 1. p. quæſt. 82. art. 1. ad 1. ubi ait: *Neceſſitas naturalis non aufert li-* To. I. pag. 271. 2. *bertatem voluntatis, &c.* Nos ergo cum S. Thoma non ſolum libertatem *voluntatis* oppoſitam coactioni, ſed etiam voluntatem *arbitrii*, ad quam requiruntur liberum judicium & electio, admittimus contra Janſenianos: de quorum alucinatione plura etiam diximus lib. 16. cap. 3. ſive Tom. 3. pag. 288. & ſequenti. Ex laudata nuper quæſtione 82. primæ partis percipitur illud etiam, quod adverſarii noſtri ægre ferunt, ac ſe non capere oſtendunt; quomodo ſcilicet ſub delectatione victrici ſemper remaneat *poteſtas indifferentiæ*, & *libertas a neceſſitate*, quotieſcunque non ſit delectatio ſummi boni, quo clare viſo voluntatis appeti-

petitus omnino expleatur. Nam ut eo loci ſcribit S. Thomas art. 2. ad 2: *Movens tunc ex neceſſitate cauſat motum in mobili, quando poteſtas moventis excedit mobile, ita quod tota ejus poſſibilitas moventi ſubdatur. Cum autem poſſibilitas voluntatis ſit reſpectu boni univerſalis & perfecti, non ſubjicitur ejus poſſibilitas tota alicui bono particulari: & ideo non ex neceſſitate movetur ab illo.* Similia præcitata quæſtione 6 de malo, ſive de electione humana.

To. x. pag. 272. 2. & Tom. VIII. pag. 140.

IX. Placuit hæc late proſequi, ut percipiat Anonymus unde hauſerim Regulam conciliandi libertatem cum gratia, & cum delectatione, quæ voluntatis capacitatem non explet, & quæ relinquit indifferentiam judicii, veramque libertatem a neceſſitate, Janſenianis ignotam; quæ non eſt extrinſeca, & in ſolo objecto ſita, ut ille comminiſcitur, ſed ipſi voluntati inhærens, & rationali creaturæ adeo intima, ut intima eſt ratio de particulari bono formans judicium indifferens, ipſaque voluntas, quæ particularia bona, ipſumque bonum incommutabile nondum in ſe inſpectum, libera electione proſequitur. Sed Anonymi dicteria ſingula, nugaſque nugaciſſimas (quamquam id jam factum eſſe arbitramur) poſtea ſingillatim diſcutiam. Interim ſciat regulam illam conciliandi libertatem cum delectatione victrici, quoad omnia capita, luculentiſſime demonſtrari ab Antonino Maſſouliè Volumine 1. a pagina 238. uſque ad ejuſdem voluminis extrema folia. Quem auctorem ſi luſtraverit Anonymus, uti nos fecimus antequam Regulam illam conſtitueremus, tunc cognoſcet nec falſa eſſe, nec difficilia, nec intelligentiæ noſtræ reſervata quæ hactenus in hoc, argumento dilucidando typis edidimus.

S. Thomas ſui interpres diſſert. 2. de libertate creata.

X. Hæc cum ita ſint, manifeſtum puto in hoc Janſenianam hæreſim præſertim conſiſtere, quod Janſenius ſub vehementiori concupiſcentiæ pondere invexerit neceſſitatem, qua voluntas impellatur ad malum, & ſub robuſtiori & victrici delectatione ſpiritus neceſſitatem, qua voluntas inclinetur ad bonum; ſive, quod, prorſus idem eſt, libertatem ſolam voluntatis oppoſitam coactioni, non vero libertatem arbitrii oppoſitam neceſſitati, ex principiis, quæ ſi probe intellecta & explicata ſint, inconcuſſa ſunt, Auguſtiniana,

ac Theologis magni nominis probatiſſima, non ſatis accurate libratis, damnatas illas conſecutiones inferens, quas inde deduci nos præfixa præcedenti regula negamus & pernegamus. Ita viri docti, & a præjudiciis immunes fatentur nos Janſenianam hæreſim affabre delineaſſe, ſollerter ab Auguſtinianis remotiſſimam demonſtraviſſe, eamque ex principiis Auguſtini, quibus Novatores abutuntur, directe & valide oppugnaſſe: quod ægre ferentes qui ſoli Antijanſeniani videri volunt, & Scholæ noſtræ placita, ſuis antiquiora & meliora, ut olim Calvini, nunc Janſenii fermento infecta iniquiſſime clamant, immani & cæco furore in nos debacchantur; quando ſi vere Janſenianos, non Orthodoxos, horumque doctrinam odiſſent; gratulandum illis foret, quod iidem Janſeniani ab univerſis Catholicis, & in unoquoque horum ſyſtemate refutentur. Ac ne videar hæc nimia jactantia a me dici, tametſi tot ac tanta momenta præmiſerim, quæ conviciatores obruunt penitus, atque obtundunt, unum addam, privatum utique, ſed maximum, & ſingulare. Dedi operam anno 1739. ſtatim ac lucem priora tria Volumina Theologicarum diſciplinarum aſpexerunt, ut Pariſios ad manus cujuſdam Eminentiſſimi Cardinalis pervenirent. Cujus juſſu litteris Lutetiæ datis eodem anno 1739. die 22. Junii, cum ipſe podagra laboraret, hæc mihi fuerunt reſcripta: „ Quelques Theologiens, qui ont lû votre ouvrage, m'ont dit qu'ils en ſont contents. Vous y developpes parfaittement les principes de Saint Auguſtin, & les ſoutenes d'une maniere, qui met ſes vrais diſciples a l'abry de toute cenſure. Vous avés raiſon de faire conſiſter l'erreur de Janſenius dans le grace & la cupidité tour a tour neceſſitantes, c'eſt a dire en ce que cet auteur pretend que ſous l'impreſſion actuelle de la grace & de la concupiſcence, & tant que dure cette impreſſion, l'homme n'a point de pouvoir pour le parti opposé. Ce qui eſt deſtruire abſolument la liberté, qui ne conſiſte pas, comme Janſenius le pretend, dans le ſimple volontaire, mais dans le pouvoir *ad oppoſita*. Vous expliqués parfaitement bien ce pouvoir, en diſant apres Saint Thomas, que la reſerve de l'amour du bien en general,

tout

tout autre objet, Dieu même connu & aimé de maniere, dont nous ſommes capables de le connoître, & de l'aimer ſur la terre, ne remplit pas tout la capacité du cœur de l'homme, & qu'ainſi l'homme conſerve toujours le pouvoir de s'en détacher même ſous l'impreſſion de la grace la plus efficace, dont l'action eſt bien differente de celle de la viſion beatifique, qui remplit de ſon objeſt tout la capacité de l'homme, & ne lui laiſſe point de pouvoir pour s'en detacher & ne le point aimer. C'eſt la veritable maniere de faire voir, que la grace la plus efficace n'ôte point l'indifference, qui eſt neceſſaire pour meriter; indifference bien differente de celle que Janſenius fait quelquefois ſemblant d'admettre, mais qu'il rejette en effet, puiſqu'il ne reconnoit ſous l'impreſſion actuelle de la grace & de la cupidité dominante d'autre pouvoir *ad oppoſitum*, qu'un pouvoir *de mutabilité*, c'eſt à dire que comme l'impreſſion actuelle de la grace & de la cupidité dominante n'eſt point permanente & perpetuelle, comme celle de la viſion beatifique, l'homme qui aime Dieu peut ne le point aimer, parce que la grace qui le lui fait aimer, peut ceſſer; ce qui ne peut arriver dans la viſion beatifique, dont l'impreſſion eſt permanente & perpetuelle. Et voilà pourquoi il convient en quelques endroits que l'homme ſous l'impreſſion de la grace conſerve un pouvoir *ad oppoſita*, qu'il n'a point ſous l'impreſſion de la viſion beatifique. Cette erreur capitale de Janſenius eſt la ſource des autres erreurs, qu'on a condamnées dans cet auteur, & dans ſes diſciples, comme vous le remarqués bien, &c.,, His conſimilia mihi die 29. ejuſdem menſis litteris Lutetiæ Pariſiorum datis ſignificata fuere, in quibus additur Pariſienſes quoſdam doctores perlectis tribus illis voluminibus, ea quoad omnes partes probaſſe, Janſenianam hæreſim a me adeo perſpicue confutatam eſſe affirmantes, ut nullus futurus ſit (in re ſcilicet Theologica verſatus, & a præjudiciis immunis) qui audeat traditam a me ſententiam vellicare. Doctorum autem Sorbonæ unus non tantum me innumeris laudibus (quas illi acceptas refero) proſequi dignatus eſt, verum etiam ſcripto hæc ad alium Pariſiis commorantem

die præcedenti ad epiſtolam ad me ſcriptam, ſignificavit: „ Je voudrois bien, que la Theologie du Pere Berti peut etre rependue dans ce pais ci. Le ſeroit un bon moyen d'arreter le progres du Moliniſme qui gagne tous les jours par les diſcredit ou on a mis nos auteurs Auguſtiniens en les accuſant du Janſeniſme. C'eſt aſſurement ce qu'on oserà dire de l'ouvrage du Pere Berti qui condamne ſi nettement ces erreurs, &c. „ Hujuſmodi Epiſtolæ ſervantur autographæ Romæ in Bibliotheca Angelica ad calcem *Janſeniſmi Redivivi*, quibuſdam adnotationibus noſtris diſpuncti.

XI. Obiter ex dictis plura ſunt colligenda. Primum eos, qui ajunt ſyſtema Janſenianum ſitum eſſe in adſtruenda delectatione per gradus ſuperiori, verum dicere ſi loquantur de ſuperiori delectatione, cui inſit ſola libertas voluntatis, & immunitas a coactione: falſum omnino aſſerere, & complures Catholicos calumniari, ſi contendant illos, qui delectationem per gradus victricem ſimul propugnant, & cum tali delectatione libertatem arbitrii, & *a neceſſitate* defendunt, damnato Janſeniano dogmati conſentire. Secundo eos, qui exſcriptis Janſenianis locis propemodum infinitis niſi ſunt demonſtrare, ut fecit Tournelius, quinque damnatas propoſitiones inferri ex ſyſtemate duarum delectationum, inter Catholica, & Janſeniana dogmata non diſtinxiſſe, atque uno verbo refutari, dicendo nempe, hæreſim Janſenianam ſitam quidem eſſe in delectatione ſuperiori *inferente neceſſitatem*, non autem in delectatione ſuperiori ita alliciente & permulcente animum, ut non ſolum a coactione, ſed etiam a neceſſitate liberrimus trahatur ad opus. Tertio falſiſſimum eſſe, quod Auguſtiniani omnes ſtatuant efficaciam gratiæ in delectatione *abſolute* victrici, non autem in delectatione victrici *relative*, & quod in hac non conſtituant prædeterminationem phyſicam aliqui Thomiſtarum, adeo, ut ſint Janſeniſtæ qui *relativam*, ſint Catholici qui *abſolutam* delectationem propugnant: quum utrique Catholici dicendi ſint, qui ſub delectatione, aut abſolute, aut relative victrici, agnoſcunt libertatem indifferentiæ. Quum hæc ſint evidentiſſime demonſtrata, in fumum abiit ludicra illa machina, idolumque phantaſticum, *Janſeniſmus Redivivus*.

Non appello Idolum Phantiſticum *hæreſim Janſenianam*, *ſed opus inſcriptum*, Janſeniſmus Redivivus.

§. IV.

§. IV.

In primam Janſenii propoſitionem, oppoſitam Auguſtinenſium æque, ac Thomiſtarum ſyſtemati.

Age modo, quoniam de Scholæ noſtræ a Janſeniano dogmate in iis, quæ ad principia attinent, prolixe, & quantum videbatur neceſſarium eſſe, diſputavimus; quinque damnatarum propoſitionum ſenſum inveſtigemus. Prima propoſitio ita ſonat: *Aliqua Dei præcepta hominibus juſtis, volentibus & conantibus, ſecundum præſentes, quas habent vires, ſunt impoſſibilia; deeſt quoque illis gratia, qua poſſibilia fiant.* Hujus propoſitionis damnatus ſenſus eſt, aliqua Dei præcepta eſſe impoſſibilia hominibus juſtis, qui ea præcepta ſervare volunt, ad ea obſervanda nituntur, & idcirco eſſe impoſſibilia, quia niſi illis divinitus inſpiretur gratia victrix, quæ pugnantem concupiſcentiam, in juſtis quoque vigentem, vincat atque ſubſternat, neceſſum eſt, ut iidem juſti ſuccumbant & tranſgrediantur præcepta, abſque arbitrii in oppoſitum poteſtate, in culpam tranſgreſſionemque inevitabili lapſu ruentes. Ab hoc autem errore Theologi illi quamlongiſſime diſtant, qui docent nulli mortalium hominum in hac peregrinatione certantium impoſſibilia eſſe præcepta Dei, tametſi illorum aliqui aut infidelitatis tenebris obvoluti, aut inolita peccandi conſuetudine preſſi, gratia ſufficiente ſint deſtituti; ideoque multo magis divina præcepta poſſibilia eſſe juſtis, qui dum volunt & conantur illa adimplere, ſunt divina gratia ſuffulti: immo hæc gratia ſemper eis adeſt, quoniam *Deus neminem deſerit, niſi prius deſeratur*, ut inquit Tridentina Synodus ſeſs. 6. cap. 11. Quem locum non tantum exponendum eſſe *de juſtitia habituali*, quæ nunquam juſtis ſubtrahitur, niſi Deum peccato mortali deſerant, ut ſcripſere Sylvius, Eſtius, Alvarez, Ledeſma, aliique citati ab auctore Scholæ Thomiſticæ vindicatæ, verum etiam *de gratia ſufficiente*, demon-

ſtravi

ſtravi lib. 17. cap. 3. contra Janſenianos, priorem duntaxat expoſitionem amplectentes. Veriſſimum tamen eſt aliquando hominibus, etiam juſtis, deeſſe gratiam *per ſe efficacem*, quæ ſola dat *potentiam* ita completam, & *proxime expeditam*, ut nihil ulterius requiratur ad opus perficiendum. Nam ſi hæc gratia ſemper juſtis adeſſet, cum illa, cooperante libero hominis arbitrio, ſit conjuncta cum actu; a juſtitia nemo unquam decideret. Quamobrem audacter & imperite inſimulantur tanquam aſſertores primæ Janſenianæ propoſitionis Theologi illi, qui ajunt juſtos aliquando carere potentia *completa*, & *proxime* ab omni impedimento expedita, ut loquitur Cardinalis Noriſius in *Calumnia ſublata* cap. 1. & 2. & cum Noriſio ſentiunt Theologi præſtantiſſimi, quos commemoravi §. 2. a numero 9. uſque ad ultimum.

Noris tom. 3. pag. 1060. & 1065.

I. Hunc eſſe damnatæ propoſitionis ſenſum ex verbis, quibus conflata eſt, manifeſte deducitur. Ubi enim in illa propoſitione agitur de potentia omnino *completa*, neque adjutorium aliquod uberius exigente, ut voluntas erumpat in actum? Qua dictione, qua phraſi iſtiuſmodi *potentia* in hæretica illa poſitione delineatur? At damnatus Janſenii ſenſus eſt, ut ſæpenumero diximus, *quem verba præſeferunt*: neque tantus aliis ſcriptoribus, quantus ſanctiſſimis Eccleſiæ Patribus, impendendus eſt honor, ut quidquid dixerint expendatur, atque explicetur. Profecto theſis, ut ſonat, hæretica eſt, Calviniana, anathemate non ſemel proſcripta, impia, temeraria, ac blaſphema. Ita Eccleſia definivit, ita ſentiunt omnes Catholici, ita nos libro XVII. cap. 3. pag. 328. & docuimus, & demonſtravimus. Clemens XI. Pontifex Maximus in Apoſtolica Conſtitutione, *Vineam Domini Sabaoth*, num. 21. conqueritur inquietos homines abuti litteris ab Innocentio XII. deceſſore ſuo datis die 6. Februarii 1694. & die 24. Novembris 1646. ad Epiſcopos Belgii, in quibus ſignificavit, pronuntiavitque, *quinque propoſitiones ex libro Janſenii excerptas in ſenſu obvio, quem ipſamet propoſitionum verba exhibent ac præſeferunt, damnatas eſſe*; homines autem illos inquietos, & veritati non acquieſcentes, conſtitutiones Apoſtolicas temperare, & reſtringere, aſſerentes id Innocentium pronuntiaſſe, *non de ipſomet obvio*

Bullarium Clem. XI. edit. Rom. pag. 45. col. 2.

Digitized by Google

obvio ſenſu , quem in Janſenii libro habent , quive ab eodem Janſenio intentus , ac ab Innocentio X. & Alexandro VII. damnatus fuit. Cum hæc Janſeniſtarum, aut, quicunque fuerint, inquietorum illorum hominum circumventio turbare Eccleſiam, hujuſque definitiones implicare & involvere conaretur; idem Sanctiſſimus Pontifex Clemens XI. §. 25. ad præcidendam occaſionem omnem erroris ſaluberrime decrevit, ut unuſquiſque non ſolum ore, ſed etiam corde, abſque ulla reſtrictione, nec alia mente, animo, aut credulitate, formulæ ibidem num. 16. inſertæ ſubſcriberet, & rejiceret ac damnaret ut hæreticum, *damnatum in quinque præfatis propoſitionibus Janſeniani libri ſenſum, quem illarum verba præſeferunt, ut præfertur*, nullatenus Janſenii doctrinam corde animoque reprobare detrectans. Quo ergo jure Janſeniani dicuntur, qui illas propoſitiones damnant, adeſſe in Janſeniano libro non negant, ſenſum *quem verba præſeferunt* improbant, ſubſcribunt formulæ, nullumque Janſenii patrocinium ſuſcipiunt? Videas nunc quæ de ſingulis Janſenii propoſitionibus diximus citato capite 3. & quid de ſubſcribendo *Formulario* ſubjecimus cap. 6. ejuſdem libri XVII. & miraberis Anonymi hæreſim Janſenianam Scholæ noſtræ objicientis intolerabilem procacitatem. Quæ hactenus dixi de ſenſu in Janſenii libris damnato, ea probat quoque Antoninus Maſſouliè tom. 2. diſs. IV. q. 3. ubi ait: *Dicendum præterea eſt ſenſum illum ſingularem in Janſenio proſcriptum, eum exiſtimandum eſſe, quem ipſa ſeries verborum, ipſaque verba planiſſimo ſenſu intellecta exhibent: & fruſtra eos laborare qui reconditum aliquem ſenſum ut reperiant, aut aliunde quam ex ipſa propoſitione eruant, ingenia ſua torquent*. Id doctiſſimus Thomiſta demonſtrat animadverſionibus Suareſii in articulos Baji: de qua re plura me ſcripſiſſe memini diſſert. 1. §. 3. quæ ut memoria repetantur, oro, obteſtorque.

Ibid. pag. 46. colum. 1.

S. Thomas ſui interpres pag. 356. colum. 1.

II. Ne autem adverſarius ad ſiniſtra judicia pronus hæc ita a nobis dici opinetur, quaſi Janſenii librum ab errore primæ propoſitionis immunem eſſe intimo ſenſu arbitremur; repetendum ducimus, revera propoſitionem illam primam contineri libro 3. de Gratia Chriſti cap. 13. pagina

gina 326. columna 1. quemadmodum demonſtravimus in Opere noſtro de Theologicis diſciplinis. Si vero hac quoque in re nos ſubdole geſſiſſe Anonymus, mirabiliſſimus animi noſtri ſpectator, auſus fuerit aſſerere; addemus alia, præſertim quod dogmatiſtes lib. IV. de *Hæreſi Pelagiana* cap. 16. reprehendit, refellitque quod ad virginem Demetriadem ſcripſit Pelagius, *Nec impoſſibile aliquid voluit imperare, qui juſtus eſt*: quæ verba abſolute pronuntiata ſunt vera; tametſi Catholica ſit ſententia, non poſſe abſque gratia & ſolius arbitrii viribus divina impleri præcepta. Quare authores *Theſium* Antuerpienſium haud recte inquiunt Janſenianam illam propoſitionem, de qua eſt ſermo, fuiſſe proſcriptam, quoniam Janſenius *de ſtatu nat. lapſæ* cap. 15. affirmavit *non poſſe ſine gratia ſuperari ullam tentationem, nec ſine ea ullum præceptum impleri, aut vitari peccatum*. Nam quamvis gratia neceſſaria dicatur ad ſingulas tentationes vincendas, & ad implenda præcepta; non inde tamen ſit conſequens, præcepta eſſe *impoſſibilia*, ſive dicamus gratiam adeſſe ſingulis, ut ajunt Theologorum plures, ſive, quod nos veriſſimum arbitramur, ſingulis eſſe paratam, oblatamque, a ſingulis autem actu, & reipſa non recipi occulto judicio Dei, atque ob impedimentum, quod libere ponitur ab hominum pravitate. At de his plura inferius. Illarum ergo Theſium auctores injurii fuerunt ſuarum quoque partium ſcriptoribus: *nullam* quippe *tentationem etiam minimam* vinci poſſe *ſine auxilio gratiæ per Chriſtum*, docuit Franciſcus Cardinalis Toletus, * quo nemo melius novit perniciofam Baji doctrinam; ut mittam ceteros, quos præcedenti diſſertatione laudavi. Primæ itaque Janſenianæ propoſitionis ſenſus eſt, inductam fuiſſe peccato Adæ *peccandi neceſſitatem*, & contra dari gratia Salvatoris *neceſſitatem bene operandi*; ac proinde eos, qui tali gratia neceſſario, ac delectatione invincibili nondum attracti non bene operantur, id nullatenus poſſe, ſed in peccatum fatali neceſſitate dilabi. Blaſphemiæ hujus aſſertionis Janſenium reum eſſe demonſtravi §. 3. compluribus ejus teſtimoniis productis. Adde, Janſenium, quoniam ſolam gratiam efficacem, & conjunctam cum actu admiſit, ad errorem ſuum confirmandum inexpiabili temeri-

De Th. diſcipl. to. 3. pag. 327.

Janſ. to. 1. pag. 218. col. 2.

Th. Jeſuit. cap. 2. pag. 65.

* *Vide Vaſq. 1. 2. diſput. 190. cap. 18. n. 174. tom. 2. pag. 354. edit. Lugdun.*

meritate adulteraſſe ea verba Auguſtini, *De natura & grat.* cap. 43. *Deus impoſſibilia non jubet, ſed jubendo monet, & facere quod poſſis, & petere quod non poſſis, & adjuvat ut poſſis*, a ſacroſancto Tridentino Concilio ſeſs. 6. *de Juſtificat.* cap. 11. conſecrata. Ita enim Janſenius lib. 3. *de Grat. Chriſti* cap. 13. præclariſſimam hanc Auguſtini, & Synodi Oecumenicæ ſententiam interpretatus eſt: *Et ſi exaudiat, adjuvat ut poſſis*, qua interjecta clauſula demonſtrat etiam juſtos, quamvis conentur, velint, & Deum orent, attamen *niſi exaudiantur a Deo*, & robuſtæ voluntatis, ſeu victricis gratiæ munere adaugeantur, carere illo adjutorio, quo divina præcepta poſſunt impleri. Noſtrates ergo juſtis ſufficiens adjutorium, & Chriſti gratiam adeſſe profitentes, quamquam bene ſapienterque doceant non ſemper iis adeſſe adjutorium *quo*, pleniſſimamque illam poteſtatem, quam tribuit auxilium efficax; diſtant toto cælo ab errore Janſenii: atque ii præſertim, quorum veſtigia ſectati fuimus, illâ Janſenianâ clauſulâ, *Et ſi exaudiat*, diſpunctâ, ſuam, noſtramque doctrinam ſartam, tectamque demonſtraverunt. Lege Opuſculum Petri Clenaerts inſcriptum *Auguſtinus per ſeipſum docens*, cum Theſibus Bernardi Deſirant *de divinis auxiliis* §. XIV. num. 13. ejuſdem Deſirant *Dialogos Pacificos*, Dialog. 12. & Cardinalem Noriſium in *Calumnia ſublata* cap. 2. Ex illo Janſeniano capite, quod omnis gratia ſit *efficax*, & detur inter operationem & gratiam *reciprocatio*, Janſenius coactus eſt denegare gratiam actualem juſtis, qui non perſeverant, ſed in peccata labuntur. Quare celeberrimum illud Auguſtini effatum, *Deus non deſerit, niſi deſeratur*, ſive, *dignos deſeri tantum deſerit*, quod habetur in libro *de nat. & gratia* cap. 23. num. 25. & confirmatur a Beato Proſpero *ad 11. objectionem Gallorum*, & ad 7. *Vincentianam*, necnon a Tridentina Synodo citato cap. 11. ita Janſenius interpretatus eſt, quod nunquam Deus juſtos deſerat *ſubtractione juſtitiæ*, ſive gratiæ ſanctificantis, priuſquam ab illis voluntario in crimen lapſu deſeratur; quamquam eos deſerat non impertiendo auxilium actuale, ſine quo, juxta fabricatum a Janſenio nefariumque dogma, neceſſario peccant, & ſtare non poſſunt. *Objici ſolet* (inquit

Janſ. pag. 326. col. 1.

Deſirant theſes. Lovanii 1687. Dialog. Pacific. Bruxellis, pag. 77.

Noris tom. 3. col. 1067.

Janſ. tom. 3. pag. 365. col. 1. Janſenius lib. 3. de Grat. Chriſti cap. 19.) *quod Deus non deſerat, niſi deſeratur. Ergo nemini negat auxilium ſufficiens, ſi non ante deſertus fuerit. Reſpondetur ſententiam illam haberi in Concilio Tridentino & ex D. Auguſtino deſumptam eſſe. Tam vero Tridentinum, quam Auguſtinus perſpicue indicant ſe ſic illam intelligere quod Deus neminem deſerit ab eo diſcedendo, ipſa ſcilicet ſubtractione juſtitiæ, niſi homo prius Deum per inobedientiam deſerat*: & infra eodem capite col. 367. *Nam ſi deſertionem Dei, quæ ſit actualis gratiæ ſubtractione, ſpectare voluerimus, nimis enormiter ab Auguſtini mente diſcedunt, qui ei iſtud paradoxum, & quidem poſtquam per Adami lapſum in ſtatum damnationis & iræ Dei præcipitati ſumus, imponere volunt*. Et poſt pauca: *Nihil enim celebrius in Auguſtino, quam quoſdam a divino adjutorio deſeri, etiam juſtos, ex occulto judicio Dei*. En aperte Janſenius docuit præcepta Dei aliquibus eſſe impoſſibilia: docuit impoſſibilia eſſe iis, qui gratia per ſe efficaci ſunt deſtituti, ſine qua ait inevitabilem fieri lapſum; & docuit juſtis ſubtrahi adjutorium illud gratiæ actualis, quod neceſſarium eſt, ut præcepta poſſint impleri. Quapropter in ſenſu ipſo Janſenii prior illa propoſitio tanquam impia, hæretica, omnibuſque cenſuris digniſſima rejici debet, ac refutari: ac rejicitur, & refutatur a Theologis omnibus, qui negant aliqua Dei præcepta eſſe impoſſibilia, qui negant hominem delectatione victrici deſtitutum ruere impellente neceſſitate in peccatum; qui denique negant juſtos deſeri a Deo ſubtractione cujuſcunque gratiæ actualis, antequam ipſi Deum deſerant.

X. Si quis dicat, Igitur in eorum ſententia, qui ajunt Dei præcepta non poſſe impleri abſque gratia, erunt eadem præcepta impoſſibilia iis, qui gratia ſunt deſtituti; cujuſmodi ſunt nonnulli infideles, atque obdurati: & item in ſententia eorum, qui ajunt non dari abſque delectatione victrici & gratia efficaci potentiam *proximam* & *completam* ad bonum opus agendum, etiam juſti tali gratia carentes non habent potentiam *proximam* implendi præcepta: ſi quis, inquam, id dicat; reſpondebimus & eos, qui auxilia ſufficientia ſingulis dari negant, & eos, qui ad potentiam *proxime expeditam* exigunt efficax adjutorium, plurimum a damnata.

nata Janſenii propoſitione diſtare. Libro enim decimo octavo cap. 8. demonſtravi in ea ſententia, quæ docet nonnullos gratia ſufficiente deſtitui, fatentibus Theophilo Raynaudo & Vaſqueſio, ſtetiſſe Auguſtinum, Proſperum, Fulgentium, Thomam Aquinatem; ſententiam vero illam omni dubio procul tradidiſſe Ledeſmam, Lemoſium, Godoy, Gonetum, Banneſium, Alvarez, Gonzales, Lovanienſem, & Duacenſem Academias, Theologos Ordinis noſtri univerſos, alioſque quamplurimos. Quibus ſi immerito ac falſo ſententiam hanc adtribuimus; oſtendat Anonymus errorem fraudemque noſtram, & loca oppoſita recitet: ſi autem, quod certiſſimum eſt, fideliter auctores ipſos allegavimus; fateatur Janſenianos nequaquam eſſe, qui omnibus a fide alienis, & obcæcatis auxilium ſufficiens dari negant; aut ſi tantam habet frontem, nobiſcum viros illos omnes Janſenianis adnumeret. Quod ſi fecerit; reſpondendum nobis erit, quod Juliano adverſariorum ſuorum impudentiſſimo Sanctus Auguſtinus: *Cernis cum quibus tua maledicta ſubſtineam, cernis cum quibus mihi ſit cauſa communis, quam nulla conſideratione ſobria pulſare calumniis, & expugnare conaris? Cernis quam tibi pernicioſum ſit, tam horribile crimen objicere talibus; & quam mihi glorioſum quodlibet crimen audire cum talibus? Si cernis, cerne, & tandem tace.* Lib. 1. contra Julianum cap. IV. num. 12.

Tom. 3. de Th. diſcipl. pag. 439.

To. X. pag. 502.

IV. Neque enim Theologi, qui nobiſcum gratiam ſufficientem impiis & infidelibus aliquando denegari ſenſerunt, his aut converſionem, aut aliorum divinorum præceptorum adimpletionem dixere *impoſſibilem*; ac multo minus id affirmaverunt de juſtis, de quibus præſertim, ac data opera loquitur damnata theſis, & quibus auxilium ſufficiens ab efficaci diſtinctum ſemper adeſſe, nos, memorati Theologi, & Catholicorum omnes firmiſſime profitemur. De juſtis dicturus poſtea, præmitto nunc laudatos Thomiſtas, ſi ab his petas, quomodo ille ſalvari poſſit, qui deſtitutus eſt actualis gratiæ auxilio, facillime reſponſuros, Poſſe utique, *Quia ut homo dicatur potens ſalvari, ſufficit quod licet non habeat gratiam dantem potentiam, poſſit tamen illam recipere, & Deus poſſit illam conferre, quod totum veriſi-*

Gonet tom. 2. edit. Pariſ. pag. 103. col. 1.

Lemos edit. Leodii pag. 85. col. 1.

rificatur de homine quandiu eſt in hac vita, & ideo vere dicitur poſſe ſalvari. Ita cum aliis reſpondet Joannes Baptiſta Gonet diſput. 5. de Reprobat. art. 6. §. 2. num. 219. Similia habet Lemos in Panoplia lib. 4. p. 2. tract. 3. cap. 16. num. 244. *Ut nihil præcipi dicatur impoſſibile, ſatis eſt ut in Dei virtute ac bonitate ſit paratum ſufficiens auxilium, quo omnes poſſint ſalvari, licet de facto non omnes illud habeant ſibi collatum*. Haud ſecus Alvarez lib. XI. de auxiliis Div. Grat. diſput. 112. §. 9. ubi ſolvens hoc argumentum num. 3. „ Quilibet peccator, quandiu eſt in vita, poteſt ad Deum converti. Ergo quilibet peccator, quandiu eſt in via, habet auxilium ſufficiens ad ſalutem „ inquit: *Ad tertium*

Alvarez pag. 899. edit. Lugd.

reſpondetur, quod ſicut dicit S. Thomas q. 6. de Veritate, art. 3. ad 7. Aliquid poteſt dici poſſe dupliciter, uno modo conſiderando potentiam, quæ in ipſo eſt, ſicut dicimus quod lapis poteſt moveri deorſum: alio modo conſiderando id, quod ex parte alterius eſt, ut ſi dicerem lapidem poſſe moveri ſurſum, non per potentiam, quæ in ipſo ſit, ſed per potentiam projicientis. *Proportionaliter nos dicimus in præſenti, quod cum aſſeritur quemlibet peccatorem, quandiu eſt in hac vita, poſſe pro quolibet tempore & momento ad Deum converti & ſalvari; hoc poteſt dupliciter intelligi. Primo quod poſſit converti per potentiam proximam, & phyſicam, quæ actu ſit in illo pro quolibet tempore & momento. Secundo per potentiam, ſeu auxilium ſpeciale, quod Deus, quantum eſt ex parte ſua, paratus eſt omnibus dare pro quolibet momento, ut ſupra explicatum eſt: & in hoc ſecundo ſenſu propoſitio illa eſt veriſſima; non autem in primo, quoniam per ſolam facultatem naturæ non poteſt homo potentia proxima ad Deum converti & ſalvari*. Utuntur communiter eadem reſponſione Thomiſtæ alii, aſſerentes divina præcepta ſemper ſervari poſſe, quoniam impleri poſſunt cum divino auxilio, quod is, qui non habet, poteſt habere, & producentes verba S. Thomæ 1. 2. q. 109. art. 4. *Ad 2. dicendum, quod illud, quod poſſumus cum auxilio divino, non eſt nobis omnino impoſſibile, ſecundum illud Philoſophi in 3. Ethicorum: Quæ per amicos poſſumus, aliqualiter nos poſſumus*. Vide Sylvium in hunc S. Thomæ articulum, ubi poſt alia permulta hæc habet: *Sive detur ali-*

qua

*qua gratia, quæ tantum eſt ſufficiens & non efficax, ſive non detur (qua de re q. 111. differendi locus eſt) ea ſecundum rei veritatem eſt impertinens ad ſalvandum quod homo non poſſit divina mandata ſervare; partim quia ut ipſa illa ſervet, ea gratia ſola non ſufficit, ſed oportet quod etiam adſit gratia efficax, quæ a ſolo Deo pendet, & gratis ſeu ſine merito tribuitur; partim quia juxta communem ſententiam gratia ſufficiens non ſemper datur, & tamen homines viatores ſemper poſſunt divina mandata ſervare, ac per conſequens etiam tunc, quando non habent gratiam ſufficientem: ergo ut obſervatio mandatorum dicatur eſſe poſſibilis, non eſt neceſſe venire eo, ut dicatur quod habeant gratiam * ſufficientem.*

Sylv. to.2. edit: Anuerpiæ pag. 651. & 652.

* Legitur eo loci ſufficientiam.

V. Adhibere ſolent Thomiſtæ reſponſionem alteram, videlicet, quod, etiamſi homini gratia ſufficiente deſtituto inſit hebetudo aliqua & impotentia ad implenda præcepta; nihilominus hæc nequeunt dici impoſſibilia *abſolute, nec ex aliqua cauſa antecedente ejus malam voluntatem; ſed ſibi reddi impoſſibilia per ejus malam voluntatem ſive actualem, ſive qua in primo parente peccavit*; ita enim ſcribit cap. 20. prælaudati Tractatus tertii num. 284. Thomas De-Lemos; eique aſſentitur Joannes Gonzales de Gratia ſufficienti art. 8. his verbis: *Præcepta enim divina poſſibilia ſunt. At ſi quis potentiam illa adimplendi culpabiliter a ſe abſtulit, non adimpletio illi imputatur, ut jam clare ſupra oſtendimus ex S. P. Auguſtino, & D. Thoma*. Nolo hic tempus inſumere hanc reſponſionem ab adverſariorum objectis vindicando: nam & id memorati duo Theologi abunde præſtiterunt; & hoc mihi ſat eſt, ſi concedatur juxta inculpatæ fidei ſcriptores divina præcepta neque iis *abſolute* dicenda eſſe impoſſibilia, quibus auxilium ſufficiens occulto Dei judicio negatur.

Lemos pag. 92. col. 1.

Gonzalez pag. 362. edit. Leodii.

VI. Affirmavit pariter neceſſariam non eſſe ſufficientis auxilii actualem collationem, ut præcepta Dei dicantur poſſibilia, Sacra Lovanienſis Facultas; cujus in Cenſuræ ſuæ *Juſtificatione* cap. 12. hæc ſunt verba: *Reſpondemus primo, ut homo poſſit converti non requiri ut habeat gratiam ſufficientem eo ipſo tempore quo poſſe dicitur, ſed ſatis eſſe ſi habere illam & obtinere, quæ ſufficiat, poſſit. Quomodo homo dicitur poſſe manducare panem etiam cum panem non habet, nec etiam*

Acad. Lovan. Juſtif. pag. 227. edit. Pariſ. 1641.

quic-

quicquam unde ſibi panem comparet : ut etiam dicitur videre poſſe qui non habet lucem, ſed in tetrum carcerem conjectus eſt; quamvis ſine luce viſurus ſit nunquam. Et attendendum, cum dicitur neminem poſſe converti ſine gratia, illud, ſine gratia, *vel ad poſſe, vel ad converti adjungi vel referri, quamvis poſterius longe ſit uſitatius. Siquidem communiter dicimus neminem converti poſſe ſine gratia Dei, eo quod converſio ſine gratia nunquam ſit, licet gratia quoque abſente non deſit ipſum poſſe converti. Quemadmodum nemo poteſt credere ſine fide, etſi credendi facultas eis inſit, qui non credunt. Notandum interim illud quoque, potentiam credendi vel convertendi ſeſe, æſtimari dupliciter; ſemel ex ipſa liberi arbitrii utramque in partem flexibili facultate, quomodo eſt potentia in homine gratia deſtituto; ſemel ex præſentibus viribus ſatis efficacibus ad fidem & converſionem, juxta quem modum quidam dicuntur non poſſe credere, aut ſequi Dominum, ſicut dictum eſt Petro,* Non potes me ſequi modo, *& aliis,* Quomodo vos poteſtis credere,
Joan.13.15.12. qui gloriam ab invicem accipitis? *Et iterum,* Non poterant credere, quia dixit Iſaias, Excæca cor populi hujus. *Poterant ergo illi credere per flexibilem quidem liberi arbitrii in bonum facultatem, non poterant autem per eas vires, ſeu affectus quos habebant in præſentia. Poterant per remotam, ut dici conſuevit, potentiam; non poterant per propinquam. Illa de natura ſurgit, hæc competit per gratiam; ideoque etiam apud veteres uterque ſermo reperitur. Nam & Auguſtinus fidem in noſtra poteſtate eſſe docet lib. de Sp. & lit. cap. 30. & tamen Cæleſtinus Pontifex in Epiſtola, quam pro Hilario & Proſpero ſcripſit, dicit in prævaricatione Adæ omnes homines naturalem poſſibilitatem & potentiam perdidiſſe. Rurſus Fulgentius docet hominem naturaliter poſſe credere in eo quod naturam habet credulitatis fideique capacem; & tamen gratiæ dono credendi virtutem recipere, quam amiſit. Eſt ergo quoddam poſſe per naturam, omni etiam gratia deſtitutam, propter liberum arbitrium durante hac vita in utramque partem flexibile: & eſt poſſe per gratiam, quando jam naturæ libertas quibuſdam divinis*
Poſt cenſuram Lovanienſ. ejuſdem edit. pag. 127. *adminiculis adjuvatur.* Hæc Lovanienſes. Similia leguntur in *Cenſura* Duacenſis Academiæ ad Aſſertionem xv. quæ cenſura Lovanienſi conjuncta eſt, eique omnino conſentit.

VII. At

Digitized by Google

VII. At revertendum ad juſtos, de quibus ſingillatim pertractat prima propoſitio Janſenii. Quis autem noſtrum adeo inſipiens, adeo improbus cenſeri poteſt, ut affirmare audeat eſſe aliqua præcepta *impoſſibilia* juſtis conantibus & volentibus, ſecundum vires, quas actu habent; quando ſinguli fatemur, non aliqua tantum, ſed omnia eſſe poſſibilia non tantum juſtis, verum etiam hominibus ſceleſtiſſimis, qui nec volunt, nec conantur? Quomodo *impoſſibilia* dicuntur eadem præcepta juſtis, qui non deſeruntur a Deo ſubtractione actualis gratiæ, quando nobis fatentibus nec *impoſſibilia* ſunt improbis, quando iis actualis gratia ſubtrahitur? Si dicas autem juſtis illis volentibus aliquando adeſſe *parvam voluntatem*, quæ ſententiâ noſtrâ non dat potentiam *proxime expeditam* atque *completam*, donec robuſtior fiat, & vincat contrariam concupiſcentiam; primum reſpondeo, certiſſimum eſſe, quod juſtis illis aliquando deeſt gratia efficax, aut, ſi vis ut ita loquar, gratia congrua, cum interdum cadant; id, quod ſub efficaci gratia nunquam evenit. Certiſſimum quoque eſt non dari abſque gratia efficaci, congrua, & victrici potentiam illam completam, & expeditam, quæ ut liberum arbitrium erumpat in actum, nullum aliud exigit gratiæ adjutorium; quia ut erumpat in actum, ipſa gratia efficax, victrix & congrua eſt neceſſaria. Itaque certiſſimum eſt, iniquiſſime inſimulari tanquam primæ Janſenianæ propoſitionis aſſertores illos, qui ajunt aliquando juſtis volentibus & conantibus deeſſe potentiam implendi præcepta, non qualemcunque, ſed *proximam*, *expeditam*, *completam*, & quæ nullum aliud exigat adjutorium, ut actu eadem præcepta impleantur. Vide §. 2. nu. 9. & ſequentibus.

VIII. Deinde quiſnam in his controverſiis adeo hoſpes ac tyro eſt, ut ignoret virum doctiſſimum Cardinalem Noriſium hac ipſa de cauſa ab invidis tanquam Janſeniani erroris fautorem non ſemel fuiſſe traductum, eo quod aſſeruerit non ſemper inſtante præcepto adeſſe juſtis ſufficientem gratiam, ac poteſtatem illud implendi. Ab hac autem calumnia quomodo ſe purget auctor clariſſimus, poteſt unuſquiſque ex lectione librorum ejus agnoſcere. Enim-

vero

Noris tom. 1. pag. 1453. vero *ad Germanitatem XV.* demonſtrat ſe locutum de illo adjutorio, quod habuit Adam, *proxime ſufficiente*, & quod in hoc ſtatu propter infirmitatem & corruptionem naturæ (ut inquit P. Macedo ibidem a Norifio in ſui defenſionem productus) *niſi per novam virtutem augeatur & creſcat*, non eſt ſufficiens *proxime & perfecte*, ſed *tantum remote*, *& inchoate*. Addit Norifius juſtum divina gratia excitatum, dum vult ſervare præceptum, & conatur reapſe illud implere, poſſe per illam gratiam, quam habet, vires majores a Deo petere; quoniam gratia, quæ excitat nos ad volendum bonum, accedente cognitione noſtræ infirmitatis a rebelli concupiſcentia concuſſæ, eſt *proxime ſufficiens* ad orandum, nobiſque cooperatur ut petamus auxilium *proxime* neceſſarium ad implendum præceptum, modo tamen ille, qui ſentit in ſe cupiditatem boni divinitus inſpiratam, non apponat impedimentum ſuperbiæ, præſumens ſuis viribus præceptum exequi. Profecto Janſenius lib. 2. de Gratia Chriſti cap. 27. negat gratiam, qua nobis boni cupiditas inſpiratur, ſufficere ad orandum, inquiens: *Hæc igitur gratia, quamvis nullo modo ſufficiat, ut homo Dei mandata operetur, ut Deum ſuper omnia diligat, ut ſperet, ut oret, ut credat, &c.* Agit Norifius de hac ipſa *potentia proxima*, differt. v. ſive in *Janſeniani erroris calumnia ſublata*, ubi cap. 1. demonſtrat *tranſgreſſorem legis reum eſſe peccati*, To. 3. pag. 1060. *tametſi negata fuerit ipſi gratia proxime ſufficiens, qua poſſet exequi mandatum*. Atque hanc eſſe pervulgatam apud Theologos doctrinam oſtendit citando Card. Bellarminum lib. 2. de Grat. cap. 7. Suarez lib. 4. de Gratia cap. 2. Pontium p. p. Relectionum de Grat. cap. ult. num. 6. Ruiz diſp. 39. de Præd. ſect. 2. Amicum diſp. 18. de Grat. ſect. 3. Salmanticenſes tract. 14. diſp. 6. dub. 3. num. 96. Joannem a S. Thoma diſp. 10. de Reprobatione num. 30. Gonetum diſp. 5. de Reprob. art. 6. §. 2. alioſque paſſim, & ipſoſmet Dechamps lib. 3. cap. 11. & Morainem diſput. 24. ſect. 1. Ubi vero plura dixit, quorum præcipua exſcripſimus ſupra §. 2. proſequitur demonſtrare propoſitione 2. pag. 1065. *tali auxilio proxime ſufficiente privari etiam juſtos, tum cum urget obſervatio alicujus mandati, quod non poteſt impleri ſine*

gratia:

gratia: ibique tanquam rem notiſſimam, concludit, *auxilium proxime ſufficiens ad reſiſtendum gravi tentationi illud eſſe, quo habito, nihil ulterius adjutorii a Deo dandum ſupereſt, ut tentatio poſſit reipſa ſuperari. Auxilium vero remotum ad illam tentationem vincendam eſſe gratiam orationis, qua poſſumus impetrare a Deo auxilium tantum, quantum neceſſarium eſt ad reſiſtendum tentationi*. Juſti ergo in ſententia Noriſii dum volunt ſervare præcepta, cum ob virium infirmitatem oratione indigeant, ac debeant petere tantam voluntatem, quanta ſufficit ad implenda mandata, habent ad hæc implenda *privationem potentiæ proximæ*. Neque dicas, quod juxta Noriſium habent juſti ſaltem potentiam proximam ad orandum, cum tamen ſemper non habeant ad orandum gratiam efficacem. Mens enim Eminentiſſimi Scriptoris non eſt, ut quidam interpretati ſunt, ad orandum non eſſe neceſſariam *gratiam ex intrinſecis ſuis efficacem*; minime: ſententia Noriſii eſt, gratiam illam, quæ non eſt *proxime ſufficiens* ad tentationem vincendam, atque ad implenda præcepta, eſſe *proxime ſufficientem* ad orandum, ſcilicet ad impetrandam gratiam uberiorem, qua poſſit tentatio vinci, & præcepta poſſint impleri: in ſententia quippe noſtra eadem numero gratia poteſt eſſe *efficax* reſpectu unius actus, & *ſufficiens* duntaxat reſpectu alterius. Verum, ut paullo antea dicebamus, illa gratia, quæ adeſt juſtis, hiſque dat potentiam *proximam* ad orandum, illis non cooperatur, ideoque non actu orant, quotieſcunque apponunt *impedimentum* ſuperbiæ, ut Noriſius ajebat ad Germanitatem XV. ſive, ut inquit in Calumnia ſublata, quando *ex libera ſuppoſitione judicii practici erronei obicem ponunt potentiæ proximæ ad orandum*. Ponit autem homo obicem orationi faciendæ, nec eſt in potentia proxima ad orandum, ſi judicet *ſe poſſe ſine ulteriori Dei auxilio mandatum implere*. Hanc ſententiam & nos propugnavimus lib. XVIII. cap. 8. & 5. ipſis quoque, ut perſpicuum erit legentibus, Noriſianis verbis adhibitis. *To. 3. col. 1087. & ſeq.*

IX. Rurſus tamen hoc in loco fateor Thomiſtarum complures aſſerere per gratiam ſufficientem, quæ juſtis nunquam ſubtrahitur, compleari potentiam *in ratione potentiæ*, & per gratiam efficacem, quæ illis aliquando non

adeſt, omnino tamen ad agendum eſt neceſſaria, applicari duntaxat potentiam *ad actum efficiendum*. Verum nec inter Thomiſtas deſiderantur, qui doceant cum Didaco Alvarez tribui per auxilium efficax *ultimum complementum actus primi*, ut diximus §. 2. nu. 13. Et quidem ſi ea potentia dicatur *proxima*, *& completa*, quæ nullum aliud poſtulat ex parte Dei adjutorium, ut prodeat in actum, quemadmodum ubique nos declaravimus: omnes ii, qui ad actum exigunt efficax auxilium, tenentur fateri abſque tali auxilio non dari potentiam illam *proxime completam*, prout a nobis accipitur. Quare Antoninus Maſſouliè tom.2. diſs.4. q. 3. art. 4. poſtquam tradiderat multiplex diſcrimen inter ſententiam Janſenianam, ac ſuam (quod utique diſcrimen omne a nobis quoque traditum fuiſſe conſtat) addita poſtremo loco diſcrepantia illa, quæ petitur *a potentia completa ſub gratia ſufficiente*, quam potentiam Thomiſtæ ſolent adſtruere, *Verum*, inquit, *hanc ſolutionem ultimo loco refero; quod vix ea uti ſolitus ſim; ac multis quidem de cauſis.* Hujuſmodi cauſæ ſunt, 1. *quia deceptioni opportunior videri poteſt, eaque abuti ſoleant diverſæ ſententiæ auctores, ac ſi ubicunque auxilium ſufficiens eſſe conceditur, completiſſimum illud eſſe debeat, ita, ut cum peccatori v. g. vitiis immerſo, & omnis notæ, ut Tertullianus loquitur, auxilium aliquod ſufficiens ad reſurgendum non deſit, contendant ſufficiens illud debere eſſe proxime & completiſſime ad perfectiſſimam converſionem: quod tamen impoſſibile plane exiſtimo.* 2. *quia an ſufficiens illud auxilium ultimo potentiam compleat, ſitque, vel non ſit complementum potentiæ, deceptio eſſe poteſt in ea complementi ratione, quam ſibi fingere quiſque poteſt.* 3. *quia admiſſa ea ſolutione potentiæ etiam completiſſimæ, ſupereſt difficultas quam urgere ſolent adverſæ ſententiæ auctores: nimirum non eſſe juſtis divina præcepta poſſibilia, ſi ad ea adimplenda requiratur efficax auxilium, &c.*

Ant. Maſs. to. 2. pag. 364. & ſeq.

X. Unum inſuper addam ponderatione lectoris digniſſimum. Anno 1678. menſe Februario delatæ fuerunt Supremo S. Officii Tribunali Romæ, tanquam Janſenianæ, propoſitiones aliquæ Noriſii, inter quas num. 9. *Rejicienda eſt ſententia illorum, qui dicunt gratiam proxime ſufficientem ſemper*

MSS. Arch. ſecreti Angelicæ Bibl. tom. 42. pag. 129. 2.

Digitized by Google

ſemper adeſſe, nec unquam legem obligare, niſi adſit gratia adjuvans. Quid vero de hac propoſitione cenſores judicarunt? Lego in pluteis Bibliothecæ noſtræ autographum MS. hujus generis: „ Il P. Dom. F. D. n. XI. ſtima che intesa la propoſizione conforme le due precedenti (della grazia efficace, la quale certiſſima coſa è non darſi a tutti quelli, che ſono tenuti al precetto) non ſia cenſurabile. Il P. Miroballo foglio M. ꝟ. *Undecima propoſitio*, giudica l'isteſſo, cioè che la propoſizione non merita cenſura. Perche nel corpo della propoſizione abbaſtanza è dichiarato, che coſa intenda Noris col nome di grazia proſſima ſufficiente, cioè quella, che ſeco porta l' aſſiſtenza della grazia addiuvante, ovvero efficace. Ora così ſpiegata queſta grazia *proxime* ſufficiente, nega Noris, dice il P. Miroballo, e tutti i Tomiſti negano *ſemper adeſſe*, quando obbliga la legge; mentre acciò obblighi baſta la ſola grazia eccitante, come prova molto bene Alvarez lib. 8. de Auxiliis diſp.96. num. 5. E in queſto ſenſo non darſi a tutti queſta grazia ſufficiente tiene eſpreſſamente Silvio in p. 2. q. 3. concl.1. degno d' eſſer onninamente veduto; come anco Zumel nelle diſputazioni Varie in 1. 2. diſp.4. concl. 4. Onde baſta, che Noris (ſegue a dire il medeſimo Miroballo) conceda l'ajuto ſufficiente *Theologice*, cioè quello che faccia che l'uomo poſſa adempire la legge, acciò che eſſa non gli ſia impoſſibile da oſſervarſi; e queſto ſolo abbiamo definito contro la prima propoſizione di Gianſenio. Che poi tale ajuto ſia *proxime* ſufficiente, in quanto comprenda anche la grazia addiuvante, ma piuttoſto ſia ſufficiente *remote*, e che non porti l' aſſiſtenza di quella grazia, è controverſia de' Teologi, che nulla fa per la cenſura. Così il P. Miroballo. Ma il P. Maeſtro del Sacro Palazzo foglio C. ꝟ. *propoſitio prima*, dice che potrebbe portare tutta la Teologia per moſtrare la verità di queſta propoſizione. „ Hæc e legitimis monimentis producimus, quæ ſi a nobis fingi Anonymus judicaret, facillimum nobis foret illum, uti ceterarum, ita hujus calumniæ revincere. Sed quis hac de re poterit hæſitare, quando accuſatio illa Noriſii ex illius quoque Opuſculis comprobatur, accuſationis autem falſitas patet ex ejus

Ibid. pag. 135.

Digitized by Google

vindicationibus, ac repetita librorum ejus ventilatione? Adde Noriſium poſt multas Operum ſuorum diſcuſſiones, non tantum immunem evaſiſſe ab omni cenſoria nota; verum etiam ejuſdem libros eximia commendatione fuiſſe probatos, ipſum vero clariſſimum auctorem a Romanis Pontificibus amplioribus honoribus decoratum: quod in doctrinæ laudem itidem cedit, ut illuſtri exemplo demonſtrat p. 1. cap. 1. Theologiæ Moralis Leonardus Vanroy, necnon P. Niceronius in tertio *Memor*. Volumine, aliique viri præſtantiſſimi. Itaque ex cauſa *Noriſiana* manifeſtiſſimum eſt, eos qui negant abſque auxilio efficaci potentiam *proxime expeditam* ad implenda præcepta, aut inſcienter admodum, aut inique Janſenianæ hæreſeos inſimulari.

XI. Abſolvam denique hunc paragraphum ratiocinatione planiſſima. Juſtis aliquando deeſt gratia adjuvans, cooperans, & efficax, qua actu adimpleant Dei præcepta. Id primum conſtat experimento. Deinde hoc tenentur concedere omnes illi Theologi, qui negant dari in hoc ſtatu auxilium ſufficiens Moliniſtico ſenſu, illud nempe, quo abſque alio adjutorio liberum arbitrium applicatur ad actum: negant vero tale auxilium ſufficiens ſenſu Moliniſtico quotquot, ut arbitrium applicetur ad actum, exigunt auxilium efficax. Tandem id conſtat ex Theologica ratione petita ex Eccleſiæ orationibus; nam etiam juſti, ut perſeverent in accepta juſtitia, debent Deum orare, ac petere ſpeciale adjutorium, ſine quo illos perſeverare non poſſe definit Tridentina Synodus ſeſs. *6*. can. 22. Si itaque hoc adjuto-
Aug. to. x. p. 135. rium juſti petunt, illud non habent: *Nam*, ut inquit Auguſtinus de nat. & gratia cap. 18. num. 20. *quid ſtultius, quam orare ut facias, quod in poteſtate habeas?* ideoque deeſt aliquando juſtis auxilium *proxime ſufficiens*, quatenus auxilium *proxime ſufficiens* eſt illud, *quo habito nihil ulterioris adjutorii a Deo dandum ſupereſt*, ut præcepta poſſint reapſe adimpleri; ut cum Noriſio inquiunt Theologi præclariſſimi; de quibus ſ. 2. num. 9. & ſequentibus.

ſ. V.

Digitized by Google

§. V.

De aliis Janſenii propoſitionibus, & de his oppoſita Thomiſtarum & Auguſtinianorum ſententia.

De ſecunda, tertia, & quarta Janſenii propoſitionibus non opus foret plura dicere; conſtat enim ex §. 3. Janſenianam hæreſim in eo ſitam eſſe, quod Janſeniani negent auxilium *ſufficiens* diſtinctum ab *efficaci*; & nolint ſub auxilio efficaci conſiſtere *libertatem indifferentiæ*. Ex paragrapho autem proxime præcedenti evidentiſſimum eſt, non poſſe tanquam Janſenianos traduci Theologos aſſerentes non dari in hoc ſtatu gratiam ſufficientem, quæ conferat *potentiam proxime expeditam* ad efficiendum opus, quæ gratia non ſit efficax; cum tot, tantique Theologi, quot & quales ſunt ſuperius recenſiti, doceant illud eſſe auxilium *proxime ſufficiens*, ſive illud eſſe auxilium dans potentiam *in ordine ad actum* completam atque expeditam, quo habito nullum aliud neceſſarium eſt, ut liberum arbitrium erumpat in actum: neque in hoc infirmitatis ſtatu auxilium *ſine quo non*, ſeu ſufficiens, diſtinctumque ab auxilio *quo*, ſeu efficaci, ſit eo modo ſufficiens, quo erat in Adam; ſed *proxime* ſufficiens ſit, ut repetam Suareſii verba, ad *primam diſpoſitionem*, & reſpectu *ulterioris actus* ſufficiens tantum *remote*. Atque id eſt apertiſſime ſecundam Janſenii propoſitionem rejicere: nam ſi in hoc ſtatu datur gratia remote ſufficiens, quæ ſcilicet in nobis producit parvam, remiſſam, infirmamque voluntatem, cui obſiſtit concupiſcentiæ rebellio, & quæ nondum inſpirat voluntatem robuſtam, validamque, quæ proxime ſufficiat ad implenda mandata; conſequens eſt dari in ſtatu naturæ lapſæ interiorem gratiam, cui ab humana voluntate reſiſtitur. *Vide §. 2. num.*

I. Hac ratione affictam ſibi Janſeniani erroris calumniam repellit illuſtris Noris ad *Germanitatem* decimamquintam: ubi oſtendit ſuam a Janſenio diſcrepantiam, propterea quod *Noris tom. I. column. 1471.*

reaquod in Vindiciis pag. novæ edit. 895. adductis Auguſtini teſtimoniis demonſtraverit nos *gratiæ debili*, *incongruæ*, *ac remote ſufficienti reſiſtere*; cum Janſenius de Gratia Chriſti * lib. 2. cap. 22. omnem gratiam incongruam rejecerit, ſcribens, *Nunquam in ſcriptis ſuis univerſis Auguſtinus illam Chriſti internam gratiam congruam appellavit, multo minus incongruam, quod aliqui recentiores auſi ſunt.* Quibus verbis a Noriſio citatis Janſenius hæc alia ſubjicit: *Cujus rei ſi quis radicem ſcire velit, meminiſſe debet, nullam gratiam actualem ab Auguſtino pro illa vera Chriſti gratia agnoſci, quam tanquam medicus infirmæ voluntatis attulit, niſi quæ agit & peragit effectum: omnis alia, qualiſcunque fuerit, ab ipſo ad legem doctrinamque relegatur.* Unde magis apparet negari a Janſenio, quod illa ſit gratia Salvatoris, quæ non eſt efficax, ſive, ut ille inquit, *effectum non peragit*. Immo non alia ratione dici *bonam* Janſenius autumat, *niſi quod ſemper hominem efficiat bonum, & conſequenter ſemper congrua ſit, & congrue moveat voluntatem*. Quare juxta Janſenium gratia non congrua, & quæ hominem non efficit bonum, non poteſt *bona* appellari; ideoque illi plurimum Janſenio adverſantur, qui etiam gratiam non congruam, vel ſufficientem, quæ effectum non peragit, commendant, utilem prædicant, & Salvatori omnium hominum acceptam referunt. Hoc pacto, ut ajebam, Cardinalis Noriſius ſe una, ac nos ſimul, qui eadem omnino ſcripſimus, ubi egimus de Janſeniana ſecunda propoſitione, a veteribus noviſque calumniis invicte, naviterque defendit.

** Citandus erat Janſ. lib. 2. cap. 32. ſed eſt error Typographi; Noris enim recte laudat pag. 235. ubi hæc habentur.*

Janſ. ibidem col. 236.

De Theolog. diſcipl. tom. 3. pag. 339. 340. & 341.

II. Produxit eo loci Noriſius teſtimonia quædam P. Macedi, qui tom. 2. Collat. 7. diff. 3. ſect. 7. pag. 362. probat contra Janſenium dari gratiam inefficacem, cui reſiſtitur, ex quo *tradat Auguſtinus quaſdam gratias parvas & remiſſas, non efficaces & vehementes, quæ in nobis efficiunt voluntates parvas & infirmas, non validas & robuſtas, quibus præcepta non implentur, atque adeo cum his operantes in lege Dei deficiunt, niſi ampliori gratia juventur*; & pag. 366. col. 2. *Gratia excitans interdum vincitur, cum parva eſt, & remiſſa; interdum vincit, cum eſt magna & intenſa, ut ſuperet reſiſtentiam voluntatis.* Similia nos tom. 3. pag. 336. & 337. ubi

ubi hanc doctrinam pluribus Auguſtini locis confirmavimus. In Noriſium itaque, & in P. Macedum, ut alibi monuimus, conviciator inſurgit, actitatque cauſam ſæpe iterumque diſcuſſam. Qui plura de Noriſio, & P. Macedo, horumque ſententia ſcire deſiderat, memoria, ac lectione repetat quæ dicta ſunt §. ſecundo hujus diſſertationis.

III. Nullatenus vero audiendi ſunt novatores, qui reponere ſolent Janſenium rejeciſſe ſolummodo gratiam *ſenſu Moliniſtico* ſufficientem, non autem ſufficientem *ſenſu Thomiſtico*; nam præterquamquod luculenter oſtendimus hoc commentitium, & inane ſubterfugium eſſe §. 3. num. 3. innumera alia produci poſſunt Janſenii teſtimonia, quibus mendacium iſtud redarguatur. Rejecta enim lib. 3. *de Gratia Chriſti* cap. 1. gratia ſufficiente, ut traditur a Moliniſtis, de illa gratia ſufficiente, quæ ſatis eſt ut homo dicatur poſſe, quamvis alia adhuc neceſſaria ſit ut de facto operetur, quam gratiam conſtat eſſe ſufficientem ſenſu Thomiſtico, *Talem ſufficientem* (inquit Janſenius) *fortaſſe non difficulter S. Auguſtinus admitteret, quamvis eſſe veram illam Chriſti gratiam, de qua quæſtio eſt, pernegaret*. Ac deterius ſequenti capite, *Quid homini miſero pernicioſius, quam illa gratia abundare, qua nemo unquam, fatentibus etiam Scholaſticis, niſi majorem damnationem aſſecutus eſt?* His autem verbis Janſenius non ſolum rejicit, ſed etiam inutilem ac pernicioſam appellat gratiam ſufficientem, & quidem ſenſu Thomiſtico. Libro demum x. cap. 2. *Sufficientia adjutoria*, ait Janſenius, *nulla omnino poſt lapſum ſunt*.

Janſ. col. 249. in fine.

Janſ. Ibid. col. 257.

Ibid. pag. 1013.

IV. Inquies fortaſſis, At nec Janſenius *parvam voluntatem*, & gratiam parvam, *velleitates* excitantem ullibi negat, ſed eam aperte adſtruit lib. 2. de gratia cap. 27. aliiſque in locis compluribus. Reſponſionem excipias. Principio quid ad me, ſi Janſenius ſapuit aliquando? Quid etiam, ſi pugnantia conſcripſit? Deinde quid hac objectatione contendis, num Janſenianum eſſe Noriſium, qui profitendo gratiam, qua inſpiratur parva ac debilis voluntas, ſe non eſſe Janſenianum oſtendit? At de viro ſapientiſſimo Romani Cenſores longe diverſum judicium pronuntiarunt; & quem adverſarii Janſenianum dixere, Romani Pontifices appellarunt

ſplen-

ſplendidiſſimum Eccleſiæ lumen. Præterea agnovit quidem Janſenius gratiam parvam, ſed primo ait non plus illam valere, quam valeat lex & doctrina, ſcribens in eodem lib. 2. de Gratia Salvatoris cap. 27. *Qui ergo ſcit Deum ſuper omnia diligendum, ſpe ac fide colendum, & ſimilia, & nondum ita diligit, ſperat, & credit ut lex jubet, nondum illa ipſa quidem didicit ſecundum gratiam, ſed tantummodo ſecundum legem*: & cap. 7. libri decimi, *Quidquid*, inquit, *ſufficientis gratiæ .... præter iſtam agendi gratiam* (quæ operatur & perficit effectum ſuum) *excogitatum eſt, hoc totum Auguſtino ad legem pertinet, nec extra limites gratiæ Pelagianæ conſtitui debet*. Deinde Janſenius exiſtimavit illam gratiam, quæ dat parvam, infirmamque voluntatem, eſſe gratiam Chriſti, ſi comparetur ad ipſam voluntatem parvam, quam tribuit; at negavit eſſe gratiam Chriſti, ſi comparetur ad effectum ad quem inclinat, & ad quem dat potentiam ſaltim remote ſufficientem, ut conſtat ex præcitato cap. 27. libri 2. ubi poſt illa verba ſuperius producta, *Qui ergo ſcit Deum ſuper omnia diligendum, ſpe ac fide colendum, & ſimilia, & nondum ita diligit, ſperat & credit ut lex jubet, nondum illa ipſa quidem didicit ſecundum gratiam, ſed tantummodo ſecundum legem*, immediate proſequitur: *Quamvis interim aliud quippiam quod prævium eſſe ſolet, ut verbi gratia, quod in Deo vel caritate ac fide ipſius ſibi quoquo modo placeat, illoſque actus quadam velleitate deſideret, & ſimilia ſecundum gratiam potuerit didiciſſe*: Itaque in ſenſu Janſenii gratia tenuiſſimum velle inſpirans eſt gratia Salvatoris comparate tantum ad ipſum velle pertenue; & in ordine ad actum, cujus voluntas illa parva inſpiratur, eſt gratia duntaxat Pelagiana: cumque hæc gratia perficiat id, ad quod datur, nempe illud tenuiſſimum velle, comparate autem ad actum cujus voluntatem inſpirat, & quem non perficit, nullatenus ſit gratia Chriſti; ſequitur omnem gratiam Chriſti juxta Janſenium eſſe efficacem, & nulli interiori gratiæ reſiſti. Quapropter paullo poſt adducta verba inquit Janſenius: *Quiſquis jam alia divina gratiæ adjutoria infirmis hominibus afferre nititur, quæ deſerant ſi velint, cum quibus tanquam ſufficientibus operentur ſi velint, nihil aliud imprudens facit*,

Janſ. de Grat. Salvat. lib. 2. cap. 27. colum. 211.

Janſ. colum. 1035. in fine cap. 7.

Janſ. col. 210. in fine & 211.

Ibid. colum. 212.

facit, niſi ut originalis peccati virus evacuet, illæſas liberi arbitrii vires eſſe, Chriſtum fruſtra veniſſe, & gratis mortuum eſſe perſuadeat. Vide, ſi plura cupis, *Auguſtinum Europæum* noſtri Philippi Van-Waure egregie mentem Janſenii explicantis lib. 3. de prop. 2. ſect. 3. Vide etiam an pravæ Janſenii doctrinæ opponantur quæ nos ſcripſimus libro XIV. cap. 8. ſive tom. 3. pag. 160. & lib. XVII. cap. 3. eodem tom. 3. pag. 334. & 340. & miraberis calumniantium imposturas, atque mendacia.

Van-Vvaure pag. 172. & ſeq. edit. Antuerpiæ.

V. Arbitramur utique nos gratiam illam inſpirantem infirmas ac debiles voluntates, quæ eſt ſuo modo *ſufficiens* ad peragendum opus ad quod inclinat, atque ad illud opus foret etiam ſufficiens *proxime*, niſi illi obſiſteret humana voluntas, eſſe efficacem reſpectu earumdem voluntatum debilium & infirmarum; ſed nulla ratione promeretur ſententia hæc noſtra cenſuram aliquam, notamque erroris Janſeniani. In omnium quippe ſententiâ gratia illa, quæ reſpectu unius actus eſt tantum *ſufficiens*, reſpectu alterius, & qui ſui ipſius immediatus ac proprius eſt, *efficax* eſſe debet. Nam in ſententia Congruiſtarum illa gratia, quæ eſt ſemper *ſufficiens*, dum excitat actus voluntatis atque intellectus, & non eſt *efficax* & *congrua*, ſive quia liberum arbitrium non ei cooperatur, ſive quia non datur in tali congruitate, in qua liberum arbitrium cooperaretur; illa, inquam, gratia reſpectu eorumdem actuum intellectus, & voluntatis, quos excitat, *efficax* eſt: atque ut diximus cum Suareſio ſ. 2. nu. 9. auxilium quod ſupponitur actu datum *includit omnia auxilia prævenientia* in ordine ad priorem diſpoſitionem, & reſpectu ulterioris actus eſt tantum *remote ſufficiens*. Et revera quomodo hi, aliique omnes Theologi demonſtrant dari gratiam *ſufficientem* diſtinctam ab efficaci, niſi quia Deus quibuſdam inſpirat bona deſideria, ut converti poſſint, qui tamen converti nolunt? Niſi quia Deus ſtat ad oſtium & pulſat, nec tamen omnes aperiunt pulſanti? Niſi quia multi vocationem divinam accipiunt, & venire tamen detrectant? Certe hiſce argumentis probat dari *ſufficientem* gratiam ab efficaci diſtinctam Cardinalis Bellarminus lib. 1. de Gratia & lib. arbitrio cap. 11. cui, ut diximus, omnes alii Theo-

Bellarmin. to.4. novæ edit. Ven. pag. 226. col. 2.

logi hac in parte aſſentiuntur. Gratia ergo *ſufficiens* vocationem divinam, pulſationem, & inſpirata bona deſideria operatur, horumque effectuum comparatione efficax eſt, ſuorumque actuum operatrix.

VI. Eadem eſt Thomiſtarum opinio; nam Alvarez lib. VIII. de Auxiliis diſput. 80. num. 2. hanc propoſitionem demonſtrat, *Omne auxilium ſufficiens comparatione unius actus, ſemper efficax eſt reſpectu alterius, ad quem efficiendum decreto abſoluto divinæ voluntatis deſtinatur*, &c. prout ſcripſi tom. 3. de Theologicis diſciplinis pag. 160. ubi tamen errore typographi pro *diſput.* 80. impreſſum legitur, *diſp.* 8. Addit eo loci Alvarez: *Hanc ſententiam docent communiter recentiores Thomiſtæ, præſertim M. Medina* 1. 2. *q.* 109. *art.*10. *circa finem*. Joannes item Gonzales Controv. V. art. 7. theſim iſtam demonſtrat invictis argumentationibus: *Aſſerendum eſt reſolutorie. Auxilium ſufficiens eſt efficax reſpectu actus indeliberati intellectus, & voluntatis, & reſpectu conſultationis de amplectendo fine vel objecto, & reſpectu aliorum actuum imperfectorum; quales ſunt conſideratio pœnarum inferni, turpitudinis peccati, attritionis, &c.* Thomas quoque de Lemos libro IV. Panopliæ parte 2. tract. 3. cap. 7. *Communis*, inquit; *& vera Thomiſtarum ſententia eſt, quod omne auxilium ſufficiens comparatione unius actus ſemper eſt efficax ratione alterius, ad quem efficiendum ex abſoluto, & efficaci decreto voluntatis divinæ ordinatur*.

Didacus Alvarez de Auxiliis, edit. Lugd. pag. 641.

Gonzales de Leon edit. Leodii pag. 344.

Th. Lemos lib.4. pag. 56. col. 2.

VII. Evidens hinc eſt latiſſima Thomiſtarum a Janſeniſtis diſcrepantia. Quamquam enim poſteriores Janſeniani jactitent ſe, dum ajunt nunquam interiori gratiæ reſiſti, & ex gratia conſequi neceſſitate bonum opus, ſermonem inſtituere de gratia duntaxat efficaci, & de neceſſitate ſequenti, non rejecta gratia ad ſenſum Thomiſtarum *ſufficiente*, nec libertate indifferentiæ *in actu primo*; manifeſtum eſt tamen hæc inania eſſe ſubterfugia, & Janſeniano ſyſtemati repugnare. Quum enim in hoc ſyſtemate, ſecluſa delectatione victrici, neceſſum ſit ut voluntas in parvis deſideriis & conatibus hæreat; conſequenter gratia, quæ non inſpirat delectationem victricem renitentis concupiſcentiæ, conferre non poteſt veram recte agendi poteſtatem; ſiquidem

dem ubi eſt neceſſitas obtemperandi motibus concupiſcentiæ, nequit eſſe libera poteſtas ad obediendum Deo, nondum conferenti gratiam neceſſariam ad motus illos concupiſcentiæ frænandos. Illa quippe neceſſitas, & libertas conſiſtere ſimul nequeunt. Nec inducta a Janſenianis neceſſitas dici poteſt *neceſſitas conſequens*; quum enim ſoli coactioni opponatur, ac ſit ejuſdem generis ac neceſſitas illa, qua omnes volunt eſſe beati, qua Deus ſeipſum diligit, & qua Sanctorum ſpiritus in cælis adhærent ſummo Bono, ut diximus ʃ. 2. num. 2. eſt neceſſitas *antecedens*, & quæ libertatem indifferentiæ omnino excludit. Igitur Thomiſtæ ab hæreſi, quæ in præmiſſis damnatis propoſitionibus continetur, duplici ex capite diſſident: primo ſcilicet, quoniam etſi naviter pugnent pro gratia illa, quæ *a nullo duro corde reſpuitur*, tradita ab Auguſtino de Prædeſt. SS. cap. 8. num. 13. & hujuſmodi gratiæ nunquam reſiſti concedant; præter hanc tamen gratiam efficacem, & cum actu conjunctam, agnoſcunt *ſufficientem*, quæ ulterius in ſententia Thomiſtarum complurium confert *expeditam completamque potentiam*, & huic gratiæ reſiſti concedunt, alieni propterea a Janſenio, qui nullam Salvatoris agnovit gratiam, ea excepta, quæ effectum infallibiliter operatur, ut conſtat ex libro 2. de Grat. Chriſti cap. 17. & 25. atque ex aliis locis, de quibus nu. 1.& 4. necnon ʃ. 3. num. 3. Alio etiam in capite Janſenianis Thomiſtæ adverſantur, quod hi propugnantes neceſſitatem gratiæ victricis ut voluntas applicetur ad actum, tametſi doceant non poſſe cum eadem gratia componi diſſenſum & reluctantiam, quod eſt idem ac adſtruere neceſſitatem tantummodo *conſequentem*, nihilo tamen minus liberum arbitrium *in actu primo* immunem a neceſſitate fatentur; contra vero Janſenius libertatem indifferentiæ penitus e medio ſuſtulit, ut ſæpenumero dictum eſt.

VIII. Quemadmodum Thomiſtæ, ita Auguſtiniani, qui duarum delectationum propugnant ſyſtema, diſtant a Janſenianis erroribus quamlongiſſime. Non enim parvam, robuſtamque delectationem in alio ſenſu defendunt, niſi in quo laudati Thomiſtæ explicant ſufficientis, & efficacis gra-

tiæ energiam: Et quanquam id aſſerat, demonſtretque Antoninus Maſſouliè inter Thomiſtas illuſtris, ut diximus §. 2. num. 6. lubet tamen rurſus idem confirmare expedita ac brevi Auguſtiniani ſyſtematis cum Thomiſtico collatione. Principio itaque Thomiſtæ docent ſufficientem gratiam eſſe omnino idem, ac excitantem, & nihil eſſe aliud, *quam vocationem, & tactum, quo Deus cor hominis tangit per illuminationem intellectus, & excitationem voluntatis*, ut inquit *Alv. pag. 618.* prælaudatus Alvarez diſp. 74. num. 1. atque nos pariter ſufficientem gratiam illam appellamus, quæ excitat *pium animi motum, & bonam voluntatem*, ut diximus lib. 14. cap. 8. *De Th. diſc. to. 3. pag. 148.* Illi inquiunt auxilium ſufficiens dici efficax *comparatione actus imperfecti*, quem producit, ſufficiens vero comparatione effectus, ad quem excitat, & *ad quem ultimate ordinatur*, ut conſtat ex præcedenti num. 6. atque ex ipſo *Alv. pag. 641.* Alvarez diſp. 80. num. 2. & nos itidem ſcripſimus citato *De Theolog. diſcipl. to. 3. pag. 160.* cap. 8. *Gratia ſufficiens, quæ imperfectum actum, aliquam ſcilicet mentis colluſtrationem, ac pium voluntatis motum producit, etiamſi ad actum non trahat, ex ſe ad illum ordinatur, ad illum excitat, ad illum etiam, niſi reluctaret perverſa voluntas, foret efficax*. Auxilio ſufficienti hoc adſcribunt Thomiſtæ, quod tribuat *poſſe*; non tamen ut dicatur ſufficiens requirunt quod ſit ita ſufficiens, ut ad operandum non ſit neceſſarium *aliud auxilium tribuens actualiter operari*, ut ait *Alvarez pag. 639. De Theolog. diſcipl. pag. 156. 161. 343.* prælaudatus Alvarez diſp. 79. num. 4. & 5. ac nos pariter *fatemur per gratiam ſufficientem dari nobis poteſtatem implendi divina mandata, eamque veram & propriam, ſed non taliter validam & expeditam, ut ad ponendum actum non ſit neceſſaria gratia efficax*; & rurſus *in pia illa affectione, quam per gratiam ſufficientem nos dicimus hominibus inſpirari, tribuitur operis non quidem executio, ſed vera poteſtas, quamquam non ita expedita, ut reipſa prodeat in actum*: ideoque *ſufficiens eſt gratia qualibet, quantumvis minima, licet requiratur gratia prædeterminans, ut ad actum reapſe applicetur*. Habes ergo circa ſufficientis gratiæ definitionem, effectum, atque energiam Auguſtinianos, ac Thomiſtas omnino conſentientes.

IX. Videndum modo, num iiſdem principiis innitatur

tur

tur Thomiſticum, & Auguſtinianum ſyſtema, quantum ad
Gratiam ſemetipsâ efficacem. Profecto hujuſmodi gratiæ ad-
verſantes nobis æque, ac Thomiſtis opponere dogma Jan-
ſenianum vidimus in præfatione præcedentis voluminis:
& eadem ratione, iiſdemque monumentis utroſque defen-
dere inconcuſſa Majorum noſtrorum ſtatuta evincit primus
hujus diſſertationis ſ. num. 10. 11. & 12. Poſtulat ergo ra-
tio neceſſitudinis, ut quemadmodum ſimul impetimur, &
proſcindimur, ita juncto fœdere, collatiſque viribus ad-
verſantium conatus reprimere ſtudeamus. Me itaque do-
ctiſſimorum virorum fidei, & clientelæ committens, quid
de gratia victrici ſtatuerim, abſque ulla ambiguitate pro-
ponam. Accceperam a Didaco Alvarez (hunc unum in
præſentia laudo, quoniam de Auxiliis accuratiſſime pertra-
ctavit, atque in his, quæ modo in controverſia poſita ſunt,
habet conſentientes Thomiſtas omnes) acceperam, inquam,
a Didaco Alvarez diſput. 83. num. 8. auxilii efficacitatem
non dependere ex complexione naturali ſubjecti, neque ex aliis *Alv. pag. 665. & 668.*
accidentibus illius, & auxilia efficacia infallibiliter inducere
effectum, ad quem dantur, & hanc certitudinem & infallibi-
litatem non fundari in præſcientia media: atque his quamli-
benter ſubſcribens lib. 14. cap. 8. affirmavi, *quod Deus adju-* *To. 3. de Theol. diſcipl. pag. 161.*
vet illum tantum, iſtum non tantum, non pendere a circum- *Alv. pag. 687.*
ſtantiis extrinſecis perſona, loci, vel temporis, neque a præſcien-
tia boni uſus arbitrii, ſed a ſecreta æquitatis ratione, & po-
teſtatis divinæ excellentia; & cap. 9. *Sententia eſt Thomiſta-*
rum, & Auguſtinenſium omnium, gratiam efficacem eſſe ſe
ipſa, non talem reddi aut cooperatione liberi arbitrii, aut ex
circumſtantiis congruis, atque certiſſime & infallibiliter cum ef-
fectu conjunctam eſſe. Omnino itaque in explicanda gratiæ
efficacitate, ejuſque origine repetenda a Dei voluntate ac
poteſtate, ſecluſa ſcientia media, & Congruiſtarum circum-
locutionibus rejectis, cum Schola Thomiſtica convenimus.
Deinde concordiſſimi quoque ſumus in eadem gratia effi-
caci definienda, & demonſtranda. Alvarez enim diſput. 82.
num. 3. ait illud eſſe auxilium efficax, *quo Deus facit ut* *De Theolog. diſcipl. pag. 167.*
faciamus, & operatur ut operemur, non ſolum ſuadendo, al-
liciendo, invitando, aut aliter, etiam interius, moraliter at-

tra-

trahendo, ſed etiam vere, & efficaciter faciendo, ut ipſum arbitrium a Deo motum, & excitatum ſe libere determinet ad operandum, & operetur. Id vero probat ex verbis Ezech. 36. 26. ex Auguſtino de Prædeſt. SS. cap. 10. & de Grat. & lib. arbitrio cap. 16. Atque hæc omnia iiſdem fere verbis, & productis iiſdem omnino Auguſtinianis teſtimoniis tradita & comprobata inveniuntur præcitato capite 9. libri XIV. Theologicarum diſciplinarum. Igitur etiam in Gratia efficaci deſcribenda, & in delectu argumentationum, quibus defenditur, conjuncti Thomiſtis ſumus fœdere indiſſolubili. Poſtremo, quod attinet ad modum operandi ejuſdem gratiæ effectricis, nil in Thomiſtarum & Auguſtinenſium libris uſitatius, nil expreſſum magis & frequens, quam ex Gratia efficaci conſequi effectum infallibiliter, nec poſſe cum illa componi voluntatis diſſenſum, at nihilominus effectum conſequi illæſa penitus libertate. Quapropter Alvarez diſput. 122. num. 17. inquit: *Poſita gratia efficaci in libero arbitrio, infallibiliter ſequitur, quod ipſum liberum arbitrium pie operetur, ut hæc duo ſimul ſint incompoſſibilia, quod ſcilicet gratia efficax ponatur in homine, & homo actu diſſentiat*: & num. 20. *Per gratiam prævenientem prædicto modo efficacem non deſtruitur libertas arbitrii, nec uſus actualis illius impeditur*. Ego itidem lib. 14. cap. 11. hæc ſcripſi: *Aliud eſt poſſe diſſentiri, aliud diſſentiri reapſe: ſtat quippe ſine actu potentia, & plura poſſumus facere, quæ non facimus: dum excitamur auxilio efficaci, infallibiliter aſſentimur; poſſumus tamen non aſſentiri: infallibilitas actus excludit negationem actus, minime vero infert negationem potentiæ ad non agendum*. Sive ergo de gratia ſufficienti, ſive de gratia efficaci loquamur, paucis exceptis, quæ ad inſtitutam velitationem nequaquam ſpectant, eamdem ſententiam Thomiſtæ & Auguſtiniani propugnant.

Alv. pag. 981. & 983.

De Th. diſcipl. pag. 198.

X. Dixi, *paucis exceptis*. Haud enim immemor ſum eorum, quæ animadverti tom. 3. pag. 149. ſentire nempe Thomiſtas, *quod auxilium ſufficiens & efficax inter ſe ſpecie differant, & natura*. Verum hæc opinio, licet communior, non eſt tamen in Thomiſtarum Scholis unica: neque ad rejiciendam Janſenianam hæreſim neceſſum eſt gratiam ſufficien-

ficientem ſtatuere ab efficaci, ut inquiunt Scholaſtici, *entitative* diſtinctam; ſed ſatis eſt, ſi admittatur aliqua gratia Chriſti, cui voluntas humana reſiſtat, & ſi agnoſcatur ſub gratia efficaci illæſa & immunis a neceſſitate libertas. Demonſtravi enim §. 2. num. 4. & ſeq. etiam inter Thomiſtas adinveniri Theologos præſtantiſſimos, qui docent eamdem gratiam, quæ in uno eſt efficax, in altero eſſe tantum ſufficientem, neque *entitate ſua* efficacem a ſufficiente diſtingui, ſed penes intenſionem graduum, quibus ſuperat malitiam voluntatis humanæ; atque id ab Antonino Maſſoulié cenſeri percommodum ad explicandum, quomodo ſi non ſequatur effectus, minime id oriatur ex divina motione, ſed ex prava hominis reluctantia; quæ niſi foret adeo pervicax & effrænis, ultro eidem divinæ motioni ſubjiceretur, eique voluntas libere obtemperaret. Nulla ergo ratione ad Janſenianam ſpectat hæreſim, quod *entitativam* illam auxiliorum diſtinctionem rejicias, vel tradas. Immo ſi hæc eſſet Janſeniſmi teſſera; non tantum Maſſoulié, & huic adhærentes Thomiſtæ a Graveſonio commendati, verum etiam Mediſtæ, & Congruiſtæ omnes non poſſent notam Janſeniani erroris effugere. Quiſquis enim ait gratiam eſſe efficacem ex cooperatione voluntatis humanæ, aut ex loci, ac temporis congruitate, nequit diſtinctionem illam admittere: ſed aſſerere debet *gratiam efficacem non includere rem aliquam, vel motionem, vel qualitatem, vel quidquid illud ſit, quam non includit gratia non efficax*, ut inquit Suarez lib. 3. de Auxiliis cap. 14. ſive, ut inquit auctor nuperrimus, *adjutorium ſine quo, & quo eſſe unum, & idem entitative, diſtinctumque penes adjunctum extrinſecum*. Ab hac tamen Congruiſtarum ſententia eos longe recedere, qui negant motioni efficaci antecedere ex parte Dei præſcientiam conditionatam, oſtendimus §. 2. num. 8.

Vide §. 2. n. 25.

Suarez. Opuſc. 3. pag. 317. edit. Lugd.

Em. Ignat. de la Raguera in Praxim Th. Myſticæ lib. 7. q. 3. num. 488. tom. 2. pag. 308.

XI. Gratiam quoque gradus habere ſuos, quamquam id non omnes eadem ratione exponant, & a nobis quidam diſſentiant, nobiſcum tamen fatentur, eodemque prorſus modo explanant ſuperius recenſiti Joannes Gonzales, Antoninus Maſſoulié, aliique, de quibus §. 2. num. 4. 5. & 6. Qualemcunque autem viam ineant, Auguſtinenſes, ac Thomiſtæ

miſtæ ſinguli affirmant cum Auguſtino lib. 2. de peccat. mer. cap. 5. a Deo *illum adjuvari tantum, illum autem non tantum, iſtum illo, illum iſto modo*; cum D. Angelico 1.2.q.112. art.2. ad 3. *quandoque hominem a Deo moveri ad aliquod bonum, non autem perfectum*, quandoque autem *ſtatim perfecte moveri, & ſubito gratiam*, ſanctificantem, *accipere*: & 2. 2. q. 34. art. 3. ad 1. *Spiritum Sanctum movere mentem hominis plus, vel minus, ſecundum ſuam voluntatem*. At quid eſt adjuvare illum tantum, illum non tantum? quid eſt excitare quandoque ad bonum non perfectum, quandoque vero ad perfectum? quid eſt movere plus, vel minus, niſi in uno per gratiam prævenientem pium duntaxat deſiderium, & conceptionem quamdam virtutis, in altero fidem & converſionem, in quibuſdam ſtatim flagrantiſſimam caritatem divina inſpiratione producere? Hoc quidem nos, non alio modo, gradus, energiam & oeconomiam gratiæ explicavimus tom. 3. pag. 155. parum in verbis, nihil in re a Thomiſtarum doctiſſimis diſcrepantes.

Aug. tom. 10. pag. 43.

S.Thom.tom.x1. pag. 258.

Idem tom. 12. pag. 56. 2.

XII. Ulterius ſi differentia eſt aliqua in expedienda ea quæſtione, quæ omnium eſt difficillima, quomodo ſcilicet cum gratia efficaci cohæreat humana libertas: unanimiter tamen Auguſtiniani ac Thomiſtæ fatemur dari in ſtatu naturæ lapſæ ſub gratia victrici *libertatem indifferentiæ*, quam denegare præcipuus character eſt dogmatis Janſeniani, ut oſtendimus §. 3. num. 2. Quantum vero operis pro ipſa libertate indifferentiæ vindicanda tom. 3. a pag. 265. uſque ad pag. 299. atque in aliis locis compluribus contra Janſenianos impenderim, neceſſum non eſt in mentem legentium revocare. Certe pernicioſum iſtud hæreſeos caput non vitavimus modo, ſed præcidimus atque amputavimus. Quod ſi in concilianda libertate cum gratia ego uſus ubique ſum regula, quam præmiſi tom. 1. pag. 278. eo loci omnes alias, quæ a Thomiſtis adhibentur, produxi, explicavi, & ad unum eumdemque ſenſum redegi. Immo ipſam regulam ab Antonino Maſſoulié prius traditam, doctrinæ Sancti Thomæ concordem eſſe, apparet ex præcedenti §. 3. num 8. Hæc cum ita ſint; manifeſtiſſimum puto, quomodo Thomiſtæ, & Auguſtiniani Theologi eodem prorſus modo

Vide de Th. diſcipl. tom. 1. p. 375. & tom. 3. pag. 197.

ſus modo adverſentur hæreſi Janſenianæ, idem de gratia ſufficienti, idem de gratia efficaci, idem de libertate indifferentiæ tradentes, paucis illis exceptis, quæ nuper commemoravi, & quæ nullam ingerere poſſunt Janſeniani erroris ſuſpicionem.

XIII. Quod ergo diximus num. 7. de ſententia inter Thomiſtas communiori, diſtare illam quammaxime a Janſeniana, aſſerendum quoque eſt de noſtra conſtituente gratiam efficacem in delectatione victrici. Hinc Antonius Boucat, qui Thomiſtis ubique adhæret, diſſert. 3. de Gratia art. 4. ſect. 2. ait, Janſenium innixum eiſdem Calvini principiis, defendere *gratiam per ſe efficacem, eamque neceſſitantem*, quoniam repetit ejuſdem *efficaciam a delectatione cæleſti indifferentiam voluntatis activam abſorbente*: addit ita gratiæ & concupiſcentiæ gradus a Janſenio conſtitui, ut inde conſequatur libertatis exitium, quoniam in ejus ſyſtemate *delectatio ſuperabundans neceſſario applicat voluntatem ad actum. V. G. ſi adſint quatuor concupiſcentiæ gradus, gratiæ vero tantum duo, delectatio terrena vincit cæleſtem, & neceſſario compellit voluntatem ad peccandum*; & conſequenter demonſtrat Auguſtinianum ſyſtema longe diſtare a Janſeniano. 1. *quia Janſenius contendit delectationem in gradu ſuperiori concupiſcentiæ neceſſario trahere voluntatem ad bonum: Theologi vero Orthodoxi libere, & electione præſuppoſita.* 2. *Janſenius ſcribit delectationem cæleſtem in gradu inferiorem delectatione terrena iſtam non poſſe ſuperare, adeoque in hac hypotheſi hominem neceſſario compelli ad peccandum: ab hoc propoſito abhorrent alii Theologi, & contendunt quamlibet delectationem cæleſtem poſſe vincere oppoſitam*; adjicitque Boucatius diſcrimina alia; 3. quia Janſenius docet *nullam eſſe gratiam ſufficientem*: alii autem Theologi *gratias ſufficientes admittunt*. 4. Janſenius actum aliquem eo ipſo liberum dicit, *quo fit ſpontanee & cum advertentia*: alii inſuper requirunt, *ut procedat elective a potentia*. 5. Janſenius ait, *impoſſibile eſſe poſita delectatione ſuperiori elicere actum oppoſitum*: ſed contra alii *omnem procul faciunt impoſſibilitatem, & docent voluntatem manere liberam ſub dominio tam gratiæ, quam concupiſcentiæ.* 6. Janſenius reponit totam gratiæ energiam *in delectatione*

Boucat tom. 7. pag. 922. edit. Rothomagi.

Ibid. pag. 343.

cæleſti; alii vero *in delectatione* ſimul, & maxime *in virtute intrinſeca gratiæ*. Denique concludit Boucat: *Theologi de quibus agitur, damnant quinque propoſitiones, & contrarias ex profeſſo docent, remanente perfecta gratiæ cum libero arbitrio concordia*. Hæc, licet in plura diviſa capita, commonſtrant duos illos Janſeniani ſyſtematis characteres, de quibus egi §. 3. & evincunt procul recedere ab hæreſi, quam continent ſecunda, tertia, & quarta Janſenii propoſitiones, Auguſtinianos pariter ac Thomiſtas, qui ſufficientem gratiam, cui reſiſtitur, & gratiam effectricem, quæ libertatem indifferentiæ non aufert, firmiter profitentur, unanimiter tradunt, invicte propugnant.

§. VI.

Agitur de poſtrema Janſenii propoſitione, a Thomiſtis, & ab Auguſtinianis eodem modo rejecta.

JAm de quinta Janſenii propoſitione dicturus ſum, quam Antijanſeniani nonnulli ita exponentes, ut ex Chriſti morte, quam ſubiit pro univerſis hominibus, conſequi debeat, quod univerſis actu conferantur auxilia ſufficientia, Catholicorum ſententiam cum hæreſi Janſeniana manifeſte confundunt; cum certiſſimum ſit plurimos Catholicorum ſentire, per Chriſti mortem, quemadmodum per voluntatem Dei antecedentem ſalvandi omnes, parata quidem eſſe univerſis ſufficientia divinarum gratiarum auxilia, non tamen univerſis applicari. Illius itaque propoſitionis, *Semipelagianum eſt dicere, Chriſtum pro omnibus omnino hominibus mortuum eſſe, aut ſanguinem ſudiſſe*, damnatus ſenſus eſt: Chriſtus non eſt mortuus pro reprobis, & pro iis, qui æternam ſalutem non conſequuntur; a quo ſenſu quamlongiſſime diſtant, qui docent Chriſtum etiam pro reprobis mortem objiſſe, etiam pro eorum ſalute Patrem oraſſe, & pretioſi ſanguinis ſui pretium obtuliſſe, etiam pro illis inſtituiſſe Sacramenta, & peccatorum remedia, omnemque gratiam ad ſalutem capeſſendam quomodolibet neceſſariam promeruiſſe; tametſi gratiarum applicatio non omnibus adhibeatur

hibeatur, occulto quidem, ſed tamen juſtiſſimo judicio, quo etiam poſt redemptionem peractam communis eſt univerſis hominibus natura, non gratia.

I. Janſenii mentem principio manifeſtant ipſa damnatæ propoſitionis verba, quæ negant Chriſtum pro omnibus pertuliſſe mortem, cruciſque ſupplicium; de præparatione autem divinorum auxiliorum nil exprimunt. Accedunt quæ de illa propoſitione ſcripſimus tom. 3. pag. 347., Janſenium affirmaſſe Chriſtum tam pro reprobis mortuum non eſſe, quam pro dæmonibus, quod ſciverit decretum prædeſtinationis nullius pretii oblatione mutatum iri. *Ex quo factum eſt* (inquit) *ut non magis Patrem pro æterna liberatione ipſorum, quam pro diaboli deprecatus fuerit*. Et quamquam eo loci Janſenius ſcribat Chriſtum, ſi quid pro reprobis rogavit Patrem, rogaſſe tantum *pro temporalibus quibuſdam juſtitiæ effectibus*, & pro iiſdem obtinendis obtuliſſe pretium & fudiſſe ſanguinem ſuum; quorum temporalium effectum dæmones nequeunt eſſe participes: nihilominus in ordine *ad æternam liberationem*, nullo pacto juxta Janſenium Chriſtus pro reprobis mortuus eſt, ſicuti nullo pacto mortuus eſt pro diabolo; ideoque noluit Janſenius pro reprobis inſtituta fuiſſe, ac parata remedia, & gratiarum auxilia, quibus queant *æternam liberationem* adipiſci, ſicuti remedia illa atque auxilia pro diabolo nec inſtituta fuerunt, nec præparata. Deinde Janſenius rotundis, quadratiſque verbis negat ſufficientia adjutoria reprobis omnibus fuiſſe parata: *Hæc igitur Sancti Auguſtini principia quiſquis perceperit* (inquit Janſenius lib. decimo de Grat. Salvatoris cap. 2.) *jam facile videt, non poſſe ſtatui, quod recentiores plerumque ſolent, voluntatem quamdam generalem, qua Deus velit omnes homines in damnatione primi peccati poſitos ſalvos fieri, ex qua voluntate non ſolum generalia redemptionis remedia, ſed etiam ſufficientia adjutoria omnibus etiam reprobis* PRÆPARAVERIT. Vides Janſenium auxilia ſufficientia omnibus reprobis etiam *præparata* negaſſe? Idem Janſenius repetit cap. 3. ejuſdem libri; ubi ait: *Nam quod Scholaſtici plerique putant, Deum poſt hominem lapſum habere adhuc voluntatem ſalvandi omnes omnino nemine excepto, & ex illa voluntate omnibus etiam reprobis*

Jan. lib. 3. de Grat. Salv. cap. 20. col. 390.

Jan. de Grat. Salv. col. 1013.

Jan. de Grat. lib. 10. cap. 3. col. 1018.

ſufficientem non ſolum redemptionem, ſed etiam gratiam præparaſſe, ab Auguſtini doctrina prorſus diſſentaneum eſt. Apertiſſima demum Janſenii ſententia eſt, pro illis duntaxat Redemptorem noſtrum oppetiiſſe mortem, quibus actu gratia effectrix, ſeu operationis conſertur, & quos in ſuæ prædeſtinationis decreto Deus a maſſa perditionis ſegregavit. Jan. col. 368. Nam lib. 3. de Gratia Chriſti capit. 20. ita Janſenius loquitur: *Omnibus illis pro quibus ſanguinem ſudit, & quatenus pro eis ſudit, etiam ſufficiens auxilium donat, quo non ſolum poſſint, ſed etiam reipſa velint & faciant id, quod ab eis volendum & faciendum eſſe decrevit*.

II. Ex iis evidenter conſequitur, quod ſi ex denegatione, ſive non applicatione gratiæ ſufficientis fas eſſet inferre Chriſtum non eſſe mortuum pro omnibus, aut non eſſe in Deo voluntatem generalem ſalvandi omnes; idem inferri deberet ex denegatione, ſive non applicatione gratiæ efficacis: cumque omnes Theologi doceant non dari omnibus reprobis gratiam efficacem, & congruam; ſequeretur omnes Theologos eſſe Janſenianos. Enimvero ſi valeret hæc Vide Jan. Red. pag. 151. adverſariorum noſtrorum argumentatio: *Idcirco Janſenius negavit Chriſtum eſſe mortuum pro omnibus, quia negavit omnibus applicari auxilia ſufficientia. F. Berti negat omnibus applicari auxilia ſufficientia. Ergo F. Berti cum Janſenio negat Chriſtum eſſe mortuum pro omnibus*; valida pariter, imo potiori ratione foret argumentatio iſta: *Janſenius idcirco negavit Chriſtum mortuum eſſe pro omnibus, quia negavit omnibus conferri auxilium illud ſufficiens, quo non ſolum poſſint, ſed etiam velint, & faciant id, quod ab eis volendum & faciendum eſſe decrevit. Sed omnes Theologi, qui propugnant gratiam per ſe efficacem, aut congruam, quæ utique non omnibus confertur, negant omnibus applicari auxilium illud ſufficiens, quo non ſolum poſſint, ſed etiam velint, & faciant id, quod ab eis Deus volendum & faciendum eſſe decrevit. Ergo omnes Theologi, qui propugnant gratiam per ſe efficacem, aut congruam, negant cum Janſenio Chriſtum mortuum eſſe pro omnibus*. Dixi poſtremam hanc argumentationem potiori jure, quam primam, validam futuram fore; quoniam Janſenius ait omnibus, pro quibus Chriſtus ſanguinem fudit, dari auxilium ſufficiens,

non

non qualecunque, ſed ita ſufficiens, ut eo adjuti *non ſolum poſſint, ſed etiam velint, & faciant*; quemadmodum conſtat ex productis Janſenii verbis, nec non ex altero Janſeniani erroris capite, quod omne auxilium ſufficiens ſit actu efficax, atque in hoc ſtatu nulli interiori gratiæ reſiſtatur. Ergone Janſeniani erunt omnes FF. Prædicatores, omnes Auguſtinenſes, omnes Venerabiles Congruiſtæ? Quidni? Janſenianiſſimi, ſi mors Chriſti pro omnibus ſit comprobanda ex actuali participatione illius auxilii, quo homines & volunt & faciunt. Sed abſit, ut hinc comprobanda dicatur.

III. Quid ergo ex morte Chriſti pro omnibus, atque ex divina antecedente voluntate ſalvandi omnes infertur? Quid catholice ſentiendum eſt? quid relinquitur diſputationibus Scholaſticorum? Dicam, & dicam aliorum verbis, ne propriæ opinionis amore decipiar. Dominicani primum audiantur, deinde Noſtrates. Ergo Thomas de Lemos in Panoplia lib. 4. tract. 3. cap. 11. ubi quærit, *Quibus detur auxilium ſufficiens, quo poſſint ea facere, quæ pertinent ad ſalutem*, num. 147. inquit: *Dicendum primo, ſi ſermo ſit de auxiliis divinæ gratiæ extrinſecis, indubitatum debet eſſe, quod Deus omnibus in univerſum hominibus, nullo dempto, illa tribuat, omnibus illa proponat & offerat, quantum eſt ex parte ſua, licet de facto aliqui ea non recipiant propter altius Dei judicium. Veritas iſta efficaciter probatur primo argumentis in oppoſitum; illam enim tradunt Scripturæ Sacræ, teſtimonia ibi inducta, multaque Sanctorum Patrum dicta. Et ratio eſt manifeſta; nam Chriſtus Deus pro omnibus quoad ſufficientiam mortuus eſt, pro omnibus Sacramenta inſtituit, omnibus ſeipſum præbuit exemplum, Scripturam Sacram, & Legem pro omnibus tulit, omnique creaturæ præcepit Apoſtolis ut Evangelium prædicarent*. Quantum vero ad auxilia *intrinſeca*, num. 148. ait Lemoſius data fuiſſe primo homini; num. 149. inquit dari juſtificatis, num. 153. *regulariter* auxilia ſufficientia dari etiam fidelibus. Cap. 12. num. 163. pag. 68. demonſtrat *non omnibus infidelibus tribui de facto ſupernaturale intrinſecum auxilium ſufficiens immediate ad credendum, aut ad immediate eliciendum alios actus ex objecto, & ſua ſubſtantia ſupernaturales, ita quod non omnes illud de facto recipiunt, ſed multis illud*

Thomas Lemos tom. 4. tract. 3. pag. 65. col. 1.

illud denegatur in pœnam peccatorum, ſaltem in pœnam peccati originalis: quod probat duodecimo illo, ac tribus ſequentibus capitulis. Decimoſexto pag. 81. demonſtrat, divinum ſufficiens adjutorium juſte denegari etiam *fidelibus aliquibus, magnis tamen peccatoribus, utpote excæcatis & obduratis*; & proximo cap. 17. num. 261. pag. 87. ſolvens poſtremam objectionem inquit: *Tandem alia duo teſtimonia etiam ſimilia opponebantur pro auxilio ſufficienti omnibus dando. Primum ex Apoſtolo aſſerente, quod* pro omnibus mortuus eſt Chriſtus; *& ex alio conſimili*, Qui eſt Salvator omnium, maxime fidelium. *Ad quæ tamen dicendum, hæc ſolum probare mortem Chriſti Domini quoad ſufficientiam fuiſſe pro omnibus hominibus totius mundi; taliter quod in ſe ſufficientiam habeat ad omnes ſalvandum ob magnitudinem pretii infiniti quod habet; non tamen inde deduci, quod de facto omnibus hominibus appplicatum fuerit remedium ſupernaturale ſufficiens paſſionis Chriſti, ut patet de parvulis, qui vel in uteris maternis, vel etiam ſine baptiſmo decedunt; quibus certe ſufficiens ſupernaturale aliquod remedium paſſionis Chriſti applicatum non eſt; cum tamen etiam pro ipſis quoad ſufficientiam Chriſtus mortuus fuerit ſine dubio. Quamvis enim pro omnibus mortuus ſit Chriſtus, non tamen omnes mortis ejus beneficium recipiunt; ſed illi duntaxat, quibus meritum paſſionis ejus communicatur, ſive efficaciter, ſive ſufficienter: etenim auxilium ſufficiens ſupernaturale etiam communicatur ex merito paſſionis Chriſti. Unde ſicut omnibus non communicatur meritum paſſionis Chriſti, etiam nec omnibus communicatur auxilium ſupernaturale gratiæ ſufficiens*. Hæc Lemoſius. Sed quoniam hoc in loco parvulorum mentionem fecit; audias, quæſo, quæ docet tom. 2. tract. 4. de Reprobatione cap. 21. & 22. Demonſtrat cap. 21.

Lemos tom. 2. pag. 308. & 310. *quod parvulis ſine baptiſmo decedentibus nullum ſufficiens ſalutis remedium Deus vult applicare*; & num. 310. proponit ſibi adverſariorum potiſſima fundamenta: *Primo, quia Deus voluit dare Chriſtum Redemptorem pro omnibus nullo excepto: ergo omnibus per Chriſtum voluit dare ſufficientia remedia ad ſalutem*; & num. 212. *Quia Deus vult omnes homines ſalvos fieri: ergo cum in hac voluntate includantur omnes parvuli; omnibus illis vult baptiſmum conferre, quantum in ſe eſt*. Quid

ad hæc

Digitized by Google

ad hæc Lemoſius? Reſp. ad 1. num. 323. non diſſimilem olim fuiſſe argumentationem Maſſilienſium, cui reſpondet S. Proſper ad cap. Gallorum reſp. 9. & ad objectiones Vincentianas reſp. 1. & Proſperi reſponſionibus productis, quæ ſane non ajunt auxilia ſufficientia dari omnibus, ſed Chriſtum mortuum eſſe *propter unam omnium naturam, & unam omnium cauſam a Domino noſtro in veritate ſuſceptam*: & num. 325. ita Thomas de Lemos ait: *Non enim requiritur ad hoc, ut cum omni proprietate Chriſtus dicatur omnium Redemptor quoad ſufficientiam* (ut dicitur a Proſpero) *quod in omnibus de facto ſufficientia remedia applicentur, ſed quod in ſe habeat ſufficientem virtutem, & talem pretii magnitudinem, qua poſſint ſufficientiſſime omnes redimi ac ſalvari; quod autem aliquibus non applicetur, ad alia pertinet divina judicia*. Et ne dicas etiam Janſenium agnoviſſe pretii ſufficientiam, ac magnitudinem, ita num. 326. Thomas de Lemos proſequitur: *Propter aliam etiam rationem cum proprietate dicitur Chriſtus omnium in univerſum Redemptor atque Salvator; quia videlicet ſufficientia pro omnibus inſtituit ſalutis remedia, nullo ſive adulto, ſive parvulo excepto. Hæc ſolutio S. Thomæ eſt, hoc enim modo explicat ſemper, quod Chriſtus eſt omnium in univerſum Redemptor atque Salvator quoad ſufficientiam, & quod omnes ſua paſſione cauſaliter a peccatis liberaverit, ideſt, inſtituendo cauſam noſtræ liberationis, ex qua poſſent quæcunque peccata & quandocunque remitti, vel præterita, vel præſentia, vel futura: ſicut ſi medicus conficiat medicinam, ex qua poſſint quicunque morbi ſanari etiam in futurum, &c.* Addit num. 328. *Eſt & tertia alia ratio, ob quam optime ſalvatur, quod omnium in univerſum ſit Chriſtus Redemptor quoad ſufficientiam, qua videlicet omnes in ſtatu vitæ hujus poſſunt per Chriſtum obtinere ſufficiens ſalutis remedium, omnibus enim illud poteſt Chriſtus dare: unde S. Thomas* 3. p. q. 8. art. 3. in corp. & ſolut. ad 1. *docet, quod licet infideles non ſunt actu uniti Chriſto, ſunt tamen illi uniti in potentia, quia poſſunt illi uniri, &c.* De voluntate autem antecedenti affirmat ibidem n. 231. pag. 311. Lemoſius, *Hujus voluntatis volentis omnes homines ſalvos fieri non eſſe effectum dare de facto auxilia ſufficientia, ſed hujus voluntatis effectus eſt dare omnibus naturam ad beatitudinem ordina-*

ordinatam, *ut docet S. Thomas* q. 23. de verit. art. 2. in fine corp. *Similiter effectus illius antecedentis voluntatis eſt dare omnia naturalia & gratuita*, *quæ generaliter pro omnibus inſtituta ſunt*, *ut divina præcepta*, *ſancta conſilia*, *divina inſtituta Sacramenta*, *quæ æqualiter ex vi illius voluntatis*, *qua Deus vult omnes homines ſalvos fieri*, *pro omnibus ordinata ſunt*, *ut S. Thomas exponit in* 1. diſt. 46. art. 1. *ut ſupra dictum eſt*: Eadem inſignis Theologus docet Tract. v. de Chriſti Domini prædeſt. cap. 28. ubi num. 277. inquit, ut Chriſtus cum omni proprietate dicatur omnium in univerſum Salvator, ſatis eſſe, *quod virtutem ſufficientem habeat ad omnes ſalvandos*, *& quod pro omnibus*, *nullo excepto*, *ſalutis remedia inſtituerit*; *& quod omnibus in univerſum poſſit Chriſtus illa ſalutis ſufficientia remedia dare*: *& quod omnibus talia auxilia ſufficientia per Chriſtum ſint expoſita & parata*. Hæc ſi unquam Anonymus legerit, quid obſecro, dicturus eſt, niſi forte, Quæ dixi commenta *Bertiniana*, ſunt Thomæ de Lemos aſſerta? Nonne ego eadem ratione explicavi voluntatem antecedentem ſalvandi omnes libro v. cap. 1. & mortem Chriſti pro omnibus libro XVII. cap. 4? Appello tantummodo lectorum oculos.

Tom. 2. pag. 364 col. 2.

Tom. 1. de Theol. diſcipl. pa. 386. tom. 3. pag. 355.

IV. Neque exiſtimes hanc eſſe unius Lemoſii ſententiam, adeo, ut excuſandus ſit Anonymus, qui unum tantummodo auctorem non viderit, ceteros tamen omnes pervolutaverit. Vereor enim, ne ullum omnino luſtraverit; nam & fere nunquam inſignem aliquem Theologum laudat, ſed, quaſi magnus eſſet Apollo, ſolus pronuntiat ex cathedra; & ſi laudat, ut ſemel facit, Antoninum Maſſouliè, & Gabrielem Vaſquez, extra ollam diſſiliit: nam horum primus, ut evidenter demonſtravi, ſententiam tradidit noſtram, alter vero, ut dicam infra, in *Janſeniſmo Redivivo* pag. 243. falſo, calumnioſe, atque imperite in medium adducitur. Sane quod ait Lemoſius, pleniſſimis calculis approbant reliqui Thomiſtarum. Nam Joannes Baptiſta Gonet de Volunt. diſp. 111. art. 5. num. 99. ait: *Per voluntatem antecedentem Deum præparare media*, *ſeu auxilia*, *quibus homines ſufficienter ordinentur*, *& promoveantur in vitam æternam*, affirmans ita *communiter* docere Thomiſtas contra Janſenium, qui aſſerit

Vide infra n. 11

Gonet. tom. 1. edit. Pariſ. pag. 427. col. 2.

ſerit voluntatem illam ſalvandi omnes in ſtatu naturæ lapſæ *omnino ſterilem & infructuoſam eſſe*. & per illam non conferri tantum, ſed nec *præparari* ſufficiens aliquod auxilium ad ſalutem. Utitur eo loci Gonetus hac comparatione, *Sicut medicus, qui aperit apothecam, omne remediorum genus pro infirmitatibus continentem, & omnibus patentem eam ponit, dicitur velle quantum eſt ex ſe omnes ſanare, licet talia remedia omnibus non applicet; imo forte aliqua ex illis per accidens alicui vel aliquibus non ſint applicabilia; ita etiam Deus ex voluntate illa generali & antecedenti, qua vult omnes homines ſalvos fieri, pro omnibus præparat aliqua media & remedia, ſeu auxilia ad ſalutem ſufficientia, quamvis per talem voluntatem illa omnibus non conferat nec applicet, imo interdum aliqua ex illis non ſint proxime applicabilia, ut contingit in parvulis in utero materno decedentibus, quibus baptiſmus, quamvis pro illis præparatus, & a Chriſto inſtitutus, non eſt proxime applicabilis*. Idem Gonet de Prædeſtin. diſp. v. art.5. diſputationem inſtituit, *An Deus det omnibus reprobis media ad ſalutem ſufficientia*, & num. 159. ait dare utique omnibus, *ſi* dare *ſumatur prout ſignificat idem, quod præparare, ſeu offerre in communi*, quod probat ex voluntate antecedente ſalvandi omnes, atque ex morte Chriſti pro omnibus: at *ſi* dare *ſumatur, prout eſt correlativum ad recipere, & prout ſignificat ipſam intrinſecam receptionem auxiliorum*, negat Gonet dare omnibus, laudans immenſam Theologorum multitudinem idem aſſerentium, atque id comprobans ſ. 3. numero 166. exemplo parvulorum, ſ. 4. num. 177. exemplo infidelium, ſ. 5. num. 182. exemplo amentium, & ſ. 6. numero 186. exemplo peccatorum, qui excæcantur & obdurantur. Conſtantiſſime autem Theologus iſte tradit ac repetit, *per voluntatem Dei antecedentem, & generalem Chriſti Redemptionem* auxilia ad ſalutem ſufficientia omnibus *eſſe divinitus oblata, ſeu præparata*; negatque omnibus indifferenter & promiſcue concedi, prout docent Thomiſtæ alii, paucis exceptis, ac præſertim Bannes, Zumel, Gonzales, Alvarez, Joannes a S. Thoma, Aravius, & Godoy, quos iterum pag. 106. n. 243. honoris cauſa commemorat. Quo ergo jure ab Anonymo nobis tanquam Janſenianæ hæreſeos

Gonet tom. 2. pag. 95.

teſſera objicitur, quod *voluntatem antecedentem* ita propugnaverimus, ut vi illius ſtatutus ſit ordo, quo omnibus ad ſalutem adytus pateat, pro omnibus inſtituta ſint Sacramenta, aliaque peccatorum remedia, omnibus auxilia gratiarum parata ſint, ceterum horum donorum applicatio, & actualis diſtributio, quæ utique non homines univerſim, ſed hæc, illaque individua ſpectat, ad antecedentem illam voluntatem, atque ad communem Redemptionem non pertineant; quo, inquam, jure id nobis objicitur, quod in Schola Thomiſtica tam aperte, tam communiter, ac tanta approbatione defenditur?

V. Tametſi hoc Goneti teſtimonium ad mentem Thomiſtarum exponendam abunde ſufficiat; quia tamen calumniantium pertinacia penitus eſt refellenda, & inſignis Anonymi ignorantia teſtibus locupletiſſimis revinci debet; immorabor aliquantulum in pervolutandis auctorum, quos Gonet laudavit, nulli Theologorum ignotis lucubrationibus.

Bannes in 1. p. tom. 1. col. edit. Ven. an. 1602. 630. 631. & 632.

Itaque Dominicus Bannes in 1. q. 23. art. 3. concl. 8. *Si utamur* (inquit) *verbo dare, prout eſt correlativum verbi accipere, Deus non dat omnibus hominibus etiam venientibus ad uſum rationis auxilium ſupernaturale gratiæ præparantis, vel ad credendum, vel ad pœnitentiam agendam*. Concl. 9. *Nihilominus vere dicitur Deus paratus dare omnibus hominibus, quandiu ſunt in hac vita, auxilium quo fiant potentes converti, imo & auxilium ſpecialius, quo convertantur ſi velint*; & in hujus concluſionis probatione ait talem auxiliorum præparationem ſpectare ad voluntatem *vel antecedentem, vel ſigni, quatenus Deus medium propoſuit toti mundo ſufficientiſſimum ad omnium ſalutem*; etiamſi *voluntate abſoluta vel conſequenti Deus ab æterno ſtatuit non dare omnibus ſupernaturalia auxilia, videlicet eis, qui revera non erunt recepturi*. Voluntate ergo *antecedenti* media ad ſalutem neceſſaria ſingulis proponuntur, & auxilia ſufficientia omnibus præparantur: quæ tamen media & auxilia non applicantur, aut conferuntur omnibus voluntate Dei *conſequente*.

Zumel tom. 1. pag. edit. Salmanticæ 654. col. 1.

VI. Franciſcus Zumel in p. p. q. 23. ait quidem Deum habuiſſe voluntatem univerſalem dandi omnibus hominibus naſcituris ex Adam *ſufficientia auxilia* ad conſequendam ſalutem,

lutem, idque certum eſſe, & negari non poſſe abſque *præjudicio fidei*, & abſque *magna Redemptionis Chriſti injuria*. At voluntas *antecedens* dandi auxilia juxta Zumel ſolum importat eorumdem auxiliorum præparationem atque oblationem; ſiquidem ſtatuerat paullo ſupra pag. 649. concluſionem num. 6. *Deus dat omnibus hominibus ſupernaturale auxilium ſufficiens ad ſalutem, ſi dare accipiatur pro eo, quod eſt offerre tale auxilium, illudque eis proponere, & invitare*; & ſequenti pagina 650. concluſionem numer. 7. *Si ſermo ſit de verbo dare, ſive donare, quatenus reſpicit verbum accipere, ſeu recipere, ſic inquam Deus non tribuit omnibus hominibus, etiam ad uſum rationis venientibus, auxilium ſupernaturale præparans & diſponens ad credendum, vel ad agendum pœnitentiam*. Atque id prænotandum eſſe putavi, ne adverſarii noſtri tempus terant ex auctoribus, quos producimus, teſtimonia quædam nobis ſpecietenus oppoſita colligentes: quamquam & hæc præmonui lib. 18. cap. 8. ubi etiam de Zumel, de Alvarez, & de Joanne Gonzales ſermonem inſtitui: quos omnes Anonymus ſcripta noſtra vellicans perlegere tenebatur, ut ſi male a nobis producti ſunt, nos reprehenderet, ac tantorum virorum præſidio privaret: ſi autem bene, taceret, ne ignorantiæ, cujus modo convincitur, a nobis ſervato omni æquitatis jure redargueretur.

VII. Joannes a S. Thoma tom. 2. in 1. p. q. 19. diſput. v. art. 8. num. 31. explicans quo ſenſu exponenda ſint illa Apoſtoli verba: *Qui vult omnes homines ſalvos fieri*, duas affert explicationes. *Prima* (inquit) *quod loquatur Apoſtolus de voluntate antecedente inefficaci, qua vult omnes ſalvari voluntate quadam generali & conditionali, videlicet omnibus proponendo ſalutem, & remedia generalia omnibus ſufficientia, ſicut qui aperit apothecam, omne remedium pro infirmitatibus continentem, & omnibus patentem eam ponit, qui voluerint illa uti, iſte omnes vult ſanari, quantum eſt ex vi exhibitionis medicinæ, licet non velit eam omnibus applicare, &c.* Ex quibus conſtat Gonetum recte de hujus auctoris mente pronuntiaſſe, & ex illo exſcripſiſſe medici exemplum, quod prius tradiderat Doctor Angelicus 3. p. q. 49. art. 3. ad 1. ut di- ximus

Tom. 2. pag. ed. Lugduni 256. col. 2.

S. Th. tom. 12. pag. 162. 2.

Be Theol. Diſc. tom. 3. p. 355.

ximus lib. 17. de Theolog. Diſcip. cap. 4. Altera Apoſtolici textus expoſitio, de qua eo loci Joannes a S. Thoma, eſt illa Auguſtini pervulgata & notiſſima, *de generibus ſingulorum*: quam ultro, ac libenter amplectimur.

VIII. Non diffiteor aliquos reperiri inter recentiores Thomiſtas, qui probabilius exiſtimant ex voluntate antecedenti ſalvandi omnes, atque ex Redemptione Chriſti omnibus adultis conferri auxilia ſufficientia, ut inquiunt Vincentius Ludovicus Cardinalis Gotti q. 2. de volunt. dub. 3. ſ. 2. num. 7. & Cajetanus Benitez de vera Chriſti gratia diſput. 1. dub. 1. num. 3. ſed uterque refert Goneti, aliorumque ſuorum oppoſitam opinionem, eamque ab errore Janſenii procul diſtare demonſtrat, quoniam Janſenius negavit, *Deum quantum in ſe eſt, omnibus remedia ad ſalutem præparaſſe, aut offerre*, ut ait in illa diſputatione, quæ eſt de extenſione gratiæ ſufficientis ad infideles, memoratus Benitez; at ii, qui aſſerunt ex parte Dei auxilia eſſe omnibus *præparata & oblata, licet non ſint ab omnibus recepta, aperte confitentur Chriſtum pro omnibus mortuum*. Nec nos contendimus neminem Thomiſtarum a nobis diſſidere, quod impoſſibile prorſus eſt, quum nec invicem ſibi conſentiant: ſed nobis ſat eſt permultos ad partes noſtras accedere, quod nemo unus negabit.

Gotti tom. 3. in 1. p. edit. Bonon. pag. 199. Benit. pag. 16. edit. Rom. & num. 10. pag. 17. n. 12. pag. 18.

IX. Priuſquam a Thomiſtis diſcedamus, prætermittere nolumus virum pietate & doctrina inſignem Petrum a Soto traduci a Ducheſnio in *Hiſtoria Bajaniſmi*, quaſi ille Bajanum & Janſenianum Syſtema conceperit ac præformaverit; atque inter cetera redargui, quod aſſeruerit gratiam non omnibus adultis conferri, ideoque non omnes fuiſſe a Chriſto redemptos. Exornans autem Soti vindicias Theologus noſtri ævi doctiſſimus, Joſeph Auguſtinus Orſi cap. 6. art. 3. repellit illatam præſtantiſſimo Confratri calumniam; demonſtratque Chriſtum eſſe propitiationem pro peccatis totius mundi, & Redemptorem hominum univerſorum, *quod Deus omnibus prorſus hominibus gratiam ob Chriſti merita præparaverit*, id, quod Sotus cum Ruardo Tappero, & Judoco Raveſtenio aperte docuit. Paragrapho autem 3. pag. 297. demonſtrat Soti vindex clariſſimus, poſſe etiamnum illæſa fide

Orſi lib. Apolog. pag. 291.

fide defendi, *quod non omnes infideles, & qui dicuntur excæcati, & obdurati, divinæ gratiæ luce perfundantur*, productis verbis Antonini Maſſouliè tom. 2. diſput. ult. q. 3. art. 2. Honorati Tournely de Grat. Chriſti q. 8. art. 4. Eminentiſſimi Meldenſium Epiſcopi in Inſtructione Paſtorali adverſus Inſtit. Theologicas P. Juenin, & plurimorum Galliæ Epiſcoporum, qui anno 1720. approbarunt *Doctrinæ*, ut vocant *corpus*, ac temeritatis illos arguerunt, qui *opinionem noſtram, quam plures, iique inſignes Theologi docent, erroris damnare auſi fuerint*. Hæc Theologus celeberrimus. Ex quibus omnibus conſtat, ad voluntatem Dei antecedentem, & ad communem omnium hominum Redemptionem ſpectare *præparationem* divinorum auxiliorum; an vero hæc omnibus conferantur, opinionem eſſe Scholaſticam, ad quam, ut ſæpenumero diximus, imperite fidei dogmata revocantur.

X. A Thomiſtarum ſententia alieni nequaquam ſunt Theologi Lovanienſes, & Duacenſes, qui non tantum negant auxilia ſufficientia omnibus dari, ut diximus §. IV. num. 6. ſed etiam ad aſſertionem 7. Mediſtarum, in qua legitur, *Eatenus eſt Chriſtus omnium redemptor, quatenus per ipſum donantur omnibus ſufficientia media*, præmiſſa reſponſione S. Proſperi ad 1. objectionem Vincentianam, & ad 9. capit. Gallorum, & citata etiam doctrina S. Thomæ de Verit. q. 29. art. 7. ad 4. necnon 3. p. q. 18. art. 3. inquiunt: *Sufficientia ergo, quam poſtulat generalis redemptio, in pretio Sanguinis Chriſti eſt, non autem in auxilio omnibus collato, ut prætendit objectio. Nam alioquin etiam parvulis, quibus per baptiſmum ſuccurri non potuit, tale auxilium tribuendum erit: aut certe dicere oportebit, non pro illis Chriſtum ſe dediſſe in redemptionem, & ita non pro omnibus*. Laudant ibidem quæ ſcribit Theodorus Peltanus Societatis Jeſu Theologus in Lovanienſium ſententiam conſpirans, aliaque afferunt ex Auguſtino, & Ven. Beda deprompta, quæ univerſalem redemptionem confirmant, quamvis non inferant communem divinarum gratiarum diſtributionem. Eadem repetunt Lovanienſes in Juſtificatione cap. 12. pag. 230. & ſeq. ubi ulterius advertunt illa duo argumenta, quibus aliqui ſuadere conantur ſufficientem gratiam dari omnibus, quia Deus vult omnes

Cenſ. Lovan. ed. Pariſ. an. 1641. pag. 30. & 99.

omnes homines ſalvos fieri, & quia Chriſtus eſt omnium redemptor, eſſe Fauſti ducis Semipelagianæ factionis. Verum cum etiam Janſenius ſcripſerit Chriſtum pro omnibus mortuum eſſe *quoad ſufficientiam & magnitudinem pretii*, & quod S. Proſper, & Theologorum plurimi catholice docuerant, ille ita interpretatus ſit, ut pretium illud, licet in ſe ſufficientiſſimum ac maximum, non ſit perſolutum, exhibitum, oblatumque pro omnibus: id quoque adverſus Janſenium aſſerendum eſſe monuimus de Theolog. Diſciplinis lib. 17. cap. 4. pag. 361. Nec aliter docuerunt in illa Juſtificatione Theologi præſtantiſſimi ſcribentes pag. 231. *Si autem ad pretii ſufficientiam reſpicitur, Redemptor eſt omnium, non quod per Chriſti pretium detur omnibus ſufficiens auxilium, vel ad inchoandam ſalutem; ſed quod pro ratione ſtatus vitæ hujus poſſint omnes per Chriſtum obtinere ſufficiens auxilium, & omnes per Chriſtum invocantes Deus ad propriam ipſorum ſalutem exaudire paratus ſit. Atque hoc pacto non ſufficit ſolum pretium, verum etiam omnibus expoſitum eſt & paratum, ut per id ſalutem conſequantur: Omnis enim qui invocaverit nomen Domini, ſalvus erit.* Inquirerem nunc quamlibenter, cur Anonymus expoſitionem Joannis Lenſæi adverſus articulos Baji, quæ illi videtur aliquando nobis adverſari, frequentiſſime commendet, urgeatque, ut conſtat ex præcedentibus diſſertationibus; ſilentio autem prætereat Cenſuram hanc nobis ubique faventem, editam ab Henrico Gravio, viro Romanis Pontificibus Sixto V. & Gregorio XIV. necnon S. R. E. Cardinalibus ampliſſimis, in primis vero S. Carolo Borromæo, & Eccleſiaſticorum Annalium auctori Cæſari Baronio, aliiſque acceptiſſimo, immo, ut quidam ajunt, conſcriptam navante ſimul operam ipſo Lenſæo, nullo Magiſtrorum contradicente a Sacra Facultate confirmatam, Romæ non ſemel diſcuſſam, nullaque inuſtam cenſura: quamlibenter, inquam, id inquirerem, niſi omnibus compertum eſſet, quam ægre adverſarii noſtri ipſam Lovanienſem, & Duacenſem cenſurã ferant, & quid adverſus illam diſſeminaverint.

Vide Hiſt. Cong. de auxiliis P. Serry novæ edit. lib. 1. cap. 8. 9. 10. 11. & 12. id. a pag. 40. ad 64.

XI. Ea, quæ prælaudati Thomiſtæ, & Duacenſes, ac Lovanienſes Theologi tradiderunt, quantum ad parvulos attinet, non reprobantur a Gabriele Vaſquez Societatis Jeſu

Theolo-

Theologo præſtantiſſimo ; qui 1. parte diſput. 96. negat ita parvulis omnibus remedia ſufficientia præparata fuiſſe, ut illis, quæcunque humana diligentia adhibeatur, applicari ſemper valeant, uti ſunt illi, qui in uteris matrum ſuarum præfocantur. Nec tamen ait Vaſquez Chriſtum non eſſe mortuum pro omnibus parvulis; ſed num. 10. affert reſponſionem Proſperi ad object. Vincentianas cap. 1. & ad objecta Gallor. cap. 9. ubi affirmatur, *Chriſtum pro omnibus mortuum eſſe, quod ad magnitudinem & potentiam pretii, & quod ad unam cauſam generis humani pertinet*: & infra, *Ceterum*, inquit, *tribus de cauſis dicere poſſumus, Chriſtum pro omnibus parvulis mortuum eſſe, qui tamen pro dæmonibus nullo modo mortuus dicitur: primo, quia communis erat cauſa parvulorum & omnium hominum, ob quam venerat, & pro qua oravit, extra quam dæmones omnino erant. Secundo, quia juſte & pie credimus Chriſtum non expreſſe denegaſſe ullis parvulis meritum ſuum, & a fructu ſuæ paſſionis apud Patrem eos excluſiſſe, ſicut dæmones rejecit. Tertio, quia non minus pie affirmare poſſumus, Chriſtum voluntate ſimplicis affectus omnibus parvulis, nemine excepto, etiam poſt peccatum primi parentis, ſalutem deſideraſſe, ſicut ſibi ipſi vitam concupivit; atque ita pro omnibus oraſſe, ut ſalutem conſequerentur, ſicut pro ſe ut liberaretur de morte, ſed cum ea conditione, quam orationi pro ſe factæ adjecit; Verumtamen non mea, ſed tua voluntas fiat*. Hinc obiter nota, quam a vero exorbitet Anonymus, ſcribens pag. 243. Janſeniſmi Redivivi: *Vaſquez vero, qui cenſuit iis infantibus non fuiſſe præparata media, quibus illis poſſibilis redderetur æterna ſalus, opinatur quoque pro illis mortuum non eſſe Chriſtum*. Mentitur ſplendidiſſime conviciator, Vaſqueſio calumniam irrogat, cauſamque ſuam miſerrime prodit. Mentitur, inquam, & calumniam Vaſqueſio irrogat: is namque Chriſtum pro illis parvulis mortuum eſſe fatetur, & quomodo mortuus ſit verbis Proſperi, ſuiſque additamentis exponit; & conſarcinator iſte mendaciorum, *Opinatur*, inquit, *pro illis mortuum non eſſe Chriſtum*. Prodit vero cauſſam propriam; ſi enim juxta Vaſqueſium Chriſtus mortuus eſt pro parvulis ſine baptiſmate decedentibus, & tamen his denegantur auxilia ſufficientia; profe-

Vaſq. tom. 1. edit. Lug'uni pag. 465. & 466.

profecto horum auxiliorum diſtributio, & applicatio nequit inferri ex quo Chriſtus ſit mortuus pro omnibus. Atque hac in re non fallitur Vaſquez, ſed veritate cogente veram ſententiam amplectitur; quam tradiderunt prælaudati Thomiſtæ, & Scholarum noſtrarum univerſi Doctores. In hoc tamen a Vaſqueſio recedimus, quod is negat parvulis ante regenerationem ſublatis *conferri*, & *parata* eſſe ſalutaria remedia; nos, quidquid accuſator obganniat, negamus conferri, ſed illis ceteriſque omnibus *præparata* eſſe affirmamus: quod ſi contendat, id quoque ſentire Vaſquium, quia etſi neget omnibus parvulis remedia fuiſſe *proviſa* pag. 465. num. 8. ſequenti tamen numero inquit: *Cum dicimus, eis non fuiſſe conceſſa media ſufficientia quæ applicari poſſent, non negamus in Eccleſia eſſe media, quæ ex ſe ſufficientia ſint, & ſi applicarentur effectum haberent*: ſi, inquam, hoc adverſarius contendat; nil faciet aliud, quam nobis Vaſqueſium conciliare, & ſententiam noſtram fulcire validiori præſidio, ſuamque in Vaſqueſium calumniam reddere atrociorem.

XII. Ad inſtituti noſtri Theologos accedendum eſt modo. Illorum vero, qui Aegidiani appellantur, ſententiam explicat, & propugnat illius Scholæ illuſtrator præclarus Fridericus Gavardi. Is quæſt. IV. de Volunt. art. 1. num. 9. ſtatuit adverſus Janſenium, in Deo etiam poſt Adæ peccatum eſſe voluntatem generalem ſalvandi omnes, & Chriſtum pro omnibus, etiam reprobis, mortem ſubiiſſe. Articulo autem 4. quæſtionem inſtituit, an voluntas illa antecedens ſit inefficax, an aliquando impleatur; & ait ſemper illam impleri quoad proprium effectum, qui eſt *imponere ordinem, ordinare naturam, & tribuere auxilia communia, ſeu ſufficientia*. Articulo 4. inquirit, quo ſenſu per voluntatem antecedentem omnibus auxilia ſufficientia ſint inſtituta, & exhibita, ac præmiſſo num. 2. quod ſermo ſit *de inſtitutione & exhibitione omnibus facta, præſcindendo ab applicatione facta cuilibet in ſingulari, eo modo, quo pharmacopola inſtituit, & præparat remedia in ſalutem corporis univerſaliter pro omnibus, nihil cogitans de applicatione in particulari huic, vel illi corpori; quamvis enim hic, vel ille infirmus*

Gav. Tom. 2. pag. 210. pag. 226.

firmus illa deſpiciat, vel negligat, aut renuat illa ſuſcipere; aut defectu miniſtrorum non applicentur; attamen non tollitur, quin a Pharmacopola inſtituta & præparata ſint pro omnibus infirmis univerſaliter: hoc itaque documento præmiſſo, concluſionem illam proponit, & multiplici genere argumentorum demonſtrat, *Deus per voluntatem antecedentem inſtituit, præparavit, & exhibuit omnibus univerſaliter auxilia ſufficientia communia ad ſalutem.* Atque hanc eſſe Aegidii Romani germanam ſententiam, conſtat ex locis ibidem a Friderico productis. Quantum vero ad auxiliorum *applicationem* attinet; non tantum in illa quæſtione quarta idem auctor affirmat non ſpectare ipſam applicationem ad voluntatem *antecedentem*; ſed ulterius quæſt. 6. de reprobat. art. 6. docet auxilia ſufficientia denegari parvulis ſine baptiſmo pereuntibus, & aliquando etiam infidelibus, & excæcatis: & num. 7. explicans ea verba Joannis, *Illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum*, quæ nobis objicere ſolent *Eodem tom. 2. pag. 415. & 420.* adverſarii, intelligenda eſſe pronuntiat, vel *ſecundum diſtributionem accomodam, vel de oblatione, & exhibitione ex parte Dei, qui quantum eſt ex ſe, offert, & exhibet omnibus auxilia ſufficientia; non tamen omnes illa recipiunt; ſicut ſol, quantum eſt ex ſe, exhibet omnibus ſuum lumen, non tamen omnes illud recipiunt, quia cæci lumen ſolis non recipiunt.* Tota ergo Aegidiana Schola, cui Fridericus Gavardi puppis & prora eſt, præceſſit nobis, eamdemque reſponſionem præmonſtravit, quam tradidimus, & verbis Sancti Thomæ illuſtravimus lib. 18. cap. 8. ſive tom. 3. pag. 458. & ſequenti. Ab eadem Schola edocti fuimus, objectum, & præcipuum effectum voluntatis antecedentis eſſe *impoſitionem ordinis, inſtitutionem Sacramentorum, præparationem, & exhibitionem divinarum gratiarum*, ut ſcripſimus eodem tom. 3. pag. 355. *Ita etiam Aegidius Romanus 1. ſent. diſt. 46. pag. 233. col. 4. Edit. Ven.* ac tom. 1. pag. 386. & 390. quæ ſi legiſſet Anonymus, nequaquam novam ſibi, ignotamque ſententiam miratus eſſet, quum ii admiratione rapiantur, qui rem alioquî manifeſtam ignorant.

XIII. Eorum, qui Auguſtiniani appellantur, quorum nos minimi ſumus, eadem omnino ſententia eſt. Audiantur Lovanienſes aliqui inſignes Scholarum noſtrarum Magi-

ſtri. Emmanuel Cabeliau Mantiſſa 3. theſium ſuarum, poſtquam adverſus Janſenium affirmavit Chriſtum pro omnibus, non vero pro ſolis prædeſtinatis pretium ſanguinis ſui obtuliſſe, nec a ſeria voluntate, quam habuit ſalvandi omnes, excludendos eſſe parvulos, quorum redemptorem eſſe diſertiſſime adverſus Julianum demonſtrat Auguſtinus lib. 1. Op. imperf. num. 32. & lib. 2. num. 170., quæſtionem inſtituit, quomodo univerſalis redemptio ad eos etiam parvulos ſeſe extendat, qui in materno utero extincti, aut ratione alia ſine regenerationis Sacramento rapiuntur e vita: atque ita quæſtionem illam familiari exemplo ſolvit. *Sit gens integra rebellis* (inquit) *quæque pertinacia ſua mereatur internicionem & iram principis. Interim filius unicus ſe offerat patri ſuo, ſe præſto eſſe proteſtans ſanguinem ſuum fundere pro venia totius gentis; ita tamen, ut non velit pro omnibus liberationem flagitare pertinaciter, ſed tantum pro iis, quibus pretium ſanguinis ſui Pater ſecundum miſericordiam applicare voluerit, licet tamen ſerio pro omnibus offerat.* Hinc infert Chriſtum pro omnibus parvulis mortem ſubiiſſe, tametſi omnibus parvulis non applicentur auxilia ſufficientia. *Quam enim gratiam* (ſubjicit) *habent parvuli ſine baptiſmo morientes?*

Theſ. Lov. an. 1722.

XIV. Antonius Rolliers, *Conſtanter*, ait, *contra Janſenium aſſeveravimus ſemper Deum voluntate ſincera, ſed antecedente velle ſalutem omnium in individuo hominum; item Chriſtum vere & proprie mortuum eſſe, non tantum pro generibus ſingulorum, ſed etiam pro ſingulis generum, ideoque pro omnibus omnino hominibus, etiam pro infantibus, ſeu in utero matrum morientibus, ſeu illis, qui currentibus & feſtinantibus parentibus, Deo nolente conferri baptiſmum, non baptizantur: Quo ſenſu hoc verum ſit, declaravimus non ſemel: ne vero SS. DD. lateat opinio noſtra, dicimus Deum vere & ſincere velle ſalutem omnium omnino hominum, non minus quam Rex, Gubernator, Conſul, aut Judex æquus, qui non privato odio ducitur, aut inimicitia, vult incolumem atque tranquillam ſubditorum omnium vitam, qui etiamſi propter ſcelera quemquam adjudicare morti nonnunquam teneatur, ſerio tamen adjudicatum vult vivere, voluntate nempe antecedenti, ex qua profluit,*

In Theſ. Lovanii an. 1716.

profluit, ut cum reluctantia, & quodam animi dolore etiam ſceleratiſſimum occidi curet. Chriſtus ſimiliter ſerio, & vere pro omnibus mortuus eſt. 1. Quia ſufficientiſſimum redimendis omnibus pretium ſanctiſſimi ſui ſanguinis fundens, illud æterno Patri obtulit in hoſtiam placabilem, qua reconciliaret Patri eos, qui ob peccatum protoparentis nati erant filii iræ, filii vindictæ, relinquens interim paternæ diſpoſitioni, ut quos vellet e maſſa damnationis eriperet. 2. Media præparavit univerſaliſſima pro omnibus, V. G. in nova lege ſacroſancta ſeptem Sacramenta, quorum efficaciam ſanguinis ſui pretio coemit, quæ ſi ſingulis applicarentur debite, & niſi peccata præpedirent, applicarentur certiſſime, e damnationis & mortis perpetuæ miſeriis eximerent ſuſcipientes omnes. 3. Gratias ſuis meritis præparavit pleriſque, maxime adultis, quibus ſæpe quandiu vivunt in hac vita præveniuntur: his gratiis niſi reſiſterent, ſufficientiſſima media reciperent, ut ſociarentur ei, qui liberandis omnibus venit. Sunt qui requirunt, ut Chriſtus Salvator dicatur omnium, ut ſinguli in individuo ſufficiens per Chriſti merita conſequantur actuale auxilium, quo ad ſalutem æternam queant evehi: verum quomodo illi parvulorum in uteris parentum ſuorum morientium cum hoc requiſito ſtatuere poſſint Redemptorem, videre hucuſque non licuit, maxime ſi parentum culpa nihil injiciat remoræ quo minus embriones baptizentur. Si Jeſus parvulorum ſit Chriſtus ſufficienter & vere, ſine ſufficienti actuali auxilio; quare non & aliorum juxta explicationem a nobis datam? Quidquid ſit, opinionem noſtram Sanctæ Sedi ſubjicimus: interim ſenſa non cenſurent noſtra privati. Hæc docuit propugnavitque Lovanii an. 1716. Rolliers. Idem omnino tradidit in Elucidatione difficiliorum Theologiæ Quæſtionum Aurelius Piette. Idem Philippus Van-Waure in caput v. ad Romanos ad verſum 9. *Chriſtus pro nobis mortuus eſt.* Idem ipſemet auctor in refutatione Janſeniſmi, ſeu opere inſcripto, *Auguſtinus Europæus*, lib. ſexto ſect. 3. §. *Non ſic veteres Lovanienſes.* Idem Petrus Clenaerts in Opuſculo, quod inſcripſit, *Auguſtinus per ſeipſum docens*, imitatus Archiepiſcopum Senonenſem D. Octavium de Bellegarde, qui pluribus ex Auguſtino teſtimoniis ſtudioſe collectis anno 1653. conſimile opus vulgavit, præmiſſa ad Cle-

Piette tom. 1. edit. Lovan. pag. 511. & ſeq.
Van-Vvaure in Opuſc. Divinæ Gratiæ Prædicator Paulus, *& in* Auguſtino Europæo *pag.* 429.
Clenaerts edit. Lov. an. 1638. cap. 8. & 9.

rum ſuæ Diœceſis Paſtorali Epiſtola unà cum Auguſtinianæ Doctrinæ laudibus ſplendidiſſimis. Quid vero ſingulos Auguſtinenſes percenſeo? Omnes negant, & jure negant ad voluntatem Dei antecedentem, & ad univerſalem Chriſti redemptionem requiri, ut auxilia ſufficientis gratiæ omnibus & ſingulis applicentur. Ii vero, qui id contendunt, inconcuſſum & certiſſimum fidei dogma perperam, ut alibi admonui, cum ſcholaſtica & adiaphora quæſtione confundunt: immo (quod debita reverentia dictum volo) dum argumentantur, *Chriſtus pro omnibus mortuus eſt: ergo omnibus conferuntur auxilia ſufficientia*, reddunt Janſenianos pervicaciores, eoſque incitant, ut ex adverſo ratiocinentur, *Non omnibus auxilia ſufficientia conferuntur: ergo non pro omnibus mortuus eſt Chriſtus*. Negant utique adverſarii noſtri antecedens, ſed illud admittunt Theologi Orthodoxi & Catholici pene innumeri. Cui ergo bono ita ſententiam ſuam opponere Janſenianæ, quaſi illa tantummodo vera ſit, nec alia ratione poſſit Janſeniſmus revinci? Cui bono iis, qui neotericis non conſentiunt, Janſenianæ hæreſis calumniam impingere, anſamque veris Janſeniſtis tribuere aſſerendi ſibimet conſentire Catholicos bene multos? Segregandum eſt ergo Scholarum placitum a fidei dogmate. Omnibus applicari gratiarum auxilia, eſt *placitum ſcholæ*: Chriſtum pro omnibus ſanguinem fudiſſe, eſt *dogma fidei*. Quid imperitis ſectæ ſuæ placitum cum fidei dogmate obtrudunt? Auguſtiniani omnes, & nobilior pars Thomiſtarum, necnon celeberrimæ Academiæ, atque auctores hactenus recenſiti, & quos laudavi tom. 3. pag. 439. & ſequenti, propugnant auxilia ſufficientia non omnibus applicari: ac permulti, etiam ex adverſariis, ut ex recentioribus Honoratus Tournely, fatentur agi de mera Scholæ quæſtione, ubi pertractatur an auxilia gratiæ conferantur omnibus, aſſerentes de ſolis juſtis actum fuiſſe in prima ex quinque Janſenii propoſitionibus. Vide præcit. tom. 3. pag. 441. Dicendum ergo Chriſtum pro omnibus mortuum ſufficientia & oblatione pretii, inſtitutione remedii, & præparatione gratiarum, quemadmodum tradidi libro 17. cap. 4. & diſputationibus Scholaſticis relinquendum eſt, an ita pro omnibus ſit mortuus, atque

De Theol. diſciplinis tom. 3. a pag. 352. ad pag. 361.

atque ita omnes redemerit, ut actu omnes auxilia gratiæ percipiant.

XV. Unum ex Auguſtinianis addam, Noriſium nempe, qui ante nos atrociſſimam Janſeniſmi calumniam perpeſſus eſt, eamque glorioſiſſime propulſavit. Is, ut liquet ex Germanitate 18. accuſatus fuit, tanquam aſſertor quintæ propoſitionis, quoniam, ajebat delator, „ Etſi Noriſius non protulit propoſitionem ſupradictam, ſicut protulit Janſenius; verum tamen propoſuit principium, unde illa tanquam concluſio deducitur. Principium autem illud eſt negare dari ſufficiens auxilium omnibus. „ Quid vero ad hanc accuſationem Noriſius in præcitato Opuſculo, quod edidit ſub nomine Annibalis Ricci? *Hujus accuſationis*, inquit, *nervos non uno loco vir doctus infregit*. *Hic*, ideſt, P. Macedo, *ait in Scrinio cap. ult. pag.* 233. *Quintum argumentum a redemptione univerſali petitum non indiget ſolutione, cum toties animadverſum ſit a nobis multum intereſſe inter redemptionem univerſalem, & gratiam univerſalem: nam ut Chriſtus ſit mortuus pro omnibus, ſatis eſt obtuliſſe mortem ſuam pro omnibus humana voluntate: quæ ſi non acceptaretur a Patre, non ſequebatur ex ea gratia univerſalis, quæ ex divina voluntate pendebat. Unde etſi admittatur Chriſtus (quod fatemur) omnium eſſe Redemptor, non infertur omnibus gratiam conferri, quemadmodum & in Cortina ſæpe, & in Mente Innocentii & ejus Apologia diximus cum Vaſquio* 1. *p. diſp.* 96. *cap.* 3. *præter alias, quas ibi adduximus rationes, quibus ea propoſitio vera ſit, nec tamen involvat conſequentiam gratiæ univerſalis. Quæ repetit lib.* 3. *de Clavibus in calce cap.* 3. *Vide quam exacte Macedum Noris imitetur lib.*2. *Hiſt. Pelag. cap.* 15. *pag.* 453. *Tertia theſis ſuccedit, Chriſtum non eſſe mortuum pro omnibus. Si explicetur ita, ut homines reapſe futuri ſint participes Gratiæ datæ per Chriſtum, non univerſe vera judicatur; etenim plerique, nec infimi ſubſellii, parvulos in uteris matrum decedentes nullam Chriſti gratiam participare exiſtimant. Si vero meritis infinitis ſanguinis Chriſti, vel humanæ ejuſdem voluntati omnes ſalvare cupienti derogare velit, prorſus rejicienda eſt. Profecto omnia dixit Macedonice; non ovum ovo ſimilius eſt*. Hæc Noriſius. Præter hanc tamen huma-

Noris tom. 1. *novæ edit. col.* 1475.

humanam voluntatem Noriſius dari omnibus, non tamen ſemper, auxilia quædam remote ſufficientia, ſive tenues & debiles gratiæ motus, quibus ſi non reſiſterent, ampliori gratia donarentur, docuit eodem loco, & in Vindiciis cap. 3. §. 6. hujuſque doctiſſimi viri ſententiæ in hac quoque parte adhæſimus lib. 18. cap. 8. pag. 452. Quamobrem a prima ad ultimam adverſariorum noſtrorum accuſatione, manifeſtiſſimum eſt, quod ſemel & iterum monui, novis iſtis, immo recoctis calumniis univerſam Scholam noſtram, ac præſertim Noriſium, a quo nunquam diſceſſimus, impeti, atque accuſatorem noſtrum rudem omnino, inſcium, & in his controverſiis penitus hoſpitem antiqua in nos convicia jactare.

XVI. Prætermittendus non eſt Eminentiſſimus Cardinalis Brancatus de Lauræa, qui etſi eam ſententiam propugnat, quæ docet omnibus gratiam ſufficientem conferri, ita tamen, ut illam *major hominum pars reſpuat ac rejiciat, ideoque ulterius non adjuventur*, ut inquit Opuſc. 3. cap. 19. num. 460. cui ſententiæ de gratia omnibus collata, hoc temperamento, & hac exceptione traditæ ego quoque ſubſcribo præcitata pagina 452. & pag. 459. attamen idem vir præſtantiſſimus Opuſculo 2. cap. 11. explicans quo ſenſu Chriſtus etiam pro reprobis mortuus ſit, & qua in re illis profuerit, quæcunque a nobis producta fuerunt, luculentiſſime tradidit. Priori autem theſi num. 165. Catholicam aſſertionem ſtatuit, *Chriſtus pro omnibus omnino hominibus, tam prædeſtinatis, quam reprobis paſſus ac mortuus eſt*; eamque momentis compluribus confirmavit. Theſis ſecunda, quam poſuit num. 184. hæc eſt: *Quamvis reprobi per Chriſti paſſionem & mortem a jugo ac ſervitute diaboli in effectu liberati, ac ſoluti non fuerint in effectu; fuerunt tamen ſoluti ac liberati ſufficienter quantum ad ſolutionem pretii ſuperabundantis, ac infiniti*. Hujus theſis præter alias hanc probationem num. 187. produxit: *Non alio modo Patres ſalvant, quod Chriſtus ſit Redemptor omnium, tam electorum, quam reproborum; niſi quia paſſione, ac morte ſua meruit media, quibus applicatis homines liberari poſſint a ſervitute dæmonis, & qui non adhibent illa, non liberantur. Ergo magnum hoc beneficium*

Card. Laur. Opuſ. pag. 304. & 307.

attulit

attulit etiam reprobis. In concl. 3. num. 192. demonſtrat Chriſtum *nedum pro reprobis poſt ejus adventum natis ac naſcituris uſque in finem mundi eſſe mortuum, eiſque beneficium ſufficienter attuliſſe per inſtitutionem mediorum ad ſalutem; ſed etiam pro reprobis, qui a mundi initio uſque ad ipſum extiterunt, beneficium eis afferendo per media ad ſalutem a Deo tunc pro toto humano genere inſtituta ex prævisione meritorum ac mortis Chriſti in tempore futuræ*. Redemptio itaque univerſi humani generis, ut nos ubique affirmavimus, ſita eſt in pretio ſanguinis Chriſti, in ejus oblatione, in præparatione mediorum, ſive inſtitutione gratiarum; non vero in applicatione horum mediorum, neque in actuali participatione gratiarum, iis quoque, qui illam ſpernunt ac peſſumdant, communi.

XVII. Circa voluntatem ſalvandi omnes, certiſſimum eſt, prælaudatum Cardinalem de Lauræa pluribus argumentis contendere, quod celeberrimum Pauli effatum, *Deus vult omnes homines ſalvos fieri*, non de ſingulis omnino hominibus, ſed de ſingulis generum ſit exponendum, *eo quod*, inquit, *in Deo non adeſt velleitas ſicut in nobis; ſed omnis ejus volitio ſi ſit abſoluta, eſt efficaciſſima, & non poteſt a creatura impediri; ideoque ſi voluiſſet abſolute omnes & ſingulos homines ſalvari, ſinguli ſalvarentur*. Ex hac ſententia, quam noſtratium quoque plures defendunt, poſſet inferri non eodem pacto ratiocinandum eſſe de voluntate ſalvandi omnes, ac de morte Chriſti pro omnibus. Idem ſequeretur ex ſententia illorum Theologorum, qui negant voluntatem antecedentem proprie, & *formaliter* in Deo reperiri, cum eadem voluntas a S. Thoma dicatur *velleitas*, ac ſit deſiderium quoddam inefficax, quale in Deo nequit eſſe, ut ſentiunt Eſtius, aliique in 1. ſententiarum diſt. 46. §. 3. Hi enim licet in Deo hujuſmodi voluntatem *per tropum* admittant, non tamen negant veram propriamque univerſorum hominum redemptionem: ideoque diverſa, in horum ſenſu, debet eſſe ratio utriuſque. Ex ſententia item Vaſquesii, qui 1. p. diſp. 96. cap. 3. num. 10. ait duo illa ſacrarum ſcripturarum loca, *Deus non vult perire animam* 2. Reg. 14. & *Deus vult omnes homines ſalvos fieri*, intelligen-

Idem Laur. Opuſ. 1. cap. 20. pag. 178.

Eſtius tom. 1. Pariſ. pag. 223.

Vaſq. tom. 1. pag. 466. edit. Lugdun. an. 1631.

ligenda eſſe ſolummodo *de adultis*, & nihilominus eo loci demonſtrat Chriſtum pro omnibus parvulis mortuum eſſe, evidenter conſequitur alia ratione de voluntate antecedenti, alia autem de univerſali redemptione differendum eſſe. Quare ſi in animum noſtrum caderet, Anonymum accuſatorem, ubi de voluntate antecedente, modo ſuo, ſcilicet imperitiſſime agit, uno tantum verbo refellere, dicendo voluntatem antecedentem non eſſe in Deo, vere ſaltim ac proprie, reſpectu hominum univerſorum, neque id inter damnata Janſenii aſſerta comprehendi; abſque negocio ullo poſſemus id præſtare, ea tantum commemorando, quæ hoc num. 17. ſunt breviter adnotata. Sed quoniam voluntas illa antecedens, & univerſalis redemptio, ſi explicentur comparate ad effectum illum, qui eſt ſuſceptio communis hominum cauſæ, pretii oblatio, ac ſolutio, præparatio gratiæ, atque inſtitutio mediorum, quemadmodum a nobis ubique explicata fuere, optime cohærent invicem; idcirco a nobis ita communis & univerſalis Redemptio defenditur, ut illa antecedens voluntas minime denegetur. Ad utramque vero ſufficere, ſi quantum eſt ex parte Dei media ad ſalutem inſtituta ſint ac parata, non autem neceſſum eſſe, ut ſingulis actu applicentur & conferantur, docuerunt Thomas de Lemos, Joannes Baptiſta Gonet, Dominicus Bannes, Franciſcus Zumel, Joannes a Sancto Thoma, Petrus a Soto, Academia Lovanienſis & Duacenſis, Noriſius, Macedo, Aegidiani, & Auguſtiniani quamplurimi: quorum teſtimonio & auctoritate jam tota aerea Janſeniſmi reviviſcentis machina evanuit.

§. VII.

§. VII.

Quo ſenſu delectatio victrix deliberata dicenda ſit, & an libertatis admittendum ſit æquilibrium.

AT quoniam prolixam diſputationem agreſſi ſumus, nil omnino prætereundum eſt, in quo rudiores deſiderare queant aliquam uberiorem explicationem. Poteſt ergo aliquis quærere num delectatio victrix, in qua diximus ſitam eſſe gratiæ efficacitatem, *indeliberata*, an *deliberata* dicenda ſit. Scripſimus nos lib. 14. cap. 8. Janſenium ſtatuiſſe delectationem victricem, quæ penitus ſejuncta eſt a deliberatione, & indifferentia liberi arbitrii, ſcilicet, quæ cum libertate indifferentiæ nequit conſiſtere. Hunc errorem, hanc hæreſim nobis adverſarius adſcribit: quo jure, quum tam prolixa diſſertatione libro ſextodecimo libertatem indifferentiæ adverſus Janſenianos, ceteroſque novantes propugnaverimus, quo, inquam, jure? Nempe quia ſcripſimus delectationem eſſe indeliberatam, *quatenus inſpiratur* a Deo. Ita Anonymus *Janſeniſmi redivivi* pag. 195. ubi ulterius affirmat me ad Janſenium accedere, *quocum doceo indeliberatam eſſe gratiæ delectationem, totamque ipſius efficaciam ex ſola graduum ſuperioritate repetendam*. Verum quod ſpectat ad gratiæ efficaciam ſatis ſuperque §. 1. & 2. diſpunctum eſt. Nunc de *indeliberata delectatione* pauca ſubjiciam. Tomo itaque tertio pagina 156. ſcripſi utique: *Nos dicimus indeliberatam quidem eſſe hanc delectationem, quatenus inſpiratur a Deo*; ſed immediate ſubjeci: *At hæc delectatio victrix conjuncta eſt cum deliberatione comparate ad opera, quæ efficiuntur a libero arbitrio hac delectatione excitato*. Addidi neminem mereri per actum indeliberatum, & per inſpirationem illam gratiæ victricis, *cum meritum haberi nequeat ſine indifferentia libertatis*, ſed ad meritum requiratur *liberi arbitrii deliberatus aſſenſus*. Cur hæc ſilentio mittit callidus accuſator? In iiſdem locis, quæ depravat, ac mutilat,

To. 3. pag. 156.

conſtat tradi a me delectationem *indeliberatam*, quatenus eſt divina inſpiratio; *deliberatam* vero, quatenus eſt velle liberum, ſeu deliberatus aſſenſus, a Deo per illam inſpirationem, & a libero arbitrio ea inſpiratione ſuffulto, cum poteſtate indifferentiæ, & liberrime elicitus. Ingenui lectoris oculos duntaxat appello.

I. Quod ſi conviciatoris animum pulſet, quomodo actus ille ſanctæ dilectionis ſit *indeliberatus* quatenus inſpiratur a Deo, & tamen ſtet cum libero aſſenſu voluntatis humanæ; exponat ille nobis, quomodo juxta communiorem Theologorum ſenſum Gratia præveniens & excitans conſiſtat in actibus *indeliberatis* intellectus voluntatiſque, & inde efficiatur actus *deliberatus*: atque idem nos de inſpiratione dilectionis ultro libenterque affirmabimus. Neque enim aliud reponere quiſpiam poterit, niſi aut gratiam illam in actibus *indeliberatis* conſtitutam eſſe cauſam effectricem actus ſecundi prodeuntis ab ipſa gratia, atque a facultate & electione liberi arbitrii; aut eumdem actum voluntatis, qui eſt *indeliberatus* prout divinitus inſpiratur, *deliberatum* quoque eſſe prout elicitur a voluntate adjuta ejuſdem inſpirationis auxilio. Utramque ſententiam nos explicavimus præcitata pag. 156. eam eligentes, quæ docet inſpirationi delectationis victricis, qua Deus ſine nobis deliberate operantibus facit ut velimus, adjunctam eſſe deliberationem comparate ad aſſenſum, & ad actus, vel opera, quæ conſequuntur: in quibus, niſi foret ipſa deliberatio & libertas indifferentiæ, nihil meriti, vel demeriti inveniretur. Quæ cum a nobis tam aperte, ac tam expreſſe ſint dicta; neſcimus quomodo fieri potuerit, ut tam ſplendido mendacio nobis Anonymus putaverit eſſe accenſendum, quod ſolam inſpirationem ſanctæ voluntatis, & delectationem *indeliberatam*, vera libertate ſemota, & inducta antecedenti neceſſitate, cum Janſenio auſi fuerimus ſtatuminare: neſcimus utique, quomodo fieri id potuerit ab homine, qui retrogradum caput non habeat, oculoſque irretortos.

II. Verum ſi inopia, & obſcuritas ſermonis noſtri traxit accuſatorem in tam ſiniſtram ac malevolam ſuſpicionem; conabor mentem meam aliorum Theologorum verbis exponere

nere, ſpectaturus num adeo prodigioſe cæcutiat, ut offendat etiam in montes. Ergo Gabriel Vaſquez in 1. 2. diſput. 185. cap. 9. num. 40. docet *eamdem vocationem & cogitationem ſanctam, & primum motum voluntatis ſubitum dici gratiam operantem & prævenientem, & cooperantem & comitantem; eamdem, inquam, diverſo modo conſideratam: nam quatenus conſenſum noſtrum antecedit, eſt operans & præveniens; quatenus vero permanens in nobis efficit nobiſcum conſenſum, eſt cooperans & comitans. Nam ita conſenſus noſter eſt à Deo & a nobis, ut Deus non ſolum immediate phyſice ad illum concurrat, ſed etiam media cogitatione illum in nobis efficere dicatur, eo modo, quo intellectus voluntatem movet & allicit*. Fere eadem nos ſcripſimus tom. 3. pag. 147. afferentes gratiam, quatenus illuſtrat mentem & animum excitat, eſſe prævenientem; quatenus vero mentem excitatam, voluntatemque ſancta delectatione affectam adjuvat ut libere velit & operetur, eſſe gratiam cooperantem & adjuvantem. Videt ne inſimulator, in gratia præveniente, ſive in ſancta inſpiratione, quæ conſenſum noſtrum antecedit, actum voluntatis *indeliberatum*; & in eadem gratia, prout eſt adjuvans & cooperans, ſcilicet prout nobiſcum liberum conſenſum efficit, voluntatem *deliberatam*, quæ ſimul illius prævenientis inſpirationis, & liberi voluntatis arbitrii effectus eſt? Videt ne id Anonymus? Quomodo ergo mendaciſſime proferre potuit, nos ſolam *indeliberatam* delectationem, & *neceſſitatem antecedentem*, quæ ſine deliberatione voluntatis eſt, cum Janſenio adſtruere? Quomodo potuit prævenientis & adjuvantis gratiæ notionem tam imperite confundere, ut nobis Janſeniſmum impingeret, quando actum indeliberatum & deliberatum, divinam inſpirationem & liberum voluntatis aſſenſum, effectus prævenientis, & cooperantis gratiæ, tam dilucide, ac tam perſpicue tradidimus?

Vaſq. tom. 2. in 1. 2. pag. edit. Lugdun. 272.

Vide etiam to. 3. pag. 151.

III. Eminentiſſimus Bellarminus de Grat. & lib. arbitrio lib. 1. cap. 14. ubi inquirit quid ſit proprie gratia operans, ait quoſdam Theologos aſſerere, *quod gratia operans non diſtinguatur a gratia excitante, neque cooperans ab adjuvante; & quia gratia excitans inſpirat initium bonæ voluntatis, ad quod non libere concurrimus, gratia adjuvans juvat* ad

Bellarmin. to. 4. pag. novæ edit. Venet. 2323 colum. 1.

ad aſſenſum praſtandum, & eligendum quod Deus inſpiravit, in quo plane liberi ſumus: ideo dictum eſſe volunt auctores hujus ſententia, Deum in nobis ſine nobis efficere ut velimus, nobiſcum autem cooperari cum volumus; ubi per illud, cum velimus, intelligunt indeliberatum & imperfectum deſiderium; per illud, cum volumus, perfectam & deliberatam electionem. Ab illa Scholaſticorum ſententia ego non abhorrui, eamque citata pag. 47. explicavi verbis Auguſtini de Grat. & lib. arbitrio cap. 17. ideoque mendaces eſſe ex hoc etiam capite convincuntur, qui ajunt denegari a nobis deliberatam voluntatis electionem. Eo tamen loci Bellarminus ſententiam illam amplectitur, quæ ait *gratiam operantem illam eſſe, qua efficit in homine primum actum deliberata voluntatis*; ſed ait paullo infra, *Deum ſecundum quoddam genus cauſa eſſe moventem reſpectu ipſius velle deliberati; & voluntatem non eſſe moventem, ſed tantum motam; cum tamen ſecundum aliud cauſa genus, ad eumdem actum volendi producendum Deus concurrat ut movens, voluntas autem tum ut mota, tum ut movens*. Vult autem Bellarminus voluntatem motam eſſe, quatenus ſolus Deus illam movet ſuadendo, hortando, conſulendo: moventem autem ac motam eſſe, in quantum Deus ſimul cum ipſa operatur velle deliberatum. Quare etiam juxta Bellarminum in voluntate, quatenus per inſpirationem divinam movetur ac trahitur, nulla relucet electio, nullaque deliberatio; quæ tamen deliberatio & electio reperitur in eadem voluntate, prout divina adſpiratione adjuvante libere aſſentitur, movetque ſeipſam.

IV. In Congregationibus de Auxiliis anno 1599. propoſitum fuit dubium iſtud, *Quid ſentiendum ſit de hac propoſitione, Liberum arbitrium habet ſe paſſive in ordine ad receptionem auxilii efficacis, & libere. Paſſive quidem, quatenus recipit illud a Deo; omnis enim recipiens ut ſic habet ſe aliquo modo paſſive: libere autem, quoniam poteſt diſſentire illi motioni, & operatur libere cum illa*. Fratres autem Prædicatores ſententiam ſuam explicarunt ſcripto, quod apud nos autographum cuſtoditur, atque ad hunc modum ſe habet. „ Reſpondetur nulla cenſura dignam eſſe præfatam propoſitionem, ſed potius eſſe neceſſariam in eo ſenſu, quem ipſamet

Tractatus in Congregationibus de auxiliis exhibiti, tom. 1. pag. 283. MS. Angelica Bibliotheca.

ipſamet explicat. Pro cujus majori intelligentia adverto; in auxilio efficaci duo poſſe conſiderari, ut eſt quædam inſpiratio præveniens noſtram deliberationem, & hoc modo conſtat liberum arbitrium non ſe habere libere in aliquo genere cauſſæ efficientis reſpectu illius inſpirationis; non enim deliberat homo, neque deliberare poteſt, quod inſpiretur a Deo. Nihilominus cum hoc ſtat, quod illa inſpiratio ſit actio vitalis tam intellectus illuminati, quam voluntatis quæ inſpiratur, in qua ipſa inſpiratio eſt quaſi primus motus, in quo neque meritum, neque demeritum eſt, quamvis intellectus & voluntas ſe habeant active phyſice duntaxat. Alterum eſt, quod in auxilio efficaci conſideratur, ipſa efficacia, quæ actualiter ordinatur ad actum credendi, vel ad actum contritionis. Et reſpectu hujus efficaciæ, & efficacis virtutis liberum arbitrium noſtrum neque phyſice, neque moraliter eſt cauſa illius, ſed ipſum auxilium habet illam, ut progreditur a Deo. Nihilominus cum hoc ſtat, quod liberum arbitrium ad effectum illius virtutis efficacis concurrat active; & phyſice, & moraliter. Active quidem phyſice, quia credere, diligere, & pœnitere actiones vitales ſunt. Moraliter vero, quia ipſe homo ſic adjutus deliberat ſic operari: neque huic deliberationi repugnat, quod infallibiliter deliberet, quatenus Deus vult ipſum, & facit ſuaviter operari. Unde quod dicitur in ultima parte præfatæ propoſitionis, *Libere autem, quoniam poteſt diſſentire illi motioni, & operatur libere cum illa*, intelligendum eſt quantum ad effectum & terminum motionis: nam quantum ad præmotionem inſpirantis Dei ſecundum ſeipſam, non habemus nos libere, ſed potius in genere moris nos habemus paſſive, quamvis phyſice duntaxat ipſæ potentiæ ſe habeant active, quia ſunt actiones vitales. At vero quantum ad effectum credendi, & diligendi Deum, libere utitur homo tali auxilio efficaci, tametſi infallibiliter operetur. Neque obſtat quod dicitur in Concilio Tridentino ſeſs. 6. cap. 5. & can. 4. quoniam illic habetur definitio contra aſſerentes liberum arbitrium mere paſſive ſe habere, velut inanime quoddam. Item quod in cap. 5. dicitur, inſpirationem illam recipiens, illam abjicere poteſt,

neceſſa-

neceſſario intelligendum eſt poſtquam illam recipit, tunc enim poteſt eam rejicere nolens operari cum illa. Certum eſt enim repentinas Dei motiones, & inſpirationes ante omnem noſtram deliberationem in nobis a Deo fieri, juxta doctrinam Concilii Arauſicani can. 20. *Multa in homine bona fiunt, quæ non facit homo*. Non itaque repugnat, quod liberum arbitrium hominis in ordine ad receptionem auxilii efficacis aliquo modo ſe habeat paſſive, & ſimul etiam libere diverſis rationibus, ut explicatum eſt. Neque enim divinum auxilium quamtumlibet efficax de ſe, prout progreditur a Deo, exercebit ſuam efficaciam ſine nobis libere conſentientibus; ſed iſte bonus conſenſus & bonus uſus non prævenit efficaciam auxilii, ſed potius prævenitur ab illa; neque in illum bonum uſum poteſt reduci differentia, tanquam in primam cauſam, quare iſte homo convertitur, & alter non convertitur: ſed reducenda eſt ad divinam voluntatem, quæ iſtum ab altero diſcernit, donando huic quod alteri non donavit, juxta vulgatiſſimam doctrinam D. Auguſtini in Enchiridio cap. 32. & cap. 95. Quæ teſtimonia legant, ut pateat quantum diſcedant ſaltem a doctrina Divi Auguſtini, illi, qui efficaciam auxilii æqualis nullam aliam cognoſcunt, quam ab innata libertate procedentem: & etiam alii, qui ponentes æqualitatem auxilii phyſicam, & in abſoluta entitate ſua, ajunt eſſe majus beneficium, quia opportuno tempore datur uni, & non alteri, ut ait Doctor Suarez de Societate in Opuſculo, quod noviſſime prelo mandavit Matriti præſenti anno 1599. de concurſu, motione, & auxilio Dei, lib. 3. cap. 20. ubi etiam defendit Molinæ doctrinam §. 4. Neſcio an hic liber Romam ſit aſportatus, in quo plurima docet contraria doctrinæ Divi Auguſtini, ne amplius interim dicamus. „ Apparet ex hoc ſcripto, quomodo gratia, ſive divina inſpiratio, quæ eſt actus vitalis intellectus & voluntatis, præcedat noſtram deliberationem; & quomodo antecedente aſſenſu liberi arbitrii fiat voluntas deliberata, & cauſa effectrix operum illorum, quibus ineſt ratio meriti ac libertatis: id, quod nos aperte ſcripſimus lib. XIV. cap. 8. his verbis: *Hæc delectatio & caritas prævenit motum voluntatis, & eſt deliberata duntaxat, cum voluntas huic præmoventi*

Tom. 3. p. 151. & 152.

moventi dilectioni libere obtemperat; & poſt pauca: *Si gratia accipiatur ex parte Dei, quatenus eſt ipſa miſericordia movens, & caritatem inſpirans, nullatenus cum noſtra deliberatione conjuncta eſt, & hoc ſenſu ait Auguſtinus*, Ut velimus ſine nobis operatur. *Si conſideretur ex parte noſtra, eſt ipſa dilectio ſimul a Dei inſpiratione, & a voluntate noſtra promanans; a voluntate tamen, ut a Deo intime præſente pramota: atque ideo ſequitur Auguſtinus*, Cum autem volumus, & ſic volumus ut faciamus, nobiſcum operatur. *Quare, ut ſupra dictum eſt, Gratia quæ prævenit caritatem, eſt caritas Dei, ſive ipſe Deus nobis ſpiritum ſuæ dilectionis inſpirans, & gratia præveniens opera libertatis eſt ipſa bona voluntas, & caritas nobis inſpirata. Prima omnem noſtram deliberationem antevertit: altera cum ipſa deliberatione conjuncta eſt, comparate ad opera, quæ conſequuntur, libertatis & meriti*. Et infra eodem cap. pag. 156. *Nos dicimus deliberatam quidem eſſe hanc delectationem quatenus inſpiratur a Deo. At hæc delectatio victrix conjuncta eſt cum deliberatione comparate ad opera, quæ efficiuntur a libero arbitrio hac delectatione excitato*. Patiatur lector importunitatem meam, ſi aliquando eadem repeto. Legit hæc Anonymus, nam ex pag. 151. tertii noſtrorum Operum voluminis quædam exſcripſit pag. 191. *Janſeniſmi Redivivi*; & tamen eadem pag. 191 aſſerere audet me cum Janſenio propugnare delectationem *indeliberatam*, & neceſſitatem illam *antecedentem*, quæ oritur ex eadem delectatione indeliberata; quando eodem loco, eademque pagina quadratis litteris ſcribo, ac repeto delectationem victricem, quæ præcedit opera libertatis, ac meriti conjunctam eſſe (repetatur ad perpetuam mendaciſſimi impoſtoris confuſionem) conjunctam eſſe *cum deliberatione*. Interim illud quoque animadverto, quod fatente Anonymo eadem pag. 191. *Neceſſitas, quæ oritur ex delectatione deliberata, oritur ex libera voluntatis electione, ac proinde eſt duntaxat conſequens*, nec ullatenus officit libertati. Si ergo a me, ante quælibet opera meriti ac libertatis, ſtatuitur cum delectatione *deliberatio*; proculdubio neceſſitas, quæ e noſtro ſyſtemate conſequitur, judice ipſomet accuſatore, eſt neceſſitas duntaxat conſequens, non *antecedens*. At ipſe adjiciens mendacia mendaciis, me

ab aliis Auguſtinenſibus diſcrepare, & neceſſitatem *antecedentem* inducere clamitat, neſcio qua fronte atque temeritate. Sed mittamus Lycurgeum hunc judicem, amuſſi alba, & Lesbia regula utentem: nam quomodo delectatio, & voluntatis motus *indeliberatus*, aut *deliberatus* dicendus ſit, ſatis ſuperque explicavimus.

V. Reſtat, ut unum addatur, non poſſe in noſtra ſententia, quemadmodum nec in ſententia aliorum omnium, qui gratiam per ſe efficacem propugnant, admitti *æquilibrium* illud libertatis, in quo voluntas conſtituta habeat potentiam æque expeditam, iiſdemque viribus præditam ut ſe in unam, vel alteram partem declinet: quum æquilibrium illud commentitium omnino ſit, & ad libertatem ſufficiat, ſi ita eligat quod illi tanquam convenientius, ac præponderans ab intellectu proponitur, ut aliud tamen eligere queat, quatenus & iſtud ſecundum aliam rationem ut magis idoneum, & conveniens proponi poteſt. Porro æquilibrium illud multiplici ratione oppugnatur. Ac primo liberum arbitrium adjutum gratia ſufficiente, quæ non ſit efficax, divina præcepta plena libertate tranſgreditur, ac poteſt eadem implere, nemine Theologorum id diffitente, nunquam tamen implebit, niſi accedat auxilium illud præveniens, & efficax, quo actu opus peragitur. Priuſquam vero hæc efficax gratia divinitus inſpiraretur, aut erat illud libertatis æquilibrium, aut non erat. Si non erat; igitur abſque æquilibrio erat in voluntate poteſtas indifferentiæ, quoniam hæc poteſtas ſtabat cum ſola gratia ſufficiente: ſi autem ante gratiam efficacem voluntas in æquilibrio erat poſita; hæc gratia voluntatem magis alliciens ac trahens, debet æquilibrium illud evertere, cum non poſſit æqua libra perſiſtere, ſi pondus aliquod ex una parte ſuperaddatur. Voluntas enim efficaci gratiæ auxilio præmota habet affectionem aliquam, motionemque, quam utique non habebat carens eodem auxilio; ideoque ſi prius in æqua lance verſabatur, novo adjutorio ſuffulta ab æqua libratione deflectit. 2. Noſtra, omniumque Theologorum, quos laudavi ſ. 2. num. 9. & ſeq. ſententia, ubi non eſt gratia effectrix, non eſt in homine *potentia proxime expedita*, ea

nempe

nempe potentia, quæ nullam aliam ad efficiendum opus gratiam requirat; requirit enim efficacem ac prædeterminantem: at nulla alia poteſtate indiget, ut libere gratiam abjiciat, & Deo vocanti diſſentiat, quum liberum arbitrium ad malum ſeipſo ſufficiat. En ergo in voluntate poteſtas expeditiſſima ad malum, ſine tali poteſtate ad bonum: en libertas abſque æquilibrio. 3. Hoc intercedit inter Adam originali juſtitia præditum, hominesque lapſos diſcrimen, quod *tales vires haberet ejus voluntas, quæ ſine ullo fuerat inſtituta peccato, & nihil illi ex ſe ipſo concupiſcentialiter reſiſtebat, ut digne tantæ bonitati & tantæ bene vivendi facilitati perſeverandi committeretur arbitrium*. Nunc vero caro concupiſcit adverſus ſpiritum, & ſpiritus adverſus carnem: nunc in certamine laborantes ac periclitantes dari ſibi pugnandi, vincendique virtutem per Chriſti gratiam poſcunt: *nunc poſteaquam eſt illa magna peccati merito amiſſa libertas, etiam majoribus donis adjuvanda remanſit infirmitas*. Agnoſcis, opinor, verba Auguſtini de Corrept. & Grat. capit. XII. *Aug. tom. 10. pag. 770.*
num. 37. Nunc ergo æquilibrium illud, in quo conditus fuit primus homo, cum naturali facultate in utramque partem flexibili, & cum adjutorio, *quod desereret cum vellet, & in quo permaneret ſi vellet*, ſubeunte concupiſcentia, *Ibid. cap. 11. num. 31. pag. 767.*
& lege peccati, deperiit: & qui æquilibrium ipſum propugnant, ut ait Eminentiſſimus Gotti de Grat. q. 2. dub. 5. *Gotti tom. 9. p. 141.*
num. 26. *videntur eſſe peccati originalis obliti*. 4. Revera Pelagiani, qui peccatum originale negabant, adſtruebant quoque æquilibrium, de quo in præſentia diſſeritur. Etenim S. P. Auguſtinus epiſt. 186. ad Paulinum num. 34. inquit: *Aliquando ita paribus momentis poteſtatem voluntatis æqua lance perpendit; ut quantum ad peccandum, tantum etiam ad non peccandum valere definiat Pelagius; quod ſi ita eſt, nullus locus adjutorio gratiæ reſervatur, ſine qua nos dicimus, ad non peccandum nihil voluntatis arbitrium valere*. *Aug. tom. 2. p. 675.* Neque dicas, Pelagianos affirmaſſe tale dari æquilibrium, quo *ſine gratia* voluntas tantum ad non peccandum valeret, quantum valet ad peccandum: nam ſicut poſito hoc æquilibrio Pelagiano, nullus reſervatur locus gratiæ Chriſti; ita ſi cum gratia ſufficiente duntaxat detur æquilibrium,

& æqua ad peccandum, & ad non peccandum poteſtas, nullus erit locus gratiæ efficaci; nec erit cur Deum orare debeamus, ut operetur in nobis velle & perficere, nobiſque adjutorium ſanctæ operationis elargiatur. Diſputans præterea Auguſtinus adverſus Pelagianos non ſemel ait periiſſe illam libertatem, quæ erat in Paradiſo, prout oſtendimus lib. 16. cap. 3. pag. 294. at nec in Paradiſo erat poteſtas perſeverandi abſque adjutorio *ſine quo*, quum homo non talis naturæ eſſet conditus, ut ſine auxilio Creatoris poſſet in accepta juſtitia perſeverare: ideoque in hoc infirmitatis ſtatu, etiamſi adſit adjutorium *ſine quo non*, non tamen habetur plena illa libertas, quæ erat in Paradiſo, nec æqua in bonum, malumque poteſtas, & conſequenter nec perſeverat æquilibrium illud; ſed cogimur, quoadusque liberemur gratia Salvatoris, exclamare: *Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, & captivantem me in lege peccati, quæ eſt in membris meis. Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus? Gratia Dei per Jeſum Chriſtum Dominum noſtrum*, inquit ad Rom. cap. 7. 23. Apoſtolus. 5. Definiente Juliano apud Auguſtinum lib. 3. *Op. imperfecti* n. 110. liberum arbitrium in tali libramento conſtitutum, *Ut tam liberum ſit homini ſacrificium facere velle, quam nolle, tam liberum ſit parricidium velle perpetrare, quam nolle, tam liberum ſit adulterium committere velle, quam nolle, tam poſſibile ſit verum teſtimonium perhibere, quam falſum, tam liberum Deo obedire imperanti, quam diabolo perſuadenti*; hæc Auguſtinus Pelagiano reſpondet: *Verum dicis: hoc eſt liberum arbitrium, tale omnino accepit Adam: ſed quod datum eſt a Conditore, & a deceptore vitiatum, utique a Salvatore ſanandum eſt*. Quid perſpicuum magis proferri poteſt ad commonſtrandum poteſtatem illam liberi arbitrii in æquilibrio ſitam, quam deprædicabat Julianus, ſpectare ad ſtatum innocentiæ, non ad ſtatum hunc, in quo caro concupiſcit adverſus ſpiritum?

Tom. x. p. 2. pag. 1095.

6. Voluntas, etiam poſt Adæ prævaricationem, nullo adminiculo indiget ad peccandum, cum ad malum ſe ipſa ſufficiat; at ad non peccandum eget Dei gratia, & quidem potentiore, quam fuerit illa, quæ collata fuit primo homini; cum ad bonum non ſufficiat, niſi adjuvetur ab omnipotenti

potenti

potenti Bono, & in hoc infirmitatis ſtatu gratia non tantum poſſe, ſed etiam velle inſpiret ac tribuat. At in æqua lance conſtitutum non eſt, quod abſque alterius adminiculo unum poteſt, alterum non poteſt; unum actu facit, alterum non opitulante Deo, & quidem ſubminiſtratione illius adjutorii, quod dat poſſe & velle, nunquam actu faciet. Quare eodem lib. 3. num. 117. ita Julianum Auguſtinus alloquitur: *Pingis tibi ipſe quod placet, cui vacat inani corde inania volutare phantaſmata. Cur enim tu adminicula gratiæ ſupponis bonæ voluntati, cum voluntas mala nullo innitatur adminiculo ut mala ſit, vel mala eſſe perſiſtat? An hic libra tua, quam conaris ex utraque parte per æqualia momenta ſuſpendere, ut voluntas quantum eſt ad malum, tantum etiam ſit ad bonum libera, vergendo in unam partem te indicat delirantem?* 7. Tametſi Pelagiani æquilibrium illud, quo voluntas ſine gratia ex æquo poſſet bonum & malum, adſtruerent; nihilominus cum faterentur dari Dei gratiam ad facilius operandum, evincitur ex hoc principio non requiri ipſum æquilibrium ad libertatis naturam. Poſita enim illa gratia ad facilius operandum, erit in voluntate aliquid virium, quod antea non erat, ideoque non erit tunc præcedens, & in utramque partem æquabilis libra: unde ſapientiſſime Auguſtinus citata epiſtola 186. ad Paulinum num. 36. inquit: *Quanquam illa poſſibilitas liberi arbitrii tam in bonum, quam in malum ex æqua lancis perpenſione nec huic facilitati locum relinquit, quam ſaltem videtur* (Pelagius) *eſſe confeſſus dicendo*, Facilius poſſunt implere per gratiam, facilius impletur per gratiam, facillime autem ſine gratia fit malum: *profecto iſta poſſibilitas non æqua lance perpenditur.* 8. Tantum abeſt, ut æquilibrium ſit neceſſario admittendum, ut longe veriſimilius ſit, nunquam voluntatem deliberate operaturam, ſi æquilibrium illud perſiſteret. Enim vero ſi duo media proponantur voluntati, neutrum eliget, niſi judicio practico unum alteri præferatur: intellectus enim *practicus*, non ſpeculativus, movet voluntatem, ut omnes docent cum S. Thoma 1. 2. q. 9. art. 1. ad 2. Neque dicas, judicium practicum eſſe actum ejuſdem voluntatis, unum præ alio eligentis, ut ajunt antiquiorum, & recentiorum

Ibid. pag. 1098

Aug. tom. 2. p. 676.

S. Thomas tom. XI. pag. 24. 2.

tiorum Philoſophorum bene multi: non, inquam, hoc dicas;
Ibid. pag. 33. 2. nam idem S. Thomas proxima q. 13. art. 6. ad 3. docet, quod ſi duo æqualia proponantur, ideo voluntas magis in unum flectitur, quam in alterum, quia *conſideratur aliqua condi-*
Tom. VIII. q. diſput. pag. 140 col. 1. *tio, per quam* unum alteri *emineat*: & q. 6. de Electione docet voluntatem ex neceſſitate ferri in bonum, *quod apprehenditur conveniens, ſecundum omnia particularia, quæ conſiderari poſſunt*, quo pacto voluntas *ex neceſſitate appetit beatitudinem*; at non moveri ex neceſſitate in bonum, *quod non inveniatur eſſe bonum ſecundum omnia particularia*: quod vero unum pro alio eligat, inde provenit, quod unum præ altero ſit conveniens *conſideratum ſecundum aliquod particulare*. Exponit etiam eo loci Doctor Angelicus, unde ſit quod voluntas feratur in id, *quod ſibi offertur magis ſecundum hanc particularem conditionem, quam ſecundum aliam*; & ait id tripliciter contingere: *Uno quidem modo, in quantum una praeponderat, & tunc movetur voluntas ſecundum rationem, puta cum homo praeligit id, quod eſt utile ſanitati, eo quod eſt utile voluptati. Alio vero modo, in quantum cogitat de una particulari circumſtantia, & non de alia, & hoc contingit plerumque per aliquam occaſionem exhibitam, vel ab interiori, vel ab exteriori, ut ei talis cogitatio occurrat. Tertio vero modo contingit ex diſpoſitione hominis; quia ſecundum Philoſophum, qualis unuſquiſque eſt, talis finis vide-*
Lib. 3. Ethic. cap. 5. *tur ei: unde aliter movetur ad aliquid voluntas irati, & voluntas quieti, quia non idem eſt conveniens utrique, ſicut etiam aliter acceptatur cibus a ſano, & ægro*. Hæc ſapientiſſime dicta ſunt, & cohærenter ad ea, quæ leguntur in Summa 1. 2. quæſt. 13. ubi docetur art. 3. electionem non eſſe finis, ſed mediorum, & art. 6. bonum, quod non poteſt apprehendi ſub ratione mali, appeti ex neceſſitate, cetera vero libere eligi, quatenus unumquodque ſecundum diverſam rationem poteſt apprehendi, *ut eligibile, vel fugibile*. Si ergo ut voluntas libere eligat unum ex iis, quæ illi proponuntur, neceſſum eſt, ut unum alteri præponderet, aut occurrat cogitatio unius, non alterius, aut ſpectata ſubjecti diſpoſitione unum alio videatur convenientius; ubinam erit jactatum a quibuſdam recentioribus æquilibrium? 9. Non tantum recentiores Thomiſtæ his ſubſcribunt, inter

quos

Digitized by Google

quos adverſus æquilibrium acerrime pugnant memoratus Cardinalis Gotti q. 2. de diviſione Gratiæ dub. 5. ſ. 3. & Cajetanus Benitez de vera Chriſti Gratia diſput. 3. dub. 1. ſed etiam priuſquam æquilibrium ipſum excogitaretur a Pelagianis, & refutatum ab Auguſtino rurſus in litterarium orbem obtruderetur, Gabriel Vaſquez in 1. 2. diſput. 43. argumentis pluribus demonſtravit, non poſſe a voluntate ex æqualibus mediis unum eligi, perſeverante judicio, quod utrumque ſit æque conveniens; ſed neceſſum eſſe ut in eo, quod eligitur, inveniatur ab intellectu peculiaris ratio boni, ob quam eligatur, & in eo, quod rejicitur, inveniatur ab intellectu ratio mali, ob quam rejiciatur. Eadem eſt ſententia Cardinalis Bellarmini lib. 3. de Grat. & lib. Arbitrio cap. 8. ubi ſexta propoſitione demonſtrat electionem voluntatis neceſſario pendere *ab ultimo judicio practicæ rationis*; ſibique objiciens, quod in mediis conducentibus ad finem nunquam detur judicium ita determinatum ad unum, ut non ſimul etiam adſit tale judicium, quod alia quoque ſint media ad illum finem utilia, *Reſpondeo* (inquit) *judicium ultimum non pati ſecum aliud judicium ſimile, quia eſſent contradicentia, & repugnantia judicia. Itaque ultimum judicium non negat, quin alia ſint media utilia ad eundem finem, ſed dicit omnibus conſideratis hic, & nunc, hoc unum eſſe accipiendum tamquam utiliſſimum, ac per hoc abſolute & ſimpliciter melius ceteris; quare ſi voluntas tunc eligeret aliquid aliud, haberet quidem rationem cur eligeret illud tale medium, quia nimirum eſt utile, ſed non haberet rationem ullam cur omitteret illud aliud, quod hic & nunc & ſimpliciter eſt judicatum melius. Non enim nunc habet niſi unum ultimum judicium, nec poteſt habere, quia contradicentia eſſent, nimirum, omnibus conſideratis hoc eſt melius, & omnibus conſideratis hoc non eſt melius*. Quapropter etiam juxta Bellarminum, ut voluntas unum præ alio eligat, neceſſum eſt ut præcedat judicium practicum, quo ratio affirmet illud hic & nunc eſſe eligendum, atque ad tale judicium requiritur ut id, quod eligitur, ſecundum aliquam peculiarem rationem melius appareat; quæ duo æquilibrium, & æquam voluntatis in utramque partem flexibilitatem evertunt. 10. Aequilibrium denique illud, de quo

Card. Gotti tom. 9. pag. 139. & Benit. pag. 199.

Gab. Vaſq. 1. 2. tom. 1. pag. 204. col. 2. & ſeq.

Bellarm. tom. 4. pag. 269. col. 2.

de quo dictum eſt hactenus, rejiciunt quoque centum Galliarum Epiſcopi in ſæpe laudata *Acceptatione* Conſtitutionis *Unigenitus*; ubi pertractantes de libertate indifferentiæ ad meritum & demeritum neceſſaria, ita loquuntur: „ Cette indifférence active, ce pouvoir de reſiſter ſoit à la grace la plus puiſſante, ſoit aux tentations le plus fortes, ne doit pas eſtre confonduë avec un ſyſtême, qui ſuppoſeroit dans la volonté, des forces toûjours egales pour faire le bien, & le mal; ce qui eſt contraire à la doctrine de l' Egliſe par le peché; ſyſteme, dont on pouroit conclure, que Dieu ſeroit dans l' obligation d' augmenter ſes graces à ſes crimes. „ Atque hæc doctiſſimorum Antiſtitum verba aliam invictiſſimamque rationem ad oppugnandum prædictum æquilibrium ſuppeditant; homini nempe, quo magis peccat, & pravis conſuetudinibus ſeſe implicans ad malum robuſtiori concupiſcentia inclinatur, conferendum fore a Deo ampliorem & uberiorem gratiam, quæ illum conſtitueret in æquilibrio, ſine quo admiſſo ejuſdem æquilibrii ſyſtemate nec poſſet ad meliorem frugem revocari, neque ulteriora peccata vitare.

VI. Quæ paullo ſupra ex S. Thoma producta ſunt, ſyſtemati noſtro quammaxime quadrant. Affirmo enim voluntatem non ex electione, ſed ex neceſſitate appetere finem ultimum, in quo nulla ratio mali deprehenditur, & in quem fertur naturali inclinatione: erga alia objecta & electionem dari, & motum liberæ voluntatis, quia in iis poteſt adinveniri ratio, per quam a voluntate abjiciantur: quod non repeto, quoniam §. 3. num. 8. collatione verborum meorum cum iis, quæ de libertate diſſerens tradidit S. Thomas, arbitror ſatis ſuperque manifeſtum eſſe. Etſi autem dum delectatione victrici voluntas trahitur ad bonum, in æquilibrio non eſt, & ſancta delectatio præponderat cupiditati, aut ob validiorem gratiæ impulſum, aut quia animum non ſubit, nec voluptatem excitat objectum noxium & delectabile, aut quia ob piam affectionem, ac minorem ſubjecti concupiſcentiam apparet illi veritas pulchrior, & virtus delectabilior; tamen bonum proſequitur electione liberrima, ut adverſus Janſenium demonſtravi libro 16. cap. 2. propoſit. 2. & 3. & judicium practicum, quo accedente

cedente voluntas unum præ alio eligit, non evertit libertatem indifferentiæ.

VII. Janſenius contra, præter loca innumera, in quibus aſſerit neceſſitatem non repugnare libertati, ſed huic ſolam adverſari coactionem, quorum locorum nonnulla produxi præcitato §. 3. num. 2. negat fieri poſſe, *ut eadem potentia voluntatis circa finem verſetur ut natura, quantumvis in eum ferri ponatur neceſſario, & in ea, quæ ſunt ad finem ut potentia libera*; affirmatque eſſe impoſſibile, ut eadem *potentia duos oppoſitos operandi modos habeat*, ſummopere commendans Scotum, qui in 1. diſt. 10. *abſurdum* exiſtimat, *quod libera dicatur voluntas in eligendis iis, quæ ſunt ad finem, & non in appetendo ipſo fine*, & concludens *eamdem libertatem* eſſe reſpectu utriuſque, & utrumque attingi *eodem omnino actu*. At memoria repete, quæ nos adverſus hanc Janſenii doctrinam, & pro recta Scoti intelligentia ſcripſimus tom. 3. pag. 291. ubi demonſtravimus, quomodo voluntas *naturali inſtinctu* feratur in finem ultimum, *electione* autem, *& libertate indifferentiæ* feratur in media; quod in capite tertio libri XVI. tam ſæpe repetitum eſt, ut hoc unum ſufficiat ad calumniam Janſeniſmi nobis illatam, in iis, quæ ad libertatem attinent, & ceterorum errorum origo ſunt, exſufflandam. Placuit tamen operoſius id agere, non ob auctoritatem accuſatoris, quem nemo unus comparabit tot tantiſque viris, qui nobis rectiſſimam viam præmonſtrarunt; ſed in gratiam eorum, pro quorum utilitate conſcribendo Operi de Theologis diſciplinis animum appuli, & quibus peramanter quidquid in me reliquum eſt facultatis, ingeniique, devoveo.

Tom. 3. p. 275. & ſeq.

Janſ. lib. 7. de Grat. cap. 13. col. 797.

COROLLARIUM I.

Ex hactenus dictis, & inſignium Theologorum auctoritate confirmatis manifeſtiſſima conſecutione deducitur,

1. Janſenianam hæreſim circa ſyſtema *duarum delectationum* in hoc ſitam eſſe, quod Janſenius exiſtimavit a delectatione, quæ gradu ſuperior ſit, voluntatem *neceſſitate* flecti, ita, ut *a ſola coactione* ſit libera; non autem in eo, quod

quod Chriſti gratiam locaverit in inſpiratione ſanctæ dilectionis, aut auxilium efficax in delectatione victrici, hanc vero non *abſolutam* dixerit, ſed *relativam*: id enim Catholici bene multi, & quidem præſtantiſſimi, etiam poſt damnationem quinque propoſitionum, affirmaverunt; prout conſtat ex ꝗ. 1. & 2.

2. Sequitur præterea duo eſſe capita illius hæreſis; unum, quod Janſenius non admiſerit genus aliquod gratiæ *ab efficaci* diſtinctæ; alterum, quod ſub gratia *efficaci* non agnoverit *libertatem a neceſſitate*: his vero duobus capitibus illos adverſari, qui ajunt dari gratiam, cui voluntas reſiſtit, & ſub gratia *efficaci* propugnant *libertatem indifferentiæ*; ut apparet ex ꝗ. 3.

3. Evidens item eſt Janſenium turpiter aberraſſe, dum ait aliqua Dei præcepta eſſe juſtis *impoſſibilia*, & dum iiſdem juſtis gratiam, qua fiunt *poſſibilia*, ſubtraxit; quamvis veriſſimum ſit, non ſemper juſtis adeſſe gratiam *efficacem*, & potentiam illam *proxime completam*, atque *expeditam*, quæ nullum aliud exigat adjutorium, ut erumpat in actum; ſicuti demonſtratum eſt ꝗ. 4.

4. Conſtat in ſecunda, tertia, & quarta Janſenii propoſitione contineri duo illa portentoſa capita, num. 2. hujus Corollarii expreſſa, quibus nempe Janſenius affirmavit gratiæ nunquam reſiſti, nec dari in hoc infirmitatis ſtatu liberum *a neceſſitate* arbitrium: a quibus erroribus longe diſtant qui admittunt auxilium *inefficax* & *ſufficiens*, tametſi doceant iſtud quoque eſſe efficax comparatione alicujus effectus; & ulterius ad meritum, vel demeritum requirunt *libertatem indifferentiæ*, licet rejiciant *æquilibrium* illud, quo voluntas parem habeat in unum, & in alterum propenſionem, ut liquet ex ꝗ. 5. & 7.

5. Quantum denique ſpectat ad univerſalem redemptionem, in hoc verſatur hæreſis Janſeniana, quod neget Chriſtum mortuum eſſe *pro reprobis*, pro iis obtuliſſe ſanguinis ſui pretium, remedia ſalutis inſtituiſſe, & præparaſſe omnia divinarum gratiarum auxilia: execranda ſane hæreſis! a qua immunes ſunt, qui tradunt Chriſtum pro omnibus ſanguinem fudiſſe, & ſalutis remedia, atque gratiarum

tiarum munera omnibus præparaſſe, quamvis negent hæc ſingulis applicari; ut demonſtravimus *ſ. 6.*

COROLLARIUM II.

Rurſus ex dictis ſequitur, per iniquiſſimam atrociſſimamque calumniam tanquam Janſenianos illos traduci,

1. Qui docent utique gratiam Salvatoris eſſe illuſtrationem mentis, & ſanctæ dilectionis inſpirationem, varios in ipſa gratia admittunt gradus, & eam, quæ efficax eſt, *victricem delectationem* appellant; at cum Janſenio non affirmant delectatione ſuperiori libertatem everti, atque voluntatem non tantum *a coactione*, verum etiam *a neceſſitate* liberam eſſe defendunt.

2. Per ſummam item calumniam Janſenianæ hæreſeos inſimulantur, qui libertatem, de qua nuperrime dixi, adſtruentes, agnoſcunt præterea gratiam inefficacem, cui humana voluntas libere diſſentitur, ideoque præcipua Janſeniſmi capita, unde fluxerunt errores ceteri, oppugnant ac deteſtantur.

3. Inique pariter Janſeniani dicuntur, qui etſi non agnoſcant abſque gratia efficaci illam *completam expeditamque potentiam*, quæ ad opus peragendum non exigat auxilium aliud, docent tamen juſtis (immo & peccatoribus ſceleſtiſſimis) divina præcepta eſſe *poſſibilia*, eoſdemque juſtos, niſi prius ipſi Deum deſerant, nunquam a Deo deſeri ſubtractione gratiæ actualis.

4. Nequeunt ulterius ſalva æquitate tanquam Janſeniſtæ in crimen adduci, qui licet doceant omnem gratiam eſſe efficacem reſpectu alicujus actus, rejiciantque libertatis *æquilibrium*, ſeu parem ad bonum, & malum, vel ad actum, & non actum, inclinationem; gratiam tamen, cui voluntas reſiſtit, & libertatem *indifferentiæ* ad meritum & demeritum neceſſariam adverſus Janſeniana aſſerta propugnant.

5. Immerito demum Janſeniani erroris criminationem illi ſubeunt, qui cum exponant voluntatem Dei *antecedentem* ſalvandi omnes per inſtitutionem ac præparationem

auxiliorum, & univerſalem redemptionem per effuſionem, oblationemque ſanguinis Chriſti pro omnibus, docent a Chriſto etiam reprobos omnes fuiſſe redemptos; quamvis horum univerſis & ſingulis inſtituta remedia, & præparata ſufficientia auxilia non applicentur.

§. VIII.

In ea, quæ de hæreſi Janſeniana ſcribit Anonymus, animadverſiones, & notæ.

I. NOn erimus in hiſce adnotationibus nimium prolixi, ſiquidem quo ſenſu damnatæ fuerint quinque Janſenii propoſitiones, & quomodo idem ſenſus a Catholicis univerſis, quantumvis in Scholarum placitis diſcrepantes ſint, unanimiter refutetur, productis plurimis graviſſimiſque monumentis, in ſeptem præcedentibus ſectionibus demonſtravimus. Decurram tamen per *Janſeniſmi Redivivi* latebras omnes, ne adverſarius audeat aſſerere, a me arreptam potius fugam, quam initum fuiſſe certamen. Ait ergo articulo 1. Janſenium contendere ita peccato primi hominis ſauciatam fuiſſe humanam voluntatem, *ut vim omnem amiſerit flectendi ſe ad bonum, vel ad malum, ac ſe in quamvellet partem pro nutu determinandi.*

Jan. Red. art. 1. pag. 14.

Fatemur hanc eſſe Janſenii hæreſim, ſi addatur voluntatem humanam peccato primi parentis vulneratam ita inter oppoſitas delectationes luctari, ut ab ea, quæ robuſtior eſt, *ineluctabili neceſſitate* flectatur. Ceterum in ſententia Auguſtinenſium, ſicuti ſub quacunque prava cupiditate, ita ſub quacunque ſpirituali delectatione admittitur *libertas indifferentiæ*; ideoque hæc eſt noſtra ſententia expreſſiſſima, *Sicut quacunque gratia præventus poteſt iniquus reluctari; ita quacunque premente cupiditate poteſt juſtus perſeverare*, lib. 17. de Theol. diſcipl. cap. 1. atque alibi ſæpenumero. Negamus præterea nos voluntatem, in quocunque ſtatu ſpectetur, etiam ſine concupiſcentia, non habere vim determinandi ſe ad malum, ad quod ſe ipsâ ſuffi-

ſufficit: ad bonum etiam ſeſe determinare fatemur, ſed virtute præmotionis ac prædeterminationis divinæ, adeo ut ſit determinans, non prædeterminans. Subſcribimus demum ſententiæ Scholaſticorum, quam ipſemet Janſenius commemorat lib. 8. de Gratia Salvat. cap. 4. col. 825. ſed cap. proximo rejicit, tanquam ab Auguſtini mente alienam, videlicet, requiri ad libertatem, *ut poſitis omnibus ad agendum requiſitis, etiam cæleſti quacunque delectatione, & prædeterminatione, ſtet ſimul, ut poſſit non velle, non autem ut ſimul non velit.*

Addit Anonymus, Janſenium ad *neceſſitatem delectationis* totum ſyſtema ſuum revocare, docendo lib. 4. de Gratia Chriſti cap. 7. lib. 5. cap. 6. & lib. 7. cap. 3. neminem animo amplecti, *quod eum non delectat, & niſi delectet, moveri nullo pacto voluntatem poſſe.*

Verum hoc, ſi intelligatur cum principio altero Janſenianæ doctrinæ, quod ſuperior delectatio *antecedentem neceſſitatem* imponat, perverſum & hæreticum dogma eſt, propriumque Janſenianæ hæreſeos principium: at ſi intelligatur ſaniori ſenſu, ideſt, quod voluntas delectatione trahatur, ſalva tamen liberrima illius poteſtate, nulla ratione refellitur. Vide Antoninum Maſſouliè tom. 1. pag. 348. & ſeqq. demonſtrantem ex inconcuſſa Auguſtini ac Thomæ doctrina, *divina motione perfici libertatem, quod ex S. Auguſtino & S. Thoma delectationem victricem immittat*: quod vir eximius evincit ex Auguſtino in cap. 5. ad Galat. lib. 2. de peccat. meritis cap. 17. ſerm. 26. de verbis Domini, tract. 26. in Joannem, in Pſal. 84. & 118. de Gratia Chriſti cap. 13. ex Doct. Angelico in 2. diſt. 24. q. 2. art. 1. in 1. 2. q. 32. art. 1. q. 33. art. 3. & 2. 2. q. 53. art. 6. quorum perpetua doctrina eſt, animum voluptate trahi, delectatione voluntatem moveri ad faciendum quodcunque opus, in intelligibilibus quod eſt apprehenſum non movere voluntatem, niſi apprehendatur ſub ratione boni, naturam humani cordis eſſe cognatam actioni dilectionis, aliaque id genus plura, etiam ratione, & argumentationibus invictiſſimis comprobata, quæ poſſunt eo loci perlegi; quum ego ſatis ſuperque de his in præcedentibus pertractaverim. Quod

S. Th. ſui interpres diſput. 2. de libert. q. 6. art. 6.

ergo animus nunquam amplectetur quod eum non delectat, a nullo hominum, qui Auguſtinum ac Thomam lectitaverit, immo qui philoſophicis inſtitutionibus mediocriter ſit imbutus, nec ignoret pervulgatum, tritiſſimumque proloquium, *Trahit ſua quemque voluptas*, reprehendi poteſt, & inter Janſenii errores amandari.

II: Animadvertit Anonymus repeti a Janſenio præviæ delectationis neceſſitatem, *non præciſe ex natura voluntatis, ſed ex ipſius infirmitate*, productis Janſenii verbis ex lib. IV. de Gratia Chriſti Salvat. cap. 7.

Janſ. Red. pag. 16.

Adhuc ludit operam adverſarius, Janſeniana principia ab Orthodoxorum ſententiis diſcernere neſcius. Nam quod in ſtatu innocentiæ non eſſet lacertoſa cupiditas ad malum inclinans, indubitatum eſt; quum definitum ſit in Concilio Tridentino ſeſs. V. de Peccato Originali concupiſcentiam eſſe *ex peccato*. Quod vero in ſtatu innocentiæ non eſſet *inſpiratio ſanctæ dilectionis* per gratiam actualem, docent ii Theologi, qui ajunt gratiam primi hominis in hoc a gratia Salvatoris diſtingui, quod Adamo & Angelis ad perſeverandum collata fuerit gratia, quæ non complectebatur *motionem voluntatis*, & quod in eodem ſtatu Adam *cum ſola habituali gratia & adjutorio cognitionis* potuerit perſeverare: quam ſententiam defendit Stephanus Dechamps de H. Janſen. lib. 3. diſp. 3. cap. 16. & ſequentibus, contendens in eadem ſtetiſſe Gregorium noſtrum Ariminenſem in 2. diſt. 29. q. 1. art. 1. *quem* (inquit pag. 556. Dechamps) *non vitæ tantum inſtituto, ſed etiam doctrina Auguſtinianum fuiſſe norunt omnes, qui vel ſtrictim ejus libros attigerunt*. Eo loci Dechamps ad Janſeniana potius decreta refert, quod gratia *ſanitatis* comprehenderet illam voluntatis motionem, quæ ab Auguſtino *delectatio cæleſtis* appellatur, Janſenium antilogiæ, & minime ſibi conſtantis opinionis redarguens. Adhæret eidem ſententiæ Honoratus Tournely, cujus in Tract. de Gratia q. 2. art. 1. pag. 25. hæc ſunt verba: *Neceſſitatem adjutorii Quo, ſeu gratiæ efficacis in præſenti ſtatu repetit S. Aug. ex noxia concupiſcentia, ex corruptione & infirmitate naturæ per peccatum vitiatæ, ex prævia, & indeliberata, qua indiget ut ad bonum certo inclinetur, motione, dele-*

Trid. ſeſſ. V. can. 5.

ctatio-

ctatione ac ſuavitate gratiæ victricis. Atqui ejuſmodi cauſæ & rationes locum non habuere in ſtatu naturæ innocentis & integræ. Quapropter gratiam ſanitatis nuſquam S. Aug. appellat nomine delectationis, voluptatis, prævia ſuavitatis, aut motionis & excitationis victricis, quemadmodum gratiam medicinalem ſæpius appellat. Si ergo creatura innocens juxta Orthodoxos quoſdam Theologos a Deo cum bona voluntate & amore caſto producta non opus habebat ad perſeverandum in accepta juſtitia, *motione voluntatis, & inſpiratione ſanctæ delectationis* in ordine ad actus conſequentes: nequit in hoc ſita eſſe Janſeniana hæreſis, quod ex infirmitate, & ex concupiſcentia repetat neceſſitatem præviæ delectationis.

III. Pergit Anonymus adnotare, quod Janſenius *duplicem delectationem diſtinguat, terrenam quæ ad malum trahit, & cæleſtem quæ ad bonum movet*, & quam lib. 4. de Grat. cap. 1. & 8. appellat *gratiam medicinalem Salvatoris*.

Verum utinam nil aliud Janſenius dogmatizaſſet! Quis enim inficias ibit, aliud eſſe cupiditatem allicientem ad malum, & aliud ſanctam delectationem trahentem ad bonum, & hanc gratiæ deputandam eſſe? Vide Auguſtinum de ſp. & lit. cap. 29. num. 51. & cap. 36. num. 64. lib. 1. contra duas epiſt. Pelagianorum cap. 10. num. 22. aliiſque in locis a me productis libro 15. cap. 8. Addamus unum, vel alterum. *Caritatem*, inquit S. P. in 3. de doctrina Chriſtiana cap. 10. 16. *Caritatem voco motum animi ad fruendum Deo propter ipſum, & ſe, & proximo propter Deum: cupiditatem autem motum animi ad fruendum ſe, & proximo, & quolibet corpore non propter Deum*. Et de Trinitate lib. 9. cap. 7. in fine, *Nemo enim volens aliquid facit, quod non in corde ſuo prius dixerit: quod verbum amore concipitur, ſive creaturæ, ſive Creatoris, ideſt, aut naturæ mutabilis; aut incommutabilis veritatis: ergo aut cupiditate, aut caritate*. Igitur ad agendum trahimur amore ſive cupiditatis, ſive caritatis; ſive prava, ſive ſancta delectatione, ſenſu expoſito, ne iterum *Bajaniſmum* objicias, in diſſertatione priori. Quod autem ſuavitas, & delectatio cæleſtis ſit Dei gratia, nonne ſatis conſtat ex lib. 4. contra duas Epiſtolas Pelagianorum num. 11. ubi Auguſtinus gratiam definit *inſpirationem dilectionis*, & ubi

To. x. pag. 474. ubi doctiſſimi Benedictini Editores appoſuerunt in margine, *Gratia inſpiratio dilectionis*? Nonne evidens eſt ex illis Auguſtini verbis in 2. de peccat. meritis & remiſs. cap. 19. Eodem tom. 10. pag. 57. num. 33. *Cum autem ab illo illius adjutorium deprecamur ad faciendam perficiendamque juſtitiam, quid aliud deprecamur, quam ut aperiat quod latebat, & ſuave faciat quod non delectabat? quia & hoc ab illo eſſe deprecandum ejus gratia didicimus, dum antea lateret, ejus gratia dilèximus, dum antea non delectaret, ut qui gloriatur, non in ſe, ſed in Domino glorietur?*

IV. At enim, inquit Anonymus, Janſenius *utramque* Janſ. Red. pag. 57. *delectationem adſtruit*, quæ antevertit voluntatis conſenſum, ideoque gratiam conſtituit *in delectatione indeliberata, calitus in voluntatem immiſſa*, uti ſeſe explicat de Gratia Chr. Salvat. cap. 11.

Bene, ſapienterque; at nil hactenus ad hæreſim Janſenianam. Quod enim gratia præveniens ſit actus inſpiratus intellectus & voluntatis, ſive illuſtratio mentis, & voluntatis affectio omnem deliberationem præveniens, eſt ſententia inter Theologos fere communis. Vide auctores id aſſerentes, horumque ſententiæ monimenta apud Fridericum Gavardi tom. 4. pag. 301. Nuperrimus Auctor, qui *Summam Auguſtinianam* * Romæ edidit, idem demonſtrat q. 1. art. 3. ex quo Auguſtinus prævenientem gratiam appellaverit *certam ſcientiam, & victricem delectationem*, & quidem *indeliberatam*, ut docet art. 4. pag. 7. de quo auctore dictum ſupra. Parum ab hac ſententia diſcrepare mihi videntur Thomiſtæ, qui gratiam ſtatuunt in Dei motione actus indeliberatos præveniente, ſiquidem motionem Dei nemo unus denegat; quamquam Ferrarienſis 4. contra Gentil. cap. 145. Sotus de natura & Gratia cap. 26. Medina 1. 2. q. 110. Gonzales 1. p. diſp. 48. ſect. 3. & quidam alii Thomiſtarum ſententiam priori loco poſitam approbent. Utut ſit, nequit inter ſcita Janſeniana locari quod gratia præveniens in delectatione *indeliberata* ſita ſit: quamquam hæc gratiæ definitio non ſit adæquata, quum delectationem præcedat illuſtratio mentis, quæ eſt gratiæ effectus prior; unde Tournelius, cujus verba produxi num. 2. fatetur repeti

* Scilicet, Alticotius Jeſuita.

ab

ab Auguſtino in hoc ſtatu neceſſitatem gratiæ efficacis, ex quo natura per peccatum vitiata indigeat *prævia & indeliberata delectatione gratiæ victricis*. Quomodo vero delectatio ſit *indeliberata*, quatenus inſpiratur a Deo, ſed ad actum liberum præcedat *deliberatio* voluntatis, ſatis, ut arbitror, explicavi ſ. 7. Janſenius itaque non erravit conſtituendo gratiam in actu *indeliberato*; ſed erravit negando *deliberationem* voluntatis, ac liberam ejus poteſtatem, contendens voluntatem a Deo inſpiratam *neceſſitate* ad agendum impelli.

V. Quod numero v. & ſequentibus ait Anonymus, *delectationes indeliberatas* in Janſeniano ſyſtemate eſſe *invincibiles, ita ut neceſſe ſit debiliorem ſemper cedere illi, quæ actu prædominatur*; id proprie Janſenianæ hæreſis principium & caput eſt. Gratulamur itaque, quod interdum ex invito pectore erumpat veritas. Verum abſolvat nos a Janſenianæ hæreſeos calumnia; ſiquidem & nos principium illud execramur, atque proſcribimus, non tantum in hiſce vindiciis, & in præcedenti ſ. 3. verum etiam in locis illis compluribus, in quibus pro libertate *indifferentiæ* ſub quacunque delectatione victrici pugnavimus. Et ne repetamus ſingula; annon tom. 3. pag. 316. hæreticum Janſenii ſenſum eſſe tradidimus, quod in illius ſyſtemate impoſſibile eſt, *ut vigente ſancta delectatione illicitum prævaleat deſiderium & conſideratio peccati, & e contra ſub vividiori concupiſcentia neceſſario liberum arbitrium ſuccumbat*? Vide nos nequaquam fraude, ac dolo hæreticum Janſenii ſenſum involvere, ut ſæpenumero conviciator conqueritur. Veriſſimum eſt Janſenianam hæreſim in ſtatuendo delectationes *invincibiles* potiſſimum ſitam eſſe, ſive ut ſcribit Stephanus Dechamps lib. 2. diſp. 3. cap. 5. pag. 231. *Janſenius ſecutus eſt opinionem a Concilio Tridentino damnatam & execratam, quia pugnat nullam gratiæ efficaciam, nullam neceſſitatem actibus liberis formidandam eſſe, ſed ſolam vim, coactionem, & neceſſitatem violentiæ*, lib. 8. de Grat. Chriſti cap. 19. *Quia docet genuinam gratiæ cum libero arbitrio conſenſionem in eo poſitam eſſe, ut voluntas ſub gratia non mere paſſive ſe habeat, ſed ſponte agat, & ſine coactione*, ibidem cap. 17. *Quia ſtatuit ad*

Janſ. Red. pag. 18.

ad naturam & eſſentiam liberi conſenſus non pertinere poteſtatem diſſentiendi, & abjiciendi inſpirationem ſi velit, eodem cap. 17. *Quia ſtatuit victricem gratiam operandi neceſſitatem inferre, & gratiam quantumlibet efficacem, etiam talem, qualis in cælo cum ſumma delectatione dabitur, non tollere libertatem, adeoque pugnat, in Chriſto, qui ſummæ gratiæ torrente viſionem Dei claram comitante ad unum determinatus fuit, tantam neceſſitatem libertati ad meritum neceſſariæ non nocuiſſe*, lib. 8. de Gratia Chr. cap. 3. *Quia* demum *licet videatur admittere ad ſenſum Thomiſtarum* diſtinctionem *ſenſus compoſiti & diviſi*, atque ſub quacunque delectatione victrici *poteſtatem diſſentiendi*; quia tamen in ſenſu Janſenii hæc poteſtas diſſentiendi invenitur, ubicunque eſt voluntas immunis *a coactione*, nullibi his verbotenus Catholicis declarationibus adſtruit veram libertatem *indifferentiæ*. Ex quibus obiter inferas, quum nos pro libertate iſta adverſus Janſenianos totis viribus certaverimus, Volumine 1. de Theologicis diſciplinis pag. 378. Vol. 2. pag. 307. & 506. Vol. 3. pag. 132. 151. 156. 197. 265. uſque ad 282. 316. 343. Volum. 4. pag. 188. Volum. 5. pag. 176. aliiſque in locis, ſyſtema noſtrum diſtare toto cælo ab errore Janſeniano, fluente *ex duabus delectationibus invincibilibus*.

Jan. Red: pag. pag. 19. VI. Poſſent prætermitti cetera, quæ Anonymus ait de duabus delectationibus, ſiquidem hoc unum ab eo contendimus, ut demonſtret eaſdem delectationes ita a nobis admitti, ut ideo liberum fateamur arbitrium, quia cum trahimur delectatione, volumus, nec operamur inviti, libertate indifferentiæ ſublata: ſed nihilominus attingamus & reliqua. Itaque num. 6. ait, *juxta Janſenium in conflictu duarum delectationum ab illa, quæ prævalet, ſemper trahi voluntatis aſſenſum*. At hoc duplici ratione poteſt intelligi: ſi enim dicas in hoc erraſſe Janſenium, quod aſſeruerit voluntatem trahi a ſuperiori, ac prævalente delectatione, quadam *ineluctabili neceſſitate*, & cum interitu libertatis; utique hoc eſt dogma Janſenianum, ut nuper diximus. Si autem dicas eſſe errorem in Janſenio damnatum, quod voluntas ſequatur id, quod magis delectat; allucinaris & falleris: nam eſt doctrina S. Thomæ, atque, ut arbitror, omnium

phi-

philoſophorum, quod voluntas ſequatur judicium practicum intellectus, quo judicio id proponitur amplectendum, quod magis bonum, ſeu *convenientius* apprehenditur. Quare id nequit inter Janſeniana placita connumerari.

VII. Ejuſdem generis eſt, quod Anonymus animadvertit ſeq. num. ſcilicet, in Janſeniano ſyſtemate, *ſi duæ delectationes oppoſitæ, atque ejuſdem ponderis contranitantur, voluntatem hærere ſuſpenſam*. Id enim errorem comprehendit, ſi hoc ita accipias, ut illarum oppoſitarum delectationum conflictus *ſopiri nequeat*, niſi altera delectatio prævaleat, ac prævalente voluntas *neceſſitate* trahatur; ut revera docet Janſenius lib. IV. de Grat. cap. 10. citato ab Anonymo, ubi ait in hoc infirmitatis ſtatu periiſſe libertatis indifferentiam, & *immani delectationum pondere voluntatem, ita delectabiliter captivam detineri, ut neque libeat, neque velit, neque poſſit, neque ſciat ſurgere*. Immo non veretur voluntatem appellare non ſolum *ægrotam*, ſed etiam *mortuam*. Vide Janſ. pag. 433. Ceterum ſi quis dixerit voluntatem non moveri, niſi una delectatio alteram vincat, ſalva ipſius voluntatis libera poteſtate, verum dicet; neque ob id tantum merebitur tanquam Janſenianus traduci. Idem namque docet, nec docet tantum, verum etiam demonſtrat Antonius Maſſoulié citato art. *6*. pag. 349. ubi ait: *Certum eſt, & a Sancto Auguſtino in caput 5. Epiſt. ad Galatas veriſſime dictum*, Quod amplius nos delectat, ſecundum illud operemur neceſſe eſt. *Quod hoc accomodatiſſimo exemplo explicat. Si occurrat alicujus pulchritudinis ſpecies, quæ incautam voluntatem ad voluptatem pelliciat; ſi tamen plus delectat illa intima & ſincera forma caſtitatis, hæc delectatio alteram delectationem vincet, alteriuſque vires ſubtrahet alter amor. Unde tanquam certiſſimam in Philoſophia Morali & Ethica Chriſtiana regulam ſtatuit idem Auguſtinus, peccati cauſam duplicem eſſe*, ſive quia *bonum* latet, ſive quia non delectat, *lib. 2. de peccator meritis cap. 17.* Tanto quippe vehementius volumus, quanto certius quàm bonum ſit novimus, eoque delectamur ardentius. Ignorantia igitur & infirmitas vitia ſunt, quæ impediunt voluntatem ne moveatur ad faciendum. *Hæc veriſſime a ſancto Viro dicta, quibus om-*

nino conſentanea ſunt quæ toties docuit D. Thomas, bonum, quo voluntas movetur, eſſe bonum cognitum & conveniens: cognitum quidem, quia ignoti nulla cupido, neque amari poteſt ſi lateat: conveniens vero, quia alioquin non moveret voluntatem, &c.

Janſ. Red. pag. 20. VIII. In ſequenti adnotatione ſtatuit Anonymus, ita Janſenium ſyſtema ſuum in duplici delectatione locaſſe, ut delectationi, quæ gradibus ſuperior eſt altera, atque ad unum movet ac determinat, *voluntas nullatenus poſſit ſuum denegare conſenſum*, producitque ad hoc demonſtrandum loca quædam Janſenii, quæ & nos Volum. 3. pag. 396. aliiſque in locis ad Janſenianæ hæreſeos pravitatem demonſtrandam protulimus. Sane citato in loco hæc noſtra de Janſenio ſententia eſt: *Docet Janſenius lib.* IV. *de Grat. Chriſti cap.* II. *gratiam eſſe delectationem & ſuavitatem, qua animus in bonum appetendum delectabiliter trahitur; ac pariter delectationem concupiſcentiæ eſſe deſiderium illicitum, quo animus etiam repugnans in peccatum inhiat. Eodem lib. cap. 9. docet utramque delectationem invicem pugnare, earumque conflictum ſopiri non poſſe, niſi alteram altera delectando ſuperaverit, & eo totum animæ pondus vergat, ita ut vigente delectatione carnali impoſſibile ſit, quod virtutis & honeſtatis conſideratio prævaleat, &c.* Hæc eadem Anonymus profert laudato num. 8. Conſentimus ergo cum Orthodoxis omnibus, immo cum ipſomet adverſario in deſignando præcipuo Janſenii dogmate, neque iſtud artificioſa fraude ullibi diſſimulare auſi fuimus. Verum cum ipſo damnato pravoque dogmate aut noſtra, aut noſtratium aſſerta immerito accuſator confundit.

IX. Ait proximo numero IX. Janſenianæ doctrinæ baſim ac fundamentum eſſe quod Auguſtinus ſcribit in caput 5. Epiſtolæ ad Galatas, *Quod enim amplius nos delectat, ſecundum id operemur neceſſe eſt*. In quo Janſenius prave Auguſtini verba interpretatur. *Auguſtinus enim commentario ſuo in Epiſtolam Pauli ad Galatas de iis agens, in quibus regnat juſtitia, qui libera voluntatis electione ac determinatione virtutem vitiis anteponunt, & quos virtus conſequenter magis delectat, quam vitium, de iis inquam aſſerit Sanctus Doctor, quod dum eis ineſt virtutis amor, talis amor impediat ne tentatio-*

tationi cedant, ac naturæ pravitate vincantur; quia ſcilicet tunc magis delectat virtus, quam vitium, & hæc delectatio cauſa eſt cur non peccato conſentiamus. Hinc infert Auguſtinum loqui de illa delectatione, quæ oritur ex amore virtutis, ex eo quod virtutem vitio libere præponamus, quæ eſt *delectatio deliberata*, & quæ ex libera voluntatis determinatione procedit; Novatorem vero contendere per id *quod amplius nos delectat* intellexiſſe Auguſtinum delectationem præviam, indeliberatam, & invincibilem, qua ad aliquid volendum neceſſario impellamur. Hæc Anonymus.

Aliquantulum in his immoremur, neceſſum eſt. Ac primum aperte eſt demonſtrandum, nos ab hac interpretatione Janſenii penitus receſſiſſe: quod conſtat ex noſtra Auguſtiniani loci expoſitione lib. XIV. cap. II. ſive tomo 3. pag. 201. *Auguſtinus docet nos neceſſario ſequi quod magis delectat, ſumpta neceſſitate pro infallibili conſecutione actus, non pro negatione poſſibilitatis ad actum oppoſitum: quo ſenſu neceſſe eſt ut ſedeamus quandiu efficaciter ſedere volumus, ſalva ſemper poteſtate non volendi quod volumus.* Et lib. XVII. cap. I. ſive pag. 317. hæc ſcripſimus: *Sententiâ noſtrâ nec ſemper gratiæ delectationem inſpiranti aſſentimur, neque neceſſe eſt ut ſequamur quod magis delectat.* Non potuit ergo a nobis expreſſius refelli Janſenianum dogma, in eo ſitum, quod ex prævia delectatione ſuperiori ad aliquid volendum *neceſſitate antecedenti, & abſque poteſtate reluctandi* impellamur. Certiſſimum deinde eſt, nonnullos Theologos Orthodoxos uti ad explicandam efficacitatem gratiæ, quæ prævenit omnem actum deliberatum, atque determinationem voluntatis, præcitato Auguſtini teſtimonio, ut conſtat ex Antonino Maſſouliè, de quo præcedenti num. 7. Nec proinde tamen vir præſtantiſſimus aſſentitur Janſenio; ſiquidem poſita gratia per ſe efficaci, ſive ea ſit delectatio victrix, ſeu Dei motio hanc delectationem inſpirans, ſeu phyſica qualitas, neceſſum eſt ut conſequatur opus, non illa neceſſitate, quæ tollit poteſtatem ad oppoſitum, & quam Scholæ appellant *antecedentem*, ſed neceſſitate illa, quam *conſequentem* dicunt, & quæ infert infallibilem conſecutionem effectus, ſalva liberi arbitrii poteſtate ad oppoſitum, ut nu-

Digitized by Google

perrime egomet explicavi, & luculenter ipſe Antoninus *De libertate creata* quæſt. 7. art. 2. & 4. Tandem animadvertendum eſt, præcedere quidem operi deliberationem voluntatis, ſeu voluntatem, ac delectationem deliberatam, quam Orthodoxi omnes fatentur adverſus Janſenianos: at hinc non ſequitur gratiam prævenientem hujuſmodi deliberationem non eſſe inſpirationem ſanctæ delectationis; neque enim voluntas libere aliquid amplectitur, niſi Deus inſpiratione gratiæ *aperiat quod latebat, & ſuave faciat quod non delectabat*, ut ait Auguſtinus de Peccat. meritis cap. 19. Sed repete quæ ſcripſimus libro XIV. cap. 8. prop. 2. ac ſupra §. 7. ac lege ipſum Maſſouliè tom. 1. pag. 349. & ſequentibus.

Janſ. Rediv. pag. 22. X. Hinc ſequitur ad nos nullatenus pertinere quæ addit Anonymus pag. 22. ut evincat Auguſtinum non loqui *de illa delectatione prava indeliberata & invincibili, qua ad aliquid volendum neceſſario impellamur*. Etenim & nos hujuſmodi delectationem neceſſitate impellentem rejicimus. Neque ad nos ſpectant quæ affert num. x. ad oſtendendum loqui Auguſtinum in Epiſtolam ad Galatas cap. 5. *de amore deliberato caſtitatis*; ſiquidem amorem deliberatum agnoſcimus, ſed aſſerimus huic præcedere motionem & inſpirationem ſuavitatis, quæ delectare faciat quod antea non delectabat, uti explicavimus §. 7. luculenter, & in 2. de peccat. meritis num. 33. tradidit Auguſtinus. Hæc autem ſuavitatis inſpiratio, quum fiat in nobis ſine nobis libere volentibus, indeliberata dicenda eſt, ſed deliberationis & voluntatis liberæ cauſa præveniens & effectrix. Auguſtinum autem non loqui de indeliberata amoris inſpiratione hoc modo a nobis expoſita, quomodo adverſarius evincit? Primum, quia hoc exemplum Auguſtinus adducit: *Occurrit forma ſpecioſa fœmina, & movet ad delectationem fornicationis; ſi plus delectat pulchritudo illa intima, & ſincera ſpecies caſtitatis, per* *Auguſt. in cap. 5. ad Galat. num. 49.* *gratiam qua eſt in fide Chriſti, ſecundum hanc vivimus, & ſecundum hanc operamur*. „ Perſpicuum eſt (inquit Anonymus) hic agere Auguſtinum de amore deliberato caſtitatis, ſecundum quem actiones noſtras dirigimus & ordinamus. „ Verum longe melius Antoninus Maſſouliè, de quo

ſupra

ſupra n.7., ait eodem exemplo explicari ab Auguſtino quomodo voluntas delectatione trahatur, ratione ſcilicet, quæ efficacitati gratiæ poteſt aptari. Detur enim Auguſtinum loqui de amore caſtitatis deliberato, quod ex hoc teſtimonio non conſtat: nonne ad amorem illum deliberatum neceſſe eſt, ut *pulchritudo intima*, *& ſincera ſpecies caſtitatis* voluntatem alliciat, ut ſecundum gratiam deliberate operemur, & cum delectatione deliberata faciamus quod Deo placere cognoſcimus, quemadmodum forma ſpecioſæ fœminæ allicit excitatque illicitam delectionem, quæ, niſi plus delectet pulchritudo illa intima, trahit ad inceſtuoſam fornicationem? Hoc itaque in loco Auguſtinus delectationem indeliberatam minime excludit. Immo, ſi attente legas, percipies ſanctum Patrem eo loci ante deliberatas actiones agnoſcere *motus voluptatis & cupiditatis ſine nutu conſenſionis*: qui utique *indeliberati* ſunt, ac ſi ad immunditiam titillent, ſunt motus inſeminatæ vitio Adæ concupiſcentiæ; ſi ad caſtitatem alliciant, ſunt gratiæ Salvatoris effectus, non tamen cum demerito, ſive cum merito, niſi accedat deliberatus voluntatis aſſenſus. Futilis eſt ergo prima Anonymi argumentatio. Nec eſt melioris notæ ſecunda. Inquit „ Auguſtinum lib. 22. contra Fauſtum aſſerere Angelum & Adamum peccaſſe, *quia illos aliquid illicitum delectavit*, nec tamen in Angelis & Adamo præceſſiſſe indeliberatam delectationem, quam Janſenius contendit ortam eſſe ex infirmitate per peccatum contracta „. Profitemur rurſus nullâ nos de Janſenio, cujus dogmata jure Eccleſia proſcripſit, angi curâ: at oriri motus indeliberatos pravæ delectationis ex concupiſcentia in nobis ad agonem permanente certiſſimum eſt, & gratiam inſpirantem bonam voluntatem neceſſariam eſſe in hoc infirmitatis ſtatu ob vulnus naturæ aſſerunt Theologi præſtantiſſimi, ut diximus num. 2. Perperam ergo hæc ab Anonymo repetuntur. Peccatum quoque patrari delectatione deliberata, ultro concedimus: at huic non præcedere indeliberatam animi motionem in hoc ſtatu, in quo caro concupiſcit adverſus ſpiritum, quomodo, obſecro, infertur ex peccato primi parentis & Angelorum? Hi præterea ab initio non habebant

utique

utique præviam delectationem ingenitam, aut præcedenti peccato inſeminatam; ſed habere poterant, atque habuerunt reipſa præviam delectationem, ſibi rei illicitæ contemplatione immiſſam: neque enim deliberate appetiiſſent, quod concupiſcibile & voluptuoſum antea non judicaſſent. Itaque Auguſtinus adverſus Fauſtum hoc unum docet, hominem & Angelum non ita conditos, ut nihil eos poſſet illicitum delectare, ſed in eo genere creatos, *ut ineſſet eis poſſibilitas frænandi delectationem ab illicito, quam non frænando peccaverunt*. Ex hac poſſibilitate frænandi delectationem demonſtrat bonam eſſe naturam humanam & Angelicam, & laudabilem eſſe Deum Conditorem utriuſque naturæ. Hic Auguſtini ſcopus eſt, hæc adverſus Manichæos ratiocinatio, ad delectationem, quam gratia inſpirat, omnino impertinens. Probat denique Anonymus Auguſtinum non agere *de delectatione indeliberata* argumento *ad hominem*, ut inquiunt, contra Janſenium; quoniam delectatio indeliberata, quam admittit Janſenius, „ non eſt effectus gratiæ, ſed juxta illum eſt ipſamet gratia: Auguſtinus autem agit de delectatione caſtitatis *per gratiam*, ideſt, quæ gratiæ effectus eſt. „ Invictum ſupra quam dici poſſit argumentum! Hoc argumento premuntur (ſi premuntur tamen) & ii, qui gratiam conſtituunt in actibus indeliberatis; nam & hi actus ſunt *per gratiam*, non per ſolius naturæ virtutem. At enervat Auguſtinus puerilem illam luſionem, definiens gratiam, *Gratia eſt inſpiratio ſanctæ dilectionis*: inſpiratio gratia eſt, ſancta dilectio effectus eſt. Vide definitionem a nobis traditam tom. 3. pag. 140. ad iſtiuſmodi ſcrupulos eradicandos aptiſſimam.

Janſ. Rediv. pag. 25. XI. Sequitur Anonymus Janſenium refellere, eo quod præcitatum Auguſtini locum millies obtrudens totum ſyſtema ſuum eo nitatur exponere, adeo ut juxta Janſenium *neceſſe ſit, ut e duabus delectationibus indeliberatis, gratia nimirum & cupiditate, voluntas ſemper illi obſequatur, quæ actu alteram gradibus ſuperat, neque gratiæ, neque cupiditati reſiſtere unquam valeat, cum una aut altera ardentior ac ſuperior eſt*. Nunc bene Anonymus hæreſim Janſenianam delineat: nec aliud optamus, niſi ut oculos adaperiat, videatque

num

num ita nos locum illum Auguſtini interpretati ſimus. Extant verba ab adverſario legenda paullo ſupra num. 9.

XII. Adducit præterea Anonymus argumentum, quod vocat *peremptorium*: „ Omnes enim, etiam Janſeniani, fatentur Commentarium in Epiſtolam ad Galatas editum ab Auguſtino antequam ad Epiſcopatum eveheretur, & quum Semipelagianorum detineretur errore, de qua re, ut omne dubium tollatur, conſuli poſſunt Tillemontius, Dupinius, & nova Patrum Benedictinorum editio. Janſenius ergo Sancti Doctoris textui adulterinum ſenſum, ſuoque errori faventem, quem ipſi tribuit, tribuere non poteſt, quoniam *textus Auguſtini in ſenſu Janſenii intellectus directe impugnat non ſolam hæreſim Pelagianam, ſed etiam Semipelagianam quoad initium fidei*.

His, rejecto duarum delectationum ſyſtemate, ut a Janſenio ſtatuuntur invincibiles, & neceſſitatem ineluctabilem inferentes, reſpondeo eſſe revera Auguſtinianam *expoſitionem* Paulinæ ad Galatas Epiſtolæ conſcriptam, antequam ſanctus Pater penitus a Semipelagianis declinaſſet: ad quod dignoſcendum non opus eſt Tillemontium, Dupinium, & Maurinos Patres perlegere, quos Anonymus, ut aliquantulum oſtentet eruditionis, indiligenter lociſque prætermiſſis commendat; quum evidens ſit ex lib. 1. Retract. cap. 23. & 24. eamdem expoſitionem perfectam fuiſſe ab Auguſtino adhuc presbytero. Verum illic S. Pater loquitur de *ſancta delectatione caſtitatis*, quam & Semipelagiani gratiæ adſcribebant, nativæ arbitrii facultati tribuentes ſolum ſanctæ credulitatis affectum, quem & a caſtitate, & ab omni opere ſecernebant, ut gratiam ſimul admitterent, ac ſalutis initium a naturali voluntatis facultate repeterent. Quod S. Hilarius aperte ſcribit in Epiſtola ad Auguſtinum his verbis: *Ceterum ad nullum opus vel incipiendum, nedum perficiendum, quemquam ſibi ſufficere poſſe conſentiunt*; & Auguſtinus ipſe lib. de Dono Perſev. cap. 1. num. 2. *Pervenerunt etiam, ut præveniri voluntates hominum Dei gratia fateantur, atque ad nullum opus bonum vel incipiendum, vel perficiendum ſibi quemquam ſufficere poſſe conſentiant*. Nil ergo adverſus duarum delectationum ſyſtema efficit, quod Auguſtinia-

Pag. 26.

Tom. 2. Op. Aug. pag. 783. & 791.

ſtinianum illud proloquium depromptum ſit ex libro edito ab Auguſtino adhuc inter Semipelagianos verſante. In hoc tamen culpandus Janſenius, quod libertati indifferentiæ indicto bello, verba Auguſtini interpretatus ſit de illa neceſſitate *antecedenti*, quæ talem libertatem non patitur. At nos ea verba de neceſſitate tantum ſequente, prout hanc ſub divinis præfinitionibus ſalva poteſtate ad oppoſitum exponit univerſa ſchola Thomiſtica, accepimus & explanavimus. Repete quæ numero 9. dicta ſunt. Eadem ratione Auguſtiniana verba expoſuit P. Bellelli, ſcribens lib. 3. de modo Reparationis cap. 6. *Etenim, ut etiam docet in Expoſit. Epiſt. ad Galatas num. 49. Quod amplius nos delectat, ſecundum id operemur neceſſe eſt. Quoniam ſcilicet, facta ſuppoſitione quod virtus, tametſi indifferens, operi ac actioni applicetur, agat tunc, opereturque neceſſe eſt; neceſſitate tamen conſequentiæ & illationis*. Ait vero Theologus præſtantiſſimus, *ut etiam docet in Epiſtolam ad Galatas*, quoniam per gratiam fieri ut velimus, & *tanto ardore diligamus* ut voluntas ſpiritus vincat voluntatem carnis contraria concupiſcentem, ſive ut *vehementius velimus, & delectemur ardentius*, tradidit itidem S. Pater de Corrept. & gratia cap. 11. num. 31. cap. 12. num. 38. de peccator. meritis lib. 2. cap. 17. num. 26. & 27. atque in aliis locis compluribus, de quibus §. 1. & 2. Atque hinc magis apparet infirmitas illius argumenti, quod Anonymus exiſtimat *peremptorium*: quum voluntatem operari ſecundum id, quod vehementius & ardentius delectat, docuerit ſapientiſſimus Auguſtinus non ſolum in Expoſitione Epiſtolæ ad Galatas, verum etiam in poſterioribus contra Pelagianos Operibus. Redarguatur itaque Janſenius verbis Auguſtini abutens ad libertatis exitium, & ad neceſſitatem antecedentem inferendam; ſed præmoneatur ſimul iiſdem verbis ſobrie & caſtigate Theologos illos uti, qui ita victricem delectationem cum Auguſtino propugnant, ut libertatem a neceſſitate immunem adverſus hæreſim Janſenianam defendant.

Bellelli de modo Reparat. tom. 1. pag. 129.

XIII. Evincit præterea Anonymus, Janſenianum ſyſtema aperte Auguſtino adverſari, quod nunquam S. Patri in mentem venerit, *oriri ex delectatione indeliberata invincibili*

Janſ. Rediv. pag. 27.

bili agendi neceſſitatem: imo expreſſe Auguſtinus docuerit, immunem *a neceſſitate* voluntatem poſſe pro nutu prævenienti gratiæ conſentire, vel diſſentire. Duo hanc in rem Auguſtini loca producit. Primus ex lib. de ſp. & lit. cap. 34. ad hunc modum ſe habet: *Agit Deus ut velimus, & ut credamus, ſive extrinſecus per Evangelicas exhortationes, ſive intrinſecus, ubi non habet in poteſtate quid ei veniat in mentem, ſed conſentire, vel diſſentire propriæ voluntatis eſt .... . Conſentire autem vocationi Dei, vel ab ea diſſentire, ſicut dixi, propriæ voluntatis eſt.* Et in libro de Civit. Dei ſupponit idem Doctor, *e duobus hominibus æqualiter animo, & corpore affectis, & eadem tentatione pulſatis unum peccare, alterum in bono perſeverare; atque hujus diſcriminis nullam aliam apparere cauſam reponit, niſi quia unus voluit, alter vero noluit tentationi aſſentire.* Hæc Anonymus citans e veſtigio Auguſtini lib. 12. de Civit. Dei cap. 6. Addit quædam alia ad demonſtrandum adverſari S. Doctori Janſenianum dogma *de ineluctabili neceſſitate.*

Gratulandum mihi eſt adverſario, quod Janſenio eripiat Auguſtini patrocinium, & quod Janſenianum dogma non in delectatione *utcunque* ſitum agnoſcat, ſed *in delectatione invincibili*, ex qua oriatur *neceſſitas ineluctabilis*. Hunc Janſenianæ hæreſeos characterem & ego ſuperius ſtatui §. 3. num. 2. & priuſquam manus huic Operi admoverem tom. 3. de Theolog. Diſciplinis pag. 156. 160. 316. atque alibi paſſim. Itaque fidem noſtram commendet, & quod nos a Janſenianis divellit, non taceat, maxime quod non unum, aut duo, ſed quamplurima Auguſtini loca produximus, ut adverſus Janſenium invicte defenderemus, auctoritate præſertim S. Patris, perſiſtentem cum gratia efficaci *libertatem indifferentiæ*. Nunc ergo quantum a Janſenio diſceſſerimus, evincimus ex iſtis Anonymi prænotatis. Nam ſtatuit Janſenius *invincibilem delectationem*, ex qua oritur *agendi neceſſitas*, hanc ex Auguſtino peſſime inferens, quum S. Doctor adverſus eamdem neceſſitatem propugnaverit liberam ad aſſentiendum, vel diſſentiendum voluntatem. Hæc illius num. 13. ſumma eſt. At nos negamus indeliberatam illam delectationem, ex qua voluntas ad agen-

dum *invincibili neceſſitate* trahatur, ac defendimus ſub concupiſcentiæ, vel gratiæ robuſtiori delectatione liberum *a neceſſitate ineluctabili* arbitrium. Id vero argumentum eſt totius fere libri XVI. Theologicarum diſciplinarum. Igitur Janſenio, judice ipſomet Anonymo, nos e diametro opponimur, & adverſamur. Ceterum quid ſibi volunt interpunctiones illæ priori loco de ſp. & lit. ab Anonymo infixæ? Ibi nempe Auguſtinus commendat prævenientem gratiam, qua *Deus ipſum velle operatur in homine*, atque hinc infert non ex ſolo voluntatis arbitrio pendere quod unus aſſentiatur, alter diſſentiatur Deo vocanti, ſed repetendum hoc eſſe ex ampliori gratiæ virtute, & ex beneplacito Dei in uno vocationem, in altero etiam ſuaſionem voluntatemque operantis. Quare addit paullo infra Auguſtinus: *Si ad illam profunditatem ſcrutandam quiſquam nos coarctet, cur illi ita ſuadeatur, ut perſuadeatur, illi autem non ita; duo ſola occurrunt interim quæ reſpondere mihi placeat*: O altitudo divitiarum! *&*, Nunquid iniquitas apud Deum? „ Interſecanda itaque erant Auguſtini verba a Scriptore, qui ſtatim erat affirmaturus, ex duobus *æque affectis* unum peccare, alterum perſeverare in bono; atque hujus diſcriminis nullam aliam cauſam apparere, *niſi quia unus voluit, alter noluit tentationi aſſentire*. Non ita profecto Auguſtinus, qui docet ei, qui perſeverat, ita bonum ſuaderi, *ut perſuadeatur*, ei autem, qui peccat, *non ita*, ideoque non eſſe æqualiter affectos, ſed diſpari gratia præventos. Hinc agnoſcimus cujus ſententiæ ſit adverſarius, ex eorum nempe genere, qui ajunt ex duobus æqualiter animo & corpore affectis, eademque vocatione pulſatis, unum cadere, alterum ſtare, neque aliam hujus diſcriminis dari cauſam, niſi liberam voluntatem. Nil ergo mirum, ſi nos *Janſeniſmi* damnat homo, qui aperte ſe prodit eorum unus, penes quos nil ſolemnius, quam defenſoribus gratiæ efficacis opponere libertatis interitum, & fatalem neceſſitatem.

Aug. tom. 10. pag. 120.

Dices, opinor, annon idem revera tradidit Auguſtinus lib. 12. de Civit. Dei cap. 6?

Aug. tom. 7. p. 305.

Huc, etiamſi non provocaſſes, jam accedebam. Auguſtini verba hæc ſunt: *Hanc igitur conſenſionem, hanc malam*

lam, quam male ſuadenti adhibuit voluntatem, quæ in eo res fuerit, quærimus. Nam ut hoc quoque impedimentum ab iſta quæſtione tollatur, ſi eadem tentatione ambo tententur, & unus ei cedat, alter conſentiat, alter idem qui fuerat, perſeveret; quid aliud apparet, niſi unum voluiſſe, alterum noluiſſe a caſtitate deficere? Unde niſi propria voluntate, ubi eadem fuerat in utroque corporis & animi affectio? Norunt omnes hæc a Mediſtis urgeri, ut ſuadeant ſub eadem præveniente gratia unum pro nutu voluntatis aſſentiri, non alterum: produxitque Auguſtinianum hunc locum diſp. 12. Concordiæ Ludovicus Molina, quem poſtea Mediſtarum reliqui ſequuti ſunt ad ſyſtema ſuum confirmandum. Rurſus itaque Anonymus Mediſtam ſe prodit; aut potius, quoniam nullibi ſententiam eorum, qui gratiam abſolute victricem defendunt, audet aperto marte refellere, Proteum quemdam, de quo fabulantur in varias ſeſe formas vertere ſolitum, nunc animal, nunc ſtipitem apparuiſſe. Ceterum qualiſcunque ei arrideat opinio, neque enim nos ulli in crimen adſcribimus quod a nobis recedat; argumentationi ex verbis Auguſtini petitæ reſponſum eſt a Thomiſtis, atque a Noſtratibus, agere S. Patrem lib. 12. de Civit. Dei cap. 6. de cauſa *malæ voluntatis*, quam Manichæi malæ adtribuebant ſubſtantiæ, ideoque demonſtrare ſeq. cap. 7. & 8. malæ voluntatis initium repetendum eſſe ex ſolo libero arbitrio, non autem aſſerere non eſſe tribuendam Deo voluntatem bonam, quam cap. 9. oriri docet *ex operante adjutorio Creatoris*. Reſponderunt quoque, nil verius eſſe, quam unum aſſentiri, alium vero diſſentiri gratiæ vocanti, pro nutu atque optione voluntatis ſuæ; ſed in eo tamen, qui aſſentitur, præparari voluntatem a Domino, eique divina miſericordia conferri efficax gratiæ adjutorium, quod alteri occulto Dei judicio negatur, prout S. Pater expreſſe docet in libro de Prædeſt. SS. cap. 6. n. 11. ubi ad objectionem Semipelagianorum, *Multi audiunt verbum veritatis: ſed alii credunt; alii contradicunt; volunt ergo iſti credere, nolunt autem illi*, reſpondet: *Quis hoc ignoret? quis hoc neget? Sed cum aliis præparetur, aliis non præparetur voluntas a Domino, diſcernendum eſt utique, quid veniat de miſericordia ejus, quid de judicio.* Jam ego hæc animadverteram

Molina pag. 57. edit. Antverpiæ.

Aug. tom. 10. pag. 798.

De Th. Diſcipl. tom. 1. pag. 370. Alv. pag. 851. verteram lib. 4. cap. 12. ac ſimilia tradiderat Alvarez diſput. 108. num. 5. Hinc habes Anonymum recte contra Janſenium aſſerere *libertatem indifferentiæ*, perperam autem uti iis Auguſtini verbis, quibus Mediſtæ auxilium efficax, atque in iis, qui aſſentiuntur, voluntatem inſpirans, ac prædeterminans oppugnare nituntur; quum nil ex iiſdem verbis ad hanc rem pertinens inferatur.

Jan. Red. p. 28. XIV. Concludit Anonymus priorem articulum aſſerendo Janſenianum duplicis delectationis indeliberatæ principium in hoc ſitum eſſe, quod *delectatio victrix voluntatis conſenſum certo ac neceſſario obtinet*: quod *vigente delectatione carnali impoſſibile eſt, ut virtutis & honeſtatis conſideratio prævaleat*, ut ait ipſe Janſenius lib. 4. de Gratia Chriſti cap. 9. quod *voluntas nunquam poſſit ſuum denegare conſenſum illi ex duabus delectationibus, quæ actu prædominatur*: quod demum conſtet ex hoc principio duarum delectationum *invincibilium*, tanquam ex radice fluere *alios fere omnes Janſenii errores, ac præſertim quinque ab Innocentio X. damnatas propoſitiones*.

Subſcribimus utroque pollice huic adverſarii prænotationi; at illum enixe oramus, ut pauca ex libris noſtris *Tom. 3. p. 316.* exſcripta legere non dedignetur. *Docet Janſenius* (ita ſcripſimus lib. 17. cap. 1.) *lib. 4. de Grat. Chriſti cap. 11. gratiam eſſe delectationem & ſuavitatem, qua animus in bonum appetendum delectabiliter trahitur; ac pariter delectationem concupiſcentiæ eſſe deſiderium illicitum, quo animus etiam repugnans in peccatum inhiat. Eodem lib. cap. 9. docet utramque delectationem invicem pugnare, earumque conflictum ſopiri non poſſe, niſi alteram altera delectando ſuperaverit, ita, ut vigente delectatione carnali impoſſibile ſit, quod virtutis & honeſtatis conſideratio prævaleat. Addit lib. 7. cap. 5. delectationem eſſe vinculum, quo liberum arbitrium in juſtitia, vel peccato ita firmiter ligatur, & retinetur, ut quandiu iſto conſtringitur, actus oppoſitus ſit extra ejus poteſtatem, ita videlicet ut arbitrium non liberatum eum velle non poſſit. Contendit lib. 4. cap. 7. naturali ordine ex delectatione dilectionem, ex dilectione operationem conſequi: & lib. 2. cap. 25. gratiam & opus bonum ita reciprocari, ut quemadmodum ex gratia data mox effectum operis conſequu-*

Digitized by Google

conſequuturum eſſe infertur, ita vice verſa ex defectu operis inferatur gratiam non eſſe datam. Demum lib. 3. cap. 21. ſcribit omnibus illis, pro quibus Chriſtus ſanguinem fudit, etiam ſufficiens auxilium donari, quo non ſolum poſſint, ſed etiam reipſa velint, & faciant id, quod ab eis volendum, & faciendum eſſe decreverit. Hæc omnia verbis ipſis Janſenii a nobis narrata ſunt. Equidem oportet, ut his perlectis, velit, nolit, fateatur Anonymus notum nobis Janſenianum duplicis delectationis principium; in ſcriptis noſtris expreſſius & abſque permixtione impertinentium rerum delineatum; ipſis Janſenii verbis deſcriptum, agnitumque tanquam oppoſitum libertati, atque damnatarum propoſitionum turbulentiſſimum fontem. At legat ulterius, cernatque Janſenianum illud principium a nobis penitus refutari. Nullis enim verbis interjectis ita proſequimur: *Videt, ut arbitror, qui legerit ſuperiores diſſertationes noſtras cum hæreticum ſenſum propoſitionum Janſenii, tum maximum Auguſtinenſium a Janſenianis diſcrimen. Ait Janſenius impoſſibile eſſe, ut vigente ſancta delectatione illicitum prævaleat deſiderium, & conſideratio peccati, & e contra ſub vividiori concupiſcentia neceſſario liberum arbitrium ſuccumbere: Juſtis ergo conantibus & volentibus, dum deeſt victrix delectatio & gratia efficax, impoſſibile eſt divina obſervare præcepta. Nos contra contendimus, nullam delectationem injicere vinculum libertati, niſi ſummi boni per lumen gloriæ manifeſtati, aut boni, ut inquiunt, in communi, extra quod divagari nequit voluntatis inſtinctus; propterea quod hæc duo tantum tollunt indifferentiam judicii: ideoque ſicut quacunque gratia præventus poteſt iniquus reluctari, ita quacunque premente cupiditate poteſt juſtus perſeverare. Ita propoſitionem primam Janſenii rejicimus, damnamus, refellimus, reprobamus. Quod de reliquis eadem ratione dicendum eſt. Nam ſententiâ noſtrâ nec ſemper gratiæ dilectionem inſpiranti aſſentimur, neque neceſſe eſt ut ſequamur quod magis delectat; neque poteſtas reluctandi gratiæ, quæ datur per ſubminiſtrationem Spiritus Sancti, Semipelagianiſmi eſt indicium; neque ſolis prædeſtinatis gratia operationis intuitu meritorum Chriſti confertur.* Habes ergo Janſenianæ hæreſeos principium perſpicue a nobis expoſitum: habes ſyſtema delectationum invincibilium

lium & neceſſitatem ineluctabilem inferentium a nobis aperte rejectum: habes fluentes ex eodem ſyſtemate propoſitiones a nobis evidenter proſcriptas: habes denique Anonymi calumniam ex ſui ipſius prænotationibus omnino ſublatam.

§. IX.

In prænotationes Anonymi ad primam Janſenii propoſitionem.

Janſ. Red. art. 2. pag. 30.

I. TAmetſi apparet ex dictis maxima Auguſtinenſium a Janſenianis diſcrepantia, ipſius adverſarii prænotationibus comprobata; magis tamen elucebit ex iis, quæ art. 2. Anonymus præmittit de prima *Janſenii propoſitione*. Ubi itaque rurſus ait oriri eamdem propoſitionem ex ſyſtemate *duarum delectationum invincibilium*, quod & nos paullo ſupra affirmavimus, quia revera juſti ſub *victrice delectatione carnali*, prout a Janſenio traditur, ad tranſgrediendum præcepta *neceſſitate* trahuntur: inquit propoſitionem illam, *Aliqua Dei præcepta hominibus juſtis volentibus & conantibus ſecundum præſentes, quas habent vires, ſunt impoſſibilia, deeſt quoque illis gratia qua poſſibilia fiant*, expreſſam haberi lib. 3. de Gratia Chriſti Salv. cap. 13. Hujus vero propoſitionis ſenſum eruendum eſſe cenſet ex reſponſionibus, quibus Janſenius diluere nititur oppoſitionem illam: *Juſti peccant tranſgrediendo præcepta: ergo habent auxilium ſufficiens, quo præcepta poſſunt implere.*

Priuſquam ulterius progrediamur, primum repetenda ſunt, quæ nos de ea propoſitione ſcripſimus §. 4. ibi enim oſtendimus quantum a Janſenio Auguſtiniani, ac Thomiſtæ diſſiti ſint in ea quæſtione, *Quomodo divina præcepta poſſint impleri?* Deinde noſtrâ, òmniumque Auguſtinenſium ſententiâ primo reponimus, ex Janſeniano ſyſtemate conſequi, juſtis conantibus & volentibus divina præcepta eſſe *impoſſibilia*; quoniam in eo ſyſtemate *impoſſibile eſt, ut vigente ſancta delectatione illicitum prævaleat deſiderium*, & contra *ſub vividiori concupiſcentia neceſſario liberum arbitrium ſuccumbit:*

cumbit: at juxta Auguſtinenſes Theologos, *nulla delectatio injicit vinculum libertati, & ſicuti quacunque gratia præventus poteſt iniquus reluctari, ita quacunque premente cupiditate poteſt juſtus perſeverare*: ita enim ſcripſimus lib. 17. cap. primo. 2. Nos itidem affirmavimus Janſenianam propoſitionem contineri lib. 3. de Grat. cap. 13. unde Janſenii verbis exſcriptis hæc ſubjecimus: *En prima propoſitio verbis expreſſiſſimis in libro Janſenii*. 3. Illud quoque animadvertimus deprehendi Janſenianam hæreſim ex reſponſionibus ad objectionem illam, *Si juſti prævaricentur, peccant; igitur non carent gratia, qua poſſunt vitare peccatum*. Habet ergo Anonymus reprobatum in libris noſtris Janſenianum principium, habet demonſtratam a nobis in Janſenio primam propoſitionem, habet noſtrâ operâ jam perfectum quidquid in præſentia ipſemet agendum aggreditur. *De Th. Diſcipl. tom. 3. p. 317.* *Ibid. pag. 328.* *Jan. Red. p. 32.*

II. Janſenii reſponſionibus allatis, quas nos item produximus tom. 3. pag. 327. animadvertit Anonymus non errare Janſenium, quod præcepta *poſſibilia* eſſe fateatur cum auxilio gratiæ, ſed quod neget eſſe *poſſibilia* iis, in quibus cupiditas gradibus gratiam ſuperat: id vero cum in juſtis aliquando contingat, quotieſcunque ſcilicet victrici delectatione ſunt deſtituti, idcirco ita Janſenius concludit: *Hæc igitur omnia pleniſſime planiſſimeque demonſtrant, nihil eſſe in Sancti Auguſtini doctrina certius ac ſundatius, quam eſſe præcepta quædam, quæ hominibus non tantum infidelibus, excæcatis, obduratis, ſed fidelibus quoque, & juſtis volentibus, conantibus, ſecundum præſentes quas habent vires, ſunt impoſſibilia: deeſſe quoque gratiam, qua fiant poſſibilia*. Addit Anonymus fruſtra Janſenium ſententiam firmare ſuam exemplo Petri, aliorumque multorum, *qui tentantur ultra quam poſſint ſuſtinere*.

Quum non ſit culpandus Janſenius per hoc tantum, quod præcepta dixerit obſervatu *poſſibilia cum gratiæ auxilio*; a cenſura immunes ſunt Auguſtinenſes, qui cum PP. Concilii Carthaginenſis negant *ad Dei mandata complenda ſolam ſibi humanam ſufficere poſſe naturam*. Errorem namque Janſenii propoſitione prima enuntiatum Auguſtinenſes ipſi refellunt: imo egomet illum expoſui, & refutavi præmiſſo eodem *De Th. Diſcipl. tom. 3. p. 404.*

Digitized by Google

Ibid. p. 325. & 333. eodem integro teſtimonio, *Hæc igitur omnia pleniſſime, &c.* Nil itaque novi hactenus ab adverſario didicimus. De exemplo item Petri a Janſenianis adhibito, hæc nos ſcripſiſſe meminimus: *Exemplum Petri inſcite nimis a Janſenio, & Arnaldo adhibetur, ut demonſtrent gratiam aliquando deeſſe juſto, & hunc deſeri a Deo ſubtractione auxilii actualis, antequam Deus ab eo deſeratur: probatur enim lapſu, & exemplo Apoſtoli oppoſitum.* Ergo & ſecunda Anonymi prænotatio nos a nota Janſeniſmi apertiſſime vindicat, ſuſceptamque ab illo cauſam peſſundat.

III. Demonſtrat Anonymus Janſenium lib. 3. de Grat. cap. 5. denegaſſe juſtis *gratiam orationis*, ſiquidem ſuis principiis cohærens exigit ad orandum *delectationem victricem* ſcribens; *Nam etiam ad orandum quammaxime delectatio neceſſaria eſt, &c.* Janſ. Red. p. 33.

Sapientiſſime; at quid Auguſtinenſes? In libris de Th. Diſcip. lib. 18. cap. 8. ſcriptum adinvenies: *Juſtis ſufficientem gratiam adeſſe, & neminem deſeri a Deo, niſi ipſe Deum deſerat, cum omnibus Catholicis profitemur.* Et lib. 17. cap. 3. *Adeſt juſtis ſufficiens gratia ad orandum, cum habent notitiam præcepti & cupiunt illud implere, atque propriam agnoſcentes infirmitatem ex hujus conſideratione ad implorandum Omnipotentis Dei adjutorium moventur.* Requiri autem ad orandum *victricem delectationem* docuit Auguſtinus lib. 2. de peccat. meritis cap. 19. num. 33. Id ergo non Janſenianæ, ſed Auguſtinianæ ſententiæ character eſt. Stat enim ſine delectatione victrici poteſtas orandi, at non conjuncta cum actu; quoniam datur abſque gratia efficaci, ut ſcholaſtica utamur phraſi, potentia *poſſibilitatis*, ſed *non poſitionis*. Interpellamus itaque his verbis Anonymum: Ajunt ne Auguſtinenſes *ſufficientem gratiam* adeſſe juſtis? Ajunt. Negant ne iis, antequam ſuperbia implicati Deum deſerant, *ſufficiens auxilium ad orandum*? Nequaquam. Calumniator eſt ergo, qui Janſeniſtis Auguſtinianos accenſet, & hac quoque tertia prænotatione, ſuoque judicio revincitur ac redarguitur.

De Th. Diſcipl. tom. 3. p. 438. & 333. — Aug. tom. 10. pag. 57.

Jan. Red. p. 57. IV. Proſequitur Anonymus, & num. 4. arguit Janſenium, quod aſſerat juſtis etiam, ac non tantum excæcatis & obdu-

& obduratis, abſque injuſtitia denegari gratiam, & nihilominus illos præcepta damnabiliter tranſgredi, quoniam *culpa peccantium promeruit, ut æquiſſima iſta ſeveritate puniantur*.

Sed jam ex dictis manifeſtum eſt, in Auguſtinenſium ſententia juſtis *auxilium ſufficiens* non ſubtrahi, niſi prius Deum deſerant, ac de viribus ſuis præſumentes óbicem gratiæ ponant. Ceterum ſi loquamur indiſcriminatim de omnibus, nequit impietatis, aut erroris redargui ſententia eorum, qui docent *auxilium ſufficiens* in pœnam præcedentium peccatorum aliquibus denegari; quum eidem ſententiæ adhæreant Orthodoxi quamplurimi, ut oſtendi præced. §. *6*. Quamquam tamen aliqui ſupernæ gratiæ adjutorio actu careant; nequeunt tamen præcepta dici illis *impoſſibilia*, & quia quandiu vivunt, *habere poſſunt gratiam, quæ Dei miſericordia ſingulis præparatur*, ut inquiunt Lemos, Alvarez, Gonet, aliique Thomiſtæ, laudati §. 4. num. 5. & quia carentes auxilio ſufficienti nullam habent *impotentiam, niſi libere volitam*; nam ideo non poſſunt, quia prava voluntate ponunt *potentiæ proximæ impedimentum*, ut ego ſcripſi lib. 18. cap. 8. *De Theol. diſciplinis tom. 3. p. 467.*

V. Præterea obſervat Anonymus, *multipliciter* juxta *Jan. Red. p. 36.* Janſenium lib. 3. de Grat. cap. 15. *hominem dici poſſe aliquid*, at ſemper verbum *poſſe* æquivoca ſignificatione a Janſenio uſurpari. Is enim ait 1. dici hominem poſſe *remotiſſime* per ſolam liberi arbitrii flexibilem facultatem. 2. *Paullo propinquius* per fidem. 3. *Multo plenius* per caritatem, *qua juſtificatur*. 4. *Completiſſime*, quando Sancti Spiritus inſpiratione *ſic voluntas præparatur, ut non tantum poſſit, ſed etiam velit*. His omnibus in juſto, qui delectatione victrici careat, non agnoſcit Janſenius veram præcepta adimplendi potentiam: immo ſine illa delectatione *tam eſt impoſſibile voluntati, ut bene velit & operetur, quam homini cæco ut videat, vel ſurdo ut audiat, vel tibiis fracto ut recte gradiatur, quantumvis eis & lux, & ſpecies, & ſcipiones, & omnia cetera ſanitatis adjumenta ſuppetant*. Ita enim Janſenius loquitur lib. 2. de Grat. Ch. Sal. cap. 1. Quapropter cit. cap. 15. concludit reliquos tres *poſſibilitatis modos* adeo eſſe im-

perfectos, ut niſi adſit poſtremus, qui per actualem gratiam datur, *non magis hic, & nunc & abſolute fieri poſſe præceptum dici poteſt, quam ſi ſine alis volare poſſe diceretur.*

Verum quid contra docent Auguſtinenſes? 1. *Duplicem dari poteſtatem, unam ab actu ſeparatam, aliam cum actu conjunctam; quarum illa dat poſſe, iſta facit ut potentia exeat in actum.* 2. *Potentiam ſeparatam ab actu aliam eſſe proximam, aliam remotam, aliam remotiſſimam: proximam, quæ ad operandum non eget niſi motione, qua determinetur ad actum, ut eſt potentia videndi in oculo ſano & clara luce perfuſo, etiamſi clauſus teneatur, aut averſus; remotam, quæ expedite & immediate exercere actum non poteſt, aliquo remorante impedimento, ut oculus tenui luce illuſtratus, & pes in via præcipiti & lubrica: remotiſſimam, quæ eſt omni adjumento exſpoliata, ut oculus in tenebris, pes cum podraga.* 3. *Potentiam remotiſſimam adinveniri in quolibet peccatore, qui poteſt eſſe ſine peccato, dummodo gratia Chriſti ſanetur: potentiam remotam in eo qui habet voluntatem parvam: potentiam proximam in illo adinveniri, qui magnam habet, & robuſtam voluntatem, cum qua faciente Deo ut faciamus per inſpirationem victricis delectationis, habetur etiam poteſtas quæ conjungitur cum actu.* 4. *Hanc ſolam poteſtatem tradi a Janſenio, qui ſcripſit eſſe extra poteſtatem arbitrii actum oppoſitum, quotieſcunque prævalet carnalis delectatio, & ſub iſta nullam eſſe poteſtatem juſtitiæ, ſed vinculum arbitrii, & neceſſitatem peccandi.* 5. *In ſententia autem noſtra, in eo qui habet voluntatem parvam & invalidam, eſſe potentiam proxime ſufficientem ad orandum, & ſufficientem remote ad obſervantiam præceptorum, quæ poterit proxime implere, dum per orationem obtinuerit magnam & robuſtam voluntatem.* 6. *Cum voluntate illa parva & invalida obſervandi præcepta ſtare horum poſſibilitatem; quoniam contraria voluntas carnalis, quantumvis prævaleat, non obſtringit*
Tom. 3. p. 332. *arbitrium vinculo neceſſitatis*. Hæc omnia habentur in Libris de Theolog. Diſcipl. ad prop. 1. Janſenii: quæ ſi Anonymus vidit, quid diſtent æra lupinis prorſus ignorat.

Jan. Red. p. 38. VI. Ad hæc producit Anonymus verba Janſenii, memorato in loco aſſerentis juxta quoſdam Theologos vere peccare eos, qui adjutorio ſufficientis gratiæ carent: *Non*

enim

enim ideo peccant quia non poſſunt abſtinere a peccato, quamvis revera non poſſint, ſed idcirco peccant quia non volunt, neque vellent, etiamſi poſſent.

Reprobamus nos & hanc Janſenii aſſertionem; de qua lib. 16. cap. 2. hæc litteris conſignavimus: *Refellitur ſcitum Janſenianum primo Scripturis, quæ nobis delineant liberum arbitrium, tanquam poteſtatem extendendi manum ad ignem & aquam, eamque poteſtatem opponunt neceſſitati, explanantque verbis optionem, dominium, ac vim electivam ſignificantibus. Deinde definitionibus Tridentini decernentis eſſe in poteſtate hominis vias ſuas malas facere, & diſſentire ſi velit gratiæ excitanti. Ex Romanis quoque Pontificibus damnantibus tertiam propoſitionem Janſenii, & recenſitos Bajanos articulos conſtituentes peccatum in iis etiam, quæ vitare non poſſumus, & opponentes libertati ſolam coactionem, & vim inferentem violentiam. Rejicitur præterea pleniſſimis Patrum ſuffragiis, & præclariſſimi præſertim Auguſtini nullam ſtatuentis in peccato naturalem neceſſitatem, nullamque in bonis operibus determinationem immutabilis voluntatis. Janſeniani inſuper revincuntur ratione ipſa, quoniam ubi eſt neceſſitas, nec vitium eſt, nec virtus, nec vituperium, neque præconium laudis: & locum ibi non habent præceptiones, hortationes, comminationes.* Hæc aut legenda, aut memoriâ repetenda erant adverſario, qui ait nos afferere in iis quoque patrari peccatum, quæ *neceſſitate* eveniunt, & vitari non poſſunt, ut videbimus ſeq. cap.

Tom. 3. Th. diſcipl. pag. 279.

VII. Perſtringit ulterius Anonymus quod præcitatis in locis ait Janſenius, *impotentiam*, qua laborant qui tranſgrediuntur præcepta, *nullo modo excuſare eum, qui non implet quod præcipitur, poſſet enim implere ſi vellet*: quæ poſtrema verba in ſenſu Janſenii idem ſonant, ac ſi diceretur, *ſi vellet illud implere, quod tamen non poteſt actu velle, illud poſſet tunc implere, & illud revera impleret*. Enim vero juxta Janſenium non datur medicinalis gratia, niſi ſit gradibus ſuperior cupiditate, *quod e noſtra nunquam elabatur memoria*, & ſine hujuſmodi gratia *impoſſibile eſt voluntati*, ut bene velit, ſicut homini cæco eſt *impoſſibile* ut videat, vel ſurdo ut audiat, vel tibiis fracto ut recte gradiatur. Quare

Janſ. Red. pag. 39.

omnes a Janſenio allatæ reſponſiones futiles ſunt, ac penitus evaneſcunt.

Evaneſcunt utique; ſed non evaneſcit, & magis magiſque Janſenianæ adinvenitur oppoſita Auguſtinenſium doctrina: hi enim negant ad meritum, vel demeritum ſufficere *libertatem lubentiæ*, in eo ſitam, quod *homo velit*; & requirunt ut ſimul poſſit *nolle*, negantes haberi rationem peccati in iis, quæ vitari non poſſunt, atque *ex neceſſitate* contingunt: negantes inſuper, *quod e noſtra nunquam elabatur memoria*, delectationem illam gradibus ſuperiorem, *quæ obſtringat arbitrium vinculo neceſſitatis*. Sat eſt, ſi dicta num. præcedenti, ut reliqua prætercam, iterum perlegantur.

Janſ. Red. pag. 40. VIII. Congerit deinde Anonymus teſtimonia quædam Janſenii aſſerentis lib. 3. de Grat. Chriſti Salvat. cap. 15. poſt Adæ tranſgreſſionem poſſe Deum idipſum homini poſt peccatum jubere, quod ante peccatum juſſerat, *quamvis ei jam propria culpa factum ſit impoſſibile, nec teneri ipſi conferre magnum illud redemptionis adjutorium, quod hominem nolentem velle facit, & facere, quamvis ſine magno illo adjutorio peccatum jam vitare propria & culpabili volendi infirmitate non poſſit*:

De Th: diſcipl. tom. 3. pag. 297. Quid vero Auguſtinenſes? Docent, ſi loquamur de originali peccato, ab hoc liberum non eſſe poſteris Adæ abſtinere, *niſi comparate ad illam voluntatem, a qua primo deſcendit ipſum originale peccatum*: at ſi loquamur de peccatis actualibus, hæc a nullo hominum committi, *niſi ab iis abſtinere ſit liberum unicuique*; demonſtrantque allucinationes Janſenii, qui in libris Auguſtini adverſus Pelagianos non diſtinxit quæ de peccato originis & de carnis inſeminata concupiſcentia, ab iis, quæ de peccatis propria voluntate patratis idem Auguſtinus diſſeruit. Hæc a me demonſtrata ſunt in prolixa diſſertatione lib. 16. cap. 3. Præterea noſtrates docent dari, etiam ſine gratia efficaci & ſine delectatione victrici, potentiam implendi præcepta, non tamen potentiam *conjunctam cum actu*, ut diximus paullo ſupra num. 5. Tandem aſſerunt non eſſe characterem *Janſeniſmi* affirmare quod gratia actualis, etiam ſufficiens & non efficax, *in pœnam præcedentium peccatorum* aliquibus denegetur,

tur, quum proculdubio hæc ſit ſententia Auguſtini, aut ſaltim, fatentibus omnibus; quæſtio in utramque partem a Scholaſticis agitata. Characteres itaque Janſenianæ hæreſeos ſunt, qui ſ. 3. fuerunt producti.

IX. Ex præcedentibus adnotationibus ſuis Anonymus *Janſ. Red. pag. 42.* colligit, præcepta in ſenſu Janſenii fore juſtis *poſſibilia, ſi cupiditas, quæ actu gradibus ſuperior eſt, debilior evaderet*; & quamvis plures *poſſibilitatis* modos admiſerit, nullam tamen veram potentiam in ipſius Janſenii ſyſtemate adſtrui, niſi potentiam illam, qua præcepta adimpleri poſſunt cum auxilio gratiæ, *qua gradibus ſuperet cupiditatem*; ideoque ab errore Janſenii nequaquam recedere, qui ajunt poſſe mandata ſervari *cum gratia gradibus ſuperiore*, & qui, licet gratias parvas & *inferiores* admittant, principium tamen *duarum delectationum indeliberatarum, & pro graduum ſuperioritate invincibilium* non deſerunt. Gratia enim *gradibus inferior* ſufficientes vires non confert, quibus frænari poſſit robuſtior concupiſcentia, & conſequenter adimpleri præceptum.

Verum pari ratione ex noſtra ſententia Janſenianæ e diametro oppoſita, atque ex luculentiſſimis teſtimoniis huc uſque productis legitima conſecutione infertur, a nobis reprobari primam ex damnatis propoſitionibus, quoniam etſi ad potentiam conjunctam cum actu, quam Schola *potentiam poſitionis* appellat, requirimus gratiam efficacem, ſeu delectationem victricem; agnoſcimus tamen in gratia inferioris gradus *potentiam poſſibilitatis*: nec admittimus ſyſtema *duarum delectationum invincibilium*, ſed duarum delectationum, quarum nec ſuperior trahit *neceſſitate* ad agendum, nec inferior hæret *neceſſario* in parvo motu, quem excitat, ſyſtema nimirum traditum a Theologis ſ. 2. enumeratis: in quorum lectione ſi aliquantulum Anonymus ſeſe exercuiſſet, non auſus eſſet orthodoxis ſcriptoribus novitatis ſtudium, & hæreſim Janſenianam adſcribere.

ſ. X.

§. X.

Ad prænotata Anonymi in ſecundam Janſenii propoſitionem.

Janſ. Red. art. 3. pag. 44.

I. IN ſecundam Janſenii propoſitionem, *Interiori gratiæ in ſtatu naturæ lapſæ nunquam reſiſtitur*, nil peculiare profert Anonymus, quod in anteceſſum non ſit omnino diſcuſſum. Cuncta nihilominus ſummatim attingamus. Ait primum, iſtius propoſitionis ſenſum non eſſe, *quod interior gratia non ſemper conſequatur effectum*, ad quem excitat voluntatem, quandoquidem parva etiam gratia excitat in ſenſu Janſenii *velleitates quaſdam, vel complacentias*, ut idem Janſenius ait lib. 2. de Grat. Chriſti cap. 27.

Certe, ut monet Anonymus, in hoc non conſiſtit Janſenianus error; quod enim gratia ſæpenumero excitet parvam voluntatem, comprobatur experimento, demonſtratur a Noriſio, aliiſque Theologis præſtantiſſimis, quorum memini §. 1. & ſecundo, imo & a Ludovico Molina; qui diſp. 44. Concordiæ affirmat *motus gratiæ prævenientis ſæpe admodum debiles eſſe, tum propter modicam præparationem & conatum noſtrum, & præcedentia delicta, pravaſque affectiones; tum etiam, quoniam Spiritus ubi vult ſpirat, nemini interim denegando, quæ ad ſalutem opus ſunt.* Tenuiſſimos hujuſmodi motus, qui auctore eodem Molina interdum adeo ſunt debiles, *ut deprehendi & agnoſci nequeant*, quis dixerit producere effectum, ad quem excitant? Id multo minus affirmari poteſt in ſententia Congruiſtarum de vocatione non congrua, & in ſententia Thomiſtarum ac noſtra de Gratia non efficaci. In quo ergo ſitum ſit Janſenianum dogma oſtendimus nos §. 5. num. 4. & longe antea lib. 14. cap. 8. ubi ſcripſimus: *Janſenius parvam quidem, & invalidam voluntatem a Deo inſpirari fatetur, ſed quam neceſſe ſit permanere infirmam atque torpentem, niſi ſubminiſtretur delectatio tam vivida, quæ arbitrium trahat indeclinabili neceſſitate*, & rurſus: *In Janſeniano ſyſtemate impie fabricato ad libertatis exitium, non datur ſanctæ operationis poteſtas, niſi adſit gratia neceſſitatem inferens,*

Molina in Conc. pag. 179. edit. Ant.

To. 3. pag. 160. & 161.

ferens, & niſi in alterno cupiditatis & caſtæ delectationis conflictu, hac illam ſuperans in bonum voluntatem noſtram tanta vi, ut nequeat contraniti, compellat: & in 2. prop. Janſenii lib. 17. cap. 3. *Per Janſenium ſub gratia parva, premente perverſa cupiditate, non eſt potentia recte operandi, & ſub gratia magna & robuſta non ſtat poteſtas peccandi, & neceſſitate alligati illud tantum facere poſſumus, quod magis delectat; ita ut alternantibus delectationibus, nec una alteram ſuperante, neceſſario inefficacibus deſideriis hareat animus*. Hunc eſſe damnatum Janſenii ſenſum concludit tandem Anonymus, ut paullo infra videbimus. *Ibid. pag. 341.*

II. Deinde Anonymus ait, nec eos Theologos a Pontifice cum Janſenio damnari, qui aſſerunt interiorem gratiam *ſemper producere aliquem effectum in voluntate*, modo fateantur, *non ſemper producere omnem illum effectum, cujus producendi veram confert potentiam*. *Janſ. Red. pag. 45.*

Præmonſtravimus nos ipſi hanc veritatem Anonymo lib. 14. cap. 8. teſtimonio Archiepiſcopi Tranenſis, & lib. 17. cap. 3. ex omnium fere Theologorum ſententia, pluraque addidimus §. v. num. 5. & 6. ubi quod proletarius iſte ſcriptor jejune ac frigide narrat, perſpicue & luculenter comprobatur. Nunc, quoniam veritate cogente fatetur eos diſſidere a Janſenio, qui docent dari gratiam, quæ non producit effectum, *cujus producendi veram confert potentiam*, ad ea loca, unde quædam nuper exſcripſimus, mitigato aliquantulum animo revertatur. Itaque lib. 14. cap. 8. expoſita Janſenii doctrina circa invalidam parvamque voluntatem, quam doctrinam *noxiam, blaſphemam, horrendiſſimamque* appellavimus, ita ſententiam noſtram expoſuimus: *In pia illa affectione, quam per gratiam ſufficientem nos dicimus hominibus inſpirari, tribuitur operis, non quidem executio, ſed vera poteſtas, quamquam non ita expedita, ut reapſe prodeat in actum*; & paullo ſupra pag. 156. *Fatemur qualemcunque gratiam in hoc ſtatu ſive parvam, ſive magnam eſſe gratiam Chriſti. Deinde defendimus dari gratiam inefficacem, cui voluntas reſiſtit: ac tandem per gratiam ſufficientem dari nobis poteſtatem implendi divina mandata, ſed non taliter validam, & expeditam, ut ad ponendum actum non ſit neceſſaria gratia efficax*: *To. 3. pag. 160. & pag. 340.*

ficax: atque in lib. 17. cap. 3. *Gratia inſpirans voluntatem parvam & invalidam reſpectu hujus voluntatis eſt efficax*, *quoniam actu hanc voluntatem inſpirat*; *reſpectu operationis liberæ, E. G. converſionis, & adimpletionis præcepti, eſt ſufficiens tantummodo*. Ex his vero fluit hæc obvia ratiocinatio: Fatente Anonymo, a Janſeniano errore ſunt alieni, qui licet aſſerant internam gratiam ſemper producere aliquem effectum, ut mentis illuſtrationem, piamque motionem voluntatis, docent tamen dari gratiam, quæ non producit effectum, cujus producendi *veram confert potentiam*: ita accuſator cit. num. 2. At Auguſtiniani Theologi, quamvis doceant gratiam ſemper aliquem producere effectum, piam ſcilicet cogitationem, & voluntatis affectum, confitentur attamen dari gratiam, qua non exequimur opus, cujus exequendi *veram tribuit poteſtatem*: ita nos in locis nuperrime laudatis. Igitur Auguſtiniani Theologi, fatente ipſomet conviciatore, a Janſeniano errore ſunt alieni.

Janſ. Red. pag. 46. III. Ex quo in Janſeniano ſyſtemate neceſſum ſit voluntatem obſequi delectationi gradibus ſuperiori, & abſque hujuſmodi delectatione omiſſio actus non ſit libera, ſed omnino neceſſaria; infert Anonymus duo requiri, ut dici poſſit quod voluntas gratiæ reſiſtat, ideſt, *quod gratia careat eo effectu, ad quem excitat, & quod conferat voluntati potentiam operandi ipſum effectum*.

Rurſus ex hac Anonymi prænotatione, ſeu potius reciprocatione per lineam eamdem, apparet noſtrum a Janſenio diſcrimen; quum Janſenianam illam *neceſſitatem* rejiciamus, & gratiam abſque effectu, ad quem excitat voluntatem, veramque cum tali gratia agendi *potentiam* dari fateamur, ut oſtendimus paullo ante.

Janſ. Red. pag. 47. IV. Animadvertit præterea Anonymus ſecundam Janſenii propoſitionem nequaquam in eo ſenſu fuiſſe proſcriptam, *quod gratia nunquam privetur eo effectu, ad quem inclinat voluntatem, vel quod nunquam privetur eo effectu, quem revera produxiſſet, ſi minorem habuiſſet debellandam cupiditatem*, propterea quod etiam Janſenius lib. 4. de Grat. Chriſti cap. 4. & 5., luctam, conflictumque gratiæ & concupiſcentiæ deſcribit, nec negat gratiam illo fruſtrari effectu, ad quem exci-

excitat, fatetur quoque gratiam effectum in aliis circumſtantiis fore conſecuturam, ſi nimirum cupiditas, quæ actu robuſtior, & ardentior eſt, gradibus eſſet debilior. Quare fruſtra novatores conantur iſtiuſmodi ſubterfugiis eludere Summorum Pontificum conſtitutiones.

Ad hæc reponimus, quod licet novatores his effugiis doloſe utantur; ſunt tamen omnia recta fide ab orthodoxis ac præſtantiſſimis Theologis tradita. Ut enim demonſtravi §. 2. num. 2. affirmavit Macedus, *Auguſtinum delectationes carnis delectationibus ſpiritus opponere, & in ea pugna concupiſcentiam cum gratia committere, & fortiori victoriam aſſignare*. Docent Thomiſtæ laudati a Graveſono, ibique a nobis num. 5. *quod ſi Deus homini male affecto gratiam conferat, quæ plures & majores efficaciæ gradus habeat, quam ſint gradus obſtinationis & malitiæ in voluntate, tunc ea gratia ſuapte vi, ſeu victrice delectatione ſuperabit obſtinationem voluntatis, & erit reipſa efficax: at ſi Deus gratiam minus validam conferat, & quæ in gradibus efficaciæ ſuperior, major, ac fortior non ſit gradibus obſtinationis, ſeu malitiæ voluntatis, tunc illa gratia voluntatem quidem commovebit, ſed illam non convertet, nec illius obſtinationis gradus ſuperabit, eritque tunc temporis tantum ſufficiens & inefficax, non quidem defectu ſui, cum reipſa & vi ſua converteret voluntatem, ſi minor eſſet voluntatis reſiſtentia, ſed ex defectu voluntatis, quæ obſtinatione ſua magis obſiſtit*. Affirmat doctiſſimus Maſſouliè, de quo eo loci num. 6. *quod ſi fortior ſit divinæ gratiæ motio, & ea motione accenſa charitas vincat ſuperetque pravam cupiditatem, tunc motio divinæ gratiæ efficax eſt: quod ſi e contra vehementior ſit ipſa cupiditas, caſſa & inefficax redditur divina motio, aut ejus vis ita retardatur, ut licet effectum aliquem habeat, non tamen habet effectum, ad quem ex divina ordinatione* refertur. At quid plura faſtidioſe repeto? quando ipſemet Auguſtinus de dono Perſev. cap. 14. num. 35. ait Tyrios Sidonioſque credituros fuiſſe, ſi qualia viderunt Corozaitæ & Bethſaitæ ſigna vidiſſent, quia *non erant ſic excæcati oculi, nec ſit induratum cor Tyriorum & Sidoniorum*: ideoque gratiam in his ob minorem excæcationem minoremque duritiem futuram fuiſſe effectricem, quæ in illis

ob majorem obdurationem & cæcitatem ſufficiens fuit & inefficax. Diſcat ergo tandem Anonymus quænam ſint ſubterfugia novantium, & quænam Catholicorum aſſerta. Luctam eſſe inter concupiſcentiam & gratiam, hanc efficacem eſſe quando gradibus ſuperat contrariam cupiditatem, & ſufficientem & inefficacem quando ſuperior non eſt gradibus obſtinationis atque malitiæ, ac demum in tali circumſtantia non conſequi effectum, quem produceret ſi minor eſſet cupiditas & reſiſtentia voluntatis, eſt inſignium Theologorum ſententia, ut vident qui forte non ſunt magis excæcati, quàm fuerint Corozaitæ. Quo ergo jure hæc dicuntur ſubterfugia novantium? In eo iſti decipiuntur, quod ex illo gratiæ, & concupiſcentiæ conflictu, (qui utinam non daretur!) inferunt ſub robuſtiori concupiſcentia voluntatem neceſſitate ſuccumbere, & ſub victrici delectatione neceſſario obſequi & aſſentiri, e medio ſublatis gratia ſufficiente, & libertate, ut diximus ſæpenumero.

Janſ. Red. pag. 49. V. Advertit præterea Anonymus, ſenſum ſecundæ Janſenianæ propoſitionis non eſſe, *quod cupiditas nunquam reſiſtat gratiæ, ſed quod homo nunquam ei reſiſtat, hoc eſt nunquam eam privet eo effectu, quem potuiſſet producere, atque etiam produxiſſet, ſi voluntas gratiæ conſentire voluiſſet*: neque etiam ſenſum ejuſdem propoſitionis eſſe, *quod gratia interdum eo privetur effectu, quem in alio ſubjecto minus reſiſtente aſſequeretur*; quoniam juxta Janſenium *eadem gratia in una victrix eſt, in altera non victrix pro majori, vel minori concupiſcentiæ reſiſtentia*.

Poterit adverſarius, quandoquidem quinque hiſce prænotationibus nondum Janſenii ſenſum adinvenit, illum a nobis percipere legendo quintam hujus diſſertationis ſectionem. Duo tamen hic animadvertat: primum, ex quo gratia interdum eo privetur effectu, quem in alio minus reſiſtente aſſequeretur, doctiſſimum Thomiſtam Antoninum Maſſoulié inferre quod revera detur gratia *ſufficiens*, cui in hoc ſtatu infirmitatis reſiſtitur: ait enim diſſ. 3. de div.

Maſſoul. tom. 2. pag. 112. grat. q. 6. art. 2. *ſufficientem gratiam, quam Schola D. Thomæ admittit, veriſſime & propriiſſime ſufficientem eſſe*, hac producta ratione: *Quod enim gratia divinæ motio v. g. ut quatuor*,

tuor, interdum effectum non habeat, non oritur ex defectu ipſius motionis divinæ, quæ vim agendi non habeat: eſt enim veriſſime ſufficiens, imo & natura ſua efficax, nec minorem ſuo in ordine vim habet agendi, quam habeat v. g. calor in ordine phyſico, quem nemo negaverit vim habere ſufficientem comburendi, ita ut ſi admotum lignum ignis non comburat, id non oriatur ex quo ipſi igni deſit virtus comburendi, ſed quod lignum oppletum humiditate & aqua, impreſſioni, ſeu vi & efficaciæ ignis obſiſtat. Atque idem de voluntate ſentiendum eſt: nam ſi prava voluntas minori v. g. obſtinatione obfirmata eſſet, minuſve intenſus eſſet pravus ipſius habitus, quo veluti pondere a virtute colenda retrahitur, & ad vitium impellitur; ipſa eadem divina gratiæ motio ut quatuor, voluntatem ad virtutem impelleret, atque hujus conſenſum obtineret: ſuperaret enim vim pravi habitus, & malitiam voluntatis, eamque a ſequendo vitio retraheret. Quod ſi ea gratiæ divinæ motio ut quatuor voluntatis conſenſum non obtinet, id non oritur ex defectu ipſius motionis gratiæ divinæ, ſed ex prava diſpoſitione voluntatis, quæ ob pravum habitum intenſum, v. g ut quinque, ipſius actionis impreſſioni, & vi ſeu efficaciæ divinæ motionis non ſubjicitur. Hinc aparet nos (eadem quippe tradita a me fuerunt lib. 4. cap. 12. & lib. 13. cap. 8.) ex conflictu concupiſcentiæ & gratiæ, variiſque *gradibus* utriuſque, unde Janſeniani perverſa illatione deducunt nullam in hoc ſtatu dari gratiam *ſufficientem*, cui libere humana voluntas reſiſtat, meliori & legitima conſecutione inferre ipſam *ſufficientem* gratiam, & Catholicum dogma ſecundæ Janſenii propoſitioni contrarium. Aliud vero, quod Anonymi memoriæ ſubjicimus, eſt, Macedum quoque, Noriſium, Auguſtinenſes & Aegidianos, Joannem Gonzales, præcitatum Maſſouliè, immo & Congruiſtas omnes, negare *entitativam* diſtinctionem inter auxilium ſufficiens & efficax, atque affirmare quod *eadem gratia, quæ in uno victrix eſt, in altero non ſit victrix*, ut evidenter oſtendimus §. 2. & 5. ideoque cavendum adverſario, ne id enumeret inter dogmata Janſeniana a Summis Pontificibus condemnata.

Tom. 1. Th. diſcipl. pag. 367. & tom. 3. pag. 154.

VI. Tandem Anonymus, quo ſenſu damnata ſit propoſitio ſecunda Janſenii, poſt præcedentia diverticula ex- *Janſ. Red. pag. 50.*

Z 2 ponens

ponens ait, *Theologos Orthodoxos ad evitandas Janſenianorum cavillationes atque fallacias exigere quod poteſtas, quæ per gratiam confertur, non ſit actu ligata per cupiditatem majorem, ſeu quod ſit potentia expedita: & ulterius quod poteſtas illa ſit relativa ad gradus cupiditatis, ita ut homo ſecundum præſentes, quas habet vires, poſſit operari bonum illud, ad quod gratia excitat voluntatem, ſeu ita ut revera poſſit gratiæ conſentire in circumſtantiis cupiditatis fortioris.*

Videntur hæc ad primam, non ad ſecundam Janſenii propoſitionem ſpectare, atque abunde iis ſatisfactum ʃ. 2. num. 9. & ʃ. 4. num. 3. ac ſeqq. Repetamus nihilo tamen minus nonnulla, ne dicamur flocci habuiſſe hanc eruditorum Margaritam. De potentia *expedita* non eſſe eamdem omnium Orthodoxorum mentem demonſtravimus prælaudatis ʃʃ. locupletiſſime. Indicet ergo Anonymus, quos modo nominet *Orthodoxos*; nam ſi loquatur de univerſis, ſuam in lectione ſummorum Theologorum vel oſcitantiam, vel mentis hebetudinem patefaciet. Audivit nuper præclarum Thomiſtam, qui ait gratiam illam eſſe *inefficacem*, & *ſufficientem* duntaxat, ac proinde talem, cui voluntas reſiſtit, *quæ cum ſit motio ut quatuor, non ſuperat pravum habitum intenſum ut quinque*: ideoque adinvenit Theologum *Orthodoxum*, qui negat gratiâ ſufficiente, ut diſtinguitur ab efficaci, conferri potentiam *expeditam* a glutine robuſtioris cupiditatis. Inveniet Thomiſtas alios utique *Orthodoxos*, docentes illam eſſe gratiam *ſufficientem* tantummodo, quæ *in gradibus efficaciæ ſuperior, major, & fortior non eſt gradibus obſtinationis, ſeu malitiæ voluntatis*, ſi legerit quæ ſcripſimus ʃ. 2. n. 5. ideoque nec hi agnoſcunt in gratia ſufficiente, & non efficaci, potentiam *expeditam* a glutinamento concupiſcentiæ fortioris. Si autem conjiciet oculos in num. 9. ejuſdem ʃ. percipiet ex Cardinali Noriſio illam juxta Suarium, alioſque, dici potentiam completam atque expeditam, *quæ includit omnia prævenientia auxilia*, & quæ ad agendum alio non indiget adjutorio; & conſequenter occurrent *Orthodoxi* alii negantes conferri per auxilium mere *ſufficiens* potentiam *expeditam*. Si ulterius legerit ʃ. 6. num. 5. diſcet a Theologis quamplurimis, nec non a centum Galliarum Epiſcopis rejici

rejici æquilibrium illud, in quo gratiæ gradus æquiponderent gradibus concupiſcentiæ, quum non teneatur Deus iis, qui majoribus criminibus ſeſe implicant, ampliorem gratiam conferre: unde & in his ſufficiens gratia, cui reluctantur, nequit eſſe *expedita* a glutino cupiditatis robuſtioris. Ex his perpaucis (non enim præſtat omnia repetere) intelliget criminator gratiæ ſufficienti, cui voluntas obſiſtit, non adſcribi ab Orthodoxis omnibus hanc proprietatem, ut voluntatis conferat *completam expeditamque potentiam*. Ceterum quum in hiſce vocabulis *Potentia expedita* latere poſſit æquivocatio, iiſque adverſarii noſtri abuti ſoleant, ut ajebat Maſſouliè, de quo vide §. 4. num. 9. idcirco nos affirmavimus tom. 3. pag. 341. aliiſque in locis, potentiam, quam confert gratia inſpirans piam affectionem, a qua non ſuperatur fortior cupiditas, non eſſe ita *expeditam, ut reapſe prodeat in actum*: quod a nemine eorum, qui ad ponendum actum requirunt auxilium efficax, negari poteſt. Neceſſum ergo non eſt ad refellendam Janſenii hæreſim, gratiæ, quæ ab efficaci contradiſtinguitur, adſcribere potentiam *expeditam*, neque id requirunt *Orthodoxi* omnes, prout Anonymus præmittit, tanquam rem ſingulis Theologis exploratiſſimam. Quamobrem in eo conſiſtit Janſenianus error, quod *ſub delectatione victrici voluntas neceſſitate flectatur, nec actus oppoſitus in ejus ſit poteſtate: ideoque per Janſenium ſub gratia parva, premente perverſa cupiditate, non habetur potentia recte operandi, & ſub gratia magna & robuſta non ſtat poteſtas peccandi, & neceſſitate alligati illud tantum facere poſſumus, quod magis delectat*. Atque ita nos Janſenianam deſcripſimus hæreſim præcitata pag. 341. Profecto Auguſtinenſes, etſi in delectatione victrici agnoſcant *auxilium operationis*, ſeu gratiam efficacem; in delectatione tamen minori agnoſcunt gratiam *poſſibilitatis*, ſive auxilium ſufficiens; quoniam licet gratia ſit minor gradibus, eſt altioris nihilominus ac ſupernaturalis ordinis, & potens eſt ſuperare quoſcunque gradus concupiſcentiæ; hæc vero quantumvis robuſtiſſima, non obſtringit arbitrium *vinculo neceſſitatis*. Quod vero minor gratia majorem concupiſcentiam non ſuperet, non evincit quod ſuperare non poſſit; ſicuti

quod

quod gratia *ſufficiens* ſenſu Thomiſtico, aut gratia *non congrua* ſenſu Suareſiano non habeat obſequentem ſibi voluntatem, minime probat quin hujuſmodi gratiæ voluntas obſequi & obtemperare non valeat; ſed hoc unum commonſtrat, in minori ſancta delectatione non haberi gratiam victricem, gratiam quæ ita movet ut perſuadeat, gratiam quæ præparatur a Domino non tantum ut voluntas poſſit, ſed etiam ut velit & faciat: quod neceſſum non eſt iterum iis explicetur, qui efficacis gratiæ naturam, & energiam quomodolibet aſſequuntur.

Janſ. Red. pag. 50. VII. Nil aliud num. 7. addit Anonymus, niſi ad graſſantem Janſenianam hæreſim coercendam, minime ſatis eſſe ſi fateamur interiori gratiæ in eo ſenſu aliquando reſiſti, *quod homo aliquando non producat effectum, ad quem gratia excitat voluntatem, vel quod eum effectum non producat, quem per gratiam, ſi debilior adeſſet cupiditas, revera produxiſſet*: alioquin inſons foret ipſemet Janſenius, qui eadem omnino confitetur.

Jam hæc audivimus num. 1. eadem rurſus repetita ſunt num. 3. iterum hæc attentis auribus excepimus n. 5. & ubique oſtendimus ulterius ad coercendam hæreſim requiri, ut in minori delectatione agnoſcatur vera poteſtas agendi, & a ſuperiori delectatione tollatur vinculum neceſſitatis.

VIII. Ait poſtremo Anonymus plures reperiri Janſenianos, qui aſperiora Janſenii verba emollientes, *non ſolum docent ſæpe reſiſti interiori gratiæ, ſed admittunt præterea gratias ſufficientes, quæ dant veram bonum operandi potentiam. Alii etiam addunt illam potentiam eſſe completam, proximam, imo expeditam & relativam*: mera tamen hæc verba eſſe, atque ad involvendum errorem accomodata: quoniam evidens eſt, non poſſe hæc omnia catholico ſenſu proferri, quandiu non rejicitur doctrina duarum delectationum *indeliberatarum &* invincibilium pro graduum ſuperioritate: admiſſa enim hac doctrina nunquam voluntas reſiſtit delectationi victrici; & ſi victrix non ſit, gradibuſque ſuperior, neceſſum eſt ut voluntas obſequatur cupiditati.

Fateor

Fateor me ignorare quinam ſint Janſeniani illi adeo ſecum pugnantes, qui cum adhæreant delectationum invincibilium ſyſtemati, aſſerunt dari cum gratia ſufficiente, quæ diſtincta ſit a delectatione victrici, *potentiam completam, proximam, imo expeditam & relativam*. Non enim hæc duo conſiſtere poſſunt, dari plenam reſiſtendi potentiam, & voluntatem neceſſario obſequi cupiditati gradibus ſuperiori; nec puto talia aut Calphurnium Lanarium, aut Margitem dicturos. Novi quidem dari Janſenianos, qui abſtinent *a neceſſitatis vocabulo*, & affirmant *neceſſitatem & libertatem pugnare invicem*: ſed hi diſtinguunt *neceſſitatem naturalem a neceſſitate inclinationis*, autumantes nihil eſſe *naturali neceſſitati* alligatum, ſi in illud *voluntas propendeat*; & ajunt quidem voluntatem a gratia excitatam aliquando reſiſtere & reluctari, ſed negant dari hanc reluctandi *poteſtatem*, quandiu voluntas ſub *victrici delectatione* conſiſtit, libertate indifferentiæ ſublata. Atque hæc verborum aucupia egomet exſufflavi in præfatione libri XVII. Verum ſive reperiantur, ſive non, Janſeniani illi, vel potius cucurbitæ, adſtruentes *potentiam* reluctandi *expeditam & relativam*, ſimulque *neceſſitatem* obſequendi cupiditati, quæ gratiam gradibus ſuperet: memoriâ repetendum eſt, a nobis ſyſtema duarum delectationum defendi, at non duarum delectationum *invincibilium*, & neceſſitatem graduum ſuperioritate inferentium, ut oſtendimus in octava ſectione ad articulum I. Anonymi num. 14. ad art. 2. num. 5. & 6. atque ad hunc art. 3. num. 1. & 2. necnon tom. 3. de Th. diſc. pag. 160. & 161. pag. 317. 340. 341. &c.

To. 3. pag. 31c.

§. XI.

§. XI.

De Anonymi prænotationibus in tertiam Janſenii propoſitionem.

Jan. Red. art. 4. pag. 52. I. PAucis me expediam a prænotationibus Anonymi in tertiam Janſenianam, quamvis integrum occupent articulum, a 52. pagina ad ſexageſimam. Sunt enim omnia, quæ a nobis prius, & quidem luculentius, fuerunt tradita, ac proinde talia, quibus, etſi nulla alia momenta ſuppeterent, Anonymus manifeſtæ calumniæ convinceretur. Poſtquam ergo præmiſit, tertiam propoſitionem his verbis expreſſam, *Ad merendum & demerendum in ſtatu naturæ lapſæ non requiritur libertas a neceſſitate, ſed ſufficit libertas a coactione*, a Janſenio latius exponi in tribus libris de Gratia Chriſti, ſcilicet 6. 7. & 8. eamque propoſitionem conſequi ex ſyſtemate duarum delectationum, quarum robuſtiori neceſſum ſit voluntatem obtemperare; ait Janſenium *duplicem tantum diſtinguere neceſſitatem, unam coactionis, & alteram ſimplicem, ſeu voluntariam*, ut conſtat ex lib. 6. de Grat. Chriſt. cap. 6. ſub neceſſitate autem coactionis Janſenium complecti omnes actus, qui fiunt voluntate actu reſiſtente, & qui *non poſſunt volendo impediri*.

To. 3. pag. 343. Jam vero conſtat nos propoſitionem illam tertiam reprobaſſe lib. 17. cap. 3. ac demonſtraſſe tradi illam a Janſenio pluribus in locis, & profluere a principio *duarum delectationum invincibilium*, juxta quod *voluntas neceſſario abripitur a ſuperiori delectatione*, produxiſſe quoque Janſenii verba deprompta ex lib. 6. de Grat. Chriſti cap. 6. quibus Janſenius adſtruere nititur *duplicem tantum neceſſitatem, coactionis, & ſimplicem, ſeu voluntariam*; ac demum hæc omnia Janſenii commenta rejeciſſe tum eo loci, tum præcedenti libro 16. cap. 2. & 3. Manifeſtum eſt ergo, nos ab errore & hæreſi tertiæ propoſitionis penitus receſſiſſe, ex ejuſdem accuſatoris allata prænotatione.

II. Præ-

II. Præmonet deinde Anonymus, Janſenium ea diſtinctione ſuppoſita aſſerere quod libertati repugnet *neceſſitas coactionis, non autem neceſſitas* ſimplex & voluntaria; idque adniti ut demonſtret lib. 7. de Gratia Chriſti Salvatoris cap. 1. & lib. 8. cap. 14. pluribuſque aliis in locis, quæ retexere ſupervacaneum foret ac tædioſum, & ubique doctrina & verbis Auguſtini eumdem Janſenium abuti. *Jan. Red. p. 54.*

Quid vero nos? Præcitato lib. 16. cap. 3. non tantum id de Janſenio affirmavimus, verum etiam ſophiſmata ejus omnia diluimus, ac primum ea, quæ dogmatiſtes ex Auguſtino deprompſit. Ea enim ſophiſmata proponentes ſcripſimus: *Audiendi ſunt modo Janſeniani. Illud, inquiunt, eſt in poteſtate voluntatis, perfecte liberum, & ſufficiens ad meritum, quod facimus cum volumus. At dummodo operemur cum ſola libertate a coactione, volumus operari. Sola ergo libertas a coactione ſat eſt, ut opus ſit perfecte liberum, in noſtra voluntate, ac patratum cum merito.* Hic ſubjecimus argumenta Janſenii, ac priori loco ex Auguſtini libris petita. Singula autem refutavimus inferius, reſponſionem noſtram his verbis aggredientes: *Hydram hanc ſeſe tali auſu erigentem nihil negocii eſt concidere & obtruncare.* Pudeat ergo rurſus Anonymum conviciorum ſuorum, quæ ex ſecunda quoque prænotatione in ipſum recidunt. *Tom. 3. Th. Diſcu pag. 287.*

III. Tradit Anonymus prævidiſſe Janſenium, quod *modus hic inauditus exponendæ libertatis*, requiſitæ ad meritum & demeritum, commovere poterat Chriſtianorum animos, ac mirus videri Scholaſticis. Deinde producit prolixum Janſenii locum ex lib. 6. de Grat. cap. 35. ubi perſpicue docet, *actus voluntatis neceſſarios, a quibus abſtinere non poſſumus, eſſe tamen in poteſtate noſtra, & nos illorum actuum dominos eſſe.* *Jan. Red. p. 55.*

Et hæc criminatorem Auguſtinianæ Scholæ aperte redarguunt. Quod ut facilius lector percipiat, animadvertere debet, quomodo Janſenius, licet lib. 6. de Grat. Chr. Salv. cap. 6. col. 532. ſcribat, *mira videbitur Scholaſticis iſta doctrina*; paucis tamen interjectis, ad ſe trahere conatur S. Thomam, & cap. 25. col. 700. etiam Scotum, idemque facere nititur de aliis Scholaſticis antiquioribus. Ego vero præ-

citato cap. 3. lib. 17. Scholaſticorum quoque auctoritate demonſtravi non ſufficere ad merendum, vel demerendum libertatem *immunem a coactione*; & poſtquam Janſenium uſurpato Scholaſticorum præſidio exſpoliavi, ad hunc modum reſponſionum mearum ſeriem abſolvi: *Ex dictis manifeſte deprehenditur aut dolus, aut oſcitantia Janſeniſtarum in captando ſibi patrocinio veterum Scholaſticorum*. Quod vero attinet ad verba Janſenii eodem lib. 6. cap. 35. totus ibidem eſt, ut ex Auguſtino evincat actum voluntatis deliberatæ neceſſarium eſſe in poteſtate, & dominio ejuſdem voluntatis, quoniam juxta Auguſtinum nihil tam eſt in noſtra poteſtate, quam *ipſa voluntas*, & illud omnino liberum eſt, *quod cum volumus facimus*. Vide Janſenium pag. 716. & ſeq. Nos autem eodem cap. 3. pag. 287. hæc Janſenii argumenta exſcripſimus, & ſequenti pagina cuncta diſſolvimus, contra ex Auguſtino demonſtrantes, nulla ratione motum voluntatis eſſe culpabilem, ſi *ex neceſſitate* eveniat, ac docentes quo ſenſu intelligendus ſit S. Pater adverſus Manichæos, & quo ſenſu adverſus Pelagianos decertans. Ex eo itaque tertio capite, prænotationi ſuæ comparato, poterit rurſus Anonymus noſtrum a Janſenio diſcrimen, ſuamque in calumniando turbulentam præcipitemque inconſiderantiam deprehendere.

Tom. 3. p. 291.

Jan. Red. p. 56. IV. Pergens Anonymus inveſtigare Janſenii ſenſum, ait ab illo nequaquam rejici *indifferentiam contradictionis*, ſive *poteſtatem agendi & non agendi ad libitum voluntatis*, productis ad id commonſtrandum verbis Janſenii ex præcitato capite 35. & ex cap. 37. ac 38. libri 6. de Gratia Chriſti Salvatoris.

Verum admittit Janſenius, ac ſimul non admittit *poteſtatem agendi, & non agendi*; quoniam, ut nuper dicebamus, illud in ſenſu Janſenii eſt in poteſtate voluntatis, quod cum volumus, facimus, etiamſi neceſſario velimus. Id affirmat Anonymus proximo num. 5. & colligitur ex hoc n. 4. verbiſque Janſenii ab Anonymo recitatis. In primo enim teſtimonio ait Janſenius nullum eſſe *detrimentum libertatis*, etſi voluntas neceſſario & *immutabiliter velit*: in altero inquit, ubicunque eſt voluntas, adeſſe modum libertatis, *ſive*

contingenter agat; *ſive neceſſario*: in tertio addit voluntatem actus ſui dominam eſſe, *quantumcunque aliquid immutabiliter, neceſſarioque velit*. Hæc tandem nihil ſunt aliud, quam poteſtatem voluntatis pro ſola *ſpontaneitate* uſurpare, ut evincunt etiam loca a nobis præmiſſa §. 3. num. 2. At ego ad refutandas technas omnes Janſenianas demonſtravi diverſa ratione voluntatem protendere in finem ultimum; diverſa autem ratione eligere media; & aliter loquendum de voluntate *ut natura eſt*, aliter vero ut eſt *liber ad faciendum & non faciendum animi motus*, neceſſitatemque voluntatis inveniri in naturali inſtinctu, quo fertur in finem, ſed in electione mediorum, in qua proprie relucet libertas, admittendam eſſe libertatem oppoſitam neceſſitati. Vide tom. 3. pagina 288. Vitavi ergo ambiguitatem omnem, qua Janſenius errorem involvit ſuum, & jure in conviciatorem quartam quoque ejus prænotationem obtendam.

V. Ex Janſenianis verbis infert Anonymus, Janſenium quando voces iſtas uſurpat, *quod voluntas poſſit ad libitum agere, & non agere, quod ſit domina ſuarum actionum, quod habeat quodam ſenſu indifferentiam contradictionis, quod ſeipſam moveat & determinet ad agendum, &c.* nil aliud aſſerere, quam voluntatem velle cum advertentia & reflexione, *licet ab eo volendo nullatenus poſſit abſtinere*; ideoque ſolam *coactionem*, quæ rationis advertentiam excludit, repugnare libertati, *neceſſitatem vero ſimplicem & voluntariam* vere cum libertate ſubſiſtere. *Jan. Red. p. 57.*

Bene habet: nequeunt ergo, niſi per ſummam calumniam, tanquam Janſeniani traduci, qui negant *libertatem a coactione eſſe veram libertatem, qua requiritur ad merendum & demerendum*: & qui docent *neceſſitatem evertere eſſentiam liberi arbitrii, quatenus liberum arbitrium eſt*; ſicuti ego præſtiti tom. 3. pag. 275. 277. 279. ne loca alia commemorem: ideoque & quinta Anonymi prænotatio fidem noſtram teſtatur, calumniam ipſius aggravat, dicteria cuncta diſpellit.

VI. Proſequitur num. 6. Anonymus animadvertere, quod Janſenius, dum aſſerit voluntatem *poſſe diſſentire ſi velit*, id *Jan. Red. p. 58.*

lit, id affirmat, *non quod revera voluntas polleat diſſentiendi potentia, ſed quod diſſentiret ſi vellet, quum tamen velle diſſentire non poſſit*. Ait hoc Tridentinæ Synodo adverſari; nihil enim fingi poteſt abſurdius, quam Concilium adverſus hæreticos definiiſſe, voluntatem *poſſe velle diſſentire, ſi velit diſſentire*. Neque enim Lutherani & Calviniſtæ negabant voluntatem poſſe velle, quando vult. At adulterina Janſenii interpretatio in ea Concilii verba, *poſſe diſſentire ſi velit*, mirifice congruit duarum delectationum ſyſtemati; in quo voluntas conſentiens delectationi alteram gradibus ſuperanti, nequit profecto intelligi quomodo poſſit velle ei diſſentire.

Hæc ſemel, iterum, ac tertio audivimus: atque hinc eamdem, quam ſupra, conſecutionem deducimus, Janſeniſmi calumnioſiſſime inſimulari Theologos negantes voluntatem neceſſario velle; & neceſſario aſſentiri delectationi, quæ gradibus alteram vincit. *Nos contra contendimus nullam delectationem injicere vinculum libertati, niſi ſit delectatio ſummi boni manifeſtati per lumen gloriæ, aut boni in communi, extra quod divagari nequit voluntatis inſtinctus*. Ita ſcripſimus lib. 17. cap. 1. Affirmamus itaque in voluntate, *quando vult*, eſſe poteſtatem nolendi. De Concilio itidem Tridentino ſcripſimus lib. 14. cap. 11. *Cum hæretici ex promotione Dei & doctrina de gratia per ſe efficaci mala conſecutione inferrent liberum arbitrium non cooperari Deo moventi; definit Synodus Tridentina præmoveri utique & excitari, ſed liberum arbitrium non rapi neceſſitate, ſed etiam motum poſſe diſſentire ſi velit*: quibus verbis a Dei excitatione, & a voluntate auxilio efficaci præmota apertiſſime ſejunximus *neceſſitatem*. Verum tamen eſt, quod Theologi oppugnantes gratiam per ſe efficacem, utuntur adverſus nos eadem definitione Tridentini; ac Thomiſtæ communiter reſpondent, non poſſe voluntatem cum ipſa præmotione efficaci conjungere diſſenſum; quum impoſſibile ſit voluntatem ſimul velle & nolle: at non proinde iidem Thomiſtæ negant *potentiam diſſentiendi*. Horum vero ſententiam ego approbans hæc ſcripſi cit. capite 11. *Reſpondeo optime exponi definitionem Tridentini Concilii per ſenſum compoſitum ac diviſum. Neque enim Thomiſtæ*

Tom. 3. p. 317. & 198.

 docent

docent, quod in ſenſu compoſito excitationis & motionis divinæ non ſit in nobis potentia diſſentiendi, ut cavillantur nonnulli, ſed docent tantummodo quod non poſſit componi diſſenſus cum ipſa efficaci excitatione & motione, ita ut ſenſus compoſitus & diviſus appellet poſitionem actus, non poſſibilitatem. Et poſt pauca: *Aliud eſt poſſe diſſentire, aliud diſſentire reapſe. Dum excitamur auxilio efficaci, infallibiliter aſſentimur; poſſumus tamen non aſſentiri*. En Auguſtinenſes, quorum nos minimi ſumus, agnoſcentes cum gratia efficaci, & cum delectatione victrici *veram diſſentiendi potentiam*, atque cum Thomiſtis, non cum Janſenio, exponentes Tridentini Concilii decreta.

VII. Superius dicta Anonymus ſummatim colligit, inferens ab errore tertiæ propoſitionis eos non eſſe alienos, qui ajunt: *Voluntatem non poſſe diſſentiri illi delectationi, quæ gradibus alteram ſuperat; ſi enim non poſſit diſſentiri delectationi gradibus præponderanti, libera non eſt libertate a neceſſitate*. *Jan. Red. p. 60.*

Spectavimus ſatis *le refrain de la ballade*. Qui ergo ajunt voluntatem poſſe diſſentire præponderanti delectationi, judice Anonymo, iniquiſſime appellantur Janſeniani.

§. XII.

Ad Anonymi prænotata in quartam Janſenii propoſitionem.

I. IN quarta Janſenii propoſitione duæ ſunt partes. 1. *Semipelagiani admittebant prævenientis gratiæ interioris neceſſitatem ad ſingulos actus, etiam ad initium fidei*. 2. *Et in hoc erant hæretici, quod vellent eam gratiam talem eſſe, cui poſſet humana voluntas reſiſtere vel obtemperare*. Quum hæc propoſitio damnata ſit, tanquam falſa & hæretica, Anonymus num. 1. affirmat juxta communem Theologorum ſententiam *falſitatis* nota affici priorem partem, & nota *hæreſeos* poſteriorem. *Jan. Red. p. 60. art. 5.*

Sententia noſtra eſt, *Semipelagianos ad initium fidei admiſiſſe gratiam illuminationis, etiam interioris, at non gratiam, quæ* *Tom. 3. p. 256*

quæ ad illuminationem mentis addit inſpirationem dilectionis per ſubminiſtrationem Spiritus Sancti ; & hanc ſententiam nos demonſtraſſe arbitramur invictiſſimis monimentis . Quæ ſi Anonymo videantur infirma , ea diluat, ſolvatque. Quod etſi fecerit, convincetur tamen auctoritate illuſtrium Scriptorum , hanc noſtram communi Theologorum ſententiæ non adverſari. Ac primo oſtendimus lib. 14. cap. 5. gratiam internæ illuminationis neque a Pelagianis in poſtremo ſtatu fuiſſe rejectam , laudatis Joanne Gonzales controverſia 4. de auxiliis art. 6. Lovanienſi & Duacenſi Academia , ceteriſque permultis. Deinde auctor *Scholæ Thomiſticæ vindicatæ* , animad. 29. affirmat in eadem ſententia ſtetiſſe Thomam de Lemos, Didacum Alvarez, alioſque primæ notæ Scholæ Thomiſticæ Profeſſores , necnon Cenſores ſelectos in celeberrimis Congregationibus de Auxiliis . Inſuper Joannes Baptiſta Gonet diſput. 2. de Grat. art. 3. demonſtrat, aliquos ſaltim Semipelagianos ad initium fidei & bonæ voluntatis neceſſariam putaſſe indifferentem gratiam, quæ ab humana voluntate determinationem expectaret, laudans pro eadem ſententia Franciſcum Macedo, qui idem tradidit in libro inſcripto, *Mens divinitus inſpirata*, art. 5. Steterunt inſuper in eadem opinione Salmanticenſes, Contenſonus, Piccinardus, Maſſouliè : de quibus præcitatus auctor *Scholæ Thomiſticæ Vindicatæ* anim. 26. Nec hujus ſententiæ infirma ſunt argumenta, quod Semipelagiani eam tantum gratiam denegarent , ex qua arbitrabantur conſequi libertatis exitium, & quod S. Proſper adverſus illos pugnaverit pro gratia excitante bonam voluntatem , ut vidimus lib. 15. cap. 5. Me non latet Honoratum Tournely in propoſit. 4. Janſenii vehementer optare, ut Franciſcus Macedo ſuam retractaſſet ſententiam, ſicuti retractaſſe dicitur Gonetus in editione Lugdunenſi ann. 1681. Sed nunquid propterea Gonet ſententiam priorem in Janſenio damnatam aſſeruit? Nunquid ab ea receſſerunt complures alii hactenus recenſiti? Præterea Gonetus in *Manuali* editionis Lugduni prædicti anni 1681. priorem ſententiam utique retractaſſe videtur, prout animadvertit Tournelius; ſed ſimul cum *Manuali*, eodem anno 1681. iiſdemque Lugdunenſibus typis

Vide Gonz. pag. 162.

Serry tom. 2. p. 569.

Gonet tom. 4 pag. 17.

Vide Salmant. tom. 5. de Grat. pag. 59. Contenſ. tom. 5. pag. 387. edit. Lugd. Piccinardum tom. 3. pag. 71. Eamdem ſententiam tradi a Doctoribus gravibus, & in doctrina Auguſtini verſatis affirmat Lemos tom. 1. Panopl. tract. 5. cap. 17. pag. 100.

Digitized by Google

typis curávit ut iterum imprimeretur *Clypeus*, continens ampliores Theologicarum diſquiſitionum tractatus: ibique tom. IV. pag. 18. num. item 18. aſſeritur Semipelagianos, non quidem omnes, ſed tamen aliquos revera *ad initium fidei* admiſiſſe *interiorem gratiam illuminantem, & moraliter excitantem, & quæ nutum & determinationem voluntatis expectaret*: atque hæc eadem eſt ſententia noſtra, necnon Dionyſii Petavii. Sententia vero Goneti ad hunc modum expoſita traditur etiam in *Manuali* poſteriorum editionum, ut conſtat ex Veneta anni 1691. pag. 423. ac Patavina anni 1704. pag. 418. At quoniam de Tournelio incidit mentio; ex ipſomet evidenter demonſtrabo, valde eſſe probabile Semipelagianos ad initium fidei admiſiſſe interiorem gratiam *ſupernæ illuſtrationis*. Calcans enim Tournelius veſtigia Stephani Dechamps, de quo dixi nonnulla ſuperius ad 1. Anonymi art. n. 2. ac pertractans de Gratia Adami q. 2. pag. Ven. edit. 25. tanquam rem in Auguſtino exploratiſſimam ſtatuit, adjutorium *ſine quo non* Adamo collatum, ſeu gratiam ſufficientem & poſſibilitatis in ſola mentis illuminatione ſitum fuiſſe, ſecundam ſuæ concluſionis probationem his verbis abſolvens: *In mente igitur S. Doctoris gratia innocentis naturæ ſolam includebat mentis illuſtrationem, cui pro præſenti ſtatu ſemper opponit gratiam voluntatis*. Audiatur modo Petavius, qui de Hær. Pelag. cap. 9. num. 12. demonſtrat *internam revelationem*, qua Dei voluntas innoteſcit, ſed non inflammatur voluntas, revocandam eſſe ad legem forinſecus inſonantem. *Nam etſi Semipelagiani* (inquit) *gratiam Chriſti non in ſola externa legis propoſitione, ſed in interna voluntatis excitatione, verum metaphorica & morali poſitam putarent, ut eruditiores Theologi fatentur, præter paucos illos, qui conſenſu majoris partis exploduntur; nihilominus eos Proſper queritur in Carmine de ingratis, nullas alias gratiæ Chriſti mandaſſe partes, quam doctoris, monitoris, ac forinſecus inſonantis*. Idem nos de Semipelagianis ſcripſiſſe apparet ex tom. 3. pag. 256. Jamvero ita ratiocinamur. Semipelagiani admiſerunt internam revelationem, atque illuſtrationem mentis, qua voluntas moraliter & metaphorice excitaretur: hanc propoſitionem, teſte Cl. Petavio, tradunt eruditiores

Petav. tom. 3. pag. 640.

tiores

tiores Theologi, præter paucos illos, qui conſenſu majoris partis exploduntur. Atqui interna revelatio, & illuſtratio mentis eſt auxilium *ſine quo non*, collatum Adamo: hæc propoſitio eſt Dechampſii, Tournely, aliorumque recentiorum. Ergo Semipelagiani non denegarunt neceſſarium eſſe ad initium fidei auxilium *ſine quo non*, collatum Adamo. Ut ut ſit de hac facti quæſtione; manifeſtum eſt ſententiam noſtram de gratia interioris illuſtrationis, ſed non voluntatis, a Semipelagianis non denegata, traditam fuiſſe a Petavio, invicte propugnari, & ab omni cenſura eſſe prorſus immunem.

Jan. Red. p. 61. II. Ait Anonymus, nonnullos alios, *licet numero pauciſſimos*, velle priorem partem Janſenianæ propoſitionis nulla inuſtam cenſura; ſed horum aſſertionem ab aliis rejici *tanquam temerariam*, quoniam Summus Pontifex notæ hæreſeos addendo notam falſitatis, *qua in cenſura aliarum propoſitionum omiſſa eſt*, aperte innuit hanc notam cadere in primum propoſitionis membrum. Præterea inquiunt iidem Theologi, quæſtionem illam, an Semipelagiani neceſſitatem gratiæ ad ſingulos actus, etiam ad fidei initium, admitterent, ita ad factum pertinere, ut etiam ſpectet ad dogma. Nam ſi Janſenianus quis contendat, quod talis gratiæ neceſſitas revera a Semipelagianis fuerit admiſſa, ſequi videtur eos in hoc eſſe hæreticos, quod admiſerint talem gratiam, cui poſſet voluntas obſiſtere vel obtemperare: quæ eſt hæreſis proſcripta in altero membro quartæ propoſitionis. Quidam alii Semipelagianos in claſſes duas dividentes fatentur unam, non alteram admiſiſſe neceſſitatem gratiæ ad fidei initium; ſed horum quoque opinionem alii cenſent eſſe explodendam, quum & Janſenius illam Semipelagianorum diſtinctionem tradiderit. Hæc Anonymus.

Diximus ſententiâ noſtrâ Semipelagianos omnes admiſiſſe ad initium fidei gratiam duntaxat ſupernæ illuminationis, quæ ſola cum non ſit vera illa gratia, quam Auguſtinus adverſus Pelagianos propugnavit, conſequens eſt Semipelagianos ad initium fidei veram Chriſti gratiam non admiſiſſe. Quare nos primam quoque Janſenianæ propoſitionis

tionis partem *falſam* diximus tom. 3. pag. 259. & 346. Ceterum qui ajunt Semipelagianos admiſiſſe gratiam a libero arbitrio pendulam, quæcunque gratia ea ſit, ſive intellectus, ſive voluntatis, ſive utriuſque, nullatenus frivolis hiſce Anonymi notationibus refelluntur. Nam ad 1. reſpondebunt non eſſe pauciſſimos illos Theologos, ſed permultos, ac præclariſſimos, ut conſtat ex num. præcedenti, & ex tom. 3. de Theol. Diſc. pag. 251. Poteſt autem utraque nota *hæreſeos, & falſitatis* convenire uni eidemque parti: ut conſtat ex quinta propoſitione, in cujus cenſura nota falſitatis minime omittitur, quidquid affirmet Anonymus immemor eorum, quæ ſcripſerat pag. 6. Attamen neque nos primam illam conjecturam prætermiſimus, ſed eam produximus octavo argumento in eodem vol. 3. pag. 254. Ad. 2. reponent, eam conſecutionem, quæ infertur in ſyſtemate Janſeniano, in quo e medio tollitur poteſtas ac libertas utendi & abutendi adjutorio gratiæ, & adſtruitur ſola gratia inferens neceſſitatem, non inferri ex ſententia Catholicorum, qui pro libertate indifferentiæ, & pro gratia ſufficiente & efficaci diſtincta a ſufficiente, adverſus Janſenianos decertant. Ad 3. evidens eſt a me quoque prænotatam fuiſſe pag. 251. illam diſtinctionem Semipelagianorum traditam a Janſenio lib. 7. H. P. cap. 2. & Janſenium refutatum fuiſſe pag. 255. ejuſdem vol. 3. Nihilominus qui contendunt Semipelagianos non denegaſſe ad fidei initia gratiæ indifferentis neceſſitatem, reſpondebunt ſe a Janſenio diſcrepare, quod non inter damnatas hæreſes, ſed inter fidei dogmata recenſeant *libertatem indifferentiæ*.

III. Prætermiſſis Anonymus quæſtionibus ad hiſtoriam ſpectantibus, quas *ad fidem directe* non pertinere fatetur, inquit rem eſſe certiſſimam & indubitatam, hæreſim in quarta Janſenii poſitione cubantem hanc eſſe, *quod divina gratia talis ſit, cui humana voluntas reſiſtere, vel obtemperare non poſſit*. Et quamquam id ex prænotationibus aliis perſpicuum ſit, idem tamen uberiori explicatione commonſtraturus advertit primo eamdem quartam propoſitionem ex eo principio manere, quod *voluntas eo ſemper neceſſario & immutabiliter rapiatur, quo eam trahit major voluptas*; *Janſ. Rediv. pag. 63.*

iiſdem repetitis, quæ jam ſingulatim produximus, & expendimus. Addit vero num. 4. pag. 64. Janſenii diſcipulos poſt Innocentii X. conſtitutionem, quartam, ſicut & ceteras propoſitiones, ſimulate rejicere, fatentes poſſe quidem humanam voluntatem divinæ gratiæ obtemperare, aut reſiſtere; verum id aſſerere adjecta ſemper conditione, *ſi velit*: quæ ignorantibus Janſenianorum myſteria fucum facit, propterea quod *in circumſtantiis, in quibus voluntas reperitur*, ideſt ſub pondere robuſtioris concupiſcentiæ, *nullo pacto velle poſſit*. Monet inſuper fidem non adhibendam eſſe Janſenio, ubi ait hominem poſſe gratiæ inferiori obtemperare, & gratiæ quæ cupiditati prædominatur reſiſtere, aut *per ſolam liberi arbitrii flexibilem facultatem*, aut paullo propinquius *per fidem*, vel multo plenius, propinquiuſque *per caritatem*, ut dixerat art. 2. num. 5. ſiquidem hæc omnia minime ad veram libertatem conſtituendam ſufficiant. Quum enim in Janſeniano ſyſtemate *cupiditas, quæ in nobis remanet tanquam pondus ad peccandum*, non poſſit vincere *ſuperiorem gratiæ delectationem oppoſitam, a peccato retrahentem, & ad bonum invincibiliter determinantem*; conſequens eſt, quod humana voluntas ſub illa minus robuſta cupiditate nequeat divinæ gratiæ reſiſtere: atque his effugiis perperam conari Janſenium, ut ſeſe a Tridentino anathemate poſſit ſubducere. Advertit quoque pag. 67. num. 7., ut ſuos obtendat errores Janſenium ſe induere *larva Thomiſtica*, & adhibere *ſenſus compoſiti & ſenſus diviſi diſtinctionem*; ſed Thomiſtis, verbis, non re conſentire: quum hi ſub gratia efficaci *veram potentiam* reſiſtendi cum ceteris Orthodoxis admittant, quam potentiam veram, ac proprie dictam Janſenius rejicit; ideoque affirmans poſſe hominem reſiſtere gratiæ efficaci *in ſenſu diviſo*, id aſſerit prædictarum ſubſidio æquivocationum, *quæ in famoſo duarum delectationum indeliberatarum, & pro graduum ſuperioritate invincibilium principio perfecte cohærent*. Hæc Anonymus de quarta Janſenii propoſitione ad paginam uſque 69.

Manifeſtiſſimum eſt eadem ab Anonymo ſemper repeti: quod tamen abſque ullo faſtidio, & maxima animi jucunditate excipimus; quoniam nil nobis acceptum magis,

gis, quam ſi univerſa Janſenianorum effugia detegantur: quibus ſcripta opponentes noſtra referre poſſimus ſolemniorem de adverſario triumphum. Hæreſis itaque Janſeniana in quarta propoſitione eſt, *quod humana voluntas divinæ gratiæ reſiſtere, & obtemperare non poſſit*, nempe quod neceſſario robuſtiori obſequatur delectationi. At nos ſcripſimus tom. 3. pag. 317. aliiſque in locis, quorum nonnulla præmonſtravimus ad præced. prop. num. 6., nec ſuperiori delectatione concupiſcentiæ, nec robuſtiori delectatione gratiæ *injici vinculum neceſſitatis*; ac Tridentinam Synodum definire, quod liberum arbitrium motum & excitatum gratia efficaci *non rapiatur neceſſitate*, ſed poſſit diſſentire ſi velit. Quartam igitur propoſitionem, ſenſumque ejus legitimum reprobavi. Quid? Annon in quartam Janſenii propoſitionem hæc prænuntiavi, *Quod vero Maſſilienſium error ſitus non fuerit in hoc, quod homo lapſus poſſit cum adjutorio gratiæ credere, ſit tamen in poteſtate arbitrii non credere, tam falſum eſt, quam eſt falſum non pertinere ad liberum arbitrium poteſtatem agendi vel non agendi, & libertatem* A NECESSITATE? *Tom. 3. p. 346.* Poterat ne ſenſus Janſenii, ab ipſo Anonymo expoſitus, verbis magis expreſſis refelli? Quod Anonymus addit de Janſenianorum calliditate latente in ea conditione, *ſi velit*, qua in tranſennam inducuntur ignorantes Janſenianæ hæreſeos myſteria; evidens itidem eſt, a me calliditatem ipſam præmonſtratam fuiſſe in præfat. ad librum 17. in qua de Janſenii diſcipulis hæc litteris tradidi: *Abhorrent illorum plurimi etiam a* neceſſitatis *vocabulo, affirmantes neceſſitatem ac libertatem pugnare invicem: at neceſſitatem naturalem, & neceſſitatem inclinationis diſtinguunt, autumantes nihil eſſe naturali neceſsitate alligatum, ſi in illud voluntas propendeat*. *Tom. 3. p. 310.* Hanc vero Janſenianam doctrinam annon execratus ſum lib. 14. cap. 5. prop. 4. ita ſcribens, *Hæc eſt communis liberi arbitrii notio, ut ſit poteſtas animi libera ad faciendum, vel non faciendum; unde jure ac merito damnata eſt Janſeniana propoſitio, quod ad merendum, vel demerendum in hoc ſtatu non requiritur libertas indifferentiæ, dummodo arbitrium ſponte & voluntarie velit, ita ut libertas cum neceſsitate conſiſtat*? Annon cuncta Janſenii effugia, innixa conditioni

tioni iſtiuſmodi, *dummodo velit*, lib. 16. cap. 2. pag. 271. & cap. 3. pag. 287. in medium attuli, diligenterque contrivi? Et nos ergo Janſenianæ hæreſeos arcana novimus: nec novimus tantum; refutavimus quoque & disjecimus: & quamvis minimi ſimus Auguſtinenſium univerſorum; non tamen indigemus præſtantiſſimi hujus Anonymi ſingulari doctrina ad hæreſes diſcernendas. Præterea nos non tantum facultatem arbitrii *flexibilem*, ac poteſtatem *a fide, & a gratia habituali* collatam adverſus novantes tradidimus, verum & poteſtatem reſiſtendi gratiæ, tametſi *prævaleat carnalis delectatio*; prout oſtendimus ad prænotata Anonymi in prop. 2. num. 5. & 6. ideoque a Janſenianis hoc etiam in capite ſumus alieniſſimi. Inſuper diſtinctionem *ſenſus compoſiti ac diviſi* explicavimus lib. 4. cap. 13. quatenus ſub prædeterminatione perſiſtit libera *poteſtas ad oppoſitum*, non autem ut traditur a Novatoribus, aſſerentibus non remanere Tom. 1. p. 373. & 382. *ſub efficaci decreto libertatem indifferentiæ, quod jure damnatum eſt a Tridentino* ſeſs. 6. can. 4. Et lib. 14. cap. 11. ad hunc Tom. 3. p. 197. modum loquimur: *Reſpondeo optime exponi definitionem Tridentini Concilii per ſenſum compoſitum ac diviſum. Neque enim Thomiſtæ docent quod in ſenſu compoſito excitationis & motionis divinæ non ſit in nobis potentia diſſentiendi, ut cavillantur nonnulli; ſed docent tantum, quod non poſſit componi diſſenſus cum ipſa efficaci excitatione & motione, ita ut ſenſus compoſitus & diviſus appellet poſitionem actus, non poſſibilitatem.* Diſtinctionem ergo *ſenſus compoſiti & diviſi*, prout traditur a Thomiſtis ſalva libertate indifferentiæ, non ut adhibetur a Janſenio eadem libertate ſublata, admittimus ac propugnamus: atque hoc etiam nomine a Janſenianis diſcedimus. Quantum denique ſpectat ad ſyſtema duarum delectationum; conſtat ex adnotationibus XIV. ad primum Anonymi articulum, aliiſque VII. ad art. 4. præcedentem, a nobis *veram ad oppoſitum poteſtatem* agnoſci, etiam *ſub delectatione, quæ gradibus alteram ſuperat*; & conſequenter nullus a Janſenianis characteribus ab adverſario delineatis in Auguſtiniano ſyſtemate adinvenitur; ſed oppoſitis omnino, inſignibuſque notis iſtud præfulget: & quot Anonymus apices in Janſenium hactenus exaravit, ſunt totidem argumenta ad ipſius criminationes redarguendas.

§. XIII.

§. XIII.

Ad prænotationes Anonymi in quintam Janſenii propoſitionem.

I. AD poſtremam Janſenii propoſitionem progrediens Anonymus præmittit in hoc omnes conſentire, quod Chriſtus Prædeſtinatorum Redemptor his *gratias efficaces* meruerit, quibus vitam aſſequantur æternam: Janſenium vero poſt Calvinum ad ſolos electos Redemptionis nomen limitando, docuiſſe Chriſtum mortuum *pro ſalute duntaxat Prædeſtinatorum*, & tanquam Semipelagianos traduxiſſe, qui dixerint Chriſtum pro univerſis hominibus mortuum eſſe, aut ſanguinem fudiſſe; ut habetur prop. 5. *Semipelagianum eſt dicere Chriſtum pro omnibus omnino hominibus mortuum eſſe, aut ſanguinem fudiſſe*. Ait ergo falſam temerariam & ſcandaloſam eſſe hanc propoſitionem, quatenus redarguit communem ſententiam Orthodoxorum, affirmantium Chriſtum pro omnibus omnino hominibus mortuum eſſe, tanquam id foret Semipelagianorum aſſertum; impiam vero, blaſphemam, contumelioſam, derogantem divinæ pietati, & hæreticam, quatenus enuntiat Chriſtum duntaxat pro ſalute Prædeſtinatorum eſſe mortuum. Itaque hinc infert tenendum eſſe, tanquam fidei dogma inconcuſſum, quod Chriſtus *non pro prædeſtinatorum duntaxat, ſed etiam pro nullorum ſaltem reproborum ſalute* mortem ſubierit: & quamvis Summus Pontifex conſtitutione ſua non definierit, *Utrum Chriſtus pro omnibus omnino hominibus ſit mortuus*; aſſerere tamen communiter Theologos, eſſe de fide quod Chriſtus mortuus ſit pro omnibus fidelibus, qui per baptiſmum gratiam regenerationis acceperunt, imo plurimos cenſere, quod certum ſit certitudine fidei Chriſtum mortuum eſſe pro omnibus hominibus nullo excepto, pro reprobis etiam infidelibus, qui nihil unquam audierunt de Chriſto, necnon pro parvulis in utero materno morientibus: quamvis nonnulli Theologi numero pauciſſimi, & quorum ſententia

Jan. Red. pag. 69. art. 6.

tentia ab aliis rejicitur, & firmioribus momentis convellitur, docuerint *Chriſtum pro ſalute parvulorum in utero materno morientium non eſſe mortuum*. Hæc Anonymus.

De cenſura, qua delator ait quintam Janſenianam propoſitionem fuiſſe ab Apoſtolica Sede reprobatam, nihil eſt quod modo reponam. Cenſuram enim illam omni æquitate latam fuiſſe demonſtravi lib. 17. cap. 3. & lib. 28. cap. 9. atque hinc etiam colligitur, quam præcipiti, & iniquo judicio Janſenianis accenſear. In cetera Anonymi verba aliquid leviori calamo animadvertam. Ac primum Chriſtum promeruiſſe Prædeſtinatis ſingulis *gratias efficaces*, quibus perveniant ad regnum, *ſi efficaces gratias* intelligas, quæ ex abſoluto Dei beneplacito, non ex præſcientia in actum certiſſime erumpunt; non omnes conſentient, quod hujuſmodi gratiæ ſint admittendæ, atque a Mediſtis omnibus rejicientur. At quoniam a nobis propugnantur; ſinamus hominem de his quidquid ei libet proferre. Ad ſequentia quod ſpectat, & nos firmiſſime profitemur Chriſtum *pro omnibus omnino hominibus* mortuum eſſe. Id prælaudatis in locis demonſtravimus ex Apoſtolo ſcribente 2. ad Corinth. 5. *Unus pro omnibus mortuus eſt*. 1. ad Timoth. 2. *Dedit Redemptionem ſemetipſum pro omnibus*, & cap. 4. *Salvator eſt omnium hominum*: ex Tridentino Concilio ſeſs. 6. cap. 3. *Ille pro omnibus mortuus eſt*: ex univerſa Traditione Patrum, unde collegimus teſtimonia complura Irenæi, Clementis Alexandrini, Athanaſii, Cyrilli, Gregorii Nazianzeni, Optati Milevitani, Ambroſii, Auguſtini, Leonis Magni, Proſperi, aliorumque. Qui ſunt ergo ii Theologi, qui adverſus tam expreſſam divinarum Scripturarum auctoritatem, pleniſſimamque traditionem aſſerere audent *Chriſtum non eſſe mortuum pro omnibus*? Si qui ſunt, his Auguſtinenſes unanimiter adverſantur. Pro parvulis quoque in utero matrum decedentibus mortuum eſſe Chriſtum Redemptorem univerſorum, omni proculdubio credimus & profitemur: atque ea præſertim ratione, confirmata lib. 13. cap. 1. teſtimoniis Apoſtoli & Auguſtini oſtendimus contrahi ab omnibus parvulis originale peccatum, quoniam *pro omnibus mortuus eſt Chriſtus*. Vide tom. 3. pag. 12. Vereor tamen, quin

Tom. 3. pag. 349. Tom. 5. pag. 448.

Digitized by Google

quin Anonymus exiſtimaverit Theologos illos aſſerere Chriſtum non eſſe mortuum pro parvulis materno in utero decedentibus, qui negant conferri iiſdem parvulis auxilia ſufficientia; nam revera pag. 243. Gabrieli Vaſquez gratiam iiſdem infantibus deneganti audacter imponit, quod etiam opinatus ſit, *pro illis mortuum non eſſe Chriſtum*: quam in Vaſquium calumniam a nobis ſublatam invenies §. VI. num. II.

II. Nil aliud num. 2. *in Janſeniſmo Redivivo* legimus, *Janſ. Red. pag. 71.* niſi a Janſenio lib. 3. de Grat. Chriſti Salvat. cap. 21. *beneficium mortis Chriſti ad ſolos Prædeſtinatos reſtringi*. Verum negant ne id Auguſtinenſes Theologi? Nequaquam. Libro enim 17. de Theol. diſcipl. cap. 3. legitur: *ſcripſit Janſenius* lib. 3. de Grat. Chriſti cap. 21. *Omnibus illis, pro quibus Chriſtus ſanguinem fudit, & quatenus pro eis fudit, etiam ſufficiens auxilium donari, quo non ſolum poſſint, ſed* *To. 3. pag. 347.* *etiam reipſa velint, & faciant id, quod ab iis volendum & faciendum eſſe decrevit. Non ergo ſi Janſenio fides habenda eſt, obtulit Salvator noſter Jeſus Chriſtus divini ſanguinis pretium pro iis, qui efficaci gratia privantur*. Vides ne a nobis Janſenianam propoſitionem ipſomet in loco, in quo eam deprehendit Anonymus, præmonſtratam?

III. Animadvertit præterea Anonymus, Janſenium eo *Jan. Red. ead.* loci errorem ſuum aliis verbis adſtruere, dum ait de Au- *pag. 71. & ſeq.* guſtino: *Nullo modo principiis ejus conſentaneum eſt, ut Chriſtus Dominus vel pro infidelibus in infidelitate morientibus, vel pro juſtorum non perſeverantium æterna ſalute mortuus eſſe, ſanguinem fudiſſe, ſemetipſum Redemptionem dediſſe, Patrem oraſſe ſentiatur*.

Hæc quoque a nobis prænotata fuerant, eademque *Janſ. Red. pag. 72.* omnino verba, immo & alia produximus citato cap. 3. eademque pagina 347. ad evincendum quintam propoſitionem in Janſenii libro inveniri. Non ergo fraude veritatem abſcondere, nec Janſenianam hæreſim renovare ſtuduimus.

IV. Suſcipit Anonymus patrocinium Auguſtini, ſubjiciens: *Quam injurioſa ſit Auguſtino doctrina hæc, quæ ipſi calumnioſe imputatur, nemo non videt*. Addit etiam Chriſto contumelioſam, & divinæ pietati derogantem eſſe. Obſervat

Digitized by Google

vat Janſenium eo extuliſſe hujuſce doctrinæ impietatem, ut cit. loc. ſcripſerit, Chriſtum *juxta ſanctiſſimum Doctorem* tam deprecatum fuiſſe *pro æterna liberatione reproborum, quam pro ſalute diaboli*[1]. Ait exitialem illum errorem manare ex quo *nulla alia ſit operandi gratia, quam delectatio victrix*: ex quo enim delectatio, quæ prævalet, ſemper neceſſario, ac invincibiliter ſuum habeat effectum, ſequitur Dei mandata, & perſeverantiam in juſtitia eſſe *impoſſibilia* iis omnibus, *qui deficiunt*. Si enim iis omnibus, qui non perſeverant, impoſſibilis ſit perſeverantia; Chriſtus noluit ipſis æternam ſalutem poſſibilem reddi, noluitque ad iſtos mortem, ſanguinem, redemptionem, & propitiationem ſuam dilatari.

Anonymo primum gratias rependimus, quod Janſenii doctrinam dixerit *injurioſam Auguſtino*; quamquam auxiliis ac defenſoribus iſtis ille non egeat, pro quo filii, & diſcipuli collatis viribus certant. Nos quidem Auguſtinum Janſenio adverſari demonſtravimus in *Antitheſi* ad quintam Janſenianam eodem lib. 17. cap. 3. De eadem propoſitione tom. 3. pag. 351. ſcripſimus: *Derogat divinæ miſericordiæ, extenuat pretium ſanguinis Chriſti, magnum Redemptionis opus imminuit, & Salvatoris meritum, cruciatus, obedientiam, orationem & vulnera parvipendit*. Quantum vero ad reliqua pertinet; de ſyſtemate duarum delectationum non ſemel pertractavimus, & oſtendimus a nobis rejici delectationes *invincibiles*, & ad agendum *neceſſitate* impellentes. Itaque & principium, unde fluit theſis quinta Janſeniana, refellimus. Ceterum ſententiâ noſtrâ ſunt nonnulli, quibus occulto Dei judicio non tantum denegatur *delectatio victrix*, & *finalis perſeverantia*, verum etiam auxilium *ſufficiens*; cujus generis ſunt obduratorum quidam, & parvuli maternis in uteris decedentes: & nihilominus pro iis quoque mortuus eſt Redemptor hominum univerſorum. Demonſtravimus enim §. 6. actualem collationem auxiliorum ad peculiarem Dei providentiam, non ad univerſalem communemque redemptionem, ſpectare. Specialiſſimum quoque *Perſeverantiæ* donum iis tantum dari, quos Deus a maſſa perditionis diſcrevit, & ad ſalutem prædeſtinavit *voluntate*

efficaci,

efficaci, ſententia eſt Auguſtinenſium ac Thomiſtarum omnium; idque nemo unus ignorat. Et tamen ii etiam, quibus aut gratia *efficax*, aut *perſeverantia* negatur, ſervare mandata, & ſalutem conſequi poſſunt, ut oſtendimus eodem ſ. 6. & 4. plurimorum Theologorum auctoritate. Jure ergo contendimus in ea quæſtione, *An Chriſtus pro omnibus omnino hominibus ſubierit mortem, & pretioſum ſanguinem fuderit*, præſcindendum eſſe a Scholaſticis controverſiis; quæ ad gratiarum diſtributionem, ad auxilia efficacia, & ad finalem attinent perſeverantiam: in quibus Theologi non conveniunt, etſi Chriſtum pro omnibus hominibus mortuum contra Calvinum & Janſenium fide firmiſſima, & unanimi conſenſione propugnent.

V. Anonymus ulterius animadvertit Janſenianos quoſdam ad temperandam quintæ propoſitionis duritiem, fateri *Chriſtum non ſolum pro ſalute Prædeſtinatorum mortuum eſſe, ſed etiam pro temporalibus illis gratiæ donis, quibus aliqui reprobi hac in vita exornantur*. Verum allucinantur, dum hoc effugio a Janſenii doctrina putant ſe eſſe alienos. Neque enim diffitetur Janſenius Chriſtum mortuum eſſe ad obtinenda reprobis quædam divinæ gratiæ munera: ſed hoc diſerte docet lib. 3. de Grat. Chriſti cap. 21. *Janſ. Red. pag. 73.*

Subſcribendum Anonymo, quotieſcunque non aberrat a veritate, & fatendum eſt præter temporalium gratiarum munera ad veram communemque redemptionem conſtituendam aliud requiri, ideſt, oblationem pretii pro omnibus, ſuſceptionem communis cauſæ, remediorum inſtitutionem, & gratiæ præparationem atque exhibitionem: quod vero hæc omnia recipiantur ab iis ſingulis, pro quibus Chriſtus crucem mortemque ſubiit, falſum eſt; quoniam licet pro omnibus mortuus ſit, *non tamen omnes beneficium mortis ejus recipiunt*, ut inquit Tridentinum Concilium ſeſs. 6. cap. 3. Porro nos de communi illa redemptione, ad quam plura præter temporales gratias exiguntur, ſcripſimus lib. 17. cap. 4. *Chriſtus & oravit, & mortuus eſt, quantum ad communem cauſam pertinet, ut inſtitueret remedia, quibus omnium hominum poſſint deleri peccata, pretium ſanguinis ſui pro omnibus offerens. Quomodo enim eſſet omnium Redemptor, Sal-* *To. 3. pag. 359.*

vator, *animarum Medicus*, *& Mediator Dei*, *& hominum*; *niſi pro omnibus pretium obtuliſſet*, *preces fudiſſet*, *remedia inſtituiſſet*, *necnon etiam inimicis*, *reprobis*, *obduratiſſimis paraſſet*, *atque exhibuiſſet?* Occurrunt vero in ſcriptis noſtris quamplurima alia his conſimilia, quæ opportuniori loco proferentur: hæc enim ſufficiunt ad commonſtrandum in iiſdem ſcriptis characterem alium rectâ Janſeniano adverſantem.

Janſ. Red. pag. 75. VI. Infert Anonymus ex dictis ſenſum quintæ propoſitionis ex mente Janſenii nullum alium eſſe, *quam quod Chriſtus pro nullius reprobi æterna ſalute mortuus ſit*, *non autem quod pro nulla reprobis gratia temporali obtinenda ſit mortuus*; *quidquid reclament adverſarii falſo contendentes*, *ideo damnatam eſſe propoſitionem*, *quia mortis Chriſti beneficium ad electorum ſalutem reſtringendo*, *excludit gratias temporales reprobis collatas*.

Jam conſtat ex præced. num. nos in eo adverſariorum genere nequaquam comprehendi: unde nec Fulgentio Bellelli, nec mihi hoc Janſeniſtarum effugium, quod Chriſtus etiam reprobis temporales promeruerit gratias, in altera parte Anonymus objecit. Sunt autem in omnium Auguſtinenſium, Thomiſtarumque plurium ſententia nonnulli, quibus nec temporalis gratia confertur, ut ſunt pueruli in maternis viſceribus pereuntes; pro quibus tamen mortuus eſt Dominus. Quare non cohæret Scholarum noſtrarum principiis Janſeniſticum illud aſſertum de gratia ad tempus reprobis diſtributa, cujus tantum cauſâ iidem reprobi dici poſſint communis redemptionis participes.

Jan. Red. p. 75. & 76. VII. Ait hoc num. 7. Anonymus Janſenianos doloſa uti diſtinctione, ut Innocentii X. definitionem eludant. Volunt enim *Chriſtum non pro ſolis prædeſtinatis*, *ſed pro omnibus omnino hominibus fuiſſe mortuum*, *in quantum ſcilicet omnibus omnino redimendis pretium ejus ſanguinis fuit ſufficiens*. Demonſtrat non aliter ſenſiſſe Janſenium lib. 3. de Gratia Chriſt. Salvat. cap. 21. At Janſenius præter ſufficientiam pretii jure meritoque contendit, requiri ad Redemptionem, *quod Chriſtus ſanguinem ſuum obtulerit ex intentione ut omnibus* profit: ſed hanc intentionem negat ad illos extendi,

tendi, quibus non confertur *delectatio ſuperior & victrix*, per quam *infallibiliter*, *invincibiliter*, *& neceſſario ſalvantur*.

Arbitramur nos, Theologos affirmantes Chriſtum pro omnibus mortuum eſſe quantum *ad magnitudinem & ſufficientiam pretii* non eſſe Janſeniſtarum nomine traducendos, quum id aſſeruerint Lovanienſes & Duacenſes, Thomiſtæ, Cardinalis de Lauræa, Vaſqueſius, immo & S. Proſper ad objecta Gallorum, ut demonſtravimus ſ. 6. *Sufficientiam* enim hi opponunt *applicationi*; neque denegant oblationem ejuſdem pretii, piiſſimamque Redemptoris intentionem, ut omnibus proſit, ſed negant tantummodo ipſius pretii omnibus & ſingulis actualem communicationem. Ad præcludenda tamen omnia Janſeniſtarum effugia nos lib. 17. cap.4. diximus præter *ſufficientiam* pretii admittendam quoque eſſe illius *exhibitionem* pro omnibus, unâ cum Redemptoris in omnes effuſa, ac beneficentiſſima caritate. *Chriſtum* (ita legitur tom. 3. pag. 361.) *pro omnibus mortuum quantum ad ſufficientiam pretii veriſſimum eſt, & conſtat hoc paſſim affirmari a Patribus, & Theologis: neceſſe eſt autem, ut præter ſufficientiam pretii admittatur hujus pretii exhibitio: ſi enim ad redemptionem ſufficeret ſola pretii ſufficientia, proculdubio etiam damnati & dæmones forent redempti*. Poterant ne melius ab Auguſtiniano Scriptore rejici Janſenianorum effugia?

VIII. Hæc cum ita ſint, reliqua Anonymi prænotata velociori greſſu percurram. Num.8. inquit Janſenianos etiam aſſerere *Chriſtum pro omnibus mortuum eſſe quoad communitatem cauſæ, ſcilicet propter cauſam totius generis humani ſuſceptam, & propter aſſumptam naturam omnibus communem; addunt quoque quod Chriſtus media quædam, & auxilia generalia toti generi humano propoſuerit atque contulerit*, ideſt, *creationem* hominis ad beatitudinem, *legem naturæ* omnibus inditam, prædicationem Evangelii, Sacramenta per Chriſtum inſtituta, &c. Num. 9. animadvertit hæc omnia ad generalem redemptionem non ſufficere; quum Janſenius lib. 3. de Grat. Chriſt. Salvat. cap. 2. eadem docens dixerit quod nullo modo inde ſequatur *ſufficiens adjutorium omnibus ex tali re-*

Janſ. Red. pag. 79.

demptione omnium eſſe præparatum. Num. 10. inquit ad hæreſim quintæ propoſitionis ejurandam requiri, *ut Chriſtum quiſque fateatur mortuum quantum ad intentionem pretium offerendi, & quantum ad applicationem illius pretii per media, quæ redimendis reprobis vere ſufficiant, ita ut Deus virtute meritorum Chriſti aliis quam prædeſtinatis conſerat auxilia vere ſufficientia, quibus ſalus poſſit obtineri*. Num. 11. pertractat de voluntate Dei antecedenti definiens, quod Theologi ſatis communiter hanc voluntatem *antecedentem* explicantes ajunt eam eſſe, *quæ fertur in objectum, non quidem quale eſt in ipſo, ſed abſtrahendo a quibuſdam circumſtantiis*; voluntatem vero *conſequentem* eam, *quæ fertur in objectum, quale eſt in ſeipſo ſuis omnibus circumſtantiis veſtitum*: Janſenium vero lib. 3. de Grat. Salv. cap. 2. referre voluntatem antecedentem *ad ſtatum Adami ante peccatum*; ideoque poſito Adami lapſu manere in Deo erga reprobos *nudam quamdam velleitatem, quæ non determinatur ad danda ulla ſufficientia auxilia, per quæ ſalus ipſis fiat poſſibilis*. Num. 12. inquit id Janſenianæ doctrinæ mirifice cohærere; nam in ſyſtemate duarum delectationum, quæ invicem colluctantur, & quarum ſuperior gradibus alteram inſuperabiliter vincit, ille tantum poteſt bonum agere, perſeverare, & ſalutem æternam adipiſci, qui habet gratiam cupiditati præponderantem, ideoque æterna ſalus illis cenſenda eſt impoſſibilis, qui carent gratia gradibus ſuperiori; ac proinde noluit Chriſtus iis obtinere auxilia ad ſalutem ſufficientia. Num. 13. monet rurſus, quoſdam Janſenii diſcipulos reprobis quoque concedere gratias parvas *cupiditate minores*: ſed quoniam in Janſeniano ſyſtemate neceſſum eſt ſub hujuſcemodi gratiis ſuccumbere robuſtiori cupiditati; non ſufficit earumdem gratiarum collatio ad ſtatuendam voluntatem illam antecedentem, qua ſalus etiam reprobis reddatur poſſibilis; neque harum cavillationum ſubſidio hæreſis quintæ propoſitionis repellitur. Num. 14. addit alios Janſenii ſectatores eatenus in Deo admittere voluntatem antecedentem ſalvandi omnes, quatenus tali voluntate Deus vult *quidquid in ſe bonum eſt & rectum*; cujuſmodi generis eſt ſalus omnium hominum *in ſe præciſe conſiderata*: verum ſenſum hunc

Apoſto-

Apoſtolicæ ſententiæ, *Deus vult omnes homines ſalvos fieri*, a vero alienum eſſe, & longiſſime accerſitum; quum nec Janſenius antecedentem Dei voluntatem ita acceptam negare potuerit; ac præterea iſtiuſmodi voluntas ſterilis ſit, & otioſa: nec dici poſſit Chriſtum tali voluntate mortuum eſſe pro reproborum ſalute. Num. denique 15. ait Janſenium afferre expoſitiones duas Apoſtolici textus traditas ab Auguſtino, in quarum una explicatur *de accomodata diſtributione*, quatenus Deus vult ſalutem eorum omnium, qui revera ſalvantur; in altera exponitur *de generibus ſingulorum*, ſcilicet, de Judæis, gentibus, ſervis, liberis, adultis, parvulis, &c. addere inſuper expoſitionem tertiam, nempe quia Deus facit, ut ſancti homines ſalutem omnium velint, & orando peroptent. Verum ex his expoſitionibus minime infertur, juxta Auguſtinum, Deum velle ut ſalvi fiant ſolummodo electi; quum S. Doctor pluribus in locis expreſſe doceat, Deum velle ſalutem omnium omnino hominum, præſertim lib. de Catechiz. rud. num. 52. & de Sp. & lit. cap. 33. Chriſtum autem pro omnibus mortuum affirmet lib. 1. Op. imperf. cap. 64. aliiſque locis innumeris. Quando igitur Auguſtinus textum illum Apoſtoli exponit de ſolis electis, *loquitur de voluntate Dei abſoluta & efficaci adverſus Pelagianos & Semipelagianos, qui abſolutum & efficax Dei decretum pro electorum ſalute rejiciebant*: at voluntas iſta conſequens & abſoluta non excludit voluntatem conditionatam & antecedentem ſalvandi reprobos. Perperam ergo Janſenius in patrocinium erroris ſui advocat Auguſtinum. Hæc Anonymus.

Nemo, ut etiam in has prænotationes aliquid animadvertamus, debet Janſenianus cenſeri eo quod ſcripſerit Chriſtum rectiſſime dici pro totius mundi redemptione crucifixum, *propter veram humanæ naturæ ſuſceptionem, propter communem in primo homine omnium perditionem, propter unam omnium naturam, & unam omnium cauſam in veritate ſuſceptam*; ut nos diximus tom. 3. pag. 356. Sunt enim hæ phraſes ac verba S. Proſperi ad 9. objectionem Gallorum, & ad primam Vincentianam. Neſcimus itaque cur Anonymus hæc inter Janſeniana effugia recenſeat. Imo ſi accuratius Janſe-

ſenium legerit lib. 3. *de Grat. Chriſt. Salvat. cap.* 20. percipiet allatam Proſperi explicationem a Janſenio refelli ; quoniam *Proſpero antiquior & doctior Auguſtinus nunquam*
Janſ. col. 381. *in ſcriptis ſuis fatetur Chriſtum pro omnibus , nullo excepto , ſe dediſſe redemptionem , vel crucifixum eſſe , vel mortuum ;* atque ex hac falſa de Auguſtino opinione audacter procedere ad interpretationem aliam, quam traditæ a Proſpero non veretur præferre his verbis : *Hinc genuinius , veriuſque reſpondemus , Chriſtum dici* ſe dediſſe redemptionem pro omnibus , *hoc eſt , pro univerſa ſua Eccleſia toto orbe diſperſa .* Amplectentes itaque ſententiam ac verba Proſperi adverſantur Janſenio , non ipſi adhærent. Vide Philippum Van-Waure lib. 6. pag. 432. Janſeniani item dici nequeunt, qui docent ſingulis hominibus conferri auxilia quædam generalia : id ſiquidem tradunt Thomiſtæ , horumque celeberrimus Thomas de Lemos , prout oſtendimus ſ. 6. num. 3. Enimvero quod auxilia ſupernaturalia & *intrinſeca* univerſis hominibus actu conferantur , ſpectatâ antecedente Dei voluntate, & humani generis Redemptione , ſcholaſtica eſt quæſtio , non fidei decretum. Fatemur , quantum ad num. 9. attinet , requiri ad communem redemptionem , *quod ſufficiens auxilium ſit omnibus præparatum* , ut recte hoc in loco ſcribit Anonymus : ſed hortamur , ut ſibi conſtans , dum nobiſcum congredietur , a præparatione ad diſtributionem pertranſiens attendat hujuſmodi vocabulorum diſcrimen . Reminiſcatur quoque , ſcriptorem , cui diem indixit , nullibi docuiſſe auxilia ſufficientia non eſſe omnibus , & ſingulis hominibus præparata , ſed de his inſtituendo quæſtio-
To. 3. pag. 438. 440. 441. nem diſputaſſe , *Num ipſa auxilia ſufficientia ſingulis omnino hominibus non ſolum parata ſint & exhibita , verum etiam pro qualibet temporis circumſtantia , & præſertim urgente præcepto collata : definiiſſe , quod Deus omnibus & ſingulis paravit , exhibuit , & quantum eſt ex ſe nulli prorſus mortalium denegat ſupernas illuſtrationes , aliarumque gratiarum beneficentiſſimam largitatem* : non de præparatione , ſed de actuali receptione tantum hæſitaſſe , ſubjiciendo poſitionem alteram , *Non eſt de fide , quod auxilium gratiæ omnibus miſericorditer exhibitum , ac præparatum , omnes reapſe recipiant* . Quum itaque Anonymus

mus poſt varia in quintam Janſenianam propoſitionem prænotata, pagina tandem 92. concluſerit, *illius propoſitionis verum & proprium ſenſum eſſe, quod Deus voluntate antecedenti velit omnes omnino homines ſalvos fieri, quodque virtute voluntatis illius antecedentis illis omnibus, & ſingulis conceſſerit, obtulerit, aut ſaltem præparaverit auxilia ſufficientia ad ſalutem*; revincetur ipſemet ſuis verbis, ſi Theologis auxilia ſufficientia ſingulis parata fatentibus objecerit hæreſim propoſitionis quintæ Janſenianæ. Ad 10. conſtat ex præc. num. 7. etiam Auguſtinenſes præter ſufficientiam ac magnitudinem pretii ad communem redemptionem requirere ejuſdem pretii *oblationem*, ideoque judice Anonymo Janſenianis undique opponi. At quod ille ſubjicit ad hanc oblationem ſpectare, *ut Deus virtute meritorum Chriſti aliis, quam prædeſtinatis conferat auxilia vere ſufficientia*, aliqua indiget explicatione: nam quod revera ob Chriſti merita aliis quam prædeſtinatis conferantur auxilia, certiſſimum omnino eſt; quod autem horum auxiliorum collatio deſcendat ex voluntate Dei *antecedenti*, & ex *communi* Redemptione, non ex voluntate *conſequente*, atque ex redemptionis & meritorum Chriſti *applicatione*, falſum eſt, aut ſaltim poſitum in controverſia: ſiquidem voluntas *antecedens*, & *communis* redemptio ad omnes & ſingulos homines extenditur; ideoque ſi ex *antecedenti* Dei voluntate, & Chriſti Redemptione auxilia ſufficientia conferrentur aliquibus; deberent eadem ratione conferri omnibus: atque idcirco Mediſtæ contendunt dari omnibus auxilium ſufficiens, quoniam hujus diſtributionem referendam putant ad ipſam voluntatem Dei antecedentem. Ad 11. conſtat ex lib. v. de Theolog. diſciplinis a nobis non repudiari ſententiam Thomiſtarum, qui ajunt antecedentem voluntatem *connotare homines ſecundum ſe ſpectatos*, voluntatem vero conſequentem comparari *ad creaturas rationales in certis conſtitutas circumſtantiis*; & ulterius ad illam addere *ordinem, quo omnes ad ſalutem pervenire poſſint, & præparata ſingulis divinorum beneficiorum munera*. Tradita autem a nobis hæc notio antecedentis voluntatis nequaquam nova viſa fuiſſet Anonymo, ſi auctores laudatos §. 6. pervolutaſſet: at ſolet oriri ex rerum ignorantia

To. 1. pag. 387. & 388.

rantia

rantia hominum admiratio. Syſtema duarum delectationum *invincibilium*, quarum num. 12. rurſus Anonymus meminit, Auguſtinenſium neminem propugnare conſtat ex dictis. Referri quoque a Janſenio voluntatem antecedentem ad ſtatum, qui Adæ prævaricationem præceſſit, nos ante Anonymum tradidimus tom. 1. pag. 388. & ulterius, quod ipſe non fecit, inanem illam Janſenii eluſionem refutavimus. Sunt tamen ex Orthodoxis nonnulli, atque hos inter Joannes Driedo in libro *de Captiv. & Redempt. Gen. hum. tract.* 1. *cap.* 4. *ad* 2. qui docent, *Deum voluiſſe ſalvare omnes homines ſecundum primam naturæ humanæ inſtitutionem, in qua recepit Adam pro omnibus hominibus juſtitiam, per quam ſalvari poſſent; non tamen habuiſſe Deum ſimilem generalem voluntatem circa omnes homines, poſtquam illos lapſos in Adam prænovit*; ut inquit de ea Driedonis ſententia Franciſcus Suarez *lib.* 4. *de Provid. cap.* 1. *num.* 8. Etſi ergo falſum eſt, & a nobis quoque rejectum, quod *antecedens* Dei voluntas ſolum pertineat ad ſtatum innocentiæ; non tamen ob hoc tantum Janſenius damnandus eſſe videretur. Si quis etiam voluntatem antecedentem ita acceperit, ut velit vocari antecedentem, *quia eſt de objecto, ſeu ſine bono ſecundum ſe ſpectato, præſcindendo ab adjunctis, ſeu a particularibus circumſtantiis*; non erit ſtatim Janſenianæ hæreſeos culpandus; nam hanc eſſe S. Thomæ, omniumque Thomiſtarum ſententiam ſcribit idem Suareſius lib. 111. *de Attrib.* cap. 8. n. 7. & revera id S. Thomas diſertiſſime docet 1. p. q. 19. art. 6. ad 1. Quod demum ait Anonymus num. 15. de allatis a Janſenio tribus Auguſtini expoſitionibus; primum recolenda ſunt quæ de iiſdem expoſitionibus tradidit *Opuſc.* 3. *cap.* 20. doctiſſimus Cardinalis de Lauræa, de quo §. 6. num. 17. Deinde animadvertendum eſt nos etiam lib. 5. cap. 1. adverſus Janſenianos ſcripſiſſe, *non rejici a Sancto Protoparente Auguſtino antecedentem voluntatem ſalvandi omnes; & ejus interpretationes ſupra recenſitas de voluntate efficaci & abſoluta accipiendas eſſe, quam præſertim nolebant admittere Pelagiani*. Vide tom. 1. De Theol. diſc. pag. 393. Ex his autem omnibus conſtat, ipſa Anonymi prænotata in quinque Janſenii propoſitiones fuiſſe a nobis præmiſſa, omniaque dogmatiſta-

Suarez tom. 1. *pag.* 348. *edit. Lugd.*

Suarez ibid. pag. 160.

S. Th. tom. 10. *pa.* 83. 2.

tiſtarum effugia fuiſſe diligenter diſpuncta ; & conſequenter prænotata ipſa vindicationibus noſtris fulcrum præſidiumque præbere .

IX. In poſtremo primæ partis articulo demonſtrat Anonymus quinque Janſenii propoſitiones neceſſario fluere ex principio duarum delectationum invincibilium ; quod utique a nobis præmonſtratum fuit tom. 3. pag. 316. & ſeq. necnon in ſingulis hujus articuli VIII. adnotationibus. Itaque neceſſarium non eſt , ut de his , in quibus convenimus , fiat inter nos diuturna & acerrima concertatio . Si nos gratiæ , quæ robuſtiorem concupiſcentiam non ſuperat , *antecedentem* peccandi neceſſitatem , & non veram recte agendi potentiam , delectationi autem victrici , aut concupiſcentiæ prædominanti neceſſariam , & a ſola coactione immunem operum reciprocationem alligavimus ; excuſare errorem noſtrum non poſſumus : contra autem ſi in parva delectatione *poteſtatem agendi* , atque in delectatione ſuperiori agnoſcimus *libertatem indifferentiæ* ; non poterit adverſarius criminationis , & calumniæ ſuæ magnitudinem ullatenus occultare . At proh Deus immortalis ! Poterat ne quiſpiam illas Janſeniani erroris ſyrtes accuratius vitare , quam ſæpenumero repetendo , *nullam delectationem injicere vinculum libertati ; ſed ſicuti quacunque gratia præventus poteſt iniquus reluctari ; ita quacunque premente cupiditate poſſe juſtum perſeverare ?* Fraude hæc , & ſimilia a nobis dici ubique Anonymus clamitat ; num ex chariſmate id afferat , alii dijudicent . Nolumus , ut *Janſeniſmi Redivivi* auctorem lateat judicium clariſſimorum Theologorum , quibus librorum noſtrorum diſcuſſio , & cenſura commiſſa fuit : quorum aliqui , & quidem Mediſtarum addicti partibus , non ſolum agnoverunt , & declararunt in illis defendi Cardinalis Noriſii , & Antonini Maſſouliè doctrinam , *judicio ſupremæ Inquiſitionis* immunem a Janſenii erroribus ; verum etiam Theologis omnibus compertum eſſe , fontem quinque propoſitionum non eſſe *delectationem victricem relativam* , prout ab Auguſtinenſibus traditur , ſed delectationem ipſam *fatali neceſſitati* adſtrictam , & a *libertate indifferentiæ* ſejunctam , ut ſtatuitur a Janſenio . Quod vero plura a nobis artificioſe , & Janſeniano ſenſu dicta

Jan. Red. art. 9. 9. pag. 93.

Tom. 3. p. 317

eſſe Anonymus ubique ſcribit, iiſdem cenſoribus viſum eſt omnes limites æquitatis tranſcendere; ideoque affirmarunt ignorari ab ipſo Anonymo regulam Hadriani VI. de quo Ludovicus Vives *lib.* v. *De Tradendis diſcipl.* prope finem, *Omnia quorumvis Catholicorum dicta, quantum fas eſſet, benigna ſolebat interpretatione condire*; ac monitum S. Athanaſii ſcribentis *Orat.* 4. *adverſus Arianos*, de ancipiti quadam horum hæreticorum enuntiatione: *Hoc ſi quis ex Orthodoxis ſimpliciter diceret, nihil eſſet, quod male ſuſpicareris de hoc dicto, quippe ibi bona mens ſuperaret ſimpliciorem loquendi morem*. Et quantum ad Fulgentium Bellelli ſpectat; addiderunt, eo jam vita functo in Romanæ Eccleſiæ communione, ſi ambiguum quid & minus exactum protuliſſet, ſervandam fuiſſe Anonymo præceptionem illam Facundi Hermianenſis lib. x. cap. 5. *Non ex levi ſono verborum, ſed ex intentione dicentis æſtimanda ſunt quæ dicuntur: dicentis autem intentio, cum jam perſona defuncta eſt, ex communione religioſius æſtimatur*. Hæc aliaque plura viri ſapientiſſimi, quos Roma plurimi facit, celebrat, & veneratur, judicarunt ſervanda fuiſſe ab auctore *Janſeniſmi Redivivi*, ſi quid in ſcriptis noſtris offendiſſet exhibens aliquam Janſeniani erroris ſuſpicionem; quæ tamen omnino evaneſcit, dum a nobis ſub delectatione *relative* victrici defenditur *libertas indifferentiæ*.

Janſ. Red. p. 97. X. Poſtremo Anonymus inquit ſyſtema duarum delectationum, quæ ſint *relative* victrices, ſententiâ P. Hyacinthi Amat de Graveſon e Sacra Prædicatorum Familia fuiſſe ab Eccleſia jure optimo proſcriptum, *tanquam virulentum principium, ex quo fluunt quinque damnatæ Janſenii propoſitiones*: ita enim vir Cl. ſcripſit in Epiſtolis, quas Benedicto XIII. Pontifici Maximo nuncupavit, *tom.* 2. *epiſt.* 6. *pag.* 221.

Verum Theologi hujus judicium accipiendum eſt *de indeliberata delectatione victrici*, & *neceſſitante*; tum quia eodem in loco, quem citat Anonymus pag. 97. hoc vocabulum *neceſſitanti* expreſſe additur *delectationi relative victrici*: tum quia vir præclarus ignorare non poterat ſententiam Joannis Gonzales, & Antonini Maſſoulié ejuſdem Ordinis; de

qua

qua §. 2. num. 4. & 6. tum demum quia idem Graveſon alibi ſcribit, ex Thomiſtis alios tradere efficacem gratiam *entitative* diſtinctam a ſufficienti; alios autem velle *gratiam efficacem non diſtingui ex entitate, ſeu ex natura ſua a gratia ſufficiente, ſed tantum penes intenſionem graduum efficaciæ, quibus ſuperat gradus malitiæ voluntatis creatæ*, addens alia plura, quæ gratiam *relative* victricem dilucide explicant, & aperte confirmant; prout conſtat ex cit. §. 2. num. 5. Quare ſpectato quoque P. Graveſonii judicio, quinque damnatæ propoſitiones fluunt *ex duplicis delectationis ſyſtemate*, prout a Janſenio ſtatuitur cum antecedenti, atque inevitabili neceſſitate; non autem ut in Scholis noſtris traditur, neceſſitate illa ſecluſa, & cum libertate indifferentiæ: quemadmodum interitus liberi arbitrii, & peccandi neceſſitas conſequitur ex decreto abſoluto, & ex gratia efficaci *neceſſitante*, prout adſtruitur a Calvino; non vero ut ſalva libertate, & fatali neceſſitate ſemota, defenditur a Thomiſtis.

CAPUT II.

Vindicantur libri De Theologicis diſciplinis *ab iniqua Janſenianæ hæreſeos calumnia*.

NUllum Janſenianæ hæreſis characterem Scriptis a me exaratis ineſſe non tantum evincunt ſuperiores adnotationes, ſed etiam Theologi doctiſſimi pronuntiarunt: quorum aliqui dixerunt doctrinæ noſtræ orthodoxiam eſſe ſatis manifeſtam ex propoſitionibus tertio Voluminis ſubjectis, a ſexageſima ſecunda uſque ad octogeſimam quartam; aliqui vero affirmarunt omnem erroris ſuſpicionem a me procul amandaſſe, dum præfatione ad librum 16. enarratis Janſenianorum effugiis, hæc omnino vitanda præmonui, & ſubinde mandavi litteris: *Sincere enim, & abſque ſermonis ambiguitate tenendum eſt, nunquam juſtos deſeri a Deo, niſi Deum ipſi prius deſerant, nec deeſſe illis gratiam ſufficientem, dum præcepta ſervare volunt.* Tom. 3. pag. 311.

Tenendum eſt dari in hoc ſtatu gratiam, cui voluntas libere, & culpabili reſiſtentia reſiſtit: ſolam libertatem indifferentiæ, in iis etiam, quæ cum inclinatione, & voluptate fiunt, non ſufficere ad meritum, vel demeritum: libertatem arbitrii non conſiſtere abſque electione, poteſtate, ac dominio: omnes denique redemptos a Chriſto, dum vivunt, poſſe ſalvari, atque omnibus patere aditum ad ſalutem; quamvis ſalvi fiant ſoli prædeſtinati. Ad hanc declarationem, non ad animi fraudulentiam erant ab Anonymo revocanda, quæ ipſi aut ambigua viſa ſunt, aut fuerunt ignota: maxime quod non ſemel, ſed innumeris in locis, addito etiam jurejurando, quinque damnatas propoſitiones eadem perſpicuitate proſcripſerim, & compluribus quoque argumentis oppugnaverim. Quid enim magis conſentaneum æquitati, quam ea, quæ in librorum lectione obſcura & difficilia videntur, cum aliis, quæ obvia & aperta ſunt, comparare, aut quid magis juri diſſonum atque iniquum, quam ſententiis expreſſe traditis omnino neglectis ac prætermiſſis, ex aliis obſcurioribus, atque e ſuo loco divulſis, orthodoxis ſcriptoribus accuſationem intendere? Hoc autem artificio uti Anonymum, ac inſuper in delectis a ſe locis Catholicorum placita a damnatis erroribus non ſecernere, quamvis evidentiſſime conſtet ex dictis, oſtendam collectione eorum locorum, quæ ſententiam noſtram comprehendunt, & ponderatione aliorum, quæ tantam in ejus animo indignationem excitaverunt, ut nos odiſſe videatur cane pejus & angue: atque id operis, propitio Numine, aggredior.

§. I.

§. I.

Denegatur in libris Theologicarum diſciplinarum *delectatio illa gradibus ſuperior, quæ ita ſit* invincibilis, *&* neceſſitatem *inferens, ut ſub illa voluntas a ſola* coactione *ſit libera.*

I. UT nonnulla rurſus exſcribamus ex 3. Volum. quod fere totum verſatur in exponendo Auguſtiniano ſyſtemate; lib. XIV. cap. 8. hæc leguntur: *Janſenius ſtatuit efficaciam gratiæ in delectatione victrici, quæ a deliberatione, & indifferentia liberi arbitrii penitus ſejuncta eſt. Nos vero dicimus indeliberatam quidem eſſe hanc delectationem, quatenus inſpiratur a Deo, & proinde per primum actum indeliberatum nos nihil mereri, niſi accedat liberi arbitrii deliberatus aſſenſus, firmiſſime tenemus, cum meritum haberi nequeat ſine indifferentia libertatis. At hæc delectatio victrix conjuncta eſt cum deliberatione comparate ad opera, quæ efficiuntur a libero arbitrio hac delectatione excitato.* Et paucis interjectis: *Sequitur quidem ex hac victrici delectatione infallibiliter effectus, eo quod animus amplectatur bonum, quod magis delectat; ſed ſequitur libere, quia non adeo in hac vita delectat bonum aliquod, ut nequeat in eo apprendi ratio aliqua mali.* Ac rurſus ibidem: *Non ergo nos, neque noſtratium aliqui propugnant delectationem victricem juxta Janſeniana decreta.* To. 3. pag. 156.

II. Lib. XIV. cap. 11. ſolvendo argumenta adverſus gratiam per ſe efficacem memini hæc me ſcripſiſſe: *Nego quod ſub gratia efficaci non remaneat poteſtas ad oppoſitum, dum operatur in nobis velle, & facit, ut faciamus: id enim præſtat per ſupernam illuminationem, & inſpirationem ſanctæ dilectionis, at non talem, quæ nobis verum ſub omne ratione veri, & bonum ſub omni ratione boni proponat, rapiatque in ſe mentem & animum illa neceſſitate, qua in verum bonumque in communi protendimus. Neque inducit gratia efficax neceſſitatem,* Eod. tom. 3. pag. 197. pag. 198. & 201.

tem, propterea quod ipſa ſit infallibiliter conjuncta cum actu: nunquam enim eveniet, ut non amplectamur liberrima voluntate quod nos magis trahit magiſque delectat, quandiu ipſa delectatio, bona voluntas, & deliberatio animi perſeverat; & nihilominus id poteſt non evenire, quoniam ea delectatione non abſorbetur voluntas a plenitudine bonitatis, ideoque poteſt alio amore ſuperari, & ex mundi delectatione marceſcere. Ibidem: *Concedo poſſe hominem diſſentire etiam in ſenſu compoſito vocationis & excitationis divinæ.* Itemque: *Auguſtinus docet nos* neceſſario *ſequi quod magis delectat, ſumpta neceſſitate pro infallibili conſecutione actus, non pro negatione* poſſibilitatis *ad actum oppoſitum: quo ſenſu neceſſe eſt ut ſedeamus, quandiu ſedere volumus, ſalva ſemper poteſtate non volendi quod volumus.*

In eod. 3. Volum. pag. 311.

III. Diximus paullo ante a nobis in Præfat. lib. XVII. hæc, rejectis Janſenianorum cavillulis, pronuntiari: *Sincere tenendum eſt dari in hoc ſtatu gratiam, cui voluntas libere, & culpabili renitentia reſiſtit: ſolam libertatem indifferentiæ in iis etiam, quæ cum inclinatione & voluptate fiunt, non ſufficere ad meritum, vel demeritum: libertatem arbitrii non conſiſtere abſque electione, poteſtate, ac dominio.* Eo loci animadvertimus illam Janſenianorum æquivocationem, quæ in nobis mendaciter & iniquiſſime latere dicitur, ita de quibuſdam recentioribus Janſenii aſſeclis pronuntiantes: *Illud quoque concedunt poſſe voluntatem a gratia excitatam ei reluctari: verum hanc reluctandi poteſtatem dari negant, quandiu voluntas actualis gratiæ inſpiratione movetur, ita ut libertas indifferentiæ nunquam actu conſiſtat ſub victrici delectatione. Verbis itaque, non re, Theologi illi ſunt a damnatis erroribus alieni.*

To. 3. pag. 316. & 317.

IV. Cap. 1. ejuſdem libri Janſenianam hæreſim exponentes verba hæc adhibuimus: *Ait Janſenius impoſſibile eſſe, ut vigente ſancta delectatione illicitum prævaleat deſiderium & conſideratio peccati; & e contra ſub vividiori concupiſcentia neceſſario liberum arbitrium ſuccumbere .... Nos contra contendimus nullam delectationem injicere vinculum libertati, niſi ſummi boni per lumen gloriæ manifeſtati, aut boni, ut inquiunt, in communi, extra quod divagari nequit voluntatis*

tatis

tatis inſtinctus ; propterea quod hæc duo tantum tollunt indifferentiam judicii : ideoque ſicut quacunque gratia præventus poteſt iniquus reluctari, ita quacunque premente cupiditate poteſt juſtus perſeverare. Atque poteſt unam, alteramve lineolam : *Nam ſententia noſtra nec ſemper gratiæ delectationem inſpiranti aſſentimur ; neque neceſſe eſt, ut ſequamur quod magis delectat*. Eademque pagina : *Satis quippe eſt ad profliganda ſcita Janſenii, ſub parva delectatione veram poteſtatem agendi, atque ſub delectatione victrici poteſtatem agnoſcere reluctandi*.

V. Tertio autem capite productis Janſenii verbis hanc illationem depromo : *Ergo per Janſenium quiſquis meretur, neceſſario abripitur a ſuperiori delectatione ; qui vero peccat, neceſſitate ſuccumbit ſub premente cupiditate, & tam meritum, quam demeritum nulla alia ratione dicitur liberum, niſi quia eſt voluntarium*. Oppoſitâ autem Janſenio doctrinâ Auguſtini, hanc ſtatuo adverſus Janſenianos conſecutionem : *Ergo docet Auguſtinus non poſſe cum neceſſitate permanere libertatem arbitrii, non motum culpabilem, non proprie acceptum peccatum, non meritum ſpectans ad mediorum electionem, non demeritum, non opus aliquod dignum retributione, vel pœna*. Huc ſpectant ſubjicienda proximo §. 4. quamvis hæc abunde demonſtrant eos, qui ajunt nos efficacem gratiam conſtituere in delectatione indeliberata, *invincibili*, & *neceſſitante*, vel ratione omnino carere, vel oculis. *Eodem tom. 3. pag. 344.*

§. II.

Apertiſſimæ falſitatis convincuntur, qui ajunt negari in Scriptis noſtris gratiam ſufficientem *ab efficaci diſtinctam*.

I. ENimvero libro IV. cap. II. explicata gratiæ efficacitate, hæc addo de auxilio ſufficienti : *Si carnalis delectatio, cui humana voluntas obſtringitur, illius gratiæ delectationi prævaleat, fruſtratur hæc ſuo effectu, & redditur inefficax : & hæc eſt gratia ſufficiens, cui liberum arbitrium quamfrequenter reſiſtit* : quam ſufficientis gratiæ deſcriptio- *To. 1. pag. 362.*

ptionem eſſe illam, quam tradunt Antoninus Maſſoulié; & quidam alii Thomiſtæ, conſtat ex §. 2. num. 5. & 6.

Tom. 3. pag. 148. & 156. II. Lib. XIV. cap. 8. rejecta gratia *Moliniſtice* ſufficienti, hæc litteris trado: *Eſt ergo gratia ſufficiens ſenſu Thomiſtico, ac noſtro, illa, quæ dat poſſe, non velle*: & quamvis eo loci fatear, me diſcedere ab ea Thomiſtarum ſententia, quæ tenet auxilium ſufficiens, & efficax inter ſe natura, ac *ſpecie* differre, ac potius amplectar ſententiam alteram, quæ cenſet eamdem gratiam, quæ in uno eſt *efficax*, in altero eſſe duntaxat *ſufficientem*; oſtendi tamen §. 2. hanc aſſertionem meam a Theologis præſtantiſſimis, inter quos eminent quoque Thomiſtarum nonnulli, pleniſſimis calculis approbari; atque in eo ſitam eſſe noſtram cum Mediſtis diſceptationem, quod nos ad actum requirimus gratiam ſeipſâ efficacem, non autem controverſiam ſtatui in deneganda, vel adſtruenda diſtinctione illa *entitativa* divinorum auxiliorum. Ceterum quod ad præſentem rem attinet; eodem cap. 8. ſcripſimus: *Pari jure diſcrepamus a Janſenio circa gratiam inefficacem. Primo enim fatemur qualemcunque gratiam in hoc ſtatu, ſive parvam, ſive magnam, eſſe gratiam Chriſti. Deinde defendimus dari gratiam inefficacem, cui voluntas reſiſtit. Ac tandem per gratiam ſufficientem dari nobis poteſtatem implendi divina mandata, eamque veram & propriam, ſed non taliter validam & expeditam, ut ad ponendum actum non ſit neceſſaria gratia efficax. Legendus Noriſius in Janſeniani erroris calumnia ſublata cap.4.* Vide, num a Noriſio latum, ut ajunt, unguem diſtemus.

Ibid. pag. 160. & pag. 161. III. Æque manifeſta ſunt, quæ leguntur eodem in capite: *Gratia ſufficiens, quæ imperfectum actum, aliquam ſcilicet mentis colluſtrationem, ac pium voluntatis motum producit, etiamſi ad actum non trahat, ex ſe ad illum ordinatur, ad illum excitat, ad illum etiam, niſi reluctaretur perverſa voluntas, foret efficax*. Et ibidem: *In pia illa effectione, quam per gratiam ſufficientem nos dicimus hominibus inſpirari, tribuitur operis, non quidem executio, ſed vera poteſtas, quamquam non ita expedita, ut reapſe prodeat in actum; quod ut diximus, non gratiæ defectus eſt, ſed voluntatis humanæ obicem ipſi gratiæ opponentis*. Porro quod diximus de potentia non

ita

ita *expedita*, ut prodeat in actum, rectiſſime dictum eſſe, atque antea traditum a Theologis præſtantiſſimis, & ſtrenue vindicatum a Cardinali Noriſio, demonſtravimus capite 1. ʃ. 2. num. 9. & ſeqq. necnon ʃ. 4. num. 1. & 3.

IV. Quid vero in diſſertatione adverſus hæreſim Janſenianam, ſive in XVII. libro? Scripſimus in Præfat. pag. 311. *Sincere enim, & abſque ſermonis ambiguitate tenendum eſt, nunquam juſtos deſeri a Deo, niſi Deum ipſi prius deſerant, nec deeſſe illis gratiam ſufficientem, dum præcepta ſervare volunt*. Addidimus cap. 1. ut conſtat ex præced. ʃ. juſtum habere poteſtatem perſeverandi, & quidem a gratia ſufficiente, *quacumque premente cupiditate*, atque ſub gratia, quantumvis parva, dari *veram poteſtatem agendi*, cohærenter ad ea, quæ præmiſſa fuerant pag. 159. *cum minima gratia actuali poſſe homines reſiſtere cuilibet concupiſcentiæ*. Capite item 3. contra ſecundam Janſenianam ſtatuimus hanc Auguſtinianam antitheſim: *Auguſtinus agnoſcit in hoc ſtatu non ſolum adjutorium* quo, *ſed etiam adjutorium* ſine quo non, *ſive pure ſufficiens*. In eodem cap. 3. ad objecta Janſenianorum reſpondi: *Gratia ſufficiens non dat* poſſe *conjunctum cum actu, & proxime completum, & expeditum, concedo. Non dat* poſſe *ab actu ſejunctum, & incompletum, nego* Et ne aliquem tardioris ingenii, & Auguſtinianæ Scholæ ignorans loquendi formulas, ad ea vocabula *poſſe completum atque expeditum* corrugaret obeſas nares, advertimus iterum illam a nobis appellari potentiam *proxime* expeditam, *quæ ut ponat actum gratiam uberiorem non poſtulat*. Rurſus prope finem illius theſis hæc ſcripſimus: *Sufficiens eſt gratia qualibet, quantumvis minima, licet requiratur gratia prædeterminans, ut ad actum reiſpa applicetur*. Quibus an lucidiora ad gratiæ ſufficientis commendationem produci valeant, ignoro.

Eod. volum. 3. pag. 311. 336. 341. 342. & 343.

V. Attamen de Gratia *ſufficienti*, & quidem ut diſtinguitur ab *efficaci*, lib.18.cap.8.datâ operâ pertractavi: ibique hæc mandavi litteris: *Juſtis ſufficientem gratiam adeſſe, & neminem deſeri a Deo, niſi ipſe Deum deſerat, cum omnibus Catholicis profitemur*. Item: *Illud tantum in quæſtione verſatur, num reapſe auxilia ſufficientia ſingulis omnino hominibus non ſo-*

Tom. 3. p. 437. 438. 440. 445.

lum parata ſint & exhibita, verum etiam pro qualibet temporis circumſtantia, & præſertim urgente præcepto collata. Ibidem: *Haberi veram gratiam ſufficientem, etiamſi non inſpiretur a Domino ſancta victrix delectatio, quemadmodum adverſus ſecundam propoſitionem Janſenii propugnavimus, repetimus in præſentia*. Rurſus: *Eſt ergo valde probabilis, & in Scholis recepta ſententia, omnibus indiſcriminatim dari ſufficientis gratiæ adjutorium*. Iterum: *Deus pro omnibus ac ſingulis remedia ſalutis inſtituit, paravitque, exhibuit, & quantum eſt ex ſe nulli mortalium denegat ſupernas illuſtrationes, aliarumque gratiarum beneficentiſſimam largitatem*. Præterea: *Cuilibet fideli, niſi libere ponat obicem, adeſt gratia orationis, qua impetrare poteſt auxilium immediate ſufficiens ad implenda mandata*. Erit ne poſthac, qui abſque turpiſſimo mendacio affirmare audeat nos a nomine gratiæ *ſufficientis* abhorrere, quoniam illam alicubi appellavimus *inefficacem*? Erit ne, qui ſine manifeſta calumnia poſſit aſſerere, quod in hac gratia non fateamur veram recte agendi *potentiam*, quod gratiam illam *juſtis* auferamus, quod negemus ſingulis viatoribus *paratam* eſſe, atque *exhiberi*? Si erit qui hæc effutiat; negabit quoque ſolem in meridie ſplendeſcere.

§. III.

Decipitur, & allucinatur quiſquis ait nos exiſtimare aliqua præcepta eſſe juſtis impoſſibilia.

I. JUſtis ſiquidem *ſufficientem* gratiam adeſſe teſtati ſumus in locis præcedenti §. laudatis. Quid enim his verbis expreſſius: *Sincere & abſque ſermonis ambiguitate tenendum eſt, nunquam juſtos deſeri a Deo, niſi Deum ipſi prius deſerant; nec deeſſe illis gratiam ſufficientem, dum præcepta ſervare volunt*? Quid iis luculentius: *Quacunque premente cupiditate poteſt juſtus perſeverare*? Quid clarius iſtis: *Juſtis ſufficientem gratiam adeſſe, & neminem deſeri a Deo, niſi ipſe Deum deſerat, cum omnibus Catholicis profitemur*? Profecto hæc tantum accuſatoribus univerſis ora occludunt.

Tom. 3. p. 311. 317. 437.

II. His

II. His adde quæ ſcripſi adverſus primam Janſenianam lib. 17. cap. 3. Ipſam enim propoſitionem refutavi ex Auguſtini verbis lib. de Fide contra Manichæos capite 10. *Quis non clamet ſtultum eſſe præcepta dare ei, cui liberum non eſt quod præcipitur facere, & iniquum eſſe eum damnare, cui non fuit poteſtas juſſa complere?* Serm. 191. de Temp. *Execramur blaſphemiam eorum, qui dicunt impoſſibile aliquid a Deo eſſe præceptum*. Lib. de Nat. & Grat. cap. 43. *Non igitur Deus impoſſibilia jubet, ſed jubendo admonet & facere quod poſſis, & petere quod non poſſis*. Oſtendi æquitatem cenſuræ, qua Sedes Apoſtolica eamdem propoſitionem declaravit *temerariam, impiam, blaſphemam, anathemate damnatam, & hæreticam*, primum ex Scripturis, Deut. 30. 11. Matth. 11. 30. & ad Corinth. prima 10. 13. Deinde ex Tridentina Synodo ſeſſ. 6. cap. 11. Inſuper ex damnatione Bajani articuli 52. Inſuper ex Patribus, ex Theologis, ex naturali ratiocinatione. Quid ultra a viro Theologo præſtandum erat? *Tom. 3. p. 318.*

III. In ſolvendis vero Janſenianis argumentis paſſim veritatem Catholicam inculcavi, modo ſcribens, *Juſti gratiam frequenter inſpirantem voluntatem bonam habent, igitur & poteſtatem*: modo negans *non eſſe poteſtatem bonorum operum ſine gratia per ſe efficaci*: modo addens, *Adeſt juſtis ſufficiens gratia ad orandum, cum habent notitiam præcepti, cupiunt illud implere, atque propriam agnoſcentes infirmitatem ex hujus conſideratione ad implorandum omnipotentis Dei adjutorium moventur*: modo reponens, *Nego deeſſe juſtis potentiam implendi præcepta, dum illis ſubtrahitur gratia efficax, per quam eadem præcepta actu adimplent*: modo ſubjiciens, *In victrici delectatione*, qua carent juſti dum cadunt, *non conſtituimus gratiam ſufficientem, quæ dat poſſe, ſed gratiam efficacem, quæ facit ut faciamus; gratiam autem illam ſufficientem ab operatione ſejunctam agnoſcimus etiam in voluntate parva & invalida*. Quare hæc omnia conviciatores prætereunt? Quare unum ſaltim non proferunt? *Ibid. pag. 332. 333. & 334.*

IV. Non tantum juſtis, verum etiam cuilibet fideli arbitror adeſſe gratiam orationis, *qua impetrare poteſt auxilium immediate ſufficiens ad implenda mandata*; id enim peculiari propoſitione demonſtravi libro XVIII. cap. 8. ratio- *Tom. 3. p. 446.*

cinationem iſtam producens: *Fidelis enim credit ſibi mandata a Domino eſſe præſcripta; novit ſcriptum in Evangelio:* Petite, & dabitur vobis; *& niſi ſuperbe de ſe præſumat, propriam infirmitatem agnoſcit, & retrahentem a bono concupiſcentiam experitur. Atqui ſi credit, nec ſuperbe præſumit, habet gratiam ſufficientem ad orandum; ut enim Auguſtinus ſcribit de Grat. & lib. arbitrio cap. 16.* Ipſa eſt fides, quæ orando impetrat; *& epiſt. ad Aſellicum,* Utilitas legis eſt, ut homines de ſua infirmitate convincat, & gratiæ medicinam, quæ in Chriſto eſt, implorare compellat. *Igitur niſi fidelis præſumptionis obicem ponat, gratiam habet orandi, eâque niſi in pœnam liberæ elationis non caret.* Credo autem neminem exiſtimaturum eſſe me adeo ſtupidum, adeo inſanum, ut juſtos eo auxilio deſtitutos eſſe putaverim, quod ſingulis fidelibus, niſi tumeſcentes ſuperbia ſponte illud abjiciant, adeſſe contendo.

Tom. 3. p. 445. 466. 467. V. Omnem inſuper fidem ſuperat, quod affirmaverit præcepta Dei eſſe *impoſſibilia* juſtis gratiâ ſufficienti ſuffultis, qui docet nec *impoſſibilia* dicenda eſſe hominibus ſceleratiſſimis, ſi gratia auxiliatrice juſto Dei judicio priventur. Conſtantiſſima eſt autem ſententia noſtra, omniumque Auguſtinenſium, ac Thomiſtarum, poſſe quemlibet impium converti, *etiamſi gratia careat,* quoniam poteſt gratiam ipſam recipere. Demonſtravi hoc prælaudato cap. 8. ex *Juſtificatione* Lovanienſium, atque Doctoris Angelici auctoritate; addidique in hoc Opere Goneti, Lemoſii, Alvareſii, Gonzales, Sylvii, aliorumqne idem aſſerentium verba ſole ſplendidiora. *Vide cap. 1. §. 4. num. 4.* Scripſi inſuper priori in loco: *Neque dicas illuſorie hoc dici, ſi auxilium quoque divinum nobis deſit. Deeſt quippe nobis volentibus, & libere ponentibus impedimentum, cum ſimus etiam ſine gratia liberi ad malum, quod optione noſtra eligentes Domino vocanti, & extendenti manus ſuas dorſa vertimus.* Et rurſus: *Reſpectu bonorum operum, ſentio carentem auxilio ſufficienti non habere potentiam proximam, peccare tamen illorum omiſſione, quoniam ejus* impotentia *eſt libere volita; nam ideo non poteſt, quia prava erga malum voluntate ponit potentiæ proximæ impedimentum.* Poſt pauca: *Ceterum potentia* remota *ſemper in hac vita ſupereſt cuilibet pecca-*

Digitized by Google

peccatori, quoniam adjuvari poteſt a Deo, & quæ per amicos poſſumus, aliqualiter per nos poſſumus, *ait S. Thomas 1. 2. q. 109. art. 4. ad 2. At dicis, quid ſi amicus nolit opem ferre? Reſpondeo Deum non defuturum, niſi tu ponas impedimentum*. Itaque non tantum juſtis, verum etiam fidelibus univerſis, immo & hominibus improbiſſimis divina præcepta *poſſibilia* eſſe firmiſſime profitemur.

§. IV.

Propugnari in Scriptis noſtris non tantum ſufficientem *gratiam, cui voluntas reſiſtit, ſed etiam libertatem* indifferentiæ *perſiſtentem ſub gratia* victrici, *fateri cogitur quilibet, quantumvis pervicax, criminator.*

I. De ſufficienti auxilio egimus §. 2. & proxime præcedenti. Ad libertatem vero perſiſtentem ſub delectatione victrici ſpectant, quæ §. 1. producta ſunt. At occurrunt in libris noſtris alia quamplurima, quarum aliqua commemorabimus. Lib. IV. cap. 13. pertractans de libertate cum gratiæ adjutorio concilianda ita loquor: *In ſenſu Janſenii ſub dominatu concupiſcentiæ, aut gratiæ conſiſtit libertas a coactione, quoniam homo peccat culpabili cupiditate, & recte agit victrici delectatione: neque cogit arbitrium cupiditas, vel delectatio. Hæc eſt perverſa doctrina Janſenii.* Adverſus hanc doctrinam ibidem ſtatuo non tolli auxilio efficaci libertatem *indifferentiæ*, quoniam ſub eo *remanet in voluntate vera libertas, vera indifferentia, & vera potentia ad oppoſitum*, explicans quomodo id contingat, ratione ſcilicet rurſus expoſita cap. 1. §. 3. num. 8. &, quoniam illam inſcius Anonymus noſtram commentationem putavit, teſtimoniis Doctoris Angelici confirmata. *Tom. 1. p. 378.*

II. Rurſus lib. XII. cap. 10. poſteaquam egimus de libertate primi hominis, & univerſim ſtatuimus, quidquid *ex neceſſitate agitur, non poſſe opus liberi arbitrii appellari*, explicata *Tom. 2. p. 507. 508. 509. 510.*

explicata libertate *a neceſſitate*, quam diximus ſitam eſſe *in poteſtate eligendi hæc vel illa media, etiam ad invicem contraria*, hæc quadratis verbis enuntiavimus: *Errant turpiſſime Calvini & Janſenii gregales, qui putant libertatem cum neceſſitate conſiſtere*. Et ne lividus conviciator poſſet criminari, tegi a nobis callida ſimulatione errorem talia aſſerendo de libertate Adæ, quam nec Novatores neceſſitati alligarunt, hoc addidi fidei noſtræ ineluctabile teſtimonium: *Eadem a neceſſitate libertas etiam in hoc infirmitatis ſtatu certiſſime perſeverat. Etenim Deus, ut Auguſtinus ait in* VIII. *de Gen. ad lit. cap.* 23. *nunquam ita punit voluntatem malam, ut naturæ perimat dignitatem*. Scripſi item eo loci: *Auguſtinus in hoc ſtatu miſeriarum non negat libertatem indifferentiæ*: dixi rurſus, *libertatem a neceſſitate reperiri tam in bonis, quam in malis, nec ſine illa meritum dari*: iterum vero, *Libertas a neceſſitate etiam poſt Adæ prævaricationem in hominibus perſeverat*: pariter, *Janſenianos, ac Novatores reliquos liberum arbitrium non meliorem ſaxo putaſſe, dum auſi ſunt dogmatizare voluptatem ita animum dejicere, ut neceſſario moveatur, nec potis ſit contraniti*: ulterius, *Motus liber erit tantummodo, ubi ſit in voluntate poteſtas illum cohibendi*. Non poterat libertas *a neceſſitate* evidentius deſcribi, manifeſtius doceri, &, abſit invidia verbo, enucleatius exponi.

Tom. 3. *p.* 132. III. De Pelagiana hæreſi, ſeu lib. 14. cap. 5. propoſitionem num. 4. enuntiavi, prout ſequitur: *Non eſt connumeranda inter errores Pelagii indifferentia liberi arbitrii; niſi ita accipiatur, ut inſpecta ſola naturali facultate poſſit ex æquo bonum & malum*. Quam propoſitionem ſic probo: *Demonſtratur prima pars; quia hæc eſt communis liberi arbitrii notio, ut ſit poteſtas animi libera ad faciendum, vel non faciendum: unde juremerito damnata eſt Janſeniana propoſitio, quod ad merendum, vel demerendum in hoc ſtatu non requiratur libertas indifferentiæ, dummodo arbitrium ſponte & voluntate velit; ita ut libertas cum neceſſitate conſiſtat. Quem errorem non ſemel in hoc Opere profligavimus, & rurſus inſectabimur, cum ad hæreſim Janſenianam perventum erit*.

Eadem Tom. 3. *pag.* 344. IV. Liberavi autem fidem meam: nam ad 3. Janſenii propoſitionem, ubi demonſtravi per Janſenium, *tam meritum*,

tum, quam demeritum nulla alia ratione dici liberum, niſi quia eſt voluntarium, appoſui Auguſtinianam iſtam antitheſim: *At magnus Auguſtinus, quamquam fatetur*, tanto eſſe ad quæcunque mala perferenda quemque iniquorum duriorem, quanto in eo major eſt cupiditas mundi; & quemquam juſtorum tanto eſſe ad quæcunque mala perferenda fortiorem, quanto in eo eſt major caritas Dei, *in libro de Patientia, capite* 17. *Quamquam docet in hoc ſtatu, in quo caro concupiſcit adverſus ſpiritum, in tali certamine laborantes, ac periclitantes indigere gratia*, quæ carnis voluntatem contraria concupiſcentem voluntate ſpiritus vincat, *De corrept. & grat. cap.* 11. *Quamquam in voluntate, prout naturali inſtinctu fertur in finem, agnoſcit* congenitam libertatem immutabilis voluntatis, *lib. 6. Op. imperf. num.* 11., *nihilo tamen minus liberum arbitrium, cujus proprietas eſt mediorum electio, negat liberum habere motum*, niſi poteſtatem habeat motum ſuum cohibendi, *lib. 3. de lib. arb. cap. 3. negat eſſe peccatum*, unde non eſt liberum abſtinere: *negat hominem, quandiu in corruptibili corpore rationalis anima detinetur*, non poſſe reſiſtere gratiæ, *De nat. & grat. cap. 67. Ergo docet Auguſtinus non poſſe cum neceſſitate permanere libertatem arbitrii, non motum culpabilem, non proprie acceptum peccatum, non meritum ſpectans ad mediorum electionem, non demeritum, non opus aliquod dignum retributione, vel pœna. Sed de his plura cap. 2. & 3. præced. diſſert. de H. Luthero-Calviniana.*

V. Nolo ex loco nuperrime laudato plura exſcribere, jam enim parcendum eſt nimiæ accuſantis erubeſcentiæ. Duas tantum propoſitiones ibidem demonſtratas producam: quarum una eſt, *Pertinet ad libertatis eſſentiam poſſe agere, non vero poſſe peccare, quod ineſt libertati creaturarum ob iſtarum imperfectionem*: altera autem, *Libertas indifferentiæ ſuperius explicata requiritur etiam in ſtatu naturæ lapſæ ad meritum, vel demeritum*. Si legeris librum XVII. ſeu tom. 3. a pag. 265. uſque ad pag. 299. adinvenies harum poſitionum prolixam explanationem, copiam argumentorum uberrimam, & eorum, quæ Janſeniani opponunt, pleniſſimam refutationem. Vocant itaque album nigrum, & nigrum album

Tom. 3. p. 275. & 279.

album, qui ajunt a nobis denegari libertatem indifferentiæ, eamque in hoc ſtatu non requirere ad merendum, vel demerendum.

§. V.

Nunquam tanto ingrati animi vitio peccavimus, ut negaverimus piiſſimum Jeſum *eſſe omnium omnino hominum* Redemptorem.

Tom. 1. p. 388. I. AGens enim ego lib. v. cap. 1. de antecedenti voluntate, qua Deus vult omnes homines ſalvos fieri, produxi præter alias hanc aſſerti mei probationem: *Validiſſime probatur propoſitio ex quo Chriſtus pro omnibus hominibus mortem ſubierit. Id in libro de Hereſi Janſeniana adverſus quintam propoſitionem ſumus demonſtraturi. Nunc ſatis eſt Janſenii dogma breviſſime refutare. Ac primo opponitur allato Pauli teſtimonio*: Unus eſt mediator Dei & hominum homo Chriſtus Jeſus, qui dedit redemptionem ſemetipſum pro omnibus: *quod de ſolis prædeſtinatis non poteſt intelligi; quum nos hortetur Apoſtolus ad orandum pro omnibus, etiam reprobis ac perditiſſimis. Rurſus idem Apoſtolus 2. ad Corinth. cap. 5. v. 14.* Si unus, *inquit*, pro omnibus mortuus eſt, ergo omnes mortui ſunt. *Probatur hoc Pauli teſtimonio omnes Adæ poſteros originalem culpam contrahere, ut conſtat ex lib. 6. Auguſtini contra Jul. cap. 4. & ex 20. de Civit. Dei cap. 6. Igitur ſicut omnes in Adam mortui ſunt, ita Chriſtus pro omnibus mortuus eſt, &c.* Quamquam vero Anonymus ægre ferre videtur, antecedentem illam voluntatem a nobis exponi per inſtitutionem, ac præparationem, non vero per actualem diſtributionem ſufficientis auxilii; hoc tamen univerſali redemptioni nil derogat, quoniam ſententiâ noſtrâ, *Quiſquis non adjuvatur a Deo per gratiæ ſubminiſtrationem, queri debet de prava ſua voluntate, non de ipſo Deo beneficentiſſimo gratiarum ſuarum largitore*; quam propoſitionem & enuntiavimus, & pluribus argumentis veram oſtendimus lib. 18, cap. 8. prop. 7. ne repetam, quod evidentiſſime demonſtratum

Vide tom. 3. p. 439. & 455.

ſtratum eſt cap. 1. hujus diſſert. §. 6. ita voluntatem *antecedentem* exponi a doctiſſimis Thomiſtarum, atque ab univerſis Aegidianis; quæſtionem vero de gratia, actu omnibus collata in utramque partem ſalva fide ac pietate agitari; negantem aſſertionem, fatentibus adverſariis, tradi ab Auguſtino, Fulgentio, Proſpero, ac Theologis bene multis: ad libellam denique Scholaſticarum opinionum, quæ variæ ſint & oppoſitæ, non eſſe fidem catholicorum dogmatum exigendam.

II. Demonſtrans inſuper transfundi ad poſteros Adæ originale peccatum, ita ratiocinationem, quam paullo ante tetigi, adverſus Pelagianos adhibui: *Alterum argumentum ſumitur ex iis locis, in quibus oſtenditur Chriſtum Dominum univerſos Adæ poſteros redemiſſe, & pro omnibus mortuum eſſe: quod affirmat Apoſtolus quinto ad Rom. capite verſ. 9.* Chriſtus pro nobis mortuus eſt, ergo omnes mortui ſunt. *In qua univerſali ſententia etiam parvulos comprehendi nemo non videt.* Addidi eo loci plura teſtimonia Auguſtini eadem argumentatione Pelagianos urgentis; ac ſimilia conſcripſi tom. 3. pag. 347. tom. 5. pag. 449. & aliis in locis. Ex quo autem Chriſti redemptio, & ipſius morientis benefica voluntas non minus late, quam Adami peccatum, extendatur, validiſſime Janſenianam hæreſim revinci & profligari demonſtrat Stephanus Dechamps lib. 3. diſp. 7. cap. 3. Næ ergo hæreſim ſinu fovemus, quam lethali jaculo invadimus?

Tom. 3. p. 12.

Dechamps pag. 658. & ſeqq.

III. At ne credas, me hoc uno argumento quintam Janſenianam propoſitionem oppugnaſſe. Statui adverſus illam Catholicum theorema, *Auguſtinus Chriſtum pro omnibus & ſingulis pretioſum ſanguinem effudiſſe innumeris locis commonſtravit.* Quibus id momentis oſtenderim, legi poteſt lib. 17. cap. 3. Per omnes etiam *notas*, quibus quinta illa propoſitio damnata & confixa eſt, ſingillatim diſcurrens illarum omnium æquitatem confirmavi multiplici genere argumentorum, concludens: *Igitur Janſeniana theſis opponitur veritati, quæ ubique conclamat Chriſtum univerſi humani generis Reparatorem ac Redemptorem, clamat ore Apoſtolico, clamat oraculis Conciliorum, clamat omnium Pa-*

Tom. 3. de Thi Diſc. pag. 357. & 350.

trum ſermone, clamat denique concordiſſimis Scholaſticorum enunciationibus.

IV. Inſtituta illa contra Janſenium diſſertatione haud contentus, iterum pro univerſali Redemptione pugnavi lib. 28. cap. 9. & Janſenianum dogma appellavi *immitem rigidamque ſententiam, a Tridentina Synodo ſeſs. 6. prædamnatam, contumelioſam Chriſto, ejuſque flagrantiſſimæ & maximæ caritati derogantem, contrariam divinis Scripturis, impiam, blaſphemam, & repugnantem traditioni Patrum univerſorum.* Poſtquam vero hæc omnia demonſtravi, plura ſimul argumenta rationi innixa conglomerans ſcripſi: *Adverſatur tandem placitum illud hæreticorum rationi, quæ petitur ex originali peccato, cui omnes filii Adam naſcuntur obnoxii: ex oratione, quam pro omnibus tenemur effundere: ex Eccleſia, quæ in ſui gremium quoſcunque excipit: ex Evangelii prædicatione per univerſum terrarum orbem: ex Domini JESU nomine: ex Mediatoris officio: ex Judicis poteſtate: ex Sacrificii ejus valore; ex caritate, qua proditorem amplexus eſt, qua pro crucifixoribus oravit, qua tota die ad populum non credentem, & contradicentem manus extendit.*

Tom. v. p. 448.

V. Omnes denique ingenioli mei conatus intendi, ut undique ſubverterem Socinianorum *de Chriſti ſatisfactione* hæreſim pernicioſiſſimam: quod præſtiti eodem vol. 5. peculiari diſſertatione. In qua licet de *veritate* potius Redemptionis, quam de illius *univerſitate* pertractetur: ubique tamen inſeruntur, quæ univerſitatem ipſam commonſtrant, præſertim pag. 370. 380. 393. & 399. quæ omnia poterit ibidem expendere quiſquis ampliora & locupletiora ſententiæ, fideique noſtræ munimenta requirat, etſi neſcimus quid amplius, quid locupletius dictis poſſit rigidiſſimus ac ſeveriſſimus adverſarius expetere.

Eodem tom. 5. a pag. 365. uſque ad 441.

CONCLUSIO.

In libris *de Theologicis Diſciplinis* non traditur Janſenianum duplicis delectationis ſyſtema, neque ulla ratione probantur quinque propoſitiones inde fluentes, & ab Eccleſia proſcriptæ; ſed aperte ſyſtema illud rejicitur, ac pro-

poſitiones

poſitiones iſtæ omnino perſpicue, & luculenter damnantur, reprobantur, & refutantur.

DEMONSTRATUR.

Janſenianum duplicis delectationis ſyſtema eſt, utramque delectationem, ſpiritus & carnis, ita invicem pugnare, ut earum conflictus nequeat ſopiri, niſi altera alteram ſuperaverit; quæ autem victrix eſt, habeat voluntatem ſibi neceſſitate invincibili obſequentem, nec alia ratione liberam, niſi quia non cogitur, ſed vult, atque trahitur voluptate; quæ vero minor eſt gradibus, veræ poteſtatis agendi ſit expers. Quare in hoc Janſeniano ſyſtemate juſtis, etiam conantibus, & volentibus, ſi deſit illis victrix delectatio, & gratia efficax, *impoſſibile* eſt divina obſervaré præcepta, & neceſſum eſt a juſtitia deflectere. Nulla eſt etiam in eo ſyſtemate gratia ſufficiens, cui voluntas reſiſtat, quoniam ſi concupiſcentiæ ſancta delectatio prævaleat, voluntas *neceſſitate* obtemperat gratiæ: ſi autem prævaleat concupiſcentia, caret voluntas eâ gratiâ, cui valeat obtemperare. Quum vero præponderante ſancta delectatione bonum *ex neceſſitate* operemur, & premente robuſtiori cupiditate, in ipſo Janſenii ſyſtemate, operemur *ex neceſſitate* malum; nequit in hoc ſtatu, in quo caro concupiſcit adverſus ſpiritum, admitti *libertas indifferentiæ*, ſeu poteſtas agendi & non agendi, his omnibus poſitis, quæ requiruntur ad opus: ideoque hæc libertas minime neceſſaria eſt ad merendum, vel demerendum: ac videtur eſſe commentum Semipelagianorum, qui rejecta delectatione victrici, auxilium indifferens ad omnia bona opera, etiam ad fidei initia admittebant. Quibus demum denegatur victrix & invincibilis gratia, bene agere, ac perſeverare non poſſunt; neque eorum ſalutem vult Deus, qui illis hanc gratiam denegat; quam ut obtinerent Chriſtus mortuus pro ſolis electis nec oravit, nec ſanguinem fudit, nec pretium obtulit redemptionis. Hanc eſſe Janſenianam hæreſim conſtat ex primo capite.

Contra in libris *Theologicarum Diſciplinarum* aſſeritur

ſuperiori delectatione non injici libero arbitrio vinculum *neceſſitatis*: ſub delectatione victrici conſiſtere *poteſtatem ad oppoſitum*: dari ſub parva delectatione *veram recte agendi potentiam*, & ſub delectatione victrici *veram poteſtatem reluctandi*. Affirmatur juſtos nunquam deſeri a Deo, niſi prius ipſi Deum deſerant: habere *gratiam ſufficientem*, dum volunt ſervare præcepta, & qualicunque *premente cupiditate*, ac tentatione pulſante, poſſe in bono perſeverare. Propugnatur *ſufficiens* gratia, cui voluntas reſiſtit. Defenditur neceſſaria ad merendum, vel demerendum *libertas indifferentiæ*: denegatur hanc eſſe commentum Semipelagianorum: vindicatur a Novatorum argutationibus, atque inter Catholicæ fidei dogmata recenſetur. Totius demum humani generis redemptionem, quæ ad omnes omnino homines extenditur, non uno, aut altero tantum loco, ſed in permultis, atque in repetitis de hoc argumento lucubrationibus pro modulo noſtro defendimus, tradidimus, propugnavimus. Id vero in hoc ſecundo capite quiſquis oculos non habet lippientes, vidit, atque pervidit.

In libris ergo *Theologicarum Diſciplinarum* nec traditur ſyſtema duarum delectationum *invincibilium*, ut fabricatum eſt a Janſenio, neque quinque hujus propoſitiones probantur: ſed ſyſtema illud ſubvertitur, & quinque propoſitiones rejiciuntur omnimode, & oppugnantur; quod erat demonſtrandum.

§. VI.

Scrupuli criminatoris evelluntur, atque eradicantur.

Janſ. Red. pag. 183. ſive p. 2. art. 6.

Poſteaquam Anonymus, me rurſus initio articuli 6. appellavit *novitatum ſtudioſum defenſorem*, & utentem *variis flexibus* ad Janſenianum errorem aliquatenus emolliendum, ait ſe daturum operam, *ut omnibus manifeſtum fiat* doceri a me *famoſum Janſenii principium de duabus delectationibus indeliberatis pro graduum ſuperioritate invincibilibus*.

libus. Quod ita evincere nititur: *Primo in conflictu duarum delectationum, quas admittit* F. Berti, *anceps & pendula debet eſſe voluntas, donec a robuſtiore in unam partem deprimatur.* „ Cum trahitur (*inquit*) animus delectatione ſancta & noxia, nunquam ſe inclinabit in unam potius, quam in alteram, ſed pendebit anceps, donec una ſit altera robuſtior, eamque deprimat. „ *Tom. 3. lib. 14. cap. 11. pag. 203. Atque ita conſequenter agnoſcit delectationem, quæ fortior eſt, ſemper debiliorem oppoſitam ſuperare.* „ Nullus enim, *pergit ibidem*, niſi a fortiori vincitur & ſuperatur. „ Hoc eſt primum adverſarii argumentum.

Proprium eſſe eorum, qui aut ignorantia, aut invidentia excæcantur, veritati objicere novitatem, etiam illi commonſtrant, qui docente Domino Mar. 1. 27. ajebant: *Quidnam eſt hoc? Quænam doctrina hæc nova?* In conflictu duarum delectationum pendere ancipitem voluntatem, niſi unam alteram ſuperet, neque conſequi opus, niſi delectatio victrix accedat, docuerunt viri doctiſſimi prælaudati cap. 1. §. 2. Macedus nempe ſcribens, *Auguſtinum delectationes carnis opponere delectationibus ſpiritus, in ea pugna concupiſcentiam cum gratia committere, & fortiori victoriam aſſignare*: Manſius ore omnium Auguſtinenſium affirmans, *non poſſe voluntatem plene imperare actus ſubſequentes, ſed inter duos amores fluctuare, niſi amor honeſti ſuperet contrarium amorem*: Gonzales, aliique Thomiſtæ a Graveſonio laudati docentes gratiam nunquam fore efficacem, nec voluntatem recte operaturam, *niſi gratia majores efficaciæ gradus habeat, & ſuperet gradus obſtinationis*: Antoninus Maſſouliè demonſtrans itidem nunquam gratiam fore effectricem, *ſi reſiſtentiam voluntatis omnino non vincat*: Auctor Operis inſcripti, *Le diſciple pacifique*, plurimum commendans ſententiam docentem, *que la meme grace qui ſurmonteroit trois ou quatre degrez d'obſtination, parce qu'elle ſeroit dans un degre tres propre pour le ſurmonter, pourroit n'avoir pas la meme convenance, ni par conſequent le meme effet & le meme ſucces, ſi elle trouvoit ſix degrez d'oppoſition, d'obſtacle, & de reſiſtance*: S. Thomas docens voluntatem non moveri a congruo, & convenienti bono, *niſi ſua vi ſuperet vim, & ef-*

frænis

frenis concupiſcentiæ impetum: Auguſtinus demum ſæpenumero affirmans gratiâ inſpirari *certam ſcientiam, & victricem delectationem*, fieri, *ut carnis voluntatem contraria concupiſcentem voluntas ſpiritus vincat*, atque *ut plus delectet, quod Deus præcipit, quam delectat quod impedit*. Ergo quod inter delectationes ſit pugna, & quod fortior alteram ſuperet, nec Janſeniana doctrina eſt, nec nova, nec quæ commovere debeat theologum vel mediocriter eruditum. Janſenii error, & hæreſis delectationi, quæ alteram vincit, alligat *neceſſitatem antecedentem & phyſicam*: quam a nobis rejici rurſus oſtenderem, niſi ex præcedenti §. 1. & 4. atque ex tota hac diſſertatione manifeſtiſſimum foret. Vide ergo quam facile Anonymi diluatur objectatio: *Agnoſcit F. Berti delectationem, quæ fortior eſt, ſemper debiliorem oppoſitam ſuperare*, voluntati neceſſitatem inferendo, aut auferendo liberam ad oppoſitum poteſtatem; nego: neque inferendo neceſſitatem ineluctabilem, neque auferendo liberam agendi & non agendi potentiam, concedo. Si adverſus propugnatores gratiæ per ſe efficacis objicias: *Hæc gratia conjuncta eſt cum actu, ſuperat contrariam cuncupiſcentiam, atque a nullo duro corde reſpuitur; ergo eſt invincibilis*; reſpondebunt Thomiſtæ falſiſſimam eſſe conſequentiam, quoniam cum hæc gratia effectrix ſubminiſtretur, ut voluntas agat, & agat *cum libertate indifferentiæ*, non aufert antecedentem reluctandi potentiam. Idem nos reſpondemus: quo autem jure, §. 3. primi capitis, aliiſque in locis ampliſſima explicatione declaravimus.

Janſ. Rediv. pag. 184. II. Ne credas, melioris notæ eſſe alia adverſarii ſophiſmata. Opponit ſecundo loco: *Docet delectationum vim ac robur ex graduum ſuperioritate oriri, ita ut una ſit altera eo fortior, quo pluribus gradibus eam ſuperat; nec ipſi placet, quod nolint Thomiſtæ in gratiis gradualitatem agnoſcere. Deinde totam gratiæ efficaciam in graduum numero repoſuit cum Janſenio, ita ut efficax aut inefficax ſit eadem gratia, prout concupiſcentia, quæ adverſus eam pugnat, pluribus, aut paucioribus conſtat gradibus tom. 3. pag. 149. In æquali tamen gratiæ, & concupiſcentiæ gradu, gratiæ concupiſcentiam prævalere contendit, propter eam quam ſubjicit rationem, ib. pag. 203.* quia, *inquit*, homo

homo etiam cum æquali virtute majorem habet ad malum, quam ad bonum inclinationem. *In hoc ſane non contradicit Janſenio neque ab illo recedit, in caſu enim aſſignato, cum major illa ad malum inclinatio concupiſcentiæ pondus augeat, mirum non eſt quod tunc gratia prævaleat concupiſcentiæ, cum ſit robuſtior.*

Fateor me hæc omnia docuiſſe, ſed miror Ariſtarchum noſtri temporis neſcire quod ſimilia docuerint viri doctiſſimi, & orthodoxi. Adeat rurſus §. 2. capitis primi, ac totum §. 8. ac intelliget non haſtas ſe jacere, quæ umbonem penetrent, ſed ſcandulas, quæ repelluntur uno, ut inquiunt, digitulo. Admitto gradus concupiſcentiæ, & gratiæ, quos rejiciunt Thomiſtæ aliqui, non tamen omnes: at doceo tom. 3. pag. 317. *nullam delectationem injicere vinculum libertati*: doceo *impium, quacunque gratia præventum poſſe reluctari, & juſtum quacunque premente cupiditate poſſe perſeverare*: doceo *neceſſum non eſſe ut ſequamur quod magis delectat*: atque id innumeris aliis in locis demonſtravi, ut conſtat ex citato §. 8. atque ex primo hujus capitis. Syſtema Janſenianum in hoc fuiſſe reprobatum, quod ſuperiori delectationi tribuerit talem determinationem ac motum, *ut voluntas ei nullatenus poſſit ſuum denegare conſenſum*, fatetur ipſe Anonymus pag. 20. ac in toto fere articulo primo: nos vero art. 3. primi capitis id non aſſeruimus tantum, ſed inſuper invictiſſime demonſtravimus. Ab hac ergo labe purgatum ſyſtema duplicis delectationis relativæ perperam quatitur: atque ita quod in ore Janſenianorum blaſphemum eſt, in ore Auguſtinenſium eſt orthodoxum, haud ſecus ac ſyſtema gratiæ victricis, quod in ore Calvini eſt hæreticum, in ore Thomiſtarum eſt catholicum: nam quemadmodum Thomiſtæ propugnando gratiam efficacem negant neceſſitatem illam, quam gratiæ efficaci adnectit Calvinus; ita Auguſtinenſes propugnando ſyſtema victricis delectationis negant neceſſitatem, quam victrici delectationi adnectit Janſenius. Hinc vir ſapientiſſimus, æque doctrina ac dignitate conſpicuus iſtud de prædicto, aliiſque Adverſarii objectis, innixis noſtro duplicis delectationis ſyſtemati, judicium protulit: „ Il principio degli errori circa la Grazia ſi pone dal Cenſore nelle due dilet-

tazioni

tazioni relative, e indeliberate; quando non dee riporſi in queſte preciſamente, ma come neceſſitanti di neceſſità fiſica, e antecedente, ſenza laſciare la libertà d' indifferenza, ma la ſola *a coactione*, a ſeguir ciò, che più diletta. E tutto queſto compleſſo eſſer la fonte delle cinque propoſitioni dannate in Gianſenio, ſi raccoglie dalle ſteſſe propoſizioni; altrimenti la Chieſa avrebbe reciſi i rami, e laſciata intatta la radice del male, contra ogni regola di buon governo. E abbenchè il Tournely, ſeguito forſe dal Cenſore, coll' autorità di Gianſenio, e de' Gianſeniſti ſi sforzi di far vedere inſegnar queſti la dilettazione vincitrice relativamente a' gradi, e da queſta naſcere i loro errori circa la Grazia; ciò non oſtante non tutto ciò, che ſcrivono Gianſenio, e i Gianſeniſti, ſono errori, ſiccome nè meno tutto ciò, che ſcrivono Calvino, e Lutero: e la fonte de' loro errori non dee prenderſi dall' uno, o dall' altro teſto, ma dal intiero conteſto della dottrina, e nel particolare di Gianſenio da quelle parole nel lib. 2. *De Gratia* cap. 1. *Tam impoſſibile eſt voluntati, ut bene velit, & operetur, quam homini cæco ut videat, vel ſurdo ut audiat, vel tibiis fracto ut recte gradiatur, vel avi ut volet ſine alis*. Il che, come vede qualſiſia, importa una neceſſità fiſica e antecedente, che leva la libertà d' indifferenza all' oppoſto. Quindi inſegnando puramente i PP. Bellelli, e Berti il ſyſtema delle due dilettazioni indeliberate, e relative, ma negando apertamente queſta fiſica, e antecedente neceſſità di ſeguire ciò, che più diletta, e ſotto la maggior dilettazione difendendo la libertà d' indifferenza; chiaramente ne ſegue, non ſeguir loro il funeſto, ed erroneo principio in materia della Gratia da Gianſenio inſegnato, e difeſo. „ Idem alii viri clariſſimi tradiderunt, non Itali tantum, ſed Galli etiam, qui oculis non lividis ſcripta noſtra legerunt. Ex dictis hominem ad ſtatuendas calumnias cernulum, ſcriptaque noſtra expilantem, ſuiſmet ſpiculis compungimus: Janſenius ita inſtituit duarum delectationum conflictum, ut voluntas nullatenus poſſit robuſtiori, & quæ gradibus aliam ſuperat, obluctari. Non ſumus ergo Janſeniani, dum negamus in illa delectationum conflictatione non poſſe voluntatem reſiſtere ſuperiori ac victrici. III. Præ-

III. Præterea opponit Anonymus, *quod doceam cum Janſenio indeliberatas eſſe gratiæ, & cupiditatis delectationes. Quoad cupiditatis motus, hos rationis uſum antevertere nimium gravi experientia omnibus compertum eſt. Quoad vero gratiæ delectationem, docet* (de me loquitur) *ſpeciatim eam eſſe indeliberatam, tum quia Deus illam excitat in corde hominum, tum quia delectatio illa voluntatis humanæ prævenit motum.* Quædam hic ex meis libris exſcribit, præſertim quod legitur tom. 3. pag. 151. *Hæc itaque delectatio & caritas prævenit motum voluntatis, & eſt deliberata duntaxat, cum voluntas huic præmoventi dilectioni libere obtemperat, & proſequitur opus, ad quod trahit faciendo ut delectet, quod antea non delectabat.* Deinde, quoniam dixi nonnullos Theologos docuiſſe hujuſmodi delectationem eodem momento, quo gratia movet voluntatem, eſſe deliberatam, ſed poſſe hanc ſententiam cum noſtra conciliari, ſi dicamus gratiam, *quatenus eſt ipſa miſericordia movens & caritatem inſpirans, nullatenus cum noſtra deliberatione conjunctam eſſe*, ſi autem conſideretur ex parte noſtri, *eſſe dilectionem ipſam, ſimul a Dei inſpiratione, & a voluntate noſtra promanantem*; ferveſcens fellis evaporatione ait, *ea omnia* a me proferri *ad fraudem, & fucum faciendum*: Theologos, qui victricem delectationem admittunt, addere *delectationem illam totam eſſe deliberatam*: a me doceri *conceptis terminis indeliberatam* eſſe; abſque ullo *animi candore cum ſupradictis Theologis ſocietatem inire.* Quid plura? me Janſeniano ſyſtemati adhærere, & hæc ſatis eſſe perſpicua.

Nolo formicas, mureſque imitari repetendo mordentem, quod lib. 2. *de Iracundia* Seneca eſſe ait *puſilli & miſeri hominis*. Rejecta ſunt hæc omnia cap. 1. §. 7. ſatis ſuperque. Siſte paullulum, vir egregie, & quod ſacra monent Proverbia, & lex præcipit Evangelica, *Locum da iræ*; ac reminiſcere illius moniti, nec damnatis propinanda eſſe venena, niſi melle circumlita. Nunquam audiſti Thomiſtas docentes, liberum arbitrium ad receptionem gratiæ efficacis *paſſive* ſe habere, *libere* autem, dum aſſentitur, & gratiæ cooperatur? Nunquam Vaſqueſium aſſerentem motum voluntatis a gratia excitatum *indeliberatum* eſſe, ut

Jans. Rediv. pag. 185.

prævenit conſenſum noſtrum, *deliberatum* verò, dum voluntas eidem motui obtemperans aſſenſum præbet? Nunquam Bellarminum ſcribentem, Gratiam ut inſpirat bonam voluntatem eſſe excitantem, nec nos ad illam *libere concurrere*, dum vero nobiſcum cooperatur, conjunctam eſſe *cum perfecta*, *& deliberata electione*? Nunquam Auguſtinum ajentem, Deum operari *ſine nobis* ut velimus, nobiſcum vero cooperari *cum volumus*, *& ſic volumus ut faciamus*? At hæc nos, quibus fucum, fraudemque objectas, ſcripſimus eadem pagina 151. a te præcitata. Ne ergo flammam in pilis leporinis ſcirpiſque excites. Inſpiratio ſanctæ dilectionis eſt gratia: quatenus eſt a Deo operante ſine nobis, eſt *indeliberata*; quatenus nobiſcum cooperatur, *deliberationi* noſtræ conjuncta eſt. Hæc eodem capite 8. lib. 14., unde perpauca exſcripſiſti, ſemel, iterum, ac tertio tradidi. Pagina enim 140. ſcripſi: *Gratia alia eſt* præveniens, ſubſequens *alia*. *Prima eſt*, *qua Deus in nobis operatur priorem motum ſanctæ cogitationis*, *ac dilectionis*. *Secunda eſt illa*, *qua priorem illum motum ſubſequitur*, *ut homo opus ſalutare perficiat*. Huic gratiæ *nos libere aſſentiri* demonſtramus ex Tridentino Concilio ſeſs. 6. cap. 5. Pag. 151. verba, quæ mutilata affers, ſunt hujuſmodi: *Si gratia accipiatur ex parte Dei*, *quatenus eſt ipſa miſericordia movens*, *& caritatem inſpirans*, *nullatenus cum noſtra deliberatione conjuncta eſt*, *& hoc ſenſu ait Auguſtinus*, Ut velimus ſine nobis operatur. *Si conſideretur ex parte noſtri*, *eſt ipſa dilectio ſimul a Dei inſpiratione*, *& a voluntate noſtra promanans*, *a voluntate tamen*, *ut a Deo intime præſente præmota*; *atque ideo ſequitur Auguſtinus*, Cum autem volumus, & ſic volumus ut faciamus, nobiſcum cooperatur. *Quare*, *ut ſupra dictum eſt*, *Gratia*, *quæ prævenit caritatem*, *eſt caritas Dei*, *ſive ipſe Deus nobis ſpiritum ſuæ dilectionis inſpirans*; *& gratia præveniens opera libertatis eſt ipſa bona voluntas*, *& caritas nobis inſpirata*. *Prima*, ſcilicet gratia præveniens, & ſine nobis a Deo inſpirata, *omnem noſtram deliberationem antevertit*: *altera*, ideſt, gratia adjuvans, qua Deus nobiſcum cooperatur, *cum ipſa* DELIBERATIONE *conjuncta eſt*, *comparate ad opera*, *quæ conſequuntur*, *libertatis & meriti*. Pagina

gina; item 156. *Nos dicimus indeliberatam quidem eſſe hanc delectationem, quatenus inſpiratur a Deo, & proinde per primum actum indeliberatum nos nihil mereri, niſi accedat liberi arbitrii deliberatus aſſenſus, firmiſſime tenemus; cum meritum haberi nequeat ſine indifferentia libertatis. At hac delectatio victrix conjuncta eſt cum* DELIBERATIONE *comparate ad opera, quæ efficiuntur a libero arbitrio hac delectatione excitato*. Tria ergo evidentiſſime conſtant. Primum, a nobis dici delectationem *indeliberatam*, ut eſt gratia præveniens, & inſpiratur a Deo; ſed *deliberatam*, ut eſt a voluntate cooperante gratiæ adjuvanti; ideoque Anonymum eſſe aut ſtupidum, aut mendacem. Alterum, neminem Theologorum aſſerere *totam delectationem eſſe deliberatam*, quatenus inſpiratur a Deo; quum bona voluntas inſpiretur a Deo *ſine nobis* libere operantibus, ut Auguſtinus docet adverſus Pelagianos; ideoque adverſarium, quem nunquam exiſtimarem Pelagianum eſſe, vix Theologicum compendiolum, quale traditur in Clericorum Seminariis, lectitaſſe. Tertium, non eſſe peſpicuum, quod nos adhæreamus Janſeniano ſyſtemati; ſed perſpicuum eſſe, quod *Janſeniſmi Redivivi* auctor ſit, ut Aeſchinem appellabat Demoſthenes, Tragicus quidam Theocrines.

IV. Pergit vir illuſtris: *Denique F. Berti docet cum Janſenio hanc delectationem, tum gratiæ, tum cupiditatis, eſſe pro graduum ſuperioritate invincibilem. Aſſerit enim ex gratia efficaci effectum ſequi infallibiliter: addit præterea nos neceſſario amplecti quod magis delectat; atque per iſtam gratiam, quæ non tantum dat poſſe, ſed etiam velle, ſubventum eſſe voluntati humanæ, ut indeclinabiliter operemur*. Profert deinde verba mea, quæ habentur tom. 3. pag. 156. & 201. *Jan. Red. pag. 187.*

Obſecro, obteſtorque lectorem, ut pauliſper attendat quo animo præditus ſit accuſator, qui nobis fraudem, fucum, ac dolum infinita garrulitate objectat. Principio bullatum mendacium eſt, delectationem victricem a me appellari *invincibilem*. Evidens quippe eſt ex præcedenti §. 1. ſententiâ meâ ex gratia efficaci *non induci neceſſitatem*: evidens eſt ex eadem gratia effectum *conſequi libere*: evidens eſt ſub ea gratia conſiſtere *libertatem indifferentiæ*: evidens

eſt neceſſum non eſſe, ut *ſequamur quod magis delectat*. Unde ergo in mentem calumniatoris hæc prodigioſa mendacia venerunt? At inquis: Laudat Anonymus loca. Quænam vero? Tomo 3. de Theolog. diſciplinis pagina 156. legitur: *Sequitur ex hac victrici delectatione infallibiliter effectus, eo quod animus amplectatur bonum, quod magis delectat*. Et alibi, ideſt, pag. 201. *Auguſtinus docet nos neceſſario ſequi quod magis delectat*. Et poſt pauca: *Hujus gratiæ proprium eſt tribuere non tantum poſſe, ſed etiam velle, atque ſubvenire infirmitati voluntatis humanæ, ut indeclinabiliter operetur*. Jam omnibus mediocriter in re Theologica verſatis compertum eſt, omnes Gratiæ per ſe efficacis propugnatores aſſerere effectum ex eadem gratia conſequi *indeclinabiliter & infallibiliter*, quoniam divina decreta fruſtrari nequeunt, immo illum neceſſarium eſſe neceſſitate ſequente, quæ libertatem non tollit. Paullulum vero in lectione Auguſtini exercitatis conſtat, eadem a S. Protoparente affirmari de auxilio *Quo*, in lib. de Corrept. & Gratia cap. XII. aliiſque in locis non ſemel a me productis, & in ea quoque diſſertatione, ex qua adverſarius hæc exſcripſit. Non debebat ergo vulgaribus hiſce, & protritis operam ſuam ludos facere, & Hyperi vertigine circumvolvi. Si autem id agere velit, ludat, & circumagatur, ut lubet: ſed verba ſaltim noſtra reddat, ut ſonant. Igitur tom. 3. pag. 156. ita ſcripſimus: *Sequitur quidem ex hac victrici delectatione infallibiliter effectus, eo quod animus amplectatur bonum quod magis delectat, ſed ſequitur LIBERE, quia non adeo in hac vita delectat bonum aliquod, ut nequeat in eo apprehendi ratio aliqua mali*. Subticuit vir probus ea verba, *ſed ſequitur libere, &c.* Rurſus pag. 201. ſcripſimus ad hunc modum: *Auguſtinus enim docet nos* neceſſario *ſequi quod magis delectat, ſumpta neceſſitate pro infallibili conſecutione actus, non pro negatione* poſſibilitatis *ad actum oppoſitum, quo ſenſu neceſſe eſt, ut ſedeamus quandiu efficaciter ſedere volumus, ſalva ſemper poteſtate non volendi quod volumus*. Omiſit homo verax quæ conſequuntur ad verbum *delectat*. Quid ergo hujus ingenii viro reponam? Profecto nil aliud, quam pervulgatum illud: *Redde verba mea, & evaneſcet calumnia tua*.

V. Rur-

V. Rurſus conviciator dirigit contento nervo ſagittas. Ait me a ſe non redargui quod contendam *gratiam efficacem ſuum habere effectum infallibiliter*, cum id Catholici quoque doceant; *ſed quod in* meo *ſyſtemate neceſſitas illa, cui homo ſubjacet ſub imperio cæleſtis ac terrenæ delectationis, eſt antecedens & abſoluta: oritur enim ex graduum ſuperioritate; unde infallibilitas effectus neceſſario futuri talis eſt, ut veram diſſentiendi tollat potentiam*. Explicat deinde ſententiam Thomiſtarum, *qui reponunt efficaciam gratiæ in phyſica præmotione*: ſed in illo ſyſtemate voluntas humana a Deo præmota ad actum pium, operabitur illum infallibiliter, & neceſſario *neceſſitate conſequentiæ*; *quoniam præmotio illa includit futuritionem liberam actus, dum enim ſupponitur præmotio, ſupponitur quoque futuritio libera actus; & ideo neceſſitas operandi, quam præmotio phyſica importat, eſt duntaxat neceſſitas conſequentiæ, & hypothetica, neceſſitas improprie dicta, non autem neceſſitas antecedens & abſoluta*. Addit, modo ſane diverſo efficaciam gratiæ exponi a Moliniſtis & Congruiſtis: in quorum ſyſtemate perfecte conciliari liberum arbitrium cum gratia, ſatis per ſe patet, & ipſi Thomiſtæ non diffitentur. *Janſ. Red. pag. 187.*

Humillime virum audiamus, cui tantum doctrinæ, ac temperantiæ ſpecimen oſtendit alto inſidere animo Hieronymianam *in Epiſt. ad Titum* admonitionem: *Nihil eſt fœdius præceptore furioſo, qui cum debeat eſſe manſuetus & humilis ad omnes, ex adverſo torvo vultu, trementibus labiis, rugata fronte, effrænatis convitiis, facie inter ruborem, & pallorem variata, clamore proſtrepitat*. Itaque pronuntiare videtur me non eſſe Catholicum: non enim ait, *Hoc docent alii Catholici*; ſed forte ut me ex horum numero extrudat, inquit, *Non redarguitur F. Berti ex eo quod contendat gratiam efficacem ſuum habere effectum infallibiliter*; *hoc quoque docent Catholici*. At ego quidem, ſi me adverſarius dixerit hominem ſceleſtiſſimum, haud ægre feram: ſi omnium peripſema exiſtimabit, patiar: ſi percuſſerit dexteram, præbebo ſiniſtram: ſi probri incuſaverit, memor ero Dominici præcepti, *Orate pro perſequentibus, & calumniantibus vos*; ſi vero audeat me Acatholicum dicere, certior ſit minime a me tole-

toleratum iri tam effrænem conviciorum intemperantiam. Neque enim aut Gregorius Neocæſarienſis Sabellianiſmi calumniam, aut Dionyſius Alexandrinus Arianiſmi, aut magnus Baſilius hæreſeos Tritheitarum, aut Nyſſenus Origeniſmi, aut Manichæiſmi Hieronymus & Auguſtinus, aut hæreſis Photinianæ Fulgentius, aut Aetianæ Petrus Damiani, aut id genus aliam viri ſanctiſſimi, atque præclara manſuetudinis exempla putarunt eſſe ferendam. Jam vero intolerandæ criminationis cauſam expendamus. Hæc una eſt, quod in meo ſyſtemate adſtruatur *neceſſitas antecedens & abſoluta, & quæ tollat veram diſſentiendi potentiam*. Verum hoc ſplendidiſſimum eſſe mendacium demonſtratum eſt cap. 1. §. 3. num. 8. §. 6. num. 7. §. 8. num. 3. §. 9. num. 6. §. 11. num. item 6. §. 12. num. 3. in hoc ſecundo capite §. 4. per totum; hoc quoque §. 6. & præcedenti etiam numero. Unum addo. Experientiâ omnibus compertum eſſe, quod concupiſcentiæ motus non tantum deliberationem voluntatis, ſed rationis quoque uſum antevertat, ajebat Anonymus ipſe paullo ſupra num. 3. Quare ergo indeliberatus concupiſcentiæ motus non infert *neceſſitatem antecedentem & abſolutam*? Profecto non alia ratione, niſi quia dum ei voluntas obſequitur, agit deliberate, & cum libertate indifferentiæ; nec imputatur in culpam quod ille motus exſurgat, ſed quod ei voluntas libere conſentiat. Atqui demonſtratum eſt, etiam præcedenti num. 3. indeliberatam inſpirationem dilectionis fieri utique in nobis *ſine nobis*, ſed accedere illi deliberationem voluntatis prodeuntem ex ejus liberrima poteſtate; nec mereri homines dum illis ſancta delectatio, ac pius voluntatis motus, ſeu præveniens gratia inſpiratur, ſed quando huic inſpirationi libere aſſentiuntur. Igitur in noſtro ſyſtemate non traditur *voluntas antecedens & abſoluta*, nec talis, quæ tollat *veram diſſentiendi potentiam*. Quod vero nobis Anonymus explicet Thomiſtarum, ac Mediſtarum ſyſtemata, gratias ei rependimus: at non indigemus tali præceptore; nam & nos ea lib. 14. cap. 9. longe ampliori explicatione tradidimus. Quamquam & illud, ſi non falſum, ſaltim obſcurum & ambiguum eſt, quod Anonymus ait, in ſententia Thomiſtarum induci neceſſitatem

tem

tem duntaxat conſequentiæ, *quia dum ſupponitur præmotio, ſupponitur futuritio libera actus*; ideoque talem *neceſſitatem eſſe hypotheticam*: nam præmotio non ſupponitur una cum *futuritione*; ſed præſupponitur, cum *futuritionis* ſit cauſa: neque illius neceſſitas eſt *hypothetica*, quaſi ſit e præmotione conditionata, non *abſoluta*. Igitur in ſententia Thomiſtarum ea neceſſitas non eſt *antecedens*, ſed *conſequens*; quia *Dei præmotio applicat voluntatem ad ſe libere determinandum*, ita ut duplex admitti debeat *determinatio*, una antecedens, & a ſolo Deo proveniens, *in ordine ad quam voluntas paſſive ſe habet*; & altera conſequens, *quæ ſimul eſt a Deo, & a voluntate ſe determinante ſub indifferenti judicio rationis, & ſub motione ac determinatione primi liberi, ac primi determinantis, a quo participat totam ſuam libertatem & contingentiam*. Vide Gonetum diſp. 4. art. 3. num. 32. In hoc revera ſitum eſſe ſyſtema Thomiſticum norunt omnes. Cum itaque & nos doceamus inſpirationem dilectionis fieri in nobis *ſine nobis*, quod idem eſt, ac ſi dicas voluntatem ſe ad illam habere *paſſive*; atque ulterius affirmemus voluntatem ipſam ea inſpiratione præmotam ſe determinare ad agendum *deliberatione ſua, & cum indifferentia judicii*, ut ſæpenumero demonſtravimus; conſequens eſt nullam aliam a nobis in actibus liberis adſtrui *neceſſitatem*, præterquam *conſequentiæ*, ad quam nempe prærequiritur liberrima voluntatis determinatio. *Gonet. tom. 1. pag. 447.*

VI. Conſtat ex dictis, quid ponderis habeant producta ab Anonymo num. 6. ubi præmittit duo eſſe Theologorum *ſyſtemata*, quorum unum *gratiam a ſe ipſa efficacem* admittit; alterum *eamdem gratiam repudiat*; ac deinde fatetur Auguſtinianos *ut plurimum* efficacitatem gratiæ repetere ex inſpiratione victricis delectationis; ſed ait me ab his recedere, *ut ad Janſenium accedam*; quoniam Auguſtiniani illi docent, *certitudinem effectus non oriri ex graduum ſuperioritate, quæ ut volunt Janſeniani, a voluntate nullatenus emanat; ſed ex eo quod delectatio illa ſit in manu omnipotentis Dei inſtrumentum efficax, quo Deus voluntates humanas inclinat ad quoſcumque actus pios infallibiliter futuros; libere tamen a creatura eliciendos*: quod & ego de Auguſtinenſibus noſtris affir- *Janſ. Red. pag. 190.* *Vide ſupra num. 3.*

affirmavi to. 3. pag. 151., a me autem, ait, totam gratiæ efficacitatem repeti *ex ſola graduum ſuperioritate*, inducta *neceſſitate antecedenti*, qua voluntas ad bonum adſtringitur *ſub imperio gratiæ, atque ad malum impellente concupiſcentia*.

Hæc ſane repetita cantilena eſt, non talis, in quam cadat proloquium illud, Δὶς, καὶ τρὶς τὸ καλὸν, ſed potius videatur pomum illud ſylveſtre, quod Plinius *unedonem* appellavit. Jam ſæpe demonſtratum eſt, non ſtatui à nobis gratiam in tali delectatione, quæ inferat *antecedentem neceſſitatem*, ideoque fruſtra Anonymum ad inſtar Thraciæ hirundinis immurmurare. Ne tamen de ſua battologia glorietur; addimus, præter duo illa ſyſtemata tertium a viris doctiſſimis propugnari, ut vidimus cap. 1. §. 2. quamquam gratanter audiamus revocari & iſtud ad primum, in quo gratia *per ſeipſam* efficax propugnatur. Apparet inſuper ex eodem §. 2. nos ab aliis Auguſtinenſibus nullatenus diſſentire, eorumque ſenſus ac verba uſurpaſſe. Ad faſtidium autem uſque repetitum eſt, *delectationem victricem conſiſtere una cum libertate indifferentiæ*, & cum *poteſtate ad oppoſitum*. Quod vero ad imponendum imperito lectori addit Anonymus, a me non repeti *efficaciam gratiæ* a voluntate Dei omnipotentis, ſed cum Janſenianis *ex ſola graduum ſuperioritate*, inducta *neceſſitate antecedenti*, & ſecluſa *libera voluntatis electione*, quaſi delectatio concupiſcentiæ, vel gratiæ, ad inſtar machinæ cujuſdam mechanicæ voluntatem humanam neceſſario in hunc, vel illum motum impelleret: tametſi refutatum eſt omnibus iis teſtimoniis, quibus libertatem indifferentiæ propugnavimus; rurſus tamen apertiſſimi mendacii revincitur ex his, quæ leguntur libro 14. cap. 8. *Quod* Tom. 3. p. 161. *Deus illum adjuvet tantum, iſtum non tantum, non pendet a circumſtantiis extrinſecis perſonæ, loci, vel temporis, neque a præſcientia boni uſus arbitrii; ſed a ſecreta æquitatis ratione, & poteſtatis divinæ excellentia: & cum Deus efficaciter vult, inſpirat tam vividam delectationem, quæ facile vincat; ſalva ſemper indifferentia liberi arbitrii, contrarios motus pugnantis concupiſcentiæ.* En *delectatio victrix* inſtrumentum *poteſtatis divinæ*: en gratiæ efficacitas repetita ex decreto & *voluntate Dei*: en ſub victrice delectatione *indifferentia liberi*

beri arbitrii : en noſtra cum ceteris Auguſtinianis concordia : en in *Janſeniſmo Redivivo* Siſyphi molimina, & undique fluentia mendacia.

VII. Carpit deinde Anonymus num. 6. quod libro 18. cap. 8. prop. 3. ſcripſerim *nos habere liberum arbitrium ad malum ſine gratia*, eo quod ad hoc, vel illud privatum, noxium, ac prohibitum opus *voluntas non ſit naturaliter determinata*, ſed fruatur *indifferentia judicii*. Quod Janſenianum cenſet, quia *in ſyſtemate duarum delectationum invincibilium, quod admittit F. Berti*, voluntas etiam quoad exercitium, ſcilicet in hoc, vel illo particulari actu ducitur antecedenti neceſſitate. At oſtendimus ſyſtema duarum quidem delectationum, at non *invincibilium* & neceſſitatem inferentium, a nobis defendi; quod ex hoc eodem loco aperte conſequitur, quum etiam ſine gratia agnoſcamus in impiis *libertatem indifferentiæ*, quæ cum neceſſitate antecedenti componi nequit: atque ita adverſarius hoc etiam loco revincitur, quem profert ex præcit. propoſit. 3. cæditque propria vineta. Dicam tamen de hoc loco rurſus; nam apertis tibiis perſtrepit, clamantque convulſa marmora, & Frontonis platani. *Janſ. Red. pag. 192.*

VIII. Itaque ex quo ſcripſerim hominem, etiamſi deſtitutus ſit gratia, habere liberum arbitrium, *& libertatem indifferentiæ* ad malum, amarulentus & habens acerbam bilem in naribus exclamat: *Etſi Janſenius & F. Berti veram exercitii indifferentiam admitterent, quam tamen non admittunt, nunquid vel una ſpecificationis neceſſitas Chriſtianas aures offendit? Quis enim patienter audire poteſt hominem lapſum, abſente gratia gradibus ſuperiori, non alia gaudere libertate, præter eam, qua neceſſitatus ad peccandum poteſt unum præ alio eligere peccatum? Quis non ingemiſcat audiendo Juſtum, dum peccat mortaliter, neceſſario peccare? Quid ipſi proderit hoc vel illud malum poſſe eligere, ſi gratia gradibus ſuperiori deſtitutus damnationem æternam evadere non poſſit?* impletque iſtiuſmodi clamoribus integram paginam.... *Janſ. Red. pag. 193.* Si non *offendit*, cur offenderis?

Ad hæc nequaquam commotus reſpondeo mollior infimâ auriculâ, ſatis ex hac tantum exclamatione apparere

Anonymum ſcientiâ expertem eſſe, Theologiæ rudem, atque ſaltante ſatyro leviorem: nam imperitia ſe prodit in carpendo ſuperiorem doctrinam de libertate ad malum etiam ſine gratia, hebetudo in inferenda neceſſitate peccandi, levitas ad juſtos fabulationem torquendo: quod aperte demonſtro, data prius venia quod me rurſus Janſenio comitem adjunxerit, piper, quo abundat, oleribus miſcens omnibus. Itaque gratiam non eſſe ad peccandum neceſſariam, & abſque illa habere hominem *libertatem indifferentiæ*, principio ratio ipſa, & communis ſenſus oſtendunt; propterea quod producta ex nihilo rationalis creatura ad malum ſemetipſa ſufficiat, nec ullius fulcro & adminiculo indigeat ut cadat, ac ſeſe dejiciat in præcipitium. Præterea compertum eſt Theologos plurimos ac præſtantiſſimos, quos eodem cap. 8. pag. 439. recenſuimus, denegare obduratorum pleriſque auxilium ſufficiens; omneſque conſentire, non eſſe fidei decretum, ſed opinionem ſcholaſticam, quod iſtiuſmodi auxilium ſingulis conferatur, & nihilominus nemo adeo inſipiens eſt, ut putet obduratos illos *neceſſario* ruere in peccata; nemo adeo impius, ut non execretur blaſphemiam hæreticorum illam peccandi neceſſitatem ſtatuminantium. Inſuper demonſtravi pag. 443. & 444. propoſitionem illam meam eſſe S. Thomæ 1. 2. q. 89. art. 4. Bellarmini lib. 5. de Grat. cap. 14. Eſtii 2. ſent. diſt. 7. Petavii lib. IV. de Opif. ſex dierum cap. 9. num. 3. aliorumque, qui docent non viatores tantum, quibus gratia parata eſt, atque exhibita, verum etiam pervicaciſſimos dæmones, quibus nulla ſpes ſalutis affulget, habere liberam electionem mediorum, & peccare; ad quod, ut Petavii utar verbis, ſat eſt, *ſi in malis unum optari poſſit e pluribus*. Ulterius, ut ad hæc, quæ cit. pag. 443. demonſtrata fuerunt, nonnulla addam; Honoratus Tournely 2. p. de Grat. q. 8. art. 4. etſi eam amplectatur ſententiam, quæ docet obduratos & excæcatos non privari omni penitus auxilio, fatetur tamen alios contendere, *peccare obduratos, & peccata merito ipſis imputari, tametſi gratia priventur in pœnam præcedentium peccatorum. 1. Quia ipſorum culpa eſt, quod ea priventur gratia ſibi neceſſaria, eorumque impotentia conſequens eſt ac voluntaria, non ante-*

Tournely de Grat. pag. 634. edit. Venet.

antecedens, non neceſſaria. 2. *Quia libere peccant, & poſſunt non peccare per ſimplicem actus ſuſpenſionem ſeu non poſitionem: quo ſenſu, inquiunt, S. Thomas q. 24. de Verit. art. 12. ait*, poſſe aliquem exiſtentem in peccato mortali vitare omnia peccata mortalia auxilio gratiæ: poſſe etiam ex naturali virtute ſingula vitare, quamvis non omnia. Et ideo non ſequitur, *concludit Angelicus Doctor*, quod peccatum committendo non peccet. *Ergo cum quilibet induratus poſſit ſingula diſtributive peccata* naturali virtute vitare, *neceſſaria non eſt ipſi gratia, ut ſit inexcuſabilis, ac peccata merito ipſi imputentur*. 3. *Negant illi ad libertatem actus mali neceſſe eſſe, ut voluntas ſimul expedita ſit ad actum bonum oppoſitum; quia nempe, inquiunt, ſola libertas contradictionis, qua poteſt homo agere, vel non agere, pertinet ad eſſentiam libertatis: ſiquidem poſſe malum operari non eſt perfectio in humana libertate, ſed potius vitium, ac defectus*. Hæc Tournely pag. 634. edit. Ven. & hæc duntaxat cit. prop. 3. auctoritate & ratione conatus ſum demonſtrare. Tandem Cardinales, & Epiſcopi Galliarum in *Explicationibus* ſæpe laudatis art. 3. inquiunt: „ Ce ſeroit une temerité de traiter d'erreur l'opinion de pluſieurs ſcavans Theologiens, qui enſeignent que la grace ſuffiſante n'eſt pas donnée aux aveuglez & les endurcis, & qui ne croyent pas qu'elle ſoit accordée à tous les infideles. Il ſeroit encore plus temeraire quelque ſentiment, que l'on ſoûtienne, de dire que les aveuglez, & les endurcis ne pechent pas, & que leurs pechez ne leur ſont pas imputez. „ En patefacta ignorantia Anonymi carpentis ſententiam noſtram traditam lib. 18. cap. 8. prop. 3. *Non eſt neceſſaria ad imputationem peccati præſens & actualis divinæ gratiæ inſpiratio*, inſertamque probationem petitam *ex libertate indifferentiæ*; ad quam ſufficit poſſe vitare ſingula peccata *diſtributive*, cum *ad eſſentiam libertatis pertineat ſola libertas contradictionis*. Et tamen Anonymus tanti facit figmentum illud ſuum, ut repetendum duxerit iiſdem omnino verbis pag. 255.

Vide modo in ratiocinando hebetudinem, dum ex ea doctrina inferri putat hominem *neceſſario peccare, & non poſſe æternam evadere damnationem*. Audiſti jam Tournelium

fatentem Catholicorum plures negare eſſe *neceſſitatem* peccandi, ſi peccata ſingula poſſint *vitari diſtributive*, & ſi adſit *ſola libertas contradictionis*, non contrarietatis. Cum itaque evidentiſſimum ſit, hæc duo a me in ea propoſitione 3. doceri, quare me non Catholicis iſtis, ſed Janſenianis iniquus accuſator accenſet? Inſuper eadem prop. 3. pag. 445. non tantum dico gratiâ deſtitutum habere libertatem indifferentiæ ad hoc, vel illud opus noxium, ac prohibitum, propter quod Anonymus adeo excandeſcit; ſed etiam addo communem Thomiſtarum, & Lovanienſium ſententiam, quæ docet ſufficere ut homo poſſit converti, *ſi poſſit ſufficientem gratiam habere atque obtinere*, quod nulli mortalium deeſt, quandiu vivit: eamque ſententiam a me propugnari conſtat ex teſtimoniis, verbiſque meis productis præced. ʃ. 3. & cap. I. ʃ. 4. Cur itaque criminator de his ſilet, ut me ad Janſenianos, non ad Lovanienſes, ac ad Thomiſtas amandet? Ad hæc eo loci affirmo aliquibus deeſſe gratiam ob impedimentum, quod libere ponunt; idque in ea diſputatione pluries repeto, & confirmo pag. 454. apertiſſima SS. Auguſtini, Proſperi, ac Thomæ Aquinatis auctoritate. Eccur me non iſtorum, ſed Epiſcopi Iprenſis appellat diſcipulum? Cur fidei meæ perſpicua teſtimonia omittit? Cur ante funeſtam illam illationem ſuam in præmiſſis diſcutiendis aliquantulum non immoratur? At ſatis de hujus hominis in contexendis Theologicis ratiociniis inconſiderata facilitate.

Cerne tandem ſaltationem, levitatemque exclamatoris. Evidens eſt in illa 3. propoſitione agi de homine impio gratiâ actuali & habituali deſtituto: unde ergo Abydena illa irruptio, *Quis non ingemiſcat audiendo Juſtum, dum peccat mortaliter, neceſſario peccare?* Ad juſtos orationem convertit, qui & gratia habituali ornati ſunt, & actuali quoque ſuffulti. Redi paullulum ad ʃ. 3. noſtraſque de juſtis aſſertiones lege, atque expende; ac miraberis hujus excurſus clamoriſque turbulentam illuvionem. Ceterum ſententiâ noſtrâ neque homines excæcatiſſimi atque flagitioſiſſimi peccant in iis, quæ vitare non poſſunt, uti conſtat ex eodem ʃ. 3. num. 5. ideoque multo minus peccant *neceſſario*

rio homines juſti, quos Deus non deſerit, niſi prius ab ipſis deſeratur. Habes ergo in illa una criminatoris Scholaſticarum opinionum craſſiſſimam ignorantiam, Theologicæ illationis fallacem texturam, atque ab impiis gratiâ carentibus ad juſtos auxiliis ſufficientibus adjutos ineptiſſimam excurſionem.

IX. Poſtremo articuli 6. conatu Anonymus contendit me ubicunque ſufficientis gratiæ memini, admittere gratias ſufficientes duntaxat nomine tenus, addita frequenti illa interjectione, *Quis neſciat Fratrem Berti in verbis ludere, ut ſolent Janſeniani?* Me in verbis ludere affirmat, quoniam in meo ſyſtemate, ut opinatur, *gratia ſufficiens nullam veram potentiam, nullum verum* poſſe *tribuit*. Gloriatur a ſe hoc demonſtrari invicto ſyllogiſmo. En ille. *In ſyſtemate Bertiniano gratia ſufficiens dicitur illa, quæ gradibus eſt inferior cupiditate: atqui in ſyſtemate Bertiniano gratia, quæ eſt inferior cupiditate, non poteſt vincere cupiditatem ſuperiorem oppoſitam: ergo in eodem ſyſtemate, cum gratia ſufficiens non poſſit vincere cupiditatem, evidenter veram potentiam, ſeu verum poſſe non tribuit*. Minorem probat, quoniam pluribus in locis affirmo gratiam, quæ gradibus eſt inferior cupiditate, nunquam eſſe victricem; unde ita formidandus dialecticus: *Sequitur*, inquit F. Berti, *ex victrici delectatione infallibiliter effectus eo quod animus amplectatur bonum quod magis delectat: atqui juxta fratrem Berti animus æque amplectitur malum, ſi illud magis delectat, ac amplectitur bonum, quando delectatio ſancta gradibus ſuperior eſt: ergo ex delectatione noxia ſequitur quoque infallibiliter malum. Quod ſi ex victrici delectatione noxia infallibiliter ſequatur malum, illa delectatio noxia, ſeu cupiditas ſuo effectu fruſtrari nequit: ergo eſt invincibilis in malo, ſicut gratia gradibus ſuperior invincibilis eſt in bono, ergo gratia gradibus minor cupiditate illam vincere non poteſt: ergo gratia illa verum poſſe non tribuit: ergo F. Berti abuſive prorſus & illuſorie gratiam illam appellat ſufficientem.* *Janſ. Red. pag. 194.*

Conſequentias ſeminanti Reverentiæ ſuæ ita Frater reſpondet. Syſtema, quod leges etymologiæ ignorans appellas

Ber-

Bertinianum, eſſe ſyſtema Noriſii, Macedi, Gonzales, Auguſtinenſium omnium, & Antonini Maſſouliè oſtendi cap. 1. §. 2. Si ergo *Bertinianum* appellas, quod ego illud inſtauraverim aut ediderim, te nimis inſcium prodis; ſi autem quod illud illuſtraverim, & celebrius reddiderim, non contumelia, ut exiſtimas, ſed ſingulari honore me afficis. Interim cum Antonini Maſſouliè honeſtum nomen occurrerit; memoriâ repetas velim, quod ubi is oſtendit illam eſſe *victricem gratiam, quæ motione efficaciori ſuperat obſtinationem voluntatis, eamque infingit*, ſi vero major ſit voluntatis obſtinatio & reſiſtentia, voluntatem ad perfectam converſionem diſponere, eam tamen nondum efficere, *quod ſufficientis gratiæ propriiſſimum munus eſt*; conſecutionem iſtam profert, tanquam ſatis apertam, atque perſpicuam: *Ergo reipſa in eo poſita eſt efficacia gratiæ, quod ita contemperata ſit, ut obſtinationem vincat: & ea ratione efficax & ſufficiens diſtinguuntur, quod efficax major ſit, ſufficiens minor, quæ reſiſtentia voluntatis omnino non vincat, ſed eam paululum concutiat, & ad perfectam converſionem diſponat.* Hinc vero gratiam malitiâ voluntatis inferiorem eſſe vere *ſufficientem* ita vir præclarus demonſtrat: *Si hic explicandi modus obtineat, palam eſt eam ſufficientem gratiam, quam Schola Divi Thomæ admittit, veriſſime & propriiſſime ſufficientem eſſe: cum reipſa ipſi nihil deſit, ſi vis ipſius agendi ſpectetur. Quod enim gratiæ divinæ motio v. g. ut quatuor, interdum effectum non habeat, non oritur ex defectu ipſius motionis divinæ, quæ vim agendi non habeat: eſt enim veriſſime ſufficiens, immo & natura ſua efficax, nec minorem ſuo in ordine vim habet agendi, quam habeat v. g. calor in ordine phyſico, quem nemo negaverit vim habere ſufficientem comburendi, ita ut ſi admotum lignum ignis non comburat, id non oriatur ex eo quod ipſi igni deſit vis agendi, ſed quod lignum oppletum humiditate, & aqua, impreſſioni, ſeu vi & efficaciæ ignis obſiſtat. Nam ſi prava voluntas minori obſtinatione obſirmata eſſet, minuſque intenſus eſſet pravus ipſius habitus, quo veluti pondere a virtute colenda retrahitur, & ad vitium impellitur; ipſa eadem divinæ gratiæ motio ut quatuor voluntatem ad virtutem impelleret, atque hujus conſenſum obtineret: ſuperaret enim vim pravi habitus,*

Maſſ. tomo 2. pag. 205. 206. 212.

Digitized by Google

bitus, & malitiam voluntatis, eamque a ſequendo vitio retraheret. Quod ſi ea gratiæ divinæ motio ut quatuor voluntatis conſenſum non obtineat, id non oritur ex defectu ipſius motionis gratiæ divinæ, ſed ex prava diſpoſitione voluntatis, quæ ob pravum habitum intenſum v. g. ut quinque, ipſius actionis impreſſioni, & vi ſeu efficaciæ divinæ motionis non ſubjicitur. Hæc cap. 1. §. 2. num. 6. & 10. num. 5. a me præmiſſa fuerunt; ſed tardiora ac duriora ingenia materialibus exemplis indigent, & ſæpe malleolis tundenda ſunt. Itaque ad plexilem ſyllogiſmum, conceſſa majori, nego minorem. Ad probat. diſt. majorem: Sequitur ex victrici delectatione infallibiliter effectus, cum deliberatione voluntatis & cum poteſtate ad oppoſitum, conc. abſque tali deliberatione & poteſtate, nego: & diſt. min. Atqui animus ſequitur quod magis delectat; & ſequitur libere, cum indifferentia judicii, & cum poteſtate ad oppoſitum, concedo: ſine tali poteſtate, & indifferentia, nego minorem: & itidem diſt. conſequens, Ergo ex ſuperiori delectatione noxiâ ſequitur infallibiliter malum, cum libertate indifferentiæ & poteſtate ad oppoſitum, conc. abſque hujuſmodi poteſtate, ac libertate, nego conſequentiam, hujuſque extortas ſpuriaſque filiolas. Jam futilis hæc argumentatio ſoluta fuit ſupra n. 4. ubi ulterius oſtendimus vitilitigatorem textus noſtros mutilos truncatoſque produxiſſe: quod & fecit *invictum* illum ſyllogiſmum plectendo pag. 196. ut vafritiem adderet vafritiei. Perſiſtendo autem in reſponſione Antonini Maſſouliè addimus gratiam gradibus inferiorem eſſe ſufficientiſſimam, quia ſi non producit effectum, id non oritur ex virtute gratiæ, ſed ex majori ac libera voluntatis renitentia: gratiam vero ſuperiorem gradibus eſſe efficacem, & effectum producere *infallibiliter* quidem, ſed *libere & cum poteſtate ad oppoſitum*. Neque enim ex quo effectus ſequatur *infallibiliter*, fas eſt inferre *neceſſitatem antecedentem*; nam ex gratia quoque efficaci accepta in communiori Thomiſtarum ſenſu effectus conſequitur *infallibiliter*, ſed tamen *libere*.

X. Reponit Anonymus magnum intereſſe diſcrimen *inter gratiam pure ſufficientem Thomiſticam, & gratiam par-* *Janſ. Red. pag. 196.*

vam

vam Janſenii : quoniam iſta *defectu virium* caret effectu, ad quem excitat voluntatem, quia eſt gradibus inferior, & cupiditatem vincere non poteſt : Gratia vero *ſufficiens Thomiſtica veram tribuit potentiam*, ideoque privatur effectu, quia voluntas conſentire renuit, non quia ipſi gratiæ deſint vires. Reſiſtentia quæ fit gratiæ Thomiſticæ ſufficienti *oritur ex libera voluntate* : reſiſtentia autem, quæ fit *gratiæ Bertinianæ*, *oritur ex cupiditate prædominante*. Reſpectu gratiæ *ſufficientis Thomiſticæ infallibilitas eſt conſequens & hypothetica*; & reſpectu *gratiæ Bertinianæ* eſt *antecedens, & abſoluta*. Atque id a ſe iterum demonſtratum iri promittit, dum perpendet ea, quæ a me proferuntur ut me *alienum ſingam ab erronea doctrina, quæ in quinque Janſenianis propoſitionibus continetur*.

Satis ex dictis conſtat quid novi ferat hæc circumlocutio. *De parva gratia* Janſenii, & de noſtro ab illa diſcrimine egi ſ. x. cap. 1. ad ſecundam propoſitionem : at ne longinquius vagemur, nuper diximus etiam Antoninum Maſſouliè, cui aſſentiuntur quidam alii ex Thomiſtis, ex noſtratibus vero omnes, illam gratiam appellare *ſufficientem*, quæ minor eſt gradibus obſtinationis. Id ergo ad Janſenianum ſyſtema non pertinet; atque inter Janſenianam & *Bertinianam* gratiam tantum intercedit diſcriminis, quantum inter laudatum Antoninum, & Anonymum, ideſt, inter probum doctiſſimumque Theologum, ac tumidum ineptiſſimumque nugigerulum. Hujuſmodi autem gratia tribui *veram poteſtatem agendi* oſtendimus hoc 2. capite ſ.2. n.2. & 3. per illam non produci effectum, quoniam ei reſiſtimus *culpabili, & libera renitentia*, diximus ſ.1. n.3. & 4. neceſſitatem ortam ex gratia *efficaci* infallibiliter operante (nota conviciatorem adeo ineptire, ut *infallibilitatem* adſcribat gratiæ *ſufficienti*) eſſe duntaxat *conſequentem*, evidens eſt ex ſ.1. n.4. atque ex ſ.4. per totum, denique ex hoc ſ.6.n.4.& 5. Ut ergo Anonymus ſexto articulo dignam apponeret coronidem, ventoſque paſceret, addidit mendacia mendaciis, vel potius ineptias ineptiis. Interim num ego fingam, num ipſe calumnietur, facile agnoſcet, dummodo ſemetipſum

Caſtiget trutina, nec ſe quæſiverit extra.

ſ. VII.

§. VII.

Sequitur oppoſitionum Anonymi refutatio.

I. UBi inſimulator momentis jam diſpunctis ſibimet perſuaſit a nobis defendi duarum delectationum ſyſtema *ad ſenſum Janſenii*, in qua re plurimum illum decipi conſtat ex cap. 1. ∫. 2. & 8. atque ex hoc ſecundo capite ∫. 1. & ex ∫. proxime præcedenti; aggreditur art. 7. ſecundum criminationis caput, & inquit me oretenus, *ut Janſeniſtæ ſolent*, primam propoſitionem damnare, eo quod aliquibus juſtis denegando gratiam concupiſcentiæ victricem, eis quoque denegem potentiam adimplendi præcepta. Ut id evincat, ait me *verbis in rei veritate fallacibus*, ubicunque gratiæ *ſufficientis* memini, nullam fateri *veram agendi potentiam* in homine inſtructo ea gratia, eamque appellare ſufficientem *ad Catholicis illudendum*; quod ait hoc ſyllogiſmo demonſtrari: *Gratia illa, quam F. Berti ſufficientem vocat, confert ſolum potentiam agendi remotam: atqui potentia remota, qualis admittitur a F. Berti, non eſt vera potentia: ergo gratia ſufficiens F. Berti non confert veram agendi potentiam*. Hic recitat verba mea, quibus Tom. 3. pag. 332. diſtinguo potentiam *in proximam, & remotam*, & ſcribo: *Potentia remota eſt in illo, qui habet voluntatem parvam; proxima in illo, qui habet magnam, & robuſtam*. *Janſ. Red. pag. 191.*

Jam oſtendi cap. 1. ∫. 2. num. 9. hanc objectionem eſſe calumniam illatam Cardinali Noriſio, hunc vero eam exſufflaſſe demonſtrando in ſententia doctiſſimorum Theologorum illam potentiam eſſe *proximam & completam, qua poſita nihil ulterius requiritur adjutorii a Deo conferendi, ut ponatur actus*: quam doctrinam confirmavi eodem cap. 1. ∫. 4. num. 7. aliiſque in locis. Oſtendi etiam ſuperiori ∫. 2. num. 3. a me cum Noriſio illam dici *potentiam proximam atque expeditam*, cui nihil deeſt, *ut reapſe prodeat in actum*, quod aſſerere debent quicunque ad ponendum actum exigunt *au-*

xilium per ſe efficax. Puto quod jam centies hæc ſint a me repetita. Diſt. itaque majorem: Gratia ſufficiens in ſenſu Norifii (Noriſium dico, ut pudore ſuffundatur Anonymus ſummum virum, Cardinalem ampliſſimum, Eccleſiæ lumen, noſtro ſub nomine vellicans) confert *ſolam potentiam remotam*, ideſt, non confert quidquid requiritur *ut voluntas reapſe prodeat in actum*, concedo: ideſt non confert quidquid requiritur, *ut voluntas dicatur poſſe*, nego majorem. Hæc duo verba elidunt cuncta hominis contumelioſi ſophiſmata. At quoniam in pag. 332. intorſit oculos turgidos & petulcos; cur non legit quæ eadem pagina ſcripta ſunt: *Reſpondeo duplicem eſſe poteſtatem, unam ab actu ſeparatam, aliam cum actu conjunctam: illa dat poſſe, ideſt, conſtituit potentiam in actu primo, ut poſſit exire in actum, ut eſt in homine virtus & facultas videndi, aut ambulandi: iſta facit ut potentia exeat in actum, E. G. ut videat, ut ambulet*? Cur non legit quæ de poteſtate, *quæ conjungitur cum actu*, ſubjicio eadem pagina 332. *Hanc ſolam veram eſſe poteſtatem cenſuit Janſenius, qui ſcripſit eſſe extra poteſtatem arbitrii actum oppoſitum, quotieſcunque prævalet carnalis delectatio, & ſub iſta nullam eſſe poteſtatem juſtitiæ, ſed vinculum arbitrii, & neceſſitatem peccandi*? Cur non legit, quæ ipſamet pagina ſubſequuntur: *Itaque dicimus, in eo, qui habet voluntatem parvam & invalidam, eſſe potentiam proxime ſufficientem ad orandum, & ſufficientem remote ad obſervantiam præceptorum, quæ poterit proxime implere, dum per orationem obtinuerit magnam, & robuſtam voluntatem*? Cur non legit, quæ immediate ſequuntur: *Nego cum voluntate illa parva & invalida obſervandi præcepta ſtare horum impoſſibilitatem, quoniam contraria voluntas carnalis, quantumvis prævalens, non obſtringit arbitrium vinculo neceſſitatis, ſed relinquit indifferentiam judicii, & potentiam ad oppoſitum*? Cur non legit verba ſtatim conſequentia: *Quæ Arnaldus profert ad probandum non eſſe poteſtatem bonorum operum ſine gratia per ſe efficaci; ſi accipiantur de potentia conjuncta cum actu, ſive de ipſamet operatione, vera ſunt: ſi de potentia indifferente ad agendum, falſa penitus*? Hinc unuſquiſque colligat, num vere, an mendaciter, num æqua, an

De Grat. & lib. arbit. cap. 16.

Digitized by Google

an iniqua criminatione ſcripſerit Anonymus a me tom. 3. pag. 332. admitti *ſolam gratiam ſufficientem, quæ non confert veram potentiam*: unuſquiſque colligat, num utar *fallacibus verbis*, num *illudam Catholicis*; an potius adverſarius illudat legentibus, & veritatem occultet infida, flexuoſa, & inexpiabili fraude: ego enim ſapientium judicio acquieſcam, hominique infenſiſſimo do veniam, parvipendens Chriſtiana humilitate philoſophicum illud: *Inimicitiam concitat ira, incommodatio, calumnia.* *Ariſt. 2. Rhetor.*

Inſurgit Anonymus: *Theologus iſte ait ibidem, hanc potentiam eſſe remotam, quotieſcunque expedite, & immediate exerere actum non poteſt aliquo remorante impedimento*; ex quo loco ita argumentatur: *Illa potentia non eſt vera potentia, quæ actum exerere non poteſt propter aliquod impedimentum*, * *quod ipſa non ponit, & quod ſemel poſitum non poteſt tollere: atqui talis eſt illa potentia, nam cum concupiſcentia gradibus ſuperior ſit, in ſyſtemate Fratris Berti, impedimentum illud, quo efficitur ne gratia parva actum poſſit exerere; & cum aliunde illa concupiſcentia ſit in nobis etiam reluctantibus, neque eam pro libito poſſimus exuere, manifeſte ſequitur potentiam quam confert gratia ſufficiens Bertiniana non poſſe exerere actum remorante concupiſcentiali impedimento, quod removere non poſſumus, ac proinde potentiam remotam, quam confert gratia ſufficiens, non eſſe veram in ſenſu Fratris Berti ac proprie dictam potentiam.* Addit ob eamdem rationem non eſſe *veram potentiam* orandi ſuperius a me commemoratam, *cum ligata ſit per impedimentum concupiſcentiæ fortius & ardentius delectantis, & ab orando removentis, cui in illo ſyſtemate voluntas nullatenus poſſet reſiſtere*; ideoque juſtis *parvam* duntaxat habentibus *voluntatem*, præcepta Dei eſſe *impoſſibilia*, & ipſis deeſſe gratiam, *qua vere poſſibilia fiant*: quæ eſt hæreſis ab Innocentio X. damnata in prima Janſenii propoſitione, *quam Fratrem Berti in ſcriptis ſuis renovare non erubuit.* *Janſ. Red. pag. 200.* * *Nota verba ab Anonymo adjecta.*

Diximus illam in Auguſtiniana Schola appellari *potentiam proximam, & expeditam*, qua poſita nullum aliud adjutorium a Deo conferendum ſupereſt, ut voluntas prodeat in actum; idque demonſtrari a Noriſio in *Janſeniani* *Noris tom. 1. pag. 1466. & to. 3. pag. 1660. & ſeq.*

erroris calumnia ſublata cap. 1. ex Franciſco Suarez lib. 4. de Grat. cap. 4. num. 6. & 18. num. 19. atque ex Baſilio Poncio 1. p. Releɛt. de Grat. cap. 10. necnon ad *Germanitatem XIV.* ubi repetitis verbis S. P. Auguſtini de Grat. & lib. arbitrio cap. 17. *Qui vult ergo facere Dei mandatum & non poteſt, jam quidem habet voluntatem bonam, ſed parvam & invalidam,* * doctiſſimus Cardinalis concludit: *Ex his eliditur recentiorum ſententia, qui potentiam proximam ad obſervandum præceptum ſemper adeſſe commentantur.* Qui plura deſiderat, adeat ipſum Noriſium loc. cit. & hanc differt. cap. 1. §. 2. & §. 4. Modo ad ſyllogiſmum Anonymi, nego minorem: nam in verbis illis meis, *Eſt autem potentia remota quotieſcunque expedite & immediate exerere actum non poteſt*, non negatur potentia utcunque, *ſed potentia proxima & expedita*, & quæ includit omne adjutorium neceſſarium ad ponendum actum; nec dico eâ potentiâ *non poſſe* voluntatem *tollere impedimentum* robuſtioris concupiſcentiæ, quod adverſarius ſemel iterumque inſerit prædictæ argumentationi; ſed eadem pagina ſemel, rurſus, tertio, & quarto oppoſitum trado. Jure itaque, nec una de cauſa de ſubleſta inſimulatoris fide queri debeo: ac primum, quod verba mea enuntiata *de potentia proxima, expedita, & quæ immediate poteſt exerere actum*, interpretatur *de potentia quæ actum exerere non poteſt propter impedimentum, quod ipſa non ponit, & ſemel poſitum non poteſt tollere*: quæ omnia vocabula ab Anonymo conficta ſunt. Deinde queror quod ait in mea ſententia gratiam, quæ inſpirat *parvam voluntatem*, nulla ratione poſſe tollere impedimentum concupiſcentiæ robuſtioris, cum eo loci ſcribam: *At nego eum voluntate illa parva & invalida obſervandi præcepta ſtare horum impoſſibilitatem; quoniam contraria voluntas carnalis, quantumvis prævaleat, non obſtringit arbitrium vinculo neceſſitatis, ſed relinquit indifferentiam judicii, & potentiam ad oppoſitum*: quare impedimentum, propter quod *potentia remota* non exit in actum, eſt libera reſiſtentia voluntatis; ideoque ſubjicio paullo infra eodem cap. 3. *Potentia alia eſt expedita ab omni impedimento* impotentiæ, *alia eſt expedita ab omni impedimento* nolentiæ: *prima eſt cum gratia ſufficien-*

* *Nota ea verba voluntatem* parvam & invalidam, *eſſe Auguſtini.*

Vide præcedentem reſp.

ficiente, altera cum efficaci, monens non ſemper me hiſce vocabulis uti propter illorum barbariem. Queror inſuper, quoniam cum auxilium ſufficiens *in voluntate parva* tam diſerte conſtituerint Macedus, Noriſius, Maſſouliè, omneſque noſtrates, id modo figmentum meum appelletur; & inſuper quum ego voluntati illi parvæ tribuerim *potentiam proxime ſufficientem ad orandum*, dummodo ille, cui voluntas hæc inſpiratur, præſumens de proprii arbitrii viribus *non ponat obicem orationi faciendæ* (quæ itidem ſunt verba Noriſii in *Calumnia ſublata* cap. 3. ſ. 2.) conviciator ſcripſerit in mea ſententia *parvam voluntatem nullatenus poſſe reſiſtere impedimento concupiſcentiæ ab orando rèmoventis*. Rurſus queror, quod hæc data opera, & caſtigate ab Orthodoxis ſummiſque viris exſcripta, immo expreſſa Auguſtini verbis nuper laudatis, inverecundiæ meæ commentum inverecundus homo auſus ſit appellare, ſcribens de hæreſi Janſeniana, *Quam F. Berti in ſcriptis ſuis renovare non erubuit*. At quid pergo impoſtoris fucum abradere, atque detrahere omnia pigmenta? Magnus ille Noriſius ad cit. *Germ.* 14. ita ſcribit nomine Annibalis Riccii: *Erunt fortaſſe qui me otioſum hominem putabunt, qui tam apertis mendaciis refellendis tempus inſumam. Equidem veniam peto; nam hiſce fallaciis aperiendis ſtylum admovi, quod ſcio pleroſque Noriſii librum evolvere negligentes, impoſturas mendacis Paralleliſtæ manu propinatas ſorbuiſſe, eidem ex aſſe fidem præſtantes; nec defuerunt viri alias non indocti, qui eidem occinerint*: Euge, Eugepe. *Videſis interim, quos dolos nectat. Paralleliſta adverbium PROXIME malitioſe ſubſtituit, cum plane intelligeret unica illa vocula ſuam illam Germanitatem extingui*. *Noris tomo 1. pag. 1466.*

II. Perſequar cetera majori brevitate, quum jam ſingula undique ſint contrita. Anonymus n. 2. me redarguit quod lib. 14. cap. 8. pag. 149. a Thomiſtis diſcedens admittam in eadem gratia *gradualitatem*, ita ut quæ in aliquibus minus excæcatis, v.g. in Tyriis Sidoniiſque foret *efficax*, in aliis majore cæcitate affectis *inefficax* ſit; ac præſertim eum movet, quod gratiam *inefficacem* appellaverim delectationem *nondum idoneam ad ſuperandam vetuſtate roboratam cupiditatem*, *Janſ. Red. pag. 201.*

tem; nam hæc gratia *nondum idonea* ad ſuperandam cupiditatem non dat veram potentiam; *cum præceptum impleri nequeat niſi prius ſuperata cupiditate*. Tertio ait, me eodem cap. 8. pag. 156. dum affirmo gratia ſufficiente dari nobis *poteſtatem implendi divina mandata, eamque veram & propriam*, continuo, eodemque contextu gratiam ſufficientem negare addendo, *Sed non taliter validam & expeditam, ut ad ponendum actum non ſit neceſſaria gratia efficax*. Quod enim ad ponendum actum ſit neceſſaria gratia efficax aſſerunt etiam Thomiſtæ; *verumtamen ſimul confitentur illam potentiam, quam confert gratia ſufficiens, eſſe proxime expeditam, hoc eſt ab omni impedimento liberam, & ita validam, ut poſſit actum exercere*. Quarto in me, quaſi negaſſem alicubi, aut malitioſe occultaſſem catholicam veritatem, vibrat gravi ferro hæc haſtilia: *Si reipſa putaſſet mandata Dei eſſe juſtis ſecundum præſentes quas habent vires vere poſſibilia, id ingenue, id candide, id abſque ullo verborum circuitu confeſſus eſſet; ſed id confitendo ſuam ipſe negaſſet ſententiam. Hanc ergo mandatorum Dei poſſibilitatem de induſtria prætermittens, ſatis ſuperque innuit ſe hanc poſſibilitatem non agnoſcere*. Præterea ait, me ſcribentem tom. 3. pag. 334. a nobis agnoſci *gratiam ſufficientem ab operatione ſejunctam*, vocibus duntaxat, non re, a Janſenio diſcriminari; quoniam de gratia illa *parva & invalida* affirmo *quod vincere non poſſit cupiditatem gradibus ſuperiorem, ac conſequenter inſufficiens ſit*. Addit me pariter quoad verba, non autem quoad doctrinam differre a Janſenio circa *libertatem indifferentiæ*: quod pollicetur ſe demonſtraturum art. 9. Ac tandem concludit: *Indubitatum remanet Fratrem Berti docuiſſe impoſſibilia eſſe mandata Dei in ſenſu Janſenii illis omnibus, qui ea tranſgrediuntur, & non aliter quam in ſenſu ejuſdem auctoris eſſe poſſibilia*, ſententiam denique meam eſſe *totam Janſenianam*.

Ad argumentum priori loco poſitum reſpondeo, admittere *gradualitatem* gratiæ, & affirmare quod eadem gratia, quæ in uno eſt *efficax*, in altero ſit *inefficax*, Noriſium, Macedum, Albendam, Manſium, Maſſouliè, alioſque plurimos; de quibus §. 2. capitis primi: exemplum quoque Tyrio-

Tyriorum, ac Sidoniorum traditum eſſe ab Auguſtino lib. *de Dono Perſev. cap.* 14., parvam inſuper voluntatem ita a nobis dici *nondum idoneam ad ſuperandam robuſtiorem concupiſcentiam*, quemadmodum ait S. P. *Qui vult facere Dei mandatum & non poteſt, jam quidem habet voluntatem bonam, ſed parvam & invalidam*, ſcilicet, quia habet potentiam, at *non proximam atque expeditam*. Etſi autem præceptum impleri nequeat niſi prius ſuperata cupiditate, *potentia*, ut inquiunt Scholæ, *poſitionis*, impleri tamen poteſt *potentia poſſibilitatis*: alioqui qui non vincunt rebellem concupiſcentiam, neceſſitate peccarent: quod blaſphemum eſt atque hæreticum. Ad alterum dicimus, *potentiam proxime expeditam*, ut a nobis explicata eſt cap. 1. ſ. 2. & 4. eſſe illam; *quæ aliam gratiam non exigit ad ponendum actum*. Sed ne hæc vocabula a me primum adhibita cenſeantur, audi quam diſerte loquatur Card. Noriſius in *Calumnia ſublata* cap. 2. *At homo etiam juſtificatus*, inquit, *cum ſit viribus deſtitutus, debilis ac infirmus, non habet eam plenam ac proxime expeditam poteſtatem implendi mandata, unde eamdem cogitur orando a Deo petere. Hæc infirmitas oritur ex rebelli concupiſcentia, ut patet ex Apoſtolo cap. 7. epiſt. ad Romanos, cujus verba egregie hanc in rem expendit Card. de Lauræa Opuſc. 3. de Grat. act. cap. 7. &* 13. Hos ergo viros Vaticanâ Purpurâ ob ſingularem doctrinam exornatos legat ſcriptorum noſtrorum corroſor. Falſum eſt autem omnes Thomiſtas agnoſcere *potentiam proximam & completam* abſque gratia efficaci; ut demonſtravi cap. 1. ſ. 2. num. 13. & ſ. 4. num. 9. Quidam etiam Thomiſtarum, ut eo loci animadverti, docent hæc vocabula, *potentiam completam*, ab iis, qui gratiam efficacem reſpuunt, ſenſu longe diverſo uſurpari de *gratia ſufficiente*, ac uſupetur ab iiſdem Thomiſtis: at ego iis vocibus uſus ſum ad commonſtrandam auxilii efficacis neceſſitatem *ad ponendum actum*, ut perſpicue demonſtrant eadem verba ab Anonymo objecta, *Sed non taliter validam & expeditam, ut ad ponendum actum non ſit neceſſaria gratia efficax*: quo utique ſenſu nullus Thomiſtarum dicturus eſt gratiâ non efficaci conferri *potentiam proximam atque completam*. Accedit non poſſe a nobis admitti con-

Idoneum *non eſt idem ac* ſufficiens; *ſed hoc ſonat, quod* Accomodum, Aptum, Conveniens, *inquit Donatus: immo iiſdem omnino verbis utitur Aug. lib. 8. Conf. cap.* 11. *ubi de voluntate nova colendi Deum ait*: Nondum erat idonea ad ſuperandã priorem vetuſtate roboratam.

Noris tomo 1. *col.* 1071.

confictum illud a recentioribus *æquilibrium*, in quo voluntas ab omni glutine *expedita* poſſit eodem libramento in bonum, & in malum æque inclinari, quod admitti videtur ea phraſi, quam fruſtra a nobis extorquere nititur adverſarius, *potentia proxima, completa, expedita*. Ad illud, quod ſequitur, arbitramur ſatis conſtare ex præcedenti ʃ. 3. num ſincere, num candide, num abſque fuco damnaverim primam Janſenii propoſitionem: ac de tanta licentia verborum, quibus in nos Anonymus debacchatur, de tam aperto mendacio prorſus ſilemus, neque in memoriam criminatoris revocamus illud Apollonii apud Stobæum: *Conſtat quam inurbanum ſit ſilere non poſſe; tum effutire palam cum turpitudine, quæ honeſtius obticuiſſes*. Ad poſtremum evincitur ex hactenus dictis, ac præſertim ex ʃ. 2. & 6. de me illiberaliter, ſubdole, & mendaciter dici, quod *gratiâ parva vincere non poſſimus cupiditatem gradibus ſuperiorem*; ideoque *indubitatum eſt*, conviciatorem nectere adinſtar aranearum caſſes & filamenta.

§. VIII.

Ad ea, quæ adverſum nos producit Anonymus, ut nitatur evincere quod a ſecunda Janſenii propoſitione non receſſerimus.

Janſ. Red. pag. 207.

QUæ ex dictis habent planiſſimam ſolutionem, paucis attingam, ne rancidas ſtrophas repetenti videamur pannico timore perculſi, clamoribuſque prælargo atque anhelante pulmone emiſſis perterrefacti: attingam tamen, ne camarine loquens credat ſuis offuciis lectorum oculos ſublinir. Præmittit itaque ad ſecundam Janſenii theſim ejurandam, oportere ut reſiſtatur gratiæ, *quæ conſerat effectus producendi potentiam*: quod a me præcedenti capite ʃ. 9. probatum eſt, ac inde demonſtratum noſtrum a Janſenio diſcrimen: atque iſtud etiam apparet ex locis repetitis hoc capite ʃ. 2. in quibus gratiæ ſufficienti, cui reſiſtitur, attribuimus veram agendi poteſtatem, quamvis ab actu ſejunctam. Monet 2. num. Janſenianos aſſerere

gra-

gratiam parvam concurrere cum ardentiori concupiſcentia, *quam ſuperare non poteſt*; ideoque vires quas ſubminiſtrat nullatenus eſſe idoneas, ſed omnino *inſufficientes* ad vincendam oppoſitam cupiditatem: atque hanc eſſe hæreſim Janſenianam toto capite annuimus, magnopere mirantes nolle Anonymum pertinaciter audire, ſententiâ noſtrâ impium, juſtumque *ſub qualibet premente cupiditate* habere a parva & minori gratia *veram recte agendi potentiam*, etſi non expeditam ad actum, ad quem debet applicari auxiliante gratia victrici. Atque hanc doctrinam adverſari Janſenianæ manifeſtiſſimum eſt; quoniam in ſententia noſtra voluntas robuſtiori concupiſcentiæ libere cedit, in ſententia autem Janſenii neceſſitate ſuccumbit. *To. 3. pag. 317.*

II. Quod vero ſpectat ad *potentiam*, quam confert gratia ſufficiens etiam comparate *ad præſentes circumſtantias robuſtioris concupiſcentiæ*; certo certius eſt admittendam eſſe ſub qualibet gratia *veram* eidem gratiæ obtemperandi, & ardentiori concupiſcentiæ reſiſtendi *poteſtatem*: & recte Anonymus ait *ſufficientem* gratiam non eſſe, quæ oppoſitam concupiſcentiam *ſuperare non poteſt*: quod & nos affirmavimus in locis plurimis §. 1. 2. & 3. productis. Negamus tantum debere eſſe illam potentiam ita *expeditam*, ut voluntas eadem ratione poſſit malum, ac bonum, atque ad iſtud non egeat victrici delectatione, quæ dat velle, & tantum velle, *ut voluntas ſpiritus vincat voluntatem carnis contraria concupiſcentem*, quemadmodum loquitur Auguſtinus. Vide tom. 3. Theolog. diſc. pag. 150. & 181. Id vero jure negamus, primum quoniam ſemel admiſſa *potentia illa expedita*, tolleretur auxilium per ſe efficax, ut ſatis conſtat: deinde quia admitteretur *æquilibrium*, de quo plura cap. 1. §. 7. inſuper quia Janſeniani erroris damnaretur Noriſius, cujus ubique verba uſurpavimus, prout demonſtratum eſt §. præcedenti, & fuſius §. 2. & 4. cap. 1. præterea quia ex monumentis *Cauſæ Noriſianæ* productis eodem §. 4. num. 10. necnon ex illius cauſæ exitu certiores ſumus non eſſe in damnatione propoſitionum Janſenii definitum, quod gratia ſufficiens, qua poſſunt impleri mandata & qua poteſt reſiſti rebelli concupiſcentiæ, conferre debeat *potentiam illam* *Janſ. Red. pag. 108.*

proximam & completam; ac poſtremo quia etiam Thomiſtæ monent iſtiuſmodi vocabula eſſe ambigua, & iis adverſarios abuti ad impugnandam gratiam victricem, ut item vidimus eodem §. num. 9., conſtantiſſime autem docent per auxilium ſufficiens *non dari tantum influxum, quantus requiritur, ut actio ſit*, prout loquitur Lemos tom. 4. Panopl. 2. p. tract. 3. cap. 6. num. 50. Proſequamur itaque reliquas oppoſitiones Anonymi:

Lemos tom. 4. part. 2. pag. 55.

Janſ. Red. pag. 209.

III. Recitatis verbis meis ex tom. 3. pag. 148. *Eſt ergo gratia ſufficiens in ſenſu Thomiſtico ac noſtro illa, quæ dat poſſe, non velle, aut ſi dat velle, iſtud adeo eſt invalidum, atque imperfectum, ut deſideria carnis contraria concupiſcentis non vincat, niſi ſuperveniente flagrantiſſima & potentiſſima caritate*; recitatis, inquam, his verbis ait: *Theologus iſte gratiam ſufficientem definiendo illam, quæ dat poſſe, non velle, Thomiſtas, immo & Theologos omnes conſentientes habet; ſed dum adjicit gratiam hanc ſi dat velle, illud eſſe adeo invalidum & imperfectum, ut concupiſcentiam non vincat, niſi ſuperveniente potentiſſima & flagrantiſſima caritate, profecto ſatis aperte innuit, gratiam illam ſemper vinci a cupiditate fortiori, niſi ſuperveniat caritas cupiditate potentior*. Deinde carpit quæ ibidem ſcribo: *Conſtat omnem Dei gratiam, quantumvis minimam, eſſe in ſe ad opera ſalutaria ſufficientem, ut alibi diximus, ideſt, non efficere actus ſalutares propter obicem carnalis & robuſtioris delectationis, cum tamen tribuat voluntati poſſe eam ſuperare ſi velit: ut autem velit, requiritur in hoc ſtatu ſancta delectatio victrix, quæ a nullo duro corde reſpuitur, & hanc nos dicimus gratiam eſſe efficacem*. Hinc infert me non recedere a Janſenio: *nam licet illa gratia ſit in ſe ſufficiens, non poteſt tamen actus ſalutares efficere propter rationem, quam aſſignat F. Berti*, propter *ſcilicet obicem carnalis & robuſtioris delectationis*. Addit me quidem fateri *gratiam quantumvis minimam tribuere voluntati poſſe robuſtiorem illam delectationem ſuperare, ſi velit*, attamen non ejurari a me Janſeniſmum, cum juxta me *non poſſit velle illam ſuperare ſine delectatione gratiæ gradibus ſuperiore*.

Mediſtæ nunquam dicent, gratiam ſufficientem non dare velle. Cur iſtos è Theologorum numero extrudis?

Haud vereor, quin ex hac una Anonymi oppoſitione quili-

quilibet Theologorum dignoſcat, ab Auctore puras putas fabulas venditari, non lepore cordis, ſed doloſis cuniculis nobiſcum agi, eumque tranſverſum ferri logicula ſua, animique intemperie. Nota *fabellas*: Contendit a me negari ſufficientem gratiam eo in loco, ubi aſſero *Gratiam ſufficientem ſenſu Thomiſtico ac noſtro eſſe illam, quæ dat poſſe non velle*; atque ubi repeto, *gratiam quantumvis minimam eſſe in ſe ad opera ſalutaria ſufficientem*. Vide conſutos implexoſque dolos: Scribo *gratiam ſufficientem non efficere actus ſalutares propter obicem carnalis & robuſtioris delectationis*; at ille inquit, me de gratia illa hæc aſſerere: *Non poteſt tamen actus ſalutares efficere propter rationem, quam aſſignat F. Berti*: ac rurſus ego, *Ut autem velit requiritur in hoc ſtatu ſancta delectatio victrix*; ille vero, *Cum non poſſit velle illam ſuperare ſine delectatione gradibus ſuperiore*. Adverte *logiculam*: *Non vincit; ergo non poteſt vincere*: quarum argumentationum propoſitio prior mea eſt, conſequens ſua. Mirare fragoſam, turbulentamque intemperiem: *A Janſenio non diſſidet, non recedit a Janſenio, Janſeniſmum non ejurat F. Berti*; hæc inter paucas lineas repetuntur. Blanda tamen pace reſpondeamus. Verba, quibus deſcribo gratiam efficacem, quod ea ſit, *quæ non tantum dat poſſe, ſed etiam velle*, facitque, ut homo *carnis voluntatem contraria concupiſcentem voluntate ſpiritus vincat*, ſunt Auguſtini de Corrept. & Grat. cap. 11. ut apparet ex eadem pag. 150. *Bonam illam voluntatem eſſe inſpirationem flagrantiſſimæ & luminoſiſſimæ caritatis*, ait idem S. Pater lib. de Grat. Chriſt. cap. 35. *Gratiam efficacem eſſe, quæ a nullo duro corde reſpuitur*, docet ipſemet Auguſtinus de Prædeſt. SS. cap. 8. Nullum ergo in his deprehenditur Janſeniani erroris veſtigium. Quod vero addo, *velle* inſpiratum a gratia ſufficiente eſſe *invalidum & imperfectum*, adeo *ut concupiſcentiam non vincat, niſi ſuperveniente flagrantiſſima ac potentiſſima caritate*, nequit ulla ratione reprehendi. Gratia enim, cui voluntas reſiſtit, inſpirari *voluntatem parvam, debilem ac invalidam*, docuit Macedus in *Scrinio* cap. 6. ſcribens adjutorium *ſine quo non* efficere in nobis *voluntates parvas & infirmas, non validas & robuſtas*: docuit Noriſius in *Calumnia ſublata* cap. 3. §. 1. demon-

Vid. cap. 1. §. 2. & Noris Cal. Subl. *col.* 1078. 1079. 1081.

demonſtrans eodem adjutorio in hoc ſtatu excitari in nobis *præcepti implendi deſiderium*; *qui tamen motus eſt invalidus, niſi adjutorio* Quo *roboretur*: docent Auguſtinenſes, aliique laudati cap. 1. §. 2. aſſerentes hominem gratia, quæ non ſit *efficax*, excitatum *velle*, *ſed languide*, *& imbecilliter*: docent Thomiſtæ, qui cum Antonino Maſſouliè ajunt *caſſam reddi motionem gratiæ, ſi vehementior ſit in voluntate cupiditas*: docuit Auguſtinus appellans lib. 8. Conf. cap. 11. novam converſionis voluntatem, *nondum idoneam ad ſuperandam priorem vetuſtate roboratam*, & lib. de Grat. & lib. arbitr. cap. 17. *voluntatem bonam*, *ſed parvam & invalidam*: docuit Apoſtolus ob repugnantem concupiſcentiam, legemque membrorum exclamans ad Rom. 7. 18. *Velle adjacet mihi, perficere autem bonum non invenio*: docet demum ratio; non enim voluntas hominis lapſi adjutorio *ſine quo*, & auxilio ſufficienti præmota, eſt æque robuſta & fortis, ac erat in Adam nondum pugnantem concupiſcentiam experto. Cur itaque ob hæc vocabula *voluntatis parvæ*, *invalidæ*, *nondum idoneæ* dicor adhærere Janſenio? Cur præceps criminator ambitione quadam inflatur demonſtrandi ſe nunquam eximios Theologos, nunquam Auguſtinum, niſi forte dormitando pervolutaſſe? Innititur ergo tota ſcelerati criminis inſimulatio repetitæ cantioni, quod affirmemus gratiam ſufficientem *non poſſe efficere actus ſalutares*. At id nigerrimum ſomnium eſt, refutatum verbis meis aurora, & meridie ſplendidioribus, non tantum allatis ſupra §. 3. verum & iis, quæ opponuntur: quibus affirmo gratiam, *quantumvis minimam, tribuere voluntati poſſe ſuperare robuſtiorem delectationem, ſi velit*. Neque poteſtatem hanc denego, propterea quod ſcribam, actu nolle *propter obicem ſuperioris delectationis*: enim vero ſuperior hæc delectatio, ut ſæpe diximus ac repetimus, non injicit voluntati vinculum neceſſitatis; non eſt quædam vis mechanica, a qua voluntas abſque libertate flectatur: ſed cum perſiſtat ſub ea delectatione liberum *a neceſſitate* arbitrium; reſiſtentia non eſt ſolius cupiditatis, ſed etiam, ac potiſſimum voluntatis liberæ. Atque id ſcribo tom. 3. pag. 155. affirmans gratiâ ſufficiente non perfici actus ſalutares, quia ei *ob reluctantem*

concu-

Digitized by Google

concupiſcentiam perſæpe liberum arbitrium reſiſtit: pag. 176. *quia reſiſtit, ſuaque pervicacia repugnat*: pag. 317. *quia ſub parva delectatione habet veram poteſtatem agendi*: pag. 333. *quia voluntas carnalis, quantumvis prævaleat, non obſtringit arbitrium vinculo neceſſitatis, ſed relinquit indifferentiam judicii, & potentiam ad oppoſitum*. Hæc noſtra ſententia eſt, non quam pingit & expandit Anonymus; qui profecto jam deberet a turbulenta, vel inſidioſa inquietudine cohiberi.

IV. Piget præterea, pudetque me repetere ſatis decantata Anonymi convicia, quibus nos trabali quodam clavo putat cum Janſenio configere. Subdolum enim ac prodigioſum mendacium eſt, quod pag. 212. inquit juxta nos *delectationem*, quæ gradibus ſuperior cupiditate non ſit, *eam ſuperare non poſſe*: & quaſi hæc a nobis ſcripta forent, ſubjicit verbis grandibus, & cothurnatis: *Aliter non potuiſſet loqui Janſenius*. Conſtat enim a me oppoſitum ubique tradi, gratiam nempe minimam ſufficere ad ſuperandam quamlibet concupiſcentiam: ut conſtat ex num. præcedenti, ex § 1. hujus capitis, necnon ex tom. 3. Th. Diſcip. pag. 148. 156. & ne ſingula repetam, pag. 159. ubi legitur: *Concedimus cum minima gratia actuali, poſſe hominem reſiſtere cuilibet cupiditati, at non potentia illa proxima & expedita, quæ neceſſitatem gratiæ prædeterminantis ad perficiendam operationem penitus tollat*. Dum itaque vult inſimulator idem eſſe *poſſe* ac *non poſſe*, atque ita operam ludens in fluctibus venatur aprum, & delphinum in ſylvis; *Turpia quid referam vanæ mendacia linguæ?* Porro ſi hæc nauci facienda, ſi repetitam eadem pag. 212. objectionem, quam ſupra deprompſerat ex verbis meis, imo Auguſtini, *Nondum idonea ad ſuperandam vetuſtate roboratam cupiditatem*, ſi alteram pag. 213. recoctam de voluntate *parva & invalida*, ſi illam quoque pag. 215. innixam iis teſtimoniis, quibus nego ſub gratia parva adeſſe *potentiam validam & expeditam*; quod, tanquam novum foret commentum, urget iterum pag. 218. 219, 220. ſi hæc rurſus exciperem, jure viderer plurimi facere Dodonæum oraculum, pelveſque comploſas ac tintinnabula.

Ovid. lib. 3. Triſt.

V. Præterire tamen non debeo, quod num. 5. ait magis

Janſ. Rediv. pag. 213.

gis *in me elucere malam fidem*, dum *inſiſtens veſtigiis eorum, qui Janſenium exterius erubeſcunt, licet illi ſint intus & corde addictiſſimi*, duobus in locis *ſimulo* me longe diſtare a Janſenio: primo tom. 3. pag. 155. ubi dico: *Hæc doctrina nihil habet affinitatis cum hæreſi Janſeniana: Primo enim fatemur qualemcunque gratiam in hoc ſtatu ſive parvam, ſive magnam eſſe gratiam Chriſti*: deinde, quia ibidem ſubjicio, *Defendimus dari gratiam efficacem, cui voluntas reſiſtit*. Primum autem diſcrimen, inquit, *nullum eſt, quia etiam Janſenius expreſſe docet in loco jam alibi laudato* (ideſt pag. 44.) *parvam gratiam in hoc ſtatu eſſe gratiam Chriſti*, ſcilicet reſpectu voluntatis *imperfectæ*, *ſeu velleitatis*; immo addit me ipſo *Iprenſem Epiſcopum eſſe ſinceriorem*, quoniam ille non appellat gratiam parvam *ſufficientem*; ego vero ita illam appello, etſi doceam *non poſſe vincere cupiditatem gradibus actu ſuperiorem*: ſed & Janſenius fatetur *multos in ipſa voluntate motibus divinæ gratiæ percelli, qui tamen ab ejus interna ſuaſione, & inclinatione diſſentiunt, & ideo duntaxat damnatus fuit, quod velit gratias, a quarum ſuaſione diſſentimus, non conferre potentiam operandi bonum illud, ad quod excitant voluntatem*. Hæc Anonymus.

Vide patientiam meam, vide Anonymi gladiatoriam hoſtilitatem. Vocor *homo malæ fidei*, ac taceo: *Janſenio corde addictiſſimus*, ac tolero: *minus ſincerus Epiſcopo Iprenſi*, & ignoſco; atque licet *furor fiat læſa ſæpe patientia*, ut lib. 4. de Conſolat. Philoſoph. proſa 6. inquit Boetius; attamen nec furore, nec ira, nec perturbatione ulla commoveor. En patientiæ argumentum. Demonſtravi autem cap. 1. ꝟ. 5. n. 4. pluribus Janſenii teſtimoniis, *quidquid gratiæ ſufficientis* admittitur a Scholaſticis diſtinctum *ab efficaci*, juxta eumdem Janſenium pertinere duntaxat *ad legem & doctrinam*, nec excedere *limites gratiæ Pelagianæ*. Primum ergo diſcrimen inter Ianſenianam, & Auguſtinianam ſententiam bene, ſapienterque ſtatutum eſt. Ex his etiam, quæ Anonymus ſcripſit pag. 44. ratio diſcriminis confirmatur; nam *gratia parva* in ſenſu Janſenii eſt vera gratia tantum comparate *ad velleitates*, quas excitat; at ſententiâ noſtrâ eſt gratia *ſufficiens reſpectu operationis liberæ, cujus veram poteſtatem* largi-

largitur, ut conſtat ex noſtris animadverſionibus ad eamdem paginam 44. & 45. *Janſ. Red.* ſupra cap. 1. §. 10. atque ex hoc cap. 2. §. 2. necnon ex hoc ipſo, ac præcedenti. Quare ita refellitur conviciatoris impoſtura ac mendacium. *Janſenius duntaxat damnatus fuit, quod velit gratias illas, a quarum ſuaſione diſſentimus, non conferre potentiam operandi bonum illud, ad quod excitant voluntatem*. Atqui nos *defendimus per gratiam inefficacem, cui voluntas reſiſtit, dari nobis poteſtatem, eamque veram & propriam implendi divina mandata*, ſive operandi bonum illud, ad quod excitant voluntatem. Ergo toto cælo diſtamus a ſententia, ob quam *Janſenius duntaxat damnatus fuit*. Prima propoſitio eſt Anonymi pag. 215. *Janſ. Red.* Secunda eſt noſtra tom. 3. pag. 155. ut ibidem fatetur Anonymus. En confracta gladiatoria criminatoris hoſtilitas. At inſurgit vir litigioſus: *Orthodoxa plane foret hac ultima propoſitio, ſi nil adderet F. Berti quod eam inficiat; ſic autem proſequitur*: Sed non taliter validam & expeditam, ut ad ponendum actum non ſit neceſſaria gratia efficax. *Si poteſtas illa, quæ nobis per gratiam ſufficientem datur, non eſt valida & expedita, quomodo dici poteſt vera & proprie dicta poteſtas? Janſenius ipſe libenter confitetur per gratiam parvam & inefficacem conferri potentiam majori cupiditate ligatam, potentiam invalidam: Non ergo a Janſenio differt F. Berti*. Ehu! quam truculenter circumgraſſatur cruentus enſis? At illum non multo conamine retundam. Etenim mea *illa propoſitio foret Orthodoxa, ſi nihil adderem*: ita Anonymus. Sed quod addo, *potentiam*, quæ datur per gratiam ſufficientem, *non eſſe taliter validam & expeditam, ut ad ponendum actum non ſit neceſſaria gratia efficax*, pariter eſt orthodoxum; ut oſtendi num. 2. & præc. §. num. 1. Igitur nihil eſt in ea propoſitione, quod non ſit orthodoxum. Rurſus: Janſenius confitetur per gratiam parvam conferri potentiam invalidam, ſed majori cupiditate ligatam, ita ut cupiditati *neceſſitate* ſuccumbat, *nec revera poſſit operari bonum illud, ad quod excitat voluntatem*. Ita Anonymus. Atqui nos fatemur per gratiam inefficacem conferri poteſtatem implendi mandata, *eamque veram & propriam*; & quæ, licet non ſit *expedita*, & in æqua lance

tam

tam ad bonum, quam ad malum flexibilis, non tamen *invincibiliter* ſuccumbit, neque obſtringitur *vinculo neceſſitatis*, ut conſtat ex præced. num. 3. atque ex tota hac prolixa diſſertatione. Ergo ſententia noſtra omnino differt a ſententia Janſenii.

Janſ. Rediv. pag. 216. VI. Quum ſcripſerim tom. 3. pag. 160. diſcrepare ſententiam noſtram a pravo dogmate Janſeniano, quoniam per nos *gratia ſufficiens, quæ imperfectum actum, aliquam ſcilicet mentis colluſtrationem, & pium voluntatis motum producit, etiamſi ad actum non trahat, ex ſe ad illum ordinatur, ad illum excitat, ad illum etiam, niſi reluctaretur perverſa voluntas, foret efficax*; ait inſimulator me uti *verborum circuitione*, nec aliud aſſerere, quam quod Janſenius aſſerit, quoniam & is vult gratiam parvam ad actum excitare, & fore efficacem, niſi repugnaret perverſa voluntas fortiori cupiditate impedita; cumque in noſtro ſyſtemate *gratia ſemper operetur id quod operari poteſt*, concludit: *In hoc ergo conſentiunt Janſenius & F. Berti*.

Delator ſibi ubique ſimillimus, ut conſtitutum lege Papia præmium aſſequatur, eamque conſecutionem *Conſentiunt Janſenius, & F. Berti* legitimam eſſe oſtendat, iterum aculeata calumnia, quam ut ajebat Cicero in Verrem, *pati prudentes ac boni viri difficillime poſſunt*, mendaciſſime repetit in meo ſyſtemate *gratiam ſemper operari id quod operari poteſt*. At id eſſe hominis delirantis figmentum, conſtat ex cap. 1. §. 10. num. 2. atque ex hac ſecunda diſſertationis parte ſeu capite §. 2. n. 4. & 5. ex §.7. n.1. & 2. ex hoc ipſo num. 1. & 3. Quid, quod eadem pag. 160. ſcribo, & confirmo ex Alvarez auxilium ſufficiens, quod eſt efficax reſpectu pii deſiderii, actuſque imperfecti, eſſe vere ſufficiens *comparatione actus perfecti, quem poteſt producere, & ad quem ultimate ordinatur?* Quid, quod ibidem ſcribo *per gratiam ſufficientem, qua nobis pia illa affectio inſpiratur*, tribui nobis *veram operis poteſtatem*, & ſi hæc non prodit in actum, *non gratiæ defectum eſſe, ſed voluntatis humanæ?* Quid, quod in 2. Janſenianam pag. 340. eadem repetens aſſero gratiam, qua inſpiratur voluntas parva, *reſpectu hujus voluntatis eſſe efficacem, reſpectu converſionis, & adimpletionis præcepti ſufficientem*,

ficientem? Quid demum, quod eo loci pronuntio *potentiam* ſub tali gratia eſſe *expeditam ab omni impedimento impotentiæ*? Nunquam ergo dixiſſet delator me uti *verborum circuitione*, & conſentire Janſenio, ſi omnia accurate expendiſſet. Quamquam circumvolitans, ut ex floribus venena ſugat, nec ſtillulam potuit extrahere, qua nos inficiat. Quod enim ait, Janſenium quoque fateri gratiam fore efficacem *niſi repugnaret voluntas*, damnatum non eſſet, niſi addidiſſet ſub parva gratia voluntatem *non poſſe non repugnare*, & a fortiori delectatione *abripi ineluctabili neceſſitate*; Quod cum nos ubique, & etiam eadem pagina 160. damnemus; evidens eſt latiſſimum ſententiæ noſtræ a Janſeniana diſcrimen.

VII. De Janſenio ſcripſi eadem pag. 160. *Janſenius e contra parvam quidem & invalidam voluntatem a Deo inſpirari fatetur; ſed quam neceſſe ſit permanere infirmam atque torpentem, niſi ſubminiſtretur delectatio tam vivida, quæ arbitrium trahat indeclinabili neceſſitate, adeo ut quibus hæc deeſt, gratia inefficax conferatur, non ut poſſint converti, ſed ut Deo vocanti vetuſta cupiditate, quam refrænare non valeant, & fatali quadam neceſſitate repugnantes evadant iniquiores*. Crederes contentioſiſſimum hominem tacere, dum Janſenium damno, quod ſub gratia parva tradiderit *inevitabilem neceſſitatem peccandi*, & docuerit ſub ea gratia homines *evadere nequiores, etſi non poſſint refrænare cupiditatem robuſtiorem*? Nil minus. Mendacem me, & calumnioſum hominem appellat, atque ait: *Numquid ita dure locutus eſt Janſenius; imo contrarium expreſſe aſſerit: docet enim quod gratiæ illæ parvæ, ſive inefficaces, diſponant ad victricem, Deumque provocent per actus imperfectos, quos ex voluntate eliciunt, quales ſunt velleitates, conatus, vota, aliique pii motus, ad conferendas novas & uberiores gratias*.,, Videmus, *inquit lib.* 2. *de Grat. Salvat. cap.* 27. plurimos, qui necdum ab immunditiis carnis ſe abſtinere poſſunt, vehementer tamen optare continentiam, cujuſmodi vota divinæ gratiæ ſunt munera, & majoris gratiæ provocativa, quamvis nullo modo veræ perfectæque continentiæ comparanda ſint.,, *Nec hic ſatis mirari poſſumus Fratrem Berti, qui ut a doctrina Janſenii*

Janſ. Rediv. pag. 217.

Puto legendum, Nunquam.

aliquatenus recedere videatur, illi novatori falſo tribuit elocutiones ab ejus mente prorſus alienas.

At ego ſatis mirari non poſſum accuſatoris vafritiem atque malevolentiam, qui ut me iniquiorem demonſtret, Janſenii errorem emollit. Recte de calumniatoribus Lucianus: *Ut probabilem, & dignam fide calumniam faciant, non quod fortuito caſus oſtendit prehenſant, ſed in hoc toti ſunt, ut accurato delectu obſervent, ne quid abſonum aut alienum a cauſæ fide incidat: adeo rationes ejus, quem criminantur, univerſas in pejorem partem trahunt, ſuſpectas reddunt, quo fidem addant accuſationi.* Sufficit proferre de hac criminatione præclariſſimorum Theologorum judicium. „ L'accuſatore, *inquiunt*, impegnato a far comparire il P. Berti un franco Gianſeniſta, procura di divertire l'attenzione del lettore dal punto principale, e farlo penſare ad altre coſe, che non fanno a propoſito. Il dotto Teologo Agoſtiniano nel paſſo riportato dell'accuſatore ha ragionato beniſſimo, e ha fatto vedere la diverſità della grazia ſufficiente da lui ammeſſa da quella di Gianſenio. La prima, dice egli, non è data da Dio affinchè l'arbitrio reſti ozioſo, ma perchè ſi ſtudj coll'orazione d'impetrare da Dio una grazia più forte; e per lo contrario Gianſenio afferma iſpirarſi da Dio una grazia piccola e invalida, *quam neceſſe ſit remanere infirmam atque torpentem* ſenza la grazia robuſta. In quel *neceſſe ſit* conſiſte la diverſità fra la grazia piccola di Gianſenio, e quella de' veri diſcepoli di S. Agoſtino. Quel *neceſſe ſit* è ſentimento, che il P. Berti attribuiſce a Gianſenio; ed è certo che queſti lo ſoſtiene. Il di più viene imputato dal medeſimo P. Berti a Gianſenio per forza di neceſſaria conſeguenza; poichè ſe è neceſſario, che la grazia piccola rimanga inferma, ed ozioſa ſenza la grazia efficace neceſſitante, è manifeſto, che quella grazia piccola non è data da Dio acciocchè gli uomini poſſano far bene; ma piuttoſto *ut evadant nequiores.* „ Nec tantum id infero neceſſaria conſecutione, ſed etiam expreſſiſſime Janſenius lib. 3. de Grat. Ch. Salvat. cap. 2. col. 257. *gratiam ſufficientem* ab efficaci diſtinctam appellat *inutilem, pernicioſam*, utpote qua nihil aliud aſſequimur, *niſi majorem damnationem*, ut vidi-

Luc. de non temere calumniando, tom. 3. pag. 572.

vidimus cap. 1. ſ. 5. n. 3. Igitur ita dure, imo durius, quam dixi, Janſenius locutus eſt; atque conviciatoris admiratio exoritur ex veternoſa ipſius ignorantia. In cap. etiam 27. Janſenius col. 211. poſt verba ab accuſatore producta immediate proſequitur: *Itaque optime ſubjungit Auguſtinus*: „ Hoc modo (*per gratiam*) quiſquis diſcit, agit omnino quidquid agendum didicerit. „ *Nempe quia quidquid nondum agit, id nondum agendum didicit ſecundum gratiam, ſed ſecundum legem*. In ſenſu ergo Janſenii *vota illa majoris gratiæ provocativa* comparate *ad perfectam continentiam* habent virtutem *legis*, non *gratiæ*. De gratia autem ſufficiente, quam admittunt Scholaſtici, Janſenius lib. 3. cap. 9. col. 297. interpretatur verba Apoſtoli 1. Cor. 15. *Virtus peccati lex: littera occidit, & eſt virtus peccati, & facit abundare peccatum, & prævaricationem, & iram operatur, & per legem eſt cognitio, non evictio peccati, & operatur omnem concupiſcentiam, & concludit omnia ſub peccato, & eſt miniſtratio mortis, & miniſtratio damnationis*. Quare Janſenius ita dure, imo durius quam dixi, locutus eſt eo quoque in loco, quem criminator opponit; ac iſte non ſolum miratur ob ignorantiam, verum etiam caligat oculis, nec intuetur coloſſos. Id ne tantum? Laborat etiam memoriâ; nam in ſenſu Janſenii neceſſum eſſe *delectationem debiliorem ſemper cedere ei, quæ actu prædominatur*, recte ipſemet Anonymus ſcripſerat pag. 18. 19. 20. 29. atque alibi paſſim: cumque ſub illa *neceſſitate* quiſque juxta Janſenium revera peccet; profecto ſub *gratia parva Janſeniana* nequior evadit. Nil ergo Anonymus conſecutus eſt hactenus, quam ſeſe magis, magiſque oſtendere inſcium, cæcum, obliviosum.

VIII. Tandem ex quo tom. 3. pag. 342. ſcripſerim, *De quæſtione Grammaticali, ideſt, an gratia ſufficiens Thomiſtico ſenſu ſit vere & proprie ſufficiens, non opus eſt definite ſententiam dicere. Ego ſane mallem appellare* inefficacem, *eo quod non inſpiret voluntatem illam robuſtam, quæ inſpiratur ab efficaci. Idcirco habui frequentius in conſuetudine ſermonis vocabulum iſtud, quam* ſufficientis; *quod tamen in ſenſu Thomiſtico probo maxime*; ex hoc, inquam, ita ratiocinatur Anonymus: *Si F. Berti gratiam ſuam parvam cupiditate inferio-* *Janſ. Rediv. pag. 221.*

rem exiſtimaret veram conferre operandi potentiam, cur ægre ferret illam vocari ſufficientem? cur mallet illam appellare inefficacem? Et ſic parvæ gratiæ nomen inefficacis potius quam ſufficientis tribuendo, numquid ſuſpicionem movet, num velit ad Janſenium propius accedere? Nam Janſenius gratias ſufficientes repudiat, & gratias inefficaces admittit: docet enim lib. 4. de Grat. Salv. cap. 10. *eſſe quamdam gratiam ita inefficacem, ut ex illa operatio nequidem poſſit ſequi. Merito ſane ſuſpicari poſſumus velle Fratrem Berti gratiam parvam appellare inefficacem, quia eam recte admittit in eodem ſenſu, quo Janſenius, ideſt*, ita inefficacem, ut ex illa operatio nequidem poſſit ſequi. *Sic loquendo abunde manifeſtat ſuam pro errore Janſenii propenſionem.*

Hæccine ſunt noſtra dogmata Janſenianis affinia, propterea quod mallem gratiam *ſufficientem Thomiſtico ſenſu* appellare potius *inefficacem*, hæc ſuſpicionis origo? Rectiſ-
Tom.5.p.1376. ſime Auguſtinus ſerm. 354. num. 2. *Malevolæ animæ quaſi dulciter ſapit, quod peſſime ſuſpicatur*. Hanc vero eſſe *peſſimam ſuſpicionem* perſpicue demonſtro, primum quia manifeſtum eſt, a me gratiam inefficacem plurimis in locis appellari *ſufficientem*, ut conſtat tum ex hoc §. tum ex §. 2. hujus capitis, adeo ut Anonymus pag. 194. ſcripſerit me *verbis ludere*, pag. 198. me uti *verbis fallacibus*, ac pag. 214. Iprenſem Epiſcopum me eſſe *ſinceriorem*, quoniam ego inefficacem gratiam non recuſo vocare *ſufficientem*; in quibus tamen locis aliquantulum, etſi non ſatis, caſtigavi præcipitem conviciatoris loquacitatem. Deinde hoc ipſo in loco, ideſt tom. 3. pag. 342. profiteor me loqui *de quæſtione grammaticali*, & infra *de ſignificatione* vocabuli *ſufficiens*, ac paullo poſt de illo ſenſu, quo gratia *ſufficiens dicitur a Moliniſtis*, qui nempe negant gratiam per ſe efficacem: quæ omnia homo levi ſuſpicione, tanquam turbine, & nymboſo vento pulſus, tranſiliit. Præterea in iis quoque verbis, quæ rodit, nonne dico de vocabulo gratiæ ſufficientis, *Quod tamen in ſenſu Thomiſtico probo maxime?* Non itaque ægre fero, quod maxime probo. Ad hæc criminator, ut ſuſpicioni ſuæ momentum addat, inquit me cum Janſenio aſſerere gratiam, quæ cupiditatem non ſuperat, *ita eſſe inefficacem*,

ut ex

ut ex illa operatio nequidem poſſit ſequi: quod non tantum nullibi affirmo, ſed ubique refello. Poſtremo quidquid aſſero pagina illa 342. confirmo teſtimoniis Tournelii, Cumel, Noriſii, Brancati, Macedi, Poncii, Sacræ Facultatis Lovanienſis, aliorumque: quos omnes adverſarius alto præterit ſilentio, ut in me ſolum calumniam conflet atrociorem. Verum hanc nube teſtium refutavi cap. 1. §. 2. n. 14. & ſequentibus, ideoque concludam verbis Cardinalis Noriſii cap. 4. *Calum. ſublatæ*, prope finem: *In gratia proxime ſufficienti exponenda Doctores diverſimode opinantur. Nam Cardinalis Brancatus de Lauræa Opuſc. 3. de Grat. cap. 4. n. 83. mirari ſe dicit cum aliis viris doctis, cur a recentioribus Theologis gratia, qua homo vocatur, illuminatur, & excitatur ad faciendum bonum, & effectum non obtinet, dicatur* ſufficiens ad diſtinctionem efficacis, quæ ſemper habet annexum effectum; cum ſatis non ſit ad eum ponendum, ſicut efficax, quæ in rigore dici deberet ſufficiens. *Propterea Franciſcus Macedo in Auguſtini lectione verſatiſſimus, in Scrinio S. Auguſtini cap. 8. univerſam Noriſii doctrinam, quam hactenus defendi, uti Auguſtinianam tuetur, & a pag. 87. pluribus contendit ſolam gratiam efficacem dici poſſe* proxime ſufficientem; *quod aliis quoque Theologis placuit, quos inter eſt Cumel tom. 3. Variar. diſp. 5. ſect. 1. pag. 207. Sed cum de re illi conveniant, haud vacat de nominibus diſputare*. Redeat modo Anonymus ad paginam illam noſtram 342. videatque num recte, num *peſſime ſuſpicetur*, quod Auguſtinus *malevolæ animæ* attribuit: quamquam nos nolumus criminatorem imitari, & de occultis animorum affectionibus judicium ferre.

Noris tom. 3. pag. 1105.

§. IX.

§. IX.

Ad ea, quæ Anonymus IX. *&* X. *articulo objicit, ut nobis tertiam & quartam Janſenianam poſitionem adſcribat.*

NUnquam ſane credidiſſem, id quoque nobis adverſantium aliquem objecturum fuiſſe, quod negaverimus *libertatem indifferentiæ*, neceſſariam in ſtatu naturæ lapſæ ad merendum & demerendum, poſtquam lib. 16. tam prolixa diſſertatione pro hac libertate pugnavimus, refutatis omnibus Janſenianorum effugiis & argumentis. Deberem itaque quidquid Anonymus conglomerat art. 9. & 10. prorſus omittere, imitatus Noriſium, qui ad *Germanitatem* 16. hac eadem calumnia conſtantem nil aliud reponendum duxit, præterquam verba Auguſtini lib. 2. Op. Imperf. n. 102. *Jam reſponſum eſt; rogo te, aliquid dicere non potes: tace, ſi potes, ſed quod pejus eſt, nec hoc potes*. At quoniam gloriatur Anonymus pag. 227. a ſe hoc *invicte* demonſtrari, videamus num hujuſmodi demonſtrationes ejuſdem ſint generis, ac præcedentes.

Noris tom. 1. col. 1474.

Janſ. Rediv. pag. 222. Citandus erat cap. 13.

I. Igitur ait, me lib. 4. cap. 31. *pro libito recenſere varias quaſdam opiniones Theologorum* circa modum conciliandi libertatem cum divinis prædefinitionibus; ac ſubinde ſtatuere opinionem meam, in qua ſolam illam neceſſitatem repudio, tanquam libertati adverſantem, *quæ oritur ex objecto*, recitatque regulam quintam, propoſitam pag. 378. primi voluminis Th. Diſcip. quam non repeto, quoniam rurſus producta fuit cap. 1. §. 3. num. 8. Hac autem regula præmiſſa inquit: *Inde inferre licet voluntatem in hac vita ſemper eſſe liberam, licet delectationi gradibus ſuperiori ad agendum* neceſſitetur. *Ratio eſt quia cum in præſenti rerum ſtatu nullum voluntati proponatur objectum particulare, in quo non apprehendi poſſit & aliqua boni, & aliqua mali ſpecies, & cum aliunde nullam aliam neceſſitatem agnoſcat F. Berti præter eam, quæ ex objecto proficiſcitur, hinc ſit quod voluntas futura ſit ſemper*

ſemper libera, etiam ſub invincibili, & inevitabili neceſſitate.

Reſpondetur, me non *pro libito* opiniones Theologorum recenſere, ſed appoſite, conſulto, *optime*. Regulæ enim illæ ſunt, quod aliqui recurrant *ad ſenſum compoſitum ac diviſum*, ſive ad *potentiam poſſibilitatis, & potentiam poſitionis*: quam regulam probo pag. 374. eodem tom. 1. atque ab objectis adverſariorum vindico tom. 3. pag. 197. eâ etiam utor pag. 201. Alia regula ibidem tradita eſt, quod alii Theologi diſtinguunt inter *neceſſitatem antecedentem*, & *conſequentem*, quarum prima, non ſecunda repugnat libertati; atque hanc regulam commendo tom. 2. pag. 374. eamque adhibeo tom. 3. citata pag. 201. Trado & aliam regulam S. Thomæ, quod ſcilicet prima cauſa *non effectum* duntaxat, *ſed etiam modum* attingit, & de hac regula ſcribo pag. 375. quod ea, *ſi nos uti velimus, poſſumus percommode*. Alias, quæ captum meum ſuperant, deſcribo, nec damno: & quæ falſæ mihi videntur, modeſte rejicio. Id ne eſt *pro libito opiniones recenſere?* Ad quintam vero regulam quod attinet, illam pag. 381. cum ceteris formulis in Schola Thomiſtica uſurpatis compono; eamque per omnia traditam fuiſſe a S. Thoma demonſtravi hac diſſert. cap. 1. §. 3. n. 8. Dixi ibidem num. 9. fuiſſe uberrime explicatam ab Antonino Maſſouliè diſſert. 2. ex qua pauca exſcribam, quæ ſunt univerſorum compendiolum. *Cum voluntas*, inquit vir illuſtris tom. 1. pag. 245., *naturalem & neceſſariam coaptationem habeat cum bono tanquam proprio objecto, eſt enim voluntas appetitus boni convenientis cogniti: ſi quod unquam voluntati bonum offeratur, quod omni ex parte conveniens ſit, in quo nullum defectum, nullum nævum animadvertat, non poteſt voluntas non rapi tanta objecti bonitate, quæ nonniſi bonitas ſit. At vero ſi quis ſit vel minimus in objecto defectus, cum ea parte, qua malum aliquod ſeu privatio boni admixta eſt, nulla ratione conveniens ſit, poterit voluntas illud objectum rejicere: Atqui ea eſt conditio boni univerſalis & ultimi finis, ut ſit aggregatione & conſortio omnium bonorum perfectiſſimum; e contra vero nullum creatum & finitum bonum reperire eſt, cui tantundem perfectionum non deſit, quantum res aliæ poſſident:*

Dico optime, quoniam non a me adinventa, ſed illuſtrium virorum placita expono.

Ergo

Ergo unicum eſt, infinitum, & univerſale bonum, quod voluntas non poteſt adverſari; cetera omnia poteſt a ſe rejicere. Atque hæc eſt regula illa, quam eo loci, necnon tom. 2. pag. 511. confirmavi iiſdem S. Thomæ teſtimoniis, quibus utitur Maſſouliè. Hinc autem non infertur a me admitti ſolam neceſſitatem, *quæ proficiſcitur ex objecto*, ut inepte ratiocinatur Anonymus: ſed infertur tantummodo non haberi *indifferentiam judicii* neceſſariam ad libertatem immunem a neceſſitate, ubicunque in objecto nil poteſt apprehendi, cujus cauſa a voluntate rejiciatur. Objectum enim debet menti occurrere, ut judicet de illius convenientia. judicium vero liberam præmoveat voluntatem. Vide cit. §. 3. num. 8. Pudet autem me cum adverſario luctari, qui hæc adoleſcentulis notiſſima ignoret. Ex his itaque noſtris, immo S. Thomæ principiis, nimium inſulſe infertur a nobis admitti ſolam libertatem *lubentiæ*, quæ conſiſtit *ſub invincibili, & ineluctabili neceſſitate*; ſed deducitur omnino oppoſitum, ut demonſtro iiſdem verbis Anonymi pag. 223. ad ſyllogiſticam formam redactis: Non eſt neceſſitas invincibilis & ineluctabilis operandi, *ſed eſt in voluntate vera libertas, vera indifferentia, & vera potentia ad oppoſitum, ſi hoc particulare bonum non proponatur voluntati, ut omnimode bonum, neque evidenter ut tale apprehendatur*: Hæc eſt regula illa mea tom. 1. pag. 379. Atqui ſub delectatione victrici, & gradibus ſuperiore cupiditati, *hoc particulare bonum non proponitur voluntati ut omnimode bonum*; *neque ut tale ab intellectu apprehenditur*. Id fatetur adverſarius in ſua illa obtorta illatione. Ergo ſub delectatione victrici, & gradibus ſuperiore cupiditati, non eſt neceſſitas invincibilis & ineluctabilis operandi, ſed eſt in *voluntate vera libertas, vera indifferentia, & vera potentia ad oppoſitum*.

Janſ. Rediv. pag. 224. II. Deinde Anonymus inquit me ac Patrem Bellelli agnoſcere illam duntaxat libertatem, quæ ſit immunis ab ea neceſſitate, *quæ ex objecto oritur*, ac parum ſollicitos eſſe de neceſſitate, *quæ provenit ex ſuperiori delectatione ad unum invincibiliter determinante*, ac proſequitur: *Sed ſi voluntas delectatione relative victrici ad agendum neceſſitetur, & nihilominus dicatur libera, ut volunt FF. Bellelli & Berti, conſequens*

quens erit quod ad merendum, vel demerendum in ſtatu naturæ lapſæ non requiratur libertas a vera & proprie dicta neceſſitate.

Reſpondeo Anonymi conſequentiam fore legitimam, ſi verum eſſet nos adſtruere *delectationem relative victricem neceſſitantem*; at hoc eſt falſiſſimum, ut conſtat ex præcedenti §. necnon ex primo, aliiſque hujus capitis: ideoque nil mirum, ſi criminator ex falſiſſimo antecedenti inferat calumnioſiſſimam falſiſſimamque conſequentiam.

III. Quoniam tom. 1. pag. 379. præmiſſa regula, de qua paullo ſupra, ſcripſi: *Ex quibus infertur primo contra Janſenium, Beatos cum Deum videant intuitive, non eſſe in amore beatifico liberos, cum ad amandum Deum clare viſum ſint naturaliter determinati*, ut ſuadeat Anonymus iis, qui ſcripta mea nunquam legerunt, me eſſe hominem *commentorum uſu exercitatum* (ita enim me inferius appellat) *Sed eſto*, inquit, *quod in hoc a Janſenio diſſentiat F. Berti; quid ad rem? Cum hac ſane diſcrepantia integer adhuc ſubſiſtit error in tertia propoſitione damnatus: nam tertia propoſitio præſentem ſtatum attingit, & loquitur tantum de libertate in ſtatu naturæ lapſæ ad merendum, & demerendum neceſſaria.* *Janſ. Rediv. ibidem.*

Vereor, ne mihi cum homine lapidei cordis, atque emotæ mentis res ſit. Ex ea regula quinta, quam Anonymus non inſectaretur, ſi in lectione S. Thomæ paullulum ſeſe exercuiſſet, plura conſectaria deduco; ac primum eſt, quod ipſe mutilum profert, Doctoris Angelici verbis reſecatis. Secundum eſt, quod poſſumus, quandiu ſumus in hac mortali vita, *Deum libere odio habere*, ut ex Sancto Thoma ibidem confirmo. Tertium, quod concupiſcentia non evertit libertatem, non quia accidit ex peccato, aut quia eſt immunis a coactione, ut inquit Janſenius, ſed quia ſtat *cum indifferentia judicii, & voluntas poteſt concupiſcere bonum illi contrarium*. Quartum, quod in hoc infirmitatis ſtatu gratia prædeterminans ſtat cum libertate, quoniam & ipſa gratia *ab indifferentia judicii* non ſejungitur, *nec ita mentem illuſtrat, aut voluntatem incendit, ut hac repugnare non valeat*. Hæc fuſiori ſtylo eadem pag. 379. tom. 1. unde adverſarius duas lineas exſcripſit. Ergo ſi totam luſtraviſſet

pagellam, minime exclamaſſet, *Quid ad rem? Tertia propoſitio præſentem ſtatum attingit*; ſiquidem, & ad præſentem ſtatum pertinent conſectaria ſecundum, tertium, & quartum. Deinde illud quoque primum valet ad revincendum Janſenium; is enim lib.6.de Grat. Chriſti Salv.cap.8.pag.639. nititur demonſtrare in hoc ſtatu nullam aliam libertatem dari, præter libertatem *a coactione*, ex quo neceſſitas non repugnet libertati, intrudens ad hoc demonſtrandum beatos Deo neceſſario adhærentes, & tamen, ut ipſi Janſenio videtur, cum libertate: atque in fine illius capitis pag.646. affirmat nullum aliud libertatis genus tradidiſſe Auguſtinum in acerrimo diuturnoque conflictu cum Pelagianis, ubi docet ſtare cum gratia libertatem, *quia ipſa gratia voluntatem nihil agentem potentiſſime velle & operari facit*. Non igitur impertinens eſt, ubi de libertate agitur, demonſtrare quomodo *libertas indifferentiæ* non perſiſtat cum lumine gloriæ, perſiſtat tamen ſub gratia; ſed hoc ad refellendum Janſenium eſt ſummopere neceſſarium, atque opportunum. Idcirco etiamſi nil aliud addidiſſem præter verba a criminatore ſelecta; inſulſe tamen, & inaniter repoſuiſſet, *Quid ad rem? Tertia propoſitio præſentem ſtatum attingit*. Præterea evidentiſſimum eſt, quod ego pertractans de concilianda libertate cum gratia per ſe efficaci, (quemadmodum pertracto in illo capite 13.) diſſero tantum *de ſtatu naturæ lapſæ*; nam ibi agito quæſtionem, *An futura ſupernaturalis ordinis ad ſtatum naturæ lapſæ pertinentia prævideat Deus in abſoluta illorum prædeſtinatione*; ac præterea in hoc ſtatu propugno eamdem gratiam ſemetipsâ efficacem: unde ergo elegans ille, & mellitus excurſus, *Quid ad rem? Tertia propoſitio præſentem ſtatum attingit*. Adde me lib. 4. cap. 13. univerſim agere de concilianda libertate cum abſoluto decreto, non autem ſingillatim explicare quid ſit *libertas indifferentiæ*. Id exequor lib. 16. ibique cap. 2. prop. 3. pag. 279. ſtatuo, ac demonſtro theſim iſtam: *Libertas indifferentiæ requiritur etiam in ſtatu naturæ lapſæ ad meritum, vel demeritum*: quod repeto aliis in locis, de quibus vide ſuperiorem §. 4. Cumque præcedenti prop. 2. libertatem hanc definierim cum Auguſtino *poteſtatem voluntatis, quæ ſua deliberatione poteſt huc,*

Tom. 3. Theol. Diſcip.

huc, aut illuc flecti, hinc atque illinc referri, & cum S. Thoma *vim electivam mediorum*, ac ſcripſerim pag. 277. *libertatem a coactione, ſi ab indifferentia divellatur, non eſſe illam veram, & propriam libertatem, de qua ait Auguſtinus, Unde liberum eſt abſtinere*; evidentiſſima res eſt, a me damnari & refelli tertiam propoſitionem Janſenii in eo ſenſu, quo damnanda & refellenda eſt, nempe admittendo in hoc ſtatu *veram libertatem indifferentiæ*, non tantum *immunem a coactione*, ſed etiam *a neceſſitate*; quod præſtiti aliis in locis bene multis, de quibus vide §. 4. præcitatum.

IV. Inſuper inquit Anonymus: *Forſan clamabit Fr.* Janſ. Red. pag. 225.
Berti ſe fulminato anathemati nullatenus ſubjacere, cum non ſolum tertiam Janſenii propoſitionem proſcribat, verum etiam conceptis verbis aſſerat ad merendum, & demerendum in voluntate requiri veram libertatem, veram indifferentiam, & veram potentiam ad oppoſitum. Sed ait me *ſimulate* agere tum lib. 4. cap. 13. tom. 1. pag. 379. unde rurſus exſcribit, quæ objecerat num. 1. tum lib. 16. cap. 2. tom. 3. pag. 279. ubi ſcribo: *Hæc poteſtas remanet, cum nulla propoſitio boni creati, atque apparentis, nec etiam ſummi boni cogniti tantum abſtractive, auferat indifferentiam judicii*. Inquit per hæc verba, *quæ prima fronte videntur orthodoxa*, me non recedere ab errore Janſenii. Quare? *Quia in ſyſtemate Bertiniano objectum non proponitur ut indifferenter eligibile, ſed ut neceſſario proſequendum, vel fugiendum: nam delectatio gradibus ſuperior, ſive gratiæ, ſive cupiditatis neceſſario & invincibiliter ad unum determinat, & figit animum in objecti fuga, vel proſecutione*. Hinc infert me *adoptare revera doctrinam*, quam *negare* fingo, & *quam Eccleſia in Janſenio proſcripſit*.

Quamquam hæc repetita ad nauſeam uſque ſynonima *ſimulat, fingit*, plus quam clamorem promereantur; attamen quia vir inſigniter prudens volam dat lapidi, & utre tetritat, nullatenus expaveſcens *fulminatum anathema*, quod in Janſenium omni æquitate vibratum demonſtravi tom. 3. pag. 344., nec clamito, nec muſſito, nec nares, nec frontem corrugo; ſtrepetque, clepat, harpaget vir clamoſiſſimus, ut libet, ut lubet. De his, quæ ſcripſi tom. 1. pa-

Digitized by Google

gina 379. ſatis ſuperque num. 1. ac 3. Quæ vero adduntur ex tom. 3. pag.279. forent, teſte Anonymo, *orthodoxa*, ſi in noſtro ſyſtemate *objectum proponeretur, ut indifferenter eligibile, & delectatio gradibus ſuperior neceſſario & invincibiliter non determinaret ad unum*. Atqui in noſtro ſyſtemate ita res ſe habet; nam proponitur *indifferenter eligibile* quidquid non proponitur adeo bonum, ut nequeat in eo apprehendi aliquid mali: hæc enim eſt regula illa noſtra, quam paullo ſupra adverſarius rodebat & vellicabat. Itaque ſyſtema noſtrum undique eſt *orthodoxum*, & damnando Janſenium nec *fingimus*, nec *ſimulamus*. Quod vero ait in noſtro ſyſtemate delectationem gradibus ſuperiorem neceſſario & invincibiliter determinare ad unum, eſt vetus illa calumnia *Anonyminiana*, quam tam ſæpe refutavimus, ut cogamur opponere auctori Plautinum illud, quod inſeruit *Calumniæ ſublatæ* eximius Noriſius:

Noris tom. 3. pag.1059. Plaut. Captiv. 3. 1.

Pergo ad alios, venio ad alios, deinde ad alios; una res.

Quoniam tamen incautus homo citavit paginam 279. tom. 3. legat, quæ illic poſt verba a ſe laudata ad demonſtrandam propoſitionem illam, *Libertas indifferentiæ requiritur etiam in ſtatu naturæ lapſæ ad meritum, vel demeritum*, afferuntur: *Refellitur*, ita ibidem, *ſcitum Janſenianum primo Scripturis, quæ nobis delineant liberum arbitrium, quo meremur, tanquam poteſtatem extendendi manum ad ignem & aquam, eamque poteſtatem opponunt neceſſitati, explanantque verbis optionem, dominium, ac vim electivam ſignificantibus. Deinde definitionibus Tridentini decernentis eſſe in poteſtate hominis vias ſuas malas facere, & diſſentire ſi velis gratiæ excitanti. Ex Romanis quoque Pontificibus damnantibus tertiam propoſitionem Janſenii, & recenſitos Bajanos articulos conſtituentes peccatum in iis etiam, quæ vitare non poſſumus, & opponentes libertati ſolam coactionem, & vim inferentem violentiam. Rejicitur præterea pleniſſimis Patrum ſuffragiis, & præclariſſimi præſertim Auguſtini nullam ſtatuentis in peccato naturalem neceſſitatem, nullamque in bonis operibus determinationem immutabilis voluntatis; demonſtrantis autem contra Manichæos peccatum oriri a voluntate, non ut natura eſt; ſed ut eſt poteſtas movendi ſe, motumque ſuum cohibendi; & adverſus Pelagianos neceſſitatem*

tatem

tatem gratiæ, cui poteſt reſiſti, & quæ minime tribuit non poſſe peccare, niſi videntibus Deum in ſe. Janſeniani inſuper revincuntur ratione ipſa, quoniam ubi eſt neceſſitas, nec vitium eſt, nec virtus, nec vituperium, neque præconium laudis: & locum ibi non habent præceptiones, hortationes, comminationes. Id ne eſt propugnare gratiam, aut cupiditatem *neceſſario & invincibiliter* determinantem ad unum? Id ne eſt *ſimulare, fingere*, revera adoptare Janſenianam doctrinam? Vah obſtreperum hominem, ſcopulis aſperiorem!

V. Duo præſtat Anonymus num. 5. Primum ait, ſe invicte demonſtraſſe quod aperte adhæream Janſenio. *Nec aliquid Fratri Berti*, inquit, *impoſitum nemo putet, cum eum adoptaſſe Janſenii doctrinam jam ſatis conſtet: id enim invicte demonſtrant omnia ea, quæ ex ipſo relata ſunt*. Deinde ait idem manifeſte evinci ex *diverticulis* a me adhibitis, ut probem doctrinam meam diſtare a Janſeniana. Primum diverticulum eſt, *cavillatio*, qua Janſenio ejuſque diſcipulis tribuo *doctrinam ipſis incognitam*, dum ſcribo tom. 3. pagina 161. *Janſeniani, qui ad merendum neceſſariam putant ſolam libertatem lubentiæ, etiam in motibus indeliberatis, & in parva illa delectatione, quam Deus operatur in nobis ſine nobis, meritum tenentur agnoſcere*. Exclamat Anonymus hoc in Janſenium *calumnioſe dici*, quoniam idem Janſenius lib. 6. de Gratia Chriſti cap. 35. teſtatur ſe agere *de ſola volitione deliberata*. Alterum *diverticulum*, de quo ſermo inſtituitur num. 6. eſt, quod tom. 1. pag. 381. ſcripſerim, Janſenianos delineare arbitrium adinſtar bilancis, eo quod doceant *poſitum inter cupiditatis & gratiæ æqualia pondera nihil poſſe operari, ita ut neceſſario agat quod amplius delectat, uti ſtatera a graviori pondere neceſſitate dejicitur. Hoc autem*, inquit, *traditur in ſyſtemate Bertiniano, in quo voluntas neceſſitatur a prævia delectatione indeliberata, quidquid in contrarium garriat iſte Theologus*. Tertium diverticulum, de quo num. 7. eſt, quod ego *calumnier* Janſenium, de illo ſcribens tom. 3. pag. 278. *Ad Janſenium quod attinet, & ipſe tenetur aſſerere cum Bajo, omnem motum concupiſcentiæ, & prava deſideria, etiam neceſſaria eſſe peccata: quoniam in his invenitur libertas a coactione, quam arbitratur ſufficere ad meritum, vel demeritum*.

Janſ. Red. pag. 227.

ritum. Hanc vero calumniam conſtare ex quo Janſenius lib. 6. de Grat. cap. 36. aperte fateatur *indeliberatos concupiſcentiæ motus non eſſe liberos* : unde concludit adſcribi a me Janſenio errores, *quos nuſquam docuit*, *atque id ita inſidioſe factum*, *ut ab hoc Novatore ſaltem aliquatenus diſſentire* videar.

Sane hoc in loco, ſi eſſem Demipho ille Terentianus, reſponſionem aggrederer hiſce verbis.

Phorm. 2. 2. *En unquam cuique contumelioſius*
Audiſtis factam injuriam, quam hæc eſt mihi?

Sed omne adhibens temperamentum, dabo operam, ut vitilitigatorem, niſi fungum pro corde gerat, ineptiarum ſuarum & pœniteat, & pudeat. Quod ergo ait ſe *invicte demonſtraſſe*, quod hæreſim Janſenianam adoptaverim, jactantia eſt puerilis. Neque enim hoc demonſtravit impugnando regulam, qua utor in concilianda libertate cum gratia, quoniam hæc regula præmonſtrata eſt nobis a Theologis præſtantiſſimis, atque a cavillulis ſupra evulſis illuſtrata potius, quam oppugnata; nec repetendo, a me defendi delectationem ſuperiorem *neceſſitantem*, quia hoc eſt ſplendidiſſimum illud mendacium, ex quo frequentiſſime repetito in tam abſurda deliramenta prorumpit; & quo rejecto demonſtrationes in elenchos & in ſophiſmata commutantur. Loquamur itaque de iis, quæ a recta inſimulator divertens appellat *diverticula*; ac primum de tertio, quo diſpuncto præcedentia evaneſcunt. Me non *calumniari* Janſenium, neque *inſidioſe* de illo agere, ſed Anonymum id aſſerentem eſſe inſidioſum calumniatorem triplici manifeſta ratione commonſtro. Primum in verbis mihi objectis ex tom. 3. pag. 278., etiam ut ab Anonymo mutilata referuntur, non legitur, *Janſenius aſſerit cum Bajo omnem motum concupiſcentiæ*, *& prava deſideria etiam neceſſaria eſſe peccata*; ſed legitur, *Et ipſe TENETUR aſſerere*: eſt autem inter hæc duo, *Aſſerit*, ac, *Tenetur aſſerere*, diſcrimen illud, quod intercedit inter hæc duo alia, *Accuſator verum refert*, &, *Tenetur verum referre*: quorum unum falſiſſimum eſt, alterum proculdubio veriſſimum. Itaque verborum meorum ſenſus eſt, quod licet Janſenius ſcribat

motus

motus indeliberatos non eſſe peccata, & aſſerat ſe a Bajo recedere; admiſſo tamen Janſeniano principio, quod *peccatum ſtet cum neceſſitate*, ipſemet Janſenius tenetur inter peccata connumerare prava deſideria, etiam neceſſaria, propter rationem eo loci immediate ſubjectam: *Quoniam in his invenitur libertas a coactione, quam arbitratur ſufficere ad meritum, vel demeritum*; *unde declinare tentans errores Baji, parum ſibi conſtat, figitque in eodem luto veſtigia*: atque hæc ſunt verba, quæ vir ingenuus ac prudens, qui nos calumnioſos & inſidiarum fabros appellat, penitus prætermiſit. Secundo in eodem loco tom. 3. pagina 277. præmiſeram illud idem, quod de Janſenio affirmat Anonymus, illum nempe docuiſſe, hominem non peccare *in motibus indeliberatis concupiſcentiæ*; verumtamen dixi, hoc idem ſequi ex Janſeniana doctrina. *Reſpondent quidam*, attende verba mea, *recte has propoſitiones. Sola violentia repugnat libertati hominis naturali*, & *Quod voluntarie fit, etiamſi neceſſario fiat, libere tamen fit, fuiſſe damnatas in ſenſu Baji aſſerentis hominem peccare etiam in motibus indeliberatis concupiſcentiæ, & in eo etiam quod facit neceſſario, ut animadvertit Vaſqueſius 1. 2. q. 190. cap. 18. Egregie quidem*. ITA ETIAM JANSENIUS LIBRO VI. DE GRATIA CAP. XXXVI. *At ego ex oppoſito dicam verum eſſe, quod motus quilibet concupiſcentiæ peccatum eſt, & homo peccat damnabiliter in eo quod neceſſario facit, ſi verum ſit quod ſola libertas a coactione eſt vere & proprie libertas*: atque ibidem conſectarium hoc e Janſeniano dogmate manare demonſtro. Non ergo infero calumniam Janſenio, nec inſidioſe me gero; ſed me calumniatur Anonymus, atque ex inſidiis aggreditur. Tertio animadverti eodem tom. 3. eademque diſput. pag. 297. allucinationem Janſenii, qui dogmatizans peccari in iis, quæ neceſſario fiunt, abutitur iis Auguſtini locis, in quibus concupiſcentiam appellat peccatum, *non proprie*, ſed quatenus eſt pœna peccati, atque illecebris ſuis ad peccandum inclinat, & ſicut *linguam dicimus formam tenoremque verborum*. Idem advertens Stephanus Dechamps de Hær. Janſ. lib. 3. diſput. 4. cap. 2. num. 7. demonſtrat ex illa Janſenii allucina-

Janſ. de Grat. cap. 36. lib. 6. pag. 724. Errore typographi impreſſum eſt cap. 6.

Digitized by Google

natione evidenter inferri, quod conſtare ſibi nequeat Janſenius, niſi etiam dicat peccari in quolibet concupiſcentiæ motu neceſſario atque indeliberato, idem prorſus Dechampſius affirmans, quod mihi ab homine (neſcio qualem dicere oporteat) vertitur in crimen inexpiabile: *Et vero*, ait Dechamps, *ſi adverſarius contendit peccatum eſſe proprie, quod neceſſario fit, licet Auguſtinus aſſerat eo tantum modo peccatum eſſe, quo ſcriptura manus eſt: quidni & Calvino contendere licebit, concupiſcentiam in renatis proprie peccatum eſſe; licet S. Auguſtinus diſerte aſſerat eam non alio modo eſſe peccatum, quam ſcriptura manus eſt? Cur, inquam, iſtud Calvino pari jure non licebit, cum eo loco, quem expendimus, manifeſte S. Auguſtinus de concupiſcentia ejuſque motibus INDELIBERATIS loquatur?* Similia Dechamps proximo num. 8. Manifeſtiſſimum eſt ergo, me neque inſidioſe agere, nec calumniam inferre Janſenio; ſed reliquum eſſe, ut conviciator conſulat famæ ſuæ, oſtendatque ſe a calumniis, trucibuſque inſidiis caviſſe. Ex his vero prior quoque criminatio in caput auctoris reflectitur; nam etiam pag. 161. de motibus indeliberatis ſermo eſt, ibique pariter non legitur, *Janſeniani in motibus indeliberatis meritum agnoſcunt*, ſed, *TENENTUR agnoſcere*: hæc autem æque diſtant, ac illa duo, *Accuſator verum refert*, &, *Tenetur verum referre*. In altero autem capite nihil imponi Janſenio evidens eſt ex cap. 1. §. 8. immo ex ipſo auctore *Janſ. Rediv.* pag. 20. ubi ait in ſententia Janſenii voluntatem *in conflictu duarum delectationum* hærere ſuſpenſam, *niſi altera alteram delectando ſuperaverit*, & eo *totum animæ pondus* vergere, quo vigens delectatio impellit, & neceſſario voluntatem inflectit: cum vero nos oppoſitum doceamus, ut conſtat ex eodem §. n. 8. & 9. necnon ex hac diſſertationis parte §. 1. 4. & 6. jure concludimus adverſarium iterum calumniari, atque in inſidiis ſubſidere, dum loquacior cornice ait nos *garrire*, & in ſyſtemate noſtro voluntatem neceſſitari a prævia delectatione indeliberata, & gradibus ſuperiore.

Dech. pag. 598. edit. Paris.

VI. Poſtremo ait Anonymus, a me deferi *Fratrem Bellelli* docentem non requiri ad meritum, vel demeritum *libertatem a neceſſitate accidentali*, ſed duntaxat libertatem *a ne-*

Janſ. Red. pag. 431.

a neceſſitate eſſentiali: nam *expoſita Fratris Bellelli conciliandæ gratiæ cum libero arbitrio ratione*, ſcripſi tom. 1. pag. 378. *Doctrinam nuper traditam, quod Theologorum illorum pace dixerim, verbo tenus, non re a Janſeniano errore diſcrepare arbitramur*. Hinc infert, non immerito a ſe *Fratri Bellelli* reviviſcentem Janſeniſmum opponi.

Verum neſcio, quinam lemures ſomnium Anonymo inſpiraverint, me citata pag. 378. de *Patre Bellelli* verba facere: cujus ſane eo loci non memini. Theologus noſter docet quidem prædeterminationem gratiæ victricis *accidentalem* eſſe, atque ex infirmitate hominis lapſi repetendam, qua in re eidem aſſentior: at negat ſub illa determinatione non perſiſtere *indifferentiam judicii, veramque poteſtatem antecedentem*, ut oſtendam proximo capite. Refutavi itaque nonnullos, qui cum ſcripta ſua non ediderit in lucem, non videbantur expreſſo nomine reprehendendi, & qui opinantur poſſe conciliari libertatem cum gratia per hoc tantum, quod *neceſſitas* exorta ex gratia prædeterminante accidat naturæ infirmæ & corruptæ. Atque id ſane probare non potui, quoniam & in hoc ſtatu admittenda eſt *libertas indifferentiæ*, & Janſenius hanc libertatem negavit, quod in ejus ſyſtemate concupiſcentia, quæ ob peccatum acceſſit, induxerit peccandi neceſſitatem, & gratia hujus concupiſcentiæ victrix neceſſitatem recte operandi. Illud unum a me refelli conſtat ex eadem pag. 378. Ceterum de quocunque ſcriptore pertractaverim; poterat a me Anonymus addiſcere prudentiam, ac temperamentum in refutandis aliorum opinionibus adhibendum.

VII. Ex his corruunt, quæ adverſarius recoquit art. 10. agens de quarta Janſenii propoſitione: nam quod primo num. ait, me a Janſenio non diſſentire, quoniam doceo *voluntatem humanam neceſſitari ad obtemperandum delectationi illi, quæ gradibus alteram ſuperat, & ad illi invincibiliter conſentiendum*, eſt illa falſiſſima opinio, cujus cauſa nos falſidicis fallaciis dilaceravit. Quod 2. num. addit, a me non admitti *ſub gratia per ſe efficaci neceſſitatem duntaxat conſequentem*, eſt falſitas alia, refutata §. 8. num. 9. & §. 6. num. 5. Id vero, quod 3. num. inquit *reſervatum intelli-* *Janſ. Red. pag. 231.*

gentiæ meæ, quomodo ſuperior delectatio non inducat *neceſſitatem*, quando objectum cadit ſub indifferentia judicii, percipiet & ipſe, ſi S. Thomam, & Antoninum Maſſouliè luſtraverit aliquantulum; & fortaſſis hæc poterit a me intelligere, ſi in ſ. 3. primi capitis, & in locis ibidem laudatis pauliſper pacata mente immorabitur. Adjecta numero 4. ubi ait a me tradi *fictam & illuſoriam indifferentiæ poteſtatem*, hujuſque nomine nihil aliud intelligere, *quam voluntatis ad bonum & malum flexibilitatem, quæ tamen ſub victrici delectatione neceſſitate ad unum, vel alterum determinetur*, ex ſ. 1. 4. 6. atque ex præcedenti penitus evaneſcunt. Ex iiſdem locis evincitur, quam flocci facienda ſint quæ addit num. 5. clamitans a me repeti *libertatem* voluntatis *ex indifferentia judicii*, quod non ſubeſt *imperio voluntatis*, quoniam contendo cum Janſenio *voluntatem ſemper & neceſſario obſequi delectationi prædominanti*; quum id nobis mendaciter & calumnioſe imputetur. Quum itaque omnia prorſus conviciatoris hujus ſophiſmata innitantur falſiſſimo illi principio, quod nos cum Janſenio ſtatuerimus *delectationem victricem neceſſitantem*, & quod nullus catholicorum ſententiæ adhæſerit noſtræ, quæ in re oſtendimus illius mentem eſſe Cimmeriis tenebris atriorem; evidentiſſimum eſt, conſecutiones illas ſuas, quod admittamus *libertatem fictitiam & chimericam*, & non poſſimus effugere *anathema* in Janſenianam hæreſim *pronuntiatum*, eſſe fulgura ex pelvi, nec pili faciunda, ſed cachinnis exſibilanda.

§. X.

Refutatur poſtrema Inſimulatoris criminatio.

Jan. Red. pag. 238.

PErventum eſt ad calumniam ceteris omnibus atrociorem, quam mihi criminator intentat, affirmans me ab errore quintæ Janſenii propoſitionis non receſſiſſe. Etſi enim, inquit, *Fatetur F. Berti Deum velle ut omnes homines, nemine prorſus excepto, ſalvi fiant, & Chriſtum pro omnibus omnino hominibus mortuum eſſe; hæc tamen. quæ catho-*

licæ

lica ſunt, *catholice dicta non ſunt*, *Quia*, verba ſunt Auguſtini lib. 2. de nupt. & conc. cap. 4. Julianum increpantis, *non intentione catholici pectoris dicta ſunt*. Antequam audiamus, cur tam ſiniſtre ac tam impudenter de nobis, animique noſtri intentione confidentiſſimus homo judicium ferat; ipſum monemus, ut præcitati capitis quarti titulum illum perlegat, *Quomodo refutanda adverſarii calumnia*; videatque num forte ea verba Auguſtini, *Non intentione catholici pectoris dicta ſunt*, prolata adverſus Julianum, qui S. Patri objiciebat Manichæiſmum, & adverſus illum ediderat librum inſcriptum, *Contra eos, qui nuptias damnant*, ſibi potius, quam nobis conveniant. Enimvero ſi Julianus non loquebatur *intentione catholici pectoris* laudando nuptias, quæ laudandæ ſunt, ut Auguſtino *Manichæiſmum* objiceret; neſcio, an *intentione catholici pectoris* loquatur Anonymus laudando humani generis Redemptionem, quæ ſane, & quidem magnopere laudanda eſt, ut opponat Auguſtini diſcipulis *Janſeniſmum*. At de pectoris intentione CHRISTO JESU, qui totum judicare debet, quia pro toto pretium dedit, reſervato judicio; expendamus atrociſſimæ hujus criminationis momenta.

Aug. tom. 10. pag. 306.

I. Itaque Anonymus num. 1. repetit, quæ ſupra docuerat, non ſufficere ad ejurandam Janſenianam hæreſim, ſi dicatur *voluntate antecedente Deum reprobis præparaſſe externa dumtaxat quædam media toti humano generi propoſita, V. G. prædicationem Evangelii, Sacramentorum inſtitutionem, &c. ſed quod inſuper requiratur, ut admittantur inferiores gratiæ, nonnullis ſaltem reprobis conceſſæ*. His præmiſſis, ut ſuadeat a me denegari *voluntatem Dei antecedentem ſalvandi omnes*, ait eamdem a me reſtringi *ad illa media generalia*; recitatque fere totam paginam 386. tom. 1. quam findit, & hiulcam, atque in media parte hiantem relinquit.

Quoniam hæc eſt criminationum ejus præcipua, ad quam reliquæ referuntur, duo apertiſſime demonſtrabo; unum, quod eadem pagina 386. & ubicunque de voluntate Dei *antecedente*, & de Chriſti morte, aut de auxiliis *ſufficientibus* pertracto, doceam non tantum *externa*, ſed etiam *interna* gratiarum auxilia, pro omnibus hominibus

Digitized by Google

inſtituta, *exhibita*, *ac præparata eſſe*, & quantum eſt *ex parte Dei*, ſingulis conferri; alterum vero, quod actualis applicatio eorumdem auxiliorum non eſt effectus *voluntatis antecedentis*, & mortis Chriſti, conſideratæ ſub ea ratione, qua ad omnes omnino, tam prædeſtinatos, quam reprobos ampliatur: atque inde apparebit, quanta iniquitate vitilitigator mihi *Catholici* nomen aut invideat, aut deneget. Itaque tom. 1. paginâ 386. ab adverſario expilatâ, ſcribo: *Omnibus prædicatum eſt Evangelium, exhibita miſericordia, præparata divinorum beneficiorum munera: pro omnibus Chriſtus abunde cumulateque ſatisfecit, & pretium redemptionis exhibuit*. Præter prædicationem igitur Evangelii, quæ eſt *gratia exterior*, actu collata atque impenſa, expreſſe commemoro *munera* aliorum *beneficiorum*, ſi non collata omnibus, ſaltim omnibus *præparata*. En gratia *interior*; quam homo mendax inquit ſententiâ noſtrâ præparatam non eſſe reprobis. Ibidem ita loquor: *Omnes homines, virtute voluntatis antecedentis, in via, qua ad ſalutem pervenire poſſunt, collocantur: omnes jus habent accedendi ad Eccleſiam, petendi Sacramenta, & obtinendi gratiam, quam hæc efficiunt*. Num, ut *poſſimus pervenire ad ſalutem*, ſat eſt in mea ſententia *externum auxilium*, etiam a Pelagianis admiſſum, aut Sacramenta non conferunt *interiorem* gratiam *habitualem*, cui *actualis* quoque, nunquam juſtis denegata, niſi prius Deum deſerant, conjuncta eſt? Nemo id unquam effutiet. En ergo rurſus *interior gratia*, ſine qua non poſſumus ſalutem conſequi, omnibus omnino hominibus *præparata*. Paullo poſt in eodem capite pagina 390. dico effectum voluntatis antecedentis eſſe, *Rationalem creaturam ad finem ſupernaturalem ordinare, eamque in via locare ſalutis, necnon ei parare, exhibere, conferre quoque, niſi ea detrectet, auxilia gratiæ ſufficientia*. Atque id eſt ne denegare *gratiam ſufficientem* reprobis *præparatam*? Progrediamur modo ad lib. 17. cap. 4. ubi quæritur, quo ſenſu Chriſtus ſit crucifixus pro omnibus. Ibidem tom. 3. pag. 335. ad hunc loquor modum: *Mortuus eſt itaque Salvator noſter pro omnibus voluntate antecedenti, cujus effectus eſt inſtitutio cujuſdam ordinis complectentis cauſam, & remedia, quibus poſſunt peccata*

quæque

quaque remitti: *atque ita Sanctus Thomas 3. p. q.49. art.1. ad 3.* „ *Chriſtus ſua paſſione nos a peccatis liberavit cauſſaliter, ideſt inſtituens cauſſam noſtræ liberationis, ex qua poſſent quæcunque peccata quandocunque remitti, vel præterita, vel præſentia, vel futura: ſicut ſi medicus faciat medicinam, ex qua poſſint quicunque morbi ſanari, etiam in futurum.* „ At cauſa noſtræ liberationis, ſpiritalis medicina, qua poſſunt deleri, & abſtergi omnia vulnera peccatorum, remedia, quibus ſcelera cuncta poſſunt remitti, non in *externis auxiliis* duntaxat, ſed ulterius, ac potiſſimum in *interioribus gratiis* conſiſtunt. Scripſi ibidem pagina 358. *Chriſtus eſt propitiatio omnium peccatorum, Mediator, & Redemptor omnium, quantum ad oblationem pretii, inſtitutionem remedii, & Sacramenti virtutem*; & infra pagina 359. *Chriſtus & oravit, & mortuus eſt, quantum ad communem cauſam pertinet, ut inſtitueret remedia, quibus omnium hominum poſſint deleri peccata, pretium ſanguinis ſui pro omnibus offerens. Quomodo enim eſſet omnium Redemptor, Salvator, Animarum Medicus, & Mediator Dei & hominum, niſi pro omnibus pretium obtuliſſet, preces fudiſſet, remedia inſtituiſſet, necnon etiam inimicis, reprobis, obduratiſſimis paraſſet atque exhibuiſſet?* Atque id eſt ne denegare reprobis *auxilia ſufficientia præparata, atque exhibita*? Oh perfricatam frontem calumniatoris! *Apage*, nonnulla quoque exſcribamus ex libro 18. cap. 8. in quo diſputamus, *num auxilia ſufficientia omnibus conferantur*? Pagina 438. affirmo non ſolum *exteriores gratias*, verumetiam *ſalutares Chriſti influxus*, & omne auxilium *ex parte Dei conferendum*, ipſam quoque *vitam cum Chriſto ſempiternam*, omnibus & prædeſtinatis & reprobis indiſcriminatim *parata eſſe*; atque hoc tantum in quæſtione verſari, *num reapſe auxilia ſufficientia ſingulis omnino hominibus non ſolum parata ſint & exhibita, verum etiam pro qualibet circumſtantia, & præſertim urgente præcepto, collata*? Atque hoc in loco negatur ne, an aſſeritur, *omnibus omnino hominibus auxilia ſufficientia parata eſſe*? Addo pagina 440. *Deus pro omnibus, ac ſingulis remedia ſalutis inſtituit, paravitque, exhibuit, & quantum eſt ex ſe, nulli prorſus mortalium denegat ſupernas illuſtrationes, aliarumque gra-*

gratiarum beneficentiſſimam largitatem: quæ ſane verba ſi quis *de gratiis duntaxat exterioribus* interpretatur, non Theologica reprehenſione, ſed Orbilii ſcuticâ, & Grammaticorum ferulâ eſt puniendus. Eodem cap. pag. 452. affirmo cum Noriſio cap. 3. Vindiciarum §. 6. *omnibus etiam reprobis interdum a Deo inſpirari auxilium remote ſufficiens, ſitum in colluſtrationibus cito evolantibus, & leviter tangentibus voluntatem*: quæ ſunt ipſa Noriſii verba, & quæ a nullo ſanæ mentis accipi poſſunt de gratia tantummodo *exteriori*. Iſtic vero *auxilium remote ſufficiens*, non *præparatum* duntaxat, verum & aliquando *unicuique collatum* eſſe pronuntio: quod repetens pag. 459. dico adeſſe ſemper omnibus ſingulifque hominibus gratiam ſufficientem, *Quatenus eſt in promptu, ſcilicet ſingulis præparata*: & poſt pauca, *Cuilibet ſceleſtiſſimo peccatori, quandiu eſt in via, non ſubtrahi gratiam omnino, quoniam interdum recipit illuſtrationes*: & rurſus, *Semper adeſt miſericordia Dei & gratia increata, at ſemper non eſt ſancta cogitatio & pia animi affectio in animo mortalium hominum, quia non ad miſericordiam juvantem ſe convertunt humiliter, ſed ad amorem ſui, & ad ſenſuum illecebras*: & item, *Eſt etiam probabilius omnes homines gratiæ motionem aliquam per vitæ decurſum experiri*: & poſt pauca, *Si velis cunctis immitti quaſdam bonas cogitationes certis temporibus, eſt ſententia Noriſii, cui non repugno*. Evidentiſſimum eſt ergo, me in ea ſententia firmiſſimum eſſe, quod auxilia ſufficientia, vera, propria, atque interna, *omnibus & ſingulis hominibus præparata ſunt*, & quantum eſt *ex parte Dei*, conferuntur; Anonymum vero id negantem aut eſſe inſignem calumniatorem, aut cæcum omnino, aut adeo ſenio & oculorum caligine affectum, ut nec perſpicillorum ope litteras prelo impreſſas diſcernat.

Noris tom. 1. pag. 1012.

II. Quod autem ſecundo loco dixi, ad voluntatem *antecedentem*, atque ad communem humani generis redemptionem non ſpectare *actualem collationem* auxilii ſufficientis, quatenus *conferre* non idem eſt, ac *præparare*, ſed quatenus refertur ad verbum *recipere*; id principio demonſtratum eſt tom. 3. pag. 354. & 441. teſtimoniis complurium Theologorum, qui aut nobiſcum ſentiunt, aut fatentur cum

cum Tournelio, dum differitur, *an auxilium ſufficiens detur omnibus*, agi *de mera Schola quæſtione*, & hoc unum Eccleſiam ſtatuiſſe contra Janſenium, gratiam ſufficientem non deeſſe juſtis, quando volunt obtemperare mandatis. Voluntatem vero Dei *antecedentem*, communemque redemptionem exponi eadem omnino ratione, qua a nobis exponuntur, a Thoma De Lemos, a Goneto, a Bannes, a Franciſco Zumel, a Joanne a S. Thoma, ab Academia Lovanienſi, ab omnibus Aegidianis, & Auguſtinenſibus, tam aperte demonſtravi cap. 1. §. 6. hujus Operis Apologetici, ut nobis videatur res prodigio ſimillima, quod extet in orbe homo, qui ſibi jus arroget ex pectoris noſtri penetralibus catholicam fidem evellere, & ad hæc notiſſima iis, qui primis labiis Theologiam deguſtarunt, tanquam ad nuper delapſam igniferam crinitamque cometam, horreat, expaveat, nobiſque fulmen, exitiumque imprecetur. Qui vero iſta ignorat, neſciet quoque Noriſium illatam ſibi quintæ Janſenii propoſitionis calumniam iis verbis exſufflaſſe: *Tertia theſis*, Chriſtum non eſſe mortuum pro omnibus, *ſi explicetur, ita ut homines reapſe futuri ſint participes gratiæ datæ per Chriſtum, non univerſe vera judicatur; etenim plerique nec infimi ſubſellii parvulos in uteris matrum decedentes nullam Chriſti gratiam participare exiſtimant. Si vero meritis infinitis ſanguinis Chriſti, vel humanæ ejuſdem voluntati omnes ſalvare cupienti, derogare velit, prorſus rejicienda eſt*. Poſtquam vero doctiſſimus Cardinalis oſtendit ſimilia tradidiſſe P. Macedum (quod itidem præmiſi cit. §. 6. num. 15.) ait ſatis ſuperque lectorem intelligere, *ſpurias eſſe, quas larvatus Paralleliſta, invidia obſtetricante, germanitates peperit, gerras eſſe germanas, & ſuppoſititiam ſententiarum multis paraſangis diſtantium propinquitatem. Ea tamen eſt calumniatorum garrulitas, ut cum utramque accuſationum manticam excuſſerint, eaſdem cum lectorum faſtidio cantilenas cantent ac recantent*. Hæc a nobis, cum eadem ſit cauſa, eadem criminatio, eædemque loquaculi conviciatoris cantiones, jure ac merito repetuntur. Præterea, *quod actualis gratiæ collatio* non ſpectet ad voluntatem Dei *antecedentem*, atque ad communem humani generis redemptio-

Noris ad Germ. 18. tom. 1. pag. 1477. & 1480.

ptio-

ptionem, ex ipſo Anonymo duplici ratione demonſtro. Fatetur enim *Janſ. Red.* pag. 83. *Satis communiter* Theologos docere, quod voluntas Dei *conſequens* ea ſit, *quæ fertur in objectum, quale eſt in ſeipſo ſuis omnibus veſtitum circumſtantiis*: voluntas autem *antecedens* ea, *quæ fertur in objectum, non quidem quale eſt in ſe ipſo, ſed abſtrahendo* * *a quibuſdam circumſtantiis*: atque idem a nobis traditum eſt tom. 1. de Th. diſc. pag. 387. & 388. tom. 3. pag. 442. & in hac diſſert, cap. 1. §. 12. num. 8. Igitur ex voluntate Dei *antecedente* non ſequitur quod gratia ſufficiens debeat actu conferri omnibus & ſingulis humani generis individuis, quæ ſane in certis & peculiaribus circumſtantiis ſunt conſtituta, ideoque nec voluntatis *antecedentis*, ſed *conſequentis* ſunt objecta. Præterea de hac noſtra propoſitione, *Non eſt de fide, quod auxilium gratiæ omnibus miſericorditer exhibitum, ac præparatum omnes reapſe recipiant*, quam defendimus tom. 3. pagina 441. ita Anonymus ait *Janſ. Red.* pag. 254. *Veriſſima eſt hæc aſſertio; nam quod non omnes recipiant auxilium gratiæ certiſſimum eſt, ſaltem de infantibus abſque baptiſmo ante uſum rationis morientibus. Quod autem auxilium illud gratiæ recipiant omnes adulti, ut pervenire poſſint ad fidem, non eſt definitum, imo contrarium docent ſatis communiter Theologi de iis, quos vocant negative infideles*. Appoſite. Disjecit, diſrupit, evertitque ipſemet inſimulator omnia criminationum ſuarum machinamenta; ita enim argumentamur: Quod deſcendit ex *antecedenti Dei voluntate*, & *ex communi humani generis redemptione*, debet convenire omnibus & ſingulis hominibus, nemine excepto; quoniam *Deus vult omnes homines ſalvos fieri*, & *Chriſtus pro omnibus omnino hominibus mortuus eſt*. Hæc propoſitio non poteſt negari ab homine ſanæ mentis. Atqui *reapſe recipere auxilium gratiæ omnibus miſericorditer exhibitum, ac præparatum*, non convenit omnibus & ſingulis hominibus, nemine excepto. Hæc propoſitio, fatente Anonymo, *veriſſima eſt*; quoniam auxilium gratiæ non recipiunt infantes decedentes ſine baptiſmate, nec juxta ſententiam *ſatis communem* ii omnes, qui dicuntur *negative infideles*. Ergo *reapſe recipere auxilium gratiæ omnibus miſericorditer exhibitum ac præparatum*, non deſcendit *ex volun-*

* *Neſcio cur Anonymus dicat*, a quibuſdam: *Thomiſtæ inquiunt*, Omnibus circumſtantiis. *Vide Gonet diſp. 4. art. 1. §. 1. num. 4.*

tate

tate Dei antecedente, & ex communi humani generis Redemptione. Ad voluntatem ergo *antecedentem*, quæ connotat communem cauſam, humanamque naturam a Verbo Deo in veritate ſuſceptam, pertinet gratiam, quam Chriſtus ſua morte promeruit, *omnibus præparare atque exhibere*; ad voluntatem vero *conſequentem*, quæ reſpicit homines in certis circumſtantiis conſtitutos, ſpectat eamdem gratiam *ſecundum Dei beneplacitum actu conferre*. Duo ergo perſpicue demonſtrata ſunt, primum in ſententia noſtra omnibus tam prædeſtinatis, quam reprobis *præparata eſſe, exhibita, & quantum eſt ex parte Dei, etiam collata* auxilia omnia gratiarum: alterum vero, hanc *præparationem*, atque *exhibitionem*, & quantum eſt ex parte Dei, munificentiſſimam largitatem, eſſe id, quod requiritur ad voluntatem *antecedentem* ſalvandi omnes, & ad Salvatoris noſtri univerſalem communemque redemptionem.

III. Hinc apparet omnia, quæ mihi objicit adverſarius gerras eſſe, apinas, luſioneſque verborum; quamquam neſcio num luſio dicenda ſit audacia, qua nos e Catholicorum numero extrudit. Brevi videamus quid ponderis habeant illius dicteria. Poſtquam animadvertit explicari a me *antecedentem* Dei voluntatem *per impoſitionem ordinis per ordinationem rationalis creaturæ ad finem ſupernaturalem, per inſtitutionem cauſæ noſtræ liberationis*, atque *præparationem exhibitionemque gratiarum*, putat lectorem hærere ſuſpenſum, ignorando quid *his novis atque inuſitatis verborum involucris ſignificet Frater Berti*. *Janſ. Red. pag. 240.*

Porro non eſt *novum*, quod homini in lectione Theologorum parum, aut nihil verſato, atque, ut conſtat, craſſæ pinguiſque minervæ, ipſæ inſignium virorum præceptiones videantur eſſe *involucra*. At conſulto cap. I. *§. 6.* iſtorum virorum documenta præmiſi, ſi forte per eorum lectionem obvoluta illius mens ab involucris extricaretur. Legat ergo, ac diſcat voluntatem Dei *antecedentem*, & univerſalem humani generis redemptionem exponi *per auxiliorum præparationem* ab omnibus Thomiſtis: *per inſtitutionem cauſæ noſtræ liberationis* a Doctore Angelico: *per ordinis impoſitionem* ab Aegidio Romano: *per inſtitutionem mediorum ad ſalutem* a

Cardinali de Lauræa. At inquit adverſarius: *Theologus iſte admiſit duntaxat media exteriora omnibus univerſim hominibus communia.* Hac in re ex num. 1. apertiſſimi mendacii revincitur. Proſequitur: *Idem Theologus docet Deum parvulis in utero matrum vita functis non providiſſe media, quibus illis æterna ſalus reddatur poſſibilis.* Mentitur iterum; *media* enim ad ſalutem neceſſaria *omnibus parata* eſſe, dictum ſuprà: ac repetitum etiam in quæſtione *de parvulis* tom. 3. pag. 449. ubi ſcribo concedendum eſſe pro iiſdem parvulis in utero matrum denatis *medicinam peccati paratam & inſtitutam, quod extra omnem controverſiam poſitum eſt.* Quod ſi ibidem dico, *Nulla his gratia actualis confertur,* loquor aperte & abſque fuco, *de collatione mediorum*, non de illorum *præparatione*: & conſentientes habeo Thomiſtarum nobiliſſimos, inter quos Thomam de Lemos lib. 4. Panopliæ p. 2. tract. 3. cap. 15. n. 215. Gonet diſput. 5. de Reprobat. art. 5. §. 3. num. 166. alioſque; imo & ipſum Anonymum ſcribentem pag. 254. *Quod non omnes reapſe recipiant auxilium gratiæ certiſſimum eſt, ſaltem de infantibus abſque baptiſmo ante uſum rationis morientibus.* Inſurgit Anonymus: *Manifeſte docet F. Berti Deum inſtituiſſe quidem pro parvulis in utero materno decedentibus, ſicut pro ceteris omnibus Sacramentum Baptiſmi; non tamen voluiſſe illis iſtud applicari.* Ceterum neque id objectaret, ſi percepiſſet actualem auxiliorum applicationem non *antecedentis* Dei voluntatis, ſed *conſequentis* effectum eſſe; aut ſi legiſſet in aliquo Thomiſtarum, *Deum ab æterno ſtatuiſſe voluntate abſoluta, vel conſequenti non dare omnibus ſupernaturalia auxilia, videlicet eis, qui revera non erant recepturi*, ut loquuntur Bannes 1. p. q. 23. art. 3. aliique apud Alvarez de auxiliis diſp. 113. n. 4. Inſiſtit calumniator: *Patet magnum intercedere diſcrimen inter Fratris Berti, & Theologorum Orthodoxorum doctrinam. Theologi enim Orthodoxi, qui docent Chriſtum pro ſalute omnium omnino hominum, etiam parvulorum in materno utero defunctorum, eſſe mortuum, aſſerunt conſequenter Deum omnibus illis contuliſſe, obtuliſſe, vel ſaltem præparaſſe media, quibus ſalus æterna reddita fuerit illis poſſibilis.* Verum ſuomet laqueo præfocatur artifex calumniarum: conſtat enim ex dictis num. 1. in mea ſententia

Lemos tom. 4. p. 2. pag. 78. Gonet tom. 2. pag. 96.

Alvarez p. 194.

& par-

& parvulis & adultis *omnibus* auxilia, ac media ad ſalutem *præparata fuiſſe*: igitur fictitium eſt diſcrimen doctrinæ noſtræ a doctrina Theologorum Orthodoxorum. Inſurgit autem: *Vaſquez, qui cenſuit iis infantibus non fuiſſe præparata media, quibus illis poſſibilis redderetur æterna ſalus, opinatur quoque pro illis mortuum non eſſe Chriſtum.* Sed nunquam mendacium a calumnia divellitur: Vaſquez enim affirmat, non negat pro illis infantibus *Chriſtum mortuum eſſe*, quoniam etſi Deus nolit eis media ſufficientia *applicari*, in Eccleſia tamen *etiam pro illis instituta ſunt, & ſi applicarentur, effectum haberent*, ut demonſtravimus cap. 1. *§. 6.* num. 11. & unuſquiſque legere poteſt apud ipſum Vaſqueſium tom. 1. edit. Lugdun. pag. 465. & 466. Concludit veritatis tuba, & eruditionis prodigium: *Frater Berti contendit ſimul, & Chriſtum pro illorum ſalute mortuum, & Deum nolle ut ipſis applicentur media, quibus ſalus æterna ipſis reddatur poſſibilis. Nonne hæc duo contradictoria ſunt?* Reſpondebunt pueriliter argumentanti pueri ac tyrones ſcholarum: Per Chriſti mortem *remedium eſſe inſtitutum, ſed voluntate conſequente non applicari occulto, ſed juſtiſſimo Dei judicio*; & contradictoria quidem fore, ſi diceretur, *Eſt inſtitutum, & non eſt inſtitutum, Deus vult applicari, & non vult applicari*; in his autem enuntiationibus, *Remedium paratum atque inſtitutum eſt*, &, *Remedium juſto Dei judicio non applicatur*, inveniri contradictionem ſolus ille arbitrabitur, qui polleat inſimulatoris hujus præſtanti, præclaro, perſpicaciſſimo ingenio. Nobis interim melimela hæc deguſtantibus, ſinamus reſpondere Lemoſium ita ſcribentem præc. cap. 15. num. 215. *Dico parvulis, qui vel in uteris maternis, vel qui jam in iſtam lucem venerunt, & ſine baptiſmo mortui ſunt, nullum omnino ſufficiens auxilium fuiſſe applicatum, quia pro omnibus etiam pro ipſis a Chriſto* INSTITUTUM *fuit, quod per Eccleſiam eis potuit applicari, & de facto applicaretur, niſi aliud ordinaſſent divina judicia, utique juſtiſſima. Cum ergo parvuli illi, qui ſic pereunt, ad illam univerſitatem pertineant, de qua dictum eſt, quod Deus vult omnes homines ſalvos fieri, & alias ſimiles Scripturæ univerſales locutiones, ex quibus ſolet ab aliquibus deduci omnibus dari auxilium ſufficiens, ut hac*

ratione tales univerſales locutiones verificentur, *ſatis convincitur ex vi illarum non inferri omnibus talia auxilia ſufficientia dari*, *ſed aliquibus juſte in pœnam præcedentis peccati ſaltem originalis negari*; *quod ſine ulla dubietate manifeſtatur in prædictis parvulis*. Ex ipſa ergo parvulorum cauſa, qua ſæpiſſime utitur Auguſtinus adverſus Pelagianos, ut oſtendimus eadem pag. 446. infertur *applicationem* auxiliorum non ſpectare ad illam voluntatem Dei *antecedentem*, quæ ad omnes Adæ poſteros univerſim extenditur.

Janſ. Rediv. a pag. 244. uſque ad 253.

IV. Ejuſdem omnino generis, ac præcedentia, ſunt quæ Anonymus objicit ad pag. uſque 253. Ait primo, me *nullam in reprobis agnoſcere veram gratiam ſufficientem*, ſed tantum in Chriſti redemptione *pretii ſufficientiam*; & eſſe minus ſinceriorem Janſenio, quoniam & is admittit *mortem Chriſti ad delenda omnia peccata abunde ſufficientem*, *at paullo ſincerior* aſſerit *Chriſtum pro ſalute reproborum non eſſe mortuum*, ideoque a me eumdem Janſenium differre *verbis duntaxat, non re*. Sed cum nolim ulterius ficulneas iſtas machæras retundere; obſecro cæcutientem inſimulatorem, ut ſibi palpebras obungat, & videat vel tom. 3. *Theol. Diſcipl.* pag. 361. vel hujus differt. cap. 1. §. 13. numer. 7. vel hoc eodem §. num. 1. me *præter ſufficientiam pretii* ad communem redemptionem requirere *ejuſdem pretii oblationem*, necnon factam pro omnibus *inſtitutionem remedii*, *& præparationem*, *atque exhibitionem omnium gratiarum*, quæ neceſſariæ ſunt ad conſecutionem ſalutis. Addit me ideo arguendum eſſe, quoniam contendo *virtute voluntatis antecedentis remedia non applicari*, atque hinc concludit: *Etſi aſſerat F. Berti Deum velle voluntate antecedenti omnes homines*, *nemine prorſus excepto*, *ſalvari*, *non ideo vult iis omnibus conferri offerri*, *aut ſaltem præparari gratias interiores ad ſalutem vere ſufficientes*. Quis vero curculiunculis iſtis minutis, vitioſa glande, & inani putamine vilioribus iterum reſpondebit? Auxiliorum actualis *applicatio* eſt alicujus effectus productio: ideoque non pertinet ad voluntatem *antecedentem*, ut a conſequenti diſtinctam. Ex *non applicatione* autem *non præparationem* inferre, non Theologi eſt, ſed trioboli treſſiſque logiculi; atque aſſerere quod in mea ſententia in-

tia interiores gratiæ ſufficientes ſingulis *non præparentur, nec exhibeantur*, non ſolum eſt hominis debacchantis, ſed etiam rimarum, unde mendacia effluunt, pleniſſimi. Vide paullo ſupra numer. 1. Repetit, *a me nullas admitti gratias interiores*, quibus ſalus æterna reprobis reddatur poſſibilis, niſi gratias illas, *quæ cupiditatem vincere non poſſunt*: ideoque dum ſcribo, omnes homines, quandiu vivunt, eſſe in via, qua ad ſalutem pervenire poſſunt, omnes habere jus accedendi ad Eccleſiam, petendi Sacramenta, & obtinendi gratiam, quam hæc efficiunt, omnibus eſſe exhibitam miſericordiam, & præparata divinorum beneficiorum munera, pro omnibus Chriſtum abunde & cumulate ſatisfeciſſe, & pretium redemptionis exhibuiſſe, (quæ omnia pag. 246. & ſeq. a me doceri fatetur) *uti exquiſito, atque fucato verborum apparatu*, & nihil aliud ſignificare, quam Chriſtum pro omnibus mortuum eſſe *quantum ad ſufficientiam pretii*, quantum *ad communitatem cauſæ*, & quantum *ad generalia ſalutis media*, univerſo humano generi propoſita; ſed in mea ſententia *antecedentem voluntatem* nullas complecti *interiores gratias ad ſalutem vere ſufficientes*, ac proinde gratias illas non fuiſſe reprobis præparatas: poſtquam vero hæc ſemel, iterum, tertio, ac ſæpiſſime repetivit, recoxit, atque ſus deque vertit, fatetur pag. 252. me non propugnaſſe *expreſſe hæreſim quintæ propoſitionis*, ſed nihilominus *de hæreſi damnata eſſe valde ſuſpectum*, quoniam ſilentio præterivi ſenſum, & dogma *vi cenſuræ propoſitionis hujuſmodi definitum*; ſubjicitque præclaram illam ſententiam: *Error, cui non reſiſtitur, approbatur, & veritas, cum non defenſatur, opprimitur*.

Ceterum hæc omnia nec obulo digna ſunt, nec teruncio, nec caſſa nuce. Quod enim autumat, a nobis non agnoſci *interiores gratias, niſi quæ ſuperant cupiditatem*, refutatum eſt §. 3. & 8: quæ addit de noſtra *voluntatis antecedentis* explicatione, diſpuncta ſunt cap. 1. §. 6. necnon in præſentibus diſcuſſionibus: quæ appellat *exquiſitum fucatumque apparatum verborum*, eſſe enuntiationes inſignium Theologorum, Sanctorumque Proſperi, ac Thomæ, evidens eſt tum ex tom. 3. *Theol. Diſc.* pag. 356. tum ex præcitato

citato §. 8. num. item 3. quod ſubjicit me denegare interiora auxilia gratiæ ſufficientis omnibus, etiam reprobis *præparata*, eſt ſæpe ſæpiuſque rejecta calumnia; quod poſtremo ait me in explicanda *antecedente Dei voluntate* non proſcribere ſenſum in quinta propoſitione *definitum*, eſt atrociſſima ac intolerabilis injuria iis omnibus illata, qui voluntatem antecedentem, communemque rationem humanæ Redemptionis, eodem prorſus modo, iiſdemque vocabulis expoſuerunt: de quibus plura cit. cap. 1. §. 6. num. 3. & deinceps uſque ad 17. Itaque Anonymi criminationes cum tot farciminibus nec uno cochleare excreverunt, atque inepte objicitur nobis præclara illa ſententia, quam impoſtor proferens hoc in loco, & in quadam *appendice* inferius ventilanda, atque utrobique ſine auctoris nomine, videtur ignorare, cui ſit adſcribenda. Id nos, quamquam nullo numero eſſe arbitratur, docere poſſumus virum hunc æque temperatum, ac eruditum, de quo jure repetendum illud Homeri x. Odiſs.

Iſte ſapit ſolus, reliqui verſantur in umbris.

Extat ergo ſententia illa in *Decreto* Gratiani diſt. 83. cap. *Error*, ibique tribuitur Innocentio. At in editione Romana ann. 1726. quam exornavit Juſtus Fontanini Archiepiſcopus Ancyranus tom. 1. pag. 97. recte adnotatur, *carptim ſumptam eſſe ex epiſt. 1. Cæleſtini I. cap. 1. ad Epiſcopos Galliæ*. Hæc vero Cæleſtini epiſtola ſcripta eſt adverſus eos, qui

App. tom. x. Op. Aug. pag. 131. & 197. & 207.

cum ſibi diſcere magis competeret, quam docere, conabantur *naufragio mergere, quos intra portum ſtantes ſtatio facit fida ſecuros*, & nitebantur *etiam quieſcentium fratrum memoriam diſſipare*, ut legitur eodem cap. 1., ſive adverſus eos, qui jactantes in libris Auguſtini *damnabilia ſe reperiſſe*, ut ab his, *quæ infamaſſent, curam exterriti lectoris averterent*, publicarunt quædam capitula, *quæ damnationis titulo prænotarunt*, eaque circumferebant aſſerentes *prodigioſa illa mendacia, talia in noſtro ſenſu eſſe, qualia diabolico continerentur indiculo*: inter quæ mendacia primum erat, *Quia Dominus noſter Jeſus Chriſtus non pro omnium hominum ſalute, & redemptione ſit paſſus*; alterum, *Quia Deus nolit omnes ſalvare, etiamſi omnes ſalvari velint*: quæ duo quemadmodum Auguſtino,

guſtino, ita nobis ejuſdem filiis ac diſcipulis immerito objiciuntur.

V. Carpit deinde Anonymus num. 12. omnes propoſitiones meas de Gratia ſufficiente lib. 18. cap. 8. Harum prima eſt: *Deus pro omnibus ac ſingulis remedia ſalutis inſtituit, paravitque, exhibuit, & quantum eſt ex ſe nulli prorſus mortalium denegat ſupernas illuſtrationes, aliarumque gratiarum beneficentiſſimam largitatem.* Cum vero hæc ſola propoſitio cuncta illius mendacia revincat, atque evidentiſſime prodat, ait a me eo tantum ſenſu enuntiari, in quantum comprehendit *media duntaxat exteriora, non autem gratias internas, eaſque ſufficientes.* At quis mortalium, niſi obductæ frontis, & linguæ non redargutæ, *indefinitam* enuntiationem ad gratiam Pelagianam audeat coarctare, cum in procemio ejuſdem libri pag. 377. declaraverim me diſputaturum *de Gratia Chriſti*, de qua Scholaſtici diſputationes inſtituunt? Nunquid *Gratia Chriſti* exterior eſt tantummodo, aut Scholaſtici de exteriori tantum gratia differunt, ubi quærunt an ſit neceſſaria ad tentationes vitandas, & an aliquibus denegetur? Quis etiam, niſi in turpiſſima inſcitia verſetur, dixerit *remedia ſalutis, ſupernas illuſtrationes, & alia divinarum gratiarum munera* ad externa duntaxat auxilia reſtringi? Verum iſtiuſmodi ineptias refutavi paullo ſupra num. 1. Adde tamen, me eodem capite pag. 442. aperte diſtinguere *gratias exteriores, vim & efficaciam inſtituti remedii, & auxiliorum præparationem*: ideoque mentitur, quiſquis ait a me *auxiliorum* nomine intelligi *gratias duntaxat externas.* Adde rurſus, me eodem cap. pag. 451. ſcripſiſſe, *Gratia ſufficiens ad credendum*, de qua diſputo Prop. 6. *nequit aliud eſſe, quam ſancta de amplectenda fide cogitatio & affectio*: cui autem, niſi cucurbitam gerat pro cerebro, *cogitatio & affectio* externæ ſunt? Adde etiam, me ubique gratiæ ſufficientis nomine intelligere ſupernam, intimamque inſpirationem bonæ voluntatis, ut conſtat ex eodem tom. 3. pag. 148. 454. 459. &c. in quibus locis gratiam illam ſufficientem appello *pium animi motum, & bonam voluntatem: mentis illuſtrationem, & inſpirationem caritatis: gratiam internam, qua Deus nobis loquitur illapſu, & ſubminiſtratione ſpi-*

Janſ. Red. pag. 253.

De Theol. Diſc. tom. 3. p. 440. 441. 442. 445. 446. 448. & 455.

ritus

ritus ſui : *piam cogitationem*, *interiorem ſenſum*, *bonum deſiderium*. Adde & iſtud, Anonymum art. 8. a pag. *Janſ. Red.* 207. uſque ad pag. 222. recoctis, verboſiſſimis, infinitis argutiunculis (rejectis contritiſque §. 8.) nobis objeciſſe, quod in noſtro ſyſtemate non detur gratia ſufficiens, quoniam hæc inſpirat *voluntatem bonam* quidem, ſed *parvam*, ſed *imperfectam*, ſed *nondum idoneam*. Et hæc voluntas non excitatur in corde? Hæc voluntas homini exterior eſt? Torqueat ergo ſe, ut poteſt, fallax inſimulator: ea propoſitione prima docuimus gratias interiores, & vere ſufficientes a Deo omnibus *præparatas eſſe*, *omnibus exhiberi*, *& quantum eſt ex parte Dei*, *nulli prorſus hominum denegari*: ideoque hanc propoſitionem commemorando ſuam illam artificioſam Janſeniſmi machinam imprudens architectus uno ictu confregit. Altera, quam rodit, propoſitio eſt: *Non eſt de fide*, *quod auxilium gratiæ omnibus miſericorditer exhibitum ac præparatum omnes reapſe recipiant*. Veram hanc, imo *veriſſimam* dicit, & ea tantum de cauſa vellicat, quod non ſcripſerim *nonnullis ſaltem reprobis dari auxilia ad ſalutem ſufficientia*. At duo hìc adverte: primum fateri adverſarium, quod in ſententia noſtra gratiæ auxilium omnibus ſit *exhibitum ac præparatum*, ideoque a nobis agnoſci beneficium mortis Chriſti in omnes copioſa redemptione diffuſum: alterum vero, anonymum dum ex *præparatione* ad actualem *collationem* progreditur, & dum ex hoc antecedenti, *Non omnes recipiunt*, infert ſententiâ noſtrâ nullis reprobis dari auxilia ſufficientia, magnum eſſe dialecticum, & longurionem tredecim cubitorum. Sed repete dicta num. 1. Tertia noſtra propoſitio eſt: *Non eſt neceſſaria ad imputationem peccati præſens & actualis divinæ gratiæ inſpiratio*. Hìc rurſus nos calumniatur, ut fecerat art. 6. n. 8. quaſi aſſeramus hominem libere peccare, etiamſi *peccatum vitare non poſſit*, eo quod pag. 442. ſcripſerimus, liberum arbitrium ſine gratia ſibimet ſufficere ad peccandum, & nihilominus habere libertatem indifferentiæ, quoniam determinatum non eſt *ad hoc*, *vel illud privatum*, *noxium*, *ac prohibitum opus*. Sed doctrinam meam communem eſſe inter ceteros Orthodoxos, qui ajunt non ſemper omnibus & ſingulis

gulis

gulis hominibus excæcatis, & a fide alienis adeſſe auxilium ſufficiens oſtendimus §. 6. num. 8. ubi accuſatoris inſcitiam, conſectaria, & in omittendis verbis Theologorum idem, quod a me traditur, affirmantium, aut ſocordiam aut circumventionem, ſatis ſuperque repreſſimus & caſtigavimus. Quarta propoſitio noſtra iſta ſonat: *Cuilibet fideli, niſi libere ponat obicem, adeſt gratia orationis, qua impetrare poteſt auxilium immediate ſufficiens ad implenda mandata: hac tamen gratia deſtitutus eſt infidelis*. Inquit Anonymus me ea clauſula, *niſi libere ponat obicem*, negare gratias ſufficientes cuilibet fideli. Quare? Quia in ſyſtemate noſtro obex ille eſt peccatum; a peccato autem in ſyſtemate itidem noſtro *non poſſumus abſque gratia abſtinere*: ideoque aſſertio noſtra *omnino eſt fallax, & illuſoria*. Verumtamen fallax potius & illuſoria eſt argutatio adverſarii: in omnium quippe Auguſtinienſium, ac Thomiſtarum ſententia, eorum ſaltem, qui negant auxilium ſufficiens adeſſe omnibus, etiam ſine gratia homo libere peccat, ideoque *libere ponit obicem*: unde §. 3. num. 5. ſcripſimus ſufficientem gratiam deeſſe *libere volentibus, & libere ponentibus impedimentum*. Quomodo id eveniat explicatum eſt ſupra §. 6. numero 8. & fuſius capit. 1. §. 4. numer. 4. & ſequentibus. Ut addam pauca: optime hæc duo cohærent, quod impii libere ponant impedimentum gratiæ, etiamſi ad non ponendum impedimentum gratiæ indigeant ſuperno auxilio, quo carent; quia ad peccandum & ad malum voluntas *ſeipſa ſufficit*, ad non peccandum & ad bonum non ſufficit, *niſi adjuvetur a Deo*. Hinc S. Thomas 3. contra Gentes cap. 159. & 160. plura docet, quæ univerſa a nobis enuntiata comprehendunt. Ait primo: *Deus quantum in ſe eſt, paratus eſt omnibus gratiam dare, vult enim omnes homines ſalvos fieri*. En voluntas *antecedens* ſalvandi omnes explicata per gratiæ præparationem. Sequitur S. Thomas: *Sed illi gratia privantur, qui in ſeipſis gratiæ impedimentum præſtant; ſicut ſole mundum illuminante, in culpam imputatur ei, qui oculos claudit, ſi ex hoc aliquod malum ſequatur, licet videre non poſſit, niſi lumine ſolis præveniatur*. En gratia denegata aliquibus ob impedimentum, quod prava voluntate libere ponunt, explicatum a nobis

S. Thomas tom. 9. pag. 415. Similia 1. 2. q. 109. art. 8. ad 1. ſive tom. 11. pag. 251. Vide etiam de Verit. q. 24. art. 12. ad 7. ſeu tom. 8. pag. 452.

nobis eadem ſolis comparatione tom.3. pag.458. Addit Sanctus Doctor : *Quod autem dictum eſt, in poteſtate liberi arbitrii eſſe, ne impedimentum gratiæ præſtet, competit iis, in quibus naturalis potentia integra fuerit: ſi autem per inordinationem præcedentem declinaverit ad malum, non erit omnino in poteſtate ejus nullum impedimentum gratiæ præſtare*. En quod ſi impius impedimentum non ponat, deputandum eſt gratiæ, & non illius poteſtati. Proſequitur Scholarum Angelus: *Unde apparet ſtulta Pelagianorum opinio, qui dicebant hominem in peccato exiſtentem ſine gratia poſſe vitare peccatum*. En gratiæ neceſſitas, ne in peccata labamur. Poſt hæc ait Doctor egregius : *Quamvis autem illi, qui in peccato ſunt, vitare non poſſint per propriam poteſtatem quin impedimentum gratiæ præſtent, vel ponant, niſi auxilio gratiæ præveniantur: nihilominus autem hoc eis imputatur ad culpam, quia hic defectus ex culpa præcedente in eis relinquitur*. En impotentia *libere volita*, quam ego iiſdem S. Thomæ verbis explicavi pag. 454. & 467. tom. 3. Th.Diſcipl. Concludit Scholarum Columen: *Præterea licet ille, qui eſt in peccato, non habeat hoc in propria poteſtate, quod omnino vitet peccatum, habet tamen poteſtatem nunc vitare hoc, vel illud peccatum: unde quodcunque committit, voluntarie committit, & ita non immerito imputatur ad culpam*. En libertas a Sancto Thoma explicata per hoc, quod voluntas non ſit determinata *ad hoc, vel illud privatum, noxium, ac prohibitum opus*. Fallax ne eſt, & illuſoria ſententia noſtra ? Eam quoad omnes partes tradidit S. Thomas, neque hoc tantum in loco, ſed etiam in aliis, de quibus vide Thomam de Lemos libro 4. Panopliæ p. 2. tract. 3. cap. 11. num. 154. & ſeq. pag. 66. Noſtra propoſitio quinta eſt: *Nullus abſque gratia per ſe efficaci habet potentiam orandi conjunctam cum actu*; in qua nihil aliud vellicandum invenit moleſtiſſimus cenſor, niſi quod ad potentiam *proximam*, atque ab omni impedimento *expeditam*, qua poſſimus præſumptionem vitare, & coercere perduellem concupiſcentiam, requirat Schola noſtra gratiam victricem: ſed plura de hac *potentia proxima*, & de Catholicis ac præſtantibus viris, a quibus verborum quoque phraſes mutuati fuimus, cap. 1. §. 2. n. 4. & §. 4. num. 3.

num. 3. cap. item 2. ſ. 7. num. 1. & 2. ac ſ. 8. num. 2. & 3. Sexta noſtra propoſitio eſt hujuſmodi: *Eſt probabilior ſententia, auxilia, quæ omnibus divina munificentia præparavit, quibuſdam aliquando deeſſe ob impedimenta, quæ objicit humanum demeritum*. In hac impoſtor calumniatur quod non addiderim *gratias vere ſufficientes dari nonnullis ſaltem reprobis*; ſed ineptiſſime iisdem crepundiis oppedit: nam ſi dico auxilia omnibus eſſe parata, & negari ob impedimentum demeritorum, equidem doceo quod negat Janſenius, ut oſtendi ſ. 6. numer. 1. & probo quod de voluntate *antecedenti* tradunt Theologi præſtantiſſimi eodem ſ. laudati: ſi addo auxilium ſufficiens aliquando quibuſdam deeſſe, profecto non dico deeſſe omnibus reprobis, ut opinatur delator, forte ignorans quid ſit *menuiſe*, ac tribuens voluntati *antecedenti* Thomiſtico ſenſu explicatæ actualem diſtributionem gratiarum, quæ cum ſit effectus in re productus, evidentiſſime ſpectat ad voluntatem *conſequentem*, atque efficacem. Tandem propoſitio noſtra ſeptima eſt: *Quiſquis non adjuvatur a Deo, per gratiæ ſubminiſtrationem, queri debet de prava ſua voluntate, non de Deo ipſo beneficentiſſimo gratiarum ſuarum largitore*. Et nihil hic corrodendum adinvenit, niſi quod non expreſſerim *gratiam concedi aliquibus ſaltem reprobis*: quod ait a me *artificioſe* factum, ne mihi aperte contradicerem. Quod puto alia non indigere confutatione.

VI. Impendam nunc aliquantulum operis, ut quilibet percipiat, quiſnam *artificioſe* ſe geſſerit, an accuſator, an ego. Primo hæ omnes propoſitiones enuntiatæ ſunt univerſim, quatenus comprehendunt *omnes reprobos*: & criminator ita ſingulas accepit, quaſi in ſententia noſtra *nulli reproborum* conferatur gratia. II. Reſponſiones noſtræ eadem loquendi univerſitate proponuntur ab omnibus Theologis, qui negant *auxilium ſufficiens* ſemper omnibus & ſingulis adeſſe, ut unuſquiſque deprehendere poteſt lectione Scriptorum, quos laudavi tom. 3. pag. 439. & vitilitigator harum propoſitionum texturam adtribuit *artificio & fraudi* hominis Janſeniana labe corrupti. III. In harum propoſitionum probationibus quidquid produco ex Sanctis Augu-

ſtino, Proſpero, ac Thoma, atque ex clariſſimis Theologis depromptum eſt, horumque omnium teſtimoniis corroboratum: conviciator autem neglectis omnibus momentis, nec Patrum ac Theologorum mentione facta, exoletæ anui aſſimilis garrit, blaterat, rugoſamque frontem perſtringit. IV. Diſputandum eſt *de voluntate antecedenti*, & *de redemptione* prout ad omnes extenditur; & architectus fallaciarum cuncta detorquet ad *actualem* gratiæ diſtributionem. V. In cunctis illis propoſitionibus ſermo inſtituitur de gratia *neceſſaria ad conſequendam ſalutem*, *& de ſancta cogitatione & inſpiratione* divinitus immiſſa; ac turtuoſus inſectator ſingula interpretatur *de gratia duntaxat exteriori*. VI. Fatetur expreſſe a me doceri, *Deum velle voluntate antecedenti ut omnes homines ſalvi fiant*, *& Chriſtum pro omnibus omnino hominibus mortuum eſſe*; & ne me a Janſeniana hæreſi pronuntiet immunem, uſurpator divinorum judiciorum inquit hæc non dici *intentione Catholici pectoris*. VII. Conſtantiſſime doceo *omnibus parata eſſe ſalutis remedia*, *omnibus exhiberi gratiam*, *pro omnibus Chriſtum obtuliſſe pretium redemptionis*: & homo amarulentus atque iracundus clamat a me tradi ſolam *pretii ſufficientiam*, & me eſſe Janſenio callidiorem. VIII. Utor ad explicandam communem redemptionem iiſdem verbis Sanctorum Proſperi, ac Thomæ: & vir alborum præcordiorum ea appellat *nova & inuſitata involucra verborum*. IX. Demonſtrandum aggreditur me eſſe Janſenianum, & ſub cortice ſeptem propoſitionum latere peremptorium præſentiſſimumque venenum; atque inſimulator in nugas merſus nil aliud repetit, quam figmentum illud ſuum, me nullibi affirmare *ſufficientem gratiam nonnullis ſaltem reprobis a Deo concedi*. X. Romani cenſores ex præmiſſis propoſitionibus definite concludunt: „ Si conſideri tutta la conneſſione della dottrina del P. Berti, ſi comparino gli antecedenti e conſeguenti, le riſpoſte colle obbjezioni, e ſi ſcorgerà manifeſtamente eſſer falſiſſimo, che niente ſi dica dal P. Berti, che un buon Gianſeniſta non poſſa dire. Un buon Gianſeniſta dirà egli, che Iddio voglia ſalvar tutti gli uomini ſenza eccezione? concederà egli che Iddio abbia preparati per tutti quanti gli ajuti ſufficienti,

Digitized by Google

cienti, con li quali poſſano conſeguire la ſalute, ſe vogliono? Un buon Gianſeniſta, come ſcrive il Padre Berti tom. I. pag. 391. *voluntatem hanc generalem a ſtatu naturæ lapſæ procul ablegat, nullam gratiam admittit, cui liberum arbitrium reſiſtat: nullam ſinceram voluntatem ſalvandi, niſi prædeſtinatos, nullum præter electos, a Chriſto Reparatore redemptum*: at cavillator ex iiſdem propoſitionibus inferri pronuntiat, *me eſſe reprehenſione dignum, & de hæreſi damnata valde ſuſpectum*. Igitur Inſimulator aut cardine verſatilior eſt, aut latrunculis ludit, aut ſibi placens ingeniumque ſuum oſtentans dementior eſt terebintho. Si hæc autem videantur alicui plus æquo aſperiora; animadvertat acui a me ſtylum in hominem, qui me pluſquam everſas urbes ſale perſundere, & veſpa acerbior aculeis irritare tentavit; imo nec ſtylum acui, ſed temperari atque obtundi, quum nec ſint iſta eorum, quæ promeretur, pars minima. Ipſe quoque adverſarius memoria repetat Terentianum illud:

> *Tum ſi quis eſt, qui dictum in ſe inclementius* *In Prol. Eunuch.*
> *Exiſtimavit eſſe, ſic exiſtimet*
> *Reſponſum, non dictum eſſe, quia læſit prior.*

VII. Dixi paullo ſupra figmentum ſomniumque eſſe criminatoris, quod exiſtimaverit ſententiâ noſtrâ *nullas gratias ſufficientes conferri aliquibus reprobis*. Primo enim conſtat ex num. I. nos arbitrari neminem reproborum ita deſeri a Deo, ut interdum illi non inſpirentur *ſanctæ cogitationes ac pia deſideria*, quamquam in pluribus ob animi perverſitatem cito advolent, atque pertranſeant. Deinde ſi legerit noſtram *de Reprobatione* diſſertationem, deprehendet a nobis tom. I. pag. 518. aſſignari primum ejuſdem reprobationis effectum *juſtam denegationem ſupernaturalium auxiliorum, non omnium, ſed eorum, quæ efficaciter ad gloriam perducunt, quorum non ſunt vaſa iræ, filiique perditionis participes*. Excepta itaque *finali perſeverantia*, quæ procul dubio eſt donum ſpecialiſſimum electorum, reproborum permultis non tantum auxilia ſufficientia, ſed etiam efficacia, immo & juſtificationem, a qua tamen libere peccando decidunt, divinitus dari fatemur. Præterea in quin-

Digitized by Google

tam Janſenii propoſitionem tom. 3. pag. 355. affirmo *voluntate conſequenti* paſſionem Chriſti non omnibus eodem modo applicari, *ſed aliquibus gratiam ſufficientem, aliquibus auxilium efficax, aliquibus etiam donum finalis perſeverantiæ conferri*. En rurſus aliquibus privatis *perſeverantiæ* dono, ideoque reprobis, auxilium ſufficiens actu collatum, aliquibus aliis etiam auxilium efficax. In eodem volumine pag. 332. diſputans de juſtificatione demonſtro ex Auguſtino, *quoſdam de filiis perditionis aliquando fideliter & juſte vivere, & poſtea cadere, atque ex duobus piis huic donari, illi autem non donari perſeverantiam uſque in finem*; ideoque affirmo dari filios perditionis ac reprobos, qui non ſolum auxilium ſufficiens acceperunt, verum etiam fuerunt aliquando pii, fideles, ac juſti. Tomo item quinto pag. 449. aſſero Chriſtum pro omnibus mortuum eſſe, ſed reperiri permultos, qui non recipiunt, ut ait Tridentinum, *mortis ejus beneficium*, atque hoc comprobari experientia reproborum multorum: *quorum aliqui prædicato Evangelio non credunt, aliqui ſuſcepta fide tranſgrediuntur mandata, aliqui a juſtificatione ſtatim decidunt, aliqui demum juſtitiam, quam diu ſervaverant, miſerando lapſu peſſundant*. Neſcio itaque, undenam in mentem venerit homini micam ſalis habenti, quod ſententiâ noſtrâ *nulli reproborum* detur gratia vere ſufficiens; ac multo magis ignoro, quomodo id erui poſſit ex iis aſſertionibus, in quibus diximus idem auxilium *omnibus paratum eſſe, & omnibus exhiberi*: & certe aut ego nil habeo cerebri, aut cerebrum adverſarii ſex capit congios.

Janſ. Red. pag. 158.

VIII. Anonymus tamen, quaſi figmentum illud ſuum foret Achillis haſta, atque ut ſolent in tragœdia comici, jugulans mortuos, & luctans cum larvis, clamat nec me *orthodoxe* ſentire in refutandis oppoſitionibus, quæ fieri ſolent adverſus eos, qui negant auxilium ſufficiens adeſſe omni momento univerſis. Ei autem, ut nos impetat argivis inſectationibus, præbet anſulam, quod objicientibus ſcripturarum ſanctarum auctoritate Deum nolle aliquem perire, ſtare ad oſtium & pulſare, illuminare omnem hominem, omniaque Patris de filiorum ſalute ſolliciti implere partes, ita reſpondeam: *Generalis reſponſio eſt, Deum*

quan-

*quantum in ſe eſt, gratiam ſingulis paraviſſe, illam exhibere univerſis, conferre etiam * volentibus & petentibus, & reluctationem, tenebras, cæcitatem pendere ab humanæ voluntatis arbitrio*. Hæc, quæ orthodoxa non eſſe vix linariæ caput ſomniaret, a me non dicta eſſe orthodoxe contendit vitilitigator; quoniam a ſe demonſtratum putat gratiam ſingulis exhibitam, ſententiâ noſtrâ eſſe *gratiam duntaxat exteriorem*: quod in ſyſtemate noſtro homo gratia victrici deſtitutus *non poſſit reluctari, ac tenebras a ſe depellere*: quod ſine gratia removere non poſſit *impedimentum*; ac demum non habeat *potentiam proximam*, & poſſit abſque gratia abſtinere ab *hoc, vel illo peccato*, non autem ab omni peccato in genere.

Reſponſio illa, quam nos tradidimus tomo 3. pagina 456. eſt communis inter Thomiſtas, eâque utuntur Lemos libro 4. Panopliæ parte 2. tract. 3. cap. 15. numer. 260. & 261. Gonet de Reprob. diſput. 5. art. 6. num. 204. Gonzales de Grat. ſuff. art. 8. pag. 257. &c. Hi etiam addunt reſponſiones alias noſtras, quas Anonymus ſilentio prætermittit. Ceterum quum nos tum hoc poſtremo articulo, tum in præcedentibus invictiſſime demonſtraverimus, Anonymum inſigniter decipi, dum ait nos *ſufficientis* gratiæ nomine intellexiſſe gratias tantummodo *externas*; turpiſſime allucinari, ubicunque affirmat in ſyſtemate, quod propugnamus, hominem deſtitutum gratia efficaci ſuccumbere *neceſſitate* ineluctabili; ſupinâ laborare ignorantiâ, dum traditam a nobis *potentiæ proximæ* notionem, tanquam recens commentum ſuſpicit, horret, & Vatiniano odio perſequitur; atque dum vellicat quæ diximus *de impedimento libere poſito*, & de juſta culpæ imputatione, quando *homo vitare poteſt hoc, vel illud peccatum*, audacter inſurgere in Sanctum Thomam, cujus verbis uſi ſumus, ut conſtat ex præcedenti n. 5. ac fatente Tournely, de quo §. 6. n. 9. in omnes Orthodoxos, qui negantes auxilium ſufficiens omnibus & ſingulis excæcatis conferri, iiſdem noſtris reſponſionibus paſſim utuntur: extra omnem controverſiam poſitum eſſe arbitramur, poſtremas conviciatoris reciprocationes adeo fractas eſſe atque eliſas, ut æſtimandæ ſint panno lacero

* *Ne intelligas* τὸ volentibus *ſenſu Semipelagiano, ac rejecto eodem tom. 3. pag. 248. ſed Auguſtiniano, et ibidem expoſito, ita ut etiam hoc divini ſit muneris*, ut oremus & petamus; *petenti autem & oranti augeatur bona voluntas*, ut poſſit implere divina mandata qui voluerit, cum valde perfecteque voluerit, *ut inquit Auguſtinus de Grat. & lib. arb. cap. 15. Vide etiam eodem tom. 3. pag. 210.*

lacero viliores, univerſamque *Janſeniſmi Redivivi* molem non modo everſam ac dirutam eſſe, verum etiam in minutiſſimum pulverem comminutam. Oramus autem Redemptorem & Judicem univerſorum, ut ſi vel in libris Theologicarum diſciplinarum, vel in his vindicationibus conſcribendis fraude aliqua, commentis, ſtudio novitatis, ſimulatione, vitiiſque nobis in omni fere pagella ab inhumaniſſimo, acerbiſſimoque adverſario objectis, uſi fuimus; mortis ſuæ beneficia minime conſequamur: ſi autem curavimus calcare Majorum noſtrum veſtigia, ſi quæ litteris mandavimus, hauſimus ex documentis ſcriptiſque Orthodoxorum virorum, ſi & ore & corde damnatas hæreſes execramur; exurgat Dominus, & judicet cauſam pauperum: criminatori autem noſtro pro illatis nobis injuriis amplitudinem gloriæ, pro maledictis benedictionem uberrimam, pro atrociſſimis contumeliis ſpiritum caritatis retribuat; nec unquam nobis e memoria excidat, quod dum ipſe Dominus pro humani generis redemptione penderet in ligno, dum potaretur aceto, dum inter iniquos deputaretur, cum lacrymis & clamore valido oravit: *Pater, dimitte illis; non enim ſciunt quid faciunt.*

Lucæ 23. 34.

CAPUT III.

Reprimitur illata Fulgentio Bellelli *viro Clariſſimo Janſeniani erroris calumnia.*

Janſ. Rediv. pag. 101. 107. 182.

CRedo neminem futurum fore, qui legens in *Janſeniſmo Redivivo* Fulgentium Bellelli *renovare* Janſenianum principium duarum invincibilium delectationum, *quinque propoſitiones inde pullulantes* docere, *mera verba* profundere, ut Orthodoxos *decipiat*, & nobiſcum conjunctum eſſe *peſtifera errorum ſocietate*, fidem adhibiturus ſit homini, cujus judicium inconſideratum ac præpoſterum eſſe tot tantiſque momentis oſtendimus. Quiſquis ergo hanc Apologiam majori jam ex parte abſolutam ad extremum uſque perlegere non dedignatur; non ex abje-

ctis

ctis inhoneſtiſque coloribus , quibus ab ignoto accuſatore depingitur, Theologi noſtri debet ſibimet imaginem præformare, ſed ex morum ejus probitate, ex munerum amplitudine, atque ex editione librorum ejus, facta ſervatis præſcriptionibus juris, ac probantibus viris ſummis, necnon ex ceteris adjunctis , quæ attigimus in prioris Voluminis præfatione. Ubicunque etiam legentium oculis occurret vocabulum *Bellellini ſyſtematis* , quod interdum in hac poſtrema criminatione repetit lepidus conviciator, rerumque dulciſſimus; ne obliviſcantur lectores eorum, quæ præmiſſa ſunt primo capite, ex quibus conſtat viro percelebri in eadem ſententia præiviſſe noſtratium plurimos; ut non immerito compellare poſſimus Vitilitigatorem verbis Joannis Chryſoſtomi Græcorum Patrum eloquentiſſimi: *Tu quidem putas fratrem tantum te contumelia afficere; redundat autem contumelia etiam in locum*. Quanquam vero Scriptor eximius ingenio, quo pollebat, maximo novum, ac de ſuo nomine appellandum ſyſtema elaboraſſet, ex quo criticis narium quoque emunctarum conſequi viderentur proſcriptæ Janſenii theſes; non tamen *Janſenianus* jure diceretur, dum theſes ipſas aperte damnat, negatque a principiis a ſe ſtatutis profluere, juxta monitum viri Cl. Jacobi Boſſuetii: *Conſequentiæ minime attendendæ ſunt, quæ ex aliqua doctrina deduci poſſunt, ſed id ſolum, quod concedit, & quod ponit qui eam docet*. Multo minus invidioſo illo nomine Auguſtinianus Theologus notandus erat, quum ipſius principia caſta & lucida ſint, conſecutiones autem Anonymi, ut mox demonſtrabo, illegitimæ, ac turbulentæ.

Chryſt. tom. 3. pag. 346. edit. noviſſimæ.

Boſſuet Expoſ. doct. Cath. n. 3. Id. Bell. tom. 1. pag. 292.

§. I.

Fulgentius Bellelli ***non ſtatuit efficacitatem gratiæ in delectatione victrici, quæ cum ſit gradu ſuperior cupiditate,*** **antecedenti neceſſitate** ***liberum impellat arbitrium, eique tollat agendi, & non agendi potentiam.***

I. IN priori libro *de modo Rep.* in quo diſputat *de Gratia ſufficiente*, Auguſtinianus Theologus affirmat quidem cum Auguſtino efficacem gratiam a ſufficiente diſtinctam eſſe *delectationem, qua vincitur delectatio peccati*, ſeu *inſpirationem luminoſiſſimæ, & flagrantiſſimæ caritatis*, ut S. Pater inquit cap. 35. de Grat. Chriſt. & lib. 3. Op. imperf. n. 107. at ſedulo monet præter *indeliberatam* delectationem, ſeu gratiam divinitus inſpiratam, admittendam eſſe delectationem *deliberatam*, quæ a libera voluntate divinitus præmota procedit, ac prævenit opera libertatis ac meriti: *Diſcernenda eſt*, inquit, *indeliberata fides a fide deliberata, quæ a libera voluntatis aſſenſione perficitur; ſicut indeliberata caritas a deliberata caritate, ſeu dilectione, optima etiam ratione ſecernitur. Indeliberata enim fides eſt inchoata fides, ſeu ſemen veluti fidei, ſancta videlicet credendorum cogitatio nobis infuſa, quæ ad fidei pertinet initium. Deliberata fides, quæ ad ipſius pertinet incrementum, adhæſionem inſuper liberam explicat voluntatis, qua quis vult credere, fideique mandata parere. Quemadmodum & indeliberata caritas inchoata eſt boni ſalutaris delectatio, quam Deus tanquam caritatis ſemen vel initium largitur; deliberata autem caritas libera delectatio eſt, qua homo ſuaviter delectatus vult ipſe diligere.* En præter inſpirationem *actus indeliberati*, deliberata caritas, & quidem libera, & procedens *a libera adhæſione voluntatis.*

De modo Rep. tom. 1. pag. 3.

Ibid. pag. 118. II. Explicans lib. 5. cap. 6. efficacem gratiam ſitam *in victrici delectatione*, luculentiſſime declarat, hac non inferri libero arbitrio neceſſitatem. *Efficacitas gratiæ*, inquit, *in eo ſita eſt, quod ſancta delectatio & illuminatio tantum accen-*

tendatur, & tantum creſcat, ut vincat. Hoc eſt, ut homo gratia operante tantum velit, tantoque ardore diligat, ut carnis voluntatem contraria concupiſcentem voluntate ſpiritus vincat. Tantum quippe Spiritu Sancto accenditur voluntas eorum, ut ideo poſſint, quia ſic volunt, & ideo ſic velint, quia Deus operatur, ut velint. Cap. 11. de corr. & grat. n. 31. *Quod & dixerat etiam Auguſtinus* lib. 2. de peccat. mer. cap. 17. „ Nolunt homines facere quod juſtum eſt, ſive quia latet an juſtum ſit, ſive quia non delectat. Tanto enim quidquam vehementius volumus, quanto certius quam bonum ſit novimus, eoque delectamur ardentius. *Vide ibi. Etenim ut etiam docet in Expoſit. Epiſt. ad Galat. n.* 49. Quod amplius nos delectat, ſecundum id operemur neceſſe eſt. *Quoniam ſcilicet facta ſuppoſitione, quod virtus tametſi indifferens, operi ac actioni applicetur, agat tunc, opereturque neceſſe eſt; neceſſitate tamen conſequente, & illationis. Quis enim id neget? Non eſt igitur hæc neceſſitas activæ virtutis, ſeu liberæ poteſtatis, non eſt actus primi, non antecedens. Sed eſt neceſſitas conſequens, neceſſitas ſuppoſitionis, neceſſitas actus ſecundi: quæ etiam a S. Thoma* 1. 2. *q.* 112. *art.* 3. *neceſſitas infallibilitatis, & certitudinis, hoc eſt certæ, & infallibilis illationis nuncupatur juxta doctrinam S. P. Auguſtini, quam tradit de Sanctorum Prædeſtinatione*, qua certiſſime liberantur, quicunque liberantur. *Iſtiuſmodi vero conſequens neceſſitas, applicationiſque determinatio, quæ dici conſuevit ſenſus compoſiti, non ſenſus diviſi, tametſi ſuſpenſionem auferat, indifferentiam tamen activam ſervat illæſam. Non enim immutat objectum, quod ſic apparet vel imperfectum, vel adeptu difficile, ut apparebat: non cognoſcendi modum, qui æque inter certitudinem & obſcuritatem, vel inter ſcientiam & ignorantiam nutat. Igitur activam, & eſſentialem arbitrii indifferentiam indemnem relinquit. Accidit nimirum indifferenti arbitrio, ſicut nigredo accidit homini, & hominis eſſentiam non diminuit. Etenim ſi in probabili quorumdam cenſetur ſententia, arbitrium gratiam indifferentem determinare, applicare, prævenire, quin gratiæ ejuſdem indifferentiam aliquatenus lædat; cur vice verſa probabile non cenſebitur gratiam ſeipſa efficacem determinare, applicare, & prævenire indiffe-*

rentem libertatem, quin ab ipſa libertas indifferentiæ damnum vel minimum patiatur? Quin imo ita juvari tenendum eſt, ut concordi vinculo ſimul junctæ in liberam, ſalutaremque actionem exerantur. Vide lib. 2. cap. 16. ad 2. & lib. 4. cap. 39. ad 5. Non poterat inſignis Theologus expreſſius declarare neceſſitatem, quæ deſcendit ex victrici delectatione, eſſe duntaxat *conſequentem, atque illationis.*

Eodem tom. pag. 127. 133. 228. 286. 288. III. Delectationem victricem eſſe neceſſariam in hoc ſtatu duntaxat ratione *actus ſecundi*, atque ut voluntas libere exeat in actum, ideoque ex ea inferri ſolam *neceſſitatem conſequentem, & illationis*, non antecedentem & abſolutam, plurimis in locis affirmat vir præſtantiſſimus. *Eſt namque*, ait eodem volumine pag. 127. *adjutorium ſe ipſo efficax applicatio poteſtatis ad actionem*; & ſeq. pagina: *Non ergo ad primum actum, ſed ad ſecundum pertinet*: item pagina 133. *Cavendum eſt, ne determinatio gratiæ in eſſentiam ipſam arbitrii, ſeu actum ipſius primum eſſentialem derivetur*: ac paullo infra, *Efficacis gratiæ determinatio poteſtatem indifferentem ad operationem faciendam applicat conjungitque*: pag. itidem 228. *Adjutorium per ſe efficax ad conſequentem ſpectat voluntatem, eſtque adjutorium non poſſibilitatis, ſed actionis*: pariter pag. 286. de eodem adjutorio: *Solum ſecundum actum determinat; applicat enim indifferentem virtutem ad bonum piumque opus*: iterum pag. 288. *Neceſſitas efficacis per ſe gratiæ conſequens dicitur, quoniam auxilium eſt, non actus primi virtutis indifferentis, ſed applicationis ejuſdem ad pium opus, applicatio autem virtutis uſus virtutis eſt. Uſus vero non eſt actus primus, ſed ſecundus.* Poterat ne Auguſtinianus Theologus expreſſius docere efficacem gratiam, ſeu delectationem victricem ſpectare *ad ſolum actum ſecundum*, applicare duntaxat *ad actum poteſtatem indifferentem*, & neceſſitatem, quæ inde infertur, eſſe *conſequentem* tantummodo, atque ex ſuppoſitione *applicationis liberæ voluntatis?*

In eodem Tom. pag. 245. IV. Quod de Gratiæ delectatione, ita de cupiditate & delectatione carnali tradidit vir illuſtris, illâ ſcilicet, quamvis robuſtior ſit, non tamen induci *ineluctabilem neceſſitatem*, ſcribens lib. 4. cap. 27. *Quoties vero cupiditati delecta-*

lectatio fortis per gratiæ delectationem fortiorem non vincitur, facitque ſibi liberum arbitrium conſentire, neceſſitas non eſt antecedens, ſed conſequens. Eſt videlicet nihil aliud, quam applicatio ad conſenſum indifferentis facultatis, quæ poteſt illi per gratiam reſiſtere: quæque determinata applicatio, quemadmodum de gratiæ per ſe efficacis applicatione ad ſalutare opus diximus, quoniam indifferentiam judicii, & objecti non immutat, ad actum ſpectat ſecundum, non primum. Suppoſito autem quod indifferens libertas, quæ antecedenti virtute poteſt concupiſcentiæ reſiſtere, libere fuerit ad conſenſum applicata, neceſſe eſt ut conſentiat, neceſſitate ſcilicet conſequente, illationis, & ſuppoſitionis, quemadmodum Scholæ loquuntur. Ad hanc itaque neceſſitatem Summos Pontifices Innocentium, & Cœleſtinum reſpexiſſe non dubitamus: Neceſſe eſt enim, *inquiunt*, ut quo auxiliante vincimus, eo iterum non adjuvante vincamur. *Innoc. Epiſt. ad Concil. Carth. Cæleſt. Epiſt. ad Gall. Ep. cap. 6.*

V. Sequitur vir præclarus eodem capite: *In neceſſitate abſoluta & antecedenti motionum concupiſcentiæ indeliberatarum, quas inviti patiuntur homines, quæve omne tempus deliberandi auferunt, plane conſtat nullam Auguſtinum culpam agnoviſſe:* Non enim pati adverſitatem carnis, ſed duci a carne damnatio eſt. *Culpam autem, vel meritum in conſequenti neceſſitate gratiæ fortioris, vel fortioris concupiſcentiæ agnovit; quia hæc indifferentem actus primi poteſtatem ad conſenſum applicat. Hæc vero neceſſitas non eſt* ſenſus diviſi, *facultatiſque in actu primo inſpectæ ſecundum ſe; ſed* ſenſus compoſiti, *actuſque ſecundi, ut fert antiqua, & convulſa nunquam, Thomiſtarum diſtinctio.* *Ibid. pag. 246.*

§. II.

§. II.

Perſpicue tradidit Auguſtinianus Theologus ſufficientem gratiam diſtinctam ab efficaci.

I. EXſcribendum foret totum fere viri eruditiſſimi Opus inſcriptum *de modo Rep.* ac præſertim liber 1. ut veritas apertiſſime invidis obtrectatoribus eluceſceret. Perpauca tamen illinc excerpta proponam, quæ ſat erunt cuilibet moderato proboque lectori. Itaque libro illo primo cap. 4. hæc leguntur: *Interior virtus excitans eſt illa gratia ſufficiens, quæ urgente lege omnibus, & ſingulis datur hominibus, qui Dei mandatis obedire tenentur; quæque etiam data fuiſſet, tametſi nullum peccati contagium primævam integritatem humani generis infirmaſſet. Sed innocenti creaturæ dabatur ex bonitate Conditoris; lapſis autem hominibus ex miſericordia conceditur Redemptoris.*

De modo Rep. tom. 1. pag. 7.

II. In eodem libro cap. 5. quum paullo antea docuiſſet ſufficientem gratiam, quæ in Adamo innocente proximam poteſtatem conferebat ad ſervanda mandata, in hoc infirmitatis ſtatu tribuere potentiam remotam, atque interdum accendere vividiores ſanctæ delectationis flammulas, & cum ad implenda præcepta non adhuc proxime ſufficit, humanam excitare voluntatem ad orandum; ita proſequitur damnans Janſenii hæreſim: *Huic autem interiori, ſive proxime, ſive remote ſufficienti, ſive operandi legiſque faciendæ, ſive etiam orandi adjutorio, quodcunque illud ſit, non ſolum homines reſiſtere, ejuſque conatum irritum reddere, quinimmo penitus abjicere poſſunt*, id ſubinde demonſtrans ex Tridentina Synodo ſeſs. 6. cap. 5. ex pluribus Auguſtini locis, necnon ex damnatione ſecundæ Janſenianæ propoſitionis.

Ibid. pag. 9.

III. Satis autem mirari non poſſumus, quod aliqui Fulgentio Bellelli opponant denegari ab ipſo ſufficiens auxilium: quum capite 8. ejuſdem libri contendat, *nedum juſtos, ſed peccatores inſuper, Paganos, Judæos, hæreticos, alioſque hujus generis homines, quotquot ſcilicet divinis mandatis*

Eodem Vol. pag. 15.

datis obligari non dubitamus, ſive ut convertantur ad fidem, ſive ut reliqua, quæ ad ſalutem pertinent, exequantur, gratia ſufficienti ad orandum, tempore ſaltem quo lex obligat, adjuvari. Immo nec denegavit *auxilium ſufficiens*, quandocunque urget præceptum, quibuſdam peccatoribus obduratiſſimis, ut conſtat ex eodem libro pagina 13. & apertius ex libro 4. pagina 252. idem *auxilium ſufficiens ad diligendum Deum ſuper omnia, ſaltem ut auctorem naturæ*, ſemper adeſſe *negative* infidelibus affirmans ipſomet libro pag. 254. ulterius, quam opus foret, progreſſus: cum obduratorum, atque infidelium ſingulis *paratum* quidem ſemper ſit auxilium, at non ſemper urgente quoque præcepto *collatum*; ut docent nobiliſſimi Thomiſtarum, & Auguſtiniani non ſemel in hoc Apologetico laudati.

IV. In his quidem, aliiſque in locis, ubi inſignis Theologus commemorat *ſufficiens gratiæ adjutorium*, docens pertinere iſtud *ad actum primum*, eſſe *auxilium poſſibilitatis*, non applicationis, *eique reſiſti*, manifeſte diſtinguit gratiam *ſufficientem* ab *efficaci*. Quod & alibi præſtat; atque ad hunc modum differit lib. 3. cap. 5. *Nunquam enim gratia efficax ſine ſufficiente tribuitur, tametſi ſufficiens a Deo ſine efficaci donetur ſæpiſſime. Luculento id calamo S. Antiſtes lib. 4. ad Bonifacium cap. 6. expreſſit his verbis*: „ Reluctanti enim prius auditus vocationis ipſa Dei gratia procuratur; ac deinde in illo jam non reluctante ſtudium veritatis accenditur. Verumtamen in omnibus, quæ quiſque agit ſecundum Deum, miſericordia ejus prævenit eum. „ *Eodem tom. pag. 127.*

V. Perpetuo ſibi conſtans hæc vir doctiſſimus ſcribit in altero Volumine ad Prop. 2. Queſnellii, „ Jeſu Chriſti gratia principium efficax boni cujuſcunque generis, &c. „ *Rejicitur hæc propoſitio. Quoniam gratia Jeſu Chriſti generatim ſumptæ, perperam reſtrictio illa additur*, Principium efficax. *Non enim omnis gratia Jeſu Chriſti efficax eſt; ſed duplex eſt diſtinguenda*, ſufficiens, & efficax. *Vide 1. P. lib. 1. & lib. 2. cap. 1. & lib. 4. cap. 2. & ſeqq.* Poſt pauca: *Duplici namque modo facit Deus bona ſalutis opera poſſibilia*, poſſibilitate virtutis *per gratiam ſufficientem, remotam ſaltem ad orandum*; *Tom. 2. pag. 37. 38. 39.*

dum ; *&* poſſibilitate actionis *per gratiam ſeipſa efficacem* , *qua poſſibilia facit cum effectu* , *eadem operando in illo* , *cui poſſibilia facit* . Ac rurſus : *Deficiente enim interiori per ſe gratia efficaci* , *quæ cor emollit* , *non lex* , *non exhortatio cor obdurat* , *ſed prava peccatoris voluntas* , *cum male agendo gratiæ ſufficienti & excitanti reſiſtit* . Hujus generis quamplurima in eodem Opere inveniuntur .

§. III.

Imponunt Auguſtiniano eximio viro , *qui ajunt docere illum quod aliqua Dei præcepta* , *ſecundum præſentes* , *quas habent vires* , *ſint juſtis impoſſibilia* .

I. LIbro enim 1. cap. 8. aperte docet hominibus etiam impiis , urgente mandato , etſi deſit ſufficiens ac proxima gratia obediendi , non deeſſe tamen ſufficientem & proximam gratiam petendi , probatque ſententiam Noriſii in Vind. cap. 3. §. 6. tum vero ita proſequitur : *Quam æquo jure tanquam temeraria* , *impia* , *blaſphema* , *anathemate damnata* , *& hæretica* , *prima Janſenii propoſitio proſcripta ſit liquet* : Aliqua Dei præcepta hominibus juſtis volentibus , & conantibus ſecundum præſentes , quas habent vires , ſunt impoſſibilia ; deeſt quoque illis gratia , qua poſſibilia fiant . *Etenim ſi peccatoribus ſecundum præſentes* , *quas habent vires* , *Dei mandata poſſibilia ſunt* ; *quanto magis juſtis hominibus* ? *Si iniquis gratia petendi obſervantiæ poſſibilitatem non deeſt* , *cur juſti ipſamet carere aſſerantur* ? *Utroſque enim ſine diſparitate lex urget* : *utroſque ſine differentia minis atque terroribus coercet & admonet* .

Tom. I. pag. 15.

II. Quarto item libro argumenta , quibus Janſeniani nituntur evincere impoſſibilia eſſe præcepta , ſi deſit gratia efficax , ſeu delectatio ſuperior & victrix , tali pacto vir egregius elidit : *Reſpondeo autem perperam contendere Janſeniſtas impoſſibilia eſſe pietatis opera* , *abſente gratia per ſe efficaci* .

Eodem tom. pag. 174.

caci. Etenim, ut jam oſtendimus, tametſi gratia quibuſdam per ſe efficax deſit, quæ dicitur actionis, ſeu applicationis virtutis ad opus; nulli tamen urgente lege deeſt gratia parva & excitans, quæ eſt gratia vere ſufficiens. Orandi enim adjutorio, dum lex urget, nemo privatur. Qui autem orare poteſt, gratia profecto virtutis, poſſibilitatis, & poteſtatis præditus eſt. Quapropter Dei mandata nemini ſunt impoſſibilia; quia Deus impoſſibilia non jubet. Et quia per vires naturæ impleri non poſſunt, non deeſt gratia, qua poſſibilia fiant. Rurſus fatetur ſe amplecti doctrinam Noriſii Vindic. cap. 3. §. 6.

III. Præterea objicientibus Janſeniſtis non haberi poteſtatem recte operandi, quum gratia efficax ad recte & pie operandum ſit neceſſaria, ita vir illuſtris occurrit lib. 4. cap. 1. *Diſtinguenda eſt illa propoſitio,* Gratia efficax eſt neceſſaria ad omne opus pium, *tanquam potentia & virtus antecedens, negatur; tanquam conditio operativa, & applicativa virtutis, & poteſtatis, conceditur (non eſt pura & mera conditio). Eaque diſtinctione etiam illata propoſitio eſt exponenda:* Ergo ſine gratia efficaci non poteſt eſſe opus pium, *ſi verbum* non poteſt *indefinite ad generalem impotentiam ſignificandam uſurpetur, negari debet: ſi ejuſdem ſenſus cum debita limitatione ad ſignificandam impotentiam conſequentem, ſeu* abſentiam poſſibilitatis cum effectu *reſtringatur, eſt concedenda;* ac ibidem de verbis Auguſtini, quibus Novatores abuti ſolent: *Ubicunque S. P. de Gratia per ſe efficaci ſcripſit, hominem ſine illa* non poſſe, *aut* poſſe, *de potentia aut impotentia conſequente, ſeu cum effectu, aut de poſſibilitate cum effectu; nuſquam vero de potentia, aut impotentia antecedente virtutis, & indefinita poſſibilitatis, eſt exponendus.* *Ibid. pag. 178.*

IV. In propoſitionem Queſnellianam 9. *Gratia Chriſti eſt gratia ſuprema, ſine qua confiteri Chriſtum nunquam poſſumus, & cum qua nunquam illum abnegamus,* ita Auguſtini diſcipulus: *Gratiam efficacem per falſam definitionem exponit; huic enim perperam illa notio affigitur,* ſine qua confiteri Chriſtum nunquam poſſumus. *Vera eſſet propoſitio ſi diceret, ſine qua confiteri* proxime, & cum effectu *non poſſumus: Sed* *Tom. 1. pag. 42.*

Digitized by Google

cum dicat, nunquam poſſumus, *omnino falſum enuntiat*. *Namque interdum nedum peccatoribus, ſed juſtis etiam, deficit gratia efficax; qui nihilominus per vires gratiæ ſufficientis, habituumque ſupernaturalium, quibus præditi ſunt, Deum poſſunt confiteri, ſi non* proxime, *ſaltem* remote, *quia poſſunt orare*. *Vide lib.* 1. *& lib.* 4. *cap.* 1. *& ſeqq.*

Eodem tom. 2. *pag.* 27. 38. 41. 43. *Vide Noriſium eadem prorſus ſcribentem in* Calumnia ſublata *cap.* 2. *ſive tom.* 3. *pag.* 1065. *ſeqq.*

V. Multus atque infinitus eſſem, ſi cuncta hujus generis loca ex libris eruditiſſimi viri proferre vellem. At quid clarius iſtis, quæ habentur adverſus 2. Queſnellii propoſitionem: *Abſque gratia per ſe efficaci, tametſi opus ſalutare nunquam fiat, aut ſi ita loqui placet, proxime etiam fieri non poſſit, fieri tamen poteſt ſaltem remote, per vires gratiæ ſufficientis, quæ dat poſſe orare*? Quid expreſſius iſtis in prop. 3. *Non in vanum, non fruſtra, ſed utiliter, providenter, rectoque conſilio præcipit id Deus hominibus, quod per vires ſufficientis gratiæ facere poſſunt, aut ſaltem petere quod non poſſunt*? Quid manifeſtius his in prop. 7. *In præſenti autem fœdere Deus quod petit a nobis, aut per gratiam ſeipſa efficacem donat, aut per ſufficientem orandi ſaltem gratiam, ut reddere poſſimus largitur*? Quid enucleatius iſtis in propoſ. 11. *Recta enim fide credimus, Deum jubere quod ſaltem poſſumus petere*? Mirum ergo dictu! quod extent, qui Fulgentio Bellelli calumniam hanc inferant, defendi ab illo abſque delectatione victrici, qua juſti aliquando carent, *impoſſibilitatem* divinorum præceptorum, & ſufficientis auxilii carentiam.

§. IV.

Aperte, & ſenſu plane catholico P. Bellelli, *explicat, propugnatque libertatem a* neceſſitate, *quæ in hoc ſtatu naturæ lapſæ requiritur ad merendum, & demerendum.*

Tom. 1. *de M. R. pag.* 109. 110. 116.

I. NE forte alicui ſuſpicio in animum caderet, Auguſtinianum Scriptorem, dum pertractat libro 3. de Libertate indifferentiæ, accipere libertatem *a neceſſitate*

tate

tate in peculiari aliqua ſignificatione; præmittit cap. 1. ejuſdem libertatis communes ac ſatis obvias definitiones. *Libertas a neceſſitate*, inquit, *eſt volendi facultas opus ſuum cum indifferentia poteſtatis exercens*. Tum: *Libertas a coactione idem eſt, ac voluntarium, libens, ſeu ſpontaneum. Libertas vero a neceſſitate idem eſt ac libertas indifferentiæ. Vide S. Thomam 1. p. q. 82. ar. 1. in corp. & ad 1.* Deinde hanc libertatem deſcribit communi illa definitione Theologorum: *Facultas voluntatis, quæ poſitis omnibus ad agendum requiſitis poteſt agere, & non agere*: nec prætermittit breviorem S. Thomæ definitionem 1. p. q. 83. ar. 4. *Vis electiva*, „ ſeu facultas eligendi unum præ altero „. Hanc vero poteſtatem agendi, vel non agendi, hanc libertatem indifferentiæ, hanc vim electivam, facultatemque unum eligendi præ altero, omnino requiri ad liberum voluntatis arbitrium affirmat Theologus noſter tum eo loci, tum lib. 4. cap. 39. repetens, *ſpectare ad libertatem indifferentiæ, quod poſitis omnibus ad agendum requiſitis poteſtatem habeat agendi, & non agendi*.

De hac tamen definitione ego aſſentior Lemoſio, ceteriſque Thomiſtis apud Gonet. diſp. 6. num. 121. ſive tom. 2. pag. 126. non autem Annato, Leſſio, aliiſque Mediſtis, ea definitione utentibus ad evincendum ſine gratia efficaci haberi quidquid requiritur ad actum ſecundum.

II. Hanc itaque libertatem dari in hoc ſtatu Auguſtinianus Theologus cap. 2. præcitati libri tertii demonſtrat octo argumentis, quorum primum e ſacris litteris depromptum his verbis aggreditur: *In homine etiam lapſo libertatem indifferentiæ neceſſariam omnino ad merendum confitendam eſſe, invictiſſimis argumentis comprobatur. Et primo loco Sacræ Scripturæ occurrunt, quibus apertiſſime vis electiva, ſeu indifferentiæ libertas ad meritum, vel demeritum homini lapſo aſſerta continetur*. Tam vero in hoc, quam in ſequentibus argumentis ſemper eamdem libertatem appellat *poteſtatem indifferentem*: *indifferentem & electivam poteſtatem, qua homo lapſus agere, & non agere poteſt, ſeu peccare & cohibere peccandi motum*: *indifferentiæ libertatem ad agendum, vel non agendum*: *ſive in vitam bonam, ſive in vitam malam poteſtatem indifferentem*, aliiſque phraſibus frequentiſſime repetitis.

Eodem tom. pag. 111. 112. 114. 117.

III. Productis autem in octavo argumento verbis Auguſtini lib. 6. Op. imperf. num. 12. ubi de libertate immutabilis voluntatis, qua beati eſſe volumus, ait non ſuffi-

In eodem libro cap. 2. pag. 118.

cere nec ut beatus ſit quiſque, *nec ut vivat recte*, ita illuſtris Theologus proſequitur: *Tam praclare, invicteque Auguſtini iſthac ſententia tertium Janſenii articulum expungit, quam quod maxime. Nam qua fronte Auguſtinus aſſertor illius articuli obtenditur*: Ad merendum, & demerendum in ſtatu naturæ lapſæ non requiritur in homine libertas a neceſſitate, ſed ſufficit libertas a coactione? *Ille nimirum Auguſtinus, quem libentiſſime ſibi Judicem Janſeniſta conclamant, & quidem ſenior, ac doctior factus in poſtremis vita laboribus pro jure ac veritate Sancta Romana, Apoſtolicaque Sedis decertans, de libertate qua a ſola coactione, & non eſt etiam a neceſſitate ait, quod ad merendum*, recteque vivendum, ut beatus ſit quiſque, NON SUFFICIT.

IV. Magnopere autem miramur, quod viro Catholico adverſarii objecerint illam tantum indifferentiam ab eo deprædicari, quæ repetitur *ex objecto*, quaſi voluntatem intrinſecus *neceſſitate* adactam, & poteſtate ad utrumlibet exſpoliatam dogmatizaverit. Id enim non tantum ex hactenus dictis refellitur, verum etiam ex cap. 5. ejuſdem tertii libri; ubi poſtquam docuerat quomodo *ex objecto* pendeat indifferentia judicii, plura alia ad libertatem indifferentiæ neceſſaria recenſet. Quorum primum eſt, *Libera facultas, qua, cum ſit creata, quantum ad eſſe non ſolum, ſed etiam quantum ad operari, perfectiſſime a Deo exigit dependere. Quapropter in actu primo poteſtatis Deus concurſum generalem paratum exhibet, ut in actionem, ſeu actum ſecundum volendi, aut nolendi queat exire*. II. *Objecti boni, malive notitia, quoniam in incognitum voluntas ferri non poteſt*. III. *Judicium indifferens, ſeu cognitio, qua varias rationes boni vel mali, delectabilis, aut ardui in objecto deprehendit, & qua actum primum eſſentialem libera facultatis conſtituit*. IV. *Voluntas a coactione, & violentia immunis: coactio enim cum voluntarium auferat, libertatem etiam ſubruat neceſſe eſt*. V. *Poteſtas antecedens arbitrii, ſeu activa indifferentia ad bonum, vel malum, ad meritum, vel demeritum, in qua nulla determinatio, nullaque neceſſitas reperitur*.

Ibidem cap. 5. pag. 125. 126. 127.

V. Explicans tandem cap. 6. quomodo *ſub gratia per ſe efficaci* permaneat hæc *indifferentia libertas*, ut dixi §. 2. docet

Prox. cap. 6. pag. 127. 128. 129. 130.

docet adjutorium efficax pertinere ad actum ſecundum, *non ad poteſtatem, ſeu virtutem actus primi*: docet eſſe *applicationem poteſtatis ad actionem*: docet *hanc poteſtatis applicationem præſupponere virtutem & poteſtatem jam conſtitutam*: docet neceſſitatem effectus ſub eadem gratia victrice eſſe *neceſſitatem conſequentem, neceſſitatem ſuppoſitionis, neceſſitatem applicationis, neceſſitatem actus ſecundi*: docet non eſſe *neceſſitatem illam neceſſitatem activæ virtutis, neque neceſſitatem actus primi, neque neceſſitatem antecedentem*: docet per adjutorium applicationis, *tametſi ſuſpenſionem auferat, indifferentiam tamen activam ſervari illæſam*: docet *gratiam ſeipſa efficacem determinare, applicare, & prævenire indifferentem libertatem, quin ab ipſa libertas eſſentialis indifferentiæ damnum vel minimum patiatur*. Id ne eſt conſentire Janſenio, & libertatem *indifferentiæ*, ſeu *a neceſſitate* ab hoc ſtatu ablegare?

§. V.

Manifeſte calumniantur qui aſſerunt rejici a Fulgentio Bellelli divinam ſalvandi omnes voluntatem, & communem univerſorum hominum redemptionem.

I. Fidem quippe docti piique ſcriptoris commendant quæ leguntur lib. 1. de modo Rep. cap. 10. *Voluit Chriſtus omnes, ſingulosque poſt lapſum homines, ſecus quidem ac dæmones, in via ſalutis, unde dejici ſimiliter merebantur, remanere. Qua nimirum voluntate, media ad ipſam neceſſaria inſtituit, præparavitque.* *Tom. 1. pag. 23.*

II. Eamdem fidem confirmant, quæ habentur lib. 4. cap. 4. *Si de voluntate antecedenti ſermo ſit, omnes & ſingulos ſalvos fieri vult Deus; ſi autem verba Apoſtoli de voluntate conſequenti exponantur, de generibus ſingulorum, non autem de ſingulis generum intelligi debent.* *In eod. to. pag. 184.*

III. Commendant eamdem fidem, quæ habentur in pro-

Tom. 2. pag. 43. propoſitionem 12. Queſnellianam: *Deus enim, docente Apoſtolo, vult omnes homines ſalvos fieri, voluntate videlicet antecedenti, & inefficaci. Et quidem hac voluntate, ſive ſit eminenter, ſive formaliter in ipſo, vult etiam reproborum ſalutem, pro qua Chriſtus quoque mortuus eſt.*

Ibid. pag. 68. IV. In propoſitionem quoque 30. hæc vir præclarus: *Rejicitur hac propoſitio*, Omnes, quos Deus vult ſalvare per Chriſtum, ſalvantur infallibiliter, *qua ſenſum reddit, Chriſtum mortuum eſse pro ſalute duntaxat prædeſtinatorum. Fuit autem hic ſenſus ab Innocentio X. in quinta Janſenii propoſitione damnatus*: Semipelagianum eſt dicere, Chriſtum pro omnibus mortuum eſſe, & ſanguinem fudiſſe; *quam propoſitionem idem Summus Pontifex ſequenti cenſura notavit*: „ Falſam, temerariam, ſcandaloſam, & intellectam in ea ſenſu, ut Chriſtus pro ſalute duntaxat prædeſtinatorum mortuus ſit, impiam, blaſphemam, contumelioſam, divinæ pietati derogantem, & hæreticam declaramus, & uti talem damnamus. „

Eodem in loco pag. 70. 71. 72. 76. 78. 81. 83. V. Adverſus eamdem propoſitionem docet voluntatem Dei antecedentem, qua Deus vult omnes homines ſalvos fieri, eſſe illam, qua vult, *lapſos homines non ad terminum uſque damnationis ruere, ſed in via æternæ ſalutis manere, legibus dirigere, atque ſufficienti poſſibilitatis gratia, urgente lege, juvare*. Ait velle Deum *per merita Salvatoris* hac voluntate antecedenti *etiam reprobos ſalvos fieri*. Repetit Chriſtum *omnes ſinguloſque homines ſui ſanguinis pretio ea voluntate redemiſſe*. Addit *auxilia ſufficientia voluntate antecedenti per mortem ſuam omnibus & ſiugulis præparare voluiſſe*. Subjicit: *Quemadmodum Deus non prædeſtinatos duntaxat, ſed reprobos etiam inefficaci, & antecedenti voluntate ſalvos fieri vult, ſub conditione ſi velint; ita & Chriſtus antecedenti, & inefficaci voluntate, quantum in ſe eſt, ſalutem, requiem, æternamque pacem omnium, ſingulorumque deſiderat*. Inquit rurſus: *Qui pro ſingulis venit, pro ſingulis fudit ſanguinem, atque pro ſingulis mortuus eſt*. Concludit, *redemptionem, mortem, ſanguinem, dilectionemque Chriſti omnibus hominibus eſſe communem*; adeo ut nec melius, nec frequentius, nec validius potuiſſet vir inſignis

gnis

Digitized by Google

gnis & Orthodoxus Catholicum dogma explicare, profiteri, ac defendere.

CONCLUSIO.

Fulgentius Bellelli docuit, ac propugnavit dogma catholicum, quod directe opponitur hæreſi, erroribuſque comprehenſis in quinque Janſenii propoſitionibus.

DEMONSTRATUR.

Catholicum dogma, quod Janſenianæ hæreſi, & erroribus quinque damnatarum propoſitionum directe opponitur atque adverſatur, eſt nec gratiam *victricem*, ſive inſpirationem *ſanctæ dilectionis*, qua vincitur voluntas carnis contraria concupiſcentis, nec carnalem iſtam voluntatem robuſtam, & præponderantem eſſe *invincibilem*, & *neceſſitate antecedenti & phyſica* ad opus indeclinabiliter trahere: præter victricem illam delectationem, cujus inſpiratio eſt efficax gratiæ adjutorium, dari gratiam *ſufficientem*, quæ etſi ab actu ſejungitur, illius tamen peragendi tribuit *poteſtatem*: hujuſmodi gratiam non deeſſe juſtis, quamvis aliquando careant adjutorio efficaci, ſeu *applicationis & operis*: ſub eadem gratia efficaci, necnon ſub robuſtiori concupiſcentia indemnem perſiſtere *libertatem indifferentiæ*, *vim electivam*, atque *poteſtatem agendi vel non agendi*: hanc poteſtatem, libertatemque requiri in præſenti ſtatu *ad merendum, vel demerendum*; omnibus demum, ſinguliſque hominibus, *voluntate antecedenti*, Deum optimum, maximum gloriam, & auxilia ad hanc conſequendam neceſſaria præparaviſſe; pro omnibus item, ac ſingulis Chriſtum *mortuum eſse, fudiſse ſanguinem, perſolviſse pretium*, univerſoſque redemiſſe, aut prædeſtinatos, aut *reprobos*. Hæc propoſitio certiſſima eſt, pauciſque comprehendit quidquid de hæreſi Janſeniana diximus in primo capite hujus diſſertationis.

Auguſtinianus autem Theologus docet cum *delectatione victrici*, & concupiſcentia ad malum alliciente, con-

ſiſtere

ſiſtere *liberam voluntatis adhæſionem*, ex ſuperiori autem delectatione nullam aliam inferri neceſſitatem, præter *conſequentem*, *& illationis*, quæ ſupponit *applicationem liberæ voluntatis*: admittit in hoc infirmitatis ſtatu adjutorium collatum Adamo, qui proculdubio caruit adjutorio *Quo*, ſive efficaci; propugnatque *gratiam proxime*, *& remote ſufficientem*, cui voluntas reſiſtit: affirmat juſtis omnibus, immo & impiis, adeſſe urgente præcepto gratiam *proxime ſufficientem ad orandum*, etiamſi deſit eis aliquando auxilium *applicationis*, ſive auxilium efficax, quo datur *potentia poſitionis*, & *cum effectu*: defendit *libertatem indifferentiæ*, eamque appellat *vim electivam*, ac *poteſtatem agendi*, *vel non agendi*, docens ſub gratia applicationis, & effectus, illæſam immunemque perſiſtere; eamdemque libertatem omnino requirit *ad merendum*, *vel demerendum*: diſerte tandem, ac ſæpe commendat & adſtruit voluntatem Dei *antecedentem*, qua ſingulis hominibus præparata ſunt media ad ſalutem neceſſaria; & Chriſtum pro ſingulis *etiam reprobis* oraſſe, fudiſſe ſanguinem, pretium redemptionis ſolviſſe, conſtanti & incontaminata fide ſæpenumero profitetur. Hæc eorum, quæ iu hoc tertio capite præmiſſa ſunt, ſynopſim quamdam, & doctrinæ nucleum comprehendunt.

Igitur Auguſtinianus Theologus docuit, propugnavitque Catholicum dogma, quod Janſenianæ hæreſi, & erroribus quinque damnatarum propoſitionum directe opponitur, atque adverſatur: quod erat demonſtrandum.

§. VI.

Diluuntur & exſufflantur Inſimulatoris oppoſitiones.

Reliquum eſt, ut proponamus illas Anonymi objectiones, quæ adverſus Fulgentium Bellelli ab ipſo peculiariter proferuntur; quandoquidem quæ adverſus ſyſtema noſtrum militant, præcedenti capite ſolutæ atque eliſæ

eliſæ fuerunt. Principio itaque Anonymus objicit, Fratrem Bellelli admittere, & docere Janſenianum principium duarum delectationum, quæ indeliberatæ ſint, & relative invincibiles; quoniam docet *eſse impoſſibile, ut dilectio Dei, ſi non præponderet, vincat cupiditatem, eamque e corde diſ-* *Janſ. Red. pag. 101.* *pellat*. Lib. enim 1. de ſtatu creat. rat. cap. 19. inquit: *Reſpondemus dilectionem inchoatam eſſe inchoatam juſtificationem, non eſſe remiſſivam peccati, quia cum adhuc imperfecta ſit, affectui cupiditatis non præponderat, & ſi non præponderat, quomodo illum vincere poteſt, atque e corde depellere? Amores ſiquidem ab Auguſtino ponderibus comparantur*. Amor meus, *inquit*, pondus meum, eo feror, quocunque feror. *Porro nullum pondus oppoſitum pondus elevat, & in contrariam partem retorquet, niſi eidem gravitate, & majoritate antecellat. Igitur nec dilectio ſuperat cupiditatem, niſi eidem perfectione præſtet*.

Reſp. eo loci Fulgentium Bellelli pertractare quæſtionem, *an qualibet charitas actualis juſtificet*, quam quæſtionem propoſuerat cap. 16. & proſequutus fuerat duobus ſequentibus; cap. vero 19. ſolvere objecta contra ſententiam ſuam, in Auguſtiniana Schola communem, quod ſcilicet *non omnis actus* caritatis, initialis, tenuis, ac remiſſus vim habeat delendi peccata, & *formaliter* juſtificandi; nullatenus vero attingere eam quæſtionem, *an voluntas cum minori delectatione ſpiritus, poſſit ſuperare robuſtiorem delectationem carnis*. Comparat ergo *cupiditatem*, qua homo peccat, *caritati*, qua homo juſtificatur, non liberum arbitrium *neceſsario* obſequens cupiditati, eidem libero arbitrio *neceſſario* obtemperanti ſanctæ delectationi, ut interpretatur Anonymus. Profecto certum eſt pertenuem cupiditatis motum, quem centum Galliarum Epiſcopi, ut vidimus diſs. 1. appellant *la cupidité foible*, & per quem patrantur venialia *Vide tom. 1. pag. 39.* peccata, non ſufficere ad delendam caritatem dominantem in juſtis, prout iidem Epiſcopi demonſtrant ex Auguſtino *de ſp. & lit.* cap. 27. Hinc tamen minime ſequitur non poſſe liberum arbitrium cum illa *debili cupiditate* peccare lethaliter. Ad hunc modum recte docet Auguſtinianus Theologus, quemlibet actum caritatis initialis extra Sacramen-

tum non ſuperare cupiditatem prædominantem, nec perfecte juſtificare: atque inde male infertur, quod admittat Janſenianum principium, doceatque liberum arbitrium *neceſſario* obtemperare robuſtiori delectationi. Aperte mentem ſuam aperit proximis verbis pagina 96. *Convertit dilectio inchoata animam ad Deum, ſed inchoata duntaxat & imperfecta converſione; ſicut veniale peccatum animam convertit ad creaturam: igitur ſicut hæc non reddit animam iniquam, ita nec illa reddit animam ſanctam*. Quamquam vero ſcripſiſſet P. Bellelli voluntatem neceſſario conſentire concupiſcentiæ, niſi adjuvetur gratia victrici, quod ſane non ſcripſit; intelligendus foret de neceſſitate duntaxat conſequentiæ, ut ex ejus operibus oſtendimus ſ. 1. & 4.

Bellel. de ſtatu creat. ration. lib. 1. cap. 19.

Jan. Red. pag. 103.

II. Opponit 2. Anonymus: „ Tam Janſenius, quam F. Bellelli fatentur motus gratiæ cælitus immiſſos eſſe indeliberatos. Janſenius lib. 4. de Grat. Salvat. cap. 11. *Delectatio iſta*, inquit, *quam ad omnia opera bona S. Auguſtinus exercenda poſtulat, non eſt aliud, quam actus quidam indeliberatus cælitus immiſſus in voluntatem*. F. autem Bellelli de Gratiæ motibus ſic loquitur: *Illud autem in primis ſtatuendum eſt nomine gratiæ auxiliatricis pias inſpirationes excitationeſque Auguſtinum intellexiſſe, indeliberatos videlicet motus intellectus & voluntatis a Deo immiſſos*. De modo Rep. lib. 1. cap. 1.

Quam inanis ſit objectio iſta, ſatis conſtat ex primo hujus diſſertationis capite ſ. 1. & 8. in quibus oſtendimus innumeros eſſe orthodoxos, qui gratiam actualem *in actibus indeliberatis* conſtituunt, neque in hoc ſitam eſſe Janſenii hæreſim, ſed in eo, quod dogmatizaverit voluntatem delectatione ſuperiori trahi invincibili neceſſitate ad conſenſum. Ut autem videas Auguſtiniani Theologi in gratiæ prævenientis natura deſcribenda accuratiſſimam diligentiam; memoriâ repetas, Scholaſticorum complures, quorum triginta producit in Schola Aegidiana Fridericus Gavardi tom. 4. pag. 301. actualem gratiam conſtituere *in illuſtratione mentis, & in pio voluntatis affectu a Deo nobis inſpirato, liberam omnem voluntatem atque operationem præveniente*, adeo, ut memoratus Aegidianus Theologus hanc ſen-

ſententiam dixerit *communiſſimam inter Catholicos*. Thomiſtarum tamen multi animadvertentes *actus indeliberatos* intellectus ac voluntatis eſſe *vitales*, & cum ſupernaturales ſint, produci non poſſe a ſola naturali facultate; maluerunt gratiam locare in illa Dei motione, quæ iſtiuſmodi actus præcedit, ac proinde docuerunt cum Alvarez diſp. 74. num. 4. Gratiam eſſe illuſtrationem intellectus, & piam affectionem, *non formaliter, ſed cauſaliter*. De actibus vero *deliberatis* conſentiunt omnes quod ſint effectus gratiæ prævenientis; quoniam per hujuſmodi actus *non vocamur a Deo, nec excitamur, ſed potius nos Deo vocanti & excitanti reſpondemus, conſentiendo & cooperando eoſdem actus*, ut inquit idem Alvarez diſp. 75. num. 3. Janſenius vero, etſi cap. 11. citato ab Anonymo ſcribat, actibus illis indeliberatis *animam in Deum deliberato actu diligendum ſuſcitari, invitari, trahi, rapi*, ideoque agnoſcere videatur *deliberatum* voluntatis conſenſum: in hoc tamen *deliberato* conſenſu ſolam agnoſcit *libertatem a coactione*, non *a ſimplici, ſeu voluntaria neceſſitate*, ut demonſtrare nititur lib. 6. de Grat. cap. 6. & lib. 7. cap. 3. quod eſt, ut ſæpe diximus, Janſenianæ hæreſeos caput præcipuum. Redeat modo accuſator ad legendum caput illud primum *de modo rep.* ac percipiet Fulgentium Bellelli explicaſſe auxiliatricem gratiam, ac motus indeliberatos vocabulis *inſpirationis*, & *excitationis*, ceteriſque in Schola paſſim uſurpatis, additis pagina 2. iiſdem verbis Friderici Gavardi. Adeat proximum caput 2. invenietque pag. 3. propugnari a Theologo præſtantiſſimo actum deliberatum, in eoque *liberam voluntatis adhæſionem, liberam aſſenſionem voluntatis*, & pag. 4. *liberum voluntatis aſſenſum*: quod ſane accipiendum eſt de libertate indifferentiæ Janſenianis ignota, de qua toto libro 3. pertractat. Perlegat cap. 3. ac pag. 6. intuebitur motionem, virtutemque divinam actus indeliberatos prævenientem, quam accuratus Scriptor ex Auguſtino, S. Thoma, atque ex Scholaſticis, quorum nonnullos commemorat, (ſcilicet P. Maurum, & Macedum) his verbis adſtruit, probatque: *Optima ratione plerique inſignes Theologi, quibus plane aſſentimur, prævenientem quamdam virtutem ſupernaturalem, qua Dei*

Alv. de Aux. p. 620. & 625.

Janſ. pag. 437. 620. & 736.

Dei donum eſt, præviam ad ſingulos etiam indeliberatos actus agnoſcunt, & confitentur. Quod ergo adverſarius carpit in Fulgentio Bellelli gratiam deſcribente, tradunt communiter Theologi, probant doctiſſimi Thomiſtarum, ac nullatenus ſpectat ad hæreſim Janſenianam.

Janſ. Red. pag. 104. III. Opponit 3. „ Docet F. Bellelli, non ſolum concupiſcentiam prævenire voluntates noſtras per indeliberatas ſuas delectationes, ſed etiam his indeliberatis delectationibus effici, ut ſi deficiat victrix delectatio, arbitrium ſuccumbat, & in conſenſum ruat. „ *Quoniam*, inquit lib.4. cap. 28., *præveniente concupiſcentia per delectationes ſuas indeliberatas ad malum, interdumque deficiente victrice delectatione gratiæ, arbitrium ſuccumbit, & in conſenſum ruit, illam conſuevit Auguſtinus appellare peccandi neceſſitatem.*

Reſp. deſiderare nos in conviciatore meliorem fidem, atque ut ſaltim periodos non mutilet; quod vitium coacti ſumus, vel inviti, ſæpenumero ipſi exprobrare. Pater Bellelli eo loci tom. 1. pagina 248. ita ſcribit: *Verumtamen quoniam præveniente concupiſcentia per delectationes ſuas indeliberatas ad malum, interdumque deficiente victrici delectatione gratiæ, arbitrium ſuccumbit, & in conſenſum ruit, illam conſuevit Auguſtinus appellare peccandi neceſſitatem, accidentalem videlicet, & CONSEQUENTEM. Nam etſi præviæ, ſubitæque motiones non deputentur ad culpam; qui ſequitur tamen ex LIBERTATE conſenſus, culpa carere non poteſt. Libera enim voluntas eſt ad ponendum actum, ſua inſpecta natura, IN SENSU DIVISO*. Evidentiſſime igitur Theologus iſte loquitur de neceſſitate *conſequente*, atque ex ſuppoſitione *liberi conſenſus*, ſive de neceſſitate, qua *in ſenſu compoſito* gratiæ victricis diſſenſus nequit ab ipſa gratia, per quam voluntas applicatur ad opus, ſeparari & ſejungi; licet ſejungi ac ſeparari poſſit *in ſenſu diviſo*.

Janſ. Red. ead. pag. 104. & 105. IV. Opponit 4. „ F. Bellelli eodem lib. cap. 27. ſcribit *carnalem cupiditatem inſtillare in cor hominis ſuas delectationes illicientes, trahenteſque ad malum, ſicut ſuas quoque gratia delectationes inſpirat retrahentes a malo. Tali autem ordine fiunt, ut ex indeliberatis & primis, ſive in malo, ſive in bono, deliberatæ denique ſuboleſcant. Ne tamen arbitrium primo*

pulſu

pulſu per concupiſcentiam agitatum ad pravas flectatur illecebras gratia pugnat, & ſi fortior eſt, vincit, facitque invincibiliter, ut libera facultas adjuta ſuo nutu concupiſcentiæ delectationibus reſiſtat, bonoque ſuperno magis delectanti conſentiat. Sed parva interdum gratia & invalida, quamvis ad bonum excitet ſtimuletque, a fortiori cupiditatis delectatione ſuperatur. Hinc qui motus in mente hominis omnem deliberationem antevertit, ſimplex delectatio dicitur: qui vero ad illam ſequitur, dicitur conſenſus. „ Hinc Anonymus infert, in ſententia P. Bellelli „ ſuperiorem delectationem a minori nunquam vinci poſſe, ita ut voluntas ſive ad bonum, ſive ad malum inclinetur invincibiliter, prout fortior, ac gradibus intenſior eſt cœleſtis, aut terrena delectatio „: productiſque verbis Janſenii, de quibus ſupra ad 2. object. concludit: *Unde patet quam perfecte hucuſque inter ſe cohæreant Bellelina ac Janſeniana doctrina.*

Reſp. Exſcriptis ab Anonymo verbis nihil aliud evinci, niſi quod *delectatio victrix* vincat carnis concupiſcentiam, quod *parva & invalida* delectatio non ſuperet contrariam delectationem robuſtam; & quod ſuppoſita gratia efficaci applicante voluntatem ad opus, iſtud neceſſitate *conſequentiæ*, infallibiliter, & indeclinabiliter peragatur: quæ omnia ſunt expreſſa Auguſtini verba lib. 2. de peccat. mer. cap. 19. lib. 8. Confeſ. cap. 11. de Grat. & lib. arbit. cap. 17. & de corrept. & grat. cap. 11. & 12. ut non ſemel in hac diſſert. adnotavimus. Iniquum eſt igitur eam ob rem Catholicum Scriptorem infamare criminatione Janſeniani erroris, in eo ſiti, quod ſuperior delectatio inferat *neceſſitatem*, auferatque libertatem *indifferentiæ*, & poteſtatem ad oppoſitum. Sed audiamus iterum Fulgentium Bellelli illatam ſibi calumniam propulſantem, & quidem eodem cap. 27. pag. 245. *Quoties*, inquit ibidem, *cupiditatis delectatio fortis per gratiæ delectationem fortiorem non vincitur, facitque ſibi liberum arbitrium conſentire, neceſſitas non eſt antecedens, ſed conſequens. Eſt videlicet nihil aliud, quam applicatio ad conſenſum indifferentis facultatis, quæ poteſt illi per gratiam reſiſtere. Quæque determinata applicatio, quemadmodum de gratiæ per ſe efficacis applicatione ad ſalutare opus dixi-*

diximus, quoniam indifferentiam judicii, & objecti non immutat, ad actum ſpectat ſecundum, non ad primum. Suppoſito autem, quod indifferens libertas, quæ antecedenti virtute, concupiſcentiæ reſiſtere poteſt, libere fuerit ad conſenſum applicata, neceſſe eſt, ut conſentiat, neceſſitate ſcilicet conſequente, illationis, & ſuppoſitionis, quemadmodum Scholæ loquuntur. Cur hæc Anonymus prætermittit, quum occurrant eodem in loco, unde objectionem, alias nauci flocciquefaciendam exprompſit, niſi forte accurato delectu obſervans, *ne quid abſonum, aut alienum a cauſa fide incidat*, quem agendi morem in calumniantibus, ut dictum alibi, Lucianus quoque inſectatur? Dum vero gravis ac probus homo, ut belle Patrem Bellelli debellet, nectit etiam elegantiſſimos rythmos, cujus generis eſt venuſtus ille, ac ſuavis, *Cohærent Bellellina, & Janſeniana doctrina*; ſane non ignorat, quod aiebat præcitatus Lucianus, *aures calumniis ita ſuaviter titillari, ac ſi pennis confricentur*. Titillet ergo, demulceat, confricet, ſuaſque partes adimpleat; atque nos itidem pulſemus barbiton:

Vid. cap. 2. §. 8. num. 7.

Lucian. tom. 2. pag. 577.

Mandement de Monſeigneur l'Eveque de Bethléem.

Tous les diſcours ſont ſuperflus,
Revenons a Janſenius.

V. Opponit 5. *Janſ. Red.* auctor pag. 105. „ Nec ſilentio præterit F. Bellelli toties decantatum S. Auguſtini effatum, quod totius Janſeniani ædificii baſis eſt ac fundamentum: *Quod amplius nos delectat, ſecundum id operemur neceſſe eſt*. Quamvis hic S. Doctoris textus de deliberata debeat intelligi delectatione, ut jam alibi demonſtravimus, p. 1. art. 1. num. 9. & ſeq. eodem tamen textu, & eodem, quo Janſenius, modo abutitur F. Bellelli. *Efficacitas gratiæ*, inquit de modo rep. lib. 3. cap. 6. *in eo ſita eſt, quod ſancta delectatio & illuminatio tantum accendatur, & tantum creſcat, ut vincat ..... Etenim, ut etiam docet*, Auguſtinus, *in Expoſitione Epiſt. ad Galat. num.* 49. *Quod amplius nos delectat, ſecundum id operemur neceſſe eſt*.

Reſp. Non Auguſtini effatum, ſed pravam interpretationem eo abutentium eſſe Janſenianæ hæreſeos fundamentum, quemadmodum non ſcripturarum ſanctarum oracula, ſed his abutentium perverſitas fuit complurium hære-

ſum

ſum ſeminarium. Eodem quippe Auguſtini textu ad explicandam gratiæ efficacitatem, quæ utique prævenit actum omnem ſupernaturalem deliberatum, uti Theologos Orthodoxos, neque illos ullatenus refelli cavillulis, quos animadverſor æquiparat demonſtrationibus, pluris ſua, nihili æſtimans aliena, colligi poteſt ex cap. 1. §. 8. num. 9. Tantummodo igitur expendendum eſt, num Janſenius ac P. Bellelli (*Frater Bellelli* dicendum erat) *eodem textu, eodemque modo* abutantur. De Janſenio ſatis compertum arbitror abuti eo loco in libro 4. de Gratia Salv. cap. 6. & in lib. 7. cap. 3. necnon alibi, ad evincendum non poſſe parvam delectationem ſine majori delectatione compeſci, *Janſ. de Grat. pag.* 413. & 740. & neceſſum eſſe ut ſequamur quod magis delectat, neceſſitate non coactionis, ſed actus voluntarii & ſpontanei, quod unice in ſenſu Janſenii ſufficit ad veram libertatem, in hoc ſtatu expertem indifferentis ad utrumlibet poteſtatis. Explicabo Janſenianum ſenſum ipſius Anonymi verbis pag. 22. *Contendit Janſenius Auguſtinum per id*, quod amplius nos delectat, *intelligere delectationem præviam, indeliberatam & invincibilem, qua ad aliquid volendum neceſſario impellamur*. Videamus modo, an ita loquatur Auguſtinenſis Theologus, & quidem eodem cap. 6. eodemque loco, quem opponit Anonymus. *Etenim* (inquit pag. 129.) *ut etiam docet* Auguſtinus, *in Expoſitione Epiſt. ad Galat. num.* 49. Quod amplius nos delectat, ſecundum id operemur neceſſe eſt; *neceſſitate tamen conſequente, & illationis. Quis enim id neget? Non eſt igitur hæc neceſſitas activæ virtutis, ſeu liberæ poteſtatis, non eſt actus primi, non eſt antecedens; ſed eſt neceſſitas conſequens, neceſſitas ſuppoſitionis, neceſſitas applicationis, neceſſitas actus ſecundi*. Et paucis interjectis: *Iſtiuſmodi vero conſequens neceſſitas, applicationiſque determinatio, quæ dici conſuevit ſenſus compoſiti, non ſenſus diviſi, tametſi ſuſpenſionem auferat, indifferentiam tamen activam ſervat illæſam*. Id vero eſt abuti verbis Auguſtini ad denegandam cum Janſenio *libertatem indifferentiæ*, atque ad ſtatuendam ſub delectatione victrici *neceſſitatem invincibilem*, atque immunem duntaxat *a coactione*? Appello legentium oculos, judicium univerſorum, ejuſdemque accuſatoris ſynderesim.

VI. Ex

Digitized by Google

Janſ. Red. pag. 106. VI. Ex præcedentibus Auguſtiniani Theologi verbis, productis tamen hoc in loco detruncatis ac mutilis, quamquam paullulum ſincerior pag. 135. integra repetat animo alieno, trahenſque ſiniſtrorſum, & ſubdolæ menti prænuntiatas diſtinctiones adſcribens; ex præcedentibus, inquam, verbis hæc infert Anonymus: *In Bellellino perinde, ac in Janſeniano ſyſtemate tota res in eo vertitur, quod abſque prævia & impellente delectatione non poteſt voluntas agere; neque ad bonum flecti, neque ad malum queat ullatenus inclinari, quin prævaleat, aut gratiæ, aut concupiſcentiæ delectatio.* Præſuppoſito autem pernicioſo hoc, damnatoque ſyſtemate, quod repetit *a Fratre Bellelli adoptatum*, inquit perſpicuum eſſe eumdem F.Bellelli *totum Janſenii ſyſtema, & quinque famoſas* propoſitiones ex eodem principio *neceſſario fluxu manantes* admittere. Ulterius autem progrediens ait, *Fratrem Bellelli*, etſi doceat ſingulis hominibus urgente præcepto adeſſe auxilium proxime ſufficiens ad orandum, *mera tamen dare verba, ut ſecurius decipiat*; propterea quod *in ſyſtemate Fratris Bellelli voluntas neceſſitatur ad malum ſub imperio cupiditatis*, ideoque gratia cupiditate minor, quæ, *ut docet F. Bellelli*, parva eſt, & invalida, non eſt revera ſufficiens. Ut vero nullum remaneat dubium de Janſeniſmo Bellellino, ſpondet ſe daturum operam, ut tribus articulis, quos ſubjicit, præcludantur Theologi noſtri *effugia*, tollantur *æquivocationes*, & elucecſcat *accenſum ipſius & acre in Janſenianas pravitates ſtudium*.

Reſpond. Anonymum nullatenus demonſtraſſe, ut ſupponit, Scriptorem Auguſtinianum adoptaſſe hæreticum principium delectationum invincibilium, & voluntatem neceſſitate impellentium, ſed omnino conſtare oppoſitum. Conſtat enim in ſyſtemate Auguſtiniani Theologi, adjutorium efficax inſpirans delectationem victricem eſſe *applicationem poteſtatis ad actionem*; pertinere *non ad actum primum, ſed ad actum ſecundum*; eſſe determinationem *poteſtatis indifferentis ad operationem faciendam*, eſſe adjutorium *non actus primi virtutis indifferentis, ſed applicationem ejuſdem ad opus*, adjutorium *non poſſibilitatis ſed actionis*. Ita Fulgentius Bellelli in locis productis §. 1. num. 3. Conſtat præterea in

hujus

hujus Theologi ſyſtemate auxilium ſufficiens diſtinctum ab efficaci, nec inſpirans delectationem victricem pertinere *ad actum primum*, eſſe auxilium *poſſibilitatis, non applicationis*, ac per ipſum fieri *poſſibilia* bona opera *poſſibilitate virtutis*: ita in locis productis ſ. 2. num. 4. Conſtat inſuper in eodem ſyſtemate admitti ſolam *neceſſitatem conſequentem*, quæ ſupponit *judicium indifferens, ac poteſtatem indifferentem activam ad bonum vel malum, ad meritum vel demeritum*, & quæ oritur *ex ſuppoſitione applicationis liberæ poteſtatis ad actionem*: ita in locis præcitatis ſ. 4. num. 5. Hinc vero apertiſſime ſequitur in ſyſtemate illo principium Janſenianum penitus refutari; quod evincitur obvia hac ratiocinatione: Ex gratia efficaci, quæ eſt applicatio poteſtatis indifferentis *ad actum ſecundum*, quæ ſupponit ipſam poteſtatem per auxilium ſufficiens conſtitutam *in actu primo*, & ex qua ſequitur effectus neceſſitate duntaxat *conſequentiæ*, ſive ſuppoſita applicatione liberæ poteſtatis ad actum; ex tali, inquam, gratia non conſequitur inſpirationem victricis delectationis imperioſo dominatu funditus evertere libertatem, aut ſine hujuſmodi delectatione non dari poteſtatem agendi, vel non agendi, ſed tantummodo infertur abſque hujuſmodi delectatione victrici non poni ſanctam operationem; poſſe tamen ſine illa poni *potentia*, ut inquiunt Scholæ, *poſſibilitatis*. Apertiſſima hæc ſunt apud omnes, qui gratiam *per ſe efficacem* propugnant. At Fulgentius Bellelli, ut conſtat ex ejus verbis, ita ſtatuit gratiæ efficacitatem in victrici delectatione, ut hæc ſit applicatio indifferentis poteſtatis ad actum ſecundum, ac præſupponat potentiam conſtitutam in actu primo per auxilium ſufficiens, ita ut effectus illinc ſequatur neceſſitate tantummodo conſequentiæ, ſive ex ſuppoſitione applicationis liberæ poteſtatis ad actum. Ergo ex ſyſtemate Fulgentii Bellelli minime ſequitur inſpiratione victricis delectationis everti libertatem *indifferentiæ*, aut abſque tali delectatione non dari poteſtatem agendi, vel non agendi: ſed hoc unum infertur, non poni reipsâ ſine gratia efficaci & victrici ſanctam operationem, quæ tamen ſine eadem gratia poteſt poni potentia, quam Scholæ appellant *poſſibili-*

Digitized by Google

tatis. Hac una ratiocinatione manifeſtiſſimum eſt non uti Theologum noſtrum æquivocationibus, effugiis, meriſque verbis, atque Anonymum, dum ſe id extra omnem dubitationem pollicetur eſſe demonſtraturum, olas oſtentare, atque anthericum metere. Spectemus nihilominus virum glorioſiſſimum procedentem poſt Democritum, Cæſarem Dictatorem, & Domitium Neronem ad iſthmum perfodiendum.

§. VII.

Sequitur objectorum Anonymi refutatio.

' *Janſ. Rediv. pa.* 109.

UT evincat Anonymus Fulgentium Bellelli adhibere ſenſu Janſeniano uſurpata in Scholis vocabula, a pag. 109. uſque ad pag. 113. demonſtrare nititur, illum ad trita Janſeniſtarum effugia, crebrius ab iis uſurpata confugere, eorumque veſtigiis inſiſtendo, fateri duplicem ſenſum pati hæc verba, *Homo poteſt, homo non poteſt*, ita tamen, ut *magiſtrum ſuum*, ſcilicet Janſenium, unanimi conſenſu imitans perpetuo aſſerat hominem gratia relative victrici inſtructum non poſſe male operari, deſtitutum vero tali gratia non poſſe peccatum vitare.

I. „ Audire, inquit, non pigeat *cavillationem*, qua F. Bellelli lectoris ſui oculis *nebuloſam quamdam caliginem* offundit. Ait de modo Rep. lib. 4. cap. 1. *Tametſi gratia quibuſdam per ſe efficax deſit, quæ dicitur actionis, ſeu applicationis virtutis ad opus, nulli tamen, urgente lege, deeſt gratia parva & excitans, quæ eſt gratia vere ſufficiens. Orandi enim adjutorio, dum lex urget, nemo privatur, Qui autem orare poteſt, gratia profecto virtutis, poſſibilitatis, & poteſtatis præditus eſt*. „ Quare his verbis Auguſtinianus Theologus *cavillatur*, offunditque *nebuloſam caliginem*? Quoniam in *Bellellino* ſyſtemate, *cum nulla fieri poſſit actio niſi ex prævia & indeliberata delectatione, non minus illa gradibus ſuperior requiritur ad orandum, quam ad operandum*.

Verum non tantum *nebuloſa*, ſed picea, craſſa, teterrima

terrima caligine Anonymi hujus oculi, ne aſpiciant lucem, præpediuntur. Quum enim Fulgentius Bellelli diſertiſſime doceat gratiam efficacem, & victricem delectationem requiri duntaxat *ad actum ſecundum*, ſive *ut libera poteſtas exeat in actum*, quod de gratia *per ſe* efficaci affirmant univerſi Thomiſtæ; imperite accuſator ab actu ad poteſtatem diſcurrens ita ratiocinatur: *Delectatio victrix requiritur ad orandum, ergo ſine hujuſmodi delectatione non habetur gratia ſufficiens*. Legitima penes Thomiſtas omnes, imo & Congruiſtas, conſequentia eſt: *Ergo ſine tali delectatione non habetur gratia efficax, non actus ſecundus, non applicatio liberæ poteſtatis ad opus*. Id vero adeo planum eſt, adeo certum, adeo perſpicuum, ut ab iis tantum cerni nequeat, quorum oculi non ſint caligine quadam, aut nebula, ſed obductis tenebris, cæca nocte, denſiſque umbris circumdati.

II. „ Juxta F. Bellelli ibidem *ſunt oculi neceſſarii ad videndum, eſt neceſſarium lumen, neceſſaria eſt inſuper oculorum aperitio. Oculi neceſſarii ſunt ut potentia, ſeu viſiva virtus: lumen eſt adjutorium virtutis; aperitio vero oculorum tanquam conditio, quæ potentiam illuminatam ad videndi actionem applicat*. His aſſentitur Anonymus, ſed prænotat, quando dicitur habentem oculos *poſſe videre*, intelligi, *modo adſint cetera ad videndum neceſſaria, nempe lumen, atque oculorum aperitio*: conditiones vero potentiæ viſivæ neceſſariæ, aliæ ſunt ſub hominis poteſtate, aliæ ab illius nutu nullatenus dependent; ſic v. g. *aperitio oculorum*, ſi ſani ſint, pendet ex libero hominis arbitrio, poteſt enim homo ſi ei libuerit oculos aperire, vel non aperire: ſi vero ſint gravati, clauſæque palpebræ ob aliquam infirmitatem, tum ſane oculorum aperitio a libera hominis voluntate eſt prorſus independens. Hinc illuſtratur gratiæ oeconomia exemplo oculorum, quo utitur Auguſtinus lib. de nat. & grat. cap. 26. dum ait: *Sicut enim oculus corporis etiam pleniſſime ſanus non poteſt cernere; ſic homo etiam perfectiſſime juſtificatus, niſi æterna luce juſtitiæ divinitus adjuvetur, recte non poteſt vivere*; nimirum, ſicut oculus pleniſſime ſanus non poteſt cernere abſque lucis candore, ita homo quamvis juſtificatus non poteſt *Janſ. Rediv. pag. 113.*

teſt ſalubriter operari, niſi gratia divina adjuvetur. At longius progreditur F. Bellelli, & præter iſtas duas conditiones requirit tertiam, cui comparat gratiam per ſe efficacem. *Sicut ergo*; ait, *numeravimus tria neceſſaria ad videndum, oculos, lumen, oculorumque aperitionem; ſic tria neceſſaria ad pie vivendum numeranda ſunt, libera poteſtas, adjutorium ſufficiens poteſtatis, adjutoriumque efficax applicativum poteſtatis ad actionem*. Etiam hoc tertium admittunt Thomiſtæ, ſed ab illis, & ab omnibus Orthodoxis diſcrepat primo in eo, quod adjutorium ſufficiens, cum ſit cupiditate minor, *ſit vere inſufficiens*. Secundo in eo, quod doceat gratiæ illi, quæ cupiditate major eſt, *non poſſe reſiſti*. „

Attingit aliquantulum Anonymus, at non aſſequitur Auguſtiniani Scriptoris doctrinam, eamque obtruncat, ut dedolet tudiculam, & quærat nodum in ſcripo. Eam enucleatius exponam, afferamque a collectore prætermiſſa: quamvis in productis hucuſque nihil ſit non Orthodoxum, damnata duplici diſcrepantia poſtremo commemorata, quæ Fulgentio Bellelli inique objicitur. Tria ergo vir doctus diſtinguit, *liberum arbitrium*, quod comparat *oculo*; *auxilium ſufficiens*, quod æquiparat *lumini*; *& auxilium efficax*, applicans motione ſua poteſtatem ad actum, quod aſſimilat *aperitioni oculorum*. Pervulgata eſt comparatio iſta in Schola quoque

Alv. de aux. pag. 231.

Thomiſtica; nam Alvarez diſp. 23. num. 32. explicans quomodo auxilium ſit *vere ſufficiens*, etſi requiratur aliud principium, ut potentia reducatur ad actum, *Eſt exemplum*, inquit, *in potentia viſiva, quæ quidem eſt ſufficiens ad videndum in ratione actus primi; quia in iſto genere non requiritur alia potentia, per quam homo habeat virtutem habitualem, per quam poſſit videre. Nihilominus ut hæc potentia reducatur ad actum, ultra illam neceſſarium eſt lumen, & applicatio objecti, & motio potentiæ. Cum ergo motio, qua Deus efficienter prædeterminat liberum arbitrium ad operandum talem actum bonum in particulari, non ſit neceſſaria ut homo poſſit operari actum illum ſi velit, ſed ſolum ut reipſa operetur, & velit: relinquitur ſalvari in homine verum auxilium ſufficiens, quo vere poſſit pie operari ſi velit, etiamſi non recipiat in ſe*

auxilium

Digitized by Google

auxilium efficax, quo Deus efficienter prædeterminet illum ut velit. Utitur eadem comparatione illuſtris Vindex Soti pag. 309. & 316. Hinc duo aperte inferuntur, primum comparationem Theologi noſtri adhiberi quoad omnes partes etiam a Thomiſtis: alterum vero, quod ſicuti in horum ſententia gratia efficax ſupponit *liberam poteſtatem*, eamque minime evertit, quoniam *applicat liberum arbitrium ad actum*: ita in ſententia Fulgentii Bellelli auxilium efficax *applicativum poteſtatis ad actionem*, ſupponit, & non evertit *liberam poteſtatem*.

Quantum ergo attinet ad hanc poteſtatem, nil aliud hæc eſt, quam liberum arbitrium, ſive, ut Scholæ loquuntur, *activa indifferentia*, animæ rationali *naturaliter* a Creatore attributa, *& vis quædam media*, quæ nulla neceſſitate trahente intendi, & inclinari poteſt in unam, vel aliam partem; atque hoc liberum arbitrium, licet *viribus attenuatum* ob Adæ prævaricationem, non tamen *extinctum* eſt, aut everſum, quemadmodum ſeſſione 6. cap. 1. definit Synodus Tridentina. Hoc itaque liberum arbitrium, cum rationali creaturæ ſit *naturaliter attributum*, atque ſit *in naturalibus bonis*, ſicuti Auguſtinus docet de ſp. & lit. cap.33. *Aug. tom. X.* & de peccator. meritis lib. 2. cap.18., eſt in hominibus ſin- *pag. 56. & 118* gulis ante, & poſt lapſum: quumque ſit *naturalis facultas*, perſiſtit etiam ſine gratia, non tantum in ſententia Thomiſtarum, verum etiam aliorum Theologorum: inter quos Bellarminus lib. 6. de Grat. & lib. arbitr. capit. 13. ait: *Homo ante omnem gratiam liberum habet arbitrium, non ſo-* *Bellarm. tom. 4.* *lum ad opera naturalia & moralia, ſed etiam ad opera pieta-* *pag. 366.* *tis, & ſupernaturalia*: quod probat ex Auguſtino cit. cap.33. de ſp. & lit. laudatque Driedonem in lib. de Concordia lib. arbitrii & prædeſt. cap. 3. & Tapperum in Explicat. art. 7. Exponens vero Bellarminus, quomodo liberum ſit arbitrium ante gratiam *ad utrumlibet*, ſi bonum facere non poteſt, utitur exemplo oculi: *Nam*, inquit, *abſente ſpecie ſenſibili habet homo potentiam & libertatem videndi, non enim ea ſpecies cauſa eſt libertatis, aut potentiæ videndi; tamen potentia remota eſt, & poteſtas ligata, donec accepta ſpecie potentia perficiatur, & in actum prodire poſſit*. Similia Petavius lib. 4. de opere

Digitized by Google

de opere ſex dierum cap. 1. num. 4. pag. edit. Pariſ. 440. Recte itaque Fulgentius Bellelli *naturalem liberi arbitrii poteſtatem* comparat oculo, eamque lib. 3. cap. 5. pag. 127. appellat *activam indifferentiam ad bonum vel malum, ad meritum vel demeritum, in qua nulla determinatio, nullaque neceſſitas reperitur.*

Progrediamur ad gratiam *ſufficientem*, neceſſariam ad recte agendum, ſicut *lumen* requiritur ad videndum. Auguſtini verba ex cap. 26. de nat. & gratia, producta fuerant ab ipſo Auguſtiniano Theologo eodem capite 1. lib. 4. quod vellicat criminator. Producta autem fuerant ad ſignificandum, *quod libera facultas ſine gratiæ adjutorio non poteſt recte vivere, ſicut oculus ſine luce non poteſt cernere*; hæc enim verba a Fulgentio Bellelli immediate ſubjiciuntur. Porro Auguſtini verba eodem ſenſu accipiuntur a Bellarmino lib. de Grat. 1. hom. cap. 4. ubi ait: *Neque ſubtilius inquirendum eſt, quomodo lux cooperetur oculo ad videndum. Siquidem Sanctus Auguſtinus in eo ſolo ſimilitudinem conſtituit, quod ſicut oculus perfectiſſime ſanus non poteſt cernere, niſi extrinſecus adjuvetur: ſic pleniſſime juſtificatus non poteſt bene vivere, niſi extrinſecus illi adſit cooperatio omnipotentis boni.* Haud ſecus Petavius citato in loco, ubi affert etiam conſimilia verba Auguſtini lib. 2. de peccat. meritis cap. 5. *Sicut enim corporis oculus non adjuvatur a luce, ut ab eadem luce clauſus, averſuſque diſcedat, ut autem videat adjuvatur ab ea, neque hoc omnino, niſi illa adjuverit, poteſt: ita Deus, qui lux eſt hominis interioris, adjuvat noſtræ mentis obtutum, ut non ſecundum noſtram, ſed ſecundum ejus juſtitiam boni aliquid operemur.* Similia ſcripſere Africani Epiſcopi in Sardinia Exules Epiſt. Synodica cap. 5. *Sicut ergo corporis oculus ſemper indiget lumen accipere, ut ipſum lumen poſſit adſpicere: ſic & libero arbitrio hominis nulla poteſt gratiæ ſuffragari cognitio, niſi detur ipſius gratiæ ſpiritualis infuſio.* Dum itaque Theologus præſtantiſſimus comparat *auxilium ſufficiens*, ſine quo non poſſumus recte vivere, lumini ad videndum neceſſario, loquitur ore Auguſtini, ore Sanctorum Epiſcoporum, ore Theologorum, quos ſinguli ſuſpiciunt ac venerantur.

De modo Rep. tom. 1. pag. 177.

Bellarm. tom. 4. pag. 6.

Aug. tom. 10. pag. 52.

In Appen. ejuſd. tom. pag. 153.

Utitur eadem oculi, & luminis ſimilitudine ac iiſdem fere verbis, quæ P. Bellel. adhibuit etiam Maldonatus in cap. 6. Joann. numer. 58. pag. 1527. edit. Lugdun.

Tertio appellat auxilium efficax *auxilium applicationis ad actio-*

ad actionem, lingua, ut conſtat ex dictis, omnium Thomiſtarum. Ab his utique diſcrepat, quod arbitratur hoc auxilium requiri duntaxat *in hoc infirmitatis ſtatu*; ſed non differt in eo, quod idem auxilium efficax ſpectet *ad actum ſecundum*, atque neceſſarium ſit, *ut poteſtas applicetur ad operationem*: id enim apertiſſime docet, ac repetit. Relinquit ergo auxilium iſtud *poteſtatem indifferentem* a neceſſitate immunem, additque ſolam determinationem *actus ſecundi*; ſicut *oculorum aperitio* facit ut oculus videat, ſalva poteſtate videndi, vel non videndi. Sane in hoc infirmitatis ſtatu neceſſarium eſſe *auxilium efficax* ſentiunt omnes Auguſtinenſes, demonſtratque id Auguſtinus citato cap. 26. de nat. & gratia, ſubjiciens: *Sanat ergo Deus non ſolum ut deleat quod peccavimus, ſed ut præſtet etiam ne peccemus*: & item lib. 2. de peccat. meritis cap. 5. productis verbis hæc addit: *Sed etiam ut convertamur ipſe adjuvat; quod certe oculis corporis lux iſta non præſtat*. De Geſtis quoque Pelagii cap. 3. num. 5. ait S. Pater, requiri *medicinam gratiæ*, ut homo *rectis paſſibus ambulet*, ipſam gratiam comparans curationi, *qua adhibita*, qui erat claudus, *ambulare continuo poteſt*; ac pariter epiſt. 186. num. 34. ſcribit debuiſſe Pelagium confiteri liberum arbitrium *invalidum & infirmum, donec ſanentur omnes languores animæ*. Mitto quæ leguntur de Corrept. & Grat. cap. 12. num. 37. ubi expreſſius ait, Deum primo homini, cui *nihil ex ipſo concupiſcentialiter reſiſtebat*, contuliſſe gratiam, qua poſſet perſeverare; nunc autem *majoribus donis* fuiſſe adjuvandam *infirmitatem*, atque ideo nobis *poſſibilitatem & voluntatem* divinæ gratiæ largitate donari; niſi autem Deus in nobis operetur *& velle, voluntatem* inter tot, & tantas tentationes *ſua infirmitate* ſuccumbere, aliaque plura ſatis nota. Haud immerito itaque Auguſtinianus Theologus auxilium efficax, quod dat *velle & operari*, atque *applicat poteſtatem ad opus*, in hoc ſolo infirmitatis ſtatu propugnat. Ipſemet Bellarminus cit. cap. 4. de primi hominis juſtitia docet Adam non indiguiſſe dono, quod *facit hominem velle & operari*, laudato capite illo duodecimo de Correp. & Grat., nos autem illo dono indigere *propter carnales illecebras, quæ aſſidue vel incitant*

Tom. 2. p. 675.

citant ad peccandum, vel a bono retardant, deſideſque ac dormitantes efficiunt. Nec dubitat Bellarminus, quin eidem ſententiæ adhæſerint nobiliores Scholaſtici, laudatis Magiſtro ſententiarum lib.2. diſt.24.§.4. S.Bonav. in ead.diſt. q. 2. Gregorio Arim. diſt. 29. q. 1. art. 1. concl. 3. & S. Thoma 1. 2. q. 109. art. 3. Adhibita ergo a Fulgentio Bellelli comparatio, ac doctrina eſt quoad omnes partes irreprehenſibilis.

Placuit hæc ſingulatim expendere: ceterum ſat erat ad vindicandam Catholici viri ſententiam, ea exſcribere, quæ textus ab Anonymo recitatos proxime ſubſequuntur. Poſt priorem nempe textum pag. 175. ſtatim additur: *Abſque oculis neceſſariis homo* non poteſt *videre, ſed verbum* non poteſt *ſignificat defectum virtutis ac poteſtatis. Abſque lumine neceſſario homo oculos habens* non poteſt *videre, ſed verbum* non poteſt *ſignificat, non defectum potentiæ & virtutis, ſed adjutorii. Abſque aperitione oculorum homo oculos habens ſufficienterque illuminatus videre* non poteſt; *at verbum* non poteſt *ſignificat non defectum potentiæ, non defectum adjutorii, ſed defectum neceſſariæ conditionis, ſeu applicationis potentiæ ad videndum*. Item poſt alium textum pag. 177. hæc immediate ſequuntur verba: *Et quemadmodum ex defectu ſolius aperitionis oculorum, nullo jure generalis & indefinita ad videndum impotentia colligitur, nec vere dicitur, Homo clauſis oculis indefinite* videre non poteſt; *ita ex ſolius adjutorii per ſe efficacis defectu generalis impotentia ad pie operandum infertur perperam; nec vere dicitur indefinite*: Homo ſine gratia efficaci pie operari non poteſt. *Et graſſantis præſertim Janſeniani erroris tempore, verbi* non poteſt *ſenſus definiendus ſemper & limitandus eſt, dicendo*: non poteſt plane; non poteſt cum effectu; non poteſt potentia conſequenti, *quemadmodum diligentiſſime ſaniores Theologi loquuntur*. Evidentiſſimum itaque eſt, in hujus viri ſententia hominem abſque gratia efficaci inſpirante delectationem victricem revera poſſe obtemperare mandatis, ipſam vero efficacem gratiam pertinere *ad actum ſecundum, & applicare potentiam indifferentem ad actionem*, atque ab illo explicari poteſtatem *antecedentem* & *conſequentem* ſenſu Thomiſtico, & pervulgato; quamobrem cogimur cum

cum Auguſtino repetere: *Quis ferat tantam fallaciam, tantamque ſuperbiam, quæ non modo non exhibet ſcientiam quam promittit atque veritatem, ſed ea dicit quæ vehementer ſunt ſcientiæ veritatique contraria?* At proſequitur adverſarius: *Contra Epiſt. Fundam. n.19. tom. 8. p. 162.*

III. „ Dilucide a F. Bellelli ſtatuitur gratiam non eſſe vere ſufficientem: inquit enim tom. 2. in prop. 14. Queſnelli: *Ultra eam* (gratiam ſcilicet efficacem) *aſſerendæ etiam ſunt Jeſu Chriſti gratiæ parvæ, & invalidæ, quibus humana obſtinatio reſiſtit*. Eas quoque *gratias parvas* appellat tom. 1. lib. 4. cap. 27. Si invalidæ, ergo cum illis operari bonum homo nullatenus poteſt. „ *Janſ. Rediv. pag. 116.*

Reſp. ab Auguſtiniano Theologo gratiam, quæ non eſt efficax, appellari *parvam & invalidam*, quatenus excitat quidem & ſtimulat voluntatem, at non eſt delectatio illa fortior, quæ eſt *applicatio ad conſenſum indifferentis facultatis*; ita enim ſeſe explicat citato cap. 27. pag. 245. In propoſitionem vero Queſnellianam 12. pag. 45. lectorem remittit ad lib. 1. cap. 5. & ad librum 3. cap. 1. Priori loco demonſtrat ex Auguſtino auxilium ſufficiens eſſe *gratiam poſſibilitatis*, eique ſæpius reſiſti: altero autem in loco inquit adjutorium ſufficiens eſſe illud, *quod dat poſſe*, & adjutorium efficax eſſe illud, quod *dat velle*. Appellans ergo gratiam ſufficientem *parvam & invalidam*, loquitur comparate ad *potentiam poſitionis*, non ad *potentiam poſſibilitatis*. Præterea eodem cap. 1. aliiſque in locis productis ſupra §. 2. & 3. docet gratiam, quæ nondum proxime ſufficit ad implenda mandata, ſufficere ad orandum, ad id vero nihil aliud requiri ut compleatur potentia, ſed neceſſariam tantum eſſe illius applicationem ad actum; non ergo gratiam ſufficientem ad omne quodcunque opus *parvam, & invalidam* vir ſapientiſſimus appellavit. Inſuper per gratiam ſufficientem inſpirari voluntatem parvam, debilem, invalidam, & gradu inferiorem cupiditate, docuerunt viri clariſſimi, Noriſius, Macedo, Maſſouliè, alii, ut oſtendimus cap. 1. §. 2. immo hæc ſunt eadem prorſus verba Auguſtini, prout demonſtravimus cap. 2. §. 7. Cur itaque ad hæc, quaſi ad repentinum & igniferum fulgur, terreri ac pallere? Poſtremo fides docet, Adamum innocentem cum au-

xilio *ſine quo*, ſive ſufficienti, & non *per ſe* efficaci, potuiſſe perſeverare; abſque tali auxilio non potuiſse. Si ergo cum eodem auxilio homo lapſus æque poteſt, ac poterat Adam innocens: quomodo liberum arbitrium eſt *infirmum*, quomodo *extenuatum & inclinatum*? Confert itaque ſufficiens gratia *poſſe*, ſed non *velle*: & quoniam *velle* non eſt in arbitrio hominis lapſi, quemadmodum erat in arbitrio Adami innocentis; adhuc illud *poſſe* hominis infirmi adjuvandum eſt gratia, *quæ dat velle & operari*: ac ſi adjuvandum eſt; non eſt omnino *validum* atque *expeditum*, nec arbitrio primi hominis comparandum. Hoc, non aliud docent Auguſtinenſes.

Janſ. Rediv. pag. 117.

IV. „ F. Bellelli ad rem ſuam explicandam adhibet hanc ſimilitudinem de modo Rep. lib. 4. cap. 1. *Itaque ob aliquam infirmitatem clauſæ ſint oculorum genæ: tunc homo oculorum plane integer ſufficientique lumine præditus videre non poteſt. Eſt autem oculorum hæc ſimilitudo ad rem noſtram explicandam aptiſſima.* „ Atqui ille, cujus ob aliquam infirmitatem clauſæ ſunt oculorum genæ, non habet veram videndi potentiam; ergo neque veram habet potentiam bonum operandi ille, in quo reperitur gratia cupiditate inferior. „ Et quoniam Theologus noſter ibidem fatetur, illum, cui ob aliquam infirmitatem clauſæ ſunt oculorum genæ, poſſe videre, quia non eſt cæcus, & quia non eſt in tenebris, ſed in lumine, hæc ſubjicit accuſator: *Sed quamvis nec cæcus, nec in tenebris ſit, non magis videre poteſt durante ac tenaciter perſeverante eadem infirmitate, quæ clauſos invincibiliter detinet oculos, quam poſſit homo ſurdus audire, vel tibiis fractus recte* * *gradiri; quibus exemplis utitur Janſenius: fatebitur autem F. Bellelli cum Janſenio, quod homo ſurdus audire non poſſit, nec tibiis fractus ambulare; ergo neque etiam eum, cui ineluctabilis neceſſitas oculos obſtruit, poſſe ullatenus videre fateatur neceſſe eſt.*

* *Gradiri* nuſpiam legi: *at forte non deſunt exempla; errantque ſæpe ſæpius, ut etiam ſcripta cudendo noſtra, typographi.*

Reſp. in ea comparatione oculi cum libero arbitrio, gratiæ ſufficientis cum lumine, & gratiæ efficacis cum aperitione oculorum, quam comparationem paullo ſupra illuſtravimus & vindicavimus, advertendum eſſe diſcrimen, quod intercedit inter lumen, & gratiam ſufficientem, ibidem

dem a viro doctiſſimo commonſtratum. Productis enim verbis Auguſtini de nat. & grat. cap. 26. ait: *Duo diſtinguit S. Doctor, hominis videlicet liberam facultatem ad recte vivendum, & gratiæ adjutorium, ſine quo non poteſt recte vivere, ſicut oculus ſine luce non poteſt cernere. Quæ quidem* (libera facultas, & adjutorium ſine quo) *ad ſufficientiam operativæ virtutis, ad potentiam antecedentem, ad ſimplicemque operis poſſibilitatem pertinent*. Ceterum in hoc gratia differt a lumine, quod lumen, ut ſupra diximus cum Bellarmino, *extrinſecus adjuvat*, cum ſit lux corporis, non animi; gratia autem, quæ eſt lux hominis interioris, adjuvat intrinſecus, dans *poſſe*, ſi gratia ſufficiens eſt, dans *velle*, ſi eſt gratia efficax: *quod certe*, inquit Auguſtinus, cujus verba profert eo loci pag. 176. P. Bellelli, *oculis corporis lux iſta non præſtat*. Valet itaque ad id, quod hic agitur, lucis ſimilitudo, ut lumen adjuvet oculum, ſicut convenit naturæ oculi, gratia adjuvet liberum arbitrium, ſicut convenit libero arbitrio: ac idem animadvertitur quoque a Petavio lib. 4. de Opif. ſex dierum cap. 1. Quare eo ſpectat præclari Theologi comparatio, ut quemadmodum non eſt extincta acies oculorum, quando infirmitate aliqua genæ clauduntur; ita extincta non eſt poteſtas liberi arbitrii, ſive libertas indifferentiæ, quando ob languorem animi, & concupiſcentiam carnis recte non operamur, niſi oculi medicina ſanentur, niſi voluntas gratiâ Salvatoris *& poſſit & velit*. Hinc corruunt adverſarii ſophiſmata; primum quia in ophthalmia, ſeu morbo oculorum, etſi oculi non aperiantur, niſi ſanentur per artem medicam, perſiſtit tamen oculorum natura, ſeu potentia viſiva: atque ita in infirmitate per peccatum contracta, licet liberum arbitrium non operetur, niſi ſanetur per gratiam victricem, perſeverat nihilominus liberi arbitrii natura & poteſtas indifferentiæ. Deinde quia nulla oculorum infirmitas obſtrueret oculos *ineluctabili neceſſitate*, ſi lux corporea oculorum venas fibraſque pervadens conferret veram potentiam videndi; cum itaque gratia ſufficiens det *poſſe*, quod certe oculis corporis lux iſta non præſtat, nunquam conjungi poteſt cum *neceſſitate ineluctabili, atque invincibili*. Inſuper quia Janſenius affirmans libro 2.

bro 2. de Grat. cap. 1. ſine delectatione ſuperiori *tam eſſe impoſſibile voluntati ut bene velit & operetur, quam homini cæco ut videat, vel ſurdo ut audiat, vel tibiis fracto, ut recte gradiatur*; aperte ſine gratia victrici adſtruit neceſſitatem phyſicam, abſolutam, atque antecedentem, qualis eſt in cæco, in ſurdo, in tibiis fracto; qui vero exigunt cum Fulgentio Bellelli gratiam victricem *ad actum ſecundum*, veram propriamque libertatem indifferentiæ agnoſcunt in actu primo, prout diximus §. præcedenti. Immo eadem pagina 175. unde Anonymus exſcripſit verba ſuperius objecta, legitur adjutorium efficax hoc ſenſu correſpondere aperitioni oculorum, quatenus *applicat potentiam ad actionem*, ita ut dum dicimus, Homo abſque adjutorio *Quo* pie operari non poteſt, verbum *non poteſt* ſignificet *non defectum potentiæ, non defectum adjutorii, ſed defectum neceſſariæ conditionis, ſeu applicationis potentiæ ad actionem*, eo prorſus modo, quo loquuntur Alvarez, aliique Thomiſtæ, ut vidimus num. 2. Sequitur Anonymus.

Janſ. Rediv. pag. 120. V. „ Nullam aliam videtur F. Bellelli admiſiſſe gratiam, quæ veram conferat operandi potentiam, præter illam, quæ per ſe efficax eſt, quaſi illa ſola infirmitati per peccatum contractæ mederi poſſit. De ſtatu enim creaturæ rationalis lib. 2. cap. 32. docet gratiam efficacem Salvatoris requiri duntaxat, *ut infirmitati relictæ per peccatum ſuccurrat*, atque eidem gratiæ adſcribit, quod det nobis *efficaciſſimam virtutem contra rebellem concupiſcentiam*, & voluntatem *de malo ad bonum trahat indeclinabiliter, & inſuperabiliter*. In hoc ſane reviviſcit Janſenii principium. Docet enim Janſenius, quod poſt Adæ peccatum ita per concupiſcentiam ad malum impellamur, ut niſi accedat gratia fortior, *voluntas depreſſa a peccato nullatenus poſſit abſtinere*. Idem docet F. Bellelli, dum loco ſuperius laudato ait: *Concupiſcentia nos miſeros ad peccatum inclinat, ad illecebras trahit, ad malum compellit urgetque, & ineluctabili pondere voluntates noſtras ſibi ipſis relictas ſub dæmonis poteſtate devincit*. Adverſus hanc animarum perniciem ſtatuit neceſſitatem gratiæ *efficaciſſimæ*. Quamvis autem *verbis in ſpeciem catholicis* videatur alicubi admittere *gratias ſufficientes*,

Legendum cap. 33. non 32.

cum

cum tamen juxta ſua principia gratia ſufficiens *ſit parva & invalida, & neceſſario cedat cupiditati gradibus ſuperiori*, atque ſola gratia *per ſe efficax mederi poſſit infirmitati*, adjutorium illud *ſufficiens* evaneſcit omnino, nec alio conſilio videtur a Fratre Bellelli fuiſſe admiſſum, *niſi ut imperitis fucum faceret, & ut ſi poſſet, Janſenii cenſuram declinaret*.

Ubique Anonymum ſimilem ſui adinvenio, inurbanum, aſperrimum, cunctaque trahentem in deteriorem partem. Expendamus & hæc cavillula, imperturbatæ mentis ratione. Jam oſtendimus cap. 1. ſ. 2. num. 7. gratiam medicinalem dici ab Auguſtino *inſpirationem caritatis, concupiſcentiam bonam, delectationem, jucunditatem, ſuavitatem, voluptatem*; & Stephanum Dechamps, Tournelium, Maurum, alioſque contendere hanc gratiam, quæ paſſim in Auguſtini Operibus appellatur *jucunditas, ſuavitas, delectatio, voluptas, caritas*, requiri in hoc ſtatu duntaxat ob infirmitatem, ob carnis illecebras, ob perduellem concupiſcentiam. Idem oſtendi ſ. 8. num. 2. & 4. recitatis illis verbis Tournely de Grat. q 2. art. 1. *Neceſſitatem adjutorii Quo, ſeu gratiæ efficacis in præſenti ſtatu repetit Auguſtinus ex noxia concupiſcentia, ex corruptione & infirmitate naturæ per peccatum vitiatæ, ex prava & indeliberata, qua indiget ut ad bonum certo inclinetur, motione, delectatione, ac ſuavitate gratiæ victricis*. Addidi paullo ſupra num. 2. hanc eſſe ſententiam Eminentiſſimi Bellarmini, eoque teſte, celebriorum Scholaſticorum: tametſi in explicanda ejuſdem gratiæ victricis natura iidem Scholaſtici plurimum inter ſe diſcrepent. Iſte ergo ſolus Anonymus, propria exiſtimatione tanquam vento diſtentus, & quo neminem aut Catholicorum, aut hæreticorum, legi unquam audaciorem, & verboſiorem, poterat Auguſtinianum Theologum Janſenianæ hæreſeos damnare, propter eaquod tradat neceſſitatem gratiæ victricis *ob vulnera peccato contracta*. Verba autem, quæ genuino dente conviciator mordet ex lib. 2. de ſtatu Creat. ration. cap. 33. pag. 331. omnia ſunt Auguſtini, paucis exceptis, quæ deprompta ſunt ex Synodo Tridentina. Inquit P. Bellelli: *Ex Adæ peccato concupiſcentia nata eſt, quæ nos miſeros ad peccandum inclinat*. Et Trident. Synodus ſeſſ. 5. can. 5.

Tourn. de Grat. p. 25. edit. Ven.

Ex pec-

Ex peccato eſt, & ad peccatum inclinat. Theologus noſter ait: *Ad malum compellit, urgetque*: & Auguſtinus lib. 1. Op. imperf. num. 71. *Mentem reſiſtentem, repugnantemque ſollicitat*: & lib. 4. num. 28. *ad mala pertrahit*, & eodem lib. n. 41. *Urget & compellit hominem facere malum*. Appellat deinde Auguſtini diſcipulus concupiſcentiam *pondus ineluctabile*, niſi gratia Chriſti ſuccurrat: & S. Pater de concupiſcentia ſcribit lib. 7. Confeſs. cap. 17. *Diripiebar abs te pondere meo*, & lib. 13. cap. 9. *Pondus meum amor meus*: lib. item 1. de Civ. Dei cap. 2. *Pondera malarum cupiditatum*; atque lib. 1. Op. imperf. num. 106. pondus, quod *impellit in malum*. Docet præterea Fulgentius *hujuſmodi malo in animarum perniciem graſſanti Deum occurrere, ac mederi per merita Unigeniti Filii ſui*: & magnus Auguſtinus de Gratia Salvatoris ait 1. Retract. cap. 23. *Liberat a concupiſcentiæ dominatu*: in Pſal. 118. conc. 26. *Accipit homo victoriam concupiſcentiæ, ut voluptate pertrahatur*: de Corrept. & Grat. cap. 11. num. 29. *Ille*, Adam, *non opus habebat eo adjutorio, quod implorant* *A l Rom. 7. 23. &c. ad Galat. 5. 7.* *nunc iſti, cum dicunt*: Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, & captivantem me in lege peccati, quæ eſt in membris meis. Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus? Gratia Dei per Jeſum Chriſtum Dominum noſtrum: *quoniam in eis* caro concupiſcit adverſus ſpiritum, & ſpiritus adverſus carnem, *ac in tali certamine laborantes, ac periclitantes dari ſibi pugnandi vincendique virtutem per Chriſti gratiam poſcunt*. Hanc virtutem & gratiam P. Bellelli appellat *efficaciſſimam*: nec aliter Auguſtinus ſcribens de Grat. & lib. arbitrio cap. 16. n. 32. *Facit ut faciamus præbendo vires efficaciſſimas voluntati*. Concludit illuſtris Theologus gratia, qua ſubventum eſt infirmitati, *trahi voluntates de malo ad bonum indeclinabiliter*: & Auguſtinus de Corrept. & Grat. cap. 12. num. 38. *Subventum eſt igitur*, inquit, *infirmitati voluntatis humanæ, ut divina gratia indeclinabiliter, & inſuperabiliter ageretur*. Quis ergo non videat, quod ſi velimus verba omnia ſiniſtre interpretari, atque hinc unum, inde alterum auctoris textum exſcribere, nec omnia æquo animo expendere; non ſolum Fulgentium Bellelli, ſed etiam Auguſtinum, immo & Apo-

& Apoſtolum Paulum, qui concupiſcentiam appellat *legem* membrorum *repugnantem legi mentis, & captivantem in lege peccati*, hæretici dogmatis incuſabimus, nobiſque Janſeniani, Calviniſtæ, & Manichæi gratias agent? At quod fidem humanam ſuperat, Anonymus tanta vel ignorantia, vel malitia excæcatur, ut cum Fulgentius Bellelli eodem capite pagina 330. e regione oppoſita objectis verbis, apertiſſime Janſenianam hæreſim refellat, id Anonymus aut cæcus non viderit, aut imprudens contempſerit, aut iniquus tacuerit. Ergo ita ſcriptum eſt eo loci: *Atque in primis fatemur contra Janſenium neceſſariam ad meritum, & demeritum in ſtatu naturæ lapſæ libertatem nedum* a coactione, *ſed etiam* a neceſſitate: *ejuſdem propoſitionem* 3. Ad merendum, & demerendum in ſtatu naturæ lapſæ non requiritur in hominibus libertas a neceſſitate, ſed ſufficit libertas a coactione, *optimo jure damnatam dicimus*; *quemadmodum fuſius alias fortaſſis erimus expoſituri. Quoniam ſcilicet, ut noſter ſapientiſſimus docet Magiſter lib. de duabus Animabus cap.* 12., „ Animæ ..... ſi libero ad faciendum, & ad non faciendum motu animi carent; ſi denique his abſtinendi ab opere ſuo poteſtas nulla conceditur, peccatum earum tenere non poſſumus. „ De gratia autem *parva*, atque *invalida* dictum non ſemel, ac etiam præced. num. 3. At audiamus adverſarium.

VI. „ Concilium Tridentinum ſeſs. 6. cap. 5. & can. 8. definit liberum arbitrium a Deo motum & excitatum *poſſe diſſentire ſi velit*: unde concluditur adverſus Lutherum & Calvinum, quorum doctrina iſto canone proſcribitur, hominem poſſe cuicunque gratiæ diſſentire, non ſolum ſufficienti, ſed etiam efficaci. At juxta doctrinam Fratris Bellelli & Janſenii, *quæ eadem eſt, licet aliquando verbis differant*, ſpreto Tridentino decreto, *impudenter* aſſeritur hominis arbitrium non poſſe reſiſtere gratiæ efficaci. *Dicimus* (inquit F.Bellelli de modo repar. tom. 1. lib. 2. cap.16.) *id a Tridentina Synodo definitum fuiſſe, quod liberum arbitrium a Deo motum & excitatum vocationi interiori ſufficienti, quæ dat poſſe, valeat reſiſtere ſi velit*; *quam quidem gratiam ſi vult abjicere, etiam poteſt, imo & interdum abjicit*. Et paullo poſt: *Janſ. Red. pag.* 123.

Arbi-

Digitized by Google

Arbitrium poſſe reſiſtere gratiæ ſufficienti profectò ſanxit Concilium Tridentinum. Auguſtinus vero non ſufficienti gratiæ, ſed per ſe efficaci, victrici, indeclinabili, atque inſuperabili, quæ dat velle, & perficere, arbitrium minime poſſe reſiſtere ſcribit. Indicet F. Bellelli, quo loco ſcripſit Auguſtinus efficacem gratiam talem eſſe, cui arbitrium minime poſſit reſiſtere. Id eſſe inſigniter falſum, ſi eſſet his locus, probarent innumera fere Auguſtini teſtimonia. Nec ignoramus hanc eſſe Novatorum conſuetudinem, ut ſibi Auguſtinum vindicent, quamvis S. Doctor illis aperte contradicat. Non minus falſum eſt a Tridentina Synodo fuiſſe tantum definitum, liberum arbitrium poſſe reſiſtere ſoli gratiæ ſufficienti. Loco enim citato proſcripſit Tridentina Synodus gratiam neceſſitantem Calvini, quæ haud dubie efficax erat, cum ad agendum neceſſitaret. Qua ergo fronte potuit F. Bellelli aſſerere gratiam ſufficientem ex mente Tridentini, & Auguſtini ſolam eſſe, cui poſſit liberum arbitrium reſiſtere? „ Hæc Anonymus doctiſſimus, modeſtiſſimus, prudentiſſimus.

Profectò ſi F. Bellelli ea tantum verba abſque ullo additamento, ac tam crude, tam expreſſe enuntiavit, ut ſtatuerit *gratiam* Janſenii, aut Calvini *neceſſitantem*; frontem perfrictam habuit, impudenter ſe geſſit, ab Auguſtino deſcivit, & ego hactenus in lavando Aethiope operam perdidi. At ſi alia inſeruit, quæ omnino redoleant ſenſum Catholicum & Orthodoxum, ipſe Anonymus ferreus, loquax, impudens, atque inverecundus cenſendus erit. Quoniam ergo ubique impoſtorem invenimus aliena verba arrodentem, ac mutilantem; Theologi noſtri reſponſionem integram afferamus. *Ad ſecundum*, inquit tom. 1. pag. 94., *dicimus, id a Tridentina Synodo definitum fuiſſe, quod liberum arbitrium a Deo motum & excitatum, vocationi interiori ſufficienti, quæ dat poſſe, valeat diſſentire ſi velit. Quam quidem gratiam, ſi vult, abjicere etiam poteſt, immo & interdum abjicit. Idque profectò Sanctæ Synodi ſcopo quammaxime congruit, ut ſcilicet in Lutheranos liberum arbitrium non activa pollere virtute, ſed mere paſſive ſe habere mentientes, æquiſſimum anathema diceret. Cum qua fidei doctrina prorſus rectè cohæret, quod arbitrium non diſſentiat, nec reſiſtat, nec reſpuat, nec reſpuere*

poſſit

Digitized by Google

poſſit gratiam per ſe efficacem, ut dici jam conſuevit a clariſſimis Thomiſtis, in ſenſu compoſito; tametſi in ſenſu diviſo poſſit ab actione, quam efficit, temperare. Quapropter Auguſtinus ait cap. 8. de prædeſt. Sanctorum: Hæc gratia, quæ occulte humanis cordibus divina largitate tribuitur, a nullo duro corde reſpuitur; ideo quippe tribuitur, ut cordis duritia primitus auferatur. *Quia videlicet Deus, cum quidquam abſoluta, efficacique vult voluntate, vocatione ſua efficaciſſima aufert* cor lapideum, & dat cor carneum, ſicut Propheta prædicante promiſit. *De hoc efficaci per ſe adjutorio ſcripſit etiam cap. 12. de Corrept. & Grat.* Subventum eſt igitur infirmitati voluntatis humanæ, ut divina gratia indeclinabiliter & inſuperabiliter ageretur. *Et cap. 14. adhuc expreſſius:* Non eſt itaque dubitandum voluntati Dei, qui in cælo, & in terra omnia quæcunque voluit, fecit, & qui etiam illa, quæ futura ſunt, facit (*hoc eſt efficaci ſtatuto facienda decrevit,*) humanas voluntates NON POSSE RESISTERE, quominus faciat ipſe quod vult, quandoquidem etiam de ipſis hominum voluntatibus quod vult, cum vult, facit. *Oecumenicam autem Tridentinam Synodum haſce S. Auguſtini de gratia per ſe efficaci ſententias proſcribere voluiſſe, quis aſſerat? Ergo arbitrium poſſe reſiſtere gratiæ ſufficienti profecto ſanxit. Auguſtinus vero non ſufficienti gratiæ, ſed per ſe efficaci, victrici, indeclinabili, & inſuperabili, quæ dat velle & perficere, arbitrium minime poſſe reſiſtere ſcripſit. Thomiſtica tamen diſtinctio ſenſus compoſiti, & ſenſus diviſi, hujuſcemodi difficultatibus complanandis aptiſſima, præ manibus eſt ſemper habenda. Quandoquidem igitur ſufficienti gratiæ nedum arbitrium reſiſtere poteſt, ſed interdum etiam reſiſtit, optimo jure ſecunda Janſenii propoſitio tanquam hæretica rejicienda eſt:* Gratiæ interiori nunquam reſiſtitur. *Perperam namque Janſenius, & Janſeniſtæ cunctas per Jeſum Chriſtum adjutrices gratias per ſe efficaces, nullaſque mere ſufficientes, & excitantes eſſe, quibus arbitrium hominis interdum reſiſtat, contendunt:* Ezech. 11. 19.

Ex hac integra viri ornatiſſimi reſponſione tria ſunt manifeſta. Primum a Fulgentio Bellelli expreſſis verbis damnari hæreſim Janſenianam, & admitti gratiam ſufficientem, cui non tantum poteſt liberum arbitrium reſiſtere, ſed re-

ſiſtit re ipſa. Alterum affirmare eumdem auctorem, quod Auguſtinus & Tridentina Synodus tradiderint non poſſe reſiſti gratiæ efficaci *in ſenſu compoſito*, ſcilicet cum gratia efficaci, quæ applicat liberam poteſtatem ad aſſenſum, non poſſe ſimul componi diſſenſum; id, quod evidenter commonſtrat repetita ſenſus compoſiti, ac diviſi diſtinctio, tum ſcopus diſputationis ibidem inſtitutæ adverſus illos, *qui gratiam per ſe efficacem a lapſis hominibus prorſus eliminant*, atque ex Tridentino probare nituntur, quod poſita motione & excitatione gratiæ neceſſariæ ad actum ſecundum, liberum arbitrium poſſit diſſentire, ſi velit, ideoque componere cum divina excitatione & promotione diſſenſum: atque hanc eſſe quæſtionem ibidem pertractatam, & hoc eſſe argumentum eo loci ſolutum, evidens eſt ex eodem lib. 2. *de modo Reparat.* pag. 87. & 91. Poſtremum a viro doctiſſimo afferri quoque verba Auguſtini, quibus ait voluntates humanas *non poſſe reſiſtere* voluntati divinæ, hujuſque efficaci decreto, eaque verba produci eadem pagina, unde reſponſio eximii viri objicitur mutila, ac depravata, & produci inſuper conſcripta litteris grandiuſculis, quæ ſubterfugere non debebant criminatoris obtutum: quumque iiſdem verbis abuti ſoleant liberi arbitrii everſores, caute prudenterque Theologus noſter repetit explicanda eſſe juxta Thomiſticam diſtinctionem *ſenſus compoſiti, ac diviſi*. Hinc apparet quam inepta ſint, ludicra, ventoque inflata ſcribillatoris hujus cavilla. Et quamquam plura addat, ut perſuadeat imperitis adhibere Fulgentium Bellelli diſtinctionem *ſenſus compoſiti, & diviſi* artificioſa fraude, Janſeniano effugio, & ſignificatione Thomiſtarum ſententiæ oppoſita; evidens tamen eſt ex §. 1. & 4. hunc Theologum adſcribere gratiæ victrici, quod ſolummodo requiratur ad actum ſecundum, & applicet liberam poteſtatem ad actum, ideoque ſolam illam neceſſitatem adſtruere, quæ eſt ex ſuppoſitione hujus applicationis, & conſequenter hoc affirmare duntaxat, quod cum tali gratia, ac tali applicatione nequeat componi diſſenſus. Diſcutiam tamen, evellamque in hac quoque re Anonymi ſcrupulos in ſequenti paragrapho, quandoquidem inflanti retia, & lapides elixanti gerere morem invita minerva compellor. Verum

Verum ut magis mireris accuſatoris eruditionem; ſcias oportet, nec deeſſe inter Theologos Orthodoxos, qui contendunt Tridentinam Synodum *de gratia ſufficienti*, non de gratia *per ſe efficaci* in præcitato can. 4. exponendam eſſe; non tantum in Schola eorum, qui ipſam gratiam *per ſe efficacem* oppugnant, ſed etiam in eorum cœtu, qui eamdem gratiam defendunt. Alvarez enim diſp. 92. num. 8. ſcribit: *Aliqui Theologi dicunt Concilium Tridentinum loqui de auxilio ſufficienti, non de efficaci; mihi tamen videtur dicendum cum aliis, quod loquitur etiam de efficaci*. Joannes Gonzales de Grat. ſuff. controv. 5. ait: *Reſpondetur nec Concilium, nec S. Thomam aſſerere, quod auxilio efficaci poſſit reſiſtere homo: unde poſſunt de inefficaci, & excitante motione intelligi*. Et paullo poſt: *Etenim S. Thomas ubique docet, quod efficaci Dei motioni non poteſt homo reſiſtere*. Thomas quoque de Lemos lib. 4. Panopliæ p. 2. tract. 4. cap. 23. n. 296. inquit: *Concilium docet arbitrium motum & excitatum conſentire de facto Deo excitanti atque vocanti: non autem docet, quod Deo efficaciter moventi poſſit diſſentire, quia revera hoc eſt impoſſibile in ſenſu compoſito, quem importat illa propoſitio, quæ eſt S. Thomæ 1. 2. q. 10. art. 4. Ad 3.*, inquit, *dicendum, quod ſi Deus movet voluntatem ad aliquid, impoſſibile eſt poni quod voluntas non moveatur, non tamen eſt impoſſibile ſimpliciter*. Et num. 297. *Concilium, ut diximus, & ejus verba expreſſe tradunt, definit quod motum, & excitatum arbitrium poteſt diſſentire Deo vocanti & excitanti; quod omnes Sancti Thomæ diſcipuli concedunt: non autem quod poteſt diſſentire Deo efficaciter moventi, quod S. Thomæ diſcipuli, & ipſe S. Thomas* ubi ſupra *docet, ut ab omni Theologo dicendum eſt, niſi velit cum Pelagianis negare efficaciam divinæ motionis ſupra liberum hominis arbitrium. Diverſæ ergo, & valde diverſæ illæ duæ propoſitiones ſunt*, Liberum arbitrium motum & excitatum poteſt diſſentire Deo vocanti, & excitanti; *quæ veriſſima eſt, & a ſacro Concilio in terminis tradita: & iſta alia*, Liberum arbitrium a Deo motum & excitatum poteſt diſſentire Deo efficaciter moventi; *quæ falſa omnino eſt, & a diſcipulis S. Thomæ negatur*. Quamvis igitur Fulgentius Bellelli tantum ſcripſiſſet, *liberum arbitrium non poſſe diſſentire gratiæ*

Alvarez p. 743. edit. Lugd.

Gonzales p. 320 edit. Lug. 1708

Lemos tom. 4 p. 2. pag. 157. col. 1.

gratia efficaci, non tamen damnandus eſſet tanquam Janſenianus; quoniam gratia efficax, cum prædeterminet applicetque liberum arbitrium ad actum ſecundum, ſignificat, etſi non exprimatur, *ſenſum compoſitum*: unde ab ea propoſitione, *Liberum arbitrium non poteſt diſſentire auxilio efficaci*, non abhorrent doctiſſimi Thomiſtarum. Quanto magis ab omni cenſura immunis erit, qui Theologicas exceptiones, & recentiorum formulas prudentiſſime ac frequentiſſime adhibuit?

§. VIII.

Recenſentur ea, quæ Anonymus effugia, æquivocationes, *&* mera verba *appellat, ut inde concludat* Fulgentium Bellelli *eſſe Janſenii diſcipulum*.

Janſ. Red. pag. 133.

ARticulo 3. Janſeniſmi Redivivi auctor ſcribit: *Fratrem Bellelli aſſerere voluntatem reſiſtere non poſſe, ſive gratiæ, ſive cupiditati, ſecundum quod una alteram gradibus ſuperat, & neceſſe eſſe ut voluntas conſentiat illi e duabus delectationibus indeliberatis, quæ eſt gradibus ſuperior altera*. 2. inquit: *F. Bellelli ut aliquatenus imminuat horrorem, quem auribus Chriſtianis incutere valet hæc doctrina, de gratia ſcilicet, & cupiditate voluntatem humanam alternatim neceſſitantibus, varias, eaſque plurimas affert Scholaſticas diſtinctiones, quarum ſi non firmitate, ſaltem numero obruantur incauti lectores*; recitatque Anonymus diſtinctiones illas ſuperius recenſitas, & rurſus expendendas. 3. ait: *Harum Scholaſticarum diſtinctionum quædam ſunt apud Theologos Orthodoxos, & præſertim apud Thomiſtas, valde uſitatæ; aliæ vero a F. Bellelli videntur excogitatæ, ut ſuper hac jam ſatis intricata quæſtione denſiores adhuc tenebras magis, ac magis effundat*. 4. Ut appareat *quantum inania ſint atque inepta* F. Bellelli *diverticula*, duo aſſumit demonſtranda, primum, *Scholaſticas Theologorum Orthodoxorum diſtinctiones nullatenus congruere aut aptari poſſe ſyſtemati Bellelliano*: alterum, *novis quas, ipſe*

Digitized by Google

ipſe F. Bellelli excogitaſſe videtur diſtinctionibus illum nullatenus a ſyſtemate Janſeniano recedere, imo illius ſyſtematis ſe aſſertorem atque protectorem profiteri.

II. Prior diſtinctio, quam F. Bellelli adhibet de modo *Janſ. Red. pag.* Rep. tom. 1. lib. 2. cap. 20. eſt: *Neceſſitas*, quam infert 136. gratia efficax, *non eſt neceſſitas abſoluta, ſed diminuta*, ex ſuppoſitione ſcilicet *applicationis liberæ voluntatis ad actum*. Alvarez de Aux. diſp. 22. num. 40. utitur eadem diſtinctione ſcribens: *Neceſſitas futuri conſenſus, quæ deſumitur ex antecedente decreto voluntatis divinæ, non eſt neceſſitas abſoluta ſed conditionalis*. Hujus ſententiæ iſtam affert rationem ibidem num. 39. *Solus Deus propter ſuam infinitatem & omnipotentiam, quia eſt auctor voluntatis creatæ poteſt illam immutare conformiter ad ſuam naturam, & movere efficaciter, atque applicare ad producendum actum in particulari, non ſolum ſecundum ſubſtantiam, ſed etiam ſecundum modum libertatis*. Ita etiam S. Thomas 1. p. q. 19. art. 8. q. 22. art. 4. & q. 8. art. 1. &c. *Neceſſitatem autem hypotheticam in ſenſu Thomiſtico intellectam* (inquit Anonymus) *revera non admittit F. Bellelli, licet illam admittere ſimulet. Repetit enim efficaciam gratiæ non ex omnipotenti & abſoluta Dei voluntate, qua Deus ipſe abſque ulla liberi arbitrii læſione ita præmovet & prædeterminat actiones hominum, ut vere poſſint ſemper agere vel non agere; ſed illam efficaciam repetit ex ſuperioritate graduum ipſiuſmet delectationis cæleſtis, quæ graduum ſuperioritas ſecum non involvit liberam effectus futuritionem, quam involvit præmotio aut prædeterminatio divina; ſed ſecum importat actum antecedenter & neceſſario futurum, & ſimul negationem potentiæ veræ & proprie dictæ ad actum oppoſitum. Illa ergo neceſſitas, quæ oritur ex graduum ſuperioritate in delectatione cæleſti, non eſt neceſſitas ullatenus hypothetica, ſed vera & abſoluta neceſſitas.*

III. Addit F. Bellelli *neceſſitatem illam non eſſe antecedentem, ſed conſequentem*, qua diſtinctione utuntur etiam Orthodoxi, ſed in ſenſu longe diverſo. *Neceſſitas enim antecedens* in ſenſu Catholicorum illa eſt, quæ non ſupponit Dei decretum abſolutum de futuritione actus alicujus liberi: unde Alvarez diſput. 22. num. 41. *Neceſſitas ex ſuppoſi-*

Digitized by Google

poſitione voluntatis divinæ non eſt neceſſitas antecedens, ſed potius conſequens cauſam rei. Licet enim antecedat cauſam ſecundam, quæ eſt voluntas creata, non tamen antecedit cauſam primam ſimpliciter, ſcilicet voluntatem divinam, quæ magis influit in effectum, quam cauſa ſecunda. Neceſſitas autem, quam admittit F. Bellelli, *cum non ſupponat futurum uſum liberi arbitrii, imo ſupponit, & conſequitur ſolummodo Dei decretum de concedenda gratia, quæ gradibus ſuperet cupiditatem, ac proinde quæ pro graduum ſuperioritate ſit invincibilis*, hæc neceſſitas, inquam, *eſt neceſſitas antecedens, ideoque vera & proprie dicta neceſſitas.*

IV. Quid intelligit Theologus iſte nomine *neceſſitatis antecedentis & conſequentis? Neceſſitas antecedens*, inquit de modo Rep. tom. 1. lib. 4. cap. 39. *ea eſt, quæ in eſſentia ipſa humanæ voluntatis collocatur: conſequens vero, quæ poſt inflicta per peccatum vulnera in accidentali forma eidem accedente ſtatuitur.* Similia de ſtatu creat. rationalis lib. 3. cap. 19. Agnoſcit ergo in ſtatu naturæ lapſæ *neceſſitatem obſequendi delectationi gradibus ſuperiori, quæ idcirco non eſt antecedens, quia orta eſt ex Adami peccato; unde manifeſtum eſt, quod F. Bellelli hæc vocabula, neceſſitas antecedens, & neceſſitas conſequens, non ſolum aliter intelligat, quam Theologi Orthodoxi, ſed etiam quod eis tribuat ſenſum hæreſi Janſenianæ perfecte conſentaneum.*

V. Diſtinctio *ſenſus compoſiti & ſenſus diviſi*, juxta Fratrem Bellelli eſt *vera neceſſitas conſentiendi; quum præcedenti articulo demonſtratum ſit ab eo admitti in homine gratia ſuperiore inſtructo diſſentiendi impotentiam*; ac inſuper de modo rep. lib. 4. cap. 39. aperte docet diſtinctionem *ſenſus compoſiti, ac diviſi* idem ſignificare, ac ſi dicatur *conſenſum liberum eſſe eſſentialiter & abſolute, determinatum vero duntaxat accidentaliter, & conſequenti voluntate.* Præterea etſi ſupponeretur Fratrem Bellelli intellexiſſe *diſtinctionem ſenſus compoſiti & diviſi*, ſicut illam intelligunt Thomiſtæ, non ideo notam erroris a ſe amovere poterit, *quandiu in voluntate veram potentiam diſſentiendi delectationi prædominanti non agnoſcat.* Quare aſſentietur Alvarez, ceteriſque Thomiſtis eadem diſtinctione utentibus, *modo ipſi liceat*

ceat

ceat adjicere potentiam illam diſſentiendi non aliam eſſe, quam eam, qua præditus eſt homo, cui ob aliquam infirmitatem clauſæ ſunt oculorum genæ. *Hanc enim Theologus noſter aſſert comparationem* de modo Rep. lib. 4. cap. 1. *Nec aliter opinari poteſt, cum aſſerat tanquam ſyſtematis ſui ac Janſeniani præcipuum caput, voluntatem humanam non poſſe repellere delectationem prædominantem, ſive caritas illa ſit, ſive cupiditas.*

VI. Neceſſitatem *illationis & infallibilitatis, quam alii vocant neceſſitatem conſequentiæ*, F. Bellelli non poteſt admittere, *niſi in ſenſu Janſeniano, cum, ut ſæpius obſervavimus, contendat cum Janſenio voluntatem diſſentire non poſſe, & neceſſe eſſe ut conſentiat* delectationi, quæ actu gradibus ſuperat alteram, ac proinde gratiæ, ſi ſit gradibus ſuperior cupiditate.

VII. Quantum ſpectat ad diſtinctiones alias a F. Bellelli uſurpatas, *quid ſibi velit, dum neceſſitatem, quam gratia efficax imponit, contendit eſſe non amplam, ſed diminutam, ſeu reſtrictam, non facile quidem captu eſt*: ſed quidquid ſub his lateat verbis, certiſſimum eſt ea neceſſitate deſtrui liberum arbitrium, *cum oriatur ex graduum ſuperioritate, ita ut neceſſe ſit voluntatem conſentire illi delectationi indeliberatæ, quæ actu fortior eſt altera, eamque ſuperat*. Deinde Anonymus ea verba, *non amplam, ſed diminutam*, ita interpretatus, quaſi in ſententia Auguſtiniani Theologi neceſſitetur quidem voluntas ad obtemperandum gratiæ per ſe efficaci, *ſed non æque neceſſitetur ad obſequendum alteri cuilibet rei, v. g. variis ſtellarum conſtellationibus*, ita mirabundus exclamat: *Innoxius ne* erit F. Bellelli *Janſenianam hæreſim pertinaciter aſſerendo, modo alia antiquorum hæreticorum non amplectatur deliria?* *Janſ. Red. pag. 146.*

VIII. F. Bellelli diſtinguit *neceſſitatem actus primi, ſive activæ virtutis a neceſſitate actus ſecundi, ſeu applicationis*: atque hæ locutiones Theologo noſtro peculiares videntur adinventæ *ad offundendam lectorum oculis caliginem*. Thomiſtæ quidem docent quod gratia ſeipſa efficax ſe teneat *ex parte actus ſecundi, non autem ex parte actus primi*, & quod activa virtus per gratiam ſufficientem *ſit completa*, *pro-*

proxima & expedita: ſed nec Thomiſtæ, nec ullus unquam Theologus Orthodoxus, ut liberum hominis arbitrium ſervet incolume, his uſi ſunt loquendi rationibus, *quod neceſſitas voluntatis obſequendi efficaci gratiæ, ſit neceſſitas actus ſecundi, non actus primi*: imo cum expreſſe doceant voluntatem non neceſſitari ad actum ſecundum, omnino rejiciunt tanquam hæreticas has hactenus inauditas propoſitiones: *Neceſſitas obſequendi gratiæ efficaci eſt neceſſitas actus ſecundi, eſt neceſſitas applicationis*.

IX. Aſſerit F. Bellelli hanc neceſſitatem eſſe *neceſſitatem accidentalem, non eſſentialem*: ſed ex hoc ultimo effugio nihil ad ſui cauſam præſidii póteſt eruere. Quamvis enim neceſſitas illa non pertineat *ad eſſentiam voluntatis*, ſed accidentalis ſit, & adventitia, ſi ſit vera & propria neceſſitas, ſicut conſtat eſſe talem, certum eſt hac neceſſitate perimi liberum arbitrium. „ Hactenus vitilitigator.

§. IX.

Demonſtratur quam inepta ſint, ac futilia præmiſſa objectamenta.

I. Producta ſuperiori ſ. evincunt non Janſenianum, ſed Orthodoxum eſſe Fulgentium noſtrum, ejuſque criminatorem audacter omnia perſtringere, & ſycophantice interpretari. Atque objecta priori numero, quoniam nil crepant aliud, quam pertinaciſſime inflatam calumniam gratiæ & cupiditatis gradu ſuperioris voluntatem neceſſario impellentis, nullibi ab inſigni Theologo traditæ, pravumque animum illudendi, offundendi tenebras, ineptaque diverticula excogitandi, operæ pretium eſt contemnere atque irridere, ne adinſtar aviculæ milvinos oculos omnia luſtrantes expaveſcere videamur. Quare diſtinctiones a Fulgentio Bellelli adhibitas, earumque ſenſum inveſtigabimus, auditis quoque Sylvio, & Alvareſio, quos adverſarius commemorat. Quantum vero attinet ad illarum diſtinctionum vocabula; certum eſt horum plura eſſe communia,

Digitized by Google

munia, ac tritiſſima, ſcribente ipſomet Alvarez diſp. 25. num. 2. neceſſitatem ex ſuppoſitione auxilii efficacis, quæ libertati non obſtat, appellari a S. Thoma *nunc neceſſitatem in ſenſu compoſito, nunc neceſſitatem modalis de dicto, nunc neceſsitatem infallibilitatis, nunc neceſsitatem immutabilitatis, nunc neceſsitatem conditionatam, nunc denique neceſsitatem conſequentiæ, quæ eſt neceſsitas ſecundum quid*: quæ omnia illuſtris Thomiſta verbis S. Thomæ, aliorumque Scholaſticorum, in eadem diſputatione diligenter explanat. *Alv. pag. 255.*

II Gratia efficaci nequaquam inferri neceſſitatem *abſolutam*, ſed *hypotheticam*, ideo Thomiſtæ docent, quoniam hæc neceſſitas deſumitur *ex antecedenti decreto voluntatis divinæ, unde ſequuntur actus noſtri liberi arbitrii*, ut revera docet Alvarez diſp. 22. num. 40. Si eo tamen loci animadvertiſſet Anonymus, Alvareſium ulterius aſſerere illam *eſſe antecedentem neceſsitatem, quæ ſumitur ex natura rei, ſive ex ipſa connexione extremorum ſecundum ſe, ſicut neceſſe eſt cælum volvi*, & citata diſput. 25. num 3. *abſolute dici aliquid neceſſarium propter neceſſariam habitudinem adinvicem terminorum, qui in aliqua propoſitione ponuntur, ſicut hominem eſſe animal*, quæ ſunt verba Ang. Doct. q. 23. de Verit. art. 4. haud miratus eſſet, ab Auguſtiniano Scriptore neceſſitatem abſolutam dici *eſſentialem, & naturæ in ſe ſpectatæ*. At ne ſtatim ad hæc vocabula deſcendamus; aut fallitur, aut mentitur Anonymus, dum ait Fulgentium Bellelli non repetere gratiæ efficacitatem *ex omnipotenti, & abſoluta Dei voluntate*, ſed ſolum ex ſuperiori delectatione. Tomo enim 1. de modo Rep. lib. 2. cap. 16. inquit gratiam efficacem conferri a Deo *ex libito miſericordiæ ſuæ*, atque *inſcrutabili judicio abſolutoque decreto*. Eodem lib. cap. 20. eamdem gratiam demonſtrat ex verbis Auguſtini de Corrept. & grat. cap. 14. *Magis habet in poteſtate voluntates hominum, quam ipſi ſuas*, & ait: *Eam itaque Deus homini confert, ut decretum efficax minime ſua intentione fruſtretur*. Lib. 4. cap. 42. *Statuto decreto efficaci prædefiniente conſenſum, utrumque conſtantiſſime amplectimur, & hominem poſſe libera voluntate diſſentire, & non poſſe infallibile Dei decretum fruſtrare*. Eodem libro cap. 42. *In ſenſu compoſito cum decreto efficaci voluntate*

Idem Alvar. pag. 209. & 256.

Bellel. tom. 1. pag. 94. 104. 105. 299. & 300.

luntas poteſt conſentire, quoniam hæc eſt voluntas Dei, ut conſentiat: at in ſenſu compoſito cum decreto efficaci voluntas diſſentire non poteſt; nequit enim componere diſſenſum cum efficaci decreto, quia non eſt ſupra Dei voluntatem infirmi hominis conſtituta voluntas. Ita ergo Fulgentius conſtituit gratiam efficacem in delectatione victrici, ut hæc effectui conjuncta ſit ex Dei poteſtate, ex Dei voluntate, ex Dei efficaci decreto prædefiniente actum liberum voluntatis humanæ, eo prorſus modo, ac tradunt Thomiſtæ.

Alv. pag. 210. & 920. III. Neceſſitatem *antecedentem*, & *conſequentem* recte Alvarez diſput. 22. num. 41. explicat dicens: *Neceſſitas ex ſuppoſitione voluntatis divinæ non eſt neceſſitas antecedens, ſed potius conſequens cauſam rei, licet enim antecedat cauſam ſecundam; non tamen antecedit cauſam primam ſimpliciter, ſcilicet voluntatem divinam, quæ magis influit in effectum, quam cauſa ſecunda.* Diſp. autem 115. num. 11. ait efficacem Dei motionem non inducere neceſſitatem antecedentem, *quia non eſt neceſſaria ut homo poſſit operari, ſed ut actu operetur,* *Lemos pag.* 131. & 132. n. 188. *& potentia reducatur ad actum.* Ita & Lemos lib. 4. Panopl. tract. 4. cap. 14. num. 180. *Efficax motio ſupernaturalis in ſe a Deo habet hæc duo ſibi communicata, & efficaciam, & modum liberum, applicando voluntatem ad libere operandum.* *Bellelli tom.* 1. *pag.* 127. 131. 134. 287. Quid autem Fulgentius Bellelli? Lib. 3. de modo Rep. cap. 6. de Gratia efficaci ſcribit: *Eſt applicatio poteſtatis ad actionem, qua Deus ipſe humanum arbitrium, adjutorio poſſibilitatis inſtructum, ac roboratum ut poſſit, ad effectum piæ operationis conjungit*, ſicut artifex applicat ſecurim ad ſcindendum, *ut inquit S. Thomas* 1. *p. q.* 105. *art.* 5. Et cap. 7. *Hujuſcemodi gratiæ per ſe efficacis determinatio non ad potentiam conſtituendam, ſed ad ejuſdem applicationem pertinet*: Cap. 8. *Efficacis gratiæ determinatio primum actum ad ſecundum, ſeu arbitrii poteſtatem indifferentem ad operationem faciendam applicat, conjungitque*; & lib. 4. cap. 39. *Indifferens de ſe virtus bona piaque actioni vigore ſuperaddita gratiæ conjungitur*. Igitur in Catholico Thomiſtarum ſenſu ea dicitur *neceſſitas conſequens*, non antecedens, quæ oritur *ex ſuppoſitione efficacis motionis applicantis liberum arbitrium ad opus*. A Fulgentio Bellelli adſtruitur ſola neceſſitas orta *ex ſuppoſi-*

Digitized by Google

poſitione gratiæ efficacis applicantis liberum arbitrium ad opus. Ergo a Fulgentio Bellelli adſtruitur in Catholico Thomiſtarum ſenſu *neceſſitas conſequens*, non antecedens.

IV. Quid vero P. Bellelli ſignificet dum neceſſitatem antecedentem appellat *eſſentialem*, ſequentem vero *accidentalem*, primum patet ex præcedenti num. 2. Vidimus enim, etiam S. Thomam deſcripſiſſe neceſſitatem *antecedentem*, quod ea ſit, quæ ſumitur *ex natura rei, atque neceſſaria connexione terminorum*. Nequit ergo melius intelligi quid ſit neceſſitas *eſſentialis*, quam ſi præmittatur quid ſit *eſſentialis* libertas eidem neceſſitati contraria. Thomiſtæ libertatem *eſſentialem* appellant *activam indifferentiam, vim electivam mediorum, & poteſtatem agendi, vel non agendi*, nec Thomiſtæ tantum, ſed omnes Theologi, ut diximus num. 6. §. 7. De hac indifferentia *eſſentiali* inquit Alvarez diſp. 115. nu. 10. *Si loquamur de indifferentia intrinſeca & eſſentiali ipſi libertati, eamdem indifferentiam habet liberum arbitrium antequam operetur, & dum actu operatur: nam indifferentia eſſentialis conſiſtit in indiviſibili, nec recipit magis ac minus. Hæc autem indifferentia eſt illa, quæ opponitur determinationi ad unum ex neceſſitate*. Et Franc. Sylvius 1. p. q. 83. art. 1. *Neceſſitas eſt multiplex. Prima eſt, patiendi motus concupiſcentiæ. Secunda, peccandi ex ignorantia. Tertia, peccandi ex infirmitate. Quarta, peccandi venialiter. Quinta, peccandi aliquando mortaliter in eo, qui non eſt per Chriſtum liberatus. Sexta, neceſſitas gratiæ. Septima, neceſſitas mortis & pœnarum hujus vitæ. Octava, neceſſitas coactionis. Nona eſt neceſſitas naturalis, qua quidpiam eſt naturaliter determinatum ad unum. Inter quas ſolæ duæ poſtremæ ſimpliciter repugnant libertati arbitrii*. Si ergo Fulgentius Bellelli ſub delectatione victrici admittit libertatem *eſſentialem*, & excludit neceſſitatem *coactionis*, & neceſſitatem *naturalem*, rectiſſime, & inculpate ait ſub eadem delectatione non eſſe neceſſitatem *eſſentialem*, ſed *accidentalem*. At hæc omnia diſſertiſſime tradidit. Etenim libertatem *eſſentialem* eadem communi ratione deſcripſit, appellavitque *indifferentiam activam, vim electivam mediorum, & facultatem eligendi unum præ alio*, lib. 3. cap. 1. aliiſque in locis de quibus §. 4. & 7. Neceſſitatem *a coactione*

Alvar. pag. 919.

Sylv. to. 1. pag. 523. edit. Anterp.

Tom. 1. de modo Rep. pag. 110. & 127.

ſtione procul a libertate rejecit, ſcribens eodem lib. cap. 5. *Coactio cum voluntarium auferat, libertatem etiam ſubruat neceſſe eſt*. Ac demum auxilium efficax, delectationemque victricem non exigit, quia *facultas liberi arbitrii ſit naturaliter determinata ad unum*, ſed tantum ut ejus poteſtas indifferens extenuata & infirma *applicetur ad actum*; prout vidimus num. præced. Adhibuit ergo diſtinctionem *neceſſitatis eſſentialis*, *& accidentalis* in ſenſu Catholico & Orthodoxo.

V. Idem aſſerendum eſt de diſtinctione *ſenſus compoſiti, ac diviſi*. De hac diſtinctione prolixe agit Gonetus diſp. 6. art. 4. productis verbis Bannes, Alvares, Gonzales, aliorumque celebriorum Thomiſtarum: quorum omnium concordiſſima ſententia eſt, *Quod efficaci Dei motione poſita in voluntate liberum arbitrium poteſt diſſentire in ſenſu diviſo, quia etiam prout ſtat ſub tali motione ſemper retinet potentiam proximam & expeditam ad diſſentiendum; ſicut homo ſub gratia conſtitutus potentiam proximam ad peccandum: non poteſt tamen diſſentire in ſenſu compoſito, quia cum talis motio inferat infallibiliter conſenſum, & iſte ſit in eodem inſtanti temporis cum illa, nunquam poteſt componi cum actuali diſſenſu, ſicut nec gratia ſanctificans cum peccato mortali*. Porro eadem eſt Patris Bellelli doctrina. *In ſenſu compoſito*, inquit de modo Rep. lib. 4. cap. 42. *cum decreto efficaci voluntas libera poteſt conſentire, quoniam hæc eſt voluntas Dei ut conſentiat. At in ſenſu compoſito voluntas diſſentire non poteſt: nequit enim componere diſſenſum cum efficaci decreto, quia non eſt ſupra Dei voluntatem infirmi hominis conſtituta voluntas. Diſsentire tamen poteſt in ſenſu diviſo, inſpecta ſcilicet eſſentia liberæ poteſtatis, diſsenſuque ſecundum ſe conſiderato, non autem quatenus* COMPONIBILI *cum decreto*. Scripſerat ſupra eodem lib. 39. pag. 286. *Ut conſenſus dicatur liber, minime exigitur ut cum efficaci per ſe gratia arbitrium poſſit diſſenſum componere; ſatis namque eſt, ſi in ſenſu diviſo poſſit conſentire, vel diſſentire*. Utitur ibidem vir doctiſſimus exemplo voluntatis humanæ *ſeſe ad agendum applicantis*, a qua applicatione dividi nequit *indifferentia actus primi*, & cum qua infallibiliter componitur *actus ſecundus*: eodem-

Gonet tom. 2. pag. 117.

Tom. 1. de modo Rep. pag. 300.

Digitized by Google

eodemque exemplo utuntur quoque Thomiſtæ, ac præſertim Gonzales controv. 5. art. 6. Itaque & in hac diſtinctione adhibenda Theologus Auguſtinenſis defendit libertatem indifferentiæ; & gratiam victricem non *a potentia diſſentiendi, ſed ab actuali diſſenſu* divifit, eadem fere uſurpans verba, quæ adhibuit Alvareſius diſp. 92. num. 11.

Gonzales pag. 343. edit. Leod. & Cajet. in 1. p. q. 22. art. 4.

Alvar. pag. 746.

VI. Neceſſitas *infallibilitatis* ita explicatur a S. Thoma. 1. 2. q. 112. art. 3. *Si præparatio ad gratiam conſideretur. ſecundum quod eſt a Deo movente, tunc habet neceſſitatem ad id, ad quod ordinatur a Deo, non quidem coactionis, ſed infallibilitatis, quia intentio Dei deficere non poteſt, ſecundum quod Auguſtinus dicit in libro de Prædeſt. SS. quod per beneficia Dei certiſſime liberantur quicunque liberantur. Unde ſi ex intentione Dei moventis eſt quod homo, cujus cor movet, gratiam conſequatur, infallibiliter illam conſequitur, ſecundum illud Joannis 6. Omnis, qui audit a Patre, & didicit, venit ad me*. Hinc diſcipuli S. Thomæ ajunt neceſſitatem *infallibilitatis & conſequentiæ* eſſe, quæ petitur ex ſuppoſitione præſcientiæ, & efficacis Dei præmotionis, cum qua conſiſtit, quod effectus comparate ad cauſam ſecundam liberam & contingentem ſit contingens & liber. Vide Antoninum Maſſouliè diſſert. 1. de div. mot. q. 8. art. 2. & Didacum Alvarez diſp. 25. num. 6. His adhærens Auguſtinianus Theologus ſcribit lib. 4. de modo Rep. cap. 39. *Dicimus utique gratiam per ſe efficacem ad unum eſſe determinatam, & ſuapte natura cum conſenſu connexam. At negamus a ſola per ſe efficaci gratia conſenſum effici. Simul enim producitur a gratia & libertate, quarum illa determinata, hac vero indifferens eſt*. Adde quæ præmiſſa ſunt num. 2. & 3.

Maſſoul. tom. 1. pag. 158.

Alvar. pag. 258.

Bellel. tom. 1. pag. 285.

VII. Ex his apertiſſimum eſt, quomodo accipiendæ ſint diſtinctiones aliæ, quas Anonymus damnat novitatis, irridet, atque ad faciendum fucum excogitatas eſſe pronuntiat. Neque enim Fulgentius Bellelli ſolitarie, & abſque ullo additamento, inquit ſub gratia efficaci dari neceſſitatem *diminutam, reſtrictamque*, ſive *neceſſitatem accidentalem, & actus ſecundi*; ſed plura addit, quibus horum vocabulorum ſenſus dignoſcitur. Si enim, ut ex dictis perſpi-

cuum

cuum eſt, docet auxilium efficax applicare *potentiam ad actum ſecundum*, ſi docet neceſſitatem ortam *ex tali applicatione* non eſſe *abſolutam*, ſi docet ſub tali neceſſitate permanere *libertatem eſſentialem*, *ac poteſtatem agendi*, *vel non agendi*; profecto eamdem neceſſitatem appellat *diminutam*, quatenus non eſt abſoluta & ampla, neque extenditur ad indifferentiam activam: appellat neceſſitatem *actus ſecundi*, quatenus oritur ex ſuppoſitione gratiæ efficacis applicantis liberum arbitrium ad opus; & appellat neceſſitatem *accidentalem*, quatenus non evertit eſſentiam liberi arbitrii ſitam in poteſtate agendi, vel non agendi. Adde, ut magis, magiſque appareat quam ineptæ futileſque ſint adverſarii cavillæ, quod legitur de modo Reparat. lib. 3. cap. 8. *Cavendum eſt, ne determinatio gratiæ in eſſentiam ipſam arbitrii, ſeu actum ipſius primum derivetur: quod apte ſit, ſi efficacis gratiæ determinatio affixa operi aſſeratur, & actioni, quatenus ſcilicet primum actum AD SECUNDUM, ſeu arbitrii poteſtatem indifferentem ad operationem faciendam applicat, conjungitque*. Quare ergo tanta magniloquentia & jactantia contendit novus iſte Palæphatus Theologum, qui ipſum ſuperat pluſquam fulicam cygnus, adverſari Thomiſtis aſſerentibus gratiam ſeipſa efficacem ſe tenere *ex parte actus ſecundi*?

De modo Reparat. tom. 1. pag. 133. & 134.

§. X.

Comprimitur poſtremus adverſarii conatus, & conſequentium falſitas infertur ex antecedentium confutatione.

Janſ. Red. pag. 149.

ADdit articulos duos Anonymus, in quorum uno agit de eſſentia liberi arbitrii tradita a Patre Bellelli, in altero prædicta colligens infert hujus doctrinam omnino conſentire Janſenianæ. De libertate tamen, quam & nos repetimus ex indifferentia judicii, quo in eligendis iis, in quibus non relucet pleniſſima ratio boni, mens ſedet arbitra,

bitra, & uni præ aliis adhæret, ſatis pertractatum eſt §. 3. capitis primi, & §. 9. cap. 2. Conſectaria vero refutatis antecedentibus per ſe corruunt. Ceterum quia poſtremo loco producta ab Anonymo Theologi noſtri potius orthodoxiam confirmant, quam erroris inferant ſuſpicionem, eadem quoque brevî diſcutiam.

I. De libertate diſputans Fulgentius Bellelli lib. 3. *de modo Rep.* ex pluribus Auguſtini locis demonſtrat quæſtionem hanc eſſe ad ſolvendum *difficillimam*, nec aliquos perturbandos eſſe ejuſdem quæſtionis *obſcuritate*. Cap. 8. idem repetit, nos admonens cum eodem Auguſtino, ne aut liberum arbitrium, aut Dei gratiam negemus, quotieſcunque *ipſa ratio quemlibet noſtrum quærentem vehementer anguſtat*: urgetque excelſum Trinitatis myſterium, in quo firmiſſime confitemur unitatem *eſſentiæ* adverſus Arium, & diſtinctionem *Perſonarum* adverſus Sabellium; quamvis hujus myſterii celſitudinem aſſequi non valeamus. Ex hujus autem quæſtionis obſcuritate colligit liberum arbitrium ſub gratia efficaci non ſolum *a coactione*, verumetiam *a neceſſitate* eſſe immune, ſcribens priori in loco: *Quamobrem Calviniana, Bajana, & Janſeniana hæreſis, quæ poteſtatem arbitrii ad unum neceſſitatam, determinatamque poſuerunt, quo eam facillime cum divina Gratia per ſe efficaci componerent, aliam in lapſo homine libertatem, quam* a coactione *non agnoſcentes argumento Doctiſſimi Cardinalis Bellarmini lib. 3. de Grat. & liber. arbit. cap. 5. valide conteruntur. Cujus quidem ea vis eſt: Si ab hoc doctrinæ articulo, quo Gratia cum arbitrio componitur, tollitur difficultas; tollitur etiam Fidei veritas.* Et cit. cap. 8. *Difficultas ipſa, libertatis indifferentiæ cum victrici per ſe gratia concors vinculum, unionemque ſuadet. Nam ſi gratia per ſe efficax non eſſet, quæſtio hæc teſte Card. Bellarmino lib. 3. de Grat. & lib. arb. cap. 5. nec difficilis foret, nec obſcura, ſed plana & perſpicua.* Familiare eſt etiam Thomiſtis aſſerere hujus quæſtionis difficultatem, atque uti etiam divinorum myſteriorum comparatione; ut facit Alvareſius diſp. 118. num. 6. Nil ergo nos, neque Anonymum permovere debet, ſi forte Fulgentius Bellelli difficillimam quæſtionem perfecte non ſolverit, & omnibus non ſatis-

Bellel. de modo Rep. pag. 116. pag. 132.
Bellarm. tom 4. pag. 264.
Alv. pag. 944.

Digitized by Google

ſatisfecerit: ſed hoc uno contenti eſſe debemus, quod libertatem indifferentiæ & gratiam victricem ſimul conjungi docuerit. Neque enim debebat Auguſtini diſcipulus ſeſe ſupra Magiſtrum extollere, ac ſibimet proponere perſpicuum & facile, quod Sancto Doctori viſum eſt obſcuriſſimum ac difficillimum. Quoniam vero nos etiam haud mediocriter hac quæſtione pulſamur; oramus Anonymum hujus ætatis miraculum & ſingulare ornamentum, ut dicteriis, nugiſque, quæ ipſum dedecent, abjectis, doceat nos meliorem gratiæ cum libertate conciliandæ rationem: ſed animadvertat eam, quæ obſcura ſit, iiſdem difficultatibus implicari; eam autem, quæ ſit facilior ac planior, Auguſtini diſcipulis ob ipſam facilitatem reddi ſuſpectam.

Janſ. Red. pag. 151. II. Deberet hæc reſponſio cuilibet frugi lectori ſatis eſſe: at ſilentio prætereundum non eſt, quod Auguſtinianus Theologus lib. 2. de ſtatu creat. ration. demonſtrans Adam, & Angelos non indiguiſſe ad perſeverandum gratia per ſe efficaci, conatur demonſtrare prædeterminationem non exigi, ut cenſent Thomiſtæ, ob eſſentialem dependentiam cauſarum ſecundarum a prima, qua Fulgentius arbitratur interimi libertatem. Ut ergo Anonymus hanc ſententiam in invidiam trahat, quaſi Auguſtinianus Doctor ſcripſiſſet Thomiſtas libertatem evertere, *Hanc*, ait, *adverſus prædeterminationis phyſicæ aſſertores illatam calumniam haud difficulter repellunt Thomiſtæ*. Ubinam Pater Bellelli calumniatur Thomiſtas? Ubinam ait denegari ab his libertatem? Profecto ſi calumnia dicenda ſit quælibet argumentatio, qua impugnatur aliqua Scholarum opinio ex conſectariis, quæ illinc ab oppugnatoribus inferuntur, negantur autem ab aſſertoribus ejuſdem opinionis; nemo calumnioſior erit iis, qui negant dari gratiam per ſe efficacem, apud quos nil ſolemnius, aut uſitatius ratiocinatione iſta, *Gratia per ſe efficax non ſtat cum libero arbitrio; ergo rejicienda eſt*. Sed abſit, ut veſtigiis inhærentes Anonymi calumniatoris, ab argumentandi ratione non diſtinguamus calumniæ piaculum. De Thomiſtis Fulgentius noſter locutus eſt, ut par erat, de his, ac de Auguſtinenſibus præmit-

tens

tens initio illius quæſtionis: *Utrinque nobiliſsimi Scholaſtici contraria opinantes inveniuntur, & ſinguli ſibi ſuffragantem Auguſtini authoritatem declamant*. Ab iiſdem Thomiſtis veniam quoque ſibimet pollicetur, ad ſententiam ſuam poſt Lovanienſium doctiſſimos trahens Angelici Doctoris auctoritatem, ita exorſus cap. 18. *Scio nobiliſsimos Thomiſtas veniam daturos mihi, ſi Angelicum Doctorem pro noſtra ſententia recitaverim*. Neque P. Bellelli negat Deum aliquando phyſice prædeterminare rationales creaturas ad opus ſua *omnipotentiſſima poteſtate*, nullatenus libertate læſa: ſed hoc demonſtrat cap. 27. auctoritate ac ratione, illud tantum affirmans non exigi hanc determinationem *propter eſſentialem creaturarum a Deo dependentiam*, quoniam repetita prædeterminatione ex hoc capite, putat prædeterminandum etiam fore *actum primum virtutis, & liberæ facultatis*, cum & iſte actus primus eſſentialiter pendeat a prima cauſa: atque id probare nititur viceſimoquinto capite ejuſdem libri. Num vero argumentatio illa firma ſit, aut ſpernenda, mea non intereſt. Refert tantummodo ab inflata Thomiſtis calumnia virum optimum vindicaſſe. Neminem præterea latet, niſi forte novum hunc hoſpitem, plurimos eſſe Fulgentio Bellelli conſentientes in neganda pro ſtatu innocentiæ victrici gratia, ideoque in oppugnanda prædeterminatione ex titulo dependentiæ ſecundarum cauſarum a prima. Capite 19. pagina 253. & ſeqq. oſtendit Pater Bellelli ſibi in ea ſententia præiviſſe Gregorium Ariminenſem, Cardinalem Noriſium, Baſilium Poncium, Chriſtianum Lupum, Franciſcum Macedum: quibus alios plurimos acceſſiſſe egomet alibi demonſtravi.

Bellelli de ſtatu creat. ration. pag. 146. 246. 300. 305.

De Theolog. diſcipl. lib. 4. cap. 8. tom. 1. pag. 334. & 335.

III. Forte ne hos, alioſque auctores eidem obiicere mus, ſiluit Anonymus laudari a Fulgentio Bellelli inter ceteros Antonium Arnaldum, & de hujus operibus ſcribi pagina 257. *Nihil aliud, quam Auguſtinum redolent*; quam tamen objectionem quidam clanculum obtrudunt & inſtant: atque, ut opinor, una eſt, quæ virum alioquî eruditum, non ſemper accuratum & circumſpectum fuiſſe aliquibus perſuadeat. Antequam vero accuſatores hæc verba carperent & amplificarent; eadem ego ipſe prænotaveram, nulla

tamen admiratione commotus, quod optime ſcirem homines nos eſſe, non Angelos, atque in Canonicis Epiſtolis adinveniri ſcriptum: *Si quis in verbo non offendit, hic perfectus eſt vir*. At incidit poſtea in manus meas Fulgentii Bellelli Opuſculum Apologeticum, conſcriptum die 4. Junii anno 1717. cujus lectione inanis illa ſuſpicio prorſus evanuit. Ibi enim §. XI. iſta leguntur: „ Quod autem Arnaldum clariſſimum virum appellaverim, in cauſa fuit egregium plane Opus *de Fidei Euchariſtiæ perpetuitate* cunctorum eruditorum calculis comprobatum, quorum ſummis laudibus ob id Arnaldum excipi ignorat nemo. A Summis quoque Pontificibus, ſanctæque Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus Arnaldum olim fuiſſe laudatum, explorata res eſt. Nonnulla ejuſdem Opera indici prohibitorum inſerta, & nonnulla etiam non inſerta, quibus ſe in Auguſtini lectione verſatum exhibet, eſt maniſeſtum: ſed quiſquis ille ſit, non mihi magno vertendum erat piaculo, quod non Arnaldum ubi erravit, ſed ubi catholice de adjutorio primi hominis ſenſit, laudaverim. Non enim propterea fides Euchariſtica deſerenda eſt, quia eam Janſenianus Arnaldus propugnavit. „ Hanc epiſtolam, ſeu Opuſculum Apologeticum in Bibliotheca Angelica reponere nuper curavi, ut qui putant a ſe novi aliquid proferri, diſcant nil aliud opponi, quam ante annos triginta objecta, atque excuſſa. Itaque noſmetipſos in ſemitam revocemus.

Jacob. 3. 2. — *Biblioth. Angel. Arch. num. 60.* — *Janſ. Red. pag. 154.*

IV. Contendit Anonymus Fulgentium Bellelli *ſimulare* dum damnat Janſenianum *de neceſſitate* ſyſtema, quoniam ne ullum quidem verbum facit *de immunitate a ſimplici neceſſitate*. Etenim, inquit, ad libertatem indifferentiæ requirit 1. *concurſum Dei generalem*; de qua prima conditione ait Anonymus: *Huic ſuffragantur alii Theologi*. 2. Exigit *objecti notitiam*; & accuſator reponit: *De hac quoque conditione nullum poteſt eſſe dubium*. 3. Poſtulat, ut objectum non appareat *ſub pura ratione boni*; & animadverſor ſubjicit: *Hæc tertia conditio admittitur quoque a Theologis*. 4. Requirit, ut voluntas ſit *immunis a coactione*; & inquit criminator: *Verum de immunitate a ſimplici neceſſitate altum habet ſilentium*. Exigit tandem, ut arbitrium *ſufficienti gratia fulciatur*; & cenſor omniſcius ait: *Conveniunt de hac ultima*

Janſ. tom. 3. pag. 628.

tima * *conditione omnes Theologi Orthodoxi*. Arguitur ergo *F. Bellelli, quod ſolum requirat immunitatem a coactione, cum debuiſſet etiam exigere immunitatem a neceſſitate*. Ita Anonymus. At nequaquam verbis iſtis luderet, & illuderet adverſarius, ſi accuratius librum illum Fulgentii tertium legiſſet, ac tertiam inſuper conditionem integram recitaſſet. Nam cap. 1. pag. 110. præter libertatem *a coactione* requirit *libertatem indifferentiæ, & vim electivam faciendi, & non faciendi quidquam pro libito*; cap. 2. pag. 112. eamdem libertatem demonſtrat eo quod ſit in homine *indifferens & electiva poteſtas, qua agere, & non agere poteſt*, pagina 113. eo quod *nec ad virtutem, nec ad vitia neceſſitate trahamur*, pag. 114. eo quod Adrumetini, ad quos S. Pater librum *de gratia & libero arbitrio* direxit, dum verebantur ne gratia per ſe efficaci læderetur libertas, non poterant quæſtionem movere, niſi *de libertate indifferentiæ ad agendum, vel non agendum*, pag. 115. eo quod difficillimum ſit cum gratia libertatem conciliare, quod, cum de ſola immunitate *a coactione* dici nequeat, *inviſtiſſimum indifferentiæ libertatis eſt argumentum*. Conditio autem tertia, de qua ſupra, pag. 126. his verbis exprimitur: *Inſuper exigit libertas indifferentiæ, ut objectum quod percipitur, ſub pura ratione boni, vel ſub pura ratione mali haud appareat, ſed quamdam utriuſque mixtionem per ſuimet exhibeat ideam, atque ita latitudinem poteſtatis ad utrumque flexum probandi, improbandive reddat indifferentem. Hæc cognitio, quæ varias rationes boni, vel mali, delectabilis, aut ardui, in objecto deprehendit, nuncupatur indifferens, ſeu ut Scholæ ajunt, judicium indifferens*. Ex his conſtat Fulgentium Bellelli acerrime pugnaſſe *pro libertate a neceſſitate*; & quidem *a ſimplici neceſſitate*, etſi hujus vocabuli *ſimplicis* non meminerit; quod aperte intelligitur, ſi præter *coactionem*, quæ opponitur *ſpontaneitati*, adſtruatur libertas *indifferentiæ*: unde neque Eccleſia in damnatione tertiæ propoſitionis vocabulum illud inſeruit. Janſenius enim *neceſſitatem coactionis* illam dicit, *quæ operatur effectum ſuum etſi nolis, ſeu quantumcunque renitaris*; & neceſſitatem *ſimplicem*, ſeu *voluntariam* illam appellat, *qua ſimpliciter neceſſe eſt aliquid fieri ſine reniſu volun-*

* *Innumeros eſſe Theologos Orthodoxos, qui hanc conditionem non exigunt, atque Fulgentium B. llelli fuiſſe, quam opus erat, liberaliorem demonſtratum eſt cap. 1. §. 4.*

Janſen. tom. 3. pag. 628.

voluntatis. Ita lib. 6. de Grat. Salvat. cap. 6. Quiſquis ergo præter voluntatis reniſum, ſeu coactionem, excludit a libero arbitrio neceſſitatem voluntariam, & libertatem indifferentiæ propugnat; is agnoſcit non ſolum *immunitatem a coactione*, verum etiam *immunitatem a ſimplici neceſſitate*: ideoque P. Bellelli libertatem illam propugnans, non *ſimulat*, ſed aperto, & catholico animo damnat refutatque hæreſim Janſenianam.

Janſ. Red. pag. 157. V. Nec audiendus eſt Anonymus, dum ait Fulgentium Bellelli non poſſe *fugere anathema ab Innocentio X.* in Janſenianos *pronuntiatum*, quia *etſi admittat libertatem, quæ oritur ex objecto, non tamen fatetur æque requiri libertatem ab ea neceſſitate, quæ ex alio capite oriri poteſt*. Auguſtinianus enim Theologus, quantum ſpectat ad actum primum, atque ad poteſtatem liberi arbitrii, agnoſcit *activam indifferentiam, in qua NULLA determinatio, NULLAQUE NECESSITAS reperitur*; ut conſtat ex §. 7. num. 2. atque ex illius verbis tom. 1. de modo Rep. pagina 127. quantum vero ad actum ſecundum pertinet, nullam in eo agnoſcit neceſſitatem, niſi conſequentem, atque ex ſuppoſitione applicationis liberæ poteſtatis *ad actum ſecundum*; prout evidens eſt ex præcedenti §. num. 3. atque ex ejuſdem verbis in eodem Volum. 1. pag. 134. qua in re locutus eſt lingua ac mente omnium Thomiſtarum. Ab his minime receſſit, dum ait *judicium indifferens eſſe*, ut ſcholæ ajunt, *radicem libertatis*, atque hujuſmodi judicium non adinveniri, quando ſummum bonum perſpicue & abſque ulla caligine percipitur; ſed tantum quando bonis aut veris, aut apparentibus *Alvar. pag.* 918. 919. 926. *Gonet tom.* 1. *pag.* 113. quadam mali permixtione propoſitis, mens uni adhæret: nam & iſtud Thomiſtæ tradunt; ut conſtat ex Alvarez diſput. 115. atque ex Gonet diſput. 6. art. 1. Ex quo vero *objectum* menti occurrere debeat, ut illa in eo dijudicando occupetur, nonniſi nugaciter ac pueriliter conjicitur, judicium indifferens, deliberationem, agendique vel non agendi poteſtatem oriri tantummodo *ex objecto*. Atque ex his manifeſtiſſimum puto calumniam viro doctiſſimo illatam atrocem & iniquam eſſe ob criminis falſitatem, atrociorem & iniquiorem ob acrimoniam, contemptum, furorem-

remque criminatoris, ob momentorum autem, quibus adductus eſt, ineptitudinem ac parvitatem, eſſe atrociſſimam & iniquiſſimam.

VI. Itaque allucinatur plurimum adverſarius, dum ex dictis inferri autumat inter Janſenium & Patrem Bellelli perfectiſſimam harmoniam. Doceri namque ab illo primam propoſitionem contendit temere ac pertinaciter, quoniam arbitratur Theologum noſtrum Janſeniano ſenſu probare illud Auguſtini pronuntiatum, *Quod amplius nos delectat, ſecundum id operemur neceſſe eſt*; & ulterius quia idem P. Bellelli gratiam, quæ non vincit ſuperiorem cupiditatem, appellat *parvam & invalidam*. Verum cum vir doctus interpretetur Auguſtini effatum *de neceſsitate conſequentiæ & illationis, quæ indifferentiam activam ſervat illæſam*, ut oſtendimus §. 6. num. 5. appellando autem voluntatem, quæ a gratia nondum victrice inſpiratur, *parvam, & invalidam*, vocabulis non uſurpatis duntaxat a Noriſio, Macedo, aliiſque Theologis præſtantiſſimis, verumetiam ab Auguſtino adhibitis, bene ac ſapienter utatur ad demonſtrandum eamdem gratiam non ſuperare voluntatem carnis contraria concupiſcentem, niſi tantum Spiritu Sancto accendatur voluntas, *ut velit atque applicetur ad actum*, ut itidem oſtendimus §. 7. num. 3. conſequens eſt Anonymum, quemadmodum in præmiſſis, ita in conſecutionibus laborem ſerere, & ovum adglutinare. Hoc autem in loco ut Auguſtiniani ſyſtematis omnino ignarum ſe prodat, quaſi id ex præcedentibus nondum omnes noviſſent, multus ac verboſiſſimus in præſtantem virum invehitur, quoniam in Opere *de ſtatu creat. ration. lib.* 2. aſſerit efficax gratiæ auxilium in hoc tantum infirmitatis ſtatu, ac facta diviſione duplicis adjutorii *ſine quo, & quo*, ait iſtud nobis conferri per Chriſtum, illud vero comparat lumini neceſſario ad videndum, atque alimentis ſine quibus vivere nequaquam poſſumus, & præterea affirmat nonnullis in hoc ſtatu deeſſe: unde Anonymus novâ, atque inauditâ illatione eruit, Fulgentium Bellelli agnoſcere in hoc ſtatu ſolum auxilium quo, auxilium autem *ſine quo* in ſtatu naturæ lapſæ juxta illius ſententiam nihil prodeſſe. Ceterum ſi librum de Corrept. &

Janſ. Red. pag. 365.

Grat.

Digitized by Google

De corrept. & Grat. num. 32. & 34. Tom. x. p. 768. & 769.

Grat. legiſſet inſimulator; facile intellexiſſet hæc verba, *Aliud eſt adjutorium, ſine quo aliquid non fit, & aliud eſt adjutorium, quo aliquid fit*, eſſe verba Auguſtini: hanc comparationem, *Adjutorium alimentorum eſt ſine quo non fit, non quo fit ut vivamus*, eſſe comparationem Auguſtini: hanc ſententiam, *Nunc autem quibus deeſt tale adjutorium* (*ſine quo* collatum Angelo & primo homini) *jam pœna peccati eſt, quibus autem datur ſecundum gratiam datur, non ſecundum debitum*, eſſe ſententiam Auguſtini: hanc demum enuntiationem, *Tanto amplius datur per Jeſum Chriſtum Dominum noſtrum, quibus id dare Deo placuit, ut non ſolum adſit ſine quo permanere non poſſumus, etiamſi velimus, verum etiam tantum ac tale, ut velimus*, eſſe enuntiationem Auguſtini. Quid ergo? Quemadmodum Auguſtinus, ita Auguſtini diſcipulus, ſicut in hoc ſtatu commendat auxilium *Quo*, pariter ab hoc ſtatu non excludit auxilium *ſine quo*; imo docet iſtud nunc aliquibus deeſſe *in pœnam peccati*, & quibus datur, dari *ſecundum gratiam, non ſecundum debitum*, ut inquit S. Pater verbis paullo antea productis, iiſdemque verbis repetit Fulgentius Bellelli in Opere *de ſtatu creat. rat.* libro ſecundo cap.4. & in Opere *de modo Reparat.* lib.1.cap.6. & lib.2.cap.1.

De ſtatu creat. ration. pag. 169. De modo Repar. tom. 1. pag. 11. & 28.

VII. A Patre Bellelli propugnari ſecundam Janſenianam Anonymus ſe aperte demonſtraſſe gloriatur, propterea quod gratiam, quæ gradibus non ſuperat cupiditatem, *parvam* dixerit atque *invalidam*; & inſuper aſſerendo carere illam effectu, ad quem excitat voluntatem, a Janſenio idem docente nullo pacto diſceſſerit. At nihil hamati hi funiculi attrahunt; ſiquidem gratiam, quantumvis parvam, eſſe verum *poſſibilitatis* auxilium, & dici *invalidam* Auguſtiniana, nimiumque criminatori inviſa, ſed aptiſſima phraſi, quatenus ut prodeat in actum, adjutorio *Quo* infirmitas remanet adjuvanda, non autem *invalidam* dici ſenſu Janſeniano, in quo neceſſe eſt, ut voluntas robuſtiori delectationi ſuccumbat, aperte demonſtravi §. 2. & 7. illuſtris Theologi teſtimoniis: ac præterea quam iniquum ſit, quam ludicrum ob iſtiuſmodi argutiolas notâ Janſenianæ hæreſeos quempiam inurere, oſtendi ſupra cap. 2. §. 7. in librorum meorum vindicatione.

VIII. Ea-

Digitized by Google

VIII. Eadem eſt ratio tertiæ propoſitionis, quam a ſodali noſtro defendi poſitum extra omnem controverſiam jactat tricarum conduplicator, putans ſe demonſtraſſe quod ab illo denegetur libertas *a neceſsitate antecedenti*, quam alicubi appellavit *accidentalem*, & quod fraude pravoque ſenſu adhibeantur diſtinctiones Scholaſticorum. At verſat ſaxum, nec hilum proficit reciprocator. Nam cum delectatio victrix exigatur ab inſigni Theologo, *ut poteſtas indifferens applicetur ad actum*, quemadmodum conſtat ex §. 4. & 7. evidentiſſima res eſt nullam aliam in ejus ſententia admitti neceſſitatem, niſi *conſequentiæ*, *illationis*, *atque ex ſuppoſitione applicationis liberæ poteſtatis ad actum*: quod ubique ab eo traditum ac repetitum unanimi Thomiſtarum ſenſu, conſtat ex §. 5. Atque hinc etiam perſpicuum eſt, neceſſitatem illam appellari interdum *accidentalem*, non quod concupiſcentia, quæ adventitia eſt, & exorta ex Adæ peccato, aut victrix delectatio evertat *indifferentiam activam*; ſed quoniam in natura rationali primitus inſtituta nec erat lacertoſa illa cupiditas, quæ ad peccatum allicit & inclinat, nec Adam opus habebat adjutorio, quod implorat homo in agone conſtitutus, adjutorio ſcilicet, quo Deus in nobis *operatur velle & perficere*, juvando *liberam poteſtatem* ut agat, non vero illam obſtringendo *neceſsitate*, ut hujus laqueo ſuffocetur, ac pereat. *Janſ. Red. pag. 175.*

IX. Diſtinctis in 4. propoſitione iis, quæ ad hiſtoriam pertinent, a dogmate eadem propoſitione damnato, quoniam P. Bellelli ait Semipelagianos admiſiſſe ad fidei initia *gratiam Conditoris*, quam nempe habuit Adam, & voluntatis pediſſequam, vir temperatiſſimus id appellat *effugii Bellellini ineptiam*; propterea quod propoſitio damnata *gratiam* minime reſtringat ad gratiam *Conditoris*. Quantum vero ſpectat ad dogma proſcriptum, inquit hoc ab Auguſtiniano Theologo apertiſſime renovari, quoniam is docet liberum arbitrium poſſe reſiſtere *gratiæ ſufficienti*, non autem *gratiæ efficaci*, adhibetque *diſtinctionem ſenſus compoſiti ac diviſi* in ea prorſus ſignificatione, in qua adhibetur ab omnibus Janſenianis. *Janſ. Red. pag. 177.*

Ceterum quantum ad primam partem, demonſtravi

cap. I.

cap. 1. §. 12. idem cum Fulgentio Bellelli ſentire Thomiſtarum complures, &, ſi gratia *Conditoris* reſtringatur ad ſolam *mentis illuſtrationem* cum Stephano Dechampſio, aliiſque, eidem ſententiæ haud repugnare Dionyſium Petavium. Quamobrem ſi Anonymo ubique ſimul verbis ludere, & veri aliquid proferre placuiſſet; aſſertum Confratris noſtri non debebat appellare *ineptiam effugii Bellellini*, ſed phraſi illa ſua eleganti, ſeria ac pulcerrima *ineptiam effugii Thomiſtini, Macedini, Contenſonini, Piccinardini, Petavini*. Sed mittamus, ne & ipſi ineptire dicamur, ineptias. Inter auctores, quibus P. Bellelli adhæſit, commemoravi eodem §. 12. Salmanticenſes, quorum nomine non unum proletarium Scriptorem, ſed doctiſſimorum Theologorum Collegium ſignificamus. Hi ergo recenſita opinione eorum, qui putant, *plures Semipelagianorum admiſiſſe gratiam internam ſufficientem pro initiis fidei*, productiſque ejuſdem ſententiæ munimentis, *Hæc motiva* (inquiunt) *& alia, quæ facile poſſent expendi, non mediocrem afferunt probabilitatem horum auctorum opinioni, quam proinde amplectimur*. Objecta autem ſibi quarta Janſenii propoſitione, *Semipelagiani admittebant prævenientis gratiæ neceſſitatem, &c.* præter alias reſponſiones, de quibus citato §. 2., ajunt, *quod Gratia a Semipelagianis conceſſa, nempe indifferens, & determinabilis per arbitrium, non ſit vere præveniens, ſed concomitans, & pediſſequa voluntatis:* quod & confirmat Lemoſius lib. 4. Panopl. tract. 2. cap. 6. Cum ergo Janſeniana propoſitio expreſſe reſtringatur *ad gratiam prævenientem*; ea pars hiſtorica revocanda eſt ad quæſtionem illam in Scholis tanta animorum contentione agitatam, *Num gratia præveniens ſit indifferens, an prædeterminans*. Atque hæc de parte propoſitionis priori. Nam ad ſecundam quod attinet; cavillulæ Anonymi rejectæ ſunt §. 7. num. 6. ubi manifeſtiſſime oſtendimus Fulgentium Bellelli, aſſerendo liberum arbitrium non poſſe reſiſtere *gratiæ efficaci*, locutum fuiſſe de potentia illa, qua cum gratia victrice actu conjungatur diſſenſus; necnon §. 9. ubi evidentiſſime demonſtravimus adhibuiſſe diſtinctionem *ſenſus compoſiti ac diviſi*, aliaſque conſimiles, non in pravo ſenſu Janſenii, ſed in Orthodoxo & communi eorum, qui pro

Salmant. to. 5. de Grat. pag. 59. Ven. edit. an. 1681. num. 199. Lemos p. 4. tract. 2. pag. 25. num. 78. edit. Leodii.

pro gratia *per ſe* efficaci ſtrenue naviterque decertant.

X. Quintam propoſitionem *conceptis terminis* damnari a Fulgentio Bellelli Anonymus negare non audet; verum id non dubitat tribuendum eſſe cordis *ſimulationi*, quoniam exponens Auguſtini diſcipulus voluntatem Dei *antecedentem* ſalvandi omnes, communemque redemptionem homines univerſos, etiam reprobos, comprehendentem, confugit ad præparationem ſufficientium auxiliorum, quæ cum gradibus non ſuperent cupiditatem, revera *ſufficientia* appellari non poſſunt. *Janſ. Red. pag. 179.*

Verum poſtquam cap. 1. §. 2. oſtendimus illam ſufficientium auxiliorum notionem tradi ab Orthodoxis aliis quamplurimis: poſtquam cap. 2. §. 8. demonſtravimus in Auguſtiniano ſyſtemate gratiam, quantumvis minimam, conferre veram agendi *poſsibilitatem*, etſi in actum prodire nequeat *potentiâ poſitionis* abſque auxilio efficaci: poſtquam cap. hoc 3. §. 6. & 7. palam fecimus, delectationem victricem, & effectricis gratiæ adjutorium ſpectare *ad actum ſecundum*, atque duntaxat requiri, ut poteſtas indifferens *applicetur ad actum*: poſtquam demum in hac univerſa Apologia ſæpiſſime proteſtati ſumus rejici a nobis ſyſtema duarum delectationum, quarum ſuperior *neceſsitatem* inducat, & inferior non conferat veram agendi poteſtatem; arbitramur neminem futurum fore, qui illatæ nobis calumniæ non agnoſcat iniquitatem, necnon hujuſce ſynopſis, quam Anonymus in duplici *appendice* eaſdem argutiolas repaſtinando ſcurriliter repetit, inſulſiſſimas conſectationes. Has tamen tanti fecit aſperrimus atque imperioſiſſimus conſarcinator, ut in poſtremo contra Patrem Bellelli articulo ſcripſerit *facile ex dictis intelligi, Theologum noſtrum parum ſincera fide invehi in Janſenium ipſiuſque propoſitiones, hujus Novatoris in omnibus ſectari doctrinam, vafro ac tortuoſo animo errores Janſenii proſcribere, totam denique Janſenii doctrinam in ejus ſcriptis reviviſcere*, ſimilia affirmans de me in altera parte, quam juſtis de cauſis huic præmittendam eſſe putavi. Tanta ergo verborum licentia, & criminatoris iniquitas nobis veniam ab æquo frugique lectore impetrabit, ſi noſtro ex ore ruſticum aliquid & in- *Janſ. Red. pag. 181.*

ficetum exciderit: immo & id patietur Anonymus, qui in nos a ſacratioribus muſis, atque utilioribus ſtudiis abductos, pulverem omnem excuſſit. Ejus certe, ſi palam, & Chriſtiana moderatione nos provocaſſet, rationem habuiſſemus aliam; ſed quum inſidioſe egerit, & perſonam calumniatoris induerit, aſſumptæ larvæ figmenta, non ignotum & latentem virum pauliſper pupugimus. Nec in eum hæreſeos crimen, quod in nos tam frequenter jactavit, auſi ſumus impingere, tametſi potuiſſemus facillime, ac debuiſſemus quoque, ſi dicteria dicteriis, & convicia trudenda fuiſſent conviciis. Verum id neque Chriſtiana caritas, neque Inſtituti noſtri ratio, neque indolės ingeniumque noſtrum patiebatur. Quare his animum intendentes finem diſſertationi imponimus veibis a Clenaertio olim in conſimili cauſa prolatis: *Pacis gratiâ, ne deinceps Gratia Auguſtino-Victrix cum JANSENISMO, & famoſa operum in Deum relatio vapulet cum BAJANISMO, cum Glorioſo Scholæ noſtræ Doctore votum pono, ut „ impetremus ſi poſſimus a fratribus noſtris, ne nos inſuper appellent hæreticos, quod eos talia diſputantes appellare poſſimus forſitan, ſi vellemus, nec tamen appellamus.* „

Petrus Clenaerts Theologia Auguſtini Vindicata §. 3. *ex Auguſtini ſerm.* 294. *alias* 14. *de Verbis Apoſtol: cap.* 21. *to.* 5. *pag.* 1193.

DISSER-

DISSERTATIO V.

IN QUA DUPLEX
ANONYMI APPENDIX
Adverſus Fulgentium Bellelli diſcutitur, & refellitur.

Quid calumniantibus opus erat extra conſtitutos Eccleſiæ terminos porrigere quæſtiones, & de his, quæ habentur dicta, quaſi dicta non ſint, movere certamina?

S. Homiſdas Papa epiſt. 70. ad Poſſeſſorem.

Digitized by Google

PRAEFATIO.

Ubi animadvertit Anonymus ſe acuiſſe ſtilum atque omni temperamento, omnique rationis & humanitatis jure poſthabito, impetu quodam hoſtili in Opera Fulgentii Bellelli ſummis viris probata inſiliiſſe, ac præterea ut ab iniqua inſectatione deſiſteret, conceptamque indignationem compeſceret, fuit conſilio litteriſque amicorum commonefactus; maluit duplici adjecta Appendicula oſtentare criminationis & ingenii ſui pervicaciam, inflatiſque tibiis eamdem monodiam ingeminare, quam aliquam vel tenuem ſententiæ noſtræ, a clariſſimis plurimiſque Theologis propugnatæ, veriſimilitudinem ac probabilitatem concedere; de ſe autem, ſcriptiſque ſuis, ut decet hominem quemcunque honeſtum, ſentire humiliter & demiſſe. Quamobrem fatetur utique extare *quamplurimos, nec inferioris notæ Theologos*, qui non ſatis perſpecta habentes ſophiſmata atque effugia Novantium, *vix ſuſpicari poſſunt* Fulgentium Bellellium recudiſſe errores in Bajo, & in Janſenio proſcriptos; ſed hoc tamen nemini dubium futurum fore pronuntiat, ſi attente perlegat Auguſtiniani Scriptoris libros, nec prava Novatorum dogmata ignoret: quaſi Romani Cenſores, qui libros illos ſummopere commendarunt, atque ab omni Bajaniſmi, & Janſeniſmi nota exiſtimaverunt immunes, & quorum operâ in judicandis controverſiis abſtruſioribus utitur Apoſtolica Sedes, neſciant prorſus quid Bajus, quid Janſenius dogmatizaverint; aut id quoque, ſicuti Janſeniani clamitant, adeo ſublime ſit & reconditum, ut Romani Theologi in ſenſu ipſius dogmatis veſtigando etiamnum allucinentur & errent, atque idcirco necdum plebs Chriſtiana, ſed & viri litteratiſſimi damnatum a Romanis Pontificibus ſenſum non aſſequantur; quaſi demum Anonymi hujus mediocris tenuiſque eruditio, ignotum nomen, vulgaris doctrina, & clanculum diſperſa volumina, nil crepantia, præterquam revulſas ſæpe cavillulas, ac di-

cteria

ςteria ſupra quam dici poſſit inſulſiſſima ac verboſiſſima, Theologos illos permultos & ſubſellii non infimi, qui fatente criminatore de Janſeniſmo Auguſtiniani Theologi *vix ſuſpicantur*, unice & ſingulariter inſtruere valeant, atque erudire. Itaque non tantum ſuſcepti Operis ratio, quam eorum omnium, qui de Fulgentio Bellelli optime ſentiunt, præclarum honeſtumque nomen poſtulat utriuſque illius Appendicis refutationem: in qua, cum adverſarius contendat Theologum noſtrum oppugnaſſe theſes Queſnellianas *doloſa ſimulatione*, eaſdemque theſes Janſenianam hæreſim comprehendentes ex illius doςtrina neceſſario quodam fluxu, & *legitima conſecutione* derivare; operam dabo, ut primum inſimulator intelligat, minime ſibi licuiſſe tanquam Bajaniſtam & Janſeniſtam traducere Orthodoxum Scriptorem, etiamſi ei viderentur ex ejus ſcriptis Baji, Janſeniique aſſerta evidentiſſime conſequi; quando conſecutionem hanc, ſimulque aſſertiones damnatas vir Catholicus rejicit & reprobat: deinde vero, ut percipiat *conſecutionem* illam ſuam non eſſe æque libratam legitimamque, ſed fallacem & commentitiam, ideoque detorquendo in ſententiam noſtram cenſuras Apoſtolicas audaςter & calumnioſe ſe gerere, atque extra conſtitutos ab Eccleſia terminos *quæſtiones porrigere*, Romanorumque Pontificum decreta, & monita ſaluberrima parvipendere.

CAPUT

CAPUT PRIMUM.

Demonſtratur effugere non poſſe notam calumniatoris, qui Scriptorem catholicum damnati erroris inſimulant, quoniam is utitur principiis, unde inſimulatoribus videtur inferri error ipſe proſcriptus; dummodo principia illa non ſint pariter damnata, & a quibuſdam Catholicis propugnentur, Scriptor autem ille ita principia hæc ſtatuat, ut conſecutiones inde ab adverſariis deductas, erroreſque objectos refutet, & damnet.

PERSPICUE demonſtratum arbitror, Auguſtinianum ſyſtema minime inniti iiſdem omnino principiis, quibus Baji, Janſeniique reprobata dogmata fulciuntur. Etenim Bajus ſolam gratiam *ſanctificantem*, eamque cujuſcunque boni operis effectricem, ac ſolam cupiditatem prædominantem, omniaque impiorum opera inficientem agnoſcit, liberi arbitrii poteſtate ad utrumlibet, & operum officiumque moralium honeſtate rejecta: ac Janſenius duplicem

Digitized by Google

plicem delectationem, quarum ſuperior alteram invincibiliter dejiciat, trahatque ad agendum voluntatem humanam ineluctabili neceſſitate, conſtituit hæreſeos ſuæ fundamentum. Qui ergo propugnant actualem gratiam a *ſanctificante* diſtinctam, honeſta in impiis & infidelibus opera non infecta cupiditate, ac libertatem *indifferentiæ* ſub delectatione ſuperiori & victrici, principiis hærent, doctrinæ Baji ac Janſenii evidentiſſime repugnantibus. Detur tamen cavilloſo Sophiſtæ, Auguſtinianos Theologos in pluribus principiis, non quidem in his, quæ nuper commemoravi, aperte continentibus hæreſim erroremque, ſed in quibuſdam aliis amplioribus, Bajo, Janſenio, horumque aſſeclis conſentire; in exemplo ſint definitio gratiæ mentem illuſtrantis & inſpirantis ſanctam delectationem, hujus gradus aut minores, aut majores cupiditate, ejuſdem gratiæ efficacitas vincens voluntatem carnis contraria concupiſcentem, & humanorum officiorum in ultimum finem directio: quis, niſi pro cerebro fungum gerat, dicturus eſt noſtram & dogmatiſtarum illorum unam eamdemque eſſe cauſam, quia & nos utimur his principiis; & non potius fatebitur maximum inter nos verſari diſcrimen, quoniam unde nos gratiæ oeconomiam & efficacitatem inferimus, ſalva humani arbitrii liberrima poteſtate, illi fatalem quamdam neceſſitatem inducunt, atque ubi nos oſtendimus bonorum operum conditiones, omnia illi in Deum non directa criminibus & inquinamentis adnumerant? Profecto ex falſitate conſecutionum, etſi adverſariis legitimæ videantur, non ſequitur falſa eſſe principia, neque contra ex veritate principiorum ſequitur veras eſſe conſecutiones, quotieſcunque evidens non eſt utrorumque connexio: & plerique oppoſitum ſentientes in principiis conveniunt, in conſectariis autem ſibi invicem adverſantur.

II. Deum eſſe, & quidem ſubſtantia unum, ſempiternum, incommutabilem, præſciumque futurorum, non denegat mortalium aliquis, niſi forte inſipiens & atheus: ex hac autem veritate ingenito naturæ lumine, rerumque aſpectabilium contemplatione, necnon innumeris argumentis comprobata, recte inferimus eumdem Deum frui perfe-

ctiſſi-

ctiſſima libertate, eſſe conditorem univerſorum, ex nihilo omnia in tempore produxiſſe, nullamque ex rebus ab eo conditis, aut poſtea creandis adinveniri, quam non prænoverit, & rectiſſima providentia non ordinaverit. At ex eo, quod ipſe Deus immutari nequeat, philoſophorum nonnulli ſe evidenter colligere arbitrabantur ſempiternam hujus mundi exiſtentiam, & ex illius æternitate Hermogenes adſtruere conatus eſt materiam quamdam ingenitam, ac Valentinus neſcio quam fictitiam Aeonum generationem: ex præſcientia, ac prædefinita rerum creatarum conſtitutione induxerunt Gnoſtici, Manichæi, ac Priſcillianiſtæ fatum inevitabile; aliique contra, inter quos Latinorum eloquentiſſimus Tullius, ne huic fato ſubjicerent humanum arbitrium, ſacrilega temeritate negarunt invariabilem ejuſdem Numinis providentiam. Ergone quoniam ego iiſdem adhæreo principiis, Deumque unum, æternum, incommutabilem, atque rerum omnium auctorem rectoremque firmiſſime credo, me aut delirantibus illis philoſophis, aut Hermogeni, aut Valentino, aut Maneti, aut cuipiam alteri hujus furfuris accenſebis, & principia approbantem de nefariis, horrendiſque conſecutionibus, illorum ignorantia ac perverſitate deductis, pronuntiabis eſſe damnandum?

III. Canonicis diviniſque litteris, quarum nos auctoritate propugnamus ineffabile Trinitatis myſterium, Sabellius auſus eſt illegitima illatione unam duntaxat perſonam intrudere in divinitatis ſubſtantiam: Arius vero ſubſtantiam ipſam diſſecuit, Verbum Patri impar, & abſimile blaſphemando; atque ex iiſdem Paulinis Epiſtolis, quibus nos demonſtramus merita bonorum operum, electorumque prædeſtinationem ad vitam; contendunt Calvinus, Lutherus, & Novatorum reliqui conſequi ineluctabilem impiorum prædeſtinationem ad mortem, & inde ulterius conantur evincere, quod ſalus æterna non comparetur meritis, ſed ſola in Chriſtum fiducia. Hinc ne Sabellianis, Arrianis, Lutheranis, Calvinianis nos connumerandos eſſe affirmabis? Vereor ſane, ne & iſtud audeas; ſi in ea opinione verſeris, eodem calculo omnes indiſcriminatim comprehendendos

dos eſſe, qui iiſdem principiis inhærentes ſibi invicem in conſecutionibus adverſantur. Quod ſi feceris, non ſolum pingentium more cervino capiti adjunges caudam equinam, quum cervus equuſque in genere brutorum animalium conveniant; neque tantum nos Janſenianis, quod propugnemus non denegatam ab ipſis efficacitatem gratiæ, delectationemque victricem, accenſendos & comparandos eſſe arbitraberis; verum etiam Valentinianis audebis æquiparare Irenæum unâ cum illis ſempiternum Principium venerantem, Arrianis Athanaſium cum eis ſimul excipientem divinarum Scripturarum oracula, necnon Pelagio Auguſtinum, ac Tridentinis Patribus gregem impuriſſimum Novatorum; propterea quod Auguſtinus cum Pelagio agnoſcit adverſus Manichæos liberum voluntatis arbitrium, & Patres Tridentini fatentur cum Luthero transfuſionem originalis peccati, atque eodem peccato diſſeminatam, & allicientem ad malum lacertoſam concupiſcentiam. Si vero fatearis, quemadmodum tibi, ſi micam ſalis habeas, fatendum eſt, Irenæum nunquam propugnaſſe Gnoſticorum figmenta, Athanaſium pro *conſubſtantialitate* Verbi certaſſe, Auguſtinum ex quo homines prædito ſint libertate nunquam cum Pelagio negaſſe gratiam prævenientem, ſed pro ipſa gratia exercuiſſe glorioſa certamina, Tridentinos denique Patres non intuliſſe ex originali peccato pernicioſiſſima Novantium conſectaria, ſed hæc profligando tradidiſſe libertatis arbitrium nequaquam poſt Adæ tranſgreſſionem extinctum, ac permanentem in renatis concupiſcentiam, quæ non eſt ipſa labes originalis, latens adhuc, neque, ut comminiſcuntur heterodoxi, deleta regenerationis lavacro: ſi id, inquam, fatearis; ulterius concedas oportet, aut ingenio magnopere laborare, aut inſigniter eſſe malevolos, qui Auguſtinianos Theologos appellandos ajunt Bajanos & Janſeniſtas, propterea quod affirment cum Bajo non aliter creandum fuiſſe Adamum, quam cum gratia ſuperna, doceantque dirigenda eſſe in Deum opera deliberata, atque officia virtutum; ſed negant gratiam collatam primo homini ſpectaſſe ad conditionem, ſeu proprietatem naturæ omniaque opera illorum, qui fide & gratia

ſunt

ſunt deſtituti, eſſe intrinſecus mala, & fermento cupiditatis corrupta, quæ ſunt Baji conſecutiones: eademque ratione aſſerunt cum Janſenio pugnam mundanæ & cæleſtis delectationis, in hujus victrici energia conſtituentes efficacitatem divini adjutorii; at negant liberum arbitrium ſub robuſtiori concupiſcentia, vel gratia, obſtringi vinculo neceſſitatis, nec dari modo libertatem *indifferentiæ*, in quo nefario dogmate potiſſimum ſita eſt hæreſis Janſeniana.

IV. Neque in rebus tantum credendis, quarum exempla quædam produxi, verumetiam in dirigendis formandiſque moribus non debent in eamdem claſſem, aut in eumdem ordinem redigi, qui ex iiſdem prænotionibus diverſas, atque inter ſe pugnantes conſuetudines induxerunt; niſi forte in eumdem numerum rejiciendi ſint, qui propter honorem parentibus debitum fovent frigidam illorum ſenectutem, ac barbaræ illæ gentes, quæ genitores avoſque ſuos decrepita ætate gravatos in ardentem rogum projiciunt, ne hujus vitæ afficiantur incommodis: mulieres, quæ propter ſacroſanctam connubii legem nunquam alteri viro commiſcentur, niſi maritus e vivis exceſſerit, & quæ per ſummam maximamque ignorantiam putant ſibi ad improbi conjugis nutum alienos ſubeundos eſſe complexus, aut credunt conjugii fidem poſtulare, ut una cum virorum exuviis tradant ſemetipſas flammis conſumendas: ii demum, qui ex mortis contemplatione excitantur ad temporalium rerum contemptum; & qui ſpe æternarum abjecta, nec attenta perpetua vita animorum, cranio in menſis appoſito, mortiſque ſimulacro pendente e triclinii laquearibus, humanæ conditionis admoniti genio largius indulgent, & cum perditiſſimis ajunt: *Comedamus & bibamus, cras enim moriemur*. Quid vero notum magis, cunctorumque inditum animo, quam honorem exhibendum eſſe parentibus, connubiorum fidem ſervandam eſſe, & corruptibile corpus in pulverem ſolutum iri, aut quæ oppoſitæ magis opiniones hominum, quæ major diſſonantia prædictorum morum, quamvis ex iiſdem prænotionibus, aliis bene, aliis male ratione utentibus, invaluerint?

Iſ. 22. 13. Calmet ibid. Vide Theol. diſc. 10. 4. pag. 562. & Lipſium lib. 1. Saturnal. cap. ult. Scalig. lib. 2. Auſon. lect. cap. 26. & Martialis lib. 2. Epigram. 59. & notas Farnab. in idem Epigramma.

V. Dices, opinor, principia vel naturæ lumine nota, vel ob divinam revelationem certiſſima, vel ſanctiſſimis morum regulis conſona, a me fluxis aliis, ambiguis, & in controverſia poſitis comparari. Sit ita ſane: at iſtud pro ea, quam actito, cauſa videtur mihi robuſtius validiuſque præſidium. Nam ſi ex prænotionibus natura inditis; divino teſtimonio firmatis, atque morum probitati maxime congruentibus, hominum quorumdam cavillatio & ſuperſtitio fluere putat ſcita noxia, improba, atque impuriſſima; quid mirum, ſi ex doctrinæ noſtræ fontibus, quos conviciator præjudiciis abreptus exiſtimat eſſe veneficos ac turbulentos, manare crediderit damnata ac peſtilentiſſima conſectaria? Non deſunt tamen exempla alia permulta aſſertionum, quæ in diſputationem trahuntur, atque etiam a magno Auctorum numero refutantur, & ex quibus pars una Catholicam, pars altera Theologorum infert abſurdiſſimam illationem; & nihilominus evitare non poſſet notam obtrectatoris, quiſquis propter iſtiuſmodi aſſertiones affirmaret Doctores Scholaſticos iiſdem opinionibus adhærentes illatis inde, proſcriptiſque propoſitionibus conſentire. Atque ne a doctrina morum ſtatim recedamus; permultæ quidem illarum propoſitionum, quæ ab Apoſtolica Sede fuerunt confixæ, continebantur in Catholicorum Scriptorum lucubrationibus; & proculdubio auctores ex innoxiis moralis Theologiæ præceptionibus eaſdem propoſitiones fallaci atque obtorta conſecutione deduxerunt. Eamobrem qui calumniandi prurigine titillantur, atque ex unius, alteriuſve lapſu in invidiam adducere ſtudent univerſos alicujus Inſtituti doctores, poſitiones illas in Theologicis ſcriptis labore improbo expiſcari curarunt, quidam in Jeſuitarum Operibus, ut auctor Epiſtolarum Provincialium Paſchalis Blaſius; nonnulli in Thomiſtarum Voluminibus, ut Amadeus Guimenius; alii in libris Auguſtinenſium Theologorum, & in theſibus Lovanienſium, aliorumque Belgarum, ut Editor *Speciminis doctrinæ per Belgium manantis*: a quorum ingenio plurimum ego abhorrens illud tantum recenſeo omnibus exploratiſſimum, inter morum regulas, de quibus agitur controverſia, celebrem eſſe, quæ ſpectat ad con-

ſcientiam, ſeu opinionem *probabilem*: ex qua viri doctiſſimi manare putant quamplurima abſurda, atque illud maxime, quod probabilem ſententiam amplexus imprudenter ſe gerat; exponatque ſe peccandi periculo; alii vero conſectarium iſtud rejiciunt atque explodunt, interim aſſertione, ex qua alii alia depromunt, inter adiaphoras perſiſtente. Verum ad alia progrediamur.

VI. Ex illa univerſali natura, quam Scotus *formalem* appellat, & quam exiſtere in rebus ejuſdem Scoti aſſeclæ pugnaciter aſſerunt, & abſque piaculi nota defendunt, annon Bayle & Budæus exiſtimarunt conſequi *Spinoſiſmum*? Atque ne horum judicia plus æquo facere videamur; annon ex diſtinctione, quam *formalem* itidem dicunt prælaudatus ſubtilis doctor, ejuſque diſcipuli, & quam aptiſſimam eſſe putant ad res divinas explicandas, atque percipiendas, Theologi alii bene multi cenſent quodammodo lædi individuam ſupremi Numinis unitatem? immo annon viſum Dionyſio Petavio tanti nominis viro diſtinctionem illam Scotiſticam *parum, aut nihil a Gilberti hæreſi diſcrepare*? Oro nunc te, acutiſſime *Janſeniſmi & Bajaniſmi Redivivi* commentator, quum abjicias (ſi abjicis tamen) hujuſmodi Scoti *formalitates*, auderesne adverſus Scotiſtas edere librum ſingulari illa tua eloquentia inſcriptum *Spinoſiſmum*, aut *Gilbertiſmum*? Non ita delirus ſum, inquis; Scotus enim unum Deum eſſe propugnat, Trinitatis myſterium veneratur, ideoque abſque injuria maxima dici nequit *Spinoſiſta*, vel *Gilbertiſta*. Aliqua in re conviciandi vitio non excæcaris, fortaſſe quod Scotus plura de prædeſtinatione & de Gratia, ſcilicet de argumento, in quo te ceteris præfers, & de omnibus Auguſtinenſibus audes proferre judicium, indefinite & in utramque partem tradiderit, aut ſubobſcura divinorum decretorum partitione ita involverit, ut parum a me quidem, a te vero minus, & forte nihil intelligatur. Apage ergo cum tuo *Bajaniſmo*, ac *Janſeniſmo*, moroſe Cenſor. Auguſtinenſes enim Theologi Apoſtolicas Conſtitutiones latas adverſus Janſenium, Bajum, Queſnellium, ceteraſque univerſas excipiunt ac venerantur, & majori, quam tu exhibeas, reverentia; nam contra eaſ-

Bayle dict. V. Scot. & Cæſalp. Franc. Bud. Tract. de Atheiſmo pag. 52.

Petav. lib. 1. Theol. dogmat. cap. 8. num. 8. pag. 59. edit. Pariſ.

eaſdem Conſtitutiones tu Janſenianæ hæreſeos inſimulas ſententiam Orthodoxorum, haud ignorantibus ipſis Romanis Pontificibus ubique terrarum hactenus propugnatam; ne addam, (quod fateor me ignorare) te opinione multorum unum ex illis eſſe, qui eorumdem Pontificum auctoritatem imminuunt, negantque horum judicium eſſe irreformabile, priuſquam accedat aliorum Epiſcoporum aſſenſus: qua ſane in re neminem latet a noſtratibus, quos Janſenianis accenſes, jura Apoſtolicæ Cathedræ vindicari. Auguſtiniani inſuper omnes decertant pro libertate *indifferentiæ*, damnantque eo prorſus modo, quo ab Eccleſia damnatæ fuerunt, ſingulas Novatorum propoſitiones: ideoque fas tibi non erat, ob eam duntaxat rationem, quod iſtæ videantur cerebello tuo legitime ex illorum principiis inferri, eoſdem Auguſtinianos tanquam Baji, Janſeniique diſcipulos infamare.

VII. At quoniam paullo ſupra Scotiſtarum mentionem feci, producam ex illorum opinionibus exemplum aliud præſenti cauſæ magis accomodatum, atque ſimillimum. Nullus enim imbutus eſt eorumdem Scotiſtarum opinionibus, qui non affirmet ineſſe creaturæ rationali *appetitum & inclinationem naturalem ad viſionem beatam*. Contra Vaſqueſius, Suarez, necnon Thomiſtarum permulti hanc Scotiſtarum ſententiam refellunt, atque omnino rejiciendam eſſe pronuntiant, propterea quod inde ſequi arbitrantur, fore Deum in ſe viſum ſpiritualium animorum finem naturalem, itemque virtutem ac facultatem, qua pervenitur ad ſupernam beatitudinem, inter naturæ limites coarctandam, ipſam denique viſionem Dei futuram fore conditioni atque inſtitutioni rationalis naturæ omnimode proportionatam: quæ omnia ſi quis enuntiaret, proculdubio nec latum unguem diſtaret a Bajo. Non ideo tamen, quod præſtantiſſimis Theologis ex aſſerto a Scotiſtis naturali illo appetitu conſequi videatur error Bajanis articulis conſentaneus, eo audaciæ proceſſerunt, ut dixerint a Scotiſtis Bajaniſmum propugnari, ſibique proſcribendi aſſertum illud Scoticum arrogaverint facultatem: quippe non eos latebat Maſtrium Commentatorum Scoti facile principem a ſe, fuiſ-

Vide Maſtrium diſp. 6. qu. 2. & Fraſſen diſp. 3. art. 7. q. 3.

Vaſq. 1. 2. diſp. 22. n. 10. Suarez ibid. diſp. 16. ſect. 2. num. 7. Gonet. diſp. 1. de poſſibil. Viſ. Dei art. 5. nu. 8.

ſuiſque amoviſſe ſuſpicionem omnem erroris, reponendo naturalem quidem eſſe appetitum & inclinationem ad viſionem beatam, non tamen inter naturæ ordinem ſtatuendam eſſe viſionem ipſam, ſeu virtutem ad hanc perveniendi: *Quia illa qualitas dicitur alicui naturaliter debita, quam ita ex ſui intrinſeca conſtitutione poſtulat, ut vel ex intrinſecis ejus principiis emanet, ut ſunt calor in igne, frigus in aqua; vel ſaltim neceſſario illis ab extrinſeco agente reproducuntur, naturali ſua conſtitutione ſic poſtulante, qua ſunt, & qua ſine conſervari naturaliter non poſſunt, ſicut corpora cœleſtia habent ſuas qualitates perfectioneſque eis poſſibiles, nec ex ſe ipſis effectas, nec ab aliis receptas, ſed a Deo penitus concreatas*. Hæc Maſtrius, aliique Scotiſtæ, ut vidimus diſs. 2. cap. 1. *§. 6.*

VIII. Intendat nunc animum obtrectator, videatque num jure exemplum iſtud ad ipſius obterendam revincendamque calumniam aptiſſimum appellaverim. Contendit Anonymus defendi a nobis errorem Michaelis Baji aſſerentis gratiam atque immortalitatem primi hominis fuiſſe *naturalem* ipſius conditionem; quoniam noſtratium ſententia homo ad imaginem Dei conditus, & nulla culpa inquinatus exigit gratiæ auxilia, quibus uſque ad viſionem Dei, in quam inclinat, valeat pertingere: id, quod adverſariis noſtris videtur idem eſſe, ac beneficia ſupernaturalium gratiarum deprimere ad naturalem hominis conditionem. Verumtamen negamus nos, & pernegamus gratiam homini & Angelis in priori conditione collatam non ſpectaſſe ad ordinem ſupernaturalium beneficiorum; quoniam ipſamet gratia (audias Fulgentium Bellelli) non ita debita fuit naturæ, *ſicut naturæ ſunt debitæ ejuſdem proprietates, quæ ex ejuſdem viſceribus enaſcuntur*, neque neceſſario concreata fuit, poſtulante eamdem gratiam naturali conditione creaturæ rationalis ut eſſet, atque in propria natura conſervaretur; quod eſt prorſus idem, ac illud, quod ſcripſerat Maſtrius: ideoque ſi Bajaniſmi damnandum non eſt ſyſtema *Maſtrinum*, (hoc enim utar vocabulo, ut elegantiſſimo adverſarii ſtylo accedat rudi huic & impolito aliquid decoris & ornamenti) nec Bajaniſmi inſimulandum erat ſyſtema

Mens Auguſtini de ſtat. creat. rat. lib. 3. cap. 19. pag. 455. quod ſæpiſſime eo in libro repetitur.

Bel-

Bellellinum ob ſententiam de creatura rationali ſupernæ gratiæ adjutorio in prima ſui conditione exornanda.

IX. A Scotiſtarum palæſtris ad caſtra eorum, qui ab Angelico Doctore Thomiſtæ dicuntur, procedendum jam eſt. Horum permultos, ac fere omnes propugnare phyſicam prædeterminationem ad *materiale* peccati ſciunt quotquot a limine Theologiam Scholaſticam ſalutarunt. At Deum futurum effectricem peccati cauſam, ſi tali prædeterminatione ad ipſum *materialem* actum concurreret, arbitrantur Mediſtæ omnes, & alii quidam ex claſſe eorum, qui nolunt prædeterminationem ipſam exigi ob dependentiam ſecundarum cauſarum a prima. Immo, ſi fides habenda eſt P. Livino Meyer in *Hiſtoria vindicata Controverſiarum de Auxiliis*, etiam nonnulli ex ipſa præclariſſima PP. Prædicatorum Familia, ac præſertim Joannes Vincentius, Baſilius Verdù, Raymundus Paſqualius, Didacus Janguas, & Joannes Nicolai, illam ad *materiale* peccati prædeterminationem rejecerunt, ne Deum facerent noſtrorum ſcelerum auctorem. Aliter ego de illa Thomiſtarum ſententia cenſeo, quamvis prædeterminationem illam non eſſe neceſſariam alio ex capite arbitror; ideoque adverſus impugnatores ſententiæ Thomiſtarum ita ſcripſi: *Impius Calvinus vult cauſam primam prædeterminare actus malos, & iſtos abſoluta neceſſitate evenire: Thomiſtæ defendunt prædeterminationem actus, ſed non malitiæ, quam in cauſam proximam refundendam eſſe propugnant. Toto igitur cœlo diſtant ab hæreſi Calviniana, & qui eos audent inſimulare, ſunt, me judice, iniquiſſimi obtrectatores.* Puto autem tam caſtigatum loquendi modum neque illos in me reprehenſuros, qui mihi iniqua criminatione exprobrant Bajaniſmum. Hos interim commonefaciendos eſſe reor, nefas ſibi eſſe in nos hanc teterrimam criminationem urgere, ex quo ingeniolo ſuo videantur Bajani errores ex principiis noſtris profluere; quemadmodum nefas eſt inſimulare Calvinianæ hæreſeos Thomiſtas, quod aſſerant prædeterminari a Deo *materiale* peccati, unde quibuſdam Theologis videtur inferri Deum fore ejuſdem peccati auctorem: nam ſicut Thomiſtæ conſecutionem iſtam legitimam eſſe negant, & Calvinianam hæreſim damnant, & exe-

Livinus Hiſt. de Aux. lib. 2. cap. 16. pag. 181.

De The. diſcipl. tom. 1. pag. 327.

& execrantur; ita nos contendimus ratiocinationes adverſariorum noſtrorum contortas & illegitimas eſſe, omneſque errores Baji refellimus & proſcribimus. Nullum vero in hac comparatione invenitur diſcrimen, niſi forte quod objicientibus Scholæ Thomiſticæ conſecutionem illam Calvinianæ blaſphemiæ, ſunt viri Theologi in Litteraria Republica notiſſimi; impingens autem nobis errores Baji adeo obſcurus eſt, & ignarus, ut ſolius audaciæ, ac propriæ exiſtimationis ſingulare ſpecimen præſetulerit.

X. Eadem, ac prædeterminationis ad *materialem* actum peccati, ratio eſt prædefinitionis operum ſupernaturalium, quam laudati Thomiſtæ invicte naviterque propugnant. Dixi enim in Præfat. 1. Voluminis num. 2. præcitatum Livinum in Opuſculo *de mente Concilii Tridentini circa gratiam phyſice prædeterminantem*, contendere *Calvini doctrinam de gratia a ſeipſa efficaci, & prædeterminantium opinionem nullo in apice videri diſſimilem*, immo invidioſam provinciam ſubiiſſe demonſtrandi, *quod non alias hinc conſequentias Calvinus deduxerit, quam deducant illi, qui gratiam phyſice prædeterminantem cum ipſo defendunt*, teſtimoniis Calvini verbiſque Dominici Bannes invicem collatis: quod antea in celeberrimis Congregationibus de Auxiliis in Scripto exhibito SS. D. N. Paulo V. molitus fuerat P. Baſtida, a Patribus Prædicatoribus ſcripto alio valide refutatus. Et quem, oro, Mediſtarum invenies, qui non ſentiat ex antecedenti prædeterminatione conſequi libertatis interitum, quum idcirco ſcientiam illam *mediam*, adeo celebre, adeo prodigioſum Ludovici Molinæ inventum, totis lacertis viribuſque extremis defendant, quod ſibimet perſuadeant, abſque ejuſdem ſcientiæ præſidio actum iri de libertate? Nihilo tamen minus Mediſtæ ratiocinia talia nectentes, atque prædeterminantem gratiam eo nomine, quod libertatem ſubvertat, toto niſu oppugnantes, fatentur (cordati ſaltim ac temperati) Thomiſtas ejuſdem gratiæ aſſertores diſſidere a Calvino, quoniam illationes illas Calvinianas, quæ ſane Mediſtis videntur legitimæ, abjiciunt & damnant, & liberum arbitrium adverſus Calvinianam hæreſim profitentur. Livinus ipſe, ut Jeſuitam in his controverſiis exercitatiſſimum in teſtem

Livinus de mente Conc. Trid. ad Calcem Hiſt. Vindic. cap. 5. pag. 13.

Ibidem cap. 6. pag. 15.

Mſ. Bibl. Angel. Cod. 8. Arch. pag. 207.

tertio producam, dum elucubraret Reſponſionem ad librum F. Henrici a S. Ignatio, cui titulus, *Gratia per ſe efficacis adverſus injuſtam Janſeniſmi accuſationem juſta defenſio*, quamquam ageret cum auctore, cujus Opera cenſuram ſubierant, in fine tamen Præfationis inquit: *Non eos damno, nec Janſenianos appello, qui gratiam per ſe efficacem ſic defendunt, ut deducta ex hac Corollaria hæretica deteſtentur. Quod ſi fecerit F. Henricus a S. Ignatio, tunc famam ſuam, quam læſam queritur, ab omni, quod opto, Bajaniſmi, & Janſeniſmi ſuſpicione liberaverit.* Igitur judice Jeſuita, qui in controverſiis de auxiliis divinæ gratiæ diu ſeſe exercuit, quiſquis corollaria hæretica deteſtatur, immunis eſt *ab omni Bajaniſmi & Janſeniſmi ſuſpicione.*

Extat ad Calcem Hiſt. de Auxiliis Vindic.

XI. Priuſquam a Thomiſtis recedam, commemorabo judicium alterius Jeſuitæ, qui ſuppreſſo nomine edidit epiſtolas decem ad Alexandrum Natalem, Gallice primum, deinde Latine editas Auguſtæ Vindelicorum & Dilingæ. Demonſtrare auctor iſte conatur, eadem prorſus conſectaria proficiſci ex gratia Janſeniana, atque ex prædeterminatione Thomiſtica: *Conſectaria*, ait epiſt. 8., *quæ tuis ex principiis duco, ea ipſa doctrina ſunt, quam profitentur eorum dogmatum artifices; eorum aſſertiones ipſiſſimæ ſunt.* Putaſne ab hujus epiſtolæ auctore tam aſſeveranter doctrinam Thomiſticam comparantem Janſenianæ, Thomiſtas ipſos una cum Janſeniſtis damnari? Id nequaquam audet, tametſi ut ejus oſtendit oratio, non parvo ſit animo, neque abjecto: ſed ad hunc plane modum proſequitur: *Eccleſia quidem, ſcio, dum veritatis hoſtes damnavit, doctrinæ veſtræ non inuſſit notam, quia veſtræ aſſertiones cum novas opiniones fabricantium aſſertionibus pugnant, quia conſecutiones e veſtris principiis derivari ſolitas conſtantiſſime pernegatis.* Ita a Janſenianis Thomiſtas diſſidere fatentur Jeſuitarum doctiſſimi, Joannes Martinus de Ripalda lib. 2. adverſus errores Baji diſput. 14. ſect. 5. Stephanus Dechamps lib. 2. de H. Janſ. diſput. 3. cap. 3. Joannes Martinonus in Anti-Janſenio pag. 708. necnon Franciſcus Annatus, qui edidit librum inſcriptum, *Janſenius a Thomiſtis gratiæ per ſeipſam efficacis defenſoribus condemnatus.* En ergo plurium Mediſtarum teſtimonio Catho-

Ep. 8. pag. 241.

tho-

tholicos dicendos eſſe, non autem Janſenianos, Theologos illos, qui negant ipſorum Janſeniſtarum conſectaria, quamvis ſtatuant aſſertiones, ex quibus Mediſtæ eadem conſectaria legitime inferri exiſtimant. Quare perperam Anonymus in *Appendice* ait, ac repetit dogmata Janſenii conſequi ex principiis noſtris, non ex Thomiſticis: neque enim ex illis, neque ex iſtis neceſſaria connexione ſequuntur: ac ſi Anonymo ex noſtris fluere videntur; Theologis quibuſdam Anonymo doctioribus effluere quoque viſa ſunt e Thomiſtarum principiis. Hi vero doctiores ac prudentiores negant Thomiſtas accenſendos Janſenianis. Negaſſet ergo hoc idem, non audacter affirmaſſet Anonymus, ſi Livino, Dechampſio, Martinono, Danieli, Annato, aliiſque Mediſtis morem geſſiſſet, ac ſi fuiſſet aliquantulum doctior, atque prudentior.

XII. Quum nuper Mediſtarum occurrerit mentio, puto Anonymum non latere, quot graves doctique Theologi illorum ſententiam rejiciant, illam non tantum falſam exiſtimantes, verumetiam affinem Semipelagianorum erroribus, pravarumque conſecutionum altricem. Neque enim id aſſeruit ſolus Janſenius in Opuſculo, quod addidit libro perperam *Auguſtinus* inſcripto, ideſt in *Parallelo, ſeu ſtatera erroris Maſilienſium, & opinionis quorumdam recentiorum*; ſed ulterius idem affirmarunt in ſuis *cenſuris* Sacræ Facultates Lovanienſis & Duacenſis, Thomiſtæ fere omnes, ac præſertim Thomas Lemos, Didacus Alvarez, Joannes Gonzales, Antoninus Reginaldus, Salmanticenſes, & alii. Autographa apud nos extant, *Comparatio doctrinæ Molinæ cum doctrina Caſſiani, Fauſti, & aliorum Semipelagianorum*, auctore Hieronymo Pallanterio, conſimile *Ludovici de Creil* acerimumque Judicium, aliud *Lelii Landi Epiſcopi Neritonenſis* proprio ipſius charactere firmatum, *Collatio* altera *opinionum Caſſiani & Molinæ* Gregorii Nunni Coronel Auguſtinenſis, itidem autographa, *Propoſitiones* item complures *Ludovici Molinæ* propria ſubſcriptione octo Conſultorum Sacræ Congregationis *de Auxiliis* diſpunctæ tanquam affines Semipelagianorum erroribus, aliaque id genus monumenta quamplurima, & quidem indubiæ fidei; unde con-

Cod.1. pag. 11. Cod.3.256. Cod. 4.164. Cod. 6. pag. 243. Cod. 9. pag. 441.

conſtat præſtantiſſimos Theologos in ea fuiſſe ſententia, quod intruſo Moliniano ſyſtemate Semipelagiana hæreſis fuerit inſtaurata. Sufficere arbitror ad hoc dijudicandum *Inſtructionem*, ſeu decretum *pro Facultate Theologica Remenſi* Caroli Mauritii Le-Tellier an. 1697. ubi Cl. Præſul ſententiam Molinianam appellat *rejectè de tout temp dans l'Egliſe*, necnon jam ab anno 1347. cenſura inuſtam ab Univerſitate Pariſienſi in propoſitionibus Joannis *de Mercuria*. Nunc vero, obſecro te, Anonyme, ſi ego tot doctiſſimorum virorum inſiſtens veſtigiis *collationes* illas doctrinæ Semipelagianorum ac Mediſtarum typis ederem, atque audacter propter conſecutiones, quæ viris doctiſſimis videntur legitimæ, aſſererem Mediſtas eſſe puros putos Semipelagianos; quot in me non excitarentur clamores, quis me omnium mortalium audaciſſimum non appellaret, quis in ſcripta mea cenſoriis notis, in perſonam animadverſione pœnarum, atque in faciem unguibus inſiliendum eſſe non diceret? Id quidem agerent, & jure meritoque univerſi: primum quia Religioſiſſimi ſcientiæ *mediæ* aſſertores Pelagiana omnia conſectaria negant ac repellunt: deinde quia importunum eſt antiqua Scholarum diſſidia criminationibus non ſemel diſcuſſis iterum excitare ac fovere; ac tandem quia decretis Pauli V. & Urbani VIII. cautum eſt, ne Theologi de auxiliis divinæ gratiæ diſputantes ſeſe invicem cenſuræ notâ perſtringant. Vide, quæſo, an eadem prorſus in eos quadrent, qui Janſenianas conſecutiones e noſtro ſyſtemate ratiocinatione ſua derivantes, confidentiſſime ajunt nos eſſe puros putos Janſenianos, dum nos conſecutiones illas rejicimus ac retundimus: iſtiuſmodi inſimulationes non ſemel fuerunt diſcuſſæ; & Románorum quoque Pontificum Innoc. XII. Clem. XI. & XII. vetitum eſt, ne *invidioſo Janſeniſmi nomine* traducantur qui palam Majorum ſuorum doctrinam propugnant, nec legitime de eis conſtat aliquam ex quinque damnatis propoſitionibus tradidiſſe.

Ordonnance etc. Pariſ. an. 1697. pag. 93. & 168.

Vide Præf. to. 1. num. 8.

XIII. Quod attinet ad Scholam noſtram; arbitror eos quoque, qui de Baji, & Janſenii erroribus accuſarunt Henricum S. R. E. Card. Noriſium, aut clanculum, aut ementito nomine Riſbrochii, & Neuſſerii, de quibus dictum

eſt

eſt alibi, non adeo fuiſſe ſtupidos, ut in celeberrimum virum molirentur acerbiſſimas criminationes, niſi eis viſum foret ex Noriſianis ſcriptis proſcripta dogmata inferri: quod & de Chriſtiano Lupo, & de aliis in Præfat. 1. commemoratis eſt aſſerendum. Adde Lambertum Le-Drou, ceteroſque omnes cum illo adſtruentes neceſſitatem amoris initialis ad juſtificationem in Sacramento obtinendam: quibus Auguſtinus Michel in diſcuſſione Theologica num. 15. Procemii objicit Bajaniſmum, addens tamen *Bajanos non eſſe, cum profiteantur ſe a Bajo alieniſsimos, quamvis ipſorum doctrina a Bajaniſmo diſcerni nequeat*. Quod ſane temperamentum imitari debebat Anonymus, quamquam ipſe noſtram a Bajana ſententia diſcernere non valeret. At neceſſum non eſt uberiora exempla proferre, quum lucidiora ſint omnibus, quæ de ipſis Auguſtini libris, atque de doctrina in illis tradita, huic Apologetico Operi fuerunt præmiſſa. Illinc enim Adrumetini quidam Monachi, quos eorum Abbas Valentinus epiſtola 216. inter Auguſtinianas num. 2. appellat *imperitos fratres*, putabant conſequi exitium liberi arbitrii, neque corrigendos eſſe, qui peccant. Horrebant idem conſectarium Maſſilienſes, qui tamen erant *ingenia bona, & meritis atque honoribus clari*; atque ea de cauſa Auguſtinianam doctrinam repudiabant: quibus adde quotquot ad initia uſque currentis ſæculi propugnatoribus illius doctrinæ Prædeſtinatianam hæreſim objecerunt. Ex Auguſtiniana item ſententia *de animarum traduce*, quam S. Pater aliquando hæſitanter docuit, complures conſequi exiſtimarunt, rationalem animam futuram eſſe corpoream; nec defuerunt, qui opinionem illam Auguſtini damnatam fuiſſe ſcripſerint: quos egregie refutarunt Alypius Roylof. lib. 6. de Anima, Noriſius in Vindiciis, necnon Eſtius in 2. diſt. 17. §. 14. Oſtendi egomet lib. 12. cap. 4. quam imperite nonnulli ex iis, quæ S. Pater diſſeruit de origine animæ, ubi agit de transfuſione originalis peccati, conati fuerint ſtatuere animarum propagationem per corporeum ſemen; ut mittam quæ de ipſa propagatione per vehiculum concupiſcentiæ, ac de aliis Auguſtinianæ doctrinæ placitis addi poſſent, quæ alii ſtrenue defendunt, alii ut rejicien-

Le-Drou Cenſur. diſcuſ. pag. 28.

S. Auguſt. De Præd. SS. cap. 21. num. 43.

ciendarum conſecutionum fontem atque principium oppugnant.

XIV. Poſtremo loco illos calumnioſe traducendos non eſſe, qui damnant conſectaria reprobanda & damnanda, nec inſimulandos ab iis, qui putant eadem conſectaria manare ex illorum principiis, apparet ex ipſa perditiſſimorum hæreticorum confeſſione. Calviniani ſiquidem putant tam ex Catholicorum, quam ex Lutheranorum circa Euchariſtiam doctrina inferri neceſſaria & apertiſſima conſecutione Dominici Corporis, & humanæ naturæ a Verbo aſſumptæ deſtructionem; & nihilominus ajunt id non poſſe Lutheranis abſque calumnia imputari, quoniam iidem Lutherani conſecutionem ipſam expreſſe abjiciunt: idcirco in Synodo Carentonii anno 1631. ipſimet Lutherani a Calviniſtis in communionem recepti fuerunt; & Joannes Dallæus in quadam Epiſtola ad Monglatium inquit: *Etſi opinio Lutheranorum circa Euchariſtiam non minus, ac opinio Romanorum deſtruat humanam Jeſu Chriſti naturam, nequit tamen hæc conſequentia iiſdem Lutheranis adtribui abſque calumnia, quoniam conſequentiam illam expreſſe reprobant*. Hinc Cl. Boſſuetius *in Expoſitione doctrinæ Eccleſ. Cathol.* recitatis Dallæi verbis inquit cap. 2. *Eſt itaque regula firmiſsime inter ipſos heterodoxos ſtatuta, attendendas non eſſe conſecutiones, quæ ex alicujus doctrina deduci poſſent, ſed id tantummodo ſpectandum eſſe, quod concedit, & quod conſtituit ejuſdem doctrinæ auctor. Ita dum vi conſequentiæ, quam ex doctrina noſtra inferri contendunt, affirmant deprimi a nobis Dei gloriam, officium Salvatoris ac Mediatoris Chriſti Jeſu, ſacrificii, quod pro nobis in cruce obtulit, ac meritorum ejus maximam dignitatem; facillimum erit hujuſmodi conſecutiones refellere adhibendo reſponſionem, qua utitur ipſe Dallæus, affirmando ſcilicet, conſequentias ipſas non poſſe abſque calumnia imputari Eccleſiæ Catholicæ, expreſſe eas reprobanti*. Abjicientibus ergo nobis ac reprobantibus Baji, Janſenii, & Queſnelli proſcriptas ab Apoſtolica Sede propoſitiones, Anonymus non poterat *abſque calumnia* opponere Janſeniſmum, tametſi ei viderentur ex ſcriptis noſtris eædem propoſitiones inferri: quod diſcurrendo per Philoſophorum ſectas, per hæreſum por-

Boſſuet pag. 85. Ven. edit. an. 1713.

portenta, per Scotiſtarum, Thomiſtarum, ac Mediſtarum placita, per ipſam Auguſtinianam doctrinam, atque per regulas ab omnibus etiam heterodoxis receptas, hactenus demonſtravi.

CAPUT II.

Anonymi conſequutiones illegitimas eſſe convincitur, & prior Appendix *breviter refutatur.*

I. VErum in deducendis pravis conſecutionibus Anonymum decipi conſtat cum ex præcedentibus diſſertationibus, tum ex utraque *appendice*; in qua diſcutienda, quoniam nil continet, quod refutatum non ſit, breviſſimus ero, ne κατὰ πόδας lepidiſſimum criminatorem ſectando bonum tempus male conteram, & nauci facienda videar plurimi, quam opus ſit, æſtimare. Ait itaque pagina prima App. I. *Quamplurimos, etiam non inferioris notæ Theologos, varia Novatorum effugia non ſat habentes perſpecta, vix ſuſpicari poſſe Fratrem Bellelli ex Familia Auguſtiniana Doctorem Theologum, errores a Summis Pontificibus in Bajo & Janſenio damnatos renovaſſe.* Hinc primum conſtat propoſitiones in Bajo, & Janſenio proſcriptas non inferri ex libris Auguſtiniani ſcriptoris aperta, & manifeſta conſecutione; quandoquidem *conſecutionem* iſtam non percipiunt Theologi *quamplurimi, etiam non inferioris notæ.* Conſtat ſecundo falſum eſſe, quod Anonymus ſcribit in fine hujus Appendicis, Opera P. Bellelli *per totam Galliam atque Italiam* de Bajaniſmo, & Janſeniſmo *ſuſpecta* eſſe; quum in hanc ſuſpicionem trahi nequaquam potuerint Theologi *plurimi*, & quidem conſpicui, nec *inferioris* ſubſellii. Conſtat tertio exiſtimare Anonymum, ſenſum in Bajo, & in Janſenio damnatum adeo eſſe reconditum, adeo obſcurum, ut nec illud aſſequantur Theologi præſtantiſſimi, ſi omnia Dogmatiſtarum ſubterfugia non calleant. Conſtat quarto eumdem Anonymum ſeſe compluribus, nec vulgaribus Theologis præferre, eoſque adeo parvipendere, ut aſſerat eos

nec

nec deprehendere legitimum ſenſum damnatarum ab Apoſtolica Sede propoſitionum.

Verum enimvero perſpicuum eſt Theologos, qui Fulgentii Bellelli libros ab omni cenſura immunes pronuntiarunt, præ ceteris in his controverſiis verſatiſſimos eſſe. Hi enim Theologi ſunt, qui ante annos triginta ſedente Clemente XI. Pontifice Optimo Maximo, Opus inſcriptum *Mens Auguſtini de ſtatu creat. ration. ante peccatum*, delatum Supremo S. Inquiſitionis Tribunali, nulla nota cenſoria expunxerunt, cum tamen iidem Theologi circa eadem tempora ſcripta Queſnelliana diſcuſſiſſent ac reprobaſſent. Iidem Theologi ſunt, qui Romæ ad munus dijudicandi res ad fidem ſpectantes ab Apoſtolica Sede ob ſingulare doctrinæ meritum ſelecti, Auctoris noſtri Opera ſedulo pervolutarunt, pleniſque probata calculis ad evertendam Queſnellianam hæreſim ſummopere idonea atque aptiſſima exiſtimarunt. Sunt hi Theologi, qui cura ac ſollicitudine Pontificis omnium ſapientiſſimi, & qui ipſa Patris Bellelli Opera pervolutare, ac in eruditiſſimis lucubrationibus ſuis commendare dignatus eſt, illis id muneris demandante, poſt has Anonymi recoctas inſulſaſque criminationes, cenſuerunt libros Auguſtinenſis Scriptoris tam diſtare a damnatis erroribus, quantum a recti accuſatoris ingenio, atque a boni Scriptoris temperamento diſtat veterum conviciorum conflator. Vide ergo, quam male ſibi conſulat adverſarius prologo illo turgido, ineptoque Appendicis. Inſuper certum eſt non tantum ab eo affici injuria Theologos ſummos, quibus rerum, quas ſcire tenentur, turpiſſimam exprobrat ignorantiam, (electi enim a Superioribus cenſores illud dignoſcere, & inveſtigare tenentur, cujus diſcretio, judiciumque eis committitur;) verum etiam alios, quos idem Anonymus ait bene ſapienterque Janſenianam hæreſim delineare. Talis eſt Ignatius Hyacinthus Amat de Graveſon, cujus verbis Anonymus pag. 97. *Janſ. Rediv.* num. 6. explicat reprobatque duarum delectationum principium. At Graveſonus in Hiſt. Eccleſ. recenſet Patrem Bellellium inter eos, qui Auguſtinianam de Gratia doctrinam egregie illuſtrarunt, & Cardinali Noriſio adhæſerunt, Opere, quod criminator

minator incuſat, commemorato. Facta enim Chriſtiani Lupi mentione, *Alter vero* (inquit Graveſon) *qui in doctrina S. Auguſtini Cardinalis Noriſii veſtigia preſſit, eſt doctiſſimus P. Fulgentius Bellelli, nunc Ordinis S. Auguſtini Procurator Generalis, qui anno* 1711. *librum edidit ad explicandam mentem S. Auguſtini circa ſtatum creaturæ rationalis ante peccatum*.

Graveſ. Hiſt. Eccl. p. 3. pag. 200. edit. Venet. an. 1726.

II. Contendit Anonymus Patrem Bellelli in Opere adverſus propoſitiones Queſnellianas, quibuſdam ipſarum propoſitionum *legitimum ſenſum* adſcribere, ſed eumdem ſenſum ſimulate duntaxat, effugiiſque doloſis rejicere: quibuſdam aliis affigere *ſenſum extraneum*, & omnino a Queſnelli mente alienum, ut Queſnellianus error ſartus tectus perſiſtat, ſive in illis propoſitionibus reprobare ſenſum Calvinianum ac Lutheranum, nunquam vero rejicere, ac refellere ſenſum Baji, & Janſenii, in pluribus articulis perſpicue & aperte enunciatum. Ac primo Anonymus agit de propoſitionibus Queſnelli denegantibus gratiam *ſufficientem*, a prima ſcilicet uſque ad vigeſimam primam. Ne tibi in mentem veniat aliquid novi ab adverſario proferri. Ait ſe demonſtraſſe p. 2. *Janſ. Red. art.* 1. Fratrem Bellelli amplexum eſſe noxium principium duarum delectationum, quarum gradibus inferior vincere nequit oppoſitam, ſuperiori autem voluntas non poteſt reſiſtere; unde ſane infertur nullam dari gratiam *ſufficientem*, quoniam delectatio ſuperior gradibus eſt efficax, inferior autem non ſufficit: ideoque P. Bellelli gratiam gradibus inferiorem cupiditate appellat *parvam & invalidam*, atque ait cum ea hominem *non magis poſſe* bonum agere, quam videre ille poſſit, *cui ob aliquam infirmitatem clauſæ ſunt genæ oculorum*. Repetitis autem, quæ dixerat art. 2. Janſ. Red. ait de Queſnellianis propoſitionibus ſufficientes gratias negantibus: *Has jure merito refellit propoſitiones Frater Bellelli, quia gratiam omnem ſufficientem excludunt; ſed cum gratias vere ſufficientes ipſe non admittat, eaſque ſufficientes vocare non poſſit, niſi ſubſidio æquivocationum a Janſeniſtis confictarum, ex his colligere eſt hunc Theologum, etſi genuinum ac legitimum aſſignet ſenſum, illas tamen non ſincere, ſed ficte rejicere.*

App. pag. 4.

At viro magnorum præcordiorum, animique alieni prodigioſo inſpectori, hoc potius modo ratiocinandum erat: Quiſquis aſſignat damnatarum propoſitionum *legitimum ac genuinum ſenſum*, eaſque refellit ac reprobat, non dolo & tergiverſatione, ſed obvium propriumque ſenſum reprobando, illas proſcribit: Fulgentius Bellelli aſſignat damnatarum propoſitionum ſenſum *legitimum ac genuinum*, eaſque refellit ac reprobat. Igitur Fulgentius Bellelli non tergiverſatione, aut dolo, ſed proprium obviumque ſenſum reprobando, illas proſcribit. Iſtud vero ratiocinium &; caritati, & veritati maxime congruebat. Enimvero a Fulgentio Bellelli non admittitur principium duarum delectationum *invincibilium* ad libram Janſenianam; ſed duarum delectationum, quarum gradibus ſuperior conſiſtit cum libera poteſtate ad oppoſitum, atque ad mentem Franciſci Macedi, Ant. Maſſouliè, Joannis Gonzalez, ac totius Scholæ Auguſtinianæ, ut vidimus præced. diſs. cap. 3. §. 1. & 6. Agnoſcit quoque Bellellius *ſufficientem* gratiam inefficacem, quæ *veram* tribuit agendi *poteſtatem*, ut conſtat ex eodem cap. §. 2. eamdemque gratiam appellando *parvam & invalidam*, atque illam explicando comparatione oculorum & luminis, utitur verbis Auguſtini, Africanorum Patrum, atque clariſſimorum Theologorum, Janſenianas technas offuciaſque devitans, ac docens victricem delectationem requiri duntaxat *ad actum ſecundum*, & non ut liberum arbitrium revera poſſit operari bonum, ſed ut applicetur ad opus: ut cit. cap. 3. §. 7. num. 3. atque alibi ſæpe evidentiſſime oſtendimus. Corruit ergo prima *Appendicis* argumentatio, ſeu potius verborum luſio, ejuſdemque veteris & vulgatæ cantilenæ repetitio.

App. pag. 5. III. Haud melioris notæ ſunt, quæ Anonymus reperit §. 2. pertractans de Gratia efficaci. Inquit 1. definitum a Concilio Tridentino voluntatem humanam diſſentire poſſe interiori gratiæ *ſive ſufficienti, ſive efficaci*; huic autem definitioni refragari Janſenium, & Queſnellum propoſit. 10. *Gratia eſt operatio manus omnipotentis, quam nihil impedire poteſt aut retardare*. At *Frater Bellelli*, inquit humaniſſimus adverſarius, *multo audacior* Janſenianis *dicere non eſt veritus Concilium*

Concilium duntaxat definiſſe poſſe reſiſti gratiæ ſufficienti. Huic *adulterinæ Expoſitioni* adhæret denuo F. Bellelli, dum refellens propoſitionem illam 10. illud ſolummodo in ea reprehendit, quod *gratiæ ſufficienti*, *non efficaci*, *reſiſti non poſſe aſſerat*. Ait quidem eo loci, quod gratia efficaci reſiſti poſſit in *ſenſu diviſo*; ſed idem aſſerit Janſenius, quibuſdam fretus cavillationibus, quas neceſſum hic non eſt confutare, cum F. Bellelli ſolummodo rejiciat propoſitionem Queſnellianam, eo quod enuntiet non poſſe reſiſti *gratiæ ſufficienti*. Id ſane a mente Queſnelli alienum eſſe conſtat ex ſua Proteſtat. adv. Conſtit. *Unigenitus*, ubi num. 2. queritur ſibi falſo imputari, quod rejecerit *gratias inefficaces, quibus reſiſtitur*. Extraneum ergo ſenſum illi propoſitioni Frater Bellelli tribuit, ut gratiam ſuam *irreſiſtibilem* cenſuræ ſubtrahat. Revera niſi non retractet Janſenianum principium duarum delectationum pro graduum ſuperioritate invincibilium, loqui debet in ſenſu Janſenii erroribus penitus conſentaneo. Sunt aliæ propoſitiones Queſnelli, ideſt, 19. 22. 23. 24. & 25. in quarum refutatione valde F. Bellelli culpandus eſt, quia nullibi redarguit novum Queſnelli dogma de Gratia *irreſiſtibili*, adeo ut *affectatum* hujus Theologi ſilentium nullatenus in talibus circumſtantii ſit excuſandum. Hæc Anonymus.

Quum autem demonſtratum ſit cap. 3. diſſert. præced. Patrem Bellelli data opera contra Janſenianos propugnare tum gratiam *ſufficientem* ab efficaci diſtinctam, tum *libertatem indifferentiæ* ſub gratia efficaci, neſcio quò tendat tædioſa harum cavillularum, fabularumque refricatio, niſi forte ad conviciatoris pervicaciam iterum obtundendam. Obtundatur, quandoquidem id ipſi lubet. Non alia ratione P. Bellelli ſcripſit *de modo Rep.* lib. 2. cap. 16. pag. 94. liberum arbitrium non poſſe diſſentire gratiæ efficaci, niſi *ſenſu compoſito Thomiſtarum*, eadem omnino verba adhibens quibus uſi ſunt Lemos, Gonzales, Alvareſius, ac Thomiſtæ alii doctiſſimi; & inſuper criminator Theologi noſtri verba mutila fraudulenter produxit; prout oſtendimus diſſert. præced. ſ. 3. ſ. 7. num. 6. In ſenſu quoque Thomiſtarum, non Janſenii uſurpaſſe Theologum noſtrum diſtinctionem

 ſenſus

ſenſus compoſiti & diviſi, eodem cap. 3. luculentiſſime demonſtravimus. Prior itaque conjectura non *audaciam* P. Bellelli, ſed Anonymi vafritiem, & in calumniando pervicaciam confirmat. Queſnelli proteſtatio „ On m' impute de ne pas admittre des graces inefficaces, aux quelles on reſiſte effectivement, & qui par la reſiſtance de la volonté n' ont pas tout l' effet qu' elle dovroient avoir, &c. „ facta eſt adverſus Epiſcopos Galliarum, eorumque Paſtoralem Inſtitutionem centum Præſulum ſuffragio firmatam, in qua revera *Reflexiones* Morales Queſnellii dicuntur *contraires a toutes les Ecoles & à la foi Catholique*, quoniam Scholæ omnes *ſe reuniſſent enſemble pour reconnoitre, qu' il y a una grace a la quelle on reſiſte, qu' elles nomment ſuffiſſant; & qu' il y en a une autre, à la quelle on pout reſiſter, quoiqu' on n' y reſiſte jamais, &c.* Adverſus hanc *Inſtruct.* loqui præcitato in loco Queſnellum manifeſtum eſt, cum illam, & & paginam, in qua hæc leguntur, ibidem indigitet hoc pacto, *Inſtruct. Paſtor. pag.* 34. Mendax itaque eſt, judicio centum Epiſcoporum, Queſnellus dum ait præter gratiam efficacem ſe agnoſcere *gratiam inefficacem, cui reſiſtitur*: præterquamquod hanc inefficacem gratiam renuit ibidem appellare *ſufficientem*, uti revera appellat Fulgentius Bellelli ſæpe ſæpius. Qui autem ſcire vult quanti facienda ſit *Proteſtatio* illa Queſnelli adeat eruditum Propugnatorem Conſtitutionis *Unigenitus* ad prop. 2. cap. 10. ad propoſit. 30. cap. 15. ad 33. cap. 5. atque in toto illo Opere locupletiſſimo. Profecto Queſnellum ſolam *efficacem* gratiam agnoviſſe convincitur ex ipſa propoſitione 10. quam Anonymus memorat, in qua gratiam in communi, adeoque *omnem*, appellat *operationem manus omnipotentis*, idque cum Epiſcopis Galliarum teſtantur Antijanſeniani omnes, ac præſertim Auctor prælaudatus tom. 1. pag. 162. Igitur Pater Bellelli docendo Queſnellum loquutum eſſe de Gratia *indefinite*, quaſi omnis gratia ſit conjuncta cum actu, profligavit legitimum Queſnelli ſenſum. Fateor & in hoc dogmatiſtam erraſſe, quod eadem propoſitione decima, & ſequentibus uſque ad vigeſimam quintam, negaverit ſub gratia *libertatem indifferentiæ*, & gratiam *neceſſitantem* invexerit, cui nequeat

Plainte & Proteſt. du Pere Queſnel p. 43.

P. Fontana tom. 1. *col.* 19. 613. 713.

nequeat reſiſti: id enim conſtat ex ipſa prop. 10. necnon ex aliis, in quibus *gratiæ operationem* comparat ei, qua Deus perfecit incarnationem & reſurrectionem Filii ſui, & qua creaturas produxit ex nihilo, mortuis vitam reddidit, atque ſolo nutu ſuæ voluntatis corporis languores ſanavit: in quibus operationibus nullam invenies in ſubjecto veram propriamque libertatem, ſed vel ſolam non reluctantiam, vel etiam nullum voluntatis motum; ideoque certiſſimum eſt Queſnellum induxiſſe gratiam *neceſſitantem*, & ſub ea voluntatem hoc tantum nomine liberam, quod ſponte, & non coacte operetur. At calumnioſe imputatur Patri Bellelli, quod ad talem gratiam intrudendam utatur *affectato*, & minime excuſando *ſilentio*. Nam præterquamquod p. 1. libro tertio totus eſt in propugnanda ſub efficaci auxilio *libertate indifferentiæ*, & libro quarto verſatur in refutandis Janſeniſtarum argumentis, falſiſſimum quoque eſt non reprehendere in præcitatis propoſitionibus ſenſum gratiæ *irreſiſtibilis*. Legat Anonymus *ad prop.* 14. pag. 45. ubi hæc occurrunt: *Quia de gratia indefinite prolata eſt, eum ſenſum obvium habet, quod unicuique Jeſu Chriſti gratiæ* oportet *ut peccator ſe dedat, accurrat, ſeque humiliet, ac proinde quæcumque Chriſti gratia ſit efficax. Addendum, quod verbum* oportet *in ore Janſeniſtæ eſt de neceſſitante gratia ſuſpectum. Qui quidem ſenſus hæreticus eſt, quoniam juxta Orthodoxam doctrinam gratia efficax non eſt neceſſitans*. Legat *ad prop.* 19. pag. 48. ubi hæc habentur: *Eſt etiam propoſitio de gratia neceſſitante ſuſpecta, cum eam* omnipotentem *vocat; quæ fuit Calvini, & Janſenii hæreſis jam damnata*. Legat *ad prop.* 21. pag. 59. ubi ſcriptum eſt *captioſam* eſſe theſim Queſnellianam, *Etenim lector intelligere poteſt incautus, quod ſicut Chriſti humanitas mere paſſive ſe habendo, ad hypoſtaticam unionem evecta, & a morte reſuſcitata fuit; ita arbitrium mere paſſive ſe habendo, per gratiam fortem, potentem, ſupremam, & invincibilem ad ſalutare opus agatur*; ibique contra Janſenium, & Queſnellum aſſerit Bellellius nunquam excludendam eſſe *arbitrii humani cooperationem*, de qua p. 1. lib. 3. cap. 2. & 3. docuerat non eſſe abſque *poteſtate ad oppoſitum, & ſine libertate indifferentiæ*. Legat *ad propoſit.* 25. pag. 55. ubi

De modo Rep. p. 1. pag. 111. & 127. ad quæ loca remittitur lector p. 2. pag. 50.

Digitized by Google

ubi hæc extant: *Anima, quæ a Deo in hac providentia ſanatur, non æque ac inanime corpus, nihil omnino agit, mereque paſſive ſe habet; ſed Deo moventi & excitanti libere cooperatur, eique poteſt, ſi velit, diſſentire*. Qua ergo fide, quo jure, qua fronte potuit viro doctiſſimo imponere, quod refellens Queſnellianas de gratia efficaci propoſitiones, non excuſando ſilentio prætermiſerit ſenſum gratiæ neceſſitantem inferentis, ſive, ut impoſtor inquit, *irreſiſtibilis*? Verum oportebat, ut in *Appendice* idem ingenium, eumdem ſtylum, eamdemque conſuetudinem ſuam exhiberet.

App. pag. 7. IV. Tertium paragraphum omitto; in eo quippe Anonymus agit de morte Chriſti pro omnibus hominibus, ac fatetur Theologum noſtrum propoſitionis 12. necnon 30. & conſequentium trium Queſnelli *ſenſum legitimum* aſſignare, ac temere pronuntiat: *Dogma harum cenſura propoſitionum definitum fraudulenter, non autem ſincero animo admittit*. Non alia ratione id affirmat delator, niſi quia ſupponit Patrem Bellelli non admittere gratiam ſufficientem, idque a ſe demonſtratum Janſ. Redivivi p. 2. art. 2. & art. 5. At cum revera Auguſtinianus Theologus ſufficientem gratiam propugnet, & quod citatis in locis protulit criminator, ſuperiori diſſertatione diſpunctum ſit & eliſum, apparet non in Fulgentio Bellelli doloſam fraudem, ſed in Anonymo culpandam eſſe in ſuis ſcriptis dijudicandis extremam philautiam, in carpendis vero alienis inverecundam procacitatem. Ejuſdem generis eſt, niſi procacius ac ſtolidius ſit appellandum, quod complectitur ʃ. quarto *de fide prima gratia*. Poſtquam enim ait Queſnellium prop. 26. aſſeruiſſe primam gratiam & fontem omnium aliarum eſſe fidem, ideoque extra Eccleſiam nullam agnoviſſe gratiam, quod & expreſſit prop. 29. ait Fratrem Bellelli huic errori omnino adhæreſcere, quoniam in prop. 28. Queſnelli ʃ. 2. inquit *Fidem inchoatam eſſe primam gratiam*; ex quibus verbis infert ſemirecto angulo acutior: *Si Fides inchoata ſit prima gratia, ergo nullæ dantur gratiæ ante fidem inchoatam, ergo nullæ dantur gratiæ, quibus reſiſtat infidelis excitatus ad fidem amplectendam*. At oportebat animadvertere, quid Theologus noſter nomine fidei inchoatæ ſignificaverit.

Ergo

Ergo in Propoſit. 27. pag. 57. ait: *Eſt enim* inchoata fides *in ſancta atque indeliberata illuſtratione, ſeu pia quadam cogitatione credendi, quæ a Deo tanquam fidei ſemen in cor hominis præmittitur*. Porro Anonymus pag. 9. fatetur non eſſe in propoſitionibus Queſnelli damnatam ſententiam Theologorum, *qui docent nullam aliam dari gratiam ſupernaturalem ante eas, quibus infideles diſponuntur, vel excitantur ad fidem*. Si ergo Pater Bellelli nomine *fidei inchoatæ* non fidei habitum vel actum, ſed ſupernam illuſtrationem, ac piam cogitationem credendi intellexit, id nempe, quo infideles excitantur ad fidem; judice Anonymo alieniſſimus eſt ab errore damnato in propoſitionibus Queſnelli. Et revera ead. pag. 58. P. Bellelli docet, quod prima gratia non eſt fides actualis, *ſed perveniens illuminatio Spiritus Sancti*. Pag. 59. ait, quod fides *a gratia adjuvante atque excitante prævenitur*. Pag. 60. inquit, *Infideles antequam credant, gratiam excitantem accipere*. Pag. 62. repetit *primam excitantem atque prævenientem cuncta ſalutis opera gratiam eſſe ſanctam illuminationem, delectationemque a Deo inſpiratam auxiliatricem*. Pagina 63. exponens verba Auguſtini tract. 3. in Joan. num. 8. *Quam gratiam primo accepimus? Fidem*, ita ſcribit: *De fide inchoata, ſeu de ſancta illuſtratione præveniente loquitur*. Poterat ne expreſſius aſſerere vir præſtantiſſimus ante fidem gratiam Chriſti ad ipſam fidem diſponentem atque excitantem? At Queſnellus prop. 27. *Fidem* nequaquam accepit pro initio quodam & ſemine fidei, ſeu pro affectu piæ credulitatis, neque pro aggregatu quodam ex credendi actu, & neceſſariis ad fidem diſpoſitionibus, quæ tamen *Fidei* acceptio non eſt peregrina, ſed uniformis Tridentino ſeſſ. 6. cap. 8. ut fatetur Jacobus Fontana cap. 4. num. 2. Sed Queſnellus contendit primam gratiam eſſe *Fidem*, quæ eſt actus virtutis Theologicæ, imo talis, quæ juſtificet, itaut prima gratia *ſit remiſſio peccatorum*, ut inquit propoſit. 28. extra Eccleſiam vero, & ubicunque deeſt fides, *nulla concedatur gratia*, prout autumat prop. 29. innovans errorem Baji art. 25. *Omnia opera infidelium ſunt peccata*, ac 31. inter proſcriptos ab Alex. VIII. *Pagani, Judæi, Hæretici, aliique hujus generis, nullum omnino accipiunt a Jeſu Chriſto influxum, adeoque*

Font. tom. 1. pag. 433. 447. 529.

Bellelli de modo Rep. tom. 2. p. 22. & 66.

hinc

hinc recte inſeres, in illis eſſe voluntatem nudam, & inermem ſine omni gratia ſufficienti. Ita de Queſnello præcitatus Pater Le-Fontaine; ita P. Bellelli ad prop. 28. & 29.

Audiendus propterea non eſt Queſnellus, qui in ſua proteſtatione num. 9. inquit: „ Il n' eſt pas vrai, comme on m' impute que j' aie enſeigné que *la foi claire & diſtincte en Jeſus-Chriſt* ſoit toujours la primiére grace: c' eſt du premier rayon de la lumiere ſurnaturelle de la foi que je l'ai dit, comme etant la racine & la ſource de toutes les autres graces ſurnaturelles. „ His enim Queſnellus carpit Inſtitutionem Epiſcoporum Galliæ, in qua pag. 39. legitur: „ L' auteur en parlant de la Foi, ce qui dans un livre de morale & à l' uſage du peuple, ne s' entende que de la Foi claire & diſtincte en Jeſus-Chriſt, aſſure que la Foi eſt la premiere grace & la ſource de toutes les autres; ainſi il ne diſtingue, ni celles qui preparent à un ſi gran don, ni celles qui le produiſent dans le cœur d' avec les graces qui ſont accordées, ou qui peuvent etre accordées aux infideles, avantque l' Evangile leur, ſoit preché. „ Quare Anonymus pag. 8. Queſnelli *proteſtationem* producens, ut inveſtigetur *ſenſus* illius ſyſtemati *congruentior*, plus Novatori, quam centum doctiſſimis Præſulibus fidem præſtat. Verum id novum non eſt: idem enim ſervavit paullo ſupra agens *de gratia efficaci*; ac affirmans Bajum & Queſnellum in propoſitionibus, de quibus diſſert. 1., damnatos non eſſe in ſenſu *charitatis habitualis*, quod prælaudati Epiſcopi tam expreſſe docuerunt. Mirum itaque non erit in nos hominem debacchari, qui ampliſſimo tot Epiſcoporum honori nequaquam conſuluit.

Plainte & Proteſtat. pa. 49.

Vide tom. 1. pag. 37.

V. Pertractat Anonymus §. 5. de Gratia primi hominis, & ait Fratrem Bellelli propoſitionibus Queſnellianis 34. & 35. affingere ſenſum a mente Queſnelli alienum, imo *abſurdum & ridiculum*, dum Auguſtinianus Theologus docet Queſnellum aſſeruiſſe gratiam Adami naturalem, & ingenitam naturæ proprietatem, ab eaque inſeparabilem: quod, inquit, falſum eſſe conſtat ex Proteſtatione Queſnelli num. 8. „ C' eſt fauſſement, qu' on m' accuſe de n' avoir admis dans Adam qu' une grace naturelle inſeparable de ſana-

ſa nature, & que ſes merites n' euſſent pour principe, qu' une grace de l' ordre naturel.,,

Satis, opinor, vindicavi ſententiam Patris Bellelli præced. Volum. diſſert. 2. Quod enim Theologus noſter de præcitatis propoſitionibus docuit, traditum ab aliis compluribus eo loci demonſtravi. Adde Cl. Thomiſtam Pium Vanden-Dyck Theologum Caſanatenſem, qui in *Clementina* Unigenitus *Vindicata* cap. 3. ſ. 2. *Queſnellus*, inquit, *in Adamo nonniſi humana merita fuiſſe aſſerit, quod humanæ duntaxat naturæ viribus parta eſſent, abſque ullius gratiæ ſupernaturalis adjutorio. Quippe ſupernaturale adjutorium in Adamo fuiſſe negat, ſolam admittens gratiam, qualem nec Pelagius negavit, quæ ſequela creationis, & debita naturæ fuerit, quo ſenſu intellectus, voluntas, libertas, memoria, & ceteræ animæ humanæ vires dici queunt gratia, quatenus gratis, nullis meritis præcedentibus dantur*. Quod attinet ad Queſnellianam *Proteſtationem*, repetimus Anonymum eam producendo injuria maxima afficere Galliarum Antiſtites, contra quos fuit edita; maxime quod in ipſa *Proteſtat.* num. 8. pag. 48. citatur *Inſtructio Paſtoralis pag.* 38. ac revera in ea Inſtitutione aſſeritur Queſnellium in homine primo non admiſiſſe, *qu' une grace naturelle, inſeparable de ſa condition*. Vide tom. 1. pag. 159. & 191. Itaque non tantum confratris, quantum omnium Galliarum Præſulum vindicantes aſſertionem, dicimus Queſnellium mentiri, & inanes querelas fundere. Nam cum ſcripſerit gratiam Adami fuiſſe ſequelam creationis, & naturæ proportionatam, aperte negavit fuiſſe ſupernaturalem; unde Propugnator conſtitutionis *Unigenitus* ad propoſit. 37. illam Queſnelli Proteſtationem tanquam offuciis, & evictionibus plenam refellit. Animadvertit quoque in Proteſtatione Queſnelliana gratiam Adami dici ſuperadditam naturæ *ſenſu ridiculo*, ut ſcilicet *ſanitas, ſeu recta corporis, humorumque diſpoſitio etiam in homine lapſo eſt aliquid naturæ hominum ſuperadditum, ab eaque ſeparabile, & frequentiſſime ſeparatur; nemo tamen eam propterea dixerit ſupernaturalem*. Ita vir doctus eo loci cap. 8. num. 10. col. 823. Idem nos de Bajo prænotavimus diſſert. 11. cap. 1. ſ. 3. & de ipſo Queſnello ſ. 4. *Ridicule* ergo Anonymus ſenſum,

Vanden-Dyck edit. Rom. ann. 1738. pag. 68.

P. Fontana tom. 1. col. 818. & ſeq.

ſum, quem P. Bellelli tribuit Queſnellianis propoſitionibus appellat *ſenſum ridiculum*, & *ridicule* fidem præbet, non centum Epiſcopis, ſed Novatori adverſus eos proteſtanti, & gratiam primi hominis *ſuperadditam naturæ* aſſerenti *ſenſu ridiculo*. At mittamus dicacitatem hominis natura exequentis, quod arte docuit Quintilianus lib. 6. cap. 3. ſcilicet, indicando *ridicula*, dicendo *ſubabſurda*, ſimulando *venuſta*.

App. pag. 13. VI. Arguit Patrem Bellelli Anonymus num. 6. quod induxerit *peccandi neceſſitatem* exponendo propoſitionem 28. Baji, & 38. Queſnelli de gratia *ſanctificante*, ac docendo in propoſit. Queſnel. 40. num. 2. nihil inculpabiliter amari *abſque charitate*, ideſt, nihil eſſe innoxium, quod non referatur *in Deum charitate amatum*. In propoſitione etiam 43. de induſtria ſenſum de gratia, cui nequit reſiſti, Queſnelliano ſyſtemati conſentaneum diſſimulaverit, eumque ſenſum tantummodo expunxerit; quem Queſnellus ipſe rejecerit, ut patet ex ſua Proteſt. num. 6.

Verum, etſi exponere propoſitiones priori loco commemoratas de gratia *ſanctificante* erroneum non eſt, ut diximus, & oſtendimus diſs. 3. pag. 304. & 330. tamen P. Bellelli in propoſit. Queſnel. 38. pag. 108. docet peccatorem *ſine gratia ſanctificante non poſſe facere opera bona de condigno meritoria ſalutis, vel regni æterni, nec ſine gratiæ actualis adjutorio meritoria de congruo; ſed nihilominus quædam officia moraliter bona, quæ non ſunt perfectæ virtutis, quæque ad ſalutem non proſunt, ſine gratia Liberatoris facere poteſt*. Ibidem negat hæc opera facta ſine gratia actuali eſſe *peccata*, refutans Queſnellium ex damnatione Bajani articuli 28. Imponit ergo, & inique criminatur Anonymus, dum inquit Auguſtinenſem Theologum ex induſtria omittere ſenſum Queſnellianum, quod ſcilicet *peccata* ſint opera, quæ non referuntur in Deum, nec fiunt ex gratia actuali. Appellamus, ut impoſtura hæc innoteſcat, legentium oculos. Eadem calumnioſa impoſtura dignoſcitur ex iis, quæ præclarus Theologus affert adverſus propoſit. 40. ibi enim docet mentem eſſe Auguſtini, quod aliquando inveniatur etiam in peſſimis *morale aliquod opus, quod ſuis viribus agere poſſit homo; tale autem bonum, quamquam ad ſalutem minime*

ducat

Digitized by Google

ducat, non tamen ducit ad condemnationem. Ita §. 1. pag. 120. Proximo autem §. exponens verba Auguſtini in Pſ. 72. *Quidquid enim bene amas, caritate amas*; primo inquit S. Doctorem loqui *de amore ad juſtificationem conducente*. Deinde ait poſſe Auguſtinum accipi *de caritate virtuali, quæ præceſſit, quæque moraliter in ſubſequentibus bonis durat operibus*. Tandem concludit pag. 122. *At vero ſine gratia, Deo tanquam auctore naturæ cooperante nobiſcum aliquod etiam amare poſſumus bonum, non pium quidem, non ſalutare, non meritorium, ſed minime tamen ad noſtram condemnationem conducens*. Id vero eſt nihil *innoxium*, nihil *ad noſtram condemnationem* non perducens, nihil quod non ſit *peccatum* admittere abſque gratia actuali? Proh ſtellione fraudulentiorem, omniumque ſycophantarum fallaciſſimum ac verſutiſſimum! De Queſnelli *Proteſtatione* dictum ſupra: ſed hoc etiam loco, quem innuit accuſator, carpit Dogmatiſta Inſtruct. Epiſcoporum; e veſtigio his verbis appoſitis, *Inſtruct. pag. 36.* Et quidem in *Proteſtatione* Queſnelliana num. 6. legitur: „ On m'accuſe d'avancer, que ſans la grace qui a toujours ſon effet, on eſt dans une vraie impuiſance de faire le bien. C'eſt une fauſſe accuſation. „ In *Inſtructione* autem Epiſcoporum citata pag. 36. „ Il y en d'autres (propoſitions) qui établiſſent encore, que ſans la grace qui a toujours ſon effet, on eſt dans une vraie impuiſance de faire le bien. „ Igitur aut Queſnelliana Proteſtatio mendax eſt, aut Epiſcopi Galliarum Queſnellio falſum errorem imputaverunt: quod poſtremum dici nequit abſque maxima temeritate, ideoque perperam Anonymus, & cum injuria ipſorum Epiſcoporum ad *Planctum* Queſnelli nos rurſus provocat. *App. pag.* 17.

VII. Sequitur Anonymus garrire clamitando Fratrem Bellelli inverecunde tribuiſſe propoſitioni 44. Queſnelli, & 38. Baji ſenſus *fictitios*, atque *contortos*, nullibi docens proſcriptas fuiſſe in eo ſenſu, *quod omnia opera & omnes volitiones, quæ non fiunt ex motivo caritatis, ſint peccata*, ac præteriens ſilentio Queſnelli ſenſum, ſcilicet actiones, quæ bonæ ſunt ex objecto, & fine proximo, eſſe flagitioſas *defectu debitæ ordinationis in finem ultimum*: quod ab Auguſtiniano Theologo data opera factum pronuntiat, *ne & ipſe*

eadem cenſura irretitus deprehendatur. A ſe autem hoc demonſtratum jactitat p. 1. Bajaniſ. Rediv. art. 3. §. 1.

At nos demonſtravimus tom. 1. pag. 131. Fulgentium Bellelli pluribus in locis, in propoſitionem quoque præcitatam 44. atque in duas proximas, affirmaſſe actiones permultas adinveniri, quæ non fiunt ex caritate, nec tamen a cupiditate vitiantur, neque ob defectum debitæ ordinationis in Deum redduntur peccata, refutatis etiam ſingulis impoſtoris hujus cavillationibus pag. 139. & ſeq. Falſiſſimum eſt ergo, calumnioſiſſimum, iniquiſſimumque a Theologo noſtro deſcriptum ab Anonymo ſenſum Queſnellianum prætermiſſum fuiſſe ſilentio ad evitandam cenſuram. Ad obterendam vaferrimi hominis pervicaciam præſtat quædam exſcribere ex eodem loco, ubi Fulgentius, hoc nomine ob perſpicuitatem, qua accuſatorum ſuorum convicia retundit, digniſſimus agit de citata propoſitione 44. *Peccatores*, (inquit pag. 133.) *quorum habitualis amor in ſemetipſis & mundo ultimum finem habet, uti jam diximus, pleraſque actiones faciunt pias, ſalutares, Deoque acceptas, quæ ex pravo mundi amore, vel ordine non naſcuntur, quemadmodum de Cornelii orationibus, & eleemoſynis ſcripſit Auguſtinus de Prædeſt. SS. cap.* 7. Vides agnoſci ab eximio Theologo pias & ſalutares actiones abſque gratia ſanctificante? Sequitur immediate: *Sed inſuper bonum aliquod officium, non tamen veræ virtutis, poſſe eos naturaliter facere, quod ex prædominante amore ſui non procedat, ſed ex objecto, & fine proximo bonum ſit, res certa eſt. Tametſi vero ad ſalutem illud non proſit, veramque pietatem; non tamen abſolute malum eſſe, & peccatum ad condemnationem ducens cenſendum eſt, ſi per charitatem in Deum non ordinetur*. Vides abſque gratia actuali, & abſque ordinatione in finem ultimum agnoſci ab eodem Theologo bona quædam officia, non tantum ex objecto & fine proximo, ſed etiam non procedentia ex prædominante cupiditate, nec abſolute mala, nec ad condemnationem trahentia? I ergo, atque impoſtoribus fidem adhibe. Ceterum, ut ad criminationem revertar, ſi Theologus noſter expoſuit Queſnellianam propoſitionem de Gratia *ſanctificante*, id jure fecit, ac præeuntibus viris doctiſſimis, inter quos

quos centum Galliarum Epiſcopi, ut vidimus diſſert. 1. §. 4. Adde recentiorem Thomiſtam, de quo præcedenti num. 5. demonſtrantem Bajum & Queſnellum in propoſitionibus, de quibus agitur, *manifeſte de caritate ſtricte dicta, ſeu Theologica virtute fuiſſe locutos, atque omnia opera ex illa non profecta, peccati poſtulaſſe*, de ſententia autem, quam propugnant Noſtrates, hæc ſubjicientem: *Sunt, fateor, aliqui Theologi Catholici, qui hominem peccare ſaltem venialiter doceant, quoties actiones ſuas deliberatas non in Deum ex aliqua imperfecta caritate referat: ſed nullus eorum dicit, actiones ipſas ex objecto & officio bonas propterea inquinari, & eſſe veri nominis peccata*. At de his plura diſſert. 3. cap. 1. §. 6. & 7. Tom. 1. pag. 48. Vanden-Dyck. pag. 326. & 337

VIII. Repetit Anonymus §. 8. rancidula illa objectamenta, quæ balda ex nare in *Bajaniſ. Red. art. 6.* part. 2. produxerat: eaque tendunt ad virum præſtantiſſimum infamandum, quoniam ad propoſitionem 60. & ſeptem ſequentes Queſnellianas, nunquam Queſnelli ſenſum proſcripſerit, ſed *fictitios*, ab hujus Novatoris mente prorſus *alienos* attulerit, cenſuram *doloſa ſimulatione* vitans, nec docens timorem penitus a caritate ſejunctum non proficiſci a cupiditate, non eſſe malum, non eſſe peccatum; quod Orthodoxi omnes fateri debent. Quod enim P. Bellelli ait timorem abſque caritate eſſe bonum *ſecundum ſe, & ſpectata ſubſtantia ſua*; quod inquit timoris officium eſſe interni mali fugam incutere, præſcribere ac monere vitandum eſſe peccatum, aliaque id genus, quæ repetit *ad nauſeam uſque*; quod aſſerit vitium in eo, qui ſerviliter timet, *non timoris eſſe, ſed timentis*; hæc omnia a Queſnello ipſo docentur. Timorem vero ſine caritate conceptum, atque actus ex eodem timore manantes, qui non referuntur in Deum amore benevolo, non eſſe immunes a culpa, nec fluere a noxia cupiditate, (qui eſt Bajanus, ſeu Janſenianus ſenſus legitimus) nuſpiam Frater Bellelli affirmavit. Ita Anonymus. App. pag. 28.

At non poteſt quis Ulyſſis hujus irato mare nauſeantis craſſam madidamque coercere pituitam, ingeſta particula aliqua amari ſibi acidique voluminis, in quo ſi nauſeoſo credimus, *fallacia etiam rapidiſſime legenti innoteſcit?* Profecto in 8. illo

§. aut

§. aut delirat, aut mentitur, aut imponit; quod etſi conſtat ex prima ac tertia diſſertatione, brevi iterum oſtendam. Falſiſſimum quippe eſt, Fulgentium Bellelli differentem adverſus Queſnellum non rejicere dogmatiſtæ hujus damnatum ſenſum, ſcilicet quod timor in Deum per caritatem non ordinatus procedat *a carnali cupiditate*, & noxius ſit, nec immunis a culpa. Poſtquam enim in propoſitionem 45. §. 1. demonſtravit ex Tridentino ſeſs. 6. cap. 6. fidem, ac timorem, & quidem a Dei amore ſegregatum, diſponere ad juſtificationem; *Si autem*, inquit, *hiſce operibus peccator ad juſtificationem ſe præparat, quis niſi hæretico ductus ſpiritu, eamet dicat eſſe prava, & carnali cupiditate corrupta?* Ac in propoſitionem 60. Queſnelli §. 1. docuit eumdem timorem eſſe *impulſum Spiritus Sancti moventis, & parare viam ad juſtitiam*: & prop. 65. inquit: *Supernaturalis timor ex gratia præveniente profluit*, idque ſæpiſſime repetit. Qua ergo æquitate homo ſui compos pronuntiare potuit in ſyſtemate P. Bellelli timorem, qui formidine pœnæ incutit peccati fugam, & a caritate, ſeu amore Dei benevolo ſegregatur, oriri *ex noxia cupiditate*, quando Auguſtinianus Theologus oppoſitum expreſſe docet, demonſtratque eſſe effectum gratiæ prævenientis, atque Spiritus Sancti impulſum? Deinde falſiſſimum eſt ab illuſtri Theologo timorem, de quo agimus, inter peccata cenſeri, nec bonum in ſe exiſtimari. Volumine enim primo pag. 131. 133. & 437. produxi teſtimonia, quæ evincunt oppoſitum; ac ſunt alia permulta ejuſdem generis in præcitatas propoſitiones Queſnellianas: ſit in exemplo, quod legitur in prop. 60. *Bonus eſt & iſte timor, utilis eſt. Bonus eſt ſuppliciorum timor, & quanto fortius animum concutit, tanto utiliorem, plenioremque terroribus ad ſalutem pœnitentiam parat.* In propoſit. 64. *Ergone & credere, & ſperare ſalutem, & timere futurum judicem, hiſque ſe pietatis operibus ad juſtificationem Deo adjuvante diſponere, peccata cenſentur?* In propoſit. 66. *Quid ergo? Si peccator orat, ſi contritionem imperfectam habet, illam ſcilicet, quæ* attritio *dicitur, non adhuc charitate perfectam, ſi novam vitam inchoare proponit, ſervareque divina mandata, non accedit ad Deum?* His, aliiſque in locis, ubi

De modo Rep. tom: 2. pa. 137. 209. 231.

Ibidem p. 210. 211: 229. 249.

ubi Fulgentius Bellelli timorem ſervilem commendat, quomodo fieri potuit, ut criminator timorem damnari crediderit, aut tam bullata ac prodigioſa mendacia confingeret? Præterea falſiſſimum eſt, quod in ſenſu Queſnelli timor dici poſſit *ſecundum ſe, & ſpectata ſubſtantia ſua bonus*, ita ut nullum ſit vitium *timoris*, prout fatente Anonymo docet Auguſtinenſis Theologus. Nam ſi Queſnellus ait propoſit. 60. timorem ducere *ad deſperationem*, propoſit. 61. addicere cor peccato, propoſit. 62. reum coram Deo conſtituere, propoſit. 64. peccari dum malum ob timorem vitatur, & propoſit. 66. hominem timore duci ad inſtar beſtiarum; quomodo in ſenſu Queſnelli nullum eſt vitium *ex parte timoris*, quomodo timor *ſecundum ſe* juxta Queſnellum bonus eſt? Deinde quidquid oritur *ex cupiditate*, ſecundum ſe malum eſt, actus enim in ſe, & intrinſecus corrumpitur ab eo noxio & vitioſo principio, a quo profluit: ſi ergo in ſenſu Queſnelli timor eſt a noxia & vitioſa cupiditate; quomodo in ſenſu Queſnelli timor eſt bonus *ſecundum ſe*? Vide tom.1.pag.387. Falſiſſimum denique eſt, Patrem Bellelli adſcribere timori munus duntaxat incutiendi terrorem, & præſcribendi vitandum eſſe internum externumque malum, non vero timore pœnarum peccata interna cohiberi, quod negat Queſnellus: ſiquidem ille in propoſitionem 61. ſcribit: *Sanctus etiam Auguſtinus a Deo incuſſum æternæ pœnæ timorem non externi tantum operis mali, ſed interni etiam ſuadere fugam, & non ſolam manum, ſed animum quoque cohibere, perſpicue docet*. Et poſt pauca: *Profecto non ſolam manum cohibet, ſed etiam animum*. Ac rurſus in propoſit. 66. *Internam quoque voluntatem malam corripit*. Quare non ſatis mirari poſſum animoſitatem in calumnias inflando refertas tot criminationibus & impoſturis, ſupra quam dici poſſit ineptis, ſubrancidis, commentitiis. Sed tria ingenii ſui octavo etiam ꝟ. indicia præbet: quorum primum eſt iterum lectorem amandare ad *Proteſtationem* Queſnelli num.13. ubi Novator queritur Epiſcopos Galliarum ſibi per calumniam impoſuiſſe, quod dogmatizaverit, *Que tous qui etoient avant ou ſous l'ancien loi, fuſſent dans l'impuiſance de l'accomplir*: quod legitur in *Inſtitutione Paſtorali* XLII. Epiſcoporum

Eodem vol.pag. 213. 214. 238.

porum, ibi etiam a Queſnello citata hoc pacto, *Inſtruit. pag.* 45. ideoque Anonymus ſcribens pag. 25. App. Queſnellum ipſum damnaſſe propoſitionem 65. *in eodem ſenſu*, quo refutatur a P. Bellelli; & citans præmonſtratum num. 13. *Proteſtationis*, temere & audacter, ut fecit ſupra num. 4. & 6. in *Inſtructionem* illam tacite invehitur, eique præfert mendaciſſimam *Proteſtationem* ejuſdem Queſnelli. Idem facit ſcribendo, Novatorem propoſit. 63. non adhibuiſſe comparationem inter Judæum, & Baptizatum adimplentem legem ex ſolo timore, quaſi Judæus per omnia ſimilis ſit baptizato, iterum lectorem amandans ad *Proteſtationem* Queſnelli num. 12. ubi idem Queſnellus vellicat, ſibique imputari conqueritur, quod legitur in *Inſtructione* doctiſſimorum Præſulum pag. 43. Quis ergo talem hominem patiatur, qui contra Orthodoxum Scriptorem profert damnati hominis teſtimonium, ac teſtimonium repugnans, & calumniam inferens quadraginta, immo centum Epiſcopis pietate, & doctrina conſpicuis? Alterum ingenii ejus indicium eſt, quod ait Theologi noſtri lucubrationes in theſes Queſnellianas eadem non *abſque nauſea* repetere, cum interim in Appendice iſta nil ſit non inſulſum, non recoctum, non inſipidum, atque in omni fere *Bajaniſmi ſui* pagina repetitum, ut res portento ſimilis cenſenda ſit, hominem continuo eadem ructantem, & nauſeantem, nec piperato aceto, quo undique perfunditur, comprimere diuturnam concitationem atque moleſtiam. Habes & indicium ejus animi tertium, nam inquit *rapidiſſime legenti* ſtatim innoteſcere Theologi noſtri *fallacias*; quas viri doctiſſimi, ac Romani Cenſores matura diſcuſſione, ſedulo examine, & exquiſita ponderatione deprehendere non valuerunt: ideoque ipſe, cui ſtatim innotuerunt, Opus *de modo reparationis* rapidiſſimo & concitato motu, cuncta permiſcens, nil diſcernens, ſubvertens omnia pervolutavit: quod revera commonſtrant fluctuoſæ ipſius, ac turbulentæ excurſiones.

App. pag. 27. IX. Agit tandem Anonymus de propoſitionibus Queſnelli 68. 69. 70. Ait Fratrem Bellelli merito quidem damnare priores duas propoſitiones, quatenus excludunt neceſſitatem bonorum operum, horumque merita: ſed quia ipſe

ipſe Queſnellus *Proteſtat.* num. 7. *fatetur in bonis operibus meritum*, & conqueritur ſibi imputari, quod oppugnaverit *la verité du mérite des bonnes œuvres de la homme juſte*; F. Bellelli agnoſcendo *meritum bonorum operum* a doctrina Queſnelli non recedit. Ut enim ab hac doctrina recedat, fateri debet humanam voluntatem divinæ gratiæ *poſſe reſiſtere*: alioqui nil aliud in bonis operibus agnoſcet, quam voluntatis humanæ cooperationem inevitabilem & neceſſariam, cumque pravum *gratiæ inreſiſtibilis* dogma ſtatuerit, ut conſtat ex præcedenti §. 2. atque ex parte 2. *Janſeniſmi Rediv.* conſequens eſt F. Bellelli nullibi rejicere errorem Queſnellianum. Propoſitioni autem 70. affingit F. Bellelli extortos abſurdoſque ſenſus: de quibus p. 2. *Bajan. Rediv.* art. 3 §. 5. Ita adverſarius.

Verum hæc quoque eodem vitio laborant. Supponunt enim percelebrem Auguſtinenſem Theologum gratiam propugnaſſe, cui nequeat reſiſti, atque bullata inſignique impoſtura cenſor repetit nullibi ab eo rejectam *gratiam neceſſitantem*. Id quidem falſum eſſe cum ſuperior diſſertatio, tum quæ attigimus præcedenti num. 3. ſatis ſuperque demonſtrant. Abſurdiſſimæ itaque impoſturæ innituntur univerſa criminantis Anonymi conſectaria. De propoſitione 70. Queſnelliana, quam adverſarius produxerat pertractans *de ſtatu puræ naturæ*, egimus 2. diſſert. cap. 1. & 3. ac ſi ulterius conferantur, quæ in refutatione ejuſdem propoſitionis 70. docuit P. Bellelli, & quæ congeſſit Propugnator Clementinæ Conſtitutionis; evidens erit nil dictum ab Auguſtiniano Scriptore, quod fuſiori diſputatione demonſtratum non ſit a Jeſuita Clariſſimo. Eadem quippe Scripturæ loca, eædem Eccleſiaſticæ definitiones, eademque exempla ab utroque Scriptore adverſus Queſnellum adduci perſpectum eſt. Duabus vero propoſitionibus præcedentibus Queſnellum commendare ſolam fidem, Lutheranam hæreſim renovare, meritaque bonorum operum excludere, uti P. Bellelli, ita alii, qui de hoc argumento ſcripſerunt, pari ratione obſervarunt. Nec verum eſt, quod effutiit Anonymus, Auguſtinianum Theologum, dum meritum agnoſcit, excludere libertatem, & adſtruere gratiam, cui non poſſimus

Bellelli de modo Rep. tom. 2. p. 267.
P. Font. tom. 3. pag. 353.

reſiſtere, quin etiam in propoſitionem 69. inquit: *Orthodoxe enim fatendum eſt, una ſimul* (fidem, ejuſque augmentum) *eſſe donum Dei, & meritum noſtrum; donum Dei, quia fecit, ut credamus, meritum autem noſtrum, quoniam libere credimus*. Et infra docet in actione ſalutari eſſe *mixturam quamdam meriti & doni, Bonitatis Dei & cooperationis noſtræ*: paullo infra, *mixtum quoddam ex gratia & libertate*. Ac *libertatis* nomine Theologum noſtrum intelligere *libertatem indifferentiæ* conſtat ex toto libro tertio primæ partis. Quamobrem ita *meritum* deprædicat, ut *libertatem* ſimul defendat, in iis quoque locis, ubi cenſet obtrectator cubare fallaciam. Rurſus autem Anonymus *Proteſtationem* commemoravit, ubi Queſnellus conqueritur ſibi imputari, quod merita excluſerit. Eo loci, ideſt, n. 7. agit Novator adverſus *Inſtructionem Paſtoralem* doctiſſimorum Galliæ Præſulum, & ait: *L' auteur des Reflexions, dit enſuite l' Inſtruction Paſtorale, combat encore dans le juſte le merite des bonnes œuvres*: quæ utique verba in *Inſtructione* leguntur pag. 37. Queſnellus ex adverſo excludi a ſe meritum negat; nec veretur id appellare *calomnie rougiſſe*, ipſam Præſulum Clariſſimorum *Inſtructionem* temerario auſu vocans *Enorme Inſtruction Paſtorale*. Ergo P. Bellelli ſcribens a Queſnello denegari merita bonorum operum, loquitur mente & ore doctiſſimorum illorum Præſulum: Anonymus contra affirmans Queſnellium meritum fateri, mendaci dogmatiſtæ fidem præſtat. Quiſnam *Paſtorali inſtructioni* magis adhæreat, Bellellius ne, vel Anonymus, Lector dijudicet. Id ego tantum pronuntio, Queſnellium mendaciter aſſerere, ſe agnoſcere meritum; nam ſi totum eſt *puræ*, ideſt, ſolius *liberalitatis Dei*, ſi non datur *libertas ad merendum neceſſaria*; ſi operatio gratiæ ſimilis eſt operationi Dei *incarnantis & ſuſcitantis Filium ſuum*, excludens ſcilicet liberrimam voluntatis cooperationem, atque reluctandi poteſtatem, ut dogmatizat Novator iſte; profecto in ſenſu Queſnelliano non datur meritum, & recte ſapienterque Galliarum Antiſtites in ſua *Inſtructione* dixerunt: *L' auteur des Reflexions combat encore dans le juſte le merite des bonnes œuvres* „ La foi, *dit-il*, l' uſage, l' accroiſſement, & la recompenſe de la foi, tout eſt un don de

Bellel. ibid. pag. 262. & 164. 266.

Vide ſupra n. 3.

la pure

la pure liberalité de Dieu. „ Recte item ſapienterque P. Bellelli eumdem ſenſum in Queſnello perſtringit; Anonymus vero inepte garrit, ac temere fallaciam in Auguſtinianæ doctrinæ vindice, pio, orthodoxo, ac doctiſſimo ſuſpicatur.

X. Poſtremo Anonymus Appendici *epilogum* addit, & quædam ex dictis *Corollaria* deducit. Epilogus nil aliud eſt, quam prædictarum rerum lepida repetitio, & conſueta geſtiens, ac ſe efferens inſolentius jactatio, quod evidenter pateat, Fratrem Bellelli ſimulate Queſnellianas propoſitiones refellere, & nullatenus recedere ab earum doctrina. In hac tamen caſtiganda reprimendaque jactantia non moror, nec mea quidquam intereſt, ſi glorioſus homo propriæ exiſtimationis aura tumeſcat, ſi prædominante, quam paſſim commemorat, cupiditate quaquaverſum abripiatur, ſi feſtucam in oculo fratris perquirat, trabem non videns oculis hærentem ſuis. Veniamus igitur ad *Corollaria*. Primo inquit conſequens futurum eſſe, ut ſi Fratris Bellelli ſcripta a cenſura judicentur immunia, Novatores freti illius exemplo confugiant ad ſenſus extraneos atque fictitios, & *Bellellinæ* confutationi etiam Janſeniani acquieſcant. Secundo ait, quod idem Janſeniſtæ non immutata priori ſententia, ac Patris Bellelli ambagibus & diverticulis ſtudioſe collectis, non detrectabunt ſubſcribere Conſtitutioni *Unigenitus*, erroreſque ſuos diſſeminabunt impune. Tertio addit, admiſſa interpretatione ac doctrina Fratris Bellelli ingenue fatendum eſſe, Bajaniſmum, Janſeniſmum, & Queſnelliſmum mera eſſe *phantaſmata*, atque Eccleſiam a duobus ferme ſeculis adverſum umbratilem larvam acerrime dimicaſſe. Quarto concludit, adſtringi Eccleſiæ Præpoſitos, qui tenentur Catholicam fidem ſervare omnino illibatam, ad proſcribenda F. Bellelli Opera, in quibus Bajani & Janſeniani renovantur errores, & de quorum prava, ac ſuſpecta doctrina per totam Galliam, totamque Italiam fama percrebuit; quoniam in iis circumſtantiis, ut habetur cap. *Error*, diſt. 83. *Error, cui non reſiſtitur, approbatur; & veritas cum non defenſatur, opprimitur*. Hæc pulcherrimæ Appendicis corona.

 Contra

Contra ego arbitror ex dictis maniſeſtiſſima conſecutione inferri, Anonymum ad conflandam, urgendamque calumniam nil præter evulſas cavillulas, & ingeminata convicia produxiſſe: ex præconcepto ſemel errore, quod Theologus noſter gratiam *irreſiſtibilem* ſtatuerit, eaſdem nugas ubique eructaſſe: Auguſtiniani ſyſtematis ignorare penitus elementa: Noſtratium libros nunquam legiſſe: Opera, in quæ inſiliit, pervolutaſſe lividis oculis, averſo animo, præoccupata mente,, judicioque præpoſtero; ac demum ad trahendam ſententiam noſtram in vituperium atque offenſionem, majorem Queſnello, quam hujus oppugnatoribus dediſſe fidem. Num vero hujuſmodi conſecutiones ſint legitimæ, ipſius *Appendicis*, quam paullulum exagitavimus, evincit lectio. Quatuor autem Anonymi *Corollaria* disjectis fundamentis labuntur. Ad ſingula tamen reſpondeo: atque ad primum dico, ſi doctrinæ noſtræ Janſeniani ſubſcribent, ejuſque temperamento debitam Conſtitutioni *Unigenitus* exhibebunt obedientiam, proculdubio eamdem ſententiam noſtram ad revocandos ab hæreſi Novatores cenſendam eſſe percommodam; eoſdem autem Novatores Eccleſia materno affectu pleniſque ulnis excipiet, cuicunque Catholicorum Scholæ adhæreſcant, modo proſcriptos errores ſincera fide deteſtentur: quod ſi perſiſtant in hæreſi, percipient ſe ab omni Orthodoxorum Schola refelli, ac primum a noſtra, cujus præſidio immerito & perperam gloriantur. Ad *Corollarium* alterum repono, Janſenianos, ſi Patris Bellelli amplectantur doctrinam, hæreſim ſuam damnaturos, ad quam ejurandam neceſſum non eſt accedere ad caſtra illorum Theologorum, qui ſolo *victricis delectationis* audito vocabulo Janſeniſmi notam adverſariis inurunt; ſed ſufficit a conſtitutis ab Eccleſia terminis non deflectere, atque ita gratiam prævenientem adſtruere, ut non tollatur libertas indifferentiæ, neque pravum aliquod dogma adoptetur. Ad *Corollarium* tertium hæc ſit reſponſio. Autumant novi dogmatiſtæ Bajaniſmum & Janſeniſmum eſſe *phantaſma*, aſſerentes omnia, quæ ipſi tradunt, communia eſſe dogmata omnium Auguſtinenſium, multorumque ex Thomiſtis. Jam vero conſtat doctrinam Fulgentii Bellelli inter Auguſtinenſes

ſtinenſes communem eſſe, pluribuſque Thomiſtis probatam; id enim ſuperior diſſertatio evidentiſſime oſtendit. Tunc ergo Janſenianis præberetur anſa rurſus affirmandi hæreſim ſuam eſſe quoddam *phantaſma*, quando cum Operibus Fulgentii Bellelli damnaretur doctrina Catholica, atque inter Auguſtinianos communis; & contra evidens eſt hæreſim Janſenianam non eſſe *phantaſma* aliquod, ſed pernicioſiſſimum dogma, quod a Baji ætate ad hæc uſque tempora Paſtores Eccleſiæ ſtuduerunt evertere; quum etiam Auguſtiniani, quorum nomine Janſeniſtæ temere gloriantur, hæreſim illam exiſtere, omni jure proſcriptam, atque ab Auguſtino prædamnatam eſſe demonſtrent. Ad *Corollarium* ultimum hoc habeto reſponſum. Quantumvis impenderit operis atque artificii Anonymus, ut Patris Bellelli ſcripta adduceret in Janſeniſmi ſuſpicionem; teſte ipſo Anonymo iſtiuſmodi ſuſpicio non ſubiit animum *quamplurimorum Theologorum, etiam non inferioris notæ*, ita enim legitur initio appendicis: non ſubiit animum alicujus noſtrarum partium Theologi; non ſubiit animum doctiſſimorum virorum, qui has vindicias, antequam in lucem prodirent, accurate luſtrarunt, inter quos & Itali & Galli, iique viri ſummi connumerantur: non ſubiit animum clariſſimorum Antiſtitum, qui Fulgentium Bellelli, ejuſque ſcripta ſummopere commendaverunt. Intentata eſt itaque ſuſpicio illa, & falſis criminationibus injecta, ſed expugnata quoque ac repreſſa. Quod ſi adhuc quorumdam, qui opinionum ſuarum præjudiciis abripiuntur, eadem ſuſpicio adhæreat animo; facile illam excutient lectione hujus Apologetici, aut doctiorum conſultatione. At ſibimet perſuadere debet Anonymus majorem de ſeipſo, quam de nobis exortam eſſe ſuſpicionem, ſi non de Janſeniſmo, de erroribus Juliani, mortem, concupiſcentiam, & virtutes ſteriles, quæ Deo virtutum non ſerviunt, laudantis, vireſque liberi arbitrii gratia Salvatoris deſtituti extollendis: quos tamen errores ei nos nequaquam objicimus, memores officii noſtri, caritatis & communionis Chriſtianæ. De Anonymi autem præcipiti judicio, ignorantia, loquacitate, & in Orthodoxos Scriptores ſtylo illiberali ac furioſo, non ſuſpicionem, aut con-

jecturam, ſed firmiſſimam certiſſimamque perſuaſionem ingerit univerſa librorum ejus complexio. Itaque meliori nos ratione confidimus ſervaturos Eccleſiæ Præpoſitos monitum illud cap. *Error*, diſt. 83. nec unquam paſſuros, dum nos errori reſiſtimus, *opprimi veritatem*, haud ignorantes ea verba primum fuiſſe prolata adverſus Galliarum nonnullos, qui Auguſtino obſequebantur, eique eadem omnino, quæ nobis opponit Anonymus, objiciebant. Prænotatum id eſt præmiſſa diſſertatione IV. cap. 2. §. 10. Verum & nos Refutationi I. *Appendicis* finem ſtatuimus ſententiâ ex decreto Gratiani depromptâ, & a Doctore Angelico laudata; ac ſit quæ habetur cap. *Si quem pœnituerit*, II. q. 3. *Accuſatorum temeritas tribus modis detegitur: aut enim calumniantur, aut prævaricantur, aut tergiverſantur.*

S. Thom. 2. 2. q. 68. art. 3. tom. XI. p. 165.

CAPUT III.

Appendix altera Anonymi expenditur, atque diſcutitur.

SUbjicit Anonymus Appendicem alteram, in qua ad examen revocat, *An Janſenianum de duabus delectationibus principium tueri liceat illi, qui hæreticas ejus conſecutiones, nempe quinque ab Innoc. X. damnatas propoſitiones ſe rejicere profitetur.* Arbitramur ipſum Anonymum certiorem factum adinveniri Theologos, *qui exiſtiment defendi poſſe innoxie Janſenianum illud principium, donec de illo Sedes Apoſtolica ſuum protulerit judicium, modo conſequentias, quæ ex eo eruuntur, non admittant*; quemadmodum Thomiſtæ propugnant phyſicam prædeterminationem, ex qua nonnulli alii Theologi putant interimi libertatem, quoniam Thomiſtæ conſequentiam hanc aperte rejiciunt. Dixi de hac re Anonymum *certiorem factum*; nam priuſquam Appendix iſta prodiret, ſapientiſſimi cujuſdam Galliarum Antiſtitis epiſtolas legi, unde quidquid narramus evidenter eruitur: ipſaque Anonymi verba, quæ diverſo characteris genere nuper

per'excripſi, eamdem opinionem meam confirmant. Ut ut ſit; aliud eſt principium duarum delectationum, ut defenditur ab Auguſtinianis Theologis; aliud vero principium duarum delectationum, ut ſtatuitur a Janſeniſtis. Principium duarum delectationum ut a Janſenianis conſtituitur, ita deſcribitur ab ipſo Anonymo num. 4. hujus Appendicis. *Illud principium in eo conſiſtit, quod contendat Janſenius voluntatem humanam ſemper determinari ad agendum delectatione quadam prævia & indeliberata, vel cæleſti, nempe gratia, vel terrena, quæ eſt cupiditas; itaut in conflictu duarum illarum delectationum voluntas ſemper obſequatur, immo non poſſit non obſequi, non poſſit diſſentire delectationi illi, quæ fortior eſt altera, ſeu quæ gradibus alteram ſuperet; ideoque illud a Theologis dici conſuevit principium duarum delectationum indeliberatarum, & pro graduum ſuperioritate invincibilium.*

II. Ex principio duarum delectationum ad hunc modum conſtituto probat Anonymus conſequi damnatas propoſitiones illatione quadam legitima ac neceſsaria, præmiſſis quibuſdam præceptionibus nulli tyronum ignotis circa concluſiones, quæ ex præmiſſis inconcuſſis, certis ac definitis deducuntur, ac deinde demonſtrans quinque propoſitionum cum eodem principio arctiſſimam connexionem. Hæc autem omnia jure prætermittam. Nam quantum ad regulas, ſeu propoſitiones ab Anonymo præmiſſas attinet, eis lubenter ſubſcribo; ſunt enim eædem, ac traditæ in veſtibulo Theologiæ, & in Prolegomenis quoque noſtris capite quinto. Do etiam, ex eo Janſeniano principio, quinque proſcriptas theſes manare; & ne contentioſus videar, apologiam illam ſecundam, & illatam inde Thomiſtarum, ac Janſeniſtarum diſcrepantiam probo maxime. Immo ulterius pronuntio, Janſenianum duarum delectationum principium ut ſupra explicatum, non conſecutione tantum, ſed expreſſe in damnatis propoſitionibus contineri, atque Eccleſiam una cum eiſdem propoſitionibus illud damnaſſe, adverſario, ubi ab æquitate non diſcedat, plus, quam contendit, libentiſſime conceſsurus. Et quidem, ut ajebat Romanus Cenſor clariſſimus *, inveriſimile eſt Romanam Eccleſiam damnando hæreſim Janſenianam, hujus radicem non

* *Vide diſſert.* 4. *cap.* 2. §. 6. *n.* 2.

Digitized by Google

non præciſam evulſamque, ſed affixam adhuc, & ad eadem germina emittenda idoneam reliquiſse. Quid vero aliud eſt ſub vividiori delectatione voluntatem neceſſario agere, ſub infirmiori neceſsario ſuccumbere, quam ſub inferiori gradu negare poteſtatem agendi, ſub gradu autem ſuperiori poteſtatem indifferentiæ? Sive ergo dixeris: *Abſque victrici delectatione nequit voluntas obtemperare mandatis; delectationi, qua obtemperare poteſt, nunquam reſiſtit, ſub illa delectatione ſpontanee quidem & lubenter, ſed neceſſario, & abſque poteſtate ad oppoſitum agit*: ſive dixeris, *Præcepta etiam juſtis ſunt aliquando impoſſibilia, Gratiæ interiori nunquam reſiſtitur; non datur in hoc ſtatu libertas indifferentiæ, neque neceſſaria eſt ad merendum*; idem profecto affirmabis, variata licet paullulumque immutata complexione verborum. In propoſitionibus ergo Janſenianis principium duarum delectationum, ut ſtatuitur in Janſenio, cum libertatis interitu, ſeu cum neceſſitate *phyſica & antecedente*, perſpicue, & expreſſe damnatum eſt: Eccleſia radicitus dogma Janſenianum evulſit atque extirpavit; ac neſcimus plane, quinam ſint illi Theologi, quos initio Appendicis cenſor commemorat, aſſerentes *Summum Pontificem non damnaſſe Janſenianum de duabus delectationibus principium, & etiamnum illud poſſe innoxie defendi*. Damnatum eſt, & abſque piaculo defendi nequit.

III. At principium *duarum delectationum*, prout in Schola noſtra defenditur, in hoc ſitum eſt, quod amor ac delectatio eſt pondus animi, quo fertur, ſive proſequendo bonum, ſive fugiendo malum, quod ipſi bono adverſatur, adeo ut ſemper voluntas bono aliquo ſibi propoſito alliciatur, præcedatque actionem liberam inſpiratio quædam delectationis, aut carnalis dum peccat, aut cæleſtis dum recte agit, aut naturalis dum officia exercet humana; ſed hac inſpiratione præmiſſa operetur libera delectatione, ac poteſtate ad utrumlibet indifferente: quoniam etſi amplectitur quod magis delectat, fugitque malum quod bono delectanti adverſatur, dummodo tamen bonum iſtud non ſit ſummum, incommutabile, & propoſitum abſque indifferentia judicii, utitur eligendo jure liberrimæ poteſtatis; neque

Digitized by Google

neque ſuccumbit neceſſitate ſub majori delectatione, nec indita poteſtate privatur ſub delectatione minori. Hoc autem ſyſtema duarum delectationum eſt illud, quod innoxie defendi poteſt, & quod Anonymus, ut nobis Janſeniſmum imputaret, cum Janſeniano ubique confudit. Hujuſmodi enim ſyſtema cum damnatis propoſitionibus nulla ratione connectitur, ſed undique Orthodoxum eſt, & quoad omnes partes a Theologis quamplurimis propugnatum, prout antecedens diſſertatio luculentiſſime evincit. *Vide differt. 4. cap. 1. §. 3.*

IV. Qua vero ratione illud cum ſententia Thomiſtarum conveniat, ſatis ſuperque in præcedentibus declaravimus, demonſtrantes *victricem delectationem* idem præſtare, quod præſtat *phyſica prædeterminatio*, applicare ſcilicet *ad actum ſecundum* liberi arbitrii facultatem, ſalva *in actu primo* poteſtate ad oppoſitum; docentes pendere a Dei beneplacito, ſi unus tantum, alter non tantum moveatur, atque ſi huic detur gratia victrix, quæ a nullo duro corde reſpuitur, alteri inſpiretur parva voluntas, nondum ſuperans carnis concupiſcentiam. Quare hoc pacto ſyſtema noſtrum defendimus comparatione Thomiſtici: Si adverſus Thomiſtas objiciat aliquis, *Calviniani ſtatuunt decreta abſoluta, prædeterminationem cauſarum ſecundarum, & gratiæ auxilium ſuapte natura efficax, atque hinc inferunt periiſſe libertatem humanam, & Deum eſſe cauſſam effectricem peccati; igitur Thomiſtæ ea decreta, illam prædeterminationem, eamdemque efficacem gratiam propugnantes aſſentiuntur iiſdem conſecutionibus*: ridebunt quidem doctiſſimi Thomiſtæ objectionem hanc inſulſiſſimam, ac reponent decreta divina, prædeterminationem, & gratiam victricem requiri duntaxat ut libera poteſtas prodeat in actum, & perficere, non evertere libertatem, contra ac faciat prædeterminatio Calviniſtarum afficiens actum primum, atque inducens antecedentem & phyſicam neceſſitatem. Atque ita adverſus nos objicienti, *Janſeniſtæ propugnant principium duarum delectationum, atque hinc manant famoſæ quinque propoſitiones; igitur Auguſtinenſes amplectendo duarum delectationum principium, ſubſcribunt damnatis propoſitionibus*, reſpondemus quinque propoſitiones oriri ex principio delectationum, quæ in ſenſu Jan- *Eodem cap. 1. §. 5. & cap. 3. §. 7. 8. & 9.*

ſenii libertatem interimunt; non vero ex principio delectationum, quibus voluntas trahatur abſque neceſſitate; ac proinde objectionem illam inſulſam eſſe, atque riſu explodendam. Quapropter principium duarum delectationum rejiciendum eſt in ſenſu Janſenii, non in ſenſu Theologorum Auguſtinenſium; quemadmodum prædeterminatio phyſica rejicienda eſt in ſenſu Calvini, non in ſenſu Thomiſtarum. At vide diſſertationem præcedentem cap. 2. §. 6. n. 2.

V. Hæc cum ita ſint; ut Anonymus Fulgentium Bellelli, aut Auguſtinianum alium quempiam Janſeniani erroris innovatorem eſſe convinceret, demonſtrare debebat damnatas propoſitiones fluere ex principio duplicis delectationis, ut in Schola noſtra defenditur, nullam neceſſitatem inferente; non autem in illud incumbere, ut evinceret eaſdem propoſitiones conſequi ex principio duarum delectationum pro graduum ſuperioritate *invincibilium*, quod a Fulgentio Bellelli, & a nobis refelli evidens eſt ex priori §. ſecundi, ac tertii capitis quartæ diſſertationis. Dedit itaque operam adverſarius in ſuo *Janſeniſmo* reviviſcente, ut in ſcriptis noſtris principium illud damnatum & Janſenianum latere imperitis hominibus ſuaderet: ſed præterquamquod oſtendimus quam decipiatur, & quantis viris Orthodoxis inferat injuriam, ad omnem ipſius calumniam explodendam, & contundendam hoc unum ſufficit, a nobis defendi libertatem indifferentiæ ſub quacunque vel terrena vel cæleſti delectatione, quod plane Janſenianum principium ſubvertit. Quod ſi adhuc ei videatur libertatem illam obſcure, non librato exactoque criterio a nobis explicari; patiatur ingenioli noſtri imbecillitatem, non culpet fidem, non inſectetur Scholam, non arroget ſibi auctoritatem temere calumniandi ſententiam, quam propugnarunt viri inconcuſſæ fidei, quam non ſemel Cenſores ſumma æquitate & doctrina præditi tutam atque indemnem eſſe pronuntiarunt, quam etiam ad concilianda diſſidia, & Refractarios ad Eccleſiæ gremium revocandos commodiorem atque utiliorem Auctores quidam doctiſſimi exiſtimant.

Rolland. tom. 1. pag. 135. & tom. 2. pag. 596.

VI. Itaque hæc ſunt, quæ in defenſionem doctrinæ noſtræ duximus exaranda, ad illam pro modulo & ingeniolo noſtro propu-

propugnandam parati, ſi eam rurſus impetendi libido adverſarium exſtimulet, atque ſi id faciat veritatem amando, loca integra producendo, perlectis Theologorum, quos citavimus, lucubrationibus, habita Scholæ noſtræ ratione, objectis non ſubrancidis, ſed novis, & nondum a noſtratium aliquo ſolutis difficultatibus, & quod caput eſt, caritate Chriſtiana non læſa. Nam ſi veteres tantum nugas, inſectationes, convicia, & procaci impudentique ſtilo repetitas criminationes objecerit; non faciam reſpondendo jacturam temporis: ac ſilentium meum, non mihi utiliora ſtudia & animi tranquillitatem amanti, ſed calumniatori operam ludenti, & rixarum amantiſſimo erit ſolummodo tribuendum. Immo ſi alia ad umbilicum ductis vindiciis ſuperadderem; jure pertimeſcerem, ne litterarii hujus certaminis ſpectatores compararent illud pugnæ nimis acri duorum gallorum: in quibus, ut lib. 1. *de Ordine* cap. 8. num. 25. narrat ſapientiſſimus Auguſtinus, videmus *intenta projectius capita, inflatas comas, vehementes ictus*; nec aliam in victore intuemur legem, quam *ſuperbum cantum, & membra in unum quaſi orbem collecta, velut in faſtum dominationis: ſignum autem victi elatas a cervice pennulas, & in voce atque motu deforme totum*. Sileat interim lacertoſus Anonymus, nec leviori plumula nobis evulſa.

Auguſt. tom. 1. pag. 325.

Digitized by Google

DISSERTATIO VI.

QUÆ

DAMNATARUM PROPOSITIONUM,

Et Auguſtinianæ doctrinæ illis oppoſitæ proſpectum exhibet, ac eſt quædam præcedentium Velitationum epitome.

Sciendum, quod pleraque capitula ex cauſa, ex perſona, ex loco, ex tempore conſideranda ſunt: quorum modi quia medullitus non indagantur, in erroris labyrinthum nonnulli intricando impinguntur; cum ante judicant, quam intelligant; ante inculpant, quam iterando lecta perquirant.

Diſt. 29. cap. 1.

Digitized by Google

PRAEFATIO.

Uam *Refutationi* librorum, qui *Bajaniſmus* & *Janſeniſmus Redivivi* inſcripti ſunt, poſtremam addo diſſertationem, ſpero honeſtis probiſque Lectoribus nec injucundam, nec prorſus inutilem futuram fore. Primum enim expers eſt contentionis & jurgii, frænoſque habet ſuos, quibus revocatur ad æquitatis menſuram: quod ſi ubique ſervatum non eſt, & qui nos gladio petiit, repulſus eſt ſtilo, ſinat me repetere cum Hieronymo, epiſtola inter Auguſtinianas LXXXI. *Si culpa eſt reſpondiſſe, quæſo ut patienter audias, multo major eſt provocaſſe: ſed faceſſant iſtiuſmodi querimoniæ; ſit inter nos pura germanitas, & deinceps non quæſtionum, ſed caritatis inter nos ſcripta mittamus.* Caret deinde hæc diſſertatio acrimonia illa, atque inurbanitate, quam in ſuperioribus aliquando adhibere coacti fuimus, propterea quod non tantum noſtra, quam communis cauſa ageretur, atque id, quod noſtra toleraret humilitas, pati nequaquam deberet inſtituti dignitas atque amplitudo; ac præterea repellentibus nobis veterrimas, inſulſiſſimaſque criminationes, nil novi præter mendacia ac dicteria præſeferentes, occurrerit præceptio illa Tertulliani adverſus Valentinum: *Materiis ipſis ſatisfiat; multa ſunt ſic digna revinci, ne gravitate adorentur*. Non unum inſuper hæc lucubratiuncula, ſed multiplex refert commodum; nam comprehendit ſingulas Baji, Janſenii, & Queſnelli propoſitiones, non illas tantummodo, de quibus pugnavimus cum adverſario. Tum eas revocat ad certa doctrinæ capita, unde facilius percipitur Novatorum ſyſtema, hujuſque pravitas. Laudat ulterius præſtantiſſimos clariſsimoſque viros, qui de iiſdem propoſitionibus pertractarunt, commonſtratis non abſque libramento & delectu locis plurimis, in quibus validiſſime refelluntur: ac deinde demonſtrat quomodo in noſtro *Theologicarum Diſciplinarum* Opere contineantur argumenta permulta, quibus Novaturientium aſſerta oppugnantur, &

dogmata

dogmata ipſis oppoſita fulciuntur. Habet ergo unuſquiſque in hoc breviſſimo Opuſculo quidquid tres illi dogmatiſtæ in damnatis articulis enuntiarunt, horum ſenſus a Catholicis omnibus reprobandos, celebriores cenſuras, exquiſitaſque refutationes, atque Auguſtiniani ſyſtematis Orthodoxiam, ita, ut neſciam quid brevius, quid utilius, quid expreſſius in veritatis præſidium, in confutationem erroris, atque in fidei noſtræ argumentum proferri poſſit.

CAPUT

Digitized by Google

CAPUT PRIMUM,

In quo recenſentur Bajani errores, atque ex principiis Auguſtinianæ Theologiæ refutantur.

BAjanos errores ad certa quædam capita revocari affirmant, qui de illis data opera pertractarunt. Quænam ea capita ſint, dignoſci poteſt ex Ripalda, Suareſio, Turriano, atque ex ipſa *Explicatione* Joannis Lenſæi Operibus Baji inſerta: ipſe Anonymus partitionem quamdam, ac diſtributionem præmittit. Sequimur tamen ordinem ceterorum, qui agunt priori loco de propoſitionibus pertinentibus ad primam rationalis creaturæ conditionem; congruum eſt enim, ut primo de natura integra, quam Bajus nimium extulit, ac deinde de natura lapſa, quam nimium depreſſit, dicere inſtituamus.

Ripalda tom. 5. pag. 30. Suarez Proleg. 6. pag. 178. Turrianus pag. 612. Lenſæus pag. 162. Anonym. pag. 22

§. I.

Errores Baji circa gratiam Angelorum, ac primi hominis.

I. ITaque circa primi hominis, atque Angelorum gratiam Bajus undecim propoſitiones enuntiavit. Sunt autem. I. in qua negant Angeli ac primi hominis adhuc integri *merita* recte vocari *gratiam*. III. qua aſſerit felici-

Propoſitiones Baji, *quæ extant in fine hujus differt.* 1. 3. 7. 9. 21. 23. 24. 27. 53. 75. 76.

tatem, quam boni angeli conſecuti ſunt, *mercedem*, non *gratiam* fuiſſe, ac mercedem pariter futuram fuiſſe in Adam, ſi in accepta juſtitia perſeveraſſet. VII. in qua repetit errorem enuntiatum in prima, ſcilicet *merita* primi hominis fuiſſe *munera creationis*, nec recte vocari *gratiam*. IX. in qua fatetur eadem creationis *munera* poſſe dici *gratiam* ampliori ſenſu, & *non improbanda ratione*: quamvis revera *gratia* non ſint, quoniam in ſacris libris ea tantum munera *gratia* dicuntur, quæ conferuntur per Chriſtum *male merentibus & indignis*. XXI. in qua dogmatizat *exaltationem* humanæ naturæ in conſortium divinæ, id eſt, juſtitiam & ſanctificationem, ſive adoptionem Dei, *naturalem* dicendam eſſe, non autem ſupra naturæ ordinem, cum debita fuerit primæ conditionis integritati. XXIII. quæ præcedentem errorem confirmat, & manifeſtius promit, aſſerendo in homine primo non fuiſſe donum aliquod *ſupernaturale* & gratuitum, quod excederet conditionem naturæ; neque hominem integrum donis naturalibus conditionem ſuam excedentibus indiguiſſe, ut fide, ſpe, & caritate *ſupernaturaliter* Deum coleret. XXIV. in qua non tantum repetit errorem præcedentis articuli, verum etiam traducit tanquam vanam, abſurdam, & Pelagiano errore ſcatentem ſententiam Catholicorum, qui in primo homine admittunt *dona ſupernaturalia*, veram gratiam, atque exaltationem ſupra conditionem naturæ ſuæ; eamque ſententiam idcirco damnat Pelagianiſmi, quoniam Pelagiana hæreſis eſt, muneribus creationis tribuere veræ gratiæ proprietatem. XXVII. in qua Bajus hærens eodem in luto appellat integritatem primæ creationis *naturalem hominis conditionem*, & rurſus negat fuiſſe *exaltationem* quamdam indebitam, atque excedentem naturæ fines. LXXV. in qua idem de immortalitate, quod de integritate, enuntiatur, nimirum ipſam immortalitatem fuiſſe *conditionem* ac proprietatem naturæ, non autem *beneficium* gratiæ, ac donum excedens naturalem ordinem. LIII. quæ enuntiat Deum non potuiſſe ab initio creare hominem, *qualis nunc naſcitur*, nempe abſque integritate, aliiſque primæ conditionis muneribus, quibus in ſenſu Baji homo exſpoliari ab initio non poterat, quia

non

non erant juxta Bajum beneficia gratiæ, ſed ipſa conditio, ac naturalis perfectio a natura integra inſeparabilis. LXVI. quæ ob eamdem rationem, & parvæ doctrinæ cohærentiam rejicit tanquam falſam ſententiam illorum Theologorum, qui docent juſtitiam, & integritatem primi hominis non fuiſſe *conditionem naturæ*, ideoque nec talem, ſine qua primus homo a Deo creari non potuiſſet.

Senſus earumdem propoſitionum.

II. Ex earum propoſitionum complexu conſtat earumdem ſenſum eſſe illum, quem viri doctiſſimi prænotarunt. I. Bajus negavit integritatem, juſtitiam, immortalitatem, & cetera dona angelis, & primo homini ab initio collata, fuiſſe *beneficia gratiæ*, & *dona naturæ ſuperaddita*, ut obſervarunt in ſuis cenſuris Theologicæ Facultates Salmanticenſis, & Complutenſis. II. Aſſeritur integritatem illam, juſtitiam, immortalitatem, aliaque primæ conditionis munera fuiſſe *proprietates naturæ integræ*, atque ex hujus principiis, non ex gratia Creatoris derivaſſe, ut recte ſcripſerunt Bellarminus de Grat. 1. hominis, & Jacobus Fontana in prop. 35. Queſnelli. III. Propter eamdem rationem Bajus affirmavit primum hominem non fuiſſe exornatum *gratia aliqua ſupernaturali*, idem de natura integra dogmatizans, quod effutiunt de natura lapſa hæretici Pelagiani: prout obſervarunt Bail de Benef. Crucis, Suarez Prolegom. 6. de Grat., Ripalda diſput. 3. ſect. 1. Vaſquez 1. 2. diſput. 195. Turrianus de erroribus Baji cap. 1. aliique permulti. IV. Ex quo Bajus exiſtimaret creaturam rationem adhuc integram potuiſſe *naturæ viribus* promereri vitam æternam, & originalem juſtitiam fuiſſe *conditionem naturæ* bene inſtitutæ, non vero hujus *exaltationem* in conſortium naturæ divinæ per dona gratiarum naturali conditioni ſuperaddita; progreſſus eſt ad aſſerendum non potuiſſe hominem condi abſque integritate & juſtitia, cum hæc integritas & juſtitia *ſit ipſa conditio*, ac proprietas naturæ integræ, ideoque hominem in ſenſu Baji non potuiſſe a Deo creari abſque gratia, & ſanctitate, quoniam creari non potuit ſine iis, quæ ad ipſam naturæ conditionem ſpectant, modo creandus eſſet hujus conditionis, hujuſque naturæ: atque id etiam obſervarunt Eſtius 2. ſent. diſt. 25. Gonet de ſtatu puræ naturæ art. 1.

Theologorum, qui laudantur, teſtimonia occurrunt præcedenti volumine pag. 166. & ſequentibus.

Macedus Collat. in 2. ſent. collat. 8. Noris cap. 3. Vindiciar. §. 2. aliique præſtantiſſimi viri, quorum teſtimonia producta fuerunt cap. 1. ſecundæ diſſertationis.

Quomodo præcitatæ propoſitiones doctrinæ Auguſtinenſium refutentur.

III. Prænuntiatos errores nos, & qui nobiſcum propugnant Auguſtinianam doctrinam, aperte rejicimus. I. Principio enim, etſi inter gratiam neceſſariam angelis, & primo homini ad perſeverandum, & gratiam, quam implorant in hoc agone certantes, arbitramur magnum intereſſe diſcrimen; negamus tamen integritatem *primæ conditionis*, juſtitiam, immortalitatem, aliaque dona ſupernaturalia fuiſſe *creationis munera*, nec fuiſſe beneficia gratiarum naturalem ordinem excedentia, edocti ab Auguſtino lib. XII. de Civit. Dei cap. 9. Deum creaſſe Angelos *cum bona voluntate, & amore caſto*, quo illi adhærerent, & condendo *naturam* ſimul largitum fuiſſe *gratiam*; atque de Corrept. & Grat. cap. XI. homini pariter dediſſe *bonam voluntatem*, eumque feciſſe *rectum*, ac præterea ei dediſſe *adjutorium, ſine quo non poſſet permanere ſi vellet*. Fatemur itaque in prima conditione gratiam, tam *habitualem*, quam actualem, & negamus utramque gratiam, una cum originali juſtitia, atque immortalitate, non fuiſse dona ſuperaddita naturæ. II. Hanc gratiam, atque hæc dona ſuperaddita, *non improbanda* tantum *ratione*, ſecundum quam appellantur *gratia* natura quoque rationalis hujuſque proprietates, ſed recte, ac proprie *gratiam* fuiſse defendimus, aſſerentes Angelos, ac primum hominem per ſolas liberi arbitrii vires non potuiſſe perſeverare, ſive, ut inquit S. Pater cap. 106. Enchiridii, *Etſi peccatum in ſolo libero arbitrio erat conſtitutum, non tamen juſtitiæ retinendæ ſufficiebat liberum arbitrium*; & ulterius affirmantes cum eodem S. Patre de Corrept. & Grat. cap. 11. quod ſi angelo, vel homini, cum primum facti ſunt, defuiſſet ſupernaturalis gratiæ adjutorium, *non utique ſua culpa cecidiſſent*. III. Admittentes propterea in prima conditione *gratiam* proprie dictam, prout diſtinguitur a muneribus, quæ naturaliter conſequuntur naturam & *creationem*, non agnoſcimus in ſtatu primæ integritatis gratiam tantummodo Pelagianam, ſed veram gratiam ſupernaturalem, exaltationem indebitam, atque immortalitatem, quæ

erat

erant beneficia Conditoris, non autem *conditio corporis animalis*; quemadmodum lib. 6. de Geneſi ad lit. cap. 20. lib. 13. de Civit. Dei cap. item 20. & lib. 4. contra Julianum cap. 14. docuit ſapientiſſimus Auguſtinus. IV. Sententiâ utique noſtrâ fertur creatura rationalis naturali inſtinctu in Deum, & donec in illo requieſcat, *inquietum eſt cor noſtrum*, ut Auguſtinus ait. 1. Conf. cap. 7. tenemur etiam in quolibet ſtatu Deum ſuper omnia diligere, *quod prorſus donum Dei eſt*, neque ſine gratia poteſt adimpleri: ideoque innocens imago Dei, ne abſque culpa a fine, in quem naturaliter tendit, & quem ob hujus præſtantiam non poteſt naturaliter aſſequi, divelleretur, ac poſſet implere præceptum dilectionis, cui repromiſſa eſt ejuſdem finis poſſeſſio, exornanda erat ſupernaturalis gratiæ adjutorio. Poterat tamen condi abſque originali integritate, gratiam quoque habitualem, pluraque alia ſupernaturalia dona complectente; quæ dona nec erant conditio naturæ, neque naturæ proprietas, ſed erant beneficia indebita, ac totius naturalis conſtitutionis ordinem excedebant. Hæc autem omnia directe contraria præmiſſis Baji propoſitionibus traduntur a nobis lib. x. & xii. Theologicarum Diſciplinarum, ſive tom. 2. pag. 277. 484. 491. 556. &c.

§. II.

Baji errores, qui comprehenduntur in propoſitionibus de libero arbitrio lapſorum hominum enuntiatis.

I. UT Bajus naturam *integram* nimis extulit, ita nimis depreſſit naturam *lapſam*, a cujus libero arbitrio omnia prorſus boni principia evulſa eſſe autumavit, tredecim propoſitionibus ab Apoſtolica Sede proſcriptis inferens pravam, erroneamque doctrinam. Propoſitiones autem illæ ſunt, quæ ſequuntur. XXVIII. in qua ait liberum arbitrium *abſque gratia* Reparatoris, ſuiſque viribus relictum

Vide propoſitiones in fine 28. 29. 30. 34. 37. 36. 22. 62. 38. 25. 26. 35. 50.

ctum nihil poſſe agere, quod non ſit peccato inquinatum, & noxium. XXXIX. XXXVIII. quibus audet Pelagianam hæreſim illis adſcribere, qui agnoſcunt *bonum aliquod naturale*, quod peccatum non ſit, & cupiditatis labe corruptum, ſi a ſolis *naturæ viribus* oriatur. LXXII. hæreſim itidem Pelagianam attribuens Theologis admittentibus abſque gratia Chriſti *uſum aliquem bonum liberi arbitrii*. XXII. quæ inter Pelagianos rurſus detrudit Orthodoxos Scriptores, qui docent abſque gratia fidei Gentes *naturalem legem* ſervare, & qui de Gentibus a fide alienis verba Apoſtoli ad Rom. 2. 14. interpretantur. XXX. XXXIV. & XXXVI. quibus Bajus pariter damnat, tribuitque inani philoſophiæ, innixæ hominum præſumptioni, & afficienti injuria paſſionem Chriſti, *amorem naturalem* immunem a culpa, atque *ex viribus naturæ* exortum; appellatque fures, latrones, & Chriſti inimicos, quicunque putant ſine gratiæ ipſius adjutorio poſſe agi aliquid boni, aut tentationem aliquam ſuperari. XXXVIII. quæ dividit omnem amorem creaturæ rationalis *in vitioſam cupiditatem*, & *in caritatem laudabilem* a Spiritu Sancto diffuſam, adeo, ut amor, qui non ſit laudabilis illa caritas, cenſeri debeat cupiditas vitioſa, ac prohibita, ſcilicet amor peccato obnoxius, & in ſe malus. XXV. & XXVI. propoſitiones, quæ a pleriſque ſolent in unam conjungi, inter peccata, & vitioſæ cupiditatis effectus connumerant quælibet *infidelium opera*, necnon *virtutes Gentilium* philoſophorum, fide, & caritate per Spiritum Sanctum diffuſa carentium. XXXV. inter peccata recenſet *quidquid agit peccator* deſtitutus caritate illa, quæ per Spiritum Sanctum diffunditur, & quidquid agit *ſervus peccati*, is nempe, in quo vitioſa cupiditas dominatur, & regnat. XL. propoſitio enuntiat peccatorem ſervire *dominanti cupiditati* in omnibus ſuis actibus, ideoque in ſingulis peccare, antequam per caritatem a Spiritu Sancto diffuſam juſtificetur, & a regno cupiditatis ad regnum dominantis caritatis pertranſeat.

II. Præmiſſis enuntiationibus Bajus enormiter a veritate, a fide, atque a debita erga Catholicorum ſententias moderatione exorbitavit. I. Affirmavit liberum lapſorum hominum

minum arbitrium non extenuatum & inclinatum duntaxat, ſed etiam adeo oppreſſum, & a cupiditate gravatum eſſe, ut niſi gratia Salvatoris liberetur a vitioſa cupiditate, quod fit per caritatem prædominantem, in peccatum neceſſitate trahatur, atque nonniſi ad peccandum valeat; quoaduſque careat ſuperno lumine fidei, & nondum gratia per Chriſtum, & Spiritus Sancti munere juſtificetur. Ita de erroribus Baji pronuntiarunt præſtantiſſimi Theologorum, Vaſquesius, Turrianus, Suarez, Eſtius, Macedus, Noriſius, centum Galliarum Epiſcopi, aliique præcitati initio primæ ac tertiæ Vindiciarum iſtarum diſſertationis. II. Quoniam in infidelibus, & peccatoribus, in quibus juxta Bajanum ſyſtema nondum laudabilis caritas exerceat imperium, exiſtimavit Novator nullum prorſus adinveniri opus, quod ex venefico vitioſæ cupiditatis fonte non oriatur; idcirco aſſeruit quidquid infideles, aut impii operantur, intrinſecus inquinari a noxia cupiditate: atque id non tantum laudati Theologi prænotarunt, ſed etiam cenſor noſter Anonymus pag. 37. *Bajaniſmi Rediv.* affirmans in ſenſu Baji omnia, quæ ex caritate non fiunt, oriri ex cupiditate vitioſa, eaque labefieri & corrumpi. III. Omnia proinde, quæ ex caritate non fiunt, ex noxio, cunctaque inficiente principio Bajus derivans, nil in ſua productione bonum agnovit ex ſolius naturæ facultate proveniens, amorem quoque naturalem, quo parentes, neceſſarios, & amicos diligimus, omniaque vitæ hujus officia inter damnabiles turpeſque cupiditatis fœtus detrudens; quod præcedentium errorum, ut obſervarunt prælaudati Theologi, apertum eſt conſectarium. IV. Severo quoque judicio, impudentique cenſura, auctoribus naturalem amorem, atque opera plura peracta abſque gratiæ adjutorio probantibus in ſuo genere, & a peccati labe, atque a vitio cupiditatis omnino ſecernentibus, ſtudium in philoſophiam Chriſtianæ humilitati adverſantem, & Pelagianæ hæreſeos tumorem objecit inique, temere & audacter, Vaſquio, Macedo, Noriſio id aſſerentibus; quod etiam ex 22. 29. 30. 37. & 62. enuntiationibus Bajanis compertum ſatis eſt, ac perſpicuum.

Senſus earumdem propoſitionum. Vide Theologorum teſtimonia diſs. 3. ſive tom. 1. pag. 310. & ſeq.

III. Nos vero negamus liberum arbitrium, etſi careat

Quomdo Auguſtiniani errores iſtos declinent.

reat prævenientis gratiæ adjutorio, in omnibus actibus ſuis inquinari; ac inter bona naturæ connumeramus, præter indeliberatum beatitudinis amorem, quem rationalis creatura in tot tantiſque miſeriis nunquam potuit amittere, deliberatos quoque actus, *quos ſecundum juſtitiæ regulam non ſolum vituperare non poſſumus, verum etiam merito recteque laudamus*, ut lib. de Spiritu & lit. cap. 27. docet Auguſtinus: quamquam impiorum, & infidelium opera vix laudem promereantur, ſi diſcutiatur quo fine fiant; ac ſententiâ quidem noſtrâ, niſi fiant propter Deum, atque in hunc dirigantur auxiliante gratia, ſine qua nemo bene utitur creaturis, ſint quidem bona ſecundum ſubſtantiam, officiumque, neque erumpant a cupiditate, qua labefiant: at non ſint bona ſpectatis omnibus circumſtantiis, & ratione ultimi finis. II. Abſque caritate autem prædominante, & abſque gratia, qua impius juſtificatur, plura bona opera, etiam ad juſtificationem diſponentia, fieri a libero arbitrio profitemur cum Auguſtino, qui de Prædeſt. SS. cap. 7. commendat eleemoſynas Centurionis, *antequam in Chriſtum crederet*, de Sp. & lit. cap. 28. aſſerit ſine aliquibus operibus bonis difficillime vitam cujuslibet *peſſimi hominis inveniri*; ac ſæpenumero laudat fidem, timorem, ſpem, alioſque actus, quibus ad juſtificationem adulti diſponuntur: ideoque execramur, tanquam pernicioſiſſimam hæreſim, opinionem Bajaniſtarum, eique affinem Lutheranorum, dogmatizantium ante fidem perfectam, & ante caritatem in corde juſtorum prædominantem, oriri actiones omnes a noxia cupiditate, ac inter ſordes & inquinamenta eſſe rejiciendas. III. Sunt utique juxta Auguſtinum contra Pelagianos diſputantem virtutes a vitiis *non officiis, ſed finibus* diſcernendæ, & quidquid non fit propter Deum, cui veræ virtutes deſerviunt, carent rectitudine finis; ac proinde negamus eſſe *veras virtutes*, quæ ſerviunt aut carnalibus delectationibus, aut quibuſdam commodis & emolumentis temporalibus: ulterius probare non poſſumus virtutes illas ſteriles, quæ nulli deſerviunt, arbitrantes jocari, vel delirare qui *ſterilium fructus arborum laudant*, ut adverſus Julianum ſcribit lib. IV. cap. 3. ſanctiſſimus ac ſapientiſſimus Inſtitutor. Verum non adeo

adeo decipimur, ut quæ ex naturali principio, & humanæ conſuetudinis, honeſtatiſque præceptionibus oriuntur, atque in ſui productione innoxia ſunt, producta ex vitioſa cupiditate, ac intrinſecus corrupta eſſe dicamus. IV. Opiniones autem Scholarum, quamquam imperiti quidam nos conviciis proſcindant, in ſua probabilitate relinquimus, & juxta Apoſtoli monitum ſinimus unumquemque *in ſuo ſenſu abundare*, ſcripta noſtra ſubjicientes judicio Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, hujus Conſtitutionibus obtemperantes, & magnopere execrantes temeritatem Baji, aliorumque Novantium. Hanc eſſe veram, ſibique conſtantem noſtram, omniumque Auguſtinenſium ſententiam demonſtrant prima ac tertia hujus Apologetici diſſertatio; & quidquid modo innuimus, extremiſque labiis attingimus, prolixius, & accuratius explicavimus lib. 18. & 23. de Theolog. Diſcip. ideſt tom. 3. pag. 354. 382. 398. 421. tom. 4. pag. 489. &c.

§. III.

Propoſitiones Bajanæ pertinentes ad libertatem, legiſque tranſgreſſionem.

I. NEque in extenuandis tantum liberi arbitrii viribus Bajus procul receſſit a veritate, ſed in percipienda quoque ac delineanda libertatis eſſentia turpiter lapſus eſt, hæreſim, quæ poſtea Janſeniana dicta eſt, præformans, ut conſtat ex ſubjectis decem articulis. XXXIX. expreſſe libertatem indifferentiæ ſubvertens ait libere fieri *quidquid ſit voluntarie*, ideſt, ſponte, lubentique animo, non autem invito, contranitenti, & coacto; tametſi fiat antecedenti neceſſitate, & ſine poteſtate ad oppoſitum. XLI. ſtatuit hac duntaxat ratione *libertatis naturam* eſſe explicandam; eos autem, qui exigunt ad veram propriamque libertatem, ut *a neceſſitate* immunis ſit, aſſerere libertatis modum, qui non reperitur in Scripturis, in quibus tantummodo occurrit nomen libertatis a peccato. LII. affirmat peccari in iis, quæ vitari non poſſunt, ac proinde Deum præcipere homini

Prop. 39. 41. 52. 63. 64. 65. 48. 49. 71. 72.

mini aliquid impoſſibile, aſſertumque illud, *Deus impoſſibilia non jubet*, eſſe definitivam ſententiam Pelagii. LXIII. LXIV. & LXV. repetit prænuntiatos errores, ſolam ſcilicet violentiam & coactionem adverſari naturæ libertatis humanæ, & hominem peccare, *etiam damnabiliter*, in iis, quæ facit adactus neceſſitate, & evitare non poteſt; unde peccatis adnumerat *infidelitatem negativam*, ideſt eorum, quibus prædicatum non eſt evangelium, & nondum poſſunt excutere errorem; ac fidem, quam prorſus ignorant, amplecti. XLVIII. XLIX. LXXI. & LXXII. appellat *peccatum*, *tranſgreſſionem* atque *inobedientiam legis*, & noxium opus prohibitum præcepto, *Non concupiſces*, motum quemlibet indeliberatum concupiſcentiæ, quamvis illi homo non aſſentiatur, immo & illum patiatur invitus; etſi dicat hanc tranſgreſſionem præcepti ſitam in pravis concupiſcentiæ motibus homine invito exſurgentibus in peccatum non deputari: immo ipſam concupiſcentiam permanentem in renatis, qui in peccatum mortale labuntur, cenſet eſſe verum peccatum, ejuſdemque generis eſſe pravos illos habitus, qui repetitis ac voluntariis tranſgreſſionibus contrahuntur.

Senſus in his propoſitionibus damnatus.

II. Arbitror ſatis apertum eſſe, quid Bajus abſurdis hiſce aſſertionibus ſignificaverit. I. Evidentiſſime, & abſque ulla verborum ambiguitate docuit liberum hominis lapſi arbitrium conſiſtere cum neceſſitate operandi, atque ad merendum, & ad libere tranſgrediendum quodcunque præceptum ſufficere ſi homo velit, agatque lubenter ac ſponte, nec patiatur violentiam & coactionem, ut advertit pagina 39. *auctor Bajaniſmi Redivivi*, atque longe antea Ripalda diſput. 2. num. 13. Bail, ac Turrianus in 39. articulum, aliique omnes, ſive de Baji, ſive de Janſenii erroribus pertractantes. II. Quod hæretici hujus aſſerti confectarium eſt, affirmavit Bajus peccare hominem lapſum, tametſi non poſſit a peccato abſtinere, ideoque inevitabili neceſſitate reprobos trahi ad interitum ac perditionem, a Manichæis, Prædeſtinatianis, ceteriſque libertatis everſoribus parum, aut nihil diſtans. III. Prava quælibet deſideria, & inſeminatæ concupiſcentiæ motus, in quibus velle quoddam adinvenitur, licet deliberationem optionemque

præ-

præveniens, acceniuit iis peccatorum generibus, quibus impii evadunt iniquiores, atque divina præcepta tranſgrediuntur, prout obſervarunt Suareſius, Lenſæus, Macedus, Noriſius, aliique diſſertatione 1. cap. 1. §. 7. num. 3. a nobis producti. IV. Concupiſcentiam, & pravam ad malum inclinationem, quæ poſt peccatum remanet in renatis, omneſque vitiorum habitus ex pluribus malis actibus acquiſitos eſſe peccata proprie dicta putavit, ita ut non ſolum ad malum alliciant, ſed etiam ſint prævaricationes & ſcelera, etſi non ducant ad actum elicitum libero voluntatis conſenſu: atque poſt Ludovicum Bail ad propoſitionem 73. pag. 205. & Joannem Lenſæum in Expoſitione doctrinæ contrariæ damnatis articulis cap. 12. pag. 177. id quoque fatetur inſimulator pag. 40. num. 5. *Bajaniſmi* reviviſcentis.

Auguſtinenſium Theologorum doctrina.

III. Procul a prænuntiatis erroribus recedit Auguſtiniana ſententia. I. Hæc enim periiſſe quidem per peccatum cenſet *libertatem, quæ in paradiſo fuit, habendi plenam cum immortalitate juſtitiam*, ideoque nunc potentiore gratia adjuvandam eſſe infirmitatem humani arbitrii: *Quis autem noſtrum*, ut loquamur ore magni Protoparentis refutantis duas Epiſtolas Pelagianorum, *dicat quod primi hominis peccato perierit liberum arbitrium de humano genere?* Nec illud eſſe *liberum* arbitramur, quod eſt duntaxat voluntarium atque ſpontaneum: ſed ad hoc, ut opus revera ſit liberum, requirimus voluntatem illam, quæ *huc & huc ferri, hinc atque hinc referri poteſt*, ſeu in cujus poteſtate eſt *cohibere motum*, & cui ab opere *liberum eſt abſtinere*; quemadmodum in 3. de lib. arbitr. cap. 2. de peccat. merit. lib. 2. cap. 18. & lib. 1. Oper. imperf. num. 47. ait Auguſtinus, vel, ut inquiunt Theologi e Schola, *libertatem indifferentiæ*. II. Eamdem libertatem a *ſimplici neceſſitate* immunem neceſſariam eſſe ad peccandum conſtantiſſime aſſerimus; haud enim ignoramus peccatum ab eodem Auguſtino definiri *voluntatem retinendi, aut conſequendi quod juſtitia vetat, & unde liberum eſt abſtinere*: quam definitionem traditam adverſus Manichæos S. Pater diſputans adverſus Pelagianos non alia exceptione limitavit, niſi aſſerendo in ea non comprehendi

originale peccatum, quod contrahitur *propagatione* naturæ, necnon concupiſcentiam, quæ ampliori ſignificatione *peccatum* dicitur, quatenus *ex peccato eſt, & ad peccatum inclinat*. III. Ipſam itaque concupiſcentiam, ejuſque motus *peccatum* hoc tantum ſenſu cum Apoſtolo, Tridentinis Patribus, eodemque Auguſtino appellantes, firmiter credimus ac profitemur, prava deſideria *nonniſi conſentientibus nocere*, & moveri quidem nolentibus nobis nonnullos affectus, ſed nullum effectum relaxari, *ſi voluntatis non adhibeatur aſſenſus*, ut fides docet Catholica, atque in Pſalmum 118. Enarrat. 3. de peccato originali cap. 40. aliiſque in locis tradidit ipſemet Auguſtinus, Latinorum Patrum, totiuſque Eccleſiæ lumen fulgidiſſimum. IV. Hujus concupiſcentiæ *reatum* expiari Sacramento regenerationis, ac *ſoluto reatu, quo vinctos detinebat*, concupiſcentiam illam *manere ad agonem*, ex libris ejuſdem Doctoris didicimus, præſertim ex 1. de nupt. & concupiſc. cap. 23. ex 2. de peccat. merit. cap. 4. atque ex lib. 6. contra Julian. cap. 18. Quare etſi concupiſcentia bellatrix, aliique vitioſi habitus contracti peccandi conſuetudine augeant infirmitatem animique languorem, & reddant homines proniores in lapſum, *peccata* nihilominus, ſeu *tranſgreſſiones legis* dici nequeunt; quidquid commentus ſit Bajus. Atque hæc rurſus Auguſtinianæ doctrinæ capita commonſtrant noſtrum a Bajaniſtis diſcrimen: quod evidentius patebit legenti diſſertationes noſtras de Concupiſcentia, de Peccato originali, & de libero arbitrio, in libris 12. 13. & 16. *Theologicarum diſciplinarum*, ideſt tom. 2. pag. 535. ac tom. 3. pag. 44. 270. 277. 294. 297. &c.

§. IV.

§. IV.

Michaelis Baji errores circa merita Operum.

I. AD merita operum bonorum nullam *gratiam habitualem*, qua juſti in Dei filios adoptantur, Bajus neceſſariam exiſtimavit, ſed *naturali lege* illis operibus vitam æternam deberi commentus eſt in duodecim proxime ſubjiciendis propoſitionibus. II. univerſim pronuntiat, opus bonum *ex natura ſua* eſſe meritorium vitæ æternæ, quemadmodum opus malum *ex natura ſua* promeretur æternam mortem. IV. diſſerens de meritis hominis adhuc integri, & angelorum, inquit beatitudinem fuiſſe eis repromiſſam intuitu bonorum operum, quæ non ex acceptatione, & largitate Dei, ſed *ex lege naturæ*, rerumque *conſtitutione* ad eam conſequendam ſat erant. V. eamdem doctrinam cudens ait promiſſionem factam Angelis ac primo homini nil aliud fuiſſe, quam *naturalis juſtitiæ* præſcriptum, ita ut vita æterna fuerit illis repromiſſa ſpectatis in ſe operibus, & ſine alio reſpectu. VI. repetit primum hominem, ſi in obedientia perſeveraſſet, conſecuturum fuiſſe perennem beatitudinem atque immortalitatem *ſolius legis naturalis conſtitutione*. VIII. excludit a redemptis per gratiam Chriſti *omne meritum*, etiam in iis, qui per gratiam ſanctificantem conſtituti ſunt Dei filii adoptivi, & hæredes, omniaque gratis poſt lapſum Adæ conferri putat *hominibus prorſus indignis*. XI. cohærenter docet juſtos conſequi æternam felicitatem, non per gratiam, qua Dei filii conſtituantur, immo nec per meritum paſſionis Chriſti, *ſed ex vi ordinationis naturalis*, atque primæ inſtitutionis humani generis, qua per legem naturæ ſtatutum fuit, ut recto Dei judicio æterna vita redderetur obedientiæ mandatorum. XII. & XIII. negat propterea opera bona non eſſe meritoria regni cæleſtis, ſi fiant citra gratiam adoptionis; negatque ab ipſa gratia adoptionis, quæ diffunditur in cordibus juſtorum per

Prop. 2. 4. 5. 6. 8. 11. 12. 13. 14. 15. 17. 19.

per Spiritum Sanctum inhabitantem, non autem *ex naturali tantum lege*, & ex quo opera *legi conformia* ſint, proficiſci rationem meriti, acri cenſura, & nota Pelagiani erroris ſuggillans ſentientes oppoſitum. XIV. & XV. rurſus metitur quantitatem mercedis ex ſola operum conditione, nullo habito gratiæ ſanctificantis reſpectu, iterum docens rationem meriti non eſſe repetendam ex quo bene operantes habeant gratiam, & Spiritum Sanctum inhabitantem; & juſtos in die judicii illam tantum mercedem conſecuturos, quæ ipſis operibus in ſe conſideratis debetur, nil prorſus ad ampliorem mercedem conferente gratia adoptionis. XVII. extollit rurſus merita operum, eoſque damnare audet, qui requirunt ad meritum, ut homo *per gratiam ſanctificantem* adoptetur in Dei filium, & ſublimetur ad participationem divinæ naturæ. XIX. ita Bajus quantitatem meritorum cum natura operum comparavit, ut videatur inſinuaſſe meritis Chriſti Domini majorem valorem nequaquam acceſſiſſe ex ſumma atque infinita *dignitate perſonæ*.

Senſus damnatus earumdem propoſitionum.

II. In præmiſſis Baji propoſitionibus graviſſimi quidam Theologi cenſent reprobari ſenſum auctoris, quoniam tribuit rationem meriti bonis operibus ex naturali conſtitutione, ſecluſa promiſſione divina. Ita cenſet Card. Bellarminus lib. 5. de Juſtificat. cap. 14. Licet vero Scholaſticorum nonnulli ad meritum promiſſionem Dei, tanquam *eſſentialem* rationem, non requirant; illam tamen major Theologorum pars exigit, ſaltim ut conditionem aliquam ad meritum neceſſariam. II. Quidquid ſit de promiſſione Dei; omnes, qui de Bajanis egerunt articulis, affirmant denegari in his neceſſitatem gratiæ ſanctificantis ad meritum *de condigno*; ut perſpicue demonſtrant iidem articuli, atque expreſſe docent Vaſqueſius 1. 2. diſput. 214. cap. ultimo, Turrianus de erroribus Baji cap. 2. Ludovicus Bail de Beneficio Crucis pagina 76. & 84. & ne ſingulos commemorem, Lovanienſes in ſua Expoſitione cap. 13. pag. 178. rerum *Bajanarum*. III. Ut ſapienter in eadem expoſitione animadvertitur; noluit Bajus gratiam ſanctificantem, quæ reddit hominem Deo conjunctum, eumque exornat participatione divinæ naturæ, afficere ac perficere bona opera, eaque

Digitized by Google

eaque reddere digna æternæ retributionis: quare Theologis ad meritum requirentibus gratiam, & adoptionem Dei, objecit Pelagianum errorem; quia Pelagius, etiamſi tollens originale peccatum promitteret æternam vitam naturali parvulorum innocentiæ, abſque regenerationis lavacro; iſtud tamen neceſſarium eſſe docebat, ut per baptiſmum ad regni cæleſtis jus, & poſſeſſionem adoptarentur. IV. Adverſus certiſſimam firmiſſimamque Catholicorum omnium ſententiam affirmans Bajus merita Chriſti non traxiſſe ampliorem valorem *ex dignitate perſonæ*, ne fateretur opera juſtorum per gratiam adoptionis reddi digniora, quemadmodum opera Chriſti maximum habuere pretium, propterea quod fuerint opera filii Dei naturalis; aperte derogavit merito redemptionis, & ſatisfactionis Chriſti, ſummopere æſtimandæ, quoniam exhibita fuit a Deo homine.

Sententia noſtra prædictis erroribus contraria.

III. Diſtat toto, ut ajunt, cælo a prænuntiatis Baji erroribus Auguſtiniana ſententia. I. Enimvero defendimus bonis operibus reddendam eſſe æternæ vitæ mercedem, non ex naturali lege, atque ſpectata ipſorum operum conditione, ſed ex liberali promiſſione ſupremi Domini, qui tantum ex conventione ac promiſſo poteſt fieri debitor creaturarum ſuarum, *non aliquid a nobis accipiendo, ſed aliquid quod ei placuit promittendo*; prout in Pſalmum 109. & Sermone 158. alias 16. de verbis Apoſtoli docuit Sapientiſſimus Auguſtinus. II. Inter alias meriti, quod Schola appellat *de condigno*, libro 19. cap. 6. a nobis traditas conditiones, hanc præſertim adverſus Bajum neceſſariam eſſe putamus, ut bonum opus proficiſcatur *a caritate habituali*, quæ in ſententia noſtra, aliorumque plurimorum non diſtinguitur a gratia ſanctificante, & juxta Theologos univerſos nequit ab eadem gratia ſejungi. Quamobrem cum Auguſtino epiſt. 94. ad Sixtum, de ſp. & lit. cap. 14. lib. 4. contra Jul. cap. 3. ſcripſimus & docuimus *remiſſionem peccatorum eſſe gratiam, quæ nullis præcedentibus meritis datur: Deum coronare in miſericordia & miſerationibus, quia ejus miſeratione bona opera operamur: coronam operibus bonis dari: per legem adduci hominem ad fidem, per fidem impetrare ſpiritum largiorem, per ſpiritum diffundi caritatem, per carita-*

tem

tem impleri legem; atque ita bene operantibus uſque in finem reddi tanquam mercedem vitam æternam bonis ipſorum meritis, quæ *ad caritatem*, & ad gratiam ſanctificantem potiſſimum referenda eſſe docet quoque S. Thomas 1. 2. q. 114. art. 4. cui Orthodoxi omnes ſubſcribunt. III. Illam vero caritatem, quæ ut definiunt ſeſs. *6.* cap. 7. Tridentini Patres, *diffunditur in cordibus eorum, qui juſtificantur, atque ipſis inhæret*, non tantum neceſſariam arbitramur, ut filii Dei nominemur & ſimus, verum etiam ut ſignemur *Spiritu promiſſionis Sancto*, ut habeamus *pignus hæreditatis*, atque ut fiat in nobis *fons aquæ vivæ ſalientis in vitam æternam*, firmiſſime credentes fore hæredes regni, qui per gratiam adoptionis ſunt filii Dei, & perſeverant uſque in finem; regnum vero nunquam conſecuturos, qui per gratiam ſanctificantem non adoptantur in filios, nec habent arrham & pignus hæreditatis: atque id etiam cum Auguſtino ſcripſimus ac demonſtravimus in 1. *6.* & 7. capite libri XIX. quem hoc titulo inſignivimus, *De juſtificatione, bonorumque operum meritis*. IV. Redemptionis quoque pretium, & meritorum Chriſti valorem repeti oportere ex incarnati Verbi perſona, ex cujus dignitate factum eſt, ut Deo exhibita fuerit condigna & ad omnes juris apices ſatisfactio, oſtendimus libro viceſimo octavo aſſerentes cum Auguſtino in Pſalmum 129. & ſerm. 27. alias 71. de diverſis, *illum potuiſſe nos redimere, qui ſe non potuit vendere*, atque ad humani generis reparationem, ut decebat Dei juſtitiam ac majeſtatem, neceſſum fuiſſe *creari creatorem, ſervire dominatorem, vendi redemptorem, humiliari exaltatorem, occidi ſuſcitatorem*. Aſſerta hæc noſtra tom. 3. Theol. diſcipl. pag. 472. 517. 518. 521. 529. ac tom. 5. pag. 419. & 42*6*. noſtram a Bajo diſſenſionem facile obtrectatoribus patefacient.

§. V.

§. V.

Recenſentur errores Baji circa juſtificationem.

Baji propoſitiones 16. 66. 18. 42. 43. 44 58. 59. 60. 61. 31. 32. 33. 67. 55.

I. PRoxime conſequuntur errores Baji ad juſtificationem ſpectantes : neque enim negavit tantummodo neceſſitatem gratiæ Spiritus Sancti inhabitantis, ut homo promereatur *de condigno* vitam æternam ; verum etiam ſingulis operibus bonis, patratis quoque ante remiſſionem peccatorum cum ſola gratia actuali, eamdem vim ac perfectionem adtribuit, ac ſi facta eſſent cum gratia adoptionis ac ſanctitatis, nullum bonum opus admittens, quod non juſtificet, habeatque meritum æternæ vitæ ; prout erui poteſt ex quindecim hujus dogmatiſtæ propoſitionibus. XVI. effutiit Bajus nullam inveniri *veram legis obedientiam abſque caritate*, quæ utique per Spiritum Sanctum diffuſa ſit, atque operantem juſtificet : quod expreſſius aſſeruit propoſitione LXVI. in qua conſtituit juſtificationem impii *in ſola legis obedientia*, negatque hominem juſtificari *per occultam communicationem, & inſpirationem gratiæ*, per quam juſtificatus legem adimpleat, æternamque vitam promereatur. XVIII. affirmat idcirco opera catechumenorum, facta priuſquam adoptentur in Dei filios, obtineantque peccatorum remiſſionem, eſſe vera opera, quæ juſtificant, & promerentur vitam æternam ; quam tamen iidem catechumeni non conſequuntur, niſi per Sacramentum regenerationis *præcedentium delictorum impedimenta tollantur*. XLII. XLIII. & XLIV. inſiſtens Bajus iiſdem veſtigiis repetit impium *formaliter* juſtificari per *obedientiam mandatorum*, non vero per gratiam animæ infuſam, per quam homo adoptetur in filium Dei, ac *divinæ naturæ conſors* efficiatur ; ac rurſus dogmatizat in catechumenis ac pœnitentibus, dum credunt, & pœnitentiam agunt, veram reperiri *juſtificationem*, omnibus bonis operibus conjunctam, etiamſi nondum obtinuerint *remiſſionem peccatorum* : eademque ratione aſſerit fideles ſemper *juſtificari*, dum mandatis obtemperant, puta

dum obediunt parentibus, dum reddunt depoſitum, dum ab homicidio, a furto, a fornicatione abſtinent, propterea quod in ſenſu Baji obedientia legis a vera juſtitia minime ſeparatur. LVIII. & LIX. commentitiam explodendamque cenſet diſtinctionem bonorum operum, quorum aliqua recta ſint *quoad ſubſtantiam, & ex omnibus circumſtantiis*, nec tamen ſint meritoria regni æterni, aliqua vero poſſint operantem perducere ad vitam æternam, eo quod fiant a vivo Chriſti membro per ſpiritum caritatis: quibus aperte indicat nil eſſe undique bonum, quod non ſit meritorium regni cæleſtis, nec præſtet munera caritatis, & gratiæ ſanctificantis, qua vivificamur in Chriſto. LX. & LXI. explodit ſimiliter tanquam *commentitiam*, & Scripturis minime congruentem, diſtinctionem *duplicis juſtitiæ*, & *duplicis vivificationis*, quarum una ſit ex Spiritu Sancto movente, & excitante cor hominis ad pœnitentiam, altera fiat per Spiritum Sanctum inhabitantem, ideoque cenſet impium, dum auxiliante gratia ad pœnitentiam excitatur, juſtificari, & effici vivum in Chriſto palmitem, eo prorſus modo, quo in ſententia Catholicorum vivificatur per gratiam Spiritus Sancti cor inhabitantis, & in eo juſtificationem, & caritatem diffundentis. XXXI. XXXII. XXXIII., & LXVII. admittit in pœnitentibus & in catechuminis ante remiſſionem peccatorum, quam per Sacramentum recipiunt, *charitatem perfectam, & ſinceram*, quæ eſt ex corde puro & conſcientia bona, quæ eſt *plenitudo legis*, & qua juſte, recte, & ſancte vivunt: quod effutire coactus eſt, ex quo in iiſdem catechumenis ac pœnitentibus admiſerit vivificationem, & juſtificationem, quæ fit per Spiritum Sanctum inhabitantem, comparatam bono quocunque actu, quo ad ſuſcipiendum Sacramentum diſponuntur, ac præparantur. XLIII. & LV. eadem omnino repetens veram adſtruit *juſtificationem* in pœnitentibus ante Sacramentum abſolutionis, & in catechumenis ante baptiſmum, affirmans peccatorem a ſolo Deo *juſtificari, & reſuſcitari*, dum ei pœnitentiam ſuggerit atque inſpirat. Quia vero pœnitens nondum ſolutus eſt miniſterio Sacerdotum, & catechumenus nondum regeneratus baptiſmate, ait Bajus juſtificationem illam

illam, etſi veram, & indiſtinctam ab ea, quæ fit per Spiritum Sanctum inhabitantem, ſeparatam tamen eſſe a remiſſione peccatorum.

II. Revocantur enuntiationes præcedentes ad quatuor ſequentia capita. I. Bajus putans hominem juſtificari, dum mandatis obtemperat, & quando per varios actus fidei, ſpei, timoris, & contritionis ad juſtificationem diſponitur, negat juſtitiam inhærentem *& gratiam infuſam*, eamdem habens rationem operum, quæ fiunt per Spiritum Sanctum moventem, & illorum, quæ fiunt per Spiritum Sanctum inhabitantem. Ita de Bajo ſentiunt Ludovicus Bail pag. 184. Lovanienſes in ſua Expoſitione cap. 10. inter *Bajana* pagina 174. Turrianus cap. 2. §. 3. pag. 620. aliique paſſim, quibus ſubſcribit Anonymus affirmans pag. 25. Bajan. Redivivi, hominem in ſenſu Baji juſtificari *abſque gratia infuſa*, ſive, ut inquit pag. 27. *quando incipit obtemperare mandatis*. II. Ante juſtificationem, & vivificationem, quam Theologi tribuunt caritati in cordibus juſtorum diffuſæ, non admittit Bajus *inchoationes* juſtitiæ, ſive opera, quæ ad veram juſtificationem diſponant, & ab ea ſegregentur: quas tamen inchoationes admittendas eſſe docet Catholica fides; ut adverſus Bajum tradunt Lovanienſes citato cap. 10. pagina 175. Bail de Benef. crucis pag. 182. omneſque Theologi, qui de Bajanis articulis pertractarunt. III. Ex quo autem in ſenſu Baji omne opus bonum juſtificet, ideoque omnis gratia præveniens bona opera ſit gratia ſanctificans, nullum in Bajaniſmo datur opus bonum, quod non ſit meritorium vitæ æternæ; ita ut hanc revera promereantur quocunque actu, quo ad gratiam diſponuntur, pœnitentes & catechumeni; quemadmodum docent omnes Theologi laudati diſſert. 1. cap. 1. Vaſquez, Suarez, Ripalda, Turrianus, Eſtius, Macedo, Noriſius, & centum Epiſcopi Galliarum: quorum omnium concordiſſima ſententia eſt, Bajum ſtatuiſſe cujuslibet boni operis principium caritatem diffuſam per Spiritum Sanctum, ſive gratiam ſanctificantem. IV. Quoniam vero catechumeni, & pœnitentes, antequam Sacramentum Baptiſmi, vel Pœnitentiæ ſuſcipiant, ut plurimum ſunt adhuc obnoxii peccato (tametſi aliquando

Senſus præcedentium propoſitionum.

per contritionem *caritate perfectam* juſtificentur ante ſuſceptionem Sacramenti,) Bajus in illis veram juſtificationem agnoſcens, portentoſa, ſed neceſſaria illatione ſegregavit ipſam juſtificationem a remiſſione peccatorum, affirmans eoſdem catechumenos & pœnitentes eſſe ſimul juſtificatos, & nondum ſolutos a reatu peccati; ut obſervarunt memorati Theologi, a quibus non diſſentitur noſter Anonymus pag. 26. & 27. *Bajaniſmi Redivivi*.

Enuntiati errores ab Auguſtinianis Theologis refelluntur.

III. In his quoque capitibus Auguſtinenſes Theologi diſtant immenſo intervallo a Bajanis. I. Nam aſſerimus pœnitentes, & catechumenos variis fidei, timoris, ſpei, amoriſque initialis actibus diſponi ad obtinendam in Sacramento juſtificationem, minime vero iiſdem actibus juſtificari; quandoquidem juſtitia non conſiſtit, ut inquit Schola, *formaliter* in obedientia mandatorum, & in quolibet bono actu, ſed in juſtitia inhærente, atque in caritate per Spiritum Sanctum diffuſa, ſive *in occulta communicatione, & inſpiratione gratiæ ſpiritalis, qua quiſquis hæret Domino, unus ſpiritus eſt*, ut lib. 1. de peccat. meritis cap. 10. ait Auguſtinus; cujus verba produximus lib. 19. cap. 2. demonſtrantes impios juſtificari per gratiam inhærentem, ſeu per caritatem *habitualem*. II. Itaque eodem libro cap. 4. necnon lib. 34. cap. 6. demonſtravimus actus prædictos catechumenorum & pœnitentium eſſe utique diſpoſitiones ad gratiam, ut definit Sacroſancta Synodus Tridentina, atque ut q. 2. ad Simplic. loquitur ſanctus Pater, inchoationes quædam juſtificationis & vitæ *conceptionibus ſimiles*: at negamus appellandos eſſe veram propriamque *juſtificationem*, hominesque ad illos actus excitatos per Spiritum Sanctum moventem, ſancte recteque vivere, nec indigere præſtantiori illa gratia, quæ per Spiritum Sanctum inhabitantem diffunditur in cordibus eorum, qui juſtificantur; atque cum eodem Auguſtino Tract. 13. & 96. in Joannem firmiſſime profitemur, catechumenos priuſquam Sacramento regenerationis abluantur, nondum illuminatos eſſe, nondum juſtos, ſed portare adhuc *ſarcinam iniquitatis ſuæ*. III. Quum vero ad merita neceſſaria ſit *caritas habitualis*, & vera juſtificatio, prout diximus §. 4. præcedenti; nullum meri-

tum

tum *de condigno* ineſſe arbitramur operibus illis, quibus adulti ad juſtificationem diſponuntur, ac nondum juſtificantur; quod fuſius explicavimus lib: 19. cap. 6. & 7. ubi ea quoque Auguſtini verba produximus ex Epiſtola ad Sixtum: *Quid enim habere boni meriti poſſunt peccatores?* IV. Tantum abeſt, ut cum Bajo arbitremur poſſe *juſtificationem* conſiſtere ſimul cum *remiſſione peccatorum*, ut nec etiam ſubſcribendum eſſe putemus quibuſdam e Schola Theologis, qui ſentiunt poſſe, ſpectata abſoluta Dei potentia, gratiam ſanctificantem ſimul conſiſtere cum peccato mortali, ea ducti ratione, quod in peccato præter reatum pœnæ ſit etiam maculæ turpitudo, quam Bajus, ut paullo infra videbimus, denegavit; atque percipere non poſſimus quomodo ſimul exiſtant forma & privatio, vita & mors, lux & tenebræ: de qua re legenda quæ ſcripſimus capite 3. præcitati libri XIX. Qui ergo lucubratiunculas noſtras in locis nuper commemoratis, ideſt Volum. 3. Theol. diſcipl. pag. 392. 416. 479. 488. 491. 516. 520. necnon Volum. 7. pag. 581. & 584. aliquantulum expendere non dedignabitur, optime percipiet non potuiſſe a nobis expreſſius rejici & damnari dogmata omnia Baji, quæ hactenus recenſuimus.

§. VI.

Aſſerta Baji de peccatis, jure a Romanis Pontificibus proſcripta.

Baji propoſitiones 20. 73. 46. 47. 50. 51. 69. 70.

QUemadmodum Bajus cuilibet bono operi vim tribuit juſtificandi, ita cuicunque operi malo attribuit æternæ pœnæ reatum, æque de malis ac de bonis meritis tradens erroneam pravamque doctrinam, quæ octo proximis articulis comprehenditur. XX. propoſitio Baji enuntiat omne peccatum promereri *pœnam æternam*, ac nullum eſſe peccatum *ex natura ſua veniale*. LXXIII. exprimit, veraciter non impleri præceptum caritatis, *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo*, quandiu in diligente eſt aliquid concupiſcentiæ carnalis, ideoque in hac vita nun-

nunquam ſervari primum mandatum decalogi. XLVI. inquit ad rationem peccati non pertinere *ut ſit voluntarium*, ideoque peccatum originale habere verum rationem peccati abſque ullo reſpectu *ad voluntatem Adami*, a qua originem habuit. XLVII. affirmat peccatum originis eſſe in parvulis voluntarium *voluntate habituali*, & in eis *habitualiter* dominari, quia non gerunt contrarium voluntatis arbitrium: atque ex illa *habituali* voluntate, quæ dominatur in parvulis, infert eos abſque baptiſmo, & ante uſum rationis decedentes, actualiter Deum odio habere, Deum blaſphemare, & Dei legi adverſari. LI. & LII. aſſerunt omne ſcelus eſſe *ejuſdem conditionis*, & ſuum auctorem, ejuſque poſteros poſſe eo modo inficere, quo infecit *prima tranſgreſſio*: ex vi autem tranſgreſſionis tantum meritorum malorum contrahi a generante qui naſcuntur cum minoribus vitiis, quam qui cum majoribus. LXIX. ait omnes juſtorum afflictiones eſſe *ultiones peccatorum* ipſorum; ideoque quidquid Job, ac Martyres paſſi ſunt, propter peccata, quæ contraxerunt, fuiſſe perpeſſos. LXX. Deiparæ quoque afflictiones peccati ipſius, *vel originalis*, *vel actualis*, ultiones fuiſſe autumat; eamque propter peccatum contractum ex Adam, a quo neminem præter Chriſtum eximit, mortuam eſſe pronuntiat.

Prædictarum propoſitionum ſenſus gravis.

II. Quid in præmiſſis propoſitionibus ſenſus erronei meritoque reprobati comprehendatur, ſatis perſpicuum eſt. I. Primo Bajus negat dari peccatum veniale, & peccatis omnibus reatum æternæ damnationis adſcribit. Jure hac in re Bajum reprehendunt Lovanienſes in ſua Expoſitione cap. 8. Bellarminus lib. 1. de amiſs. Gratiæ cap. 10. Gregorius de Valentia 1. 2. diſp. 6. quæſt. 18. puncto 1. Turrianus in Tractatu de erroribus Baji cap. 3. §. 1. Ipſemet Bajus in ſua Apologia fatetur a ſe quæſtionem illam, *An dentur peccata ex natura ſua venialia*, recenſeri inter eas, quæ *ſalva pace Catholica*, varie diſputantur, *licet Staphilus eam hæreticis erroribus annumeraverit*. Addens vero Bajus non impleri præceptum diligendi Dei, ſi aliquid concupiſcentiæ inveniatur in diligente, præter hæreſim, quæ cuilibet motui concupiſcentiæ tribuit rationem peccati, ac tranſ-

tranſgreſſionis, etſi homo eidem motui diſſentiat, de qua hæreſi dictum ſupra §. 3. videtur exiſtimaſſe nunquam in hac vita poſſe diligi Deum *ex toto corde*, non tantum eo ſenſu, quod concupiſcentiæ motus impediant, ne cor toto impetu feratur in Deum; verum etiam quod lex non impleatur per caritatem, quæ conſiſtit cum aliqua carnis rebellione, tametſi violenta. II. De peccato originali graviſſima effutiit abſurda, ac principio commentus eſt non poſſe illud appellari *voluntarium*, nec etiam comparate ad primi hominis tranſgreſſionem, qui voluntarie peccando communem naturam infecit, hoc inſerens ex erroneo principio, ad peccatum univerſim non requiri, ut ſit voluntate patratum. Tum ſecluſa a peccato originis voluntate primi parentis, cuilibet peccato poſteriori tribuit vim inficiendi totum genus humanum, eo prorſus modo, quo ipſum infecit prima tranſgreſſio, etiamſi peccatum illud eſſet *veniale*, quod in ſyſtemate Bajano minime datur. Hinc licet peccatum originale ſit unum idemque in omnibus, idque Bajus negare non audeat; haud obſcure tamen innuit, unum naſci alio praviorem & nequiorem, atque ob peccata parentum cum majori, aut minori meritorum malorum hæreditate. Nec affirmavit tantum manere in parvulis concupiſcentiam rationi adverſantem, & inſeminatam primo peccato; ſed ulterius concupiſcentiam illam, quæ ex actuali voluntate ad quædam peccata ſingillatim inclinat, adeo ut parvulus diſcedens ante uſum rationis, & abſque lavacro baptiſmis propter concupiſcentiam illam debeat actualiter Deum odio habere, ac blaſphemare, atque cum peccatoribus ſceleſtiſſimis a prava voluntate, ſive a dominante concupiſcentia in omne turpiſſimum ſcelus abripiatur. Legitote Expoſitionem Lovanienſium cap. 7. pag. 171. aſſerta hæc in Bajanis articulis proſcribentium, Turrianum de erroribus Baji cap. 9. §. 1. Ludovicum Bail pag. 150. & 161. alioſque de hoc argumento pertractantes. III. Non ait duntaxat Bajus, mortem, miſerrimamque hujus vitæ conditionem ex originali peccato derivaſſe, quatenus per illud decidit homo a primæ integritatis felicitate, hujuſque vitæ incommodis & calamitatibus ſeſe ſubjecit, quod a nullo Catholicorum ne-

negari poteſt; ſed ulterius dogmatizavit mortem, afflictiones, aliaſque vitæ hujus ærumnas, quæcunque, & quomodocunque contingant, eſſe pœnam peccati: quod nequit dici, maxime ſi de juſtis loquamur, & de iis, quibus peccata remiſſa ſunt; his enim multæ afflictiones immittuntur, non in vindictam peccatorum, ſed in probationem virtutis, & in gloriæ augmentum. Videſis prælaudatos Theologos agentes de Baji erroribus, Lovanienſes præſertim citato cap. 7. pag. 172. Turrianum cap. 9. §. 2. n. 12. ac 13. necnon Prolegomeno 6. cap. 2. num. 16. præclarum Suareſium. IV. Injurius demum Bajus in Virginem temere ei originale peccatum attribuit, impie vero etiam actualia: quæ tamen omnia, etiam venialia ac minima, ex ſpeciali gratiæ privilegio ſanctiſſimam Dei Matrem vitaſſe, ut ſeſs. 6. can. 23. definit Tridentina Synodus, Catholica *tenet Eccleſia*: & quod deterius eſt, inverecunde ait Baius in eadem Virgine, ſacratiſſimo Verbi habitaculo, & impolluto Spiritus Sancti Templo, transfixionem juxta crucem, & corporis mortem fuiſſe punitionem, multamque originalis, actualiſve peccati. Ita Theologi nuperrime laudati.

Auguſtiniana doctrina.

III. Profecto Bajana hæc deliramenta in Auguſtinenſium lucubrationibus refelluntur. I. Dari peccata *venialia* demonſtravimus omni argumentorum genere lib. 21. cap. 7. expreſſe rejecto viceſimo Baji articulo. Diximus eo loci doctrinam Tridentinæ Synodi definientis ſeſs. 6. can. 11. juſtos, *licet in hac mortali vita in levia ſaltem & quotidiana, quæ etiam venialia dicuntur, peccata quandoque cadant, non propterea deſinere eſſe juſtos*, ex Auguſtini libro de Nat. & grat. cap. 35. & 36. deſumptam fuiſſe. Cum ipſis vero quotidianis levibuſque peccatis, in hac etiam vita, in qua caro concupiſcit adverſus ſpiritum, dari veram caritatem, quæ ſit plenitudo legis, reddatque homines Dei amicos, tum citato in loco tradidimus, tum cap. 14. libri tertii ac viceſimi. II. Differentes de originali peccato in libro 13. negavimus transfundi in poſteros peccata proximorum parentum, & puerulos naſci cum majoribus, vel minoribus malis meritis, repetentes cum Auguſtino de peccatorum meritis cap. 10. *alia eſſe propria cuique peccata, in qui-*

quibus hi tantum peccant, quorum peccata ſunt, aliud hoc unum, in quo omnes ille unus homo fuerunt. Addidimus cum eodem S. Patre diſputante adverſus Julianum lib. 6. Op. imperf. num. 21. primam tranſgreſſionem Adæ habuiſſe *ſuam vim, & ſuum meritum ſingulare, ut potuerit omnium ex viro & muliere naſcentium in deterius mutare naturam*, ideoque non omnia ſcelera tantæ eſſe malitiæ, ut potuerint eadem ratione inficere univerſum humanum genus, ut effutiit delirus Bajus, cujus rurſus damnatos articulos in medium ibidem attulimus, & refutavimus. Eodem in libro cap. 6. ſcripſimus: *Ut peccatum actuale eſt voluntarium voluntate arbitrii illud perpetrantis; ita originale voluntarium eſt ſingulis originaliter voluntate protoparentis; qui legem tranſgreſſus ſtirpem quoque ſuam in ſe tanquam in radice vitiavit*: quibus verbis depromptis ex Auguſtino cap. 26. Enchiridii, ſatis aperte ſignificavimus, quod prolixius evincere ſtuduimus lib. 16. cap. 3. pertinere ad rationem peccati, ut ſit voluntarium, & peccatum originis *voluntarium* dicendum eſſe comparate ad voluntatem Adami, ut didiceramus ab ipſomet Auguſtino ajente lib. 1. Op. Imp. contra Julianum num. 47. *Origo etiam hujus peccati deſcendit a voluntate peccatoris*. Nono item, ac poſtremo capite prælaudati libri XIII. dilucide & abſque fuco proſcripſimus Bajanos articulos, quibus aſſeritur parvulos nondum regeneratos ideo peccato originis eſſe obnoxios, quia contrariam non gerunt voluntatem, atque ob dominantem voluntatis nequitiam, ſi nondum expiati diſcedant, in Dei odium, in blaſphemias, aliaque horribiliora peccata prorumpere. III. Mortem hujuſque vitæ miſerias eſſe pœnam peccati, quatenus inductæ ſunt primi hominis tranſgreſſione, nos quidem tradidimus, & luculenter demonſtravimus lib. XII. cap. 13. & lib. XIII. cap. 3. at nullibi diximus iis, quibus peccata remiſſa ſunt, mortem hujuſque vitæ incommoda ſemper immitti in peccatorum pœnam atque vindictam: quin lib. 6. cap. 8. oſtendimus in renatis *nihil remanere damnationis*, nil pœnæ, quæ cum reatu culpæ conjuncta ſit: quamvis etiam dimiſſa culpa manere pœnam aliquam temporalem eluendam doceat fides Catholica, prout demonſtravimus contra hæreticos

p. 2. libri 34. cap. 10. admonentes cum Auguſtino lib. 2. de peccatorum meritis cap. 34. ea, quæ *ante remiſſionem erant ſupplicia peccatorum, poſt remiſſionem eſſe certamina, exercitationeſque juſtorum*. IV. De Virgine autem Maria lib. 13. cap. 3. aſſeruimus pie credi a peccato originali præſervatam, mortuam vero, quoniam genita fuit ex ea carne, ex qua mors corporalis conſequitur, *quamquam anima ex hujus carnis conſortio non fuerit ſingulari privilegio inquinata*, Idem ſcripſimus cap. 6. ejuſdem libri. Tandem lib. 18. capite item 6. poſteaquam cum Auguſtino libro XI. de Civit. Dei cap. 31. affirmaveram juſtos in venialia peccata quotidie labi, ſtatim animadverti, *non comprehendi in hac generali aſſertione puriſſimam Dei Matrem*, producto etiam canone 23. ſeſſ. 6. Oecumenicæ Synodi Tridentinæ. Itaque manifeſta res eſt, a nobis refelli & damnari articulos Baji, de quibus huc uſque egimus: quod evidentius dignoſcet quiſquis legerit libros de Theologicis diſciplinis tom. I. pagina 516. tom. 2. pagina 524. tom. 3. pagina 31. 56. 67. 93. 266. 425. tom. 4. pagina 226. 229. & 514. atque tom. 8. pagina 179. 184. &c. quibus in locis fuſius producitur, & comprobatur quidquid breviter & contracte ſignificatum eſt modo.

§. VII.

Articuli Baji verſantes circa virtutem Sacramentorum, & circa ſolutionem temporalium pœnarum.

Propoſitiones Baji 54. 68. 45. 10. 56. 57. 74.

I. EX quo Bajus juſtificationem ſtatuerit *in obedientia mandatorum* nulla habita ratione vivificationis & adoptionis per Spiritum Sanctum inhabitantem, eodemque pacto ratiocinatus fuerit de peccatis, horum ſingulis ineſſe putans *meritum æternæ pœnæ*, & præter *actum* tranſeuntem ſolum *reatum*, ſeu meritum punitionis agnoverit, ut vidimus duobus paragraphis præcedentibus, factum hinc eſt, ut non ſolum *remiſſionem peccatorum*, & ſolutionem a reatu

pœnæ

pœnæ ſejunxerit a *juſtificatione*, aſſerens hanc ſine illa perſiſtere; verum etiam extenuaverit efficacitatem Sacramentorum, Baptiſmi præſertim, ac Pœnitentiæ: quoniam in ſenſu Baji non alia ratione peccata per hæc Sacramenta remittuntur, niſi quia a reatu & obligatione pœnæ ſolvunt ſuſcipientes, non autem producendo gratiam ſanctificationis, quam in Bajano Syſtemate catechumeni & pœnitentes obtinuerant, dum a Spiritu Sancto movente excitarentur, & ſe per varios fidei, ſpei, timoris, & caritatis initialis actus ad ipſam gratiam recipiendam diſponerent. Quamquam id ex dictis evidens ſit, magis tamen proximis damnatis aſſertionibus comprobatur. LIV. enuntiat in peccato inveniri *actum*, *&* *reatum*, quorum primo tranſeunte, nil maneat *præter reatum*, ſive obligationem ad pœnam. Quare in Sacramento Baptiſmi, aut abſolutione Sacerdotis tollitur duntaxat *reatus peccati*, ſcilicet ad hæc Sacramenta accedentes ſolummodo liberantur a pœna ſubeunda. LXVIII. ait non remitti peccatum, ſcilicet non ſolvi prædictum *reatum pœnæ*, ſine actuali ſuſceptione Sacramenti extra caſum neceſſitatis, aut martyrii, etiamſi homo habeat caritatem perfectam (quæ nempe juſtificat) cum voto ſuſcipiendi Sacramenti conjunctam. XLV. negat ſacrificium Miſſæ eſſe ſacrificium, niſi *ſacrificium* accipiatur in ampliori illo ſenſu, quo ſacrificium dicitur *quodlibet bonum opus*, quod fit, ut Deo ſancta ſocietate adhæreamus. Extenuata vero Sacramentorum, & ſacrificii dignitate ac virtute, conſequens erat, ut pœnitentiæ quoque opera Bajus deprimeret: quod præſtitit reliquis quatuor articulis. X. inquit *ſolutionem pœnæ temporalis*, quæ remanet etiam peccato dimiſſo, ſicuti & corporis reſurrectionem, proprie nonniſi meritis Chriſti adſcribi oportere. LVI. & LVII. aſſerit per eleemoſynas, aliaque pœnitentiæ opera, necnon per paſſiones Sanctorum in Indulgentiis communicatas, nequaquam offerri Deo *pretium dignum pro peccatis noſtris*, nec proprie *redimi noſtra delicta*, ſed aliquid fieri, cujus intuitu ſatisfactio Chriſti, & ſanguinis ejus pretium nobis communicatur & applicatur. LXX. affirmat per ſatisfactiones laborioſas juſtificatorum non poſſe *de condigno* expiari pœnam temporalem,

lem, quæ poſt culpam condonatam luenda ſupereſt.

II. Prædictorum vero dogmatum perverſitas ex ſe patet. I. Bajus etenim principio aperte in his articulis negat inhærentem peccati maculam, per quam peccator actu flagitioſo pertranſeunte manet adverſus a Deo, & gratia ſanctificante exſpoliatus, non vero cum ſolo reatu, ſeu obligatione ad ſubeundam pœnam, ut ait idem Bajus adverſus S. Thomam 1. 2. q. 86. art. 1. & 2. communemque ſententiam Theologorum. Etſi autem Bajus in ſua *Apologia* pagina 111. queritur a Collectore articulorum ſuorum in propoſitione 54. adjectam particulam *nihil*, ac ſi dixiſſet, *contra S. Thomam tranſeunte actu peccati non permanere malitiam*, immo addit inter Scholaſticos Doctores ea, quæ de hærente malitia dicuntur, controverti, nec certo definiri poſſe: nihilominus vero, ut ſonat, peccati maculam tollit Bajanus articulus; & in eo, quod addit ſolvi per Sacramenti adminiſtrationem *duntaxat reatum pœnæ*, quoniam Deus *per ſemetipſum*, non per miniſterium Sacerdotum *purificat* (ut inquit in Opuſculo de Orat. pro defunctis cap. 4. unde articulus excerptus eſt) aperte in Sacramentis denegat vim ſanctificandi, & inhærentem gratiam producendi, nec fatetur præter reatus ſolutionem vere per Sacramenta Baptiſmi & Pœnitentiæ homines juſtificari, & *abunde in eos Spiritum Sanctum effundi*: quod recte credendum eſſe docent Lovanienſes in ſua Explicatione cap. 10. pagina 175. Bail de Benef. crucis pagina 167. & 171. Vaſquez 1. 2. diſput. 179. cap. 2. Salas 1. 2. tract. 13. diſp. 14. num. 20. Turrianus in Tractatu contra errores Baji cap. 10. §. 2. aliique permulti. II. Dum ait Bajus ſacrificium Miſſæ eſſe *ſacrificium* ea tantum ratione, qua ſacrificium appellatur quodlibet bonum opus, errat turpiſſime in fide; atque ex tam nefaria aſſertione conſequi videtur in oblatione Dominici Corporis nullatenus inveniri propriam ſacrificii rationem, & nullum ſpeciale Sacerdotium in Evangelica lege relinqui, quod commune non ſit omnibus Chriſtifidelibus; prout cap. 14. pagina 181. ratiocinantur prælaudati Lovanienſes. III. Ulterius negat Bajus *caritatem perfectam*, etſi conjuncta ſit cum voto Sacramenti, extra caſum neceſſitatis,

Iſtarum aſſertionum ſenſus refellendus.

tatis, aut martyrii delere peccata: quoniam licet juſtificet, (per Bajum enim juſtificatur homo, quando movente Spiritu Sancto excitatur ad pœnitentiam, & incipit obtemperare mandatis) non ſolvit tamen a reatu, & obligatione pœnæ, quæ in Bajano ſyſtemate manet in juſtificatis, donec impedimenta peccatorum per Sacramenta tollantur, quemadmodum conſtat ex dictis §. 5. atque animadverterunt Theologi prælaudati. IV. Tandem Bajus ex quo omne meritum a nobis comparetur per gratiam Chriſti, quod nullus Catholicorum in dubium revocat, imperite progreſſus eſt ad negandam veram rationem meriti in iis operibus, quæ in ſatisfactionem peccatorum ſuorum exercentur a juſtis. Hi enim, quum ſint viva Chriſti membra, & per Spiritum Sanctum inhabitantem efficiantur filii & amici Dei, hujuſque naturam participent, tantam in ſe dignitatem habent, ut non ſolum pro temporalibus pœnis, ſed etiam pro æterna vita, & iis, quæ ad beatitudinem ſpectant, condignum pretium exhibeant. Videſis Bellarminum lib. 4. de Pœnit. cap. 7. cui Orthodoxi omnes ſubſcribunt. Eoſdem juſtos promereri *reſurrectionem* quoque, *& gloriam corporis*, communior eſt Theologorum ſententia, ut demonſtrat Aegidius noſter a Præſentatione tomo 3. de beatitud. lib. 1. q. 5. art. 7. Idem dicendum eſt de paſſionibus Martyrum nobis in *Indulgentiis* communicatas; in quibus agnoſcere debemus proprietatem ſatisfactionis, prout adverſus Bajanum articulum 57. docent in ſua Explicatione cap. 14. Lovanienſes. Putant alii cum Lodovico Bail pagina 176., in eodem articulo, in quo agens Bajus de *Indulgentiis* commendat *ſolam communionem caritatis*, negari in Eccleſia juriſdictionem, & auctoritatem ipſas indulgentias largiendi: ſed videtur mihi perſpicuum, articulum illum ex cohærentia Bajanæ doctrinæ eo collimare, ut a quolibet juſtificatorum opere vim ſatisfaciendi Deo, ac proprie redimendi pœnas peccato debitas, impie, temere, & audacter excluſerit; quemadmodum cap. 4. §. 1. num. 7. animadvertit Aloyſius Turrianus, haud diſſentientibus aliis, qui de Bajanis erroribus data opera pertractaverunt.

III. Contra nos Majorum noſtrorum, omniumque Ortho-

tho-

Auguſtinenſium doctrinam. thodoxorum doctrinæ inhærentes, præter communiorem ſententiam, quæ defendit peccati maculam permanentem in corde impiorum, & quam ſententiam amplexati fuimus lib. 19. cap. 2. & rurſus lib. 21. cap. 6. demonſtravimus lib. 30. cap. 19. & lib. 31. cap. 1. & 2. baptiſmate homines renaſci, juſtificari, innovari ſpiritu, eiſque remitti peccatum, quod contraxerunt carnali generatione, pluribus ex Auguſtino teſtimoniis productis, ex libris de peccatorum meritis, de ſpiritu & littera, in Evangelium Joannis, atque ex ejus Epiſtolis: quæ teſtimonia repetenda eſſe non arbitror. Pœnitentiæ item Sacramento, & Sacerdotum abſolutione non ſolvi duntaxat pœnæ reatum, ſed ulterius infundi ſanctificationem, communicationemque gratiæ ſpiritalis oſtendimus prima parte libri 34. cap. 2. exponentes quomodo Pœnitentia inter Sacramenta novæ legis obtineat locum, necnon in ejuſdem libri parte altera cap. 7. prolixe agentes de vi & efficacitate abſolutionis Sacramentalis. II. De ſacrificio autem Miſſæ pro modulo ingenioli noſtri in libro 33. differentes docuimus, & propugnavimus cap. 19. & 20. in eo adinveniri ſacrificii veram propriamque rationem, ſitam in oblatione *victimæ ſanctæ, qua Chirographum deletum eſt*, ut magni Parentis Auguſtini verbis eo loci uſurpatis rurſus utamur; non vero eſſe *ſacrificium* acceptum in ſignificatione ampliori, qua idemmet Auguſtinus lib. 10. de Civit. Dei cap. 6. ſacrificium appellavit omne opus, *quod agitur ut ſancta ſocietate inhæreatur Deo*: quibus verbis abuſum fuiſſe Bajum in articulo 45. abunde evincit articuli ejuſdem ſyntaxis. III. Inſuper jure meritoque damnatum Bajum, quod commentus fuerit pœnitentem nequaquam *vivificari miniſterio Sacerdotis*, & certiſſime credendum eſſe, aliquando peccatorem ob caritatem perfectam, contritionemque vehementem obtinere peccatorum remiſſionem, *priuſquam actu Sacramentum ſuſcipiat*, tradidi, ac pro mea virili evincere ſtudui libro 34. Theolog. diſcipl. cap. 6. Bajanis, qui huc ſpectant, articulis recitatis, rejectis, atque diſcuſſis. IV. Quidquid poſtremo de operibus juſtificatorum, & ſingillatim de *ſatisfactionibus*, nos cum ſodalibus noſtris ſentiamus, dijudicare quiſque poterit tum

ex

Digitized by Google

ex libro 19. cap. 7. & 8. ubi de juſtorum meritis inſtituimus diſputationem, tum ex libri 32. parte altera cap. 10. propoſit. 3. ubi expreſſe quoque adductis proſcriptiſque Bajanis verbis, demonſtravimus juſtos *per ſatisfactiones laborioſas* mereri *de condigno*, ne ipſis temporales pœnæ infligantur; ac revera, ut Sanctus Pater docet Sermone 351. *ſatisfieri Deo per pœnitentiæ dolorem, per humilitatis gemitum, per contriti cordis ſacrificium*. Hæc fuſiori pertractata ſtylo legi poſſunt tomo 3. diſcipl. Theol. pagina 479. 521. 527. tomo 4. pagina 223. tomo 6. pagina 234. 310. tomo 7. pagina 405. 408. 425. 484. 580. tomo 8. pagina 143. 388. 189. &c. Hinc vero non unam, aut alteram tantum Baji propoſitionem, ſed prorſus omnes ac ſingulas in Theologicis libris a nobis in lucem editis refutatas, rejectas, atque oppugnatas fuiſſe, brevis hæc ſynopſis in proſpectu exhibet, & dilucide manifeſtat.

CAPUT II.

De quinque Janſenii propoſitionibus.

I. QUid verbis exprimant quinque Janſenii propoſitiones, adeo perſpicuum eſt, ut neminem id poſſit latere. I. propoſitio aſſerit aliqua præcepta eſſe juſtis *impoſſibilia ſecundum præſentes, quas habent vires*, etiamſi iidem juſti velint & conentur eadem præcepta adimplere: ipſis ulterius *deeſſe gratiam*, qua Dei mandata ſervare poſſint. II. enuntiat in hoc infirmitatis ſtatu nullam dari ſupernaturalem *gratiam interiorem*, cui reſiſtatur.. III. & IV. negant ad merendum, vel demerendum requiri *aliam libertatem* præter illam, qua voluntas a violentia, & *a coactione* immunis eſt: neque enim Janſenius agnoſcit in hoc ſtatu gratiam aliquam, cui voluntas poſſit pro nutu reſiſtere, vel obtemperare, gratiam hujus generis, quæ agendi neceſſitatem non infert, rejiciens inter *Semipe-*

Quid in Janſenianis propoſitionibus enuntietur.

mipelagianorum hæreticas aſſertiones. V. tanquam *Semipelagianos* item traducit, qui dicunt Chriſtum mortuum eſſe, aut ſanguinem fudiſſe *pro omnibus omnino hominibus*.

Senſus damnatus quinque propoſitionum. II. De ſenſu harum propoſitionum Janſenii pertractarunt Theologorum quamplurimi, miſſiſque Scholaſticis opinionibus, quas unuſquiſque ſolet ſcriptis inſerere juxta propriæ ſententiæ præocupationes, in quatuor proximis capitibus omnes convenire videntur. I. Janſenius aſſerit *impoſſibilia* eſſe Dei præcepta, & aliquando etiam juſtificatis, amplexus ſententiam, quam *temerariam*, *& a Patribus ſub anathemate prohibitam* appellat Tridentina Synodus ſeſſ. *6.* cap. 11. & can. 18. proſcriptam a Pio V. & Gregorio XIII. cum propoſitione 52. Bajana, rejectam anno 1519. a ſacra Facultate Lovanienſi, & ab Academia Pariſienſi an. 1521. contrariam Auguſtino, cujus verba ex lib. de Nat. & Grat. cap. 43. *Non igitur Deus impoſſibilia jubet, ſed jubendo admonet & facere quod poſſis, & petere quod non poſſis*, uſurpavit conſecravitque citato in loco Synodus Tridentina, refutatam a Scholaſticis omnibus cum S. Thoma q. 24. de Verit. art. 14. Quodlibeto 2. art. *6.* & 1. parte q. 49. art. 2. Aſſeritur quoque in eadem propoſitione juſtis aliquando ſubtrahi gratiam, qua poſſint obtemperare mandatis, ita ut juſti illi, qui præcepta tranſgrediuntur, tantummodo habeant in ſenſu Janſenii potentiam illam, quæ ſita eſt in flexibili arbitrii facultate, & quam adauget fides, & gratia ſanctificans, at non potentiam, quam confert ſufficiens gratia. Hac enim juſtos aliquando carere Janſenius contendit, quamquam juſti illi velint, & conentur obtemperare præceptis, contra quam definiat Tridentinum Concilium de Juſtif. ſeſſ. *6.* cap. 13. doceatque Auguſtinus de Nat. & Grat. cap. *26.*, Deum neminem deſerere, *ſi non deſeratur*, quod & repetit S. Proſper ad object. 11. Gallorum, confirmantque unanimi ſententia Theologi, aſſerentes ſufficientem gratiam adeſſe juſtis; quidquid ſit de quibuſdam excæcatis, & parvulis immaturo fato ante Baptiſmum denatis, quibus an ſemper adſit gratia apud Scholaſticos controvertitur. Porro Janſenianam hæreſim ſitam eſſe in adſtruen-

ſtruenda divinorum præceptorum *impoſſibilitate*, & derelictione juſtorum, priuſquam hi præſumentes de ſuis viribus Deum deſerant, tradunt ac demonſtrant Stephanus Dechamps lib. 2. de Hæreſi Janſen. diſput. 6. pag. 284. Gonet in Apologia Thomiſtarum art. 10. tomo 1. Clypei pagina 361. Antoninus Maſſoulié tomo 2. diſſert. 4. art. 3. pagina 356. Philippus Van-Waure in ſuo *Auguſtino* lib. 1. cap. 1. pag. 75. & cap. 5. pagina 148. & Henricus Cardinalis Noriſius ad *Germanit.* 14. & in *Calumnia ſublata* cap. 1. & 2. quos tantum, cum celeberrimi ſint, atque in hac re oſtendant Auguſtinenſium, Thomiſtarum, Mediſtarumque conſenſum, poſtquam e ſcopulis enavigavimus, ſat erit compendiaria hac diſquiſitione protuliſſe. II. Præter gratiam efficacem, quæ auctore Auguſtino de Prædeſt. Sanctorum cap. 8. *a nullo duro corde reſpuitur*, nullam Janſenius admiſit internam gratiam, cui humana voluntas reſiſtit, ablegans ab hoc ſtatu adjutorium *ſine quo non*, dans poſſe, & relinquens in voluntatis arbitrio velle & operari, ſeu gratiam ſufficientem, quæ non ſit efficax; unde Janſenius ait nullam prorſus gratiam *effectu carere*, ſed gratiam & opus ita reciprocari, ut ex defectu operis inferri poſſit gratiam non fuiſſe collatam. Nefarium hoc dogma repugnat Apoſtolo nos hortanti 2. ad Corinth. 6. *ne in vacuum gratiam Dei* recipiamus, ſcilicet, ne illam abſque fructu relinquamus, ſed ea utamur ad vitanda peccata, & ad vitam æternam conſequendam: adverſatur etiam Auguſtino docenti de Grat. & lib. arb. cap. 17. adinveniri ſæpenumero in nobis *voluntatem bonam, ſed adhuc parvam, & invalidam*; nullibi autem afferenti, *quod gratia ſemper hominem efficiat bonum, & conſequenter ſemper congrua ſit*, ut effutiit Janſenius lib. 2. de Grat. Chriſti Salvat. cap. 22. pagina 235. contrarium eſt demum Orthodoxis omnibus, adverſus Calvinianos, ceteroſque hujus furfuris hæreticos fatentibus non tantum externæ vocationi, verum etiam interiori gratiæ cor tangenti per ſupernam inſpirationem, ſæpenumero homines reluctari. At vide Noriſium noſtrum in *Calumnia ſublata* cap. 3. §. 1. necnon ad *Germanitatem* 15. ubi etiam plura ex Collationibus Macedianis: ac præterea lege Gonetum præcit.

art. 10. num. 141. Philippum Van-Waure lib. 3. cap. 1. pagina 265. Maſſouliè laudata differt. 4. art. 5. pag. 368. & Stephanum Dechamps lib. 9. diſput. 8. pagina 715. Auctorem vero iſtum, ſicut & reliquos putantes in damnatione Janſenianæ hæreſeos probata Scholarum ſuarum placita, audiendos non eſſe, ubi tanquam Janſenianam opinionem oppugnare nituntur ſententiam eorum, qui contendunt gratiam ſufficientem non ſemper actu conferri infidelibus obduratiſque omnibus, probe noverunt qui ſciunt hanc eſſe controverſiam in Scholis hinc inde agitatam; nec ignorant eos, qui hanc definitam jactitant, *temeritatis* redargui ſuffragio centum ſapientiſſimorum Antiſtitum. Vide proximum cap. 3. §. 1. num. 2. Conſulto itaque ea, in quibus omnes conſentiunt, ſeligimus, quæſtione, in qua diſſident, prætermiſſa. III. Negat Janſenius in hoc ſtatu *libertatem indifferentiæ* neceſſariam ad meritum, vel demeritum, admittens ſolam libertatem *a coactione*: autumat enim libertatem a neceſſitate periiſſe in Adamo, & contendit illud eſſe liberum, quod fit *cum volumus*; additque ad ſolum peccatum Adæ, quod ſumma libertate patratum fuit, ſpectaſſe Auguſtinianam illam definitionem, *Peccatum eſt voluntas retinendi, vel conſequendi quod juſtitia vetat, & unde liberum eſt abſtinere*. Ita nos peccare exiſtimat in iis, quæ vitare non poſſumus; itemque mereri ſub gratia, nos ad bonum trahente ea neceſſitate, qua Deus ſeipſum diligit, qua Beati adhærent Deo, & qua ſinguli appetunt beatitudinem, animo quidem non invito aut coacto, ſed tamen ex neceſſitate ineluctabili attracto ad agendum. Immo gratiam, cum qua perſiſtat diſſentiendi poteſtas, Janſenius tanquam Semipelagianum commentum eliminat, ratus nec Maſſilienſes negaſſe ad fidei quoque initia id genus gratiæ, cui humana voluntas pro libito reſiſtat, vel obſequatur. Eſt autem hæc Janſeniana hæreſis in Luthero, & in Calvino damnata a Tridentino Concilio ſeſſ. 6. can. 5. nam cum hæreticis moveri quæſtionem *de ſola libertate a neceſſitate*, recte monet libro 3. de Grat. & lib. arb. cap. 5. Cl. Bellarminus. Anathemate quoque percuſſam in Bajanis articulis conſtat ex præcedenti capite §. 3. nec dubitari poteſt, quin Patribus

Vide pag. 83. & 114.

tribus

tribus univerſis, & ſacris litteris adverſetur. Adeas Deſchampſium lib. 2. diſput. 2. pag. 157. Noriſium ad *Germanitatem* 17. prope finem prioris Voluminis, Maſſoulié prælaudata diſs. 4. art. 6. pagina 371. & articulo 7. pagina 374. Gonetum in Apologia num. 142. & 143. & Philippum Van-Waure lib. 4. adverſus Janſenium pagina 321. lib. 5. pagina 371. ac ſequentibus. IV. Janſenius demum in quinta propoſitione auſus eſt affirmare Chriſtum non eſſe paſſum & crucifixum pro omnibus, contrariam Catholicam, firmiſſimaque fide propugnandam ſententiam ſuggillans Semipelagiani erroris criminatione. Nefaria illa aſſertione haud negat Janſenius pretium Sanguinis Chriſti, utpote infinitum, fuiſſe ſufficiens ad redemptionem *omnium infidelium, imo etiam dæmonum omniumque damnatorum*, id enim fatetur lib. 3. de Grat. Salvat. cap. 21. pagina 385. ſed negat fuiſſe pro omnibus oblatum *ex intentione redimentis*; ut nempe univerſis prodeſſet, cunctique poſſent redemptionis fructus percipere: impiiſſime enim dogmatizat ita Chriſtum Dominum non oraſſe, lytrumque ſolviſſe *pro reprobis*, quemadmodum id non fecit *pro diabolo*. Nemo autem ignorat hanc ſententiam a Beato Proſpero dici impiam, prodigioſam, profanam, atque blaſphemam, & refutari in reſp. ad 9. object. Gallorum, & ad 1. Vincentianam, rejici ab Auguſtino demonſtrante ex Chriſti morte contrahi ab omnibus Adæ poſteris originale peccatum, omneſque a Domino judicandos eſſe, quoniam ipſe pro omnibus pretium dedit; refelli denique a Theologis univerſis, qui etſi fateantur non ab omnibus percipi *beneficium mortis Chriſti*; ejus tamen pretium pro omnibus oblatum, & per Chriſti merita gratiam neceſſariam ad conſequendam ſalutem univerſis hominibus paratam eſſe propugnant. Dico autem *paratam eſſe*; nam utrum actu omnibus & ſingulis conferatur, quæſtio eſt adiaphora; docentque ad univerſitatem redemptionis neceſſariam non eſſe gratiæ receptionem, ſed ſolam hujus præparationem, & exhibitionem ſufficere, Auguſtiniani omnes, Thomiſtarum quamplurimi, Academiæ Lovanienſis, & Duacenſis, aliique a me laudati diſſert. 4. cap. 1. §. 6. Qui vero hos errare arbitrantur, ac

propterea ipſos tanquam Janſenianos traducunt, non effugere notam temeritatis cenſuerunt tres Purpurati, De Rohan, De Biſſy, & De Geſures, cum aliis nonaginta quatuor Galliarum Præſulibus, qui anno 1720. die 13. Martii ſubſcripſere librum, cui titulus, *Explications ſur la Bulle UNIGENITUS*, ut diximus paullo ſupra num. 2. atque ut conſtat ex eodem libro pagina 23. Pariſienſis Regiæque impreſſionis, §. *Ce ſeroit une temerité*. Quare iterum monemus, ut Scholarum placita ab Eccleſiaſticis dogmatibus ſecernantur, neque in catholicorum viſcera convertantur arma, quibus Janſeniani ſunt debellandi. Adverſus iſtos firmiſſime profitemur Chriſtum pro omnibus omnino hominibus ſubiiſſe crucem, ſanguiniſque ſui pretium lytrumque obtuliſſe: in quo Catholici conſentiunt omnes, tam ii, qui gratiam univerſis dari putant, ut conſtat ex Stephano Dechamps lib. 3. diſput. 7. pagina 658. quam illi, qui omnibus paratam cenſent, ſed non omnibus univerſim & indiſcriminatim collatam; quemadmodum tradunt Auguſtiniani omnes cum Noriſio ad *Germanitatem* 18. tomo 1. pagina 1476., & Philippo Van-Waure lib. 6. contra *Pentadem* Janſenianam pagina 413., necnon Thomiſtarum plerique cum Antonino Maſſouliè diſput. 4. q. 3. art. 8. pagina 376. & Joanne Baptiſta Gonet in Apologia, ſeu Calviniſmi & Janſeniſmi depulſione, art. 10. num. 144. Hæc de ſenſu quinque propoſitionum Cornelii Janſenii.

Auguſtinenſium doctrina oppoſita Janſenianæ.

III. Adverſus hæc Janſeniana dogmata pugnant cum ceteris Theologis Auguſtinenſes. I. Hi namque docent juſtis omnibus, etſi aliquando deſit auxilium *efficax*, quod ſi haberent, nec unquam caderent, neque illud orationibus ſuis petere tenerentur, poteſtatem tamen eſſe omnia præcepta adimplendi, & quavis tentatione pulſentur, aut carnis alliciantur illecebris, poſſe in bono perſeverare, imo & in ſanctitate proficere, faciendo quod poſſunt, & quod non poſſunt humiliter poſtulando. Enimvero nulli mortalium præcepta Dei *impoſſibilia* dicenda ſunt, ſacris litteris atteſtantibus mandata Dei non eſſe *ſupra nos*, & jugum Domini *leve*, onuſque *ſuave*; ac Patribus, Conciliiſque oecumenicis tanquam impios, blaſphemos, hæreticoſque damnantibus

tibus aſſerentes Deum præcipere *impoſſibilia*. Etſi autem ſunt aliqui ſupernaturali auxilio, (ſine quo ad non peccandum non valere voluntatis arbitrium, conſtans eſt Auguſtini ſententia) occulto Dei judicio carentes; nihilominus omnes quandiu in hac vita morantur, poſſunt gratiam largiter ſingulis præparatam obtinere; & obtinebunt reipſa, niſi ei ſceleribus plena libertate patratis poſuerint obicem: quod ſufficit, ut ſaltim habere dicantur potentiam illam, quam Scholæ *remotam* appellant. At juſti non tantum habere poſſunt auxilium illud, quo habito nullum aliud ad præceptum faciendum deſideratur, & quod petunt omnes in hac vita certantes; ſed ulterius habent auxilium *ſufficiens*, quod nunquam illis ſubtrahitur, Deum neminem deſerente, *priuſquam deſeratur*; quemadmodum libro de Nat. & Grat. cap. 23. in Pſalm. 145. aliiſque in locis docet Latinorum Patrum nobiliſſimus Auguſtinus. II. Dari in hoc infirmitatis ſtatu auxilium illud *ſufficiens*, quod laudatus Auguſtinus appellat adjutorium *ſine quo non*, eique humanam voluntatem ſæpenumero reſiſtere, & adverſus imbrem gratiæ *congelaſcere* & duram fieri, ſententia noſtra eſt firmiſſima atque expreſſiſſima. Quamquam vero, niſi accedat adjutorium *quo*, liberum arbitrium non vult, aut ita non vult *voluntate ſpiritus*, ut vincat *voluntatem carnis contraria concupiſcentem*; poteſt tamen velle, pugnare, ac vincere: immo voluntas, cui dulceſcit Deus, & quæ incipit quod durum erat amare, tametſi aliquando *parva ſit & invalida*, & nondum *idonea ad ſuperandam priorem vetuſtate roboratam*; eſt nihilo tamen minus proxime ſufficiens ad orandum, ſive ad implorandam voluntatem illam robuſtiorem, quæ ſufficit ad implenda mandata; modo qui vult facere Dei mandatum, & non poteſt, propriam agnoſcens infirmitatem ad gratiam convertatur juvantem, nec de viribus proprii arbitrii præſumens implicetur ſuperbia, & gratiæ repugnet & reluctetur. Gratia enim, quæ ad orandum *proxime ſufficiens* eſt, nil aliud requirens quam applicationem ad actum, in ordine ad converſionem & ad præceptum implendum, interdum eſt *ſufficiens tantum remote*.

te. Ita datur gratia, cui reſiſtitur, inſpirans voluntatem *parvam*, & conferens potentiam, aut *proximam*, aut *remotam*. Si autem *potentiam proximam* ita accipias, ut ſit completa, expedita, neque egeat adjutorio applicationis ad actum, ut accipi ſolet ab oppugnatoribus gratiæ *per ſe* efficacis, hujuſmodi potentiam in gratia, quæ non ſit efficax, agnoſcere nequaquam poſſumus. Propugnamus enim cum Auguſtino dari per Jeſum Chriſtum, quibus id Deo dari placuit, *ut non ſolum adſit ſine quo permanere non poſſumus, etiamſi velimus, verum etiam* adjutorium *tantum ac tale, ut velimus*. At plura de his lib. 14. cap. 8. ubi egimus de actualis gratiæ diviſionibus, ac libro 17. cap. 3. ubi de Hæreſi Janſeniana. III. Requirentes inſuper ad meritum, vel demeritum *libertatem a neceſſitate* ſcripſimus in 2. Janſenianam, ac prolixius lib. 16. cap. 2. & 3. nulla ratione eſſe culpabilem motum, qui *neceſſitate exiſtit*, *& cohiberi non poteſt*. Oſtendimus etiam in hoc ſtatu requiri ad peccatum, ut ab eo *liberum ſit abſtinere*; ac demonſtravimus Auguſtinum, ubi adverſus Julianum ait id non requiri ad peccatum, *quod ſimul peccatum eſt, & pœna peccati*, locutum fuiſſe de peccato originali, quod fuit voluntarium in Adam, & de concupiſcentia, quæ peccatum appellatur, quatenus a peccato eſt, & ad peccatum inclinat. At negavimus ipſius concupiſcentiæ motus in culpam imputari, quando his libere, & cum poteſtate ad oppoſitum non aſſentimur. *Indifferentiam* denique liberi arbitrii non inter Pelagiana decreta, ſed inter Eccleſiaſtica dogmata recenſuimus lib. 14. cap. 5. rejecto duntaxat fictitio, atque a recentioribus intruſo *æquilibrio*. IV. Chriſtum Jeſum pro omnibus ſuffixum cruci, fudiſſe ſanguinem, & pretium lytrumque obtuliſſe, non ſola oris confeſſione, ſed magna etiam argumentorum copia Auguſtinenſes teſtantur: Didicerunt enim ex Apoſtolo unum *pro omnibus* mortuum eſſe, & hunc a Deo propoſitum *propitiationem pro peccatis totius mundi*: & a magno Auguſtino præceptore atque Inſtitutore ſuo acceperunt, ſicut omnes mortui ſunt in peccatis, *nemine prorſus excepto*, ita pro omnibus, *nemine*

mine prorſus excepto, vivum mortuum eſſe unum. Duo tantum Auguſtinenſes contendunt, unum, quod etſi Salvator pro omnibus mortuus ſit, *non omnes tamen mortis ejus beneficium recipiunt*: alterum vero, quod licet Chriſtus cumulatiſſime pro omnibus ſatisfecerit, e'uſque meritis omnia gratiarum munera pro univerſis inſtituta ſint, ac parata; nihilominus auxilium ſufficiens ex vi communis ac perfectiſſimæ Redemptionis non omnibus ſinguliſque confertur, *ſed quibus deeſt, pœna peccati eſt*; *quibus autem datur, ſecundum gratiam datur, non ſecundum debitum*: quorum unum traditur a Tridentino Concilio ſeſs. 6. cap. 3., alterum ab Auguſtino de Corrept. & Grat. cap. 11. At de his plura lib. 17. cap. 3. & 4. Quiſquis ergo noſtram a Janſenio diſcrepantiam agnoſcere velit, adeat Theologicarum diſciplinarum Volumen tertium pagina 132. 148. 149. 270. 294. 297. 327. 336. 338. 347. & 438. ſed caveat, ne inter Eccleſiæ definitiones connumeret placita recentiorum; atque id, quod ſancitum eſt probatumque Orthodoxis omnibus, ab eo, quod relictum eſt diſputantium arbitrio, caute prudenterque ſecernat, propria abſque tumore defendens, & abſque livore ponderans aliena:

CAPUT

CAPUT III.

De erroribus, qui continentur in propoſitionibus Queſnellianis per Conſtitutionem, Unigenitus, *jure meritoque damnatis.*

EXtiterunt complures, qui in propoſitiones Queſnellianas ediderunt doctiſſimos Commentarios, atque ab iniquis Janſeniſtarum expoſtulationibus egregie vindicarunt celeberrimam Clementinam Conſtitutionem, UNIGENITUS. Illorum quidam Queſnelli articulos ſingulatim expendere, diſpungere, atque oppugnare curarunt, ordine ipſorum articulorum ſervato; quemadmodum præſtarunt viri percelebres, Jacobus Fontana, Dominicus Viva, Henricus Cardinalis de Biſſy, Gregorius Cardinalis Selleri, Bernardus Deſirant, Fulgentius Bellelli, & auctores plurium Opuſculorum Gallica, Latina, & Italica etiam lingua editorum. Quidam vero Queſnellianos errores in certa capita revocarunt; uti fecerunt in Paſtoralibus Inſtitutionibus præclari Galliarum Antiſtites, & in ſuis Explicationibus nonaginta ſeptem Epiſcopi, Antonius Rolliers, Pius Vanden-Dyck, aliique bene multi. Nobis aliquod tantum ſpecimen prædictorum errorum, proſpectumque Auguſtinianæ doctrinæ iiſdem contrariæ præbentibus, poſterior methodus, utpote expeditior ac planior, ſervanda eſt.

§. I.

Queſnelli propoſitiones, in quibus agitur de Gratiæ neceſſitate, & natura.

Propoſitiones Queſnelli. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25.

I. PAſchaſii Queſnelli propoſitiones, quibus præſertim e us de Gratiæ hu us ſtatus natura & neceſſitate ſententia comprehenditur, ſunt numero vigintiquinque: in quibus, ut de Bajanis, & Janſenianis factum eſt hactenus, priori loco ſimplicem enuntiationem, deinde ſenſuum perverſitatem, tertio oppoſitionem, quam habent cum Auguſtiniana doctrina, ſummatim, ſtrictimque exponemus. Itaque propoſitio I. affirmat in peccatore poſt gratiæ amiſſionem nil eſſe, *præter peccatum, ſuperbam paupertatem, atque generalem impotentiam* ad laborem, ad orationem, & ad omne opus bonum. II. III. & IV. enuntiant ſine gratia, *quæ eſt principium efficax cujuſcunque boni operis*, non ſolum nihil boni fieri, ſed nec fieri poſſe; & abſque ipſa gratia, quæ actu operatur, *& dat quod præcipit*, præcepta non poſſibilia eſſe, ſed in vanum data, ac inutilia. V. aſſerit abſque interiori gratia, quæ cor emolliat, gratias exteriores non inſervire *niſi ad cor magis obdurandum*. VI. VII. VIII. pronuntiant neminem pertinere *ad legem gratiæ*, niſi in eo Deus operetur quod præcipit; cum ſola gratia, *qua Deus dat quod præcipit, donatque quod petit*, diſtinguat novum fœdus a veteri. IX. X. & ſequentes uſque ad XXI. gratiam univerſim deſcribunt, quod ſit *manus, operatio, & voluntas omnipotentis Dei*, ejuſdemque voluntatis effectus *indubitabilis*; quam nihil poteſt impedire, aut retardare; cui nulla voluntas humana reſiſtit, ſed peccator quantumcunque obſtinatus ſit, oportet ut ſe dedat & humiliet; quæ operatur obedientiam quam petit, eſt vox faciens venire ad Chriſtum quos interius docet, eſt ſemen ſemper afferens fructum ſuum: vult ſibi obediri & obeditur, imperat & omnia fiunt, loquitur & omnia ſibi ſubmiſſa ſunt. XXI. XXII. XXIII. XXIV. & XXV. operationem gratiæ, quam rurſus appel-

appellant potentem, fortem & invincibilem effectum voluntatis omnipotentis, comparant *operationi Dei incarnantis & reſuſcitantis Filium ſuum*; eodemque Incarnationis exemplo, velut in archetypo omnium gratiarum, demonſtrari ajunt *concordiam ejuſdem gratiæ cum libero arbitrio*: ipſam quoque operationem gratiæ æquiparant operationi, qua Deus producit creaturas ex nihilo, & qua mortuos ad vitam revocat, necnon operationi illi, qua omnipotens ſolo nutu ſuæ voluntatis utitur in ſanandis corporibus.

Senſus prædictarum propoſitionum Queſnelli.

II. In præmiſſis Queſnellianis articulis proximæ continentur hæreſes. I. Principio Queſnellus in peccatore gratia deſtituto nullam admittit recte agendi poteſtatem, immo nec opus aliquod non vitiatum a dominante cupiditate, renovatque hæreſim Joannis Hus art. 16. inter damnatos a Concilio Conſtantienſi, Lutheranam proſcriptam a Tridentino ſeſs. 6. can. 7. ac Bajanam propoſ. 35. 40. 44. Ita *Veritas, & Aequitas Conſtit.* Unigenitus, pag. 5. *Le Cent & une Propoſitions qualifiées en detail* pagina 55. *Venin de* 101. *Propoſit.* pagina 3. Jacobus Fontana Tom. I. pagina 22. Inſtructio Paſtoralis XLII. Epiſcoporum pagina 37. edit Moguet, & *Explications* centum Epiſcop. pag. item 37. Impreſs. Regiæ §. *Les Peres de l'Egliſe*. II. Negat Queſnellus gratiam omnem *ſufficientem*, & ab efficaci, quæ cum actu conjungitur, diſtinctam, gratiæ hujus ſtatus *neceſſitatem operationis* attribuens: quod itidem animadvertunt laudati centum Epiſcopi pagina 22. §. *Ce qu' on doit ſçavoir*. Hi tamen Epiſcopi pagina 23. §. *Ce ſeroit une temerité*, arguunt temeritatis eos, qui erroneam putant opinionem plurium Theologorum, *qui enſeignent que la grace ſuffiſante n' eſt pas donnée aux aveuglez & aux endurcis, & qui ne croyent pas qu' elle ſoit accordée a tous les infideles*: ac pagina 25. de ſententia Thomiſtarum, ac noſtra, quæ propugnat gratiam *per ſemetipſam* efficacem, inquiunt, *Et l'on ne doit pas ſouffrir que l' on rende ſuſpecte une doctrine ſi autoriſée*. Horum ergo centum Epiſcoporum judicio temeritatis & intolerandæ audaciæ culpantur, qui Theologis gratiam per ſe efficacem propugnantibus, ac docentibus ſufficientem gratiam non ſemper obcæcatis, ſinguliſque infideli-

delibus conferri, objectant Queſnellianam hæreſim, in hoc ſitam, quod ſolam gratiam effectricem, & neceſſitantem intrudat. Adſtrui in Queſnellianis theſibus gratiam duntaxat victricem animadverterunt etiam Quadraginta Epiſcopi in ſua Paſtorali Inſtitutione pagina 35. §. *On ne peut combattre les deux principes ſur la grace*, ac P. Fontana pag. 30. ubi ait juxta Queſnellum, *non ſolum nihil boni fieri reipſa, ſed nec fieri poſſe ſine gratia obtinente effectum*, quod repetit pagina 98. 114. 153. &c. Idem auctor Opuſculi, *Veritas & Aequitas, &c.* pagina 7. affirmans Queſnellum aſſerere, *quod ſine gratia per ſe efficaci nulla poſſit fieri actio bona*, ac renovare hæreſim primæ Janſenianæ; ac ſimilia in Opuſculo altero, *Les cent & une propoſitions qualifides en detail* pagina 20. 63. 64. *Venin de* 101. *propoſit.* pagina 4. Vanden-Dyck pagina 162. aliique paſſim. III. Ulterius negat Queſnellus *libertatem indifferentiæ*, quod conſtat apertiſſime exemplis, quibus utitur ad explicandam gratiæ efficacitatem, & concordiam liberi arbitrii, ideſt, exemplo Incarnationis, in qua natura humana Chriſti, (ut verbis utar Epiſcoporum Galliæ in Paſtorali §. *Les Reflexions morales*, pagina 35.) reſutare non potuit hypoſtaticam unionem. Adde exempla alia creationis, & patrationis miraculorum, in quibus homines aut *paſſive* ſe habent, aut ſolum *ſpontanee*. Hiſce exemplis inductam a Queſnello neceſſitatem, exploſamque liberam cooperationem arbitrii, obſervarunt centum Epiſcopi ad prop. 21. pagina 26. ſubinde cum Auguſtino libro 2. de peccatorum meritis cap. 18. monentes, ne ob difficultatem conciliandi liberum arbitrium cum gratia, *unum ſine altero ſuperba impietate aſſeramus*. De libertate, quam poſt Janſenium Queſnellus ſuſtulit, fuſe Jacobus Fontana ad prop. x. pagina 160. & ad propoſ. xxii. 351. Cardinalis Selleri ad prop. 10. & undecimam, tomo 2. pagina 118. & ſequentibus, Cardinalis de Biſſy in ſuo Tractatu Theologico pagina 244. atque ſenſu unanimi omnes. IV. Queſnellus inſuper facit Deum auctorem peccati, dum majorem cordis obdurationem, cujus cauſa nulla eſt præter malitiam, & voluntatem humanam, Dei exhortationibus, exterioribuſque gratiis adſcribit:

bit: quod Deo ſummopere injurioſum merito dixerunt centum Epiſcopi pagina 24. §. *Ce ſeroit une impieté*. Henricus Cardinalis de Biſſy Queſnellum revincit paginâ 136. demonſtrando teſtimoniis Auguſtini tribulationes eſſe medicamenta ad ſalutem, miſericordiam fieri, cui proponitur bonæ imitationis exemplum, & facta ſervorum Dei in ſinum congeſta abſumere cogitationum torporem. Legi poteſt & Jacobus Fontana tomo I. pagina 124. Hic auctor etiam animadvertit Queſnellum, dum ait exteriores gratias abſque interiori inſervire duntaxat ad cor obdurandum, rejicere, ut pernicioſam, gratiam *ſufficientem*, quoniam Queſnello omnis interior gratia eſt efficax, & operatrix, ideoque in Theſibus Queſnellianis de gratia contineri blaſphemiam propoſitionis ſextæ inter 31. ab Alexandro VIII. damnatas: *Gratia ſufficiens ſtatui noſtro, non tam utilis, quam pernicioſa, ſic, ut proinde merito poſſimus petere, A gratia ſufficiente libera nos, Domine*. Idem traditur ab Auctore opuſculi, *Veritas, & æquitas, &c.* pagina 13. necnon a Dominico Viva pagina 56. editionis Beneventanæ. Advertit eo loci uterque auctor, in ſyſtemate Janſenii omnem gratiam, quæ non ſit per ſe efficax, deſervire ſolummodo *peccatis faciendis, & majori damnationi*, atque relegari *ad legem & doctrinam*, ad gratiam ſcilicet exteriorem & Pelagianam. His confirmantur quæ nos ſcripſimus differt. IV. cap. I. §. 5. num. 4. Conſtat ergo in Queſnellianis propoſitionibus paullo ſupra recenſitis enuntiari, abſque gratia efficaci nil boni fieri, nec fieri poſſe: gratiam ab efficaci diſtinctam non dari in hoc infirmitatis ſtatu, ac ſi daretur, futuram fore inutilem ac pernicioſam: ſub gratia efficaci liberum arbitrium neceſſario, & abſque poteſtate ad oppoſitum invincibiliter agere; exteriores demum gratias, cujuſmodi ſunt exempla ſanctorum, conciones, ſacrificia, miracula, niſi gratia adſit efficax, inſervire tantummodo majori perverſorum obdurationi.

Auguſtinenſium doctrina oppoſita Queſnellianæ.

III. Adverſus hæc Queſnelliana afferta nos firmiſſime profitemur ab impiis, tametſi gratia ſanctificante ſint deſtituti, (imo etiamſi fide careant) permulta bona opera, quibus ad juſtificationem diſponuntur, fieri cum adjutorio

gra-

gratiæ actualis: quod lib. 18. cap. 2. demonſtravimus ex ſacris litteris humilitatem Publicani, & eleemoſynas Cornelii commendantibus, ex actibus, qui juſtificationem præcedunt, atque ad ipſam obtinendam diſponunt, necnon ex auctoritate Auguſtini affirmantis de Sp. & lit. cap. 28. ſine aliquibus bonis operibus *difficillime vitam cujuslibet peſſimi hominis inveniri*: ac ulterius docemus non omnia impiorum opera, ſecluſa etiam actuali gratia, oriri tanquam ex principio cuncta inficiente, ex cupiditate vitioſa, atque ad finem pravum directa eſſe; nam multa etiam impiorum, neque Deum veraciter colentium facta legimus, vel novimus, quæ, ut citato in libro ajebat Auguſtinus, *ſecundum juſtitiæ regulam non ſolum vituperare non poſſumus, verum etiam merito recteque laudamus*. II. Dari in hoc ſtatu adjutorium *ſine quo non*, ſive gratiam dantem *poſſe*, non *velle*, quam Schola *ſufficientem* appellat, atque illud adjutorium aliquibus miſericorditer dari, aliquibus denegari *juſto Dei judicio*, Auguſtini diſcipuli conſtanter firmiterque propugnant. At Sancti Patris magiſterio, & ratione edocti, non eamdem eſſe in præſentia virtutem liberi arbitrii, ac erat in primæ conditionis integritate, ſed, quemadmodum docet fides, non exſtinctum quidem, attenuatum tamen, inclinatum, & carnis cum ratione certamine laceſſitum nunc eſſe, jure negamus eſſe in homine per illud ſolum auxilium eam poteſtatem expeditam, nulloque alio adjutorio juvandam, quo non tantum *poſſit*, ſed etiam *velit*: idque valere plurimum arbitramur ad revincendum Queſnellum, hoc duntaxat adjutorium poſtremo commemoratum, non illud dans *poſſe*, & inefficax, inducentem definitionibus illis ſuis; in quibus *indefinite* appellans gratiam *virtutem & operationem omnipotentis Dei*, atque e numero gratiarum extrudens eas, quæ non operantur, nec donant quod Deus præcipit, manifeſtiſſime demonſtrat ſolam gratiam *ſeſe efficacem*, nullam vero ab effectu ſejunctam, in ſuo, & Janſenii ſyſtemate prædicari. De mente autem noſtra certiorem reddere poſſunt unumquemque vel ea tantum, quæ de gratiarum partitione ſcripſimus libro 14. cap. 8. ac ſuperiori capite prænotavimus agentes de propoſitionibus Janſenianis.

nis. III. Quamquam agnoſcamus in Chriſto Jeſu exemplum clariſſimum ſplendiſſimumque *prædeſtinationis noſtræ*, in quantum nullis præcedentibus meritis ad gratiam & ad gloriam eligimur, quemadmodum natura humana, priuſquam hujus prænoſcerentur opera, prædeſtinata fuit ad unionem, quam dicimus *hypoſtaticam*; non arbitramur tamen exemplum illud, aut aliud conſimile, idoneum eſſe ad explicandam concordiam liberi arbitrii cum gratia; quippe, ut ſæpenumero dictum eſt, ac in libro XVI. Theologicarum diſciplinarum cap. 2. luculentiſſime demonſtratum, non ſola *libertas voluntatis* immunis a coactione, & a violentia, verum etiam *libertas arbitrii* ſoluti ab antecedentis neceſſitatis vinculo agnoſci debet in Adæ poſteris: quæ utique libertas, ſicuti non adinvenitur in actibus deliberationem noſtram præcedentibus, ita nequit excogitari, vel in unione *hypoſtatica*, vel in rerum productione, vel in reſurrectione mortuorum, vel demum in aliis exemplis, quibus Queſnellius abutitur in explicandi effectricis gratiæ energia. IV. Abſit vero, ut aliquis in tantam dementiam nos deveniſſe opinetur, ut cæcitatis, & obdurationis noſtræ cauſam in Deum refundamus, obliti Auguſtinianæ illius præceptionis 2. lib. de peccat. meritis cap. 17. *Nullius culpa humana in Deum referas cauſam: vitiorum namque omnium humanorum cauſa ſuperbia eſt*. In hanc propterea, non in conſilia, præcepta, & comminationes ſupremi Domini, neque in inſpirationes gratiarum, quibus humana obnititur pervicacia, referentes peccatorum duritiem, eos brutis animantibus deteriores exiſtimamus, qui vel Dei legem inculant, vel gratiam ſufficientem derident, vel aliunde, quam a propria voluntate, cauſam ſuæ perverſitatis arceſſunt, ceteris proculdubio atrociori, niſi reſipiſcant, plectendi ſupplicio, non quia aut vocati, aut admoniti, aut gratia præventi; ſed quia vocationi, monitis, & Spiritus Sancti impulſibus obluctantes ad iracundiam concitaverunt Dominum, cui *ſimiliter odio ſunt impius, & impietas ejus*, Sap. 14. 9. Hanc eſſe fidem noſtram conſtat ex diſſertatione, quam conſcripſimus citato libro 19. caput ultimo *de cauſa effectrice peccatorum*. Adeat ergo quiſquis cupidus eſt cognoſcendi,

ſcendi, num in ſcriptis noſtris præmiſſæ Queſnellianæ theſes refutentur, loca indigitata nuper, quæ occurrent pervolutanti tertium Theolog. diſcipl. Volumen pagina 147. *266. 293. 279. 299. 303. 383.-388.*

§. II.

Propoſitiones Queſnelli ſpectantes ad Fidem.

I. SEquuntur quatuor propoſitiones Queſnelli pertinentes ad fidem. In XXVI. inquit nullas dari gratias, niſi *per fidem*. In XXVI. repetit *fidem* eſſe primam gratiam, omniumque aliarum fontem. In XXVIII. enuntiat primam gratiam, quam Deus peccatori elargitur, eſſe *remiſſionem peccatorum*: atque in XXIX. concludit, extra Eccleſiam, ſcilicet ubi non eſt fides & peccatorum remiſſio, a Deo *nullam gratiam* concedi. *Propoſitiones 26. 27. 28. 29.*

II. Conſtat pravum Queſnelli ſenſum non eſſe in eo ſitum, quod aſſeruerit fidem primam dari, *ex qua impetrentur cetera*, aut fidem eſſe *humanæ ſalutis initium*; id enim traditur ab Auguſtino de Prædeſtinat. Sanctorum cap. 7. necnon a Tridentino Concilio ſeſs. *6.* cap. 8. ſed cum in fide diſtinguendum ſit, quod ad ipſam præparat, cujuſmodi ſunt divina inſpiratio, pius credulitatis affectus, aliaque gratiarum munera conceſſa infidelibus, priuſquam credant, & quod ipſa fidem peculiariter conſtituit, aſſenſus nempe præſtitus myſteriis divinitus revelatis; Queſnellus nullam gratiam admittens extra Eccleſiam, nomine *fidei* intellexit fidem claram, & diſtinctam in Chriſtum; atque ita (inquiunt Galliarum Præſules in Inſtruct. Paſtorali pagina 39.) non diſtinxit inter gratias, quæ præparant ad fidem, atque inter eas, quæ ipſam fidem producunt. Similia centum Epiſcopi pagina 34. *§. Il faut faire une diſtinction neceſſaire entre les divers degrez de la Foy.* Et quidem recte: nam ante fidem præparari voluntatem ad credendum per gratiam prævenientem, docet Auguſtinus de dono perſeverantiæ cap. 16. definit ſynodus Arauſicana

can. 2.

can. 2. ac Tridentina ſeſs. 6. can. 3. & adverſus Semipelagianos Catholici fatentur omnes. Vide Jacobum Fontana pagina 438. tomo 1. Henricum Cardinalem de Biſſy pagina 529. Verit. & equit. Conſtit. pagina 38. alioſque auctores ſuperius commemoratos. II. Quod conſectarium eſt præcedentium, Queſnellus *nullam* in paganis & infidelibus extra Eccleſiam poſitis admittit *gratiam ſufficientem*; id vero damnatum eſt ab Alexandro VIII. propoſitione quinta inter xxxi. & quidem omni æquitate: ex oppoſito enim dogmate ſequeretur nullum infidelem, nullum hæreticum, nullumque ſchiſmaticum converti, immo nec pro ſua converſione Deum orare poſſe. Atque id pariter obſervarunt prælaudati auctores in propoſitionem 29. necnon Dominicus Viva pagina 179. Cardinalis Selleri tomo 4. pag. 188. Deſirantius p. 3. pagina 152. auctor Opuſculi, *Les cent & une propoſitions, &c.* pagina 74. aliique communiter. III. Effutiens Queſnellus primam omnium gratiarum eſſe *peccatorum remiſſionem*, cohærenter affirmat non tantum Judæis, paganis, ceteriſque omnibus extra Eccleſiam conſtitutis, atque illis præſertim, quibus nunquam contingit ut ad Deum convertantur, ſed nec fidelibus in peccatum lapſis, nullam unquam obvenire ſupernam gratiam, quandiu permanſerint in peccato. Portentoſus hic error tollit diſpoſitionem omnem, quæ juſtificationem præcedit, aut hæreſi pluſquam Pelagiana negat eamdem diſpoſitionem pendere a ſupernaturali gratiæ adjutorio. Recte ergo Theologi Queſnellum confutarunt ex his, quæ Tridentina Synodus definit ſeſs. 6. cap. 6. de modo, quo peccatores diſponuntur ad juſtificationem, atque ex his, quæ eadem ſeſſione can. 3. ſtatuit de gratia omnem actum fidei, ſpei, & dilectionis, quibus ad juſtificationem diſponimur, præveniente. Obſervarunt quoque hiſce theſibus renovaſſe Queſnellum propoſitiones Baji 35. & 40. necnon 8. inter 31. damnatas ab Alexandro VIII. quibus aſſeritur infideles & impios, priuſquam juſtificentur, utpote omni gratia deſtitutos, & ſervientes dominanti cupiditati, peccare in omnibus ſuis actibus. Vide Jacobum Fontana tomo 1. pagina 496. Epiſtolam V. Abbatis demonſtrantis æquitatem

Con-

Conſtitutionis *Unigenitus*, pagina 64. *Venin des* 101. *propoſit.* pagina 11. Opuſculum inſcriptum, *Veritas & æquitas*, pagina 38. Gregorium Cardinalem Selleri tomo 5. pagina 136. Bernardum Deſirant p. 3. libro 28. pagina 122. Cardinalem de Biſſy tomo 1. pagina 512. Inſtitutionem Paſtoralem Epiſcopi Sveſſionenſis per Auguſtinianum Theologum latine redditam ſ. 8. pagina 58. *Les cent & une propoſitions qualifiées en detail*, pag. 74. Hinc vero perſpicuum eſt nullam a Queſnello admitti gratiam ante fidem perfectam, nullam in iis, qui ſunt extra Eccleſiam, nullam denique in peccatoribus ad juſtificationem ſe diſponentibus.

Auguſtinenſium Catholica & orthodoxa doctrina.

III. Orthodoxiam Auguſtinianæ Scholæ, atque oppoſitionem cum præfatis Queſnelli erroribus, aperte ſcripta noſtra declarant. I. Diſputantes enim libro 15. adverſus Semipelagianam hæreſim oſtendimus cap. 4. neceſſariam eſſe gratiam prævenientem ad fidei initium, ac *divini muneris eſſe, ut oremus, petamus, quæramus, atque pulſemus*, uti de dono perſeverantiæ cap. 23. ait Auguſtinus. Perſpicue etiam eodem capite docuimus diſtinguenda eſſe in fide ſanctam cogitationem, & colluſtrationem mentis, deinde inſpirationem ſanctæ voluntatis audiendi Evangelium *ex deſiderio ſalutis*, tum deliberatum aſſenſum, & actum ipſum credendi, probantes, & auctoritate canonum, Patrum teſtimoniis, exemploque Cornelii, Zachæi, & Nathanaelis confirmantes quidquid adverſus 26. & 27. propoſitionem Queſnellianam prælaudati Theologi produxerunt. II. Inſuper differentes de operibus eorum, qui deſtituti ſunt gratia fidei, libro 18. cap. 2. prop. 4. demonſtravimus auctoritate Auguſtini diſputantis contra Julianum, etiam infideles aliquando bona opera facere *ex gratiæ adjutorio*; ibique produximus exemplum Polemonis, cujus continentiam adſcribendam gratiæ cenſet ipſemet Sanctus Pater ob ea, quæ leguntur Sapientiæ 8. *Nemo eſſe poteſt continens, niſi Deus det*. Propoſitione autem prima ejuſdem capitis ſtatuimus tum ab infidelibus ante fidem perfectam, tum ab impiis ante juſtificationem plura fieri, quæ nequeunt cenſeri peccata, producto Tridentino canone,

damnatiſque Witclefi, & Michaelis Baji propoſitionibus. Infidelibus item, necnon pervicaciſſimis peccatoribus conferri *ſufficientem gratiam* (quamquam non ſemper, ut adverſarii noſtri contendunt) eodem libro cap. 8. ſæpenumero teſtati ſumus. III. Demum, ne ab eodem libro diſcedamus, neque de re notiſſima prolixiori oratione tractemus, ſecundo capite præcitato expreſſe refutavimus dogmata Baji & Queſnelli, propterea quod ante remiſſionem peccatorum in impiis, in catechemunis, & non ſemel in infidelibus inveniuntur bona opera facta ſupernaturalis gratiæ adjutorio; Tridentini vero doctrinam de diſpoſitionibus, quæ juſtificationem præcedunt, libro undeviceſimo cap. 4. pro noſtra virili explicavimus propugnavimuſque, immunes propterea ab omni labe erroris Queſnelliani paullo ſupra deſcripti. Appellamus autem criminatorum oculos ad ea, quæ mandavimus litteris in tertio Theologicarum diſquiſitionum Volumine pagina 246. 250. 383. 388. 390. 437. & 490.

§. III.

Sequuntur errores Queſnelli circa Dei voluntatem ſalvandi omnes, & circa Chriſti mortem ac redemptionem.

Propoſit. Queſnelli 30. uſq. 33.

I. PRoximæ propoſitiones quatuor enuntiantur a Queſnello adverſus voluntatem, quam Deus habet, ſalvandi omnes, & adverſus mortem Chriſti, redemptionemque hominum univerſorum: In propoſitione itaque XXX. dogmatizat omnes *infallibiliter* per Chriſtum ſalvari, quoſcunque Deus vult ut ſalventur. Ait in XXXI. impleri, & conſequi effectum ſuum omnia prorſus deſideria Chriſti, ac ſemper obtinere intimam cordis tranquillitatem eos omnes, quibus illam Chriſtus ipſe peroptat. In XXXII. aſſerit Jeſum Chriſtum ſe morti tradidiſſe, *ut pro ſemper liberaret* de poteſtate angeli exterminatoris primogenitos, ideſt, *electos.* Addit in XXXIII. oportere, ut bonis terrenis & ſibimetipſi renun-

renuntiet, quiſquis fiduciam habere vult ſibi appropriandi Chriſtum Jeſum, ejuſque amorem, mortem, & myſteria, quemadmodum fecit Paulus dicens: *Qui dilexit me, & tradidit ſemetipſum pro me*.

Senſus Queſnelliani.

II. Negat Queſnellus in his propoſitionibus, velle Deum, ut aliqui ſalvi fiant, præter prædeſtinatos electoſque, qui certiſſime ſalvantur. I. Hunc Janſenii errorem notant XLII. Epiſcopi in ſua Paſtorali Inſtitut. pag. 36. ubi ajunt inſinuaſſe Queſnellum, *que Dieu n' a voulu ſauver, que les ſeuls Elûs, & que Jeſus-Chriſt n' a formé des ſouhaits, & qu' il n' eſt mort pour le ſalut, que des ſeuls predeſtinez*. Similia centum Epiſcopi art. 3. pag. 19. ubi ſapientiſſime monent, quibuſdam maxime fidelibus dari per Chriſtum *moyens plus immediats, & des ſecours plus abondants pour ſe ſauver*; atque ad electos extendi *une volonté tres ſpeciale & abſolutée*; tametſi in voluntate conditionata, & in communi redemptione ſinguli comprehendantur. Negari a Queſnello prop. 30. & 31. voluntatem ſalvandi alios, præter electos, recte ſcripſerunt Cardinalis de Biſſy tom. 1. 573. Deſirantius lib. 30. pag. 167. ubi ingenioſe diſtinguit *inter voluntatem ſalvandi*, & *voluntatem ſalvantem*, Vanden-Dyck in *Clementina*, ſeu adverſus *Theologiam Supplicem*, pag. 111. & Jacobus Fontana tom. 1. pag. 556. ubi ait pravum Queſnelli ſenſum *patulum eſſe, nullique obnoxium dubitationi*. II. Una cum voluntate Dei ſalvandi omnes conſtat Queſnellum negaſſe mortem Chriſti pro *omnibus*, & in quintam Janſenianam impegiſſe. Refert auctor opuſculi, cui titulus, *Veritas & æquitas, &c.* pag. 42. Queſnellum verſiculo 20. capitis XVII. Joannis hunc Janſeniano affectu affixiſſe titulum, *Jeſus orat pro electis*, atque in Officio *Portus Regii* ſublatum fuiſſe ex hymnis, *Jeſu Redemptor omnium*. Vociferantur Vindices Queſnelli, Chriſtum dici mortuum pro ſolis electis, quatenus hi vocantur *ſecundum propoſitum*, eiſque præparatur donum finalis perſeverantiæ: ſed præterquamquod Queſnellianæ propoſitiones indefinite, neque appoſita ulla tali limitatione enuntiantur; conſtat ex propoſit. 12. juxta Queſnellum ex Dei voluntate & redemptione Chriſti conſequi effectum *indubitabilem*, ideoque

eos, qui *infallibiliter* non ſalvantur, minime fuiſſe redemptos. III. Quid ſibi velit Queſnellus prop. 33. ſubobſcurum videtur, quibuſdam apud Vanden-Dyck pag. 141. aſſerentibus innovaſſe hæreſim *Fraticellorum*, qui ajebant neminem poſſe habere in Chriſtum fiduciam, niſi terrenis omnibus per voluntariam paupertatem abdicatis; quibuſdam aliis apud auctorem Opuſculi, *Veritas & æquitas, &c.* theſim illam damnatam exiſtimantibus, quod fiduciam locandam eſſe pronuntiet, non in Dei promiſſis, & in Chriſto Mediatore, ſed in ſola terrenorum bonorum renuntiatione. Arbitramur autem nos illam eſſe ſurculum quemdam præcedentium, planiſſimumque ſenſum illius eſſe, reprobos, & qui nondum terrenarum rerum cupiditate ſunt expediti, dicere non poſſe fiducialiter cum Apoſtolo, *Chriſtus dilexit me*, & *tradidit ſemetipſum pro me*; atque ita Queſnellum captioſe indicare, Chriſtum non eſſe mortuum pro omnibus, nec poſſe quemlibet ſibi applicare productam Pauli ſententiam. Ita in ea propoſitione, faſcino doloſæ pietatis obducta, Janſenianam hæreſim detexerunt Antonius Rolliers in ſuis Reflexionibus cap. 2. pag. 21. Jacobus Fontana tom. 1. pag. 695. & Cardinalis de Biſſy in Tractatus Theologici parte prima, pag. 576. Videtur propterea Queſnellianam pravitatem aperta ratiocinatione evincere auctor celebris Opuſculi, cui titulus, *Les cent & une propoſitions qualifiées en detail*. „ Il fait enſuite (inquit de Queſnello pag. 32.) un ſecond pas en diſant, qu' il *faut comme Saint Paul, renoncer à toutes les choſes de la terre, & à ſoi-meme, pour pouvoir dire comme cet Apôtre avec confiance: Jeſus-Chriſt m' a aimé, & ſe eſt livré pour moi*. En liſant ces paroles, un lecteur attentif ſe demande naturellement à ſoi-même; puis-je dire comme Saint Paul, que Jeſus-Chriſt m' a aimé, & s' eſt livré pour me? On m' avertit qu' il n' appartient pas à tout le monde de parler ainſi; mais qu' il faut avoir renoncé, comme cet Apôtre, à toutes les choſes de la terre, & a ſoi-même, pour pouvoir tenir ce langage aver confiance. Cepedant ſi Jeſus-Chriſtus etoit mort generalment pour tous les hommes, il me ſuffiroit d' être homme pour pouvoir dire, *Il m' a aimé, il s' eſt livré*

pour

Digitized by Google

pour moi. „ Hinc habes, Quéſnellum tria in recenſitis theſibus dogmatizaſſe, Deum nolle ſalutem omnium hominum: Chriſtum pro omnibus nequaquam mortem oppetiiſſe: nec omnes in ejus morte poſſe ſpem ac fiduciam ſuam collocare.

Sententia Auguſtinenſium oppugnantium Queſnellianam.

III. Quid vero nos, quid Auguſtinianæ doctrinæ propugnatores? I. Nos quidem, ac noſtrates omnes credimus Deum optimum maximum electorum ſuorum, quos *ſecundum propoſitum voluntatis ſuæ* prænovit, ſegregavitque a ceteris, peculiarem gerere providentiam, eiſque uberiora gratiarum munera, *quibus certiſſime liberentur*, intuitu meritorum Chriſti præſtituiſſe; quod non tantum memorati Galliarum Antiſtites tradiderunt, ſed ii omnes tenentur docere, qui unum præ altero eligi credunt, & perſeverantiam ſpecialiſſimum donum eſſe cum Tridentinis Patribus aſſeverant. Verum ſi de voluntate illa loquamur, quam Scholæ appellant *antecedentem*, & quæ ſubtili indagine, nec eadem ratione a Scholaſticis ſolet exponi, verſari illam circa ſalutem omnium, nec ſterilem eſſe, atque prorſus inefficacem, ſed univerſis media ad conſequendam ſalutem neceſſaria præparaviſſe, docuimus lib. v. cap. 1. Prophetarum teſtibus, qui nos ſæpe monent Deum nolle *mortem impiorum, ſed ut convertantur & vivant*, verbiſque Apoſtoli Pauli nos hortantis ut oremus pro omnibus, quoniam *Deus vult omnes homines ſalvos fieri*. Quomodo etiam Janſeniani teſtimonia Auguſtini diſputantis contra Pelagianos a voluntate *abſoluta*, & quæ eſt de rerum effectu, ad voluntatem conditionatam, & ſolam rerum poſſibilitatem, & quæ ad hanc requiruntur certo inferentem, imperite detorqueant, eo loci demonſtrare curavimus. II. Quid vero de morte Chriſti pro omnibus ſentiamus, quoniam declaratum eſt uberiori ſtylo diſſertat. 4. ac nonnulla quoque repetita ſunt paullo ſupra cap. 2. num. 3. omnibus compertum eſſe confidimus: & ſi qui ſunt, qui hæſitent adhuc, ſciant nos, tum laudato libro ſexto cap. 1. tum lib. 17. cap. 3. necnon libro 28. cap. 9. ſincero animo propugnaſſe quod Paulus frequenter repetit, Patres docent, Auguſtini demonſtrantis originalis peccati transfuſionem argumenta confirmant, concla-

conclamantque piiſſimi Jeſu vulnera ac preces, ita unum pro omnibus *mortuum eſſe*, quemadmodum omnes in Adam *mortui ſunt*. Hoc tantum nobis licere putamus, dogma illud fidei defendere abſque præſidio opinionum, quæ in Theologiam ſuperiori ætate irrepſerunt, & quæ Catholicorum Scholas in partes diſcindunt, rati non eſſe dogmata fidei exigenda ad Scholaſticas concertationes, in quibus veteres a Junioribus, noſtrique Proceres a Mediſtis ſalvâ Fide diſſentiunt. Hujus autem rei, quamquam neceſſum non eſt proferre rationem, quum ſatis appareat petendam non eſſe credendi normam a fluxis opinionibus hominum privatorum, ſed ab Eccleſiaſticis definitionibus, a traditione Patrum, atque a Theologorum conſtanti, communique ſententia; præcitato tamen libro 17. capite 4. momenta, rationeſque produximus. III. Omnibus denique, tametſi improbi ſint, & gravati iniquitatum ſuarum pondere, ſperandum eſſe, ac ſummam fiduciam, (quæ tamen ſalutarem timorem, & ſollicitudinem non excludat, nec degeneret in præſumptionem atque inanem jactantiam) in Chriſto Redemptore locandam eſſe, ſcripſimus ac demonſtravimus lib. 23 cap. 11. differentes *de ſpe*, ibique inter ceteras ſperandi cauſas eam protulimus, quam in Pſalmum 148. ita propoſuit beatiſſimus Auguſtinus: *Promiſſiones Dei tales arrhas accepimus; tenemus mortem Chriſti, tenemus Sanguinem Chriſti*. Undique igitur Queſnellianos errores execramur, profligamus, evertimus, ut dicta nuper evincunt: quæ Theologica methodo, atque uberiori doctrina exponuntur ac demonſtrantur tom. 1. *Theolog. Diſcipl.* pag. 387. & 391. tom. 3. pag. 347. & 351. tom. 4. pag. 449. & tom. 5. pag. 448.

§. IV.

§. IV.

Enuntiationes Queſnelli de gratia naturæ integræ.

I. AD gratiam collatam primo homini pertinent proximæ quatuor propoſitiones. XXXIV. in qua aſſeritur gratiam Adami produxiſſe merita duntaxat *humana*. XXXV. quæ ipſam Adami gratiam appellat *ſequelam creationis*, ac debitam fuiſſe ait naturæ primitus inſtitutæ, & adhuc integræ. XXXVI. hanc differentiam conſtituens inter gratiam Adami ac ſtatus innocentiæ, & gratiam Chriſti hujuſque ſtatus, quod primam unuſquiſque recepiſſet *in propria perſona*, iſta vero recipitur tantummodo *in perſona Jeſu Chriſti*, qui a mortuis ſurrexit, & cui nos conjungimur, atque unimur. XXXVII. propoſitio exprimit gratiam Adami, *ſanctificando* illum in ſemetipſo, fuiſſe *ei proportionatam*; gratiam vero Chriſtianam, nos *ſanctificando* in Chriſto Jeſu, eſſe gratiam omnipotentem, dignamque Unigenito Filio Dei. Atque hæc ſunt Queſnellianæ proſcriptæ thæſes, quantum attinet ad ſonum complexumque verborum. *Propoſit. Queſnelli 34. uſ. 37.*

II. Senſus vero iſtarum theſium judicio XLII. Epiſcoporum pag. 38. eſt, merita Adami nullum aliud habuiſſe principium, præter gratiam duntaxat *naturalem*, quæ a naturæ conditione eſſet prorſus *inſeparabilis*, nec merita aliqua producere poſſet, quam merita *tantum humana*: horum autem Epiſcoporum verba produximus precedenti Volum. differt. 2. cap. 1. ſ. 4. Oſtendimus eo loci teſtimoniis Jacobi Fontanæ, Cardinalis Biſsy, Cardinalis Selleri, aliorumque, Queſnellum in ſtatu naturæ integræ agnoviſse gratiam, quæ non excederet naturæ ordinem, quæ eſſet naturalis proprietas, & quæ non eſſet donum naturæ ſuperadditum, gratiam nempe Pelagianam, eaque tantum ſignificatione dignam *gratiæ* nomine, iuxta quam *gratia* dicitur ipſa natura, in qua conditi fuimus nullis meritis præcedentibus. *Iſtarum propoſitionum ſenſus reprobandus.*

Digitized by Google

dentibus. Rurſus de hoc Queſnelli ſenſu egimus diſsert. 5. cap. 2. §. 5. Addamus teſtimonium centum Epiſcoporum, qui pag. 22. docent juxta Auguſtinum de Prædeſt. SS. capit. 15. num. 31. merita Adæ dici humana, *dans un ſens tres-catholique*: cavendum vero, ne cum Queſnello dicantur *humana tantummodo*, ſcilicet comparata abſque adjutorio gratiæ ſupernaturalis, *qu' on ne pout ſans erreur confondre avec le dons naturals, ou inſeparablement attachez à la nature*. Quare adverſus 34. & ſequentem propoſitionem Queſnellianam opus eſt, ut in Adam agnoſcamus cum Auguſtino cap. 106. Enchiridii, & cap. 11. de Corrept. & Grat. *ſupernaturale adjutorium*, ſine quo promereri non poterat, neque in accepta juſtitia perſeverare. II. Quantum vero ad propoſitionem 36. temere & audacter Queſnellus ait, inter gratiam Adami, & gratiam Chriſti iſtud verſari diſcrimen, quod illa ab omnibus reciperetur, hæc vero non recipiatur, niſi ab iis, qui per fidem & caritatem conjuncti ſunt Chriſto: hinc enim, ſi id verum eſſet, ſequeretur infideles, & impios nunquam gratiæ Chriſti fieri participes. Atque id revera Queſnellum dogmatizaſſe eruitur ex ejus propoſitionibus ſecundo §. recenſitis. Sed cubat in eadem propoſitione ſenſus alter, & Novatorum damnata hæreſis; nam cum loquatur Queſnellus *de gratia ſanctificante*, qua efficimur viva in Chriſto membra, eique per caritatem unimur; aſſerendo hanc gratiam recipi *in ſola perſona Chriſti*, ſignificat hominem non juſtificari per inhærentem juſtitiam, ſed per ſolam imputationem juſtitiæ Chriſti; quod canone 10. ſeſs. 6. damnatum eſt a Synodo Tridentina. Hunc vero ſenſum in Queſnelliana poſitione redarguunt Henricus Cardinalis de Biſſy tom. 1. pag. 732. Auctor Opuſculi inſcripti, *Veritas & æquitas*, pag. 47. Jacobus Fontana tom. 1. pag. 767. Dominicus Viva pag. 244. aliique plurimi. Deſirantius tamen lib. 36. ſeu p. 4. pag. 28. negat Queſnellum hæreſi *de juſtitia imputativa* adhæſiſſe; at nihilominus ait manifeſtam eſſe propoſitionis pravitatem, dum aperte negat a nobis gratiam recipi *in propria perſona*. III. Propoſitio autem 37. rurſus demonſtrat Queſnellum in ſtatu innocentiæ admiſiſſe gratiam naturalem & Pelagianam; dum vero addit gratiam

hujus

hujus ſtatus eſſe *omnipotentem*, confirmat errorem, & hæreſim propoſitionum, de quibus ſ. 1. hujus capitis, & quæ gratiam *ſufficientem*, & *libertatem indifferentiæ* a ſtatu corruptæ per peccatum naturæ procul arcent. Recte Auctor Opuſculi, *Les cent & une propoſitions qualifiées en detail* pag. 77. hanc trigeſiam ſeptimam vocat, *ſuſpecte de Pelagianiſme par cette grace proportionnée à l' homme, la quelle ſent une grace d' un ordre purement naturel: & de Janſeniſme par la grace tout-puiſſante, la quelle ſent fort la grace irreſiſtible.* Idem eſt ceterorum judicium. Vide Cardinalem de Biſsy citato in loco pag. 734. Jacobum Fontanam pag. 786. librum, cui titulus, *Veritas & æquitas*, pag. 48. Quoniam tamen hæc propoſitio XXXVII. aperte agit *de gratia ſanctificante*, perſpicuum arbitror, denegari a Queſnello in Adam gratiam habitualem, & juſtitiam aſſeri connaturalem, non vero naturæ ſuperadditam, ideoque renovari Bajanos errores; de quibus cap. 1. hujus diſſertationis ſ. 1. gratiam vero ſanctificantem hujus ſtatus dici *omnipotentem*, quoniam amitti nequit, ſi non ſenſu Calviniano, & Lutherano, Janſeniano ſaltim, ſcilicet per reſiſtentiam liberi arbitrii. Ita de hac propoſitione XXXVII. Deſirantius p. 4. pag. 54. & Vanden-Dyck pag. 105. Conſtat ergo ex horum complexione adverſus Queſnellianas theſes admittendam eſſe in ſtatu naturæ integræ gratiam habitualem, & actualem, naturæ ſuperadditas, diſtinctaſque a naturalibus donis, & a gratia Pelagianorum; in hoc autem ſtatu gratiam cum *habitualem*, quam juſti inhærentem habent, & in ſuamet perſona recipiunt, ac inſuper pro ſua libertate poſsunt amittere, tum *actualem*, cui liberum arbitrium valeat obtemperare, aut reſiſtere.

III. Jam diximus ſ. 1. & 2. refelli in ſcriptis noſtris ea Queſnellianæ doctrinæ capita, quæ ſpectant ad actualem hujus ſtatus gratiam, quæ iis etiam, qui Chriſti uniti non ſunt, miſericorditer impenditur, & liberum arbitrium adjuvat ac perficit, ſed non interimit, nec trahit invincibili neceſſitate. At cetera etiam Queſnelli placita a nobis refutata ſunt, & reprobata. I. De gratia Adami egimus ſupra cap. 1. ſ. 1. diſcurrentes per articulos Baji, quibuſcum *Doctrina Auguſtinenſium.*

** Unigenitus.*

concordare Queſnellianos aſserunt omnes Clementinæ * Conſtitutionis propugnatores. Præterea diſput. 2. cap. 2. demonſtravimus primum hominem conditum fuiſse cum gratia ſanctificante, naturæ ordinem excedente, atque exornatum ſupernaturalibus donis, & adjutorio *ſine quo* perſeverare non poterat, quoniam Auguſtino, aliiſque Patribus hoc tradentibus, ſolius naturæ viribus nunquam in accepta juſtitia ſtetiſset, nec conſequi potuiſset beatitudinem. Vide cap. 1. §. 1. num. 3. Huc etiam ſpectant, quæ ſcripſimus lib. 4. *Theolog. Diſcipl.*, potuiſse primum hominem, ut fecerunt angeli ſancti, permanere *per liberum arbitrium*, ac merita humana, ut inquit S. Pater de Prædeſt. SS. cap. 15. periiſse per Adam, quoniam ipſe Adam perſeverare potuit, non per liberum arbitrium ſola nativa vi operans, ſed per liberum arbitrium ſuffultum adjutorio verſatili: nunc apparere quid poſſit gratiæ beneficium, quoniam adjacent nobis carnalis appetitus illecebræ, ac privati ſanitate primæva imploramus auxilium Chriſti, quo & poſſimus, & velimus. Atque ita ſectantes Auguſtini veſtigia incedimus media quadam regiaque via inter Queſnellianos, Bajanoſque negantes primæ conditionis gratiam, eamque naturalibus muneribus accenſentes, ac inter Semipelagianos moleſte ferentes ita dividi gratiam, ut primo homini datum ſit *poſſe perſeverare*, nunc vero *perſeverantia ipſa donetur*. II. Juſtificari autem impios per caritatem & gratiam ipſis inhærentem, non autem ſola imputatione juſtitiæ Chriſti, neque in hujus tantum perſona, ſed in cordibus eorum, qui juſtificantur, per Spiritum Sanctum caritatem diffundi, antequam vero id contingat, per inſpirationem actualis gratiæ peccatores ſeſe ad juſtificationem conſequendam diſponere, decimonono libro cap. 2. & 4. demonſtravimus adverſus Heterodoxos; ideoque Queſnellum his judicio doctiſſimorum virorum, quos ſupra commemoravimus, adhærentem ſimul confiximus atque oppugnavimus. III. Capite ejuſdem libri poſtremo, Scripturarum auctoritate, Majorum traditione, invictiſque argumentis ex Auguſtino deprompſtis, demonſtratum eſt juſtos, quandiu vitam agunt mortalem, poſſe gratiam & caritatem amittere, & quidam libero

Vide Epiſt. Hilarii ad Auguſt. num. 5. Tom. x. pag. 786.

bero lapſu, ad quem vitandum tenentur aſſiduis precibus poſtulare gratiam auxiliatricem, & cum timore & tremore ſalutem ſuam operari: ideoque & hac in parte a Queſnellio diſceſſimus, (ſi velis illum præter tot ac tanta errorum portenta juſtitiam quoque *inamiſſibilem* excogitaſſe:) fideique noſtræ occurrent ampliora argumenta legenti volumen 1. Theolog. diſcipl. pag. 338. & volumen 3. pag. 476. 490. 531.

§. V.

Sex Queſnelli propoſitiones circa vires liberi arbitrii primo peccato inclinati.

I. Agit Queſnellus in quinque proximis propoſitionibus de libero arbitrio abſque gratia ſibique relicto; in quadrageſima autem tertia de ipſomet libero arbitrio ſimul cum gratia per Baptiſmum collata. Propoſitione XXXVIII. enuntiat peccatorem abſque *gratia Liberatoris,* (de qua gratia recolendum eſt quid vigintiquinque primis propoſitionibus dogmatiſtes aſſeruit) non eſſe liberum, *niſi ad malum*. Duabus proximis XXXIX. & XL. pariter docet voluntatem, quam *Chriſti gratia* non prævenit, poſſe tantummodo *aberrare, in præcipitium ruere, ac ſeſe vulnerare*; capacem eſſe cujuſcunque mali, omniſque prorſus boni incapacem, nil poſſe amare niſi in ſui perditionem, ac damnationem. In XLI. affirmat, omnem, *etiam naturalem*, cognitionem, quam Philoſophi Ethnici habuerunt, non poſſe venire niſi a Deo, *ſine gratia* autem producere præſumptionem, vanitatem, atque pervicaciam, qua Deo opponimur & reluctamur, loco piæ affectionis, cultus, amoris, gratique animi, quem ipſi Deo exhibere tenemur. XLII. definit abſque *ſacrificio fidei*, ad quod offerendum *ſola Chriſti gratia* reddit nos aptos, nihil in nobis adinveniri, niſi *impuritatem* atque *indignitatem*. XLIII. contra dogmatizat gratiâ baptiſmali id primum in nobis effici, ut ita *moriamur peccato*, ut ſpiritus, cor, ſenſuſque noſter non habeant pro ipſo peccato plus vitæ, quam homo *mortuus* habeat pro rebus mundi. *Prop. Queſnelli 38. uſq. 43.*

 II. Qua-

Senſus Queſnelliſnus. II. Quadraginta Epiſcoporum judicio in *Inſtruct. Paſtorali* pag. 37. in prioribus quinque propoſitionibus Queſnellus tradidit hominem abſque gratia Liberatoris neceſſitate impelli ad peccatum. *Dans ces principes* (inquiunt) *l' homme n' eſt libre, que pour le mal, il ſe trouve neceſſairement determiné au peché, & ne a pour toute liberté que le choix du crime*. Cumque ſolam gratiam efficacem Queſnellus admiſerit, eamque neceſſitantem; damnatæ propoſitiones exprimunt illam ad malum determinationem haberi etiam ſub gratia ſufficienti, atque, ut ajunt laudati Antiſtites, *ſans la grace, qui a toûjours ſon effet*. Idem docent centum Epiſcopi pag 28. exigentes adverſus damnatas theſes, ut fateamur liberum arbitrium ita cooperari gratiæ excitanti, ut huic valeat obſiſtere, & reluctari, atque cum Auguſtino de de Grat. & lib. arbitrio cap. 2. & 4. lib. 2. contra duas Epiſt. Pelagian. cap 5. & de corrept. & grat. cap. 2. defendamus liberum arbitrium ad bonum & malum etiam in hoc infirmitatis ſtatu perſiſtens. Auctor item Opuſculi, cui titulus, *Veritas & æquitas, &c.* propoſitionem XXXVIII. & duas proximas appellat *ſuſpectas de hæreſi*, propterea quod innuant *ſine gratia efficaci*, & *abſque caritate dominante* peccari in omnibus, liberum arbitrium eſſe *titulum ſine re*, omniaque opera, quæ ante juſtificationem fiunt, eſſe vera peccata. Ita pag. 50. In parvo etiam libro inſcripto, *Les cent & une propoſitions qualifiées en detail*, prænotatur propoſitiones, de quibus ſermo eſt, accipiendas eſſe, *pour la grace efficace, ſans la quelle on eſt dans l' impuiſſance de faire le bien, ou pour la charité dominante, ſans la quelle* (in ſenſu Queſnelliano) *on eſt neceſſité a pecher en tout ce que l' on fait*. Jacobus item Fontana tom. 2. pag. 5. ait ſenſum, qui ab Auctore intenditur, eſſe peccatorem deſtitutum auxilio, *cui reſiſtere nequeat, & voluntatem boni indeclinabilem inferente*, neceſſario delinquere; quippe non aliam gratiam, quam *omnipotentem*, & *quam nihil impedire poteſt, aut retardare*, Queſnellius intellexiſſe convincitur ex X. XI. ac XXXVII. propoſitionibus. Idem ſentiunt Pius Vanden-Dyck in *Clementina* Vindicata §. 8. pag. 220. Dominicus Viva pag. 254. Epiſcopus Sueſſionenſis in 1. Inſtitut. Paſtorali num. 22. &

Antonius

Antonius Rolliers cap. 4. pag. 23. ſuarum Reflexionum. II. Prædicti omnes auctores alium ſenſum in Queſnello damnatum animadvertunt, in his ſcilicet propoſitionibus inter pecccata cenſeri officia illa moralium virtutum, quæ fiunt *abſque gratia*, quoniam in Queſnelliano ſyſtemate *l' homme deſtitué de la grace ne pout plus être determiné a agir que par le mouvement de la concupiſcence, qui l' entraine vers le peché*, inquit Cardinalis de Biſſy tom 1. pag. 776. Auguſtinianos omnes rejicere hunc ſenſum conſtat ex diſs. 3. ubi oſtendimus illos, etſi non admittant officia virtutum moralium *undique* bona abſque gratia actuali, non tamen ea exiſtimare ſecundum ſubſtantiam, & *intrinſecus* mala, ac multo minus exigere ad vitandum peccatum gratiam cum remiſſione peccatorum conjunctam, & caritatem prædominantem; qua in re Bajum & Queſnellum exorbitaſſe fuſe oſtendimus in priori, & in tertia diſſertatione, ibidem quoque animadvertentes diſcrepantiam Gregorii Ariminenſis a Bajo ex Vindiciis Noriſianis. Quod, facta hoc in loco mentione Cardinalis de Biſſy, duximus repetendum; is enim pag. 773. ſententiam Ariminenſis *a nullo alio* traditam, & ab Eccleſia *proſcriptam* putat, duplici deceptus errore, ut conſtat ex citata diſſert. 3. pag. 322. ubi permultos laudavimus Gregorio adhærentes. III. Perſpicuum item eſt, Queſnellum in præmiſſis enuntiationibus nil boni *abſque fide* agnoviſſe, & cum Bajo damnaſſe omnia infidelium opera, nec fidem qualemcunque neceſſariam putaſſe, ne quod agitur ſit *impuritas* atque *indignitas*, ſed talem fidem, quam *caritas imperet, aut comitetur*; ut inquit, atque ex cohærentia aliarum propoſitionum evincit Jacobus Fontana tom. 2. col. 139. cui ceteri aſſentiuntur. IV. In propoſitione demum XLIII. juxta auctorem Opuſculi, *Les cent & une propoſitions qualifiées en detail*, latet Lutheranæ hæreſeos ſuſpicio, ſcilicet, collatam baptiſmo juſtitiam amitti non poſſe, aut per illam penitus concupiſcentiam extingui. Jacobus Fóntana pag. 239. tom. 2. idem aſſerit; obſervatque præterea errorem Queſnelli accedere ad apathiam Stoicorum, qui aiebant ſe immunes eſſe ab omni animorum perturbatione, necnon ad Quietiſtarum turpitudinem, & inſa-
niam

niam. Legantur inſuper Deſirantius lib. 43. pag. 222. de Biſsy tom. 1. pag. 846. Epiſtola 7. Anonymi ad Epiſcopum pag. 87. & Vanden-Dyck pag. 415. Ex quibus omnibus conſtat adverſus theſes Queſnellianas aſſerendum eſſe, homines habere liberum arbitrium ad vitandum peccatum abſque gratia efficaci & neceſſitante, quam ſolam dogmatiſtæ propugnant: poſſe abſque gratia exercere officia quædam moralium virtutum, quæ non fiant *ex cupiditate*, a qua corrumpantur: non omnia quæ fidem præcedunt eſſe inquinamenta, ſordeſque; baptiſmate demum originale deleri peccatum, hominemque conſtitui adoptivum Dei filium, ſed in eo permanere concupiſcentiam ad agonem, acceptamque juſtitiam amittendi liberrimam poteſtatem.

Sententia noſtra oppoſita quoad omnes partes Queſnellianæ.

III. Jam vero extra omnem dubitationem poſitum eſse reor, tum in lucubrationibus noſtris, tum in Operibus noſtratium firmiter doceri neminem, etſi actu careat gratiæ adjutorio, impelli neceſſitate ad peccandum; necnon ut homo dicatur poſse obtemperare præceptis, minime requiri inſpirationem victricis gratiæ, quæ a nullo duro corde reſpuitur, ſcilicet effectricis & cum operatione conjunctæ: idque luculenter traditum de Theologicis diſciplinis tertio Volumine lib. 18. cap. 8. unde loca quædam exſcripſi diſs. 4. cap. 2. §. 3. & 4. iſtarum Vindiciarum. Aeque vero apertum eſt commendare nos officia virtutum, quæ ſine ſuperna gratia exercentur, tametſi Auguſtiniana Schola iis neget omnimodam virtutis rationem ineſſe; eoſque eſſe falſidicos, qui ajunt ſententiâ noſtrâ opera omnia, quæ in Deum minime diriguntur, fluere ex cupiditate, atque hinc labefieri, & corrumpi; quemadmodum tradidimus præcitato lib. 18. cap. 3. & 5. atque in tertia harum diſſertationum cap. 2. §. 3. & 4. necnon in 1. cap. 2. §. 1. & 2. atque cap. 1. hujus ſextæ diſſertationis §. 2. & 3. agentes de Bajanis articulis. III. Eadem ratione perſpicuum eſſe arbitramur ex lib. 18. cap. 2. ac ex tertia diſsertatione cap. 2. §. 2. agnoſci a nobis in Gentibus deſtitutis fide Chriſti, & gratia quoque carentibus, honeſta, quædam officia, quæ ſecundum juſtitiæ regulam vituperare non poſſumus, litteriſque cubitalibus denegari, quod omnia illarum Gentium opera

Digitized by Google

opera ſint germina cupiditatis, & appellanda ſint inquinamenta, aut peccata. IV. De gratia autem, quam confert regenerationis lavacrum, num Catholice ſentiamus, ac per omnia probemus Tridentinos canones, veterumque, & recentium dogmatiſtarum diſpungamus, ac refutemus errata; ſi quis de nobis formaverit præpoſterum, ſiniſtrumque judicium, nil temere proferat, niſi perlecto vigeſimoquinto capite libri XXIV. Theolog. diſcipl. ſive tom. *6.* pag. 571. & ſequentibus.

§. VI.

Queſnelli propoſitiones de caritate, & cupiditate.

Propoſit. Queſnel. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. Additur 59. quæ eſt præcedentium ſurculus.

I. AD caritatem vero pertinent quindecim Queſnellianæ propoſitiones, quæ poſt nuper diſcuſſas locum tenent proximiorem. Propoſitio XLIV. enuntiat duo eſſe humanarum omnium actionum principia, *amorem Dei*, qui agit omnia propter Deum, quemque Deus remuneratur, & *amorem quo nos & mundum diligimus*, qui quod ad Deum referendum eſt, non refert, & propter hoc ipſum malus eſt. XLV. aſſerit in corde peccatoris, in quo non amplius regnat *caritas*, regnare *cupiditatem*, omneſque illius actiones corrumpere. LXVI. enuntiat bonum uſum ſenſuum *a caritate*, malum vero uſum *a cupiditate* proficiſci. In XLVII. XLVIII. XLXI. & L. traditur debere obedientiam legis profluere *a caritate*, & quidquid illinc non derivat, eſſe *hypocriſim*, *aberrationem*, atque *peccatum*; adeo ut, ubi deeſt *ſpiritus caritatis*, falſa ſit juſtitia, & oratio quoque fruſtranea. Propoſitio LI. enuntiat Fidem *juſtificare* quando operatur, ſed nunquam operari niſi *per caritatem*. Propoſitionum LII. LIII. LIV. LV. LVI. & LVII. idem ſenſus eſt; ſignificant nempe, nil boni abſque *caritate* adinveniri, non fidem, non ſpem, non religionem; ac ſolam *caritatem* facere actiones Chriſtianas, iſtas ad Deum dirigendo: ſolam *caritatem* obtinere coronam & remunerationem a Domino: ſola

nantis, ſeu *habitualis* præcedunt; ſint germina ejuſdem noxiæ cupiditatis, intrinſecus mala, & peccata: quare ita centum Galliarum Antiſtites exponendo Queſnelliani ſenſus pravitatem immediate ſequuntur: *Que, lorſqu' il* (le pecheur) *a perdu cette vertu* (la charité * habituelle) *la cupidité qui regne dans ſon coeur, corrompt toutes ſes actions, qu' il n' eſt plus que tenebres, erreur & pecché*; ac ſimilia ceteri, qui de Clementina Conſtitutione, atque de proſcriptis in ea erroribus ſedulo pertractarunt. Quamobrem Catholici profiteri debent dari alia humanarum actionum principia *præter caritatem, & cupiditatem habitualem*: in peccatoribus, in quorum corde *caritas habitualis* non regnat, permanere habitus aliarum virtutum, pluraque bona opera ante juſtificantem gratiam patrari; nec omnia, quæ ab iis exercentur, ſeu dum ſeſe ad juſtificationis gratiam diſponunt, ſeu dum exequuntur officia humanarum virtutum, eſſe mala & noxia germina cupiditatis.

Oppoſita Auguſtinenſium Theologorum ſententia.

III. Jam vero conſtat noſtrâ, aliorumque Auguſtinenſium ſententiâ plura ab homine fieri, non tantum laudabilia *ſecundum juſtitiæ regulam*, ſed etiam *ad juſtificationem diſponentia*, caritate habituali nondum in illius corde per Spiritum Sanctum diffuſa; ut animadvertimus paullo ſupra agentes de articulis Baji ʃ. 2. num. 3. necnon in priori diſſert.cap.2.ʃ.1. atque in Opere Theologicarum diſciplinarum pluribus in locis eodemmet ʃ. 1. repetitis. II. Evidens quoque eſt defendi in Scholis noſtris permanentes *abſque caritate* habitus fidei, ſpei, aliarumque virtutum, necnon illorum actus pios, perutiles, atque ad juſtificationem diſponentes; quamvis *a caritate*, ſive a dilectione Dei benevola ac propter ſe (a qua tamen perfectionem virtutis nanciſci debent) ſegregati ſint, ac ſejuncti: quod utique ſcripſimus, ac demonſtravimus libro 21. 23. & 34. Operis Theologici, & locis illinc exſcriptis confirmavimus pagina 111. & ſeq. prioris harum Vindiciarum voluminis. III. Illud præterea manifeſtiſſimum eſt ex prima diſſertatione cap 2. §. 1. & 2. ex tertia, capite item 2. ʃ. 2. & 3. atque ex teſtimoniis pluribus ibidem productis, neque nos, neque Auguſtinenſium aliquem rejicere inter noxiæ cupi-

ditatis effectus quælibet opera, quæ *ex caritate* non fiunt; quum plura auxilio gratiæ patrata ad obtinendam juſtificationem diſponant; quædam alia, etſi non undique bona, non tamen ſint intrinſecus mala, neque a noxia cupiditate profluant & corrumpantur. Vide tomum I. pag. 106. 107. 108. 402. 403. & 404.

§. VII.

Octo Queſnelli propoſitiones de Timore.

Propoſit. Queſnel. 60. uſque 67.

I. Cohærenter ad ea, quæ dicta ſunt, Queſnellus damnat, atque inter actus noxia cupiditate corruptos rejicit timorem gehennæ, qui expers ſit caritatis; prout ex ſequentibus poſitionibus conſtat. Enimvero propoſitione LX. inquit pœnitentiam, ſi hanc excitet *ſolus timor ſupplicii*, quo magis violenta eſt, eo magis ducere ad deſperationem. Propoſitione LXI. & LXII. aſſerit timore *nonniſi manum* cohiberi, & eum, qui non ducitur amore juſtitiæ, dum abſtinet a malo timore pœnæ, illud *in corde* committere, & coram Deo reum eſſe. Propoſitiones LXIII. LXIV. & LXV. enuntiant, eum, qui ex ſolo timore adimplet legem, eſſe adhuc *ſub lege*, ac ſi foret Judæus, immo eſſe *ſub maledicto legis*, quoniam peccatur ſive malum faciendo, ſive malum *ob timorem* evitando; legem vero, ac Moyſem, Sacerdotes, legiſque Doctores nullum Deo *filium* dediſſe, quoniam timorem incutiendo non effecerunt *niſi mancipia*. Duabus proximis propoſitionibus, ideſt LXVI. & LXVII. adeo Queſnellus timorem ſervilem deprimit, ut non vereatur aſſerere eos, qui per timorem Deo appropinquant, violenter adduci, atque *ad inſtar beſtiarum*; eumdemque timorem non aliam de Deo nobis ſpeciem ingerere, præterquam duri, imperioſi, injuſti, ac intractabilis Domini.

Senſus Queſnellianus.

II. Queſnellus in prænuntiatis articulis audacter opponitur Tridentinæ Synodo definienti ſeſſ. 6. cap. 6. peccatores *divina juſtitiæ timore utiliter concuti*, & ſeſſ. 14.

cap. 4.

cap. 4. eumdem timorem eſſe *donum Dei, Spiritus Sancti impulſum, atque ad Dei gratiam in Sacramento impetrandam diſponere*. His vero definitionibus adverſari præmiſſas theſes demonſtrant in ſua Paſtorali Inſtitutione pagina 43. & ſeq. XLII. Epiſcopi, atque in ſuis Explicationibus art. 5. pagina 41. centum Galliarum Antiſtites: quibus ſubſcribunt Jacobus Fontana tomo 2. col. 878. Joannes Joſeph Languet Epiſcopus Sueſſionenſis in 1. Inſtitut. num. 18. Card. de Biſſy tomo 2. pagina 193. Deſirant tomo 5. pag. 186. aliique omnes agentes de Queſnellianis dogmatibus. Neque enim aliud hæc ſonant, quam timorem peccato addicere, trahere ad deſperationem, peccatum eſſe: quod idem eſt, ac ſextum Lutheri articulum, & decimumquartum, ac decimumquintum ex 31. ab Alexandro VIII. proſcriptis, inſtaurare atque intrudere. II. Falſo etiam ac temere Queſnellus de lege inſtituit ſermonem, comparando baptizatum, qui timet æterna ſupplicia, Judæo timenti inflictionem pœnarum temporalium, ac aſſerendo veterem legem nonniſi *mancipia* peperiſſe, quaſi lex ſolum afferret timorem, dilectionem Dei non præciperet, omnique juſtificationis remedio careret: quæ omnia dogmatizans ulterius repetit prænuntiatam hæreſim, timorem ſcilicet eſſe peccatum, & a peccato abſtinentes *propter timorem* legem tranſgredi. Id vero prænuntiati Theologi animadvertunt, necnon auctor Opuſculi, *Veritas & æquitas*, *&c.* pagina 82. auctor libri, *Les cent & une propoſitions qualifiées en detail*, pag. 91. & auctor alterius Opuſculi, *Venin des* 101. *propoſitions*, pagina 21. & ſequenti. III. Queſnellus de timore loquens adeo deſipuit, & quoniam exiſtimavit actiones, quæ non emanant a caritate, originem ducere a cupiditate vitioſa, ut diximus ſup. §. & quoniam non diſtinxit *timorem ſervilem*, qui bonus eſt, *a ſervilitate*, quæ eſt mala: quamobrem ſcriptor Opuſculi nuperrime laudati, *Les cent, & une, &c.* de cujus pretio egimus diſſ. 1. cap. 1. §. 4. ita adverſus Queſnellianos ſcribit pag. 42. „ La crainte ſervile, qui nous fait eviter le peché à cauſe des châtimens, & la ſervilité de la crainte qui conſiſte dans la diſpoſition de commettre encore le peché, ſi l'on n'etoit retenu par

la crainte du châtiment, ſont deux choſes biens differentes, & qu' il importe extremement de bien diſtinguer. Nous condamnons la ſervilité de la crainte, & nous réconnoiſſons en meme tems avec le Concile de Trente, que la crainte ſervile eſt un don de Dieu. „ Itaque adverſus Queſnellianos articulos certiſſima fide tenendum eſt, timorem pœnarum eſſe donum Dei, bonum ac perutilem; non vero malum, noxium, & vitioſæ cupiditatis prolem veneficam: firmiter quoque credendum eſt eos, qui ob timorem gehennæ abſtinent a peccatis, non proinde peccare, ſed bene ſalubriterque timere, atque ita recta æquiſſimaque ratione ad amorem & ad caritatem perduci; ſedulo tandem, ut bonum a malo, & donum Dei ab hominum culpa ſecernatur, timor ſervilis *a ſervilitate* diſtingui debet.

Auguſtinenſium doctrina. III. Quantum ab errore Queſnelliano diſtet Auguſtiniana doctrina, quæ ad gratiam in Sacramento conſequendam neceſſarium exiſtimat dolorem ex benevola dilectione conceptum, ea loca ſatis ſuperque demonſtrant, in quibus oſtendimus *timorem ſervilem* eſſe donum Dei, ſupernaturalem, ſubſtantia ſua bonum, coercere a malo, atque viam ſternere caritati. Id vero tradidimus lib. 21. cap. 4. ubi expreſſe rejectis Queſnelli theſibus affirmavimus timorem hunc oriri ex fide, atque ex conſideratione rectiſſimæ juſtitiæ Dei, hujuſque ſupremum dominium & æquitatem repræſentare, & cum divinæ majeſtatis reverentia conjunctum eſſe. Idem docuimus lib. 23. cap. 12. afferentes ſcripturarum, & Patrum teſtimonia, quæ ipſum timorem ſuadent, atque commendant, ac præſertim ex Auguſtino commonſtrantes quomodo eodem timore mala cupiditas coerceatur. Lib. autem 34. cap. 5. rurſus propoſitiones Queſnellianas refutantes oſtendimus timori adſcribendum non eſſe, ſi timens pœnam adhuc peccato adhæreat; ſed per timorem peccandi licentiam frænari potius & comprimi, eoque cohiberi effluentem animum, vetuſtamque frangi conſuetudinem. II. Demonſtravimus quoque eo loci, timendo nec perpetrari peccatum, nec legem ſervari more quodam Judaico; itemque produximus diſcrimen inter comminationem

nem temporalium malorum, quæ Judæi formidabant, timoremque æternorum ſuppliciorum, quem ſaluberrime incutit lex Chriſtiana. Quomodo vero lex vetus ſancta & immaculata erat, quomodo cultum Deo exhibebat, & idololatriam ac ſuperſtitionem vetabat, inſertis Patriarcharum vindiciis, præceptiſque pertinentibus ad vitæ inſtitutionem, ac ritibus, typiſque futurorum expoſitis, viceſimo libro capite 6. & 8. pro modulo noſtro ſignificare, & declarare ſtuduimus. III. *Servilitatem* quoque a timore diſtinguendam eſſe docuimus lib. 23. cap. 12. Sancti Thomæ, & illuſtrium Theologorum doctrinam propugnantes, juxta quam timor bonus eſt, quamvis *ſervilitas* ſit mala, quoniam eadem *ſervilitas* nullatenus ſpectat *ad ſubſtantiam timoris*: quod rurſus declaravimus diſſ. 3. cap. 1. §. 6. num. 15. Adeat, qui plura deſiderat tomum IV. Theol. diſc. pagina 210. 502. 503. ac tomo 7. pagina 551. 552. & 575. præcedentem quoque Refutationem *Bajaniſmi Redivi*, pagina 365. & ſeqq.

§. VIII.

De reliquis Queſnellianis propoſitionibus.

I. Brevi damnatas alias theſes percurram, quum illarum nulla objiciatur adverſus Auguſtinianum ſyſtema, ſi excipias ſeptuageſimam, quæ eadem eſt cum 69. Bajana, de qua cap. 1. hujus diſſert. §. 6. Propoſitionibus itaque LXVIII. & LXIX. commendatur Chriſtiana fides, tanquam donum, in quo clauditur *totum* ad ſalutem pertinens, ejuſdemque fidei uſus, augmentum & præmium *puræ Dei liberalitati tribuitur*. In LXX. aſſeritur nunquam Deum immittere innocentibus *afflictiones*, utpote quæ *ad puniendum peccatum, vel ad purificandum peccatorem* ſemper deſerviant. Propoſitio autem LXXI. inquit poſſe hominem *ob ſui conſervationem* ſeſe diſpenſare ab ea lege, quam Deus condidit propter ejuſdem hominis utilitatem. Agitur a LXXII. uſque ad LXXVIII. de Eccleſia, eique attributa hac

Propoſitiones Queſnelli 68. &c.

hac nota, quod electos omnes, angelos hominesque comprehendat, ſtatuitur ad illam eos tantum pertinere tanquam membra, qui vivunt & aguntur *Dei ſpiritu*, quorum Chriſtus *ſanctificator* eſt, & qui non credunt tantum Evangelio, verum etiam *ſecundum illud* vitam inſtituunt, ita ut neque ſit Eccleſiæ membrum, neque habeat Chriſtum pro capite, quiſquis *non ducit vitam dignam Filio Dei*. Proximæ octo propoſitiones, ideſt, a LXXIX. ad LXXXXVI. ſuadere nituntur lectionem Scripturarum Sanctarum ſemper, ubique, & omni perſonarum generi neceſſariam eſſe, ac perutilem: nec laicis, nec fœminis fas eſſe ſe ab ea lectione diſpenſare ob illarum obſcuritatem: diem Dominicum ipſa præſertim lectione ſanctificari: maximam eſſe *illuſionem* eorum, qui cenſent myſteria Religionis mulieribus communicanda non eſſe, atque abuſum aliquem, vel errorem oriri poſſe ex illarum ſimplicitate: idem eſſe abripere e Chriſtianorum manibus *novum Teſtamentum*, lectionemque *Sacræ Scripturæ* interdicere, atque obturare illis *os Chriſti*, lumen *filiis lucis* ſubtrahere, atque efficere ut patiantur ſpeciem aliquam *excommunicationis*; id demum *intentioni Dei*, necnon *praxi Apoſtolicæ* contrarium eſſe. Tres propoſitiones, quæ ſequuntur, nimirum LXXXVII. LXXXVIII. & LXXXIX. ad eos attinent, qui agunt patratorum ſcelerum pœnitentiam, enuntiantque eſſe modum ſapientia & caritate plenum dare animabus tempus portandi cum humilitate, & ſentiendi ſtatum peccati, atque ad minus ſatisfaciendi juſtitiæ Dei, antequam reconcilientur; eos autem, qui volunt *ſtatim reſtitui* poſſeſſioni bonorum, quæ peccando amiſerunt, ac detrectant, ferre *confuſionem* hujus ſeparationis, ignorare quid ſit peccatum, & quid ſit vera pœnitentia; tunc denique pœnitentem habere jus aſſiſtendi ſacrificiis Eccleſiæ, quando jam reconciliatus eſt. Ultimæ decadis poſitiones a XC. ad C. uſque pertinent ad excommunicationem, atque primum ad auctoritatem excommunicandi requirunt *conſenſum*, ſaltim præſumptum, *totius Corporis* Eccleſiæ: docent metu excommunicationis injuſtæ neminem exire de Eccleſia, nec detineri debere, quin debitum ſuum adimpleat: injuſtum anathema *in pace* feren-

ferendum eſſe potius, quam prodere veritatem; qui enim hac ratione ſe gerit, *Apoſtolum imitatur*, non autem ſcindit unitatem, nec adverſus auctoritatem erigitur: primos Paſtores excommunicationem infligendo ductos *inconſiderato zelo*, ac *præcipiti feſtinatione*: peſſimam ingeri de Eccleſia opinionem ejus inimicis, quando exercet dominatum *ſupra fidem* credentium: veritates eo deveniſſe, ut pleriſque Chriſtianorum ſint *lingua quaſi peregrina*, & idioma quoddam incognitum, idque *a ſimplicitate Apoſtolorum* eſſe valde remotum, & ſignum quoddam ſenſibile iræ Dei, atque ſenectutis Eccleſiæ: permittente Deo omnes poteſtates contrarias eſſe prædicatoribus veritatis, & tanquam indigna & ab Eccleſia ſeparata reſpici ac tractari ea membra, quæ *magis ſancte*, *& magis ſtricte* eidem Eccleſiæ unita ſunt: eſſe plerumque ultimam *probationem*, & maxime meritoriam, dum quis habetur *tanquam hæreticus*, *flagitioſus & impius*. Quorumdam denique præventione ac pervicacia multos, quos Deus poſuit in Eccleſia ut eſſent odor vitæ, commutari *in odorem mortis*, atque idem evenire in libris, inſtitutionibus, exemplisque bonis ac perutilibus, adeo ut advenerit tempus deplorabile, quo creditur honorari Deus perſequendo veritatem; ejuſque diſcipulos rejici tanquam putrida membra, & indigna omni commercio cum Deo, necnon frequenter ſacrificari diabolo *Dei ſervum*, dum credimus ſacrificari Deo hominem *impium*. Addidit Queſnellus, ut maximum pleniſſimumque errorum cumulum excederet, propoſitionem centeſimamprimam: in qua aſſeruit nil magis opponi ſpiritui & doctrinæ Chriſti, quam *communia facere juramenta in Eccleſia*, atque id eſſe multiplicare occaſiones pejerandi, laqueos tendere infirmis, atque efficere ut aliquando nomen & veritas Dei deſerviant conſilio impiorum. Atque hæc ſunt, quæ in proſcriptis Queſnelli propoſitionibus comprehenduntur atque enuntiantur.

Senſus prædictarum enuntiationum.

II. Harum propoſitionum pravitatem Theologorum Cenſorumque plurimi demonſtrarunt: & quantum ad 71. attinet, in qua ſermo eſt de legis divinæ diſpenſatione; (quæ enim de fide agunt, eique totum ſalutis negocium

cium attribuunt, nimium favent Proteſtantibus, qui omnia ſalutis media *in ſola fide* concludunt, aſſertiſque Michaelis Molinoſii, quæ inducunt virtutum, bonorumque operum contemptum; ac præterea Dei liberalitati totum tribuentes, cum liberam cooperationem noſtram, tum meritum denegare videntur:) quod, inquam, ad 71. attinet, cauſam exhibet laxitatis, omniaque licere ſuadet. Nam ſi ob ſui conſervationem fas ſit a lege ſeipſum diſpenſare, fieri poterit quidquid humanæ vitæ conducit, & fidem quoque abjurare licebit, minitantibus mortem perſecutoribus. Adde naturalem legem nunquam admittere diſpenſationem: in divina autem & poſitiva non pro libito, hominumque arbitratu diſpenſandum eſſe, ſed ex conſultu, atque auctoritate Paſtorum. Ita centum Epiſcopi pag. 17. §. *Enfin l' Egliſe Catholique*, prædictam propoſitionem cenſura digniſſimam eſſe evidenter evincunt. II. Propoſitiones autem de Eccleſia enuntiatæ, dum in ea prædeſtinatos tantum, juſtoſque comprehendunt, eamdem Eccleſiæ notam conſtituunt, quam obtendunt Lutheri, Calvinique gregarii; ideoque Eccleſiam intrudunt acephalam; & abſque viſibili capite, excludunt a membris ejus ſceleſtos & impios, & Epiſcopis quoque, ac presbyteris crimine aliquo irretitis, unionem myſtici illius corporis, ideoque juriſdictionem poteſtatemque, cum Huſſitis, aliiſque Novantibus negant: quæ omnia Jacobus Fontana tom. 3. col.408. ac ſequentibus, Cardinalis de Biſſy tom.2. pag. 380. Epiſcopi Galliarum in ſua Inſtitut. pag. 47. §. *L' idée qu' on nous donne de l' Egliſe*, Deſirantius p. 6. pag. 30. aliique plurimi refutarunt. III. Propoſitiones, quæ agunt de lectione Scripturarum, temere carpunt Eccleſiæ Catholicæ conſuetudinem ac diſciplinam, necnon monita Patrum docentium ſæpe ex illarum lectione oriri offenſiones, non quod Scripturæ ipſæ noxiæ ſint, ſed quod plerumque *infirmus ſit legentium animus*, ut inquit Epiſtola 1. ad Chilonem S. Baſilius. Probare quoque videtur Queſnellus praxim hæreticorum, ſacros libros, ut a laicis feminiſque intelligantur, patrio idiomate & vernacula lingua legentium, in Liturgiis quoque, ſacriſque myſteriis: nec attendit quot errores

errores invexerint mulieres divinis imbutæ litteris, ut ſecundo ſæculo Maximilla & Priſcilla, ſæculo nono Thiota, & proxime elapſo Guionia, atque Antonia de Baurignon. At lege Explicat. centum Epiſcoporum art. 8. pag. 53. Inſtitutionem Epiſcopi Sueſſionenſis num. 11. pag. 24. Opuſculum inſcriptum, *Veritas & æquitas, &c.* pag. 102. Van-den-Dyck cap. 12. pag.435. necnon alios ſaperius recenſitos, addita regula quarta Indicis Tridentini. IV. Queſnellianæ theſes de pœnitentia non ſolum damnant eximiorem doctorum praxim, qua illi certe diſpoſitis abſolutionem ſtatim impendunt; verumetiam dum ajunt præmittendam eſſe ſatisfactionem, approbant doctrinam Petri de Oſma damnatam a Sixto IV. & propoſitiones 16. 17. & 18. ex confixis ab Alex. VIII. Dum vero Queſnellus inſinuat eos, qui reconciliati non ſunt, non habere jus aſſiſtendi ſacrificio Miſſæ, opponitur Tridentino definienti ſeſs. 22. nullos a ſacrificio illo excludendos, niſi *publice & notorie criminoſos*; ignoratque jus illud fundari in baptiſmo, quo efficimur Eccleſiæ membra, atque in ipſius natura ſacrificii, inſtituti, ut ſupremo Domino cultus exhibeatur, ut redemptionis recolantur myſteria, atque ut venia peccatoribus impetretur. Legito Reflexiones Rolliers cap. 8. pagina 42. *Les cent & une propoſitions qualifiées en detail*, pag.47. & 104. *Venin des* 101. *propoſitions*, pag. 36. *Veritas & æquitas Conſtit. Unigenitus*, pag. 110. *Explications* C. Epiſcoporum 5. *Les grand pecheurs*, pag. 47. Jacobum Fontanam p. 3. pag. 1113. ceteroſque prælaudatos. V. Propoſitiones autem Queſnelli circa Excommunicationem omni jure proſcriptæ ſunt, quoniam dum requirit *præſumptum ſaltem conſenſum Eccleſiæ*, detrahit Pontificum & Epiſcoporum auctoritati, meritoque præſumitur quod ab excommunicationis vinculo eximere velit omnes illos, qui proteſtantur adverſus excommunicationem latam in provinciis *Batavo fœderatis*; ut cap. 9. animadvertit Ant. Rolliers. Affirmans præterea Queſnellus eos, qui *in pace* ferunt injuſtum anathema, imitari Apoſtolum Paulum, uti recte obſervarunt art.7. pag. 52. centum Epiſcopi, ac num. 15. prioris Inſtit. Antiſtes Sueſſionenſis, videtur ſuadere, ut ſuperba ſecuritate negli-

negligant media, quæ adhibere tenentur, ut a ſe inflictam excommunicationem amoveant, ac rurſus divinorum Sacramentorum participatione fruantur. Nec ſilentio prætereundum eſt, Queſnellum, dum inducere ſtudet excommunicationis contemptum, morem gerere ceteris Janſenianis, de quibus recte in Paſtorali documento anni 1714. doctiſſimi Galliarum Præſules, „ Les defenſeurs de Janſenius, qui ſe ſont revoltez contre l'Egliſe, & qui craignent avec raiſon les cenſures & les excommunications, ſont tous leurs efforts pour s'en garantir, &c. „ VI. Ob eamdem rationem Queſnellus invehitur in juramenta, ægre ferens perſonas de Janſeniſmo ſuſpectas ſubſcribere *Formulario*, ut inquiunt Auctor opuſculi, *Veritas & equitas*, *&c.* pag. 130. Rolliers pag. Reflexionum ſuarum ultima, Vanden-Dyck cap. XI. §. 2. Epiſcopi Galliarum in docum. Paſtorali pagina 63. §. *Il n'eſt pas plus fidele a la verité*, atque in Explicat. pag. 62. art. 10. *Touchant les ſermens*, Sueſſionenſis Antiſtes §. 9. num 27. aliique. Sane juramentum cum iis conditionibus, *in veritate*, *in judicio*, *& in juſtitia*, Theologi omnes approbant, Concilia & Pontifices jure exigunt, induci ad finiendas controverſias docet 2. 2. q. 89. art. 2. S. Thomas; & qui oppoſitum ſentiunt, impingunt in illum articulum 13. quo Synodus Conſtantienſis declaravit, *Ad mandatum Judicis juramentum de veritate dicenda, vel quodlibet aliud ad cauſam opportunam, etiam pro purificatione infamiæ, eſſe licitum*.

Sententia noſtra oppoſita Queſnellianæ.

III. Reliquum eſt, ut demonſtremus ſententiæ noſtræ a Queſnelliana diſcrimen. Ac primo præter fidem, quam lib. 21. cap. 4. & lib. 23. cap. 10. aliiſque in locis *a caritate* ſecernimus, requiri ad ſalutem opera, atque in his non ſolam *Dei liberalitatem*; verum etiam liberam cooperationem, meritumque noſtrum adinveniri, liber 19. cap. 5. & 6. luculenter evincit. Diſcedere a lege, ſive, ut inquiunt, ſe diſpenſare (quod in lege naturali locum non habet, & in aliis legibus aſſenſum poſtulat legislatoris, vel ejus, in quem translata eſt juriſdicendi facultas, quemadmodum ſcripſimus lib. 20. cap. 5. & 21.) nemini arbitratu ſuo, propriique duntaxat commodi ratione habita licitum

licitum eſſe, commonſtrat brevis noſtra *de diſpenſatione* præceptio, tradita quarto Volumine Th. diſcipl. inter *juris & æqui Regulas*. II. De Eccleſia nondum peculiarem diſſertationem in lucem emiſimus: at libri hactenus a nobis editi perſpicue tradunt Romanum Pontificem tanquam viſibile Caput præeſſe Eccleſiæ, præditumque eſſe Eccleſiaſtica & politica poteſtate, lib.20. cap.16. Propugnamus Sacerdotes etiam improbos & ſceleſtiſſimos eſſe miniſtros ſacrorum myſteriorum, ideoque Eccleſiæ membra, lib. 30. cap. 14. Docemus fideles impios, etſi careant *gratia ſanctificante*, ornatos adhuc eſſe fide habituali, qua corpori Eccleſiæ ſunt conjuncti, lib. 23. cap. 10. quod utique ſufficit ad oppugnandam notam ipſius Eccleſiæ traditam a Queſnello, innixaſque eidem regulæ erroneas, ac de hæreſi valde ſuſpectas propoſitiones. III. Quid vero de Scripturarum Sanctarum lectione ſentiamus, erui poteſt ex noſtra diſſertatiuncula de Ritibus Sacramentorum, lib.30. cap.23. quo in loco refutavimus morem hæreticorum, qui promiſcue omnibus, laicis etiam ac feminis, necnon patria & vernacula lingua legendos proponunt ſacros utriuſque Teſtamenti libros, non abſque magno Chriſtianæ plebis offendiculo, atque adverſus veterem diſciplinam, Patrumque ſaluberrimam inſtitutionem. IV. Abſolvendos rite diſpoſitos, non autem inolita conſuetudine, & noxia, quam nolint vitare, occaſione implicatos, oſtendimus p. 2. lib. 34. cap. 8. & 11. ibique pluribus argumentis evicimus neceſſum non eſſe, ut ſatisfactio præcedat abſolutionem, 9. cap. theſibus Queſnellianis, unâ cum damnatis ab Alexandro VIII. expreſſe commemoratis, atque rejectis. De ſacrificio item Miſſæ, quod *propitiatorium* eſſe, & peccatoribus perutile demonſtravimus lib. 33. cap. 20. ita pertractavimus, ut nihil eorum, quæ ad fidem moreſque pertinent, in Theologicis Inſtitutionibus omiſerimus. V. Inſuper quæ ſcripſimus agentes de Eccleſiæ Paſtoribus, quibus lib. 20. cap. 16. vindicavimus poteſtatem *coactivam*, demonſtrantes hanc potiſſimum exerceri inflicta excommunicatione, atque exemplis Apoſtolorum, & Zoſimi, Babylæ, Ambroſii, Joannis Chryſoſtomi, aliorumque oſtendentes ad eam infligendam non re-

quiri corporis Eccleſiæ conſenſum, ac magnopere eſſe omnibus formidandam, quidquid enuntiavit Queſnellus falſitatis revincunt, evidenterque refellunt. VI. Tandem juramenta, modo adſint præſcriptæ conditiones, licite fieri, atque a Judicibus utiliter exigi, docuimus in præcepta Decalogi lib. 20. cap. 8. Immo qua obedientia & religione ſubſcribendum ſit *Formulario*, parendumque Romanorum Pontificum Conſtitutionibus, tradidimus lib. 17. cap. 6. ubi etiam ſacramento Janſenianam hæreſim ejuravimus, ad idem præſtandum parati, quotieſcunque opus fuerit. Adeas interim Theolog. diſcipl. Volum. 3. pag. 323. 363. & 375. Volum. 4. pag. 21. 65. 67. 119. 136. 139. 488. Volum. 6. pag 143. & 280. Vol. 7. pag. 428. atque Vol. 8. pag. 149. & 194. pluraque adinvenies, quibus propoſitiones Queſnelli, de quibus in hoc poſtremo §. pertractavimus, ratione multiplici refutantur. Hinc vero colliges, non unam, vel alteram Baji, Janſenii, & Queſnelli propoſitiones, ſed omnes ac ſingulas in libris noſtris refelli. Eaſdem vero propoſitiones ſuomet ordine, atque ut ſonant, exhibent ſubjectæ Romanorum Pontificum Bullæ; quarum auctoritatem, & Apoſtolicas confirmationes legere quiſque poteſt lib. 17. cap. 1. & ſeqq. ubi egimus de rebus geſtis a Bajo, a Janſenio, a Queſnello.

Bulla

Digitized by Google

Bulla Summi Pontificis Sancti Pii V. contra Michaelem Bajum.

Pius Epiſcopus Servus Servorum Dei ad futuram rei memoriam.

EX omnibus afflictionibus, quas in hoc loco a Domino conſtituti tam luctuoſo tempore ſuſtinemus, ille animum noſtrum præcipue excruciat dolor, quod Religio Chriſtiana, tantis jam pridem turbinibus agitata, novis quotidie propoſitis opinionibus conflictetur, Chriſtique populus antiqui hoſtis ſuggeſtione diſſectus in alios, atque alios errores, paſſim, & promiſcue deferatur. Quantum vero ad nos attinet totis viribus conamur, ut illi ſimul atque proſiliunt, penitus opprimantur: magno etenim mœrore afficimur, quod plerique ſpectatæ alioquin probitatis, & doctrinæ, in varias ſententias offenſionis, & periculi plenas, tum verbo, tum ſcriptis prorumpunt, deque eis etiam in ſcholis invicem controverſantur, cujuſmodi ſunt ſequentes.

I. Nec Angeli, nec primi hominis adhuc integri merita, recte vocantur gratia.

II. Sicut opus malum ex natura ſua eſt mortis æternæ meritorium, ſic bonum opus ex natura ſua eſt vitæ æternæ meritorium.

III. Et bonis Angelis, & primo homini, ſi in ſtatu illo permanſiſſent uſque ad ultimum vitæ, felicitas eſſet merces, & non gratia.

IV. Vita æterna homini integro, & Angelo promiſſa fuit intuitu bonorum operum, & bona opera ex lege naturæ ad illam conſequendam per ſe ſufficiunt.

V. In promiſſione facta Angelo, & primo homini continetur naturalis juſtitiæ conſtitutio, qua pro bonis operibus, ſine alio reſpectu, vita æterna juſtis promittitur.

VI. Naturali lege conſtitutum fuit homini, ut ſi in obedientia perſeveraret, ad eam vitam pertranſiret, in qua mori non poſſet.

VII. Primi hominis integri merita fuerunt primæ creationis munera, ſed juxta modum loquendi Scripturæ Sacræ non recte vocantur gratiæ; quo fit ut tantum merita, non etiam gratiæ debeant nuncupari.

VIII. In redemptis per gratiam Chriſti nullum inveniri poteſt bonum meritum, quod non ſit gratis indigno collatum.

IX. Dona conceſſa homini integro, & Angelo, forſitan non improbanda ratione poſſunt dici gratia, ſed quia ſecundum uſum ſcripturæ, nomine gratiæ tantum ea munera intelliguntur, quæ per Jeſum male merentibus, & indignis conferuntur, ideo neque merita, nec merces, quæ illis redditur, gratia dici debet.

X. Solutionem pœnæ temporalis, quæ peccato dimiſſo ſæpe manet, & corporis reſurrectionem, proprie nonniſi meritis Chriſti adſcribendam eſſe.

XI. Quod pie, & juſte in hac vita mortali, uſque in finem converſati vitam conſequimur æternam, id non proprie gratiæ Dei, ſed ordinationi naturali, ſtatim initio creationis conſtitutæ, juſto Dei judicio deputandum eſt; nec in hac retributione bonorum ad Chriſti meritum reſpicitur; ſed tantum ad primam inſtitutionem generis humani, in qua lege naturali inſtitutum eſt, ut juſto Deo judicio obedientiæ mandatorum vita æterna reddatur.

XII. Pelagii ſententia eſt: opus bonum citra gratiam adoptionis factum, non eſt regni Cæleſtis meritorium.

XIII. Opera bona a filiis adoptionis facta non accipiunt rationem meriti ex eo, quod fiunt per ſpiritum adoptionis inhabitantem corda Filiorum Dei; ſed tantum ex eo, quod ſunt conformia legi, quodque per ea præſtatur obedientia legi.

XIV.

Digitized by Google

XIV. Opera bona juſtorum non accipient in die judicii extremi ampliorem mercedem, quam juſto Dei judicio mereantur accipere.

XV. Dicit, rationem meriti non conſiſtere in eo, quod qui bene operatur habet gratiam, & inhabitantem Spiritum Sanctum; ſed in eo ſolum, quod obedit divinæ legi: quam ſententiam ſæpius repetit, & multis rationibus probat, fere toto libro.

XVI. In eodem libro ſæpius repetit, quod non eſt vera legis obedientia, quæ fit ſine charitate.

XVII. Dicit ſentire cum Pelagio, qui dicunt eſſe neceſſarium ad rationem meriti, ut homo per gratiam adoptionis ſublimetur ad ſtatum Deificum.

XVIII. Dicit, opera Catechumenorum, ut fidem, & pœnitentiam ante remiſſionem peccatorum factam, eſſe vitæ æternæ merita, quam vitam non conſequentur Catechumeni, niſi prius præcedentium delictorum impedimenta tollantur.

XIX. Videtur inſinuare, quod opera juſtitiæ & temperantiæ, quæ Chriſtus fecit, ex dignitate perſonæ operantis non traxerint majorem valorem.

XX. Nullum eſt peccatum ex natura ſua veniale, ſed omne peccatum meretur pœnam æternam.

XXI. Humanæ naturæ ſublimatio, & exaltatio in conſortium Divinæ naturæ, debita fuit integritati primæ conditionis, & proinde naturalis dicenda eſt, & non ſupernaturalis.

XXII. Cum Pelagio ſentiunt qui textum Apoſtoli ad Rom. 2. " Gentes, quæ legem non habent, naturaliter, quæ legis ſunt faciunt,, intelligunt de gentibus fidei gratiam non habentibus.

XXIII. Abſurda eſt eorum ſententia, qui dicunt, hominem ab initio dono quodam ſupernaturali, & gratuito, ſupra conditionem naturæ fuiſſe exaltatum, ut Fide, Spe, Charitate Deum ſupernaturaliter coleret.

XXIV. A vanis, & otioſis hominibus ſecundum inſipientiam Philoſophorum excogitata eſt ſententia, hominem ab initio ſic conſtitutum, ut per dona naturæ ſuper. addita, fuerit largitate Conditoris ſublimatus, & in Dei filium adoptatus.

XXV. Omnia opera infidelium ſunt peccata.

XXVI. Et Philoſophorum virtutes ſunt vitia.

XXVII. Integritas primæ conditionis non fuit indebita humanæ naturæ exaltatio, ſed naturalis ejus conditio; quam ſententiam repetit, & probat per multa capitula.

XXVIII. Liberum arbitrium ſine gratiæ Dei adjutorio, nonniſi ad peccandum valet.

XXIX. Pelagianus eſt error, dicere quod liberum arbitrium valet ad ullum peccatum vitandum.

XXX. Non ſolum fures ii ſunt, & latrones, qui Chriſtum, viam, & oſtium veritatis & vitæ negant; ſed etiam quicumque aliunde, quam per ipſum in viam juſtitiæ (hoc eſt aliquam juſtitiam) conſcendi poſſe docent: aut tentationi ulli, ſine gratiæ ipſius adjutorio reſiſtere hominem poſſe, ſic ut in eam inducatur, aut ab ea non ſuperetur.

XXXI. Charitas perfecta & ſincera, quæ eſt ex corde puro, & conſcientia bona, & fide non ficta, tam in Catechumenis, quam in pœnitentibus, poteſt eſſe ſine remiſſione peccatorum.

XXXII. Charitas illa, quæ eſt plenitudo legis, non eſt ſemper conjuncta cum remiſſione peccatorum.

XXXIII. Catechumenus juſte, & recte, & ſancte vivit, & mandata Dei obſervat, ac legem implet per charitatem, ante obtentam remiſſionem peccatorum, quæ in baptiſmi lavacro demum percipitur.

XXXIV. Diſtinctio illa duplicis amoris, naturalis videlicet, quo Deus amatur ut auctor naturæ; & gratuiti, quo Deus amatur ut beatificator: vana eſt & commentitia; & ad illudendum Sacris litteris, & plurimis veterum teſtimoniis, excogitata.

XXXV. Omne quod agit peccator, vel ſervus peccati, peccatum eſt.

XXXVI.

XXXVI. Amor naturalis, qui ex viribus naturæ oritur, ex ſola philoſophia per elationem præſumptionis humanæ, cum injuria crucis Chriſti defenditur a nonnullis doctoribus.

XXXVII. Cum Pelagio ſentit, qui boni aliquid naturalis, hoc eſt, quod ex naturæ ſolis viribus ortum ducit, agnoſcit.

XXXVIII. Omnis amor creaturæ rationalis, aut vitioſa eſt cupiditas, qua mundus diligitur, quæ a Joanne prohibetur; aut laudabilis illa caritas, qua per Spiritum Sanctum in corde diffuſa, Deus amatur.

XXXIX. Quod voluntarie fit, etiamſi neceſſitate fiat, libere tamen fit.

XL. In omnibus ſuis actibus peccator ſervit dominanti cupiditati.

XLI. Libertatis modus, qui eſt a neceſſitate, ſub libertatis nomine non reperitur in ſcripturis, ſed ſolum nomen libertatis a peccato.

XLII. Juſtitia, qua juſtificatur per fidem impius, conſiſtit formaliter in obedientia mandatorum, quæ eſt operum juſtitia, non autem in gratia aliqua animæ infuſa, qua adoptatur homo in filium Dei, & ſecundum interiorem hominem renovatur, ac divinæ naturæ conſors efficitur, ut ſic per Spiritum Sanctum renovatus, deinceps bene vivere, & Dei mandatis obedire poſſit.

XLIII. In hominibus pœnitentibus, ante Sacramentum abſolutionis, & in Catechumenis ante baptiſmum, eſt vera juſtificatio, ſeparata tamen a remiſſione peccatorum.

XLIV. Operibus pleriſque, quæ a fidelibus fiunt ut Dei mandatis pareant, cujuſmodi ſunt, obedire parentibus, depoſitum reddere, ab homicidio, a furto, a fornicatione abſtinere, juſtificantur quidem homines, quia ſunt legis obedientiæ, & veræ legis juſtitiæ, non tamen iis obtinent incrementa virtutum.

XLV. Sacrificium Miſſæ non alia ratione eſt ſacrificium, quam generali illa, qua omne opus, quod fit ut ſancta ſocietate Deo homo inhæreat.

XLVI. Ad rationem, & definitionem peccati non pertinet voluntarium: nec definitionis quæſtio eſt, ſed cauſæ, & originis, utrum omne peccatum debeat eſſe voluntarium. Unde peccatum originis vere habet rationem peccati, ſine ulla relatione ac reſpectu ad voluntatem, a qua originem habuit.

XLVII. Peccatum originis eſt habituali parvuli voluntate voluntarium; & habitualiter dominatur parvulo, eo quod non gerit contrarium voluntatis arbitrium. Et ex habituali voluntate dominante fit ut parvulus decedens ſine regenerationis Sacramento, quando uſum rationis conſecutus eſt, actualiter Deum odio habeat, Deum blaſphemet, & legi Dei repugnet.

XLVIII. Prava deſideria, quibus ratio non conſentit, & quæ homo invitus patitur, ſunt prohibita præcepto, *Non concupiſces*.

XLIX. Concupiſcentia, ſive lex membrorum, & prava ejus deſideria, quæ inviti ſentiunt homines, ſunt vera legis inobedientia.

L. Omne ſcelus eſt ejus conditionis, ut ſuum authorem, & omnes poſteros eo modo inficere poſſit, quo infecit prima tranſgreſſio.

LI. Quantum eſt ex vi tranſgreſſionis, tantum meritorum malorum a generante contrahunt qui cum minoribus naſcuntur vitiis, quam qui cum majoribus.

LII. Diffinitiva hæc ſententia, Deum homini nihil impoſſibilia præcepiſſe, falſo tribuitur Auguſtino, cum Pelagii ſit.

LIII. Deus non potuiſſet ab initio talem creare hominem, qualis nunc naſcitur.

LIV. In peccato duo ſunt, actus, & reatus: tranſeunte autem actu, nihil manet niſi reatus, ſive obligatio ad pœnam. Unde in Sacramento baptiſmi, aut Sacerdotis abſolutione, proprie reatus peccati duntaxat tollitur; & miniſterium Sacerdotum ſolum liberat a reatu.

LV. Peccator pœnitens non vivificatur miniſterio Sacerdotis abſolventis, ſed a ſolo Deo, qui pœnitentiam ſuggerens, & inſpirans vivificat eum, & reſuſcitat: miniſterio autem Sacerdotis ſolum reatus tollitur.

LVI. Quando per eleemoſynas, aliaque pœnitentiæ opera Deo ſatisfacimus pro

pœnis

Digitized by Google

pœnis temporalibus, non dignum pretium Deo pro peccatis noſtris offerimus, ſicut quidam errantes autumant (nam alioqui eſſemus, ſaltem aliqua ex parte redemtores) ſed aliquid facimus, cujus intuitu Chriſti ſatisfactio nobis applicatur, & communicatur.

LVII. Per paſſiones Sanctorum in Indulgentiis communicatas non proprie redimuntur noſtra delicta, ſed per communionem charitatis nobis eorum paſſiones impartiuntur, ut digni ſimus, qui pretio Sanguinis Chriſti a pœnis pro peccatis debitis liberemur.

LVIII. Celebris illa Doctorum diſtinctio, divinæ legis mandata bifariam impleri; altero modo quantum ad præceptorum operum ſubſtantiam tantum, altero quantum ad certum quemdam modum, videlicet ſecundum quem valeant operantem perducere ad regnum æternum (hoc eſt ad modum meritorium) commentitia eſt, & explodenda.

LIX. Illa quoque diſtinctio, qua opus dicitur bifariam bonum, vel quia ex objecto, & omnibus circumſtantiis rectum eſt, & bonum (quod moraliter bonum appellari conſuevit) vel quia eſt meritorium regni æterni, eo quod ſit a vivo Chriſti membro per Spiritum charitatis, rejicienda putatur.

LX. Similiter & illa diſtinctio duplicis juſtitiæ: alterius, quæ ſit per ſpiritum charitatis inhabitantem; alterius, quæ ſit ex inſpiratione quidem Spiritus Sancti cor ad pœnitentiam excitantis, ſed nondum cor inhabitantis & in eo caritatem diffundentis, qua divinæ legis juſtificatio impleatur, odioſiſſime & pertinaciſſime rejicitur.

LXI. Denique & illa diſtinctio duplicis vivificationis, alterius, qua vivificatur peccator, dum ei pœnitentia, & vitæ novæ propoſitum & inchoatio per Dei gratiam inſpiratur; alterius, qua vivificatur, qui vere juſtificatur, & palmes vivus in vite Chriſto efficitur; commentitia judicatur, & ſcripturis minime congruens.

LXII. Nonniſi Pelagiano errore admitti poteſt uſus aliquis liberi arbitrii bonus, ſive non malus: & gratiæ Chriſti injuriam facit, qui ita ſentit, & docet.

LXIII. Sola violentia repugnat libertati hominis naturali.

LXIV. Homo peccat, etiam damnabiliter, in eo, quod neceſſario facit.

LXV. Infidelitas puræ negativa in his, in quibus Chriſtus non eſt prædicatus, peccatum eſt.

LXVI. Juſtificatio impii ſit formaliter per obedientiam legis; non autem per occultam communicationem, & inſpirationem gratiæ, quæ per eam juſtificatos faciat implere legem.

LXVII. Homo exiſtens in peccato mortali, ſive in reatu æternæ damnationis, poteſt habere veram charitatem; & charitas, etiam perfecta, poteſt conſiſtere cum reatu æternæ damnationis.

LXVIII. Per contritionem, etiam charitate perfectam, & cum voto ſuſcipiendi Sacramentum conjunctam, non remittitur crimen extra caſum neceſſitatis, aut martyrii, ſine actuali ſuſceptione Sacramenti.

LXIX. Omnes omnino juſtorum afflictiones ſunt ultiones peccatorum ipſorum: unde & Job, & martyres, quæ paſſi ſunt, propter peccata ſua paſſi ſunt.

LXX. Nemo præter Chriſtum eſt abſque peccato originali. Hinc beata Virgo mortua eſt propter peccatum ex Adam contractum; omneſque ejus afflictiones in hac vita, ſicut & aliorum juſtorum, fuerunt ultiones peccati actualis, vel originalis.

LXXI. Concupiſcentia in renatis relapſis in peccatum mortale, in quibus jam dominatur, peccatum eſt, ſicut & alii habitus pravi.

LXXII. Motus pravi concupiſcentiæ ſunt, pro ſtatu hominis vitiati, prohibiti præcepto, *Non concupiſces*: unde homo eos ſentiens, & non conſentiens, tranſgreditur præceptum, *Non concupiſces*: quamvis tranſgreſſio in peccatum non deputatur.

LXXIII. Quamdiu aliquid concupiſcentiæ carnalis in diligente eſt, non facit præceptum, *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo*.

LXXIV. Satisfactiones laborioſæ juſtificatorum non valent expiare de condigno pœnam temporalem reſtantem poſt culpam condonatam.

LXXV.

Digitized by Google

LXXV. Immortalitas primi hominis non erat gratiæ beneficium, ſed naturalis conditio.

LXXVI. Falſa eſt doctorum ſententia, primum hominem potuiſſe a Deo creari, & inſtitui ſine juſtitia naturali.

Quas quidem ſententias ſtricto coram nobis examine ponderatas, quamquam nonnullæ aliquo pacto ſubſtineri poſſent, in rigore, & proprio verborum ſenſu ab aſſertoribus intento, hæreticas, erroneas, ſuſpectas, temerarias, ſcandaloſas, & in pias aures offenſionem immittentes reſpective, ac quæcumque ſuper iis verbo, ſcriptoque emiſſa præſentium authoritate damnamus, circumſcribimus, & abolemus; deque eiſdem, & ſimilibus poſthac quocumque pacto loquendi, ſcribendi, & diſputandi facultatem quibuſcumque interdicimus. Qui ſecus fecerint, ipſos omnibus dignitatibus, gradibus, honoribus, beneficiis, & officiis perpetuo privamus, ac etiam inhabiles ad quæcumque decernimus; vinculo quoque anathematis eo ipſo innodamus, ac nullus Romano Pontifice inferior valeat ipſos, excepto mortis articulo, liberare. Cæterum ut jam commoti his de rebus tumultus, & contracta odia facilius comprimi poſſint, ſimulque animarum ſaluti plenius conſulatur, dilecto filio noſtro Antonio tituli Sancti Bartholomæi in Inſula Presbytero Cardinali Granvelano nuncupato, per Apoſtolica ſcripta mandamus, ut ipſe quid ad perpetuam dictarum ſententiarum, & ſcripturarum oblivionem, quid ad arcenda hujuſmodi proloquia, & diſputationes, quid denique ad unionem, & pacem, cum communi omnium Eccleſiæ Catholicæ ſatisfactione componendum facto opus ſit, in primis diligenter expendat. Deinde in iis omnibus, quæ pro communi ſalute, tranquillitate, & honore optimum judicaverit, ſalva ſemper Eccleſiæ prædictæ unitate, etiam per alium, ſeu alios fide, doctrina, & religione præſtantes ocyus exequatur, faciatque quidquid decreverit inviolate ab omnibus obſervari: contradictores quoslibet per cenſuras, & pœnas prædictas, cæteraque juris, & facti remedia opportuna, appellatione poſtpoſita, compeſcendo, invocato etiam ad hoc, ſi opus fuerit, auxilio brachii ſæcularis. Non obſtantibus, quod forſitan aliquibus ab Apoſtolica ſit Sede indultum, . quod interdici, ſuſpendi, vel excommunicari non poſſint per litteras Apoſtolicas, non facientes plenam, & expreſſam, ac de verbo ad verbum de indulto hujuſmodi mentionem, & quibuslibet aliis privilegiis, exemptionibus, indulgentiis, & litteris Apoſtolicis ſpecialibus, vel generalibus, quorumcumque tenorum exiſtant, per quæ præſentibus non expreſſa, vel totaliter non inſerta effectus præſentium impediri valeat quomodolibet, vel differri, & de quibus quorumcumque totis tenoribus de verbo ad verbum habenda ſit in noſtris litteris mentio ſpecialis. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ damnationis, circumſcriptionis, abolitionis, interdicti, decreti, mandati, privationis, & innodationis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum ejus, ſe noverit incurſurum.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum, Anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quingenteſimo ſexageſimo ſeptimo. Kal. Octobris. Pontificatus Noſtri anno ſecundo.

Bulla SS. D. N. Innoc. X. adverſus quinque propoſitiones Janſenii.

Innocentius Epiſcopus Servus Servorum Dei, Univerſis Chriſtifidelibus ſalutem, & Apoſtolicam Benedictionem.

CUm occaſione impreſſionis libri, cui titulus (Auguſtinus) Cornelii Janſenii Epiſcopi Iprenſis, inter alias ejus opiniones, orta fuerit, præſertim in Galliis, controverſia ſuper quinque ex illis, complures Galliarum Epiſcopi apud Nos inſteterunt, ut eaſdem Propoſitiones Nobis oblatas expenderemus, ac de unaquaque earum certam, & perſpicuam ferremus ſententiam. Tenor vero præfatarum propoſitionum eſt prout ſequitur.

I. Aliqua Dei præcepta hominibus juſtis volentibus, & conantibus, ſecundum præſentes, quas habent vires, ſunt impoſſibilia, deeſt quoque illis Gratia, qua poſſibilia fiant.

II. Interiori Gratiæ in ſtatu naturæ lapſæ nunquam reſiſtitur.

III. Ad merendum, & demerendum in ſtatu naturæ lapſæ non requiritur in homine libertas a neceſſitate, ſed ſufficit libertas a coactione.

IV. Semipelagiani admittebant prævenientis Gratiæ interioris neceſſitatem ad ſingulos actus, etiam ad initium Fidei; & in hoc erant hæretici, quod vellent eam Gratiam talem eſſe, cui poſſet humana voluntas reſiſtere, vel obtemperare.

V. Semipelagianum eſt dicere, Chriſtum pro omnibus omnino hominibus mortuum eſſe, aut ſanguinem fudiſſe.

Nos, quibus inter multiplices curas, quæ animum noſtrum aſſidue pulſant, illa in primis cordi eſt, ut Eccleſia Dei Nobis ex alto commiſſa, purgatis pravarum opinionum erroribus, tuto militare, & tanquam navis in tranquillo mari, ſedatis omnium tempeſtatum fluctibus, ac procellis, ſecure navigare, & ad optatum ſalutis portum pervenire poſſit; pro rei gravitate coram aliquibus S. R. E. Cardinalibus, ad id ſpecialiter ſæpius congregatis, ac pluribus in Sacra Theologia Magiſtris, eaſdem quinque Propoſitiones, ut ſupra, Nobis oblatas fecimus ſigillatim diligenter examinari, eorumque ſuffragia, tum voce, tum ſcripto relata mature conſideravimus, eoſdemque Magiſtros, variis coram Nobis actis Congregationibus, prolixe ſuper eiſdem, ac ſuper earum qualibet differentes, audivimus. Cum autem ab initio hujuſmodi diſcuſſionis, ad divinum implorandum auxilium multorum Chriſtifidelium preces, tum privatim, tum publice indixiſſemus; poſtmodum iteratis eiſdem ferventius, ac per Nos ſollicite implorata Sancti Spiritus aſſiſtentia, tandem Divino Numine favente ad infraſcriptam devenimus declarationem, & definitionem. Primam prædictarum propoſitionum: Aliqua Dei præcepta hominibus juſtis volentibus, & conantibus, ſecundum præſentes, quas habent vires, ſunt impoſſibilia, deeſt quoque illis Gratia, qua poſſibilia fiant: Temerariam, impiam, blaſphemam, anathemate damnatam, & hæreticam declaramus, & uti talem damnamus. Secundam: Interiori Gratiæ in ſtatu naturæ lapſæ nunquam reſiſtitur: Hæreticam declaramus, & uti talem damnamus. Tertiam: Ad merendum, & demerendum in ſtatu naturæ lapſæ non requiritur in homine libertas a neceſſitate, ſed ſufficit libertas a coactione: Hæreticam declaramus, & uti talem damnamus. Quartam: Semipelagiani admittebant prævenientis Gratiæ interioris neceſſitatem ad ſingulos actus, etiam ad initium Fidei, & in hoc erant hæretici, quod vellent eam gratiam talem eſſe, cui poſſet humana voluntas reſiſtere, vel obtemperare: Falſam, & hæreticam declaramus, & uti talem damnamus. Quintam: Semipelagianum eſt dicere, Chriſtum pro omnibus omnino hominibus mortuum eſſe, aut ſanguinem fudiſſe: Falſam, temerariam, ſcandaloſam; & intellectam eo ſenſu, ut Chriſtus pro ſalute dumtaxat prædeſtinatorum mortuus ſit: Impiam, blaſphemam, contumelioſam, Divinæ pietati derogantem, & hæreticam declaramus, & uti talem dam-

Digitized by Google

damnamus. Mandamus igitur omnibus rChiſtifidelibus utriuſque ſexus, ne de dictis propoſitionibus ſentire, docere, prædicare, aliter præſumant, quam in hac præſenti noſtra declaratione, & definitione continetur, ſub cenſuris, & pœnis contra hæreticos, & eorum fautores in jure expreſſis. Præcipimus pariter omnibus Patriarchis, Archiepiſcopis, Epiſcopis, aliiſque locorum Ordinariis, necnon hæreticæ pravitatis Inquiſitoribus, ut contradictores, & rebelles quoſcumque per cenſuras, & pœnas prædictas, ceteraque juris, & facti remedia opportuna, invocato etiam ad hoc, ſi opus fuerit, auxilio brachii ſæcularis, omnino coerceant, & compeſcant. Non intendentes tamen per hanc declarationem, & definitionem ſuper prædictis quinque propoſitionibus factam, approbare ullatenus alias opiniones, quæ continentur in prædicto libro Cornelii Janſenii.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem, Anno Incarnationis Dominicæ Milleſimo ſexcenteſimo quinquageſimo tertio, pridie Kal. Junii, Pontificatus Noſtri Anno nono.

Bulla SS. D. N. Clementis XI. adverſus 101. *Propoſitiones Queſnelli*.

Clemens XI. Servus Servorum Dei, Univerſis Chriſtifidelibus ſalutem, & Apoſtolicam Benedictionem.

Unigenitus Dei Filius pro noſtra, & totius Mundi ſalute filius hominis factus, dum Diſcipulos ſuos doctrina veritatis inſtrueret, univerſamque Eccleſiam ſuam in Apoſtolis erudiret, præſentia diſponens, & futura proſpiciens, præclaro, ac ſaluberrimo documento Nos admonuit, ut attenderemus a falſis Prophetis, qui veniunt ad Nos in veſtimentis ovium; quorum nomine potiſſimum demonſtrantur Magiſtri illi mendaces, & in deceptione illuſores, qui ſplendida pietatis ſpecie prava dogmata latenter inſinuantes, introducunt ſectas perditionis ſub imagine Sanctitatis; utque facilius incautis obrepant, quaſi deponentes lupinam pellem, & ſeſe Divinæ Legis ſententiis, velut quibuſdam ovium velleribus obvolventes, Sanctarum Scripturarum, adeoque etiam ipſius novi Teſtamenti verbis, quæ multipliciter in ſuam, aliorumque perditionem depravant, nequiter abutuntur: antiqui ſcilicet, a quo progeniti ſunt, mendacii Parentis exemplo, ac magiſterio edocti, nullam omnino eſſe ad fallendum expeditiorem viam, quam ut ubi nefarii erroris ſubintroducitur fraudolentia, ibi divinorum verborum prætendatur auctoritas.

His Nos vere divinis monitis inſtructi, ubi primum, non ſine intima cordis noſtri amaritudine, accepimus, Librum quemdam Gallico idiomate olim impreſſum, & in plures Tomos diſtributum, ſub titulo: *Le Nouveau Teſtament en François, avec des reflexions morales ſur chaque verſet &c. A Paris* 1699. Aliter vero: *Abbregè de la morale de l' Evangile, des Actes des Apoſtres, des Epiſtres de S. Paul; des Epiſtres Canoniques, e de l' Apocalypſe, ou Penſees Chretiennes ſur le Texte des ces Livres Sacrez, &c. A Paris* 1693. & 1694. tametſi alias a Nobis damnatum, ac revera Catholicis veritatibus pravarum doctrinarum mendacia multifariam permiſcentem, adhuc tamen tanquam ab omni errore immunem, a pluribus haberi, Chriſtifidelium manibus paſſim obtrudi, ac nonnullorum nova ſemper tentantium conſilio, & opera ſtudioſe nimis quaquaverſum diſſeminari, etiam latine redditum, ut pernicioſæ inſtitutionis contagium, ſi fieri poſſit, pertranſeat de gente in gentem, & de Regno ad populum alterum: verſutis hujuſmodi ſeductionibus, atque fallaciis creditum Nobis Dominicum Gregem in viam perditionis ſenſim abduci ſummopere doluimus: adeoque Paſtoralis non minus curæ noſtræ ſtimulis, quam frequentibus Orthodoxæ Fidei

Digitized by Google

dei Zelatorum querelis, maxime vero complurium Venerabilium Fratrum, præſertim Galliæ Epiſcoporum, litteris, ac precibus excitati, gliſcenti morbo, qui etiam aliquando poſſet in deteriora quæque prorumpere, validiori aliquo remedio obviam ire decrevimus.

Et quidem ad ipſam ingruentis mali cauſam providæ noſtræ conſiderationis intuitum convertentes, perſpicue novimus ſummam hujuſmodi Libri perniciem ideo potiſſimum progredi, & invaleſcere, quod eadem intus lateat, & velut improba ſanies, nonniſi ſecto ulcere foras erumpat; cum Liber ipſe primo aſpectu legentes ſpecie quadam pietatis illiciat; molliti enim ſunt ſermones ejus ſuper oleum: ſed ipſi ſunt jacula, & quidem intento arcu ita ad nocendum parata, ut ſagittent in obſcuro rectos corde. Nihil propterea opportunius, aut ſalubrius præſtari a Nobis poſſe arbitrati ſumus, quam ſi fallacem Libri doctrinam generatim ſollummodo a Nobis hactenus indicatam, pluribus ſingillatim ex eo excerptis Propoſitionibus, diſtinctius, & apertius explicaremus, atque univerſis Chriſtifidelibus noxia zizaniorum ſemina e medio tritici, quo tegebantur, educta, velut ob oculos exponeremus. Ita nimirum denudatis, & quaſi in propatulo poſitis, non uno quidem, aut altero, ſed plurimis, graviſſimiſque, tum pridem damnatis, tum etiam nove adinventis erroribus, plane confidimus, benedicente Domino, fore ut omnes tandem apertæ jam, manifeſtæque veritati cedere compellantur.

Id ipſum maxime e re Catholica futurum, & ſedandis præſertim in florentiſſimo Galliæ Regno exortis ingeniorum varie opinantium, jamque in acerbiores ſciſſuras protendentium diſſidiis apprime proficuum: conſcientiarum denique tranquillitati perutile, & propemodum neceſſarium, non modo præfati Epiſcopi, ſed & ipſe in primis Chariſſimus in Chriſto Filius noſter Ludovicus Francorum Rex Chriſtianiſſimus, cujus eximium in tuenda Catholicæ Fidei puritate, extirpandiſque erroribus zelum ſatis laudare non poſſumus, ſæpius Nobis eſt conteſtatus; repetitis propterea vere piis, & Chriſtianiſſimo Rege dignis officiis, atque ardentibus votis a Nobis efflagitans, ut inſtanti animarum neceſſitati prolata quantocitius Apoſtolici cenſura Judicii conſuleremus.

Hinc adſpirante Domino, ejuſque cæleſti ope confiſi, ſalutare opus ſedulo, diligenterque, ut rei magnitudo poſtulabat, aggreſſi ſumus; ac plurimas ex prædicto Libro, juxta ſupra recenſitas reſpectivc editiones, fideliter extractas, & tum Gallico, tum Latino idiomate expreſſas Propoſitiones a compluribus in Sacra Theologia Magiſtris, primo quidem coram duobus ex Venerabilibus Fratribus noſtris Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus accurate diſcuti: deinde vero coram Nobis, adhibito etiam aliorum plurium Cardinalium conſilio, quammaxima diligentia, ac maturitate, ſingularum inſuper Propoſitionum cum ipſomet Libri textu exactiſſime facta collatione, pluries iteratis Congregationibus, expendi, & examinari mandavimus. Hujuſmodi autem Propoſitiones ſunt, quæ ſequuntur, videlicet:

I. Quid aliud remanet animæ, quæ Deum, atque ipſius gratiam amiſit, niſi peccatum, & peccati conſecutiones, ſuperba paupertas, & ſegnis indigentia, hoc eſt generalis impotentia ad laborem, ad orationem, & ad omne opus bonum?

II. Jeſu Chriſti gratia, principium efficax boni cujuſcumque generis, neceſſaria eſt ad omne opus bonum; abſque illa, non ſolum nihil fit, ſed nec fieri poteſt.

III. In vanum Domine præcipis, ſi tu ipſe non das quod præcipis.

IV. Ita Domine: Omnia poſſibilia ſunt ei, cui omnia poſſibilia facis, eadem operando in illo.

V. Quando Deus non emollit cor per interiorem unctionem gratiæ ſuæ, exhortationes, & gratiæ exteriores non inſerviunt, niſi ad illud magis obdurandum.

VI. Diſcrimen inter fœdus Judaicum, & Chriſtianum eſt, quod in illo Deus exigit fugam peccati, & implementum legis a peccatore, relinquendo illum in ſua impotentia: in iſto vero Deus peccatori dat, quod jubet, illum ſua gratia purificando.

VII. Quæ

VII. Quæ utilitas pro homine in veteri fœdere, in quo Deus illum reliquit ejus propriæ infirmitati, imponendo ipſi ſuam legem? Quæ vero felicitas non eſt admitti ad fœdus, in quo Deus nobis donat, quod petit a nobis?

VIII. Nos non pertinemus ad novum fœdus, niſi in quantum participes ſumus ipſius novæ gratiæ, quæ operatur in nobis id, quod Deus nobis præcipit.

IX. Gratia Chriſti eſt gratia ſuprema, ſine qua confiteri Chriſtum nunquam poſſumus, & cum qua nunquam illum abnegamus.

X. Gratia eſt operatio manus omnipotentis Dei, quam nihil impedire poteſt, aut retardare.

XI. Gratia non eſt aliud, quam voluntas omnipotentis Dei, jubentis, & facientis, quod jubet.

XII. Quando Deus vult ſalvare animam, quocumque tempore, quocumque loco effectus indubitabilis ſequitur voluntatem Dei.

XIII. Quando Deus vult animam ſalvam facere, & eam tangit interiori gratiæ ſuæ manu, nulla voluntas humana ei reſiſtit.

XIV. Quantumcumque remotus a ſalute ſit Peccator obſtinatus, quando Jeſus ſe ei videndum exhibet lumine ſalutari ſuæ gratiæ, oportet, ut ſe dedat, accurrat, ſeſe humiliet, & adoret Salvatorem ſuum.

XV. Quando Deus mandatum ſuum, & ſuam æternam locutionem comitatur unctione ſui Spiritus, & interiori vi gratiæ ſuæ, operatur illa in corde obedientiam, quam petit.

XVI. Nullæ ſunt illecebræ, quæ non cedant illecebris gratiæ, quia nihil reſiſtit Omnipotenti.

XVII. Gratia eſt vox illa Patris, quæ homines interius docet, ac eos venire facit ad Jeſum Chriſtum; quicumque ad eum non venit, poſtquam audivit vocem exteriorem Filii, nullatenus eſt doctus a Patre.

XVIII. Semen Verbi, quod manus Dei irrigat, ſemper affert fructum ſuum.

XIX. Dei gratia nihil aliud eſt, quam ejus omnipotens voluntas: hæc eſt idea, quam Deus ipſe nobis tradit in omnibus ſuis Scripturis.

XX. Vera gratiæ idea eſt, quod Deus vult ſibi a nobis obediri, & obeditur; imperat, & omnia fiunt; loquitur tanquam Dominus, & omnia ſibi ſubmiſſa ſunt.

XXI. Gratia Jeſu Chriſti eſt gratia fortis, potens, ſuprema, invincibilis, utpote quæ eſt operatio voluntatis omnipotentis, ſequela, & imitatio operationis Dei incarnantis, & reſuſcitantis Filium ſuum.

XXII. Concordia omnipotentis operationis Dei in corde hominis, cum libero ipſius voluntatis conſenſu, demonſtratur illico nobis, in Incarnatione, veluti in fonte, atque archetypo omnium aliarum operationum miſericordiæ, & gratiæ, quæ omnes ita gratuitæ, atque ita dependentes a Deo ſunt, ſicut ipſa originalis operatio.

XXIII. Deus ipſe nobis ideam tradidit omnipotentis operationis ſuæ gratiæ, eam ſignificans per illam, qua creaturas e nihilo producit, & mortuis reddit vitam.

XXIV. Juſta idea, quam Centurio habet de omnipotentia Dei, & Jeſu Chriſti, in ſanandis corporibus ſolo motu ſuæ voluntatis, eſt imago ideæ, quæ haberi debet de omnipotentia ſuæ gratiæ in ſanandis animabus a cupiditate.

XXV. Deus illuminat animam, & eam ſanat æque, ac corpus ſola ſua voluntate; jubet, & ipſi obtemperatur.

XXVI. Nullæ dantur gratiæ, niſi per Fidem.

XXVII. Fides eſt prima gratia, & fons omnium aliarum.

XXVIII. Prima gratia, quam Deus concedit Peccatori, eſt peccatorum remiſſio.

XXIX. Extra Eccleſiam nulla conceditur gratia.

XXX. Omnes, quos Deus vult ſalvare per Chriſtum, ſalvantur infallibiliter.

XXXI. Deſideria Chriſti ſemper habent ſuum effectum; pacem intimo cordium infert, quando eis illam optat.

XXXII. Jeſus Chriſtus ſe morti tradidit ad liberandum pro ſemper ſuo ſanguine Primogenitos, ideſt Electos, de manu angeli exterminatoris.

XXXIII. Proh ! quantum oportet bonis terrenis, & ſibimetipſi renuntiaſſe, ad hoc ut quis fiduciam habeat ſibi, ut ita dicam, appropriandi Chriſtum Jeſum, ejus amorem, mortem, & myſteria, ut facit Sanctus Paulus dicens: Qui dilexit me, & tradidit ſemetipſum pro me.

XXXIV. Gratia Adami non producebat, niſi merita humana.

XXXV. Gratia Adami eſt ſequela creationis, & erat debita naturæ ſanæ, & integræ.

XXXVI. Differentia eſſentialis inter gratiam Adami, & ſtatus innocentiæ, ac gratiam Chriſtianam eſt, quod primam unuſquiſque in propria perſona recepiſſet: iſta vero non recipitur, niſi in perſona Jeſu Chriſti reſuſcitati, cui nos uniti ſumus.

XXXVII. Gratia Adami, ſanctificando illum in ſemetipſo, erat illi proportionata: Gratia Chriſtiana nos ſanctificando in Jeſu Chriſto, eſt omnipotens, & digna Filio Dei.

XXXVIII. Peccator non eſt liber, niſi ad malum, ſine gratia Liberatoris.

XXXIX. Voluntas, quam gratia non prævenit, nihil habet luminis, niſi ad aberrandum, ardoris, niſi ad ſe præcipitandum, virium, niſi ad ſe vulnerandum: eſt capax omnis mali, & incapax ad omne bonum.

XL. Sine gratia nihil amare poſſumus, niſi ad noſtram condemnationem.

XLI. Omnis cognitio Dei, etiam naturalis, etiam in Philoſophis Ethnicis, non poteſt venire, niſi a Deo, & ſine gratia non producit, niſi præſumptionem, vanitatem, & oppoſitionem ad ipſum Deum, loco affectuum adorationis, gratitudinis, & amoris.

XLII. Sola gratia Chriſti reddit hominem aptum ad ſacrificium Fidei; ſine hoc nihil, niſi impuritas, nihil, niſi indignitas.

XLIII. Primus effectus gratiæ baptiſmalis eſt facere, ut moriamur peccato; adeo ut ſpiritus, cor, ſenſus non habeant plus vitæ pro peccato, quam homo mortuus habeat pro rebus mundi.

XLIV. Non ſunt, niſi duo amores, unde volitiones, & actiones omnes noſtræ naſcuntur; Amor Dei, qui omnia agit propter Deum, quemque Deus remuneratur; & amor, quo nos ipſos, ac mundum diligimus, qui, quod ad Deum referendum eſt, non refert, & propter hoc ipſum fit malus.

XLV. Amore Dei in corde Peccatorum non amplius regnante, neceſſe eſt, ut in eo carnalis regnet cupiditas, omneſque actiones ejus corrumpat.

XLVI. Cupiditas, aut Charitas, uſum ſenſuum bonum, vel malum faciunt.

XLVII. Obedientia legis profluere debet ex fonte; & hic fons eſt Charitas. Quando Dei amor eſt illius principium interius, & Dei gloria ejus finis, tunc purum eſt, quod apparet exterius; alioquin non eſt, niſi hypocriſis, aut falſa juſtitia.

XLVIII. Quid aliud eſſe poſſumus, niſi tenebræ, niſi aberratio, & niſi peccatum ſine Fidei lumine, ſine Chriſto, & ſine Charitate?

XLIX. Ut nullum peccatum eſt ſine amore noſtri, ita nullum eſt opus bonum ſine amore Dei.

L. Fruſtra clamamus ad Deum, Pater mi: ſi ſpiritus Charitatis non eſt ille, qui clamat.

LI. Fides juſtificat, quando operatur; ſed ipſa non operatur, niſi per Charitatem.

LII. Omnia alia ſalutis media continentur in fide, tanquam in ſuo germine, & ſemine; ſed hæc fides non eſt abſque amore, & fiducia.

LIII. Sola Charitas Chriſtiano modo facit actiones Chriſtianas per relationem ad Deum, & Jeſum Chriſtum.

LILV. Sola Charitas eſt, quæ Deo loquitur, eam ſolam Deus audit.

LV. Deus non coronat, niſi Charitatem; qui currit ex alio impulſu, & ex alio motivo, in vanum currit.

LVI. Deus non remunerat, niſi Charitatem, quoniam charitas ſola Deum honorat.

LVII.

Digitized by Google

LVII. Totum deeſt Peccatori, quando ei deeſt ſpes, & non eſt ſpes in Deo, ubi non eſt amor Dei.

LVIII. Nec Deus eſt, nec Religio, ubi non eſt Charitas.

LIX. Oratio Impiorum eſt novum peccatum, & quod Deus illis concedit, eſt novum in eos judicium.

LX. Si ſolus ſupplicii timor animat pœnitentiam, quo hæc eſt magis violenta, eò magis ducit ad deſperationem.

LXI. Timor nonniſi manum cohibet, cor autem tandiu peccato addicitur, quandiu ab amore juſtitiæ non ducitur.

LXII. Qui a malo non abſtinet, niſi timore pœnæ, illud committit in corde ſuo, & jam eſt reus coram Deo:

LXIII. Baptizatus adhuc eſt ſub lege ſicut Judæus, ſi legem non adimpleat, aut adimpleat ex ſolo timore.

LXIV. Sub maledicto legis nunquam fit bonum, quia peccatur ſive faciendo malum, ſive illud nonniſi ob timorem evitando.

LXV. Moyſes, Prophetæ, Sacerdotes, & Doctores legis mortui ſunt, abſque eo quod ullum Deo dederint filium, cum non effecerint niſi mancipia per timorem.

LXVI. Qui vult Deo appropinquare, nec debet ad ipſum venire cum brutalibus paſſionibus, neque adduci per inſtinctum naturalem, aut per timorem, ſicuti beſtiæ, ſed per fidem, & per amorem, ſicuti filii.

LXVII. Timor ſervilis non ſibi repræſentat Deum, niſi ut Dominum durum, imperioſum, injuſtum, intractabilem.

LXVIII. Dei bonitas abbreviavit viam ſalutis claudendo totum in Fide, & precibus.

LXIX. Fides, uſus, augmentum, & præmium Fidei, totum eſt donum puræ liberalitatis Dei.

LXX. Nunquam Deus affligit innocentes, & afflictiones ſemper ſerviunt vel ad puniendum peccatum, vel ad purificandum Peccatorem.

LXXI. Homo ob ſui conſervationem poteſt ſeſe diſpenſare ab ea lege, quam Deus condidit propter ejus utilitatem.

LXXII. Nota Eccleſiæ Chriſtianæ eſt, quod ſit Catholica, comprehendens, & omnes Angelos cæli, & omnes Electos, & Juſtos terræ, & omnium ſæculorum.

LXXIII. Quid eſt Eccleſia, niſi cœtus Filiorum Dei manentium in ejus ſinu, adoptatorum in Chriſto, ſubſiſtentium in ejus perſona, redemptorum ejus ſanguine, viventium ejus ſpiritu, agentium per ejus gratiam, & expectantium gratiam futuri ſæculi?

LXXIV. Eccleſia, ſive integer Chriſtus, Incarnatum Verbum habet ut Caput, omnes vero Sanctos ut membra.

LXXV. Eccleſia eſt unus ſolus homo, compoſitus ex pluribus membris, quorum Chriſtus eſt Caput, vita, ſubſiſtentia, & perſona; unus ſolus Chriſtus, compoſitus ex pluribus Sanctis, quorum eſt Sanctificator.

LXXVI. Nihil ſpatioſius Eccleſia Dei, quia omnes Electi, & Juſti omnium ſæculorum illam componunt.

LXXVII. Qui non ducit vitam dignam Filio Dei, & membro Chriſti, ceſſat interius habere Deum pro Patre, & Chriſtum pro Capite.

LXXVIII. Separatur quis a Populo Electo, cujus figura ſuit Populus Judaicus, & Caput eſt Jeſus Chriſtus, tam non vivendo ſecundum Evangelium, quam non credendo Evangelio.

LXXIX. Utile, & neceſſarium eſt omni tempore, omni loco, & omni perſonarum generi ſtudere, & cognoſcere ſpiritum, pietatem, & myſteria Sacræ Scripturæ.

LXXX. Lectio Sacræ Scripturæ eſt pro omnibus.

LXXXI. Obſcuritas Sancta verbi Dei non eſt Laicis ratio diſpenſandi ſeipſos ab ejus lectione.

LXXXII. Dies Dominicus a Chriſtianis debet ſanctificari lectionibus pietatis, & ſuper

ſuper omnia Sanctarum Scripturarum. Damnoſum eſt velle Chriſtianum ab hac lectione retrahere.

LXXXIII. Eſt illuſio ſibi perſuadere, quod notitia Myſteriorum Religionis non debeat communicari feminis, lectione Sacrorum Librorum. Non ex feminarum ſimplicitate, ſed ex ſuperba virorum ſcientia, ortus eſt Scripturarum abuſus, & natæ ſunt hæreſes.

LXXXIV. Abripere e Chriſtianorum manibus novum Teſtamentum, ſeu eis illud clauſum tenere, auferendo eis modum illud intelligendi, eſt illis Chriſti os obturare.

LXXXV. Interdicere Chriſtianis lectionem Sacræ Scripturæ, præſertim Evangelii, eſt interdicere uſum luminis filiis lucis, & facere ut patiantur ſpeciem quamdam excommunicationis.

LXXXVI. Eripere ſimplici Populo hoc ſolatium, jungendi vocem ſuam voci totius Eccleſiæ, eſt uſus contrarius praxi Apoſtolicæ, & intentioni Dei.

LXXXVII. Modus plenus ſapientia, lumine, & charitate, eſt dare animabus tempus portandi cum humilitate, & ſentiendi ſtatum peccati, petendi ſpiritum pœnitentiæ, & contritionis, & incipiendi, ad minus, ſatisfacere Juſtitiæ Dei, antequam reconcilientur.

LXXXVIII. Ignoramus quid ſit peccatum, & vera pœnitentia, quando volumus ſtatim reſtitui poſſeſſioni bonorum illorum, quibus nos peccatum ſpoliavit, & detrectamus ſeparationis iſtius ferre confuſionem.

LXXXIX. Quartus decimus gradus converſionis Peccatoris eſt, quod, cum ſit jam reconciliatus, habet jus aſſiſtendi Sacrificio Eccleſiæ.

XC. Eccleſia auctoritatem excommunicandi habet, ut eam exerceat per primos Paſtores de conſenſu, ſaltem præſumpto, totius Corporis.

XCI. Excommunicationis injuſtæ metus nunquam debet nos impedire ab implendo debito noſtro. Nunquam eximus ab Eccleſia, etiam quando hominum nequitia, videmur ab ea expulſi, quando Deo, Jeſu Chriſto, atque ipſi Eccleſiæ per charitatem affixi ſumus.

XCII. Pati potius in pace excommunicationem, & anathema injuſtum, quam prodere veritatem, eſt imitari Sanctum Paulum: tantum abeſt, ut ſit erigere ſe contra auctoritatem, aut ſcindere unitatem.

XCIII. Jeſus quandoque ſanat vulnera, quæ præceps primorum Paſtorum feſtinatio infligit, ſine ipſius mandato; Jeſus reſtituit, quod ipſi inconſiderato zelo reſcindunt.

XCIV. Nihil pejorem de Eccleſia opinionem ingerit ejus inimicis, quam videre illic dominatum exerceri ſupra fidem fidelium, & foveri diviſiones propter res, quæ nec fidem lædunt, nec mores.

XCV. Veritates eo devenerunt, ut ſint lingua quaſi peregrina pleriſque Chriſtianis, & modus eas prædicandi eſt veluti idioma incognitum; adeo remotus eſt a ſimplicitate Apoſtolorum, & ſupra communem captum fidelium; Neque ſatis advertitur, quod hic defectus ſit unum ex ſignis maxime ſenſibilibus ſenectutis Eccleſiæ, & iræ Dei in Filios ſuos.

XCVI. Deus permittit, ut omnes poteſtates ſint contrariæ Prædicatoribus veritatis, ut ejus victoria attribui non poſſit, niſi Divinæ gratiæ.

XCVII. Nimis ſæpe contingit, membra illa, quæ magis ſancte, ac magis ſtricte unita Eccleſiæ ſunt, reſpici, atque tractari tanquam indigna, ut ſint in Eccleſia, vel tanquam ab ea ſeparata; ſed juſtus vivit ex fide, & non ex opinione hominum.

XCVIII. Status perſecutionis, & pœnarum, quas quis tolerat, tanquam hæreticus, flagitioſus, & impius, ultima plerumque probatio eſt, & maxime meritoria, utpote quæ facit hominem magis conformem Jeſu Chriſto.

XCIX. Pervicacia, præventio, obſtinatio in nolendo, aut aliquid examinare, aut agnoſcere ſe fuiſſe deceptum, mutant quotidie quoad multos in odorem mortis id, quod Deus in ſua Eccleſia poſuit, ut in ea eſſet odor vitæ, v. g. bonos libros, inſtructiones, ſancta exempla, &c.

C. Tem-

Digitized by Google

C. Tempus deplorabile, quo creditur honorari Deus, perſequendo veritatem, ejuſque diſcipulos. Tempus hoc advenit.... Haberi, & tractari a Religionis Miniſtris, tanquam impium, & indignum omni commercio cum Deo, tanquam membrum putridum, capax corrumpendi omnia in ſocietate Sanctorum, eſt hominibus piis morte corporis mors terribilior. Fruſtra quis ſibi blanditur de ſuarum intentionum puritate, & zelo quodam Religionis, perſequendo flamma, ferroque viros probos, ſi propria paſſione eſt excæcatus, aut abreptus aliena, propterea quod nihil vult examinare. Frequenter credimus ſacrificare Deo impium, & ſacrificamus Diabolo Dei ſervum.

CI. Nihil ſpiritui Dei, & doctrinæ Jeſu Chriſti magis opponitur, quam communia facere juramenta in Eccleſia, quia hoc eſt multiplicare occaſiones pejerandi, laqueos tendere infirmis, & idiotis, & efficere, ut nomen, & veritas Dei aliquando deſerviant conſilio impiorum.

Auditis itaque tum voce, tum ſcripto Nobis exhibitis præfatorum Cardinalium, aliorumque Theologorum ſuffragiis, divinique in primis luminis, privatis ad eum finem, publicíſque etiam indictis precibus, implorato præſidio; omnes, & ſingulas Propoſitiones præinſertas, tanquam falſas, & captioſas, male ſonantes, piarum aurium offenſivas, ſcandaloſas, pernicioſas, temerarias, Eccleſiæ, & ejus praxi injurioſas, neque in Eccleſiam ſolum, ſed etiam in poteſtates ſæculi contumelioſas, ſeditioſas, impias, blaſphemas, ſuſpectas de hæreſi, ac hæreſim ipſam ſapientes, necnon hæreticis, & hæreſibus, ac etiam ſchiſmati faventes, erroneas, hæreſi proximas, pluries damnatas, ac demum etiam hæreticas, variaſque hæreſes, & potiſſimum illas, quæ in famoſis Janſenii propoſitionibus, & quidem in eo ſenſu, in quo hæ damnatæ fuerunt, acceptis, continentur, manifeſte innovantes, reſpective, hac noſtra perpetuo valitura Conſtitutione declaramus, damnamus, & reprobamus.

Mandantes omnibus utriuſque ſexus Chriſtifidelibus, ne de dictis Propoſitionibus ſentire, docere, prædicare aliter præſumant, quam in hac eadem Noſtra Conſtitutione continetur; itaut quicumque illas, vel illarum aliquam conjunctim, vel diviſim docuerit, defenderit, ediderit, aut de eis, etiam diſputative, aut privatim tractaverit, niſi forſan impugnando, Eccleſiaſticis cenſuris, aliiſque contra ſimilia perpetrantes a Jure ſtatutis pœnis ipſo facto, abſque alia declaratione, ſubjaceat.

Ceterum per expreſſam præfatarum Propoſitionum reprobationem alia in eodem Libro contenta nullatenus approbare intendimus: cum præſertim in decurſu examinis complures alias in eo deprehenderimus Propoſitiones illis, quæ, ut ſupra, damnatæ fuerunt, conſimiles, & affines, iiſdemque erroribus imbutas: nec ſane paucas ſub imaginario quodam, veluti graſſantis hodie perſecutionis obtentu, inobedientiam, & pervicaciam nutrientes, eaſque falſo Chriſtianæ patientiæ nomine prædicantes; quas propterea ſingulatim recenſere, & nimis longum eſſe duximus, & minime neceſſarium; ac demum, quod intolerabilius eſt, Sacrum ipſum Novi Teſtamenti Textum damnabiliter vitiatum compererimus, & alteri dudum reprobatæ verſioni Gallicæ Montenſi in multis conformem: a Vulgata vero editione, quæ tot ſæculorum uſu in Eccleſia probata eſt, atque ab Orthodoxis omnibus pro authentica haberi debet, multipliciter diſcrepantem, & aberrantem, pluriéſque in alienos, exoticos, ac ſæpe noxios ſenſus, non ſine maxima perverſitate detortum.

Eumdem propterea Librum, utpote per dulces ſermones, & benedictiones, ut Apoſtolus loquitur, hoc eſt, ſub falſa piæ inſtitutionis imagine, ſeducendis innocentium cordibus longe accomodatum, ſive præmiſſis, ſive alio quovis titulo inſcriptum, ubicumque, & quocumque alio idiomate, ſeu quavis editione, aut verſione hactenus impreſſum, aut in poſterum (quod abſit) imprimendum, auctoritate Apoſtolica tenore præſentium iterum prohibemus, ac ſimiliter damnamus; quemadmodum etiam alios omnes, & ſingulos in ejus defenſionem tam ſcripto, quàm typis editos, ſeu forſan (quod Deus avertat) edendos libros, ſeu libellos, eorumque lectionem, deſcriptionem, retentionem, & uſum omnibus, & ſingulis Chriſtifidelibus ſub pœna excom-

excommunicationis per contrafacientes ipſo facto incurrenda, prohibemus pariter, & interdicimus.

Præcipimus inſuper Venerabilibus Fratribus Patriarchis, Archiepiſcopis, & Epiſcopis, aliiſque locorum Ordinariis, necnon hæreticæ pravitatis Inquiſitoribus, ut contradictores, & rebelles quoſcumque per cenſuras, & pœnas præfatas, aliaque Juris, & facti remedia, invocato etiam ad hoc, ſi opus fuerit, brachii ſæcularis auxilio, omnino coerceant, & compellant.

Volumus autem, ut earumdem præſentium tranſumptis, etiam impreſſis, manu alicujus Notarii publici ſubſcriptis, & ſigillo perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis eadem fides prorſus adhibeatur, quæ ipſis originalibus literis adhiberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ.

Nulli ergo hominum liceat hanc paginam noſtræ declarationis, damnationis, maudati, prohibitionis, & interdictionis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem Anno Incarnationis Dominicæ milleſimo ſeptingenteſimo decimo tertio, ſexto Idus Septembris, Pontificatus Noſtri Anno decimotertio.

INDEX

Digitized by Google

INDEX DISSERTATIONUM.

DISSERTATIO I.

CAPUT I. *In quo de Auguſtiniana, & de Janſeniana circa gratiam doctrina diſſeritur, utriuſque demonſtratur diſcrimen, ac pertractatur de ſenſu damnato in quinque Janſenii propoſitionibus*. 9.

§. I. *Exponitur Auguſtinianum ſyſtema tribus poſitionibus, quibus conſtat, examinatis*. 10.

§. II. *Vindicantur quæ in ſuperiori ſyſtemate ab adverſariis redarguuntur*. 30.

§. III. *Traditur Janſenianæ hæreſeos duplex character*. 58.

§. IV. *In primam Janſenii propoſitionem, oppoſitam Auguſtinenſium æque, ac Thomiſtarum ſyſtemati*. 77.

§. V. *De aliis Janſenii propoſitionibus, & de his oppoſita Thomiſtarum & Auguſtinianorum ſententia*. 93.

§. VI. *Agitur de poſtrema Janſenii propoſitione, a Thomiſtis, & ab Auguſtinianis eodem modo rejecta*. 106.

§. VII. *Quo ſenſu delectatio victrix deliberata dicenda ſit, & an libertatis admittendum ſit æquilibrium*.

§. VIII. *In ea, quæ de hæreſi Janſeniana ſcribit Anonymus, animadverſiones, & notæ*. 146.

§. IX. *In prænotationes Anonymi ad primam Janſenii propoſitionem*. 166.

§. X. *Ad prænotata Anonymi in ſecundam Janſenii propoſitionem*. 174

§. XI. *De Anonymi prænotationibus in tertiam Janſenii propoſitionem*. 184.

§. XII. *Ad Anonymi prænotata in quartam Janſenii propoſitionem*. 189.

§. XIII. *Ad prænotationes Anonymi in quintam Jansenii propoſitionem*. 197.

Digitized by Google

Caput II. *Vindicantur libri* de Theologicis Diſciplinis *ab iniqua Janſenianæ hæreſeos calumnia*. 211.

§. I. *Denegatur in libris* Theologicarum diſciplinarum *delectatio illa gradibus ſuperior, quæ ita ſit* invincibilis, *&* neceſſitatem *inferens, ut ſub illa voluntas a ſola* coactione *ſit libera*. 213.

§. II. *Apertiſſimæ falſitatis convincuntur, qui ajunt negari in Scriptis noſtris gratiam* ſufficientem *ab efficaci diſtinctam*. 215.

§. III. *Decipitur, & allucinatur quiſquis ait nos exiſtimare aliqua præcepta eſſe juſtis* impoſſibilia. 218.

§. IV. *Propugnari in Scriptis noſtris non tantum* ſufficientem *gratiam, cui voluntas reſiſtit, ſed etiam libertatem* indifferentiæ *perſiſtentem ſub gratia* victrici, *fateri cogitur quilibet, quantumvis pervicax, criminator*. 222.

§. V. *Nunquam tanto ingrati animi vitio peccavimus, ut negaverimus piiſſimum* Jeſum *eſſe omnium omnino hominum* Redemptorem. 224.

§ VI. *Scrupuli criminatoris evelluntur, atque eradicantur*. 228.

§. VII. *Sequitur oppoſitionum Anonymi refutatio*. 249.

§. VIII. *Ad ea, quæ adverſum nos producit Anonymus, ut nitatur evincere quod a ſecunda Janſenii propoſitione non receſſerimus*. 256.

§. IX. *Ad ea, quæ Anonymus* IX. *&* X. *articulo objicit, ut nobis tertiam & quartam Janſenianam poſitionem adſcribat*. 279.

§. X. *Refutatur poſtrema Inſimulationis criminatio*. 282.

Caput III. *Reprimitur illata* Fulgentio Bellelli *viro Clariſſimo Janſeniani erroris calumnia*. 304.

§. I. Fulgentius Bellelli *non ſtatuit efficacitatem gratiæ in delectatione victrici, quæ cum ſit gradu ſuperior cupiditate*, antecedenti neceſſitate *liberum impellat arbitrium, eique tollat agendi, & non agendi potentiam*. 306.

§. II. *Perſpicue tradidit Auguſtinianus Theologus ſufficientem gratiam diſtinctam ab efficaci*. 310.

§. III. *Imponunt Auguſtiniano eximio viro, qui ajunt docere illum quod aliqua Dei præcepta, ſecundum præſentes, quas habent vires, ſint juſtis impoſſibilia*. 312.

§. IV.

§. IV. *Aperte ſenſu plane catholico* P. Bellelli, *explicat, propugnatque libertatem a* neceſſitate, *quæ in hoc ſtatu naturæ lapſæ requiritur ad merendum, & demerendum*. 314.

§. V. *Manifeſte calumniantur qui aſſerunt rejici a Fulgentio Bellelli divinam ſalvandi omnes voluntatem, & communem univerſorum hominum redemptionem*. 317.

§. VI. *Diluuntur & exſufflantur Inſimulatoris oppoſitiones*. 320.

§. VII. *Sequitur objectorum Anonymi refutatio*. 330.

§ VIII. *Recenſentur ea, quæ Anonymus* effugia, æquivocationes, & mera verba *appellat, ut inde concludat* Fulgentium Bellelli *eſſe Janſenii diſcipulum*. 348.

§. IX. *Demonſtratur quam inepta ſint, ac futilia præmiſſa objectamenta*. 352.

§ X. *Comprimitur poſtremus adverſarii conatus, & conſequentium falſitas infertur ex antecedentium confutatione*. 358.

DISSERTATIO V.

Caput I. *Demonſtratur effugere non poſſe notam calumniatoris, qui Scriptorem catholicum damnati erroris inſimulant, quoniam is utitur principiis, unde inſimulatoribus videtur inferri error ipſe proſcriptus; dummodo principia illa non ſint pariter damnata, & a quibuſdam Catholicis propugnentur; Scriptor autem ille ita principia hæc ſtatuat, ut conſecutiones inde ab adverſariis deductas, erroreſque objectos refutet, & damnet*. 375.

Caput II. *Anonymi conſecutiones illegitimas eſſe convincitur, & prior* Appendix *breviter refutatur*. 391.

Caput III. *Appendix altera Anonymi expenditur, atque diſcutitur*. 414.

DISSERTATIO VI.

Caput I. *In quo recenſentur Bajani errores, atque ex principiis Auguſtinianæ Theologiæ refutantur*. 425.

§. I. *Errores Baji circa gratiam Angelorum, ac primi hominis*. 425.

§. II. *Baji errores, qui comprehenduntur in propoſitionibus de libero arbitrio lapſorum hominum enuntiatis.* 429.

§. III. *Propoſitiones Bajanæ pertinentes ad libertatem, legiſque tranſgreſſionem.* 433.

§. IV. *Michaelis Baji errores circa merita operum.* 437.

§. V. *Recenſentur errores Baji circa juſtificationem.* 441.

§. VI. *Aſſerta Baji de peccatis, jure a Romanis Pontificibus proſcripta.* 445.

§. VII. *Articuli Baji verſantes circa virtutem Sacramentorum, & circa ſolutionem temporalium pœnarum.* 450.

CAPUT II. *De quinque Janſenii propoſitionibus.* 455.

CAPUT III. *De erroribus, qui continentur in propoſitionibus Queſnellianis per Conſtitutionem,* Unigenitus, *jure meritoque damnatis.* 464.

§. I. *Queſnelli propoſitiones, in quibus agitur de Gratiæ neceſſitate, & natura.*

§. II. *Propoſitiones Queſnelli ſpectantes ad Fidem.* 471.

§. III. *Sequuntur errores Queſnelli circa Dei voluntatem ſalvandi omnes, & circa Chriſti mortem ac redemptionem.* 474.

§. IV. *Enuntiationes Queſnelli de gratia naturæ integræ.* 479.

§. V. *Sex Queſnelli propoſitiones circa vires liberi arbitrii primo peccato inclinati.* 483.

§. VI. *Queſnelli propoſitiones de caritate, & cupiditate.* 487.

§. VII. *Octo Queſnelli propoſitiones de Timore.* 490.

§. VIII. *De reliquis Queſnellianis propoſitionibus.* 493.

Digitized by Google

RERUM NOTABILIUM
ELENCHUS.

A

AEGIDIANI *quid tradant de Gratiæ effectricis natura*. 36. *Qua ratione explicent antecedentem Dei voluntatem ſalvandi omnes*. 120.

ALVAREZ (*Didacus*) *quale auxilium cenſeat eſſe complete ſufficiens*. 51. *Ejuſdem de poſſibilitate divinorum præceptorum ſententia*. 84.

ANNATUS (*Franciſcus*) *notatur*. 64.

ANONYMI *de Janſenianis propoſitionibus prænotata animadverſionibus diſpuncta*. 146. 166. 174. 184. 189. 197.

ANONYMI *in auctorem* Theologicarum Diſciplinarum *convicia, atque dicteria*. 265. 275. 277. 283. 293. 299. *in Fulgentium Bellelli*. 325. 328. 372. 364. 367. 369. 393. 405. &c.

ANONYMUS *Mediſtam ſe prodit*. 162. 163.

ANONYMUS *alter Carmelita commendat Antonini Maſſoulie noſtrumque ſyſtema*. 41.

ANONYMUS *librorum noſtrorum corroſor Auguſtinenſium Scriptorum verba detruncat*. 236. 279. 324. 327. 332. 344. 348. &c.

APPENDIX *utraque Anonymi refutatur*. 391. 414.

ARGUMENTA *Anonymi ſingula adverſus Jo: Laurentium Berti exſufflantur; & inepta, ludicra, & futilia ea eſſe convincitur*. 228. 249. 256. 270. & 282. &c.

ARGUMENTA *ejuſdem omnia in Fulgentium Bellelli confutantur, & diſpelluntur*. 320. 330. 352. 358. 394. 398. 401. 404. 409. &c.

ARNALDUS (*Antonius*) *quare a Fulgentio Bellelli fuerit ſemel laudatus*. 362.

AUGUSTINI *effatum*, Quod amplius nos delectat, &c. *quomodo a Janſenio, & quomodo a Theologis Orthodoxis accipiatur*. 154. & *ſeqq*.

AUGU-

Digitized by Google

Augustinianum *ſyſtema exponitur, & declaratur*. 10. 30. & ſeqq. *Iiſdem principiis innititur, ac Thomiſticum*. 99. *Eodem modo explicat ſub gratia victrici libertatem indifferentiæ*. 67. *De illo recens Doctoris Sorbonici judicium*. 75. *Aliud Romani cujuſdam Cenſoris præſtantiſſimi*. 231.

B

Baii (*Michaelis*) *propoſitiones ſingulæ expenduntur, & refutantur*. 425. *Inveſtigatur earumdem ſenſus*. 427. 429. 433. 441. 445. & 450.

Bannes (*Dominicus*) *quid ſentiat de gratia ſufficienti omnibus præparata*. 114.

Bellarminus (*Rob. S. R. E. Card.*) *qua ratione explicet gratiæ efficacitatem*. 17. *Aſſignat diſcrimen inter liberum arbitrium Adæ, hominumque lapſorum*. 50. *Qua ratione explicet gratiam operantem, & cooperantem*. 131. *Ejus doctrina circa juſtorum merita commendatur*. 453.

Bellelli (*Fulgentius*) *rejicit principium delectationum, quarum ſuperior inferat neceſſitatem*. 160. 306. 327. *Propugnat gratiam ſufficientem diſtinctam ab efficaci*. 310. *Divinorum præceptorum poſſibilitatem defendit*. 312. *Pugnat pro libertate indifferentiæ*. 314. *Agnoſcit in Deo voluntatem ſalvandi omnes, atque omnium omnino hominum redemptionem* 317. *Refellit propoſitiones omnes Queſnellianas*. 394. & ſeqq. *Ejus Opera vindicantur a nota Janſeniſmi a pag.* 320. *uſque ad pag.* 369. *& rurſus a pag.* 391. *uſque ad* 419.

Benitez (*Cajetanus*) *quid ſentiat de gratia auxiliatrice univerſis collata*. 116.

Boucat (*Antonius*) *profert diſcrimina, quæ inter Janſenianos, & Auguſtinenſes verſantur*. 105.

Bullæ *Summorum Pontificum, quibus Baji, Janſenii, & Queſnelli propoſitiones damnantur*. 501. & ſeqq.

Caeel-

C

CABELLIAU (*Emmanuel*) *qua ratione exponat redemptionem, & Chriſti mortem pro omnibus*. 122.

CALUMNIA *num intendi queat ob conſecutiones, quæ minime approbantur*. 375.

CLEMENTIS XI. *Bulla contra errores Janſenii laudatur*. 78. *Ejuſdem Conſtitutio*, Unigenitus, *vindicatur*. 464. & ſeqq.

CHRISTI *mors, ac redemptio non exigunt actualem gratiæ omnibus & ſingulis collatæ diſtributionem*. 109.

CONCILII *Tridentini ſeſſ*. 6. *canon* 4. *recte a Fulgentio Bellelli exponitur*. 344.

CONCORDIA *gratiæ ac libertatis ab Auguſtinenſibus tradita doctrinæ S. Thomæ omnino cohæret*. 66. *uſque ad* 73.

CONGRUISTARUM *ſententia circa gratiæ efficacitatem*. 17. *Illorum diſcrimen ab iis, qui propugnant gratiam relative victricem*. 45.

CONSECUTIONES *Anonymi adverſus Auguſtinianum Theologum quam inepte & inſulſe deducantur*. 365.

CONSEQUENTIÆ *nonnullæ, quæ ab adverſariis inferuntur ex principiis Scotiſtarum*. 381. *Aliæ falſo deductæ ex principiis Thomiſticis*. 384. *Quædam multorum ſententia derivatæ ex principiis Mediſtarum*. 387. *Quæ fluere perperam ab aliquibus dicuntur ex principiis Scholæ Auguſtinianæ*. 388.

COROLLARIA *quædam Anonymi refutantur*. 411.

D

DECHAMPS (*Stephanus*) *qua in re gratiam hujus ſtatus conſtituendam eſſe tradiderit*. 16. *Aſſignat characteres hæreſis Janſenianæ*. 64.

DELECTATIO *quænam indeliberata, quænam vero deliberata dicenda ſit*. 129.

DELECTATIO *invincibilis, & neceſſitatem inducens Janſenianæ hæreſeos principium*. 151. *Rejicitur a Theologicis Auguſtinenſibus*. 164. 165. 213. 306. 416.

Delectationes *duas diſtinguere, atque has inter pugnam ſtatuere, num ſit Janſeniſmi character*. 149. 229. 231. 416. 417. &c.

Delectatio *relativa non eſt Janſeniani erroris principium, niſi ſtatuatur invincibilis & inferens neceſſitatem*. 58. 74. 232.

Distinctiones *omnes adhibitæ a Fulgentio Bellelli ſiniſtre ab Anonymo accipiuntur*. 348. *Librate tamen, & recte ab Auguſtiniano Theologo producuntur, & abique caute adhibentur*. 358.

Driedo (*Joannes*) *quomodo explicet antecedentem Dei voluntatem ſalvandi omnes*. 208.

Duacensis *Academia, hujuſque Cenſura laudatur*. 88.

E

Episcoporum xlii. *Galliarum documentum Paſtorale laudatur*. 396. 466. 471. 484. 496.

Epistola *Pariſienſis Theologi ad auctorem librorum de* Theologicis diſciplinis. 74.

Epistolæ *alterius fragmentum*. 76.

Epitome *Diſſertationum Operis hujus Apologetici*. 425.

Errores *Baji ſummatim recenſiti*. 425. *Errores Janſenii*. 455. *Errores Queſnelli*. 464.

Explicationes *C. Epiſcoporum commemorantur*. 466. 471. 488. 489. 496. 497.

Expositio *Apoſtolici textus ad Galatas* v. 22. *tradita ab Auguſtino victricem delectationem adſtruente affertur, atque expenditur*. 154. & ſeqq.

F

Fides *quo ſenſu dicatur prima gratia*. 399. Fidei *nomine Queſnellus fidem diſtinctam explicitamque intellexit*. 400.

Formondus (*Libertus*) *auctor* Paralleli *doctrinæ Auguſtini, Calvini, & Janſenii*. 65.

Fontana (*Jacobus*) *laudatur*. 396. 399. 467. 481.

Formularium *a Queſnello improbatum*. 498.

Galiar-

G

GALIARDUS (*Achilles S. J.*) *quid aſſerat de ſententia Congruiſtarum*. 48.

GAVARDI (*Fridericus*) *qua ratione exponat voluntatem Dei antecedentem*. 120.

GONET (*Joan. Bapt.*) *tribuit voluntati antecedenti, quam habet Deus ſalvandi omnes, ſolam divinorum auxiliorum præparationem*. 112. *Negat ſufficiens auxilium actu omnibus ſinguliſque conferri*. 113.

GONZALES (*Joannes*) *propugnat gratiam relative victricem*. 36.

GONZALES (*De Leon*) *quam gratiam appellandam eſſe* ſufficientem *exiſtimarit*. 51.

GOTTI (*Vincentius S. R. E. Card.*) *de Gratia univerſis collata quid ſentiat*. 116.

GRATIA *quid ſit*. 11. *Et quo ſenſu dicatur ab Auguſtino caritas, & delectatio*. 14.

GRATIA *efficax rectiſſime dicitur inſpiratio delectationis victricis*. 15. 19. 21. 23. &c.

GRATIA *inefficax, & effectu carens num ab omnibus Orthodoxis appelletur* ſufficiens. 55.

GRATIÆ *actualis collatio neceſſaria non eſt ad imputationem peccati*. 296.

GRATIA *parva in ſenſu Janſenii quid ſit*. 95. 248. *Gratia inſpirans voluntatem* parvam *juxta Auguſtinum*. 252. 259. *Quo ſenſu gratia ſufficiens a Fulgentio Bellelli dicatur* parva & invalida. 337.

GRATIA *ſufficiens diſtincta ab efficaci ab Auguſtinenſibus propugnata*. 94. 175. 215. 310. *Ipſa gratia ſufficiens comparatione alicui effectus eſt efficax*. 78. *Complurium Theologorum ſententia non ſemper confertur omnibus*. 83. 85. 109. 113. 115. *Qui hanc ſententiam carpunt, & Janſenianæ cenſent affinem, a centum Galliarum Epiſcopis arguuntur erroris, immo temeritatis*. 243. & 466. *Anonymus ipſe fatetur auxilium ſufficiens non ſemper conferri omnibus*. 288.

Digitized by Google

Craveson (*Hyacinthus*) *teſtatur a Thomiſtarum nonnullis propugnari gratiam relative victricem*. 37. *Quo ſenſu in ſuis Epiſtolis reprobet duarum delectationum ſyſtema*. 210. *Ejuſdem de Fulgentio Bellelli teſtimonium*. 393.

I

Janseniana *hæreſeos characteres*. 58.

Janseniana *propoſitiones, earumque ſenſus proſcriptus*. 77. 93. 106. 455. *Agitur de prima propoſitione*. 77. 166. 249. 455. *De ſecunda*. 93. 174. 256. 457. *De tertia*. 98. 184. 270. 458. *De quarta*. 189. 270. 368. *De quinta*. 106. 197. 282. 366. 459.

Jansenianum *duplicis delectationis ſyſtema diſcutitur, atque Auguſtiniano oppoſitum demonſtratur*. 151. 231. 324. 327. & 415.

Judicium *clariſſimorum virorum de noſtro ſyſtemate*. Vide Syſtema

Juramenta *quare a Queſnello noxia dicantur*. 498.

Justi *num aliquando careant potentia proxima, atque expedita ſervandi præcepta*. 89.

Justificationem *Bajus conſtituit in obedientia mandatorum*. 441.

L

Laurea (*Branc. Laur. S. R. E. Card.*) *quomodo explicet Gratiæ efficacitatem*. 23. *Illius opinio circa nomen gratiæ* ſufficientis. 55. *Qua ratione voluntatem Dei antecedentem, & Chriſti mortem pro omnibus exponat*. 127. & 208.

Lemos (*Thomas*) *illuſtris Gratiæ propugnator*. 19. *Illius ſententia de poſſibilitate divinorum præceptorum*. 48. *De voluntate Dei antecedente, & Chriſti morte pro omnibus*. 109. 111. *Quomodo explicet canonem 4. ſeſſ. 6. Tridentini*. 347.

Libri *de Theolog. diſcipl. a nota Janſeniani erroris, inſulſiſque Anonymi criminationibus, vindicati*. 211. *uſque ad* 304. Vide Th. diſcipl.

Liber-

Libertatis æquilibrium rejicitur, & oppugnatur. 136.

Libertas quomodo in ſententia noſtra concilietur cum gratia efficaci. 67. 72. 275. 363.

Libertas indifferentiæ a nobis expreſſe tradita. 188. 221. 274. 314.

Liberum arbitrium quomodo comparate ad gratiam paſſive, & active ſe habeat. 132.

Livinus Meyer S. J. laudatur. 384. 385. 386.

Lovaniensis Juſtificatio Cenſuræ a quibus ſit edita. 118. In ea aſſeritur auxilium ſufficiens non omnibus actu conferri. 117. Traditur illud proprie eſſe auxilium ſufficiens ad converſionem, quod convertit. 56. Quomodo juxta eamdem juſtificationem præcepta dicantur poſſibilia iis, qui ſufficienti carent auxilio. 85.

M

Macedo (Franciſcus) quid ſenſerit de gratia efficaci. 23. Ejuſdem de gratiæ gradibus doctrina. 29. Propugnat gratiam relative victricem. 32. Explicat quænam dicenda ſit potentia proxima. 49. Agit de vocabulo gratiæ ſufficientis. 56. Admittit cum Auguſtino gratiam parvam, atque remiſſam. 94.

Manso (Petrus) ſtrenue pugnat pro gratia relative victrici. 34. Eamdem comprobat argumentis ex S. Thoma depromptis. 35.

Massoulie (Antoninus) demonſtrat effectricem gratiam explicandam eſſe per victricem delectationem. 19. Pugnat pro gratia relative victrici. 38. Laudatur illius ſententia ab Anonymo Carmelita. 42. Explicat verba Auguſtini, Quod amplius nos delectat, &c. 153.

Molina (Ludovicus) agnovit gratiam parvam, atque admodum debilem. 174.

Molinistæ qua in re gratiæ efficacitatem conſtituant. 15.

Digitized by Google

N

NATURALEM *quo ſenſu Bajus dixerit gratiam primi hominis*. 427. *Queſnellus itidem qua ratione gratiam collatam Adæ appellaverit naturalem*. 401.

NATURAM *hominis lapſi Bajus nimium depreſſit*. 429.

NECESSITAS *duplex diſtinguitur a Janſenio*. 59. 184.

NECESSITAS *abſoluta, & hypothetica explicatur ſenſu Auguſtiniano, ac Thomiſtico*. 353.

NECESSITAS *antecedens, & conſequens exponuntur*. 354.

NECESSITAS *infallibilitatis quænam ſit*. 357.

NECESSITATEM *diminutam, & actus ſecundi quo ſenſu Fulgentius Bellelli appellaverit*. 357. 358.

NECESSITATEM *operationis, quam infert inſpiratio victricis delectationis, Auguſtinenſes* conſequentem *eſſe cenſent, & aſſerunt*. 155. 166. 214. 307.

NORISIUS (*Henricus S. R. E. Card*) *graduum gratiæ propugnator*. 28. *Sententia ejuſdem circa potentiam proximam, atque expeditam*. 46. 47. *De Janſeniſmo accuſatus, & purgatus*. 90. *Appellat gratiam ſufficientem & inefficacem, parvam, debilem, & incongruam*. 95. *Explicat quomodo Chriſtus pro omnibus mortuus ſit*. 125.

O

OCULORUM *comparatio cum libero arbitrio, luminiſque cum gratia, quam tradit Fulgentius Bellellius, exponitur, & vindicatur*. 332. 338. *Eadem comparatio a Patribus, & a Theologis præſtantiſſimis eodem prorſus modo adhibetur*. 334.

OFFICIA *virtutum a finibus ſecernenda*. 432.

OPERA *omnia infidelium a Bajo dicuntur eſſe peccata*. 430. *Id vero ab omnibus Auguſtinenſibus Theologis refutatur*. 432.

ORATIO *etiam juſtis neceſſaria ad impetrandam gratiam, qua poſſint Dei mandata adimplere*. 81. 88. 92.

ORIGINALE *peccatum plurium errorum permixtione a Michaele*

Digitized by Google

chaele Bajo explicatur. 446. *Illud contractum ab intemerata Virgine temere aſſeritur*. 448.

ORIGINALIS *peccati effectum eſſe perduellem concupiſcentiam, eſt dogma fidei, non figmentum Janſenianum*. 148.

P

PARISIENSIUM *Theologorum Cenſura in Janſenium*. 65.

PIETTE (*Aurelius*) *declarat quomodo in Auguſtiniana ſententia ad omnes Chriſti mors, & redemptio extendatur*. 123.

PONCIUS (*Baſilius*) *qualem potentiam eſſe proximam cenſeat*. 45.

POTENTIA *proxime expedita quænam ſit*. 46. 47. 48. 87. 180. *Ambigua hujus vocabuli ſignificatio explanatur*. 90. 181. 251. 157. *An hanc potentiam admittant Janſeniani abſque delectatione victrici*. 183.

POTESTAS *agendi, vel non agendi a Janſenianis aliquando fraudulenter admittitur*. 186.

PRÆCEPTA *Dei nequeunt dici impoſſibilia*. 83. *Num ut poſſibilia dicantur, neceſſaria ſit actualis collatio gratiæ*. 84. 85.

PROPOSITIONES *Baji ſingillatim explicantur, & refelluntur*. 425. Vid. Baji. *Propoſitiones Janſenii*. 455. Vid. Janſenianæ prop. *Propoſitiones Queſnelli*. 465. Vid. Queſnelli.

PROTESTATIO *Queſnelliana adverſus Documentum* XLII. *Epiſcoporum refellitur, atque expungitur*. 396. 400. 403. 407. 410.

Q

QUESNELLI (*Paſchaſii*) *propoſitiones centum & una quid exprimant, & enuntient*. 465. 471. 483. 487. 490. *Earumdem propoſitionum ſenſus noxius, & reprobandus*. 466. 480. 484. 488. 490. &c. *Ipſæmet propoſitiones ab Auguſtinianis Theologis refutatæ*. 468. 481. 586. 489. 492.

QUESNELLI *planctus, ſeu Proteſtatio*. Vid. Proteſtatio.

QUIETISTARUM *errores aliqui a Queſnello renovati*. 496.

Quio-

Digitized by Google

Quionia, ſeu Guionia, aliaque mulieres in ſacrarum Scripturarum ſtudio deceptæ. 497.

R

Reginaldus (Antoninus) efficacem gratiam verbis S. P. Auguſtini accurate deſcribit. 20.

Regula a nobis tradita ad conciliandam efficacem gratiam cum libertate comprobatur Angelici Doctoris auctoritate. 67. Eadem acerrime defenditur ab Antonino Maſſoulié. 73. Breviter a Fulgentio Bellelli explicata. 316.

Rolliers (Antonius) in exponenda voluntate Dei antecedente, & Chriſti morte pro omnibus nobiſcum conſentiens. 122.

S

Sacrificium Miſſæ denegatur a Bajo. 451. 452.

Scripturarum Divinarum lectio vernacula lingua provide recteque interdicitur. 496. 499.

Semipelagiani an gratiam aliquam internam ad fidei initium admiſerint. 190. 368.

Sensus propoſitionum Baji. 427. Vid. Baii. Senſus propoſitionum Janſenii. 77. Vid. Janſenianæ. Senſus propoſitionum Queſnelli. 466. Vide Queſnelli.

Silentium affectatum P. Bellellio contumelioſe, & inique objectum. 397.

Sotus (Petrus) a quo Bajani erroris accuſatus ſit, & a quo ſtrenue naviterque defendatur. 116.

Suarez (Franciſcus) quomodo explicet potentiam expeditam, ac proximam. 46. Qualem gratiam cenſeat eſſe proxime ſufficientem. 52.

Systema noſtrum exponitur. 10. Vid. Auguſtinianum Syſtema Clariſſimorum virorum de ipſo ſyſtemate judicium. 75. 76. 232. 266.

Theolo-

T

THEOLOGICARUM *diſciplinarum libri vindicantur a nota Janſeniſmi* 211. *uſque ad pag.* 304. *damnant principium duarum delectationum, prout ſtatuitur a Janſenio*. 164. *Rejiciunt ſuperiorem delectationem, quæ inferat neceſſitatem*. 213. *Propugnant ſufficientem gratiam diſtinctam ab efficaci*. 215. *Statuunt, & adverſus Janſenianos defendunt libertatem indifferentiæ*. 221. *Tradunt communem redemptionem, & reparationem humani generis*. 224. *Refelluntur iiſdem in libris omnes Bajani articuli*. 428. 432. 435. 439. 444. 448. 454. *Omnes item propoſitiones Queſnelli*. 468. &c.

S. THOMAS *præcipue tradit, quæ Anonymo ſtomachum movent*. 243. & 297.

A S. THOMA (*Joannes*) *exponit voluntatem Dei antecedentem juxta ſententiam noſtram*. 115.

THOMISTARUM *de gratia efficaci conſtans ſententia*. 19. *Harum a Janſenianis latum diſcrimen*. 98. *Qua in re a nobis diſcrepent*. 21. 361. *Iiſdem principiis in repetenda gratiæ efficacitate, atque origine nobiſcum utuntur*. 101. *Eaſdem quoque nobiſcum adhibent diſtinctiones*. 349.

THOMISTÆ *aliqui agnoſcunt gratiæ* gradualitatem, *propugnantque nobiſcum gratiam relative victricem*. 36. 37. 38. 177. *Thomiſtæ ab adverſariis comparati Calvinianis*. 44. *Unde iidem Thomiſtæ probent Adamum indiguiſſe gratia efficaci, eaque fuiſſe donatos angelos ſanctos*. 22.

THOMISTIS *nullam Fulgentius Bellelli calumniam irrogat, ut mendaciter inquit Anonymus*. 360.

TOURNELY (*Honoratus*) *negat eſſe gratiam ſufficientem illam, quæ nunquam immediate effectum ſortitur*. 53. *Fatetur gratiam efficacem repeti ab Auguſtino ex corruptione naturæ, & eſſe inſpirationem ſanctæ dilectionis*. 148. 341. *Locat gratiam Adami in ſola mentis illuſtratione*. 148. 191. *Haud negat juxta S. Thomam excæcatos gratia carentes peccare, quia poſſunt vitare ſingula peccata diſtributive*. 242.

V

VANDEN-DYCK (*Pius*) *laudatur*. 401. 481. 485.

VAN-WAURE (*Philippus*) *Janſenianam hæreſim inſectatur*. 457. 459. 460.

VASQUEZ (*Gabriel*) *accuſatus ab Anonymo, vindicatur*. 119. *Idem Vaſquez in quo ſtatuat gratiam congruam, atque in ejus ſenſu efficacem*. 17. *Qua ratione explicet diſcrimen inter gratiam operantem, & comitantem*. 131.

VENIALIA *peccata, quæ talia ſint ſuapte natura, denegantur a Bajo*. 446. *At hæc hæreſis ab Auguſtinenſibus refutatur*. 448.

VOLUNTAS *Dei ſalvandi omnes, & mors, quam Chriſtus ſubiit pro omnium hominum Redemptione quid exigant, inquiritur a pag*. 108. *uſque ad paginam* 128. *Voluntas Dei antecedens quo pacto expoſita a Driedone*. 208.

VOLUNTATEM *ſub pondere robuſtioris delectationis ex neceſſitate ſuccumbere dogmatizavit Janſenius*. 59 66. 143. 158. 414. *Oppoſitum docent Auguſtiniani Theologi*. 61. 73. 164. 213. 260. 309. 416. &c.

Z

ZUMEL (*Franciſcus*) *negat auxilium ſufficiens ſemper ab omnibus recipi*. 115.

F I N I S.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google